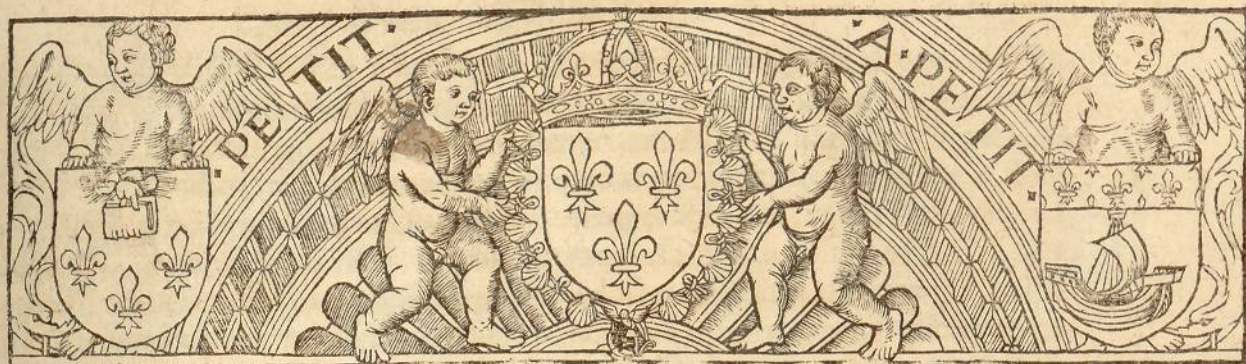

DIVI IOANNIS

CHRYSOSTOMI Pſegmata quedā, nuperrime a Ioanne oecolampadio, in latinum primo verſa

Quorum omnium indicem, proxima pagella indicabit

Addita ſunt preterea recenter ſequētia

Diui Ioannis Chryſoſtomi De incomprehenſibili dei natura contra Anomeos, abſente epiſcopo, homiliae. V. Theodoro Gaza interprete

Paræneſis diui Ioannis Chryſoſtomi ad Theodorū lapſum **VVOLPHANGO** fabritio capitone interprete

Diui Ioannis Chryſoſtomi in hoc apoſtoli dictum. Utinam tolleraffetis paululum quiddam inſipientiae meae Homilia. Fabritio capitone interprete

Diui Ioannis Chryſoſtomi Sermo de Elemoſina, & Collatio ne in ſanctos, ex priore Pauli ad Corinthios Epiſtola, Ioanne oecolampadio interprete

Diui Ioannis chryſoſtomi Sermo i illud dictū apoſtoli ad Corinthios. Cum ſubiecta fuerint illi omnia &c. Ioanne oecolampadio interprete

Diui Ioannis Chryſoſtomi in dictum apoſtoli ad Corinthios Oportet & hæreſes eſſe Ioanne Oecolampadio interprete.

Pariſijs ex officina Ioannis Parui Anno. M.D.XXIII.

PSEGMATA DIVI CHRYSOSTONI, IN
HOC LIBELLO CONTENTO
RVM INDEX.

In beatum Babylam, aduersus Gentiles liber.
Quod CHRISTVS est deus, aduersus gentiles liber.
In Iuuentinum & Maximum martyres Sermo,
In Priscillam & Aquilam Homilia, de colendis sacerdotibus & pauperibus,
De Resurrectione Homilia.
De profectu Euangelij Homilia, in dictum Apostoli,
Sive occasione, siue veritate annunciatur Christus.
In beatos Abraham & Iob Sermo.
Epistolæ quatuor diui Ioannis Chrysostomi, quarum primæ duæ ad Innocentium episcopum Rhomæ, Tertia ad Cyriacum exulem, Quarta ad episcopos in carcere propter pietatem inclusos.
De ferendis reprehensionibus, & conuersione Pauli, Homilia.
De nomine Abraham Homilia.
In Oziam de humilitate Homilia.
De mansuetudine Sermo.
De Anathemate Sermo.
In Eliam prophetam Sermo.
De incomprehensibili dei natura contra Anomæos, absente episcopo Homilia. V. Theodoro Gaza interprete
Parænesis prior ad Theodorum lapsum
VVOLPHANGO Fabritio capitone interprete
In hoc apostoli dictum. Utinam tolerassetis paululum quiddam insipientiæ meæ Homilia.
Fabritio capitone interprete
Sermo de Elemosina, & collatione in sanctos, ex priore Pauli ad Corinthios Epistola. Ioanne oecolampadio interprete
Sermo in illud dictum apostoli ad Corinthios. Cum subiecta fuerint illi omnia &c. Ioanne oecolampadio interprete
Sermo in dictum apostoli ad corinthios Oportet & hereses esse Ioanne oecolampadio interprete

Nicolaus Beralduſ Reuerendo Patri
Epiſcopo Pariſienſi. S. P. D.

Vi Scholaſticę Theologię (nā ſic vocari iam vulgo cœpit peracuta nec
atq; argumetola) hactenus iniquum ac parum amicum fuiſſe me putāt
Pręſul obſeruande, vehementer errant. Nā vt tibi acerrimi ingenij ac
iudicij viro ac patrono meo eximio ac ppe ſingulari verum fatear, ſicu-
ti a Sophiſtice nescio quomodo ſemper abhorruī, vt quę diuinis literis
mihi ſemper viſa ſit exitialis ac pernicioſa, ita Scholaſticā, vt dixi, Theo-
logiam hāc, quę implicita tam belle explicat, nodola enodat, impedita expedit, obſcu-
ra illuſtrat, ſic amaui antehac ſemper, vt lumina etiam eā admiratione pſequerer ac p-
ſequar. Sed neq; diſputandi Rationem & artem, quam Dialecticę vocant gręci, aut cō-
tempſi vnquam aut improbaui, vt quam diſciplinis alijs omnibus pernecellariam, & ab
Auguſtino quoq; ac Hieronymo diligentiffime cultam, & ab altero etiam laudatā eſ-
ſe non neſciam. Neq; enim cū ijs ſentio, qui in ea re plus Auguſtino tribuunt, quā Hie-
ronymo. Quum nullus theologorum veterum (vt ego quidem ſentio) vel acutioribus,
vel denſioribus ſeu Syllogiſmis, ſeu Enthymematis vtatur, quam Hieronymus. Neq;
hi ſoli hac parte laudandi. Veteres enim illi, ac laudatiſſimi theologi omnes cū gręci
tum latini, quorum ſcripta poſtera ætas omnis ſic legit vt admiretur, ac ppe modū etiā
adoret, tā diligētes huius artis fuerūt, vt ſi ex eorū operib⁹ ac libris Dialecticā ſuſtule-
ris, nō mutila modo, ſed exāguia etiā ac nuda in eis futura ſint oīa. Atq; vt alios omittā
ipſentia, q̄ ſūt ppe inuerſabiles. Quid hoc noſtro Chryſoſtomo (noſtrū voco & chriſtia-
num, & iā nō ſua modo, i. gręca, ſed latina etiā lingua loquētē Chryſoſtomū) Quid hoc
(inquā) Chryſoſtomo nō faciūdius mō, ſed etiā arguti⁹? Qui em̄ ei Rhetoricos tātū ſeu
floſculos, ſeu tropos, ac dicēdi ornāmēta tribuūt (ſi qui ſūt eiꝰ ſimodī) neq; ſatis (opinor)
intelligūt quam ſit Rhetoricę affinis Dialectica, & quod in eo primū eſt ac p̄cipuū, nem-
pe differēdi facultatē ac locorū rationem parū ei prudēter denegant, Magna quidē in
eo eſt dicēdi vis, maxima ſuę fluētīq; orationis virtus ac p̄ſpicuitas, ſed magna etiā ac
denſa argumentorū ſupellex ac copia, ſic vt eū non ab eloquētia modo, ſed ab hac quoq;
acute ſubtiliterq; argumentādi ac colligēdi ratione Chryſoſtomi cognomēto dignum
viſum eſſe putē. Sed de hoc toto melius iudicabūt, qui ſcripta eiꝰ oīa diligēter ac ſtu-
dioſe itroſpexerunt. Quę enim ab illo gręce primū ſcripta ac elucubrata, & latinis auri-
bus poſtea reddita, varijsq; & locis & tēporibus impreſſa, nūc vulgo legunt, perſpicue in-
dicant eū numeris oibus abſolutū paſtorē, vigilantiſſimūq; Epiſcopū, & ſibi cōmiſſi gre-
gis cuſtodē intentiſſimū circūſpectiſſimūq; fuiſſe. Nō enim docere, ac diuinā euange-
licamq; lectionē explicare cōtentus, modo blāde ad virtutē ac charitatē hortatur, mō
a vitijs deterret, monet, p̄cipit, ſuadet, ipellit, obiurgat, ac ſeueri⁹ etiā nōnūq; caſtigat ac
inſectat, ac nullā nō faciē, nullū vultū nō induit, vt oēs Chriſto lucrifaciat. Homilijs ei⁹
omnib⁹ quęq; in Ioannē, quęq; in Mattheū ſcriptę ſunt, quid ameni⁹, quid domeſticū
magis ac familiare? Atq; vt inā extarent q̄ in Marcū ac Lucam (nā in hos duos, ſi Suda
credimus, cōmentarios etiā ſcripſerat) quęq; in Dauidicos pſalmos ab illo cōpoſita ſunt
ac elucubrata. Nam deſiderātur & alia permulta eiꝰ opera. Quorū catalogum facere
neq; meū eſt, qui ne latina quidē facta eiꝰ oīa adhuc videri, neq; alterius cuiꝰq; ſi grę-
cis quibuſdam de eo ſcriptoribus credimus, qui eū vtriꝰq; teſtamenti libros omnes ex-
poſuiſſe cōmemorant. Quę vero latina extant nuper hic ac denuo impreſſa, ad te idcir-
co mitto Antiſtes obſeruāde, quod & antehac animaduerti te Homilijs eiꝰ plurimū
delectari, & bibliothecę iſti tuę, quā in Diui Mauri cœnobio adornas, non parū decoris
ac ornāmēti immo (vt verius dicam) ſplendoris ſint ſecum allatura. Vale.

PSEGMATVM INDEX.

Bel est resurrectionis pre
co folio xxxiij pag. ij. in
prin. d.

Abram idest transitor fo
lio. xlix. d.

Abraham euangeliū im
pleuit folio. xlix. e.

Abrahę terra corporalis fuit promissa fo
lio. l. b

Abrahę constantia fo. xxxix. a.

Aborberi mortalitatē quid fo. xxxij. d

Achab arguitur ab helia folio iij. f.

Adhuc dictio quid signat folio. xlv. e.

Adorationis locus ubiq; folio. xvij. d.

Aduentus christi tempus folio. xv. e

Adulter spiritualis quis dicatur fo. xliij. d

Adulter inexcusabilis est & peior fure fo
lio. liij. b.

Afflictionum vtilitas fo. xxxj. b. & fo.
lio. xxxix. b

Amare preceptorem q̄tum sit fo. xxvij. a

Amor mutuus discipulorū & precepto
rum folio. xxvij. d.

Amici inter inimicū discriminē fo. xliij. e.

Amicorum est reprehendere fo. xliij. c.

Ananias paries dealbatus folio. xxvij. c

Anathematizare quorum sit fo. lvj. a.

Anathematizare & dogmata ac articu
los nouos fidei statuere folio. lv. e.

Anathematizantes inuadunt authorita
tem christi folio. lv. ib.

Anathema quid folio. lvj. a.

Antiochia a persarū rege incēsa fo. xij. e

Apollo vincitur a Babyla folio. viij. b.

Apollinis silentium vnde folio. viij. f.

Apollinis oracula qualia folio ix. d.

Apostoli nichil finxerunt folio. j. f

Apostoli illiterati inopes. obscuri, fo. ij. e

Apostoli nullum anathematizarunt fo
lio. lvj. b.

Apostoli habuerunt propria fo. xxv. c

Apostoli subditis amabiles fo. xvii. b

Apostoli sunt maiores regibus fo. xvij. a

Apostolorum mali patres fo. l. d

Apostolorum custodia que fo. liij. a

Apostolorū signa que fuerit fo. xxxiii. e.

Apostolorum authoritas folio. xvii. a

Apostolorum miracula maiora quā chri
sti folio. i. f.

Apostolos penuriam pati quare christus
permiserit folio. xxvi. d

Aquarum penuria folio. xlii. a.

Arguendum & obsecrandum alternis vi
cibus folio. xlviii. b.

Aristotelis laus folio. v. e

Arrogātes philosophi arguuntur fo. iiii. d

Arrogātia diabolū e celo deiecit fo. lii. d

Arrogantia pharisei folio. xxxiiii. a

Arrogātię malū fo. xxxiiii. a. & fo. li. c

Azima fidei lactuce agrestes fo. xxxviii. e

Babyle martyris venatio folio. viij. a

Bellorum finis folio. xvij. b

Beneficiorum dilatio folio. xxxvii. a

Britāia tpe Chrysostomi credula fo. xx. c

CAdere in diabolicū laqueū quid
folio. liij. d

Captiuorum in carpere visitatio
folio. xxiii. a

Charitas nō incipit a nobis ipis fo. xlix. a

Caritas pauli & moysis fo. vi. e

Charitas vera que dicatur fo. xlix. a

Catenę gloriose folio. vij. a

Certiora sunt futura p̄sētib; fo. xxxi. e

Certiora sunt nostra q̄ que agrīcolarum
vel mercatorum folio. xxxj. d

Chirographū dei p̄ pectōrib; fo. lviii. d

Chrysostomus vocatur ad consiliū fo
lio xxxix. f

Chrysostomi constantia & continētia fo
lio. xli. e & f.

Christiani deterius habent regnantibus
piis folio. v. a

Christianorum gloria est q̄ potentes
ab hominibus corripiuntur fo. iiii. f

Christianorum gloria non pasci igna
uos folio. v. b

Christianorum afflictio q̄ta fo. xxix. e.

Christianos emuluntur iudei folio xvii. e

Christus quare differt dādo fo. xxxvi. a

Christus pro peccatoribus mortuus fo
lio. xvi. c & lv. f.

Christus est exemplum patiētię fo. xlii. b

Christus neminem cogit folio xlvii. d.

Christus quare primum precepit posside

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI

- re folio. xxvi. a.
 Christus miraculis & predicatione se mani-
 stauit folio. xx. a.
 Christus a pueris predicatus folio. xv. f.
 Christi mansuetudo folio. liiij. d.
 Christi aduēt⁹ i māfuetudie & q̄ete f. xv. c.
 Christi gratia & sapientia folio. xvj. a.
 Christi in parabolis sermo folio. xvj. a.
 Christum esse deū probat fides in toto or-
 be suscepta folio. xiiij. e.
 Christū predicat alijs alijs causis fo. xxxvj. a.
 Ciuitates aliq̄ q̄re idolis oliseruiebāt. f. v. a.
 Circūstātie obseruādē in p̄ceptis fo. xxv. d.
 Cyrus victo creso ciuitates aliquot reliquit
 folio. xij. b.
 Cogitationū diuersitates vitande fo. liiij. b.
 Cōdolere afflictis iter certamina fo. xliij. a.
 Conscientiæ iudiciū quod f. folio. liij. c.
 Considerare semetipsum summum consili-
 um est folio. xlvij. d.
 Cōsiliū natura attendenda folio. xliiij. f.
 Conuiuiā militaria vitanda. folio. xxiiij. f.
 Corpus mediat inter corruptionem & in-
 corruptionem folio. xxxij. pag. ii. i. prin.
 Corpus nō obest vir tutibus folio. xxxij. d.
 Corpus non natura onerosum fo. xxxij. d.
 Corpora peccatorum incorruptibilia resur-
 gent folio. xxxij. c.
 Corripienti modus folio. iij. e.
 Coruorum natura folio. lvij. e.
 Coruorum pulli quomodo alantur. ibidem
 Cura discipulorum pro paulo fo. xxxv. b.
 Cura nullius hominis cōtēnēda fo. xxxv. b.
 Cura parentum impiorum folio. l. d.
Cemonū cult⁹ p xpm fugat⁹. fo. j. d.
Demonum crudelitas folio. j. c.
Detractio facit ex leui pctō graue
 folio. xxviij. a.
 Deus prophetam reueretur folio. lvij. f.
 Deus declarat quid nobis prosit fo. xlvij. f.
 Deus ob prescientiam suam nō cessat ma-
 lis benefacere folio. xiiij. a.
 Deus solus non indiget cōsiliario fo. xliij. f.
 Deus patrocina⁹ peccatoribus fo. lvij. e.
 Deus omnes vult saluos fieri folio. xlvij. f.
 Dei patientia folio. xiiij. a.
 Dei solius est fututa predicere folio. xij. a.
 Dei promissis nihil certius folio. l. v.
 Dei noticiā incōprehensibilis folio. lv. c.
 Diabolus nullam habet potestātē nisi a deo
 fo. xxxviij. c.
 Diabolus irritatur contra Iob fo. xxxvij. c.
 Diaboli onerosa seruitus. folio. v. c.
 Diaboli oscula que sint folio. xliij. d.
 Diabolum e celo arrogantia deiecit fo. liij. d.
 Dicere in aurē & tenebris quid fol. xxvj. e.
 Diluuium quies vocatur folio. l. f.
 Diogenis dolium taxatur folio. v. d.
 Diogenis stultitia folio. v. c.
 Discipuli quō a xpo docētur fo. xxxvj. b.
 Discipuli vocantur fratres folio. xxxv. e.
 Discipulorum pro paulo cura fo. xxxv. b.
 Diuinitas christi folio. xv. a.
 Diuitiæ sunt in fideles folio. xlix. f.
 Docti constantiores esse decet fo. xxxix. a.
 Doctrina xpe vidēbatur seditiosa fo. xx. e.
 Doctrina nō admittat nisi sana f. xxxiiij. d.
Ecclēsia dicitur carcer fol. xxiij. b.
Ecclēsia nō ocio sed afflictionibus
 creuit folio iij. d.
 Ecclesia p ex cōmunicatis orat folio. lvj. a.
 Ecclesie nomen predixit xps fo. xx. b.
 Ecclesie stat⁹ turbulēte & seditiose fo. xli. d.
 Ecclesia edificare q̄tum opus folio. xx. b.
 Eiectio venditum in templū folio. xvj. a.
 Elias deum iuramento obstringit fo. lvij. f.
 Eliam vnde vidua agnouit folio. lvij. d.
 Eloquētiæ iuuenilis & senilis cōpatō. f. liij. d.
 Encomium crucis folio. xviij. d.
 Episcopi indocti arguuntur folio. lv. d.
 Episcopi militant folio. xl. d.
 Episcopi habitus folio. iij. a.
 Episcoporum est seruire fratrib⁹ fo. lvj. d.
 Episcoporum dignitates folio. xvij. f.
 Episcoporum mansuetudo folio. lv. b.
 Euangelij profectus folio. xxj. d.
 Euangelij profectus ex vinculis fo. xxxv. e.
 Euangelistarum fides folio. xxij. f.
 Excommunicandi potestas folio. v. f.
Fabula de vulcano & venere
 folio. xij. a.
Fabula daphnes folio. vij. d.
Fames in exercitu Iuliani fo-
 lio. xiiij. e.

PSEGMATVM INDEX

Fides plātata absque armis & exercitu folio. xliii. e.

Fides oppugnata crescit folio. xxiiid. .

Fidei salus constat folio. xvii. a.

Filii dei pacifici qui sint folio. liiii. a.

Filii non sunt accusandi propter malitiā
am parentum folio. l. d.

Filiorum & vxorum immolatio fo. i. d.

Fluuii in scintillam fidei ruunt folio. ii. d.

Futura sunt presentibus certiora fo. l. a.

Futura pericula se finguntur folio. iiii. a.

Audiū fidelium in afflictio
nibus folio. xxi. b.

Gētiū & pētōrū vocatio
foli. xvii. b

Gladium quare dñs iubet
emare. fol. xxvi. d

Gladii signant manifestas insidias folio
xxvi. e

Gloria ecclesie martyria folio. vi. f

Gloria christianorum nō pasci ignauos
folio. v. b

Gratitudo in aduersis folio. xxxviii. d.

Elpidius comes rerum pri
uatarum folio. x. a.

Heretici quomodo vincen
di folio. lvi. c

Herodes arguitur a Ioanne

Hierosolimorum destructio & pphana
tio folio. xxii. a

Homo opifex resurrectionū fo. xxxii. e.

Homini nullius cura contennenda fo
lio xxxv. b.

Homini dignitas folio. xxxv. a.

Honor infidelis folio. xlix. f.

Humilitas est fundamentū philosophiæ
christiane folio. xxxiiii. c.

Hypocritarum mos folio. xxviii. e

Dolum dagō mutilatum
folio. xii. f

Idolorum templa repara
ri p̄cipit Iulianus fo. viii. e

Idolis quare oli aliquę ci
uitates seruiebāt folio. v. a.

Ieiuniorum festa folio. xxxix. a.

Ietro Mosem reprehendit folio. xliii. c.

Ignominia & crux post mortem christi
gloriosa folio. xviii. d

Immolatio filiorum & vxorū fo. i. d.

Impenitentiae mala folio. vi. a

Imperatoris habitus folio. iiii. a.

Imperatores omnes fuerunt infideles vs
que ad constantinum folio. xxi. d

Imperfectorum leuius certamen folio.
xxxvii. f

Inexpertis grauius certamē fo. xxx. a

Inimicorum testimonia suspitione carēt
folio. xi. b

Iniurias vincendi ratio folio. liiii. e

Inuisibilia semper spectant ā te inuisibilia
lio. xxxi. c.

Intercessore opus non est apud deum fo
lio. xxxvi. e

Iracundus est immisericors foli. liiii. a.

Iracundus describitur folio. liiii. b

Iob impleuit legē & euāgeliū fo. xxxvii. d

Iob sacrificat p cogitatioib⁹ fo. xxxvii. e

Iob quare vestem dirupit fo. xxxviii. d

Iob curam puerorum habet fo. xxxvii. e

Ioannes herodem corripit folio. xxvii. c

Iudei hodie meliores ex æmulatione no
stri folio. xvii. e

Iudei non propter vanam gloriam credi
derunt folio. xlvii. a

Iudeorum abiectio folio. xvii. d.

Iudeorum execratio foli. xvii. d

Iudeorum prostratio & execratio in oliue
to foli. xlvii. b.

Iudeorum potentia quanta folio. xxiii. a.

Iudeorum incredulitas nō obest fo xix. e

Iulianus sacrificat in daphne folio. viii. f

Iulianus p̄cipit reparari idolorum tem
pla folio. viii. e

Iulianus sciebat virtutē christi et sancto
rum folio. x. a

Iulianus reparare iudeis templū frustra
nititur folio. xiii. b.

Iulianus dignitates pessimis committit
folio. xiii. d

Iulianus inuidebat martyrii coronam fo

PSEGMATVM INDEX

- lio. xlii. d
 Iulianus christianos galileos vocabat fo
 lio. xlii. d
 Iulianus q̄tis miraculis admonitus. folio
 xlii. a
 Iuliani exercitus folio. xlii. e
 Iuliani pompa folio. viii. e
 Iuliani prodigalitas in sacrificandis pecu
 dibus folio. xi. b
 Iuliani mors folio. xlii. f.
- azari & diuitis materia de
 scribitur. folio. xlii. a
 Legis nouę doctrina faci
 lis folio. xix. d
 Libertas & zelus, corri
 piendi. folio. xlii. f
 Linguarum donum folio. xvii. d
 Linum fumigans nō extinguere declara
 tur folio. lvi. d
 Lux quare prius paulum circumfulgura
 uit folio. xlv. c
- Aledicinon ferendi fo. xxviii. e
 Malis nō succubam⁹ fo. xxx. b
 Māsueta xp̄i cōuersatio fo. xv. d
 Mansuetudo grata est deo folio. liii. f
 Mansuetus lites componit folio. liii. f
 Mansuetus ad omnes res accommoda
 tior folio. liii. f
 Marię dei pare virginitas folio. xv. a
 Martyres sunt columnę turres scopuli &
 luminaria folio. xxiii. e
 Martyrum intercessio apud deum folio
 xxiii. f
 Martyria sunt gloria ecclesię folio. vi. f
 Memoria obruitur dictorum multitudi
 ne folio. li. b
 Mendaces abhorrēt ab hypbole fo. i. b
 Merces ante resurrectionē. folio. xxx. c
 Miracula in sacramentis admiranda fo.
 xxxiii. e
 Miracula apostolorum maiora sunt quā
 christi folio. i. f
 Misericordia et lenitas spiritualium pa
 trum folio. vi. d.
 Mors quid folio. xxxii. d
 Mors est viro quies folio. i. f
 Moyses litteris commendat se reppen
 sum folio. xliii. e
- Moyles est exemplum prelatorū ne eru
 bescant reprehendi folio. xliii. d
 Moyses dignitas eximia folio. xliii. b
 Mulieris chananeę materia describitur
 folio. xxxvi. f
- Atura corporis bona fol.
 xxxii. c
 Nectarius episcop⁹ sedē
 Ioannis occupauit fo
 lio. xlii. d
 Neronis insolentia folio
 xxxiii. e
 Nihil contēdum in sacris litteris folio
 xxv. a
 Noe nomen prophetia Adam folio. i. e
 Nominis impositio dominium testatur
 folio. xlv. c.
 Nulla in cadaueribus immundities folio
 xix. b
 Nuncios mittit chrysostomus romam.
 folio. xxxix. c
- Bediētie facilitas. f. xvii. b
 Obses datur regis fili⁹ fo.
 iii. b.
 Oculus dexter effodiēdus
 declaratur folio. lvi. b
 Ora sanctorum pharetre
 folio. xxiii. c.
 Orare semp xp̄s nos monet fo. xxxvi. d
 Orandū pro perfecta corporis solutione
 folio. xxxii. a
 Orandum vt discamus folio. xxxvi. d
 Oscula diaboli que sint folio. xliii. d
 Oza a deo percussus folio. xxviii. d.
 Ozie arrogantia punitur folio. li. d
- A ecclesie folio. xvii. b
 Pacis bona folio. iii. b
 Patiens ē rege beator folio
 xxx. e
 Parte vna absente non iudis
 candum folio. xl. f
 Patrū spiritualiū mīa & lenitas fol. vi. d
 Paulus e carcere scribit folio. xxxiii. f
 Paul⁹ nō vi fuit ad fidē cōuersus fo. xlv. f
 Paulus cur ignot⁹ facit nō noīe fo. xlv. d
 Paulus in ipso furore conuersus fo. xlv. b

PSEGMATVM INDEX

- Paulus rapiens viros & mulieres quomodo intelligitur declaratur folio. xlv. f
- Paulus pro stephano accipitur folio. xlv. b
- Paulus sepe meorum resurrectionis folio. xxix. d
- Pauli amor in discipulos folio. xxxiiii. f
- Pauli principatus folio. xxxv. a
- Pauli et moysi charitas folio. vi. e
- Pauli fortitudo in carcere folio. xxxi. a
- Pauli sollicitudo folio. xxv. a
- Pauperes plus profunt ecclesie quam diuites folio. xxvii. b
- Pauperum magnanimitas folio. xxvii. b
- Peccati pondus folio. li. a
- Peccata posteriora grauiora folio. vi. b
- Peccatorum diuersitas folio. lii. a
- Penitentia pauli perpetua folio. xlv. e
- Peregrini in terra qui dicuntur folio. l. b
- Phariseus publicanum indicat folio. xxviii. a
- Philosophie christianae fundamentum est humilitas folio. xxxiiii. c
- Philosophi arrogantes qui sint folio. iiii. d
- Philosophi a nostris victi folio. ii. a
- Piorum furor folio. xxxvi. a
- Platonis phedrus taxatur folio. v. e
- Populi regis per umbram habet sanctus folio. iiii. b
- Pontificis romani studium erga Chryso-
stomum folio. xli. b
- Populus secedit in terras constantianas folio. xl. d
- Possidere aliquid an liceat christianis folio. xxviii. c
- Preceptum amare quantum sit folio. xxvii. a
- Preceptum dominus leue facit folio. xxv. e
- Precepti et consilij discrimen folio. xxv. f
- Preces validissime que dicantur folio. xxxvii. b
- Predicare super tecta quid sit folio. xxvi. e
- Predicare futura solius dei est folio. xii. a
- Presentia non videntur sed futura folio. l. b
- Principes maxime decet mansuetudo folio. lv. a
- Priscilla et aquilas pro paulo mortem passi sunt folio. xxxv. c
- Proemiorum prolixiorum rationes folio. xlv. a
- Promissiones dei certissime folio. xlix. e
- Proximi salus preferenda est negociis propriis folio. xlviii. f
- Proximorum cura habenda folio. xliiii. a
- Quomodo agendum cum hostibus fidei et erroribus folio. xi. b
- Rarum dictum folio. i. a
- Rectum coram domino facere quid folio. li. d
- Renouatio interni hominis folio. xxxi. a
- Reprehensio semper amanda folio. xliii. e
- Reprehensiones quarum ingratis folio. xliiii. a
- Resurrectio vnde dicitur folio. xxxiii. f
- Resurrectionis fides et memoria que utilis folio. xxix. b
- Resurrectionis preceps est Abel folio. xxxiii pag. ii. d
- Rex celestis folio. iiii. c
- Rege superior quis esse dicatur folio. iiii. a
- Regibus memores apostoli folio. xvii. a
- Sacerdotes gentilium quales folio. iiii. f
- Sacerdotum gloria folio. v. f
- xxxiii. f
- Sacerdotum ordinatiois que fuerint folio. iiii. c
- Sacerdotibus non maledicendum folio. xxvii. e
- Sacerdotium non relinquendum folio. v. f
- Sancti quid ex nobis petunt & quomodo clarescere volunt folio. xi. b
- Sancti prisca & recentiores coluntur folio. xxiii. b
- Sancti post mortem videbunt se mutuum et tyrannos qui se afflixaerunt folio. xlii. a
- Sanctorum consuetudo maxime utilis folio. xxv. b
- Sanctorum reliquiae ad virtutes prouocant folio. vii. c
- Sanctorum frugalitas folio. xxv. b
- Sanctorum potentia folio. viii. b
- Saule nomen cur non statim fuit mutatum folio. lxxv. c
- Sententia aurea folio. v. d
- Sermones auditos communicent proximis auditores folio. xlix. b
- Seruus christi a mansuetudine agnoscitur folio. liii. d
- Seruus quis dicatur folio. iiii. a
- Serui abraham ad sacrificium non admittuntur folio. xxxviii. f
- Signa apostolorum que fuerint folio. xxxiii. e
- Silentium a polinibus unde folio. viii. f
- Silentium christi folio. xvi. b
- Sodoma quare sterilis folio. xiii. a

DIVI CHRYSOSTOMI PSEGMATVM INDEX

S pirituales qui dicantur. fo. xlviii. d	V erbum christi effecit omnia fo. xx. f
S piritus sanctus dat' apostolis. fo. xvii. a	V erbum christi efficax et immortale. fo. xxi. e
S piritus sanctus quare in baptismo in specie columbe apparuit. fo. xlvii. a	V erbi diuini victoria folio. xxi. a
S tulti reprehendi nolunt. fo. xliii. e	V eritas humanæ naturę et diuine in christo folio. xv. a
E mplum A pollinis fulmine exurit folio. x. b	V eritas per se valida folio. ii. a
T emporalia non apparētia folio. xxxi. e	V ia angusta que. folio. xxix. f
T entator non habet statutum tēpus fol. xlviii. e	V irginitatis decor folio. xvii. f
T heophilus a plebe sua reprehensus. fol. xl. b.	V irtus zeli vix agnoscitur folio. iiii. a
T heophilus non communicauit chrysostomo folio. xxxix. d	V ita christi describitur folio. xx. d
T heophili temeritas folio. xxxix. e	V oluntatis est probum vel improbum esse folio. l. d
T himothei pater infidelis fo. l. d	V tilitas præsens non spectanda sed an iustum folio. vi. a
T yrannus puerum obsidem trucidat. fo. iiii. b.	V ulnera dei, amici folio. xliii. d
T yranni impudentia ecclesiam intrantis folio. iiii. e	Z elus sine misericordia furor fo. xlviii. a
	Z elus corripiendi sit moderatus. folio. iiii. d
	Z eli virtus vix agnoscitur folio. iiii. a.

IN DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGmata, IOANNIS OECOLAMPADII AD LECTOREM CANDIDVM PRAEFATIO.

Quantus & qualis in ecclesia dei diuus Ioannes Chrysostomus sit, neque ego, cui paruum eloquentię studium, & quāticunq; studij minor gratia contigit. neque ij qui de rebus alijs feliciter differunt, differendoque multum valent, vel prologo vel voluminibus satis digne explicauerim? si hoc p dignitate fieri postularet necessitas. At mea, sētētia nūc sup ea re prolixiori ludere procemio, non solū nō necessarium est, sed & super, uacaneum fuerit. Nemo enim qui tantum virum, vel a nomine cognoscit, aut tā hebeti ingenio, aut tam peruerso iudicio est, quin statim aureā in aureo ore, & eloquentiam & sapientiam agnoscat, ac fateatur. Nam quo pacto cuiusdam tantum cognomen absq; admirabili eloquentia, & quo pacto tam stupēda, incomparabilisq; eloquentia, absq; singulari sapientia eueniret, ac constaret? Pauci ex multis meruerunt Oratoris nomen, quanto rariores, qui Chrysostomi nomen iure sortiantur, preferim apud Græcos, qui si Barbaris conferantur, omnes facundi sunt? Vera eloquentia non nisi bonis & sapientibus viris tribuitur, & quotusquisq; sapiens & bonus habendus? At Chrysostomus noster Christiane & sapiens & eloquens celebratur, non solum apud Thraces & syros suos, sed & in toto orbe. Et quod maiori admiratione dignum, etiam sua ętate, Augustinus in Aphrica eius lucubrationes partim

AD LECTOREM PRAEFATIO.

verfas partim non verfas nactus est. Occidentales episcopi tam ægre tulerunt eius
 depositionem, vt Orientalibus communicare noluerint, donec iterum in albū cō
 scriberetur episcoporum. Orientalis populi, ad quos in exilium migrabat, cum tā
 quam angelum domini excipiebant, & clamabant. Tolerabilius fuisse solem ra-
dios suos retraxisse obscuratum, quam os Ioannis tacuisse. Et non solum viuo, sed
 & mortuo maxime salua mansit ea gloria. Viuis vnico ore docebat, nunc provni-
 co Chrysostomo multa millia nobis sunt Chrysostomorum, qui ab hoc edocti,
 scripturam pure docent, fidei aduersarios redarguunt, scripturę mysteria referant,
 mores optimos plantant, vitia extirpant, & eadem quæ ille, populi auribus instillat.
 Itaq; cum citra controuersiam laudatissimus sit scriptor, haud opus fuerit, vt dixi,
 super ea repluribus præfari. Satis hoc testatur alia eius opera, quæ hactenus ad nos
 venerunt testabuntur tamen id ipsum, & hæc quæ nos primi nunc in latinum sermo-
 nem vertimus, & reipub. Christianæ gratificari cupientes inuulgamus. Nam & hæc
 nostra illis neutiquam vel dissimilia, vel inferiora sunt. Et nisi impendio nostris lu-
 cubrationibus fauere videremur, aliquid amplius de nostris quam plerisq; hactenus
 æditis polliceri auderemus, hoc lector tuo iudicio relictum sit. Mihi certe ob eru-
 ditionis tum raritatem, tum varietatem, licet aureæ quædam laminæ visæ fuerunt,
 dignæ vt denuo in templum domini inferantur, nolui tamen, quicquid hoc est grā
 diori nomine veditare, & pollicēdo immodicus esse, sed ^{in ymo} hoc est aurī ramē-
 ta, inscripsi, vt admonerere quantum adhuc lucubrationum illius desideretur. Pro
 fecto bona earum pars Latinis auribus nondum cognita, & haud facile inuenies ali-
 quam Græciæ bibliothecam tam locupletam, in qua omnia eius opera continean-
 tur. Quod quamverum sit, ex Suidæ testimonio colligere potes, cui in hoc libenter
 fidem habeo. Ipse enim in Spaheimensi monasterio, illius ^{in ymo} hoc est desflo-
 rationes, & locos quosdam communes vidit, quas studiosus quidam congeffit, de-
 cerptas ex commentarijs in librum Geneseos in Euangelium Lucę in Acta apo-
 stolorum in omnes ferme epistolas Pauli, ne chon & ex alijs sermonibus, & monu-
 mentis, quibus nos magna ex parte adhuc caremus. At ne cui omnino parum vide-
 atur, quod ramēta dam^{us}, ramēta quidē sunt, sed aurī & aurī qđ ab aureo illo ore pro-
 fluxit neq; simpliciter ramēta aurī qđ e pfūdo eruit, sed qđ sup ne venit nō qđ tot mi-
 lia cœlo excludit, sed quod e cœlo venit, & in celū trāsfert, nō qđ irritat ad malū,
 sed qđ ad optima quęq; puocat, nō qđ ferme affluit peculiarit pessimis, sed qđ ex
 malis bonos, ex bonis optimos facit, nō qđ arcā explet, & furum rapacitati expol-
 tum est, sed quod animum spiritalibus delitijs oblectat, & antiquum illum fidei sa-
 lutis quę nostræ prædonem propulsat, ac obterit. Huiuscemodi aurī ramenta sunt
 hæc, & mea sententia, non adulterina. Bene fortunati fuerit, vel preciosorum vaso-
 rum fragmenta possidere, si integra illi habere non conceditur. Distantur nonnun-
 quam etiam ij quibus permissum est, ex magnis thesauris paruas tantum portiu cu-
 las accipere. Maluissimus item & nos, qui noster ad iuuandapietatis studia animus
 est, integras laminas, & non tantum plegmata dare, sed cum non possumus quod
 volumus, volendum est quod possumus. At spero interim lector amice hæc grato
 animo te suscepturum. Futurum fortassis, si per pacem licuerit, vt & sexaginta sex
 illæ in Genesin homiliae, cum quibusdam alijs sequantur, nan eas vertimus, & pro
 pedicō communicare anim^{us} est. Interi hāc operā boni cōsulito, tibi sudo, tu^{us} labor me-
 us est, tua est utilitas, Fuere partis, ne respue thesauros. Bñ em spero cōsulaturā te le-
 ctionē horū. At qđ te lōga oratiōe cōuoco? Scio, omnes quibus Chrysostomiles

desflorationes & loci
 communes

PRAEFATIO.

Etio haecenus grata fuit, solito fauore, blandissimisq; verbis & osculis excepturos haec qualiacunq; sunt, & tantum non imitatuos matres, quae in expectato filios suscipiunt, quos in bello interisse putarant. **N**am & his libris neglectis, tale quiddam accidisse videtur. Et ita alienos ex meis metior affectibus. Itaq; mihi videre videor te occurrere libellis, eosq; non sine plausuum gestibus salutare, & exclamare, **A**destis adestis gratissimae animorum delitiae, iterum docebitis, iterum oblectabitis, iterum cumulatim in me beneficia conferetis. **T**ales vos semper expertus sum. **E**t non multum procedes legendo, quin dicas. **P**rofecto & hic gratiae habitant, vere haec ipsissimi sunt **Chrysostomi, Benedictus dominus, qui & hosce labores a nobis diutius occultari noluit.** Iam quod alicubi turgescit, vel hispidior, vel incultior est oratio, non de sententiarum, quas integras reddo, grauitate, sed verborum venustate loquor, polliceor mihi de tua beneuolentia, quod libenter condones, quicquid palloris vel rubiginis ^{SITH METOYHIDH} id auri, mea incuria contraxerit. **V**etus haec interpretum querimonia est, etiam doctissimorum & eloquentissimorum, quod nativae linguae gratiam, & ^{id est} in alienam transfundere per omnia feliciter nequeant. Ita de te mihi polliceor, at non item de supercilioso obrectatore, cuius morbus nulla vel diligentia, vel mansuetudine curari potest. **P**roinde & illum vicissim contemnemus. **S**atis fuerit, amico uni & candido placuisse, etiam si centum displiceam **Pharisaeis.** **C**andidus tu imitaberis patrem tuum coelestem, qui & duo minuta, et calicem aquae frigidae, coelesti gloria remunerare solet, contentusq; voluntatis liberalitate, quantamlibet operis paruitatem magnificat. **C**ontra vero progenies viperarum, & ipsa morem suum seruans, daemones & parentes suos **Pharisaeos** nobis referet. **N**am & illi sanctissimam **Christi vitam** calumniari non sunt veriti. **Q**uid aliud ab his expectabitur, a quibus securum nihil? **N**usquam non offendunt, in quo genuinum exerceant. **N**unc infelicitatem in vertendo inculpant, **H**oc verbum minus latinum est, hoc magis graece quam latine dictum, haec sententia obscurior, haec hiulca. **I**nsignes scilicet notae. **E**t si non aliqua taxares, mortuus esses, ut versiculum aliquantum immutem. **N**on enim nocere possunt, nisi eis permittat dominus. **A**t sinimus eos. **N**on inuidemus, proferant ipsi montes aureos, nos de ramentis deo grati sumus, **R**eliquum, quod praeter morem & adnotationes quasdam adiuximus, nolim tibi fastidio esse, in re enim tuam fore putavi. **H**inc enim fidem meam probare certo poteris. **N**am dum nunc **Chrysostomum** admiramur, nunc non ita admiramur, sed ut hominem loquutum deprehendimus, potuissimusq; vel illa mutare, vel omittere aliquorum exemplo quos scimus in **Origene, in Cyrillo, in Damasceno,** quales se exhibuerint. **Chrysostomum** qualis contigit, tibi damus, quid autem sentiamus, subiungimus. **I**nterim & simplicioribus historias indicamus, sine quibus autor clare intelligi vix potest. **I**taq; in rem tuam esse existimaui, quod si fallor, tantum papyri est dispendium. **N**on

fallor autem omnino, nam & nos dei puto esse, licereq; & nobis de rebus pijs, si cubi locus vel necessitas postulant, in medium affer

re, quicquid vel ad consolationem, vel utilitatem fratrum pertinens habuerimus. **Q**uae mihi

ratio curae fuit, & erit, si **CHRI**

STVS volet semper. **V**a

le, **B**asileae, **C**alend.

Martij. **A**n. **M.**

D. XXXIII.

AD BEATVM BABYLAM MARTYREM. FO. I.

DIVI IOANNIS CHRI

SOSTOMI, ARCHIEPISCOPI CONSTANTINO-
POLITANI ADVERSVS GENTILES ET IN
BEATVM BABYLAM MARTYREM
ET EPISCOPVM LIBER, IO.
OECOLAMPADIO
INTERPRETE.

Ominus noster IESVS CHRISTVS, suprema nocte, qua iam
passionē suam aggressurus, viūficāq; illam mortē obiturus erat,
cum discipulis suis ad se vocatis seorsim, & admonitis, multa alia
differeret, tum inter cætera & tale quiddā dixit. Amen amen di-
co vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet, atq;
maiora horū faciet. Quod certe tam rarū dictū est, vt nemo vn-

Rarum
dictum

quā tale quiddā vel cogitare, vel loqui ausus fuerit. Neq; Græci,
quī multos iactent magistros, & discipulorū pompa & miraculorū gloria īsignes,
& quāuis in ostentandis suis admodū impudentes sint, eiusmodi aliquid apud se ha-
beri, docere poterunt. Et quāuis de nonnullis referant, q̄ ob exhibita mortuorū si-
mulachra, & auditas e sepulchris voces, miraculis id genus claruerint, attamē neq;
horum aliquis, siue viuens in magna admiratione, siue mortuus inter deos habitus,
discipulis suis quicq; tale dixit & persuasit. Dicam, si audire libet, quid eos qui alio-
quin perfricta fronte, & nudo, vt aiunt, capite, nihil non mentiūtur, mouerit, quod
ab isthoc figmento abstinerunt. Neq; enim absq; causa id fecerunt. Sciunt pestilē
tes illi, q̄ impostoribus peculiare est, verisimilia quædam & egregia, & quæ vix in-
ternosci queant, componere, per quæ simpliciōres decipiunt. sicut piscatores & au-
cupes non nudis rhetibus, sed circūcirca diligenter īnescatis vtūtur, ita alia alijs ve-
nando. Enīmuero si rhetia detegatur, ita vt auib; piscibusve conspicua sint, nichil
capiunt, & licet diu assideant, vacuis tamen manibus domū tandē redeunt, siue ter-
ra, siue mari venētur. Igitur quia & illi capturæ hominū vacabant, in pelagus huius
vitæ non nudas īfecerunt decipulas, sed finxerunt & composuerūt nonnu-
llas capipossent simplices, cauendo magnopere, ne mentirētur monstruosius. Ab-
horret enim etiam mendaces ipsi ab hyperbole & immodicitate: nimirū timentes,
ne mendacijs alijs, prodigiosius alia dicta derogēt & officiant. Etenim si dixissent
a suorum quopiam tale quid promissum, quale saluator noster discipulis suis dixit,
etiam ludibrio fuissent his quos decipere volebant, vtpote qui verisimilibus menda-
cijs substruere nequiuissent. Solius enim beatæ illius, ac diuinæ virtutis est, talia pre-
dicere, & vere adimplere. Iam licet dæmones phantasmatis quibusdā homines lu-
dificare aliquā diu valuerint, cum adhuc fons lucis ignotus esset plerisq; tamen etiā
ea quæ tunc vel in sacrificijs, vel alijs dolis agebantur, dæmonum esse opera satis li-
quidum erat. Nam quod humano sanguine aras suas rubricari, sicq; sibi templa fun-
dari præcipiebant, quis ignoraret extremam esse insaniam? Dæmones cum nunq̄
nostris satiarētur calamitatibus, odijq; sui erga nos, neq; terminum, neq; finem sci-
rent, sed immortalī rabie grassantes, quasi ad explendum furorem suum non abun-
de sat esset excogitasse, quomodo vxores & liberi in altaribus suis pro bobus & ouī-
bus immolarētur, inuexerunt & aliam quādam homicidij speciem magis raram, &

B

Abhor-
rent ab
hyperbo-
le et me-
daces

C

Demo-
nū cru-
delitas

A

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI LIBER

Immo modum calamitatis minime solitum, nempe ut illi ipsi, quorum erat deplorare occi-
latio fi sos, occidendos potissimum ad miseram illam cædem adducerent. Et ita non mo-
liorū et do humanas leges dehonestabant, sed & pessimas naturæ cōstitutiones abolebant,
vxorū. naturam aduersus seipsam exasperando & incestissimam hominū cædem exercere
D cogendo. Vnde, neq; vlli hostes tam terribiles, ut parentes, neq; magis suspecti &
inuisi, q̄ hi in quibus potissimum fiducia. Enitebantur enim crudeles illi, ut pereos
filij ex hac vita eijs cerentur, per quos ut hunc mundum spectarent, sumpserant ini-
tium, & ut authores mortis cōstituerentur, qui vitalis ante doni ministri fuerant, do-
cturi nimirum, nichil nos ex bonitate dei habere. Neq; ad hoc spiculatorum opera
opus erat, parentibus id munij obeuntibus. Porro etsi tunc magnum aliquod suble-
quutū esse miraculum cōcedamus, paruum tamen est, quantū cūq; est, & indignum
quod commemoretur, atq; deceptione ade plenum, non tamē dixerim aliquid ma-
gnum esse demonstratum. Quod si & esset magnum, ut ita loquar, parum exercita-
tis, id tamen foedissimi, pollutissimiq; illi, curiose scribes vti iustum probabant,
& ad turbādam, subuertēdamq; vitam nostram concinnabant. At non item tale
Demos- quippiā IESVS dominus noster nobis præscripsit, sed ut ob signa & miracula ada-
nū cul- mirabilis erat, ita non minus ob præcepta, quæ miraculis non inferiora, ab omnibus
tus per christū adorabatur, iusteque credebatur deus. Atq; ipse pessimos hos mores suo dispulit ada-
fugat⁹. uentu. Quodq; magis admirandū, non solum nos se adorantes, sed & blasphemā-
E tes ab inhumana & efferata illa tyrannide liberauit, Nullus enim interim gētilium
talīa sacrificia offerre coactus est, Tanta misericordia erga genus nostrum vsus est
semper, ut nō tantis malis suos infestarent demones, quantis bonis nos prosequutus
est deus. Dæmones, ministros cultoresq; suos cogeant, ut suorum filiorum fierent
homicidæ. CHRISTVS etiam eos qui se auersabātur, & fugiebant, a tam duris
imperijs liberauit, sublatiq; vilibus, & plane ferinis ministerijs, pacem illam suam
admirabilem, non dūta at inter suos dispertijt, sed & alienis cōmunicauit, Osten-
dens qd dæmones tyranni & inimici, & pestes sunt generis nostri, & ideo etiam suis
crudeliter perinde ac alieni essent, abutebant, nam & erant alieni. Cōtra, CHRIS-
STVS rex, opifex, ac saluator totius humani generis est, & p̄inde alienis tanquā
suis parcat. Tota enim hominū natura suum opus erat, sicut & discipulus eius dixit,
In propria venit, & sui eum non receperunt. At non est præsentis temporis omnē
F eius beneficentiā recensere, imo nec quis in omnia secula enarrabit. Etiam tāta vir-
tute præditus, quanta potestates incorporeæ, dignitatem eius non attinget. Cæte-
rum vide quid apostolis dicit, Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ
ego facio & ille faciet, atq; maiora horum faciet. Profecto qui tantum illis honorē
impertit, mirū in modum & supra modū bonus est, Hic qui disceptat, vbinam ora-
Aposto- culum hoc aliquādo perfectum est, & ad impletum, is librum, qui Acta apostolorū
lorū mi- inscribitur, in manus accipiat. In quo (licet non omnia, neq; omniū, sed vnus & al-
racula- terius, atq; ea non in magno numero cōtineant) videbit, ægros in lectulis iacentes,
maiora q̄ chris- istorum beatorū vmbra expectare, salutemq; solo cōtractu assequi, multis vestes
sti. Pauli tam p̄fuisse, ut nullo indigeret alio, qui dæmones a quibus agebātur, fugaret.
Nichil Quod si quis hoc inani gloriæ, & incredibiliū, figmētōrū mōstrositati tribuat, age
finxe- ad obturāda blasphematiū ora, & ad coercēdas irrefragabiles illas liguas sufficiūt
rūt apo- vel ea quæ seculis nostris videmus. Neq; enim vlla est vel gens, vel regio, in ea orbis
soli. parte, quæ apud nos habitat, in qua hæc admiranda p̄digia nō decātarentur, quæ si
conficta forent, neutiq; in tantā peruenissent admirationē. Testimoniū etiā ipsi no-
bis afferetis, neq; opus habemus aliū de fidem, quā vos inimici p̄hibetis, his quæ di-

cūtur quærere. Dic sodes, quare Zoroasten illum & Zamolxin pleriq; ne a nomi-
 ne quidem nouerunt, imo nulli admodum pauci. Quia ficta sunt omnia quæ de il-
 lis dicuntur. Similiter ignoratur & scriptores, qui de illis libros cōscripserūt, quīs &
 eloquentes & eximij fuisse ferantur, tam hī q̄ illi Authores quidem, utpote qui ma-
 gicam & inuenerint & exercuerint, Scriptores vero, ut qui sermone probabili men-
 dacium adumbrarūt, licet incassum & frustra omnia eorum opera, quādoquidem
 inutilem & mendacē tractabant materiā. Quæ si solida & verax, ad eam subuerten-
 dam vana & inutilia forent omnia quæ ab æmulis excogitari possunt. Nullo enim
 subsidio opus habet veritatis robur, etiam si innumerī sint, qui eam conentur extin-
 guere. Quin per eos, qui vim illi facere nituntur, tam nihil obscuratur, ut etiam mul-
 to clarior & sublimior euadat, ridens insaniētes illos, & frustra sese torquētes. No-
 stra enī que vos figmenta dicitis, & tyranni & reges & inuicti disputando sophiste,
 insup & philosophi, & prestigiatores, & magi ac demones destruere moliti sunt, &
 infirmate sunt cōtra eos lingue eorum, iuxta propheti cū sermonem, sagitteq; pa-
 uulorum plage eorum factæ sunt. Et reges quidem, in quanta apud omnes ferocita-
 tis opinione fuerunt, tātum nobis sua aduersus nostros machinatione profuerunt.
 Nam dum furorem suum in nostros effundebant martyres, crudeles cōmunis na-
 turæ hostes fieri cœperunt. sicq; seipsos nescij plurimis asperserunt ignominijs. Phi-
 losophi vero & magni rhetores quorū ingens apud plerosq; gloria, vel ob honesta-
 tem vitæ vel ob eloquentiæ vim, ubi nostris congressi, adeo ridiculi facti sunt, ut ne
 pueris & delirantibus prestare putentur. Ex tot enim gentibus & populis, neq; sapiē-
 tem aliquem neq; insipientem, neq; virum neq; mulierem, sed ne parū quidem pue-
 rum persuadēdo in sententiā suam trahere valuerūt. Insup quæ ab ipsis scripta, tā-
 to risu contemnuntur, ut iam olim disparuerint libri, imo simul atq; nati sunt perire.
 Et si alicubi seruatī quidam, eos a Christianis seruatōs inuenimus. Tam abest suspi-
 tio, ne quid nocuenti ab illis nobis imminet. Quin & ridemus omnipharias illo-
 rum machinatiōes & curiositates stultas. Enīvero sicut si adamantina & incorru-
 ptibilia nobis corpora essent, neq; scorpīos, neq; serpētes, neq; ignem manibus for-
 midaremus complecti. Ita cum animas nostras tali fide CHRISTVS armauit.
 non est quod timeamus, etiam hostiū tenentes venena. Nobis enim concessum est
 ambulare super serpētes & scorpīos, & omnē diaboli tyrannidē, multo magis & su-
 per teredines ac scarabæos. Tam procul est, ne qua ex parte offendant insidiæ dia-
 bolicæ. Et ita se habēt res nostræ. Vestre autem qualiter? Nullus vnq; vos impugna-
 uit. Non enim fas est Christianis vi & tyrannide subuerrere errores. Persuasione &
 verbo dei, & humanitate salus hoīm operāda est. Vnde nullus regum qui CHRI-
 STVM sapiunt, talia aduersus vos decreta statuit, qualia aduersus nos demonum
 excogitarūt cultores. Nichilominus error gētilis sup̄stitionis, quīs a nullo vnq; ob-
 turbaretur, & p̄funda quiete frueretur, a seipso extinctus est & in semetipso in diuer-
 sa corruit. Non secus q̄ corpora diuturnæ putredini obnoxia, quæ licet a nullo offe-
 rantur, per se tñ spontē dissoluūt paulatimq; abolentur. Atq; adeo si sathanicæ il-
 læ stulticiæ non penitus e terris sublata forent, ex his tamen quæ iam facta, sufficiē-
 tes coniecturas sumimus, quid posthac futurū. Nam cum maiora breui tēpore sub-
 uersa sunt, de reliquis tñ cōtendendū, an subsistent. Quis enim qui capta ciuitate,
 & disiectis muris, & exustis curijs, theatris & ambulacris, nichil sup̄esse videt, q̄ se-
 miustas porticus & paruas quasdā domūcularū, anicularū & puellorū reliquias cō-
 trouerteret, an is q̄ insigni victoriā plurimā partē p̄fecit, possit etiā qd̄ sup̄est absol-
 uere? At nō ita se hñt piscatorū opera quibus quotidie obsistit, & quæ vsq; in nostrā

zoroas-
tes.
zamo-
xis ma-
gi.

A
D

Veritas
p̄leva-
lida.

Hhilo-
sophi a
nostris
victi.

B

Nota,

Q̄no d̄
gēdum
cū ho-
stib⁹
dei. et
erroris
bus.

C
p̄lchra similitudo

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

Eccles- ætatem, nō per quietem & ocium, sed per afflictiones & bella et prelia p ducta sunt
si non Preterea gentiliū error per vniuersum orbem disseminatus, & omniū insitus ani-
ocio. s; mis, post tantū robur & vigorem, IESV virtute depulsus est. Nostra vero predica-
affli- tio impugnatores experta est, non posteaq̃ vbiq; tradita & firmiter stabilita, sed an-
ctioi- teaq̃ in auditorū pectoribus iseretur ac plantaretur, statimq; sub inijs ipsius coa-
bus cre- uit.

Dcta est se opponere vniuerso mundo, principatibus, potestatib⁹, mundi dominis, res-
Fluuij ctoribus tenebrarū huius seculi, spiritalibus astutijs in cœlestibus. Nondum scin-
in scin- tilla fidei recte accensa erat, et fluuij ac abyssi vnde quaq; irruebant. Non ignoratis
tillā f- vtq; quanto facilius sit plantam nuper terræ impositam euellere, q̃ arborem pluris-
dei ru- mis annis bene radicatam. Cæterum, cum & nostræ res sic se haberēt, inundaretq;
unt, in religionis scintillam aduersitatis pelagus, religio nostra non solum non extincta
 est, sed & maior ac illustrior euasit, oīaq; prospero vento velociter succedere. Quic-
 quid erat aduersariorum, statim dissoluebatur & cōsumebatur, quod vero ad nos pa-
 tinebat, ad indicibile fastigiū erigebatur, tametsi negotium hoc agebant viri igno-
 biles & abiecti, In causa autem erant non piscatorū: vel verba vel miracula, sed vir-
 tus CHRISTI, quæ in eis operabatur. Nam ex his qui administrabant hanc fun-
 ctionem vnus erat pellio, nempe Paulus, alter piscator, Petrus scilicet. Et quis cre-
 deret tam viles tamq; humiles, tale aliquid voluisse fingere, nisi quis delirare eos vel
 insanire existimet? Iam quod non mente moti fuerint, manifestū est ex his quæ di-
 xerunt & fecerunt, quæ etiānum persuadent. Nequaq̃ igitur hæc vel menti, vel ob-
 vanam gloriam commenti sunt. Nam vt principio dixi, decepturus mentitur quis-
 dem, sed non sic mētitur vt elucescat omnibus mendaciū. Itaq; cum res ita euene-
 runt, & tot tantiq; euentum testati sunt, non modo hi qui nostris credunt tēporibus
 sed & omnes quotquot vbiq; ab illo tempore hæc celebrarūt, tam apud nos q̃ apud
 Barbaros, atq; etiam apud eos qui Barbaris sunt immitiores, suntne aliqui qui post
 tanta argumenta, quiq; post totius orbis (vt ita dicam) testimonium, his quæ facta
 sunt, parum credunt? Est ne quis inquirendo tam negligens, qui post priscorū ope-
 ra, post tam fidelia testimonia, fidem hanc in anima non teneat? Et quoniam admis-
 niculo adiuti, tale quiddam fingere aut componere potuissent? Non valebāt sermo-
 nis potētia, aut quomodo? cum alter eorum neq; litteras didicerit. Neq; opum cō-
 fidebāt facultatibus, aut quomodo? cum eis vix necessaria alimēta fuerint, & vterq;
 labore & manūū artificio victum quæserit. Neq; generis claritudine efferre se pote-
 rant. Nam alterius neq; patrem scim⁹ quis fuerit, ita obscurus & ignobilis erat. Al-
 terius autem, Petri videlicet, notus quidē pater, sed eatenus Pauli patre clarior, qua-
 tenus propter filium, nomen solum cognobile fecit nobis scriptura. Quod si quis
 & regionem & gentem inquirat, offendet alterum Cylicem, alterum ignobilis ci-
 uitatis, imo non ciuitatis, sed parui castelli fuisse municipem. Fuit enim a Bethzai-
 da, qui locus est Galileæ sic dictus. Iam si & artificia eorum quis spectet, nichil ma-
 gnificum, nichil egregium videbit. Et piscatore quidem pellio honestior, sed idem
 alijs opificibus est inferior. Vnde ergo, dic mihi, vnde ausi fuissent talem rem con-
 fingere & simulare? qua spe elati? quo adiutore fidentes? num piscatorio calamo &
 hamo? num cultro & subula? Qui abeunt, vt se suspendant præcipitentve non tam
 insani sunt, vt qui tales tātā rem aggrediūtur. Ponamus autem si placet, vt impos-
 sibile hoc secundum vos fieri possit, quod dicat aliquis a portu rediens vel umbra cor-
 poris mei suscitatos mortuos, vel a pellium mearum corio claudos exilientes, isq;
 magnifice eadem de vestibus prædicet. Quis ita insanus, vt paucis verbis tantas res
 credat? Et quare nullus artificum, qui ea tempestate fuerūt, simile quiddā dixit vel

E

Mo-

aposto-
li illite-
rati.
Inopes
Obscu-
ri.

Paulus
pellio

F

ipse de se, vel alij de illo, Iam si hæc nostra essent conficta, probabile est, talia facilius commētuos eos, qui apostolos sequuti sunt, Apostoli enī & priores, si in posteros respexissent, quid esset futurum cognoscere nō potuissent, id quod posteriores possunt audacius fingendo, dū ad superiores spectāt, & exemplar superiorum cui tūto fidunt posteriorū aptant ætati. At quī nullius est qui mentē habet, sed stupidorum, & insanientium, & quod nemo non posset si vellet, de seipso quæcunq; vult dicere & docere. Sed nugæ sunt, ac ridicula gentilis stulticiæ verba. Enimvero sicut eum qui vel intēto arcu, in cœlum sagittat, telis illud disrupturus, vel qui manibus oceanū exhaurire conatur, nullus ex ciuilibus nō rideret, ex sanctioribus autem nullus non lachrymis psequeretur, ita quando nobis cōtradiciunt gentiles, digni sunt, qui & rideantur & deplorētur, idq; longe amplius q̄ iij qui se cœlum vulneraturos, & mare euacuatuos sperant, Quandoquidem isti res attentant multo magis impossibiles. Lux enim q̄ diu lux, nunq̄ erit tenebræ & rerum nostrarū veritas, quādoquidem veritas est, qua nichil potētius, ea est, vt nunq̄ poterit coargui. Quāuis autē nemo ignorat nisi delirus & amens, vetera que auditu accepimus nō minus vera q̄ quæ præsentia sunt & videntur, attamen vt maior nostra ex his sit victoria, quoddā etiam nostræui miraculū afferam. Sed miretur nemo, polliceri me dictum miraculū apud nos factū, & a veteri tñ historia nunc narrationis initium exordiri, Non enim in illa subsistā. Neq; ita vetera dicam vt a nouo argumento sint aliena, sed vtraq; ita inter se iuncta erunt, vt cōmode separari nequeāt. Id qd̄ clarescit modo audire nō grauet, Erat rex quidam ex progenitoribus eorū, qui nunc rerum potiūtur. Qualis ille alioqui fuerit, dicere nō possum. Sane si hoc facinus eius audieritis, etiam de reliquis eius crudelissimis moribus ipsi cognoscetis. Et quod nā illius facinus? Genti cuidam, quæ cum illo diuturnū bellum gesserat, visum est bello finem imponere, non vltra mutuis sese vulneribus excindere, negocijs, periculis & terroribus se liberare, frui facultatibus suis, ijsq; contentam, non plura querere. Satiū enim mediocribus secure frui, q̄ multa desiderando semp̄ trepidare & timere, dum vltro citroq; & offendunt & offendūtur hostes. Gloriam fore omisso bello, ociosam dein vitam agere, Itaq; decreuit bonum hoc consiliū stabili lege, & securis cōfirmari terminis, Cōfectis autem codicillis, datoq; ac recepto vicissim iuramento, hoc etiam regi suo p̄suasit, vt in maiore securitatē filium suū obsidem nobis daret, quo iij qui pridē hostes fuerant, iam sibi melius fiderent, habitoq; tam euidentis suæ testimonio, nihil doli suspicārētur in pace. Quibus dictis rex victus filium obtulit, vt ipse quidem arbitrabatur amicis & cōmilitonibus, sed vt exitus docuit, multo crudelissimæ bestiæ. Nam rex noster simul ac leges amicitie, & fœderis vna cum obside puero accepit, omnia simul cōculcauit & euertit, iuramenta, fœdera, pudorē erga homines, pietatem erga deū, misericordiā erga ætatis teneritudinē. Neq; demulcebat bestiā pueri ætas, neq; terrebat tantā inestationē subsequutura vltio. Neq; mouebant verba patris filium oppignorantis, quæ ille filium commendans forte dicebat cum oraret, vt eum diligenter curare dignetur, cum illū filio patrem cōstitueret, quasi illi non sibi natus eisset, cum obsecraret illum, vt educaret ac institueret, ne a progenitorū suorum nobilitate degeneraret, et eū post hæc verba, dextram filij dextræ homicidæ infereret, atq; sic inde cum lachrymis discederet. Nichil horum turpissimus ille in mentem referebat, sed omnibus ex animo reiectis, homicidium illud quo non alius scœlestius perpetravit. Simplici enim puericidīo, flagitium hoc sceleratius est. Et vos testes, neq; enim alioquin sic ingemisceretis. Quandoquidem ex meis etiam vestras affectiones cōiectare possum. Si suum

Futura
piculo
se fin-
guntur.

A

B

Pacis
bona.

Obses
dat̄ re-
gis fili

Tyrana
n̄ puer
nū obse
dē truci-
dat.

C

DIVI IOHANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

vt audistis filium ille occidisset, tunc cōmunes naturę leges & cōstitutiones videretur abolitę. Hic autem multa simul cōcurrerunt, propter quę hęc naturali necessitate violētiora sunt. Nam quādo cogito puerum qui in nullo peccauit a patre tradi,

D

ab auitis regnis auelli, a gloria, ab honore, ab educatiōe domestica alienari, inter externos peregrinum versari, vt apud scelestissimū viuat eius foederibus cōfidens, & ad hęc expendo factum tyranni, qui puerum a domestica claritudine destitutū occidit, varijs modis intra me afficio, & pene liquefacta æstuat aīa mea. Hinc enim tristitiā, inde iram refero. Cogitans enim funestū illum armari, gladium exerere te nuem pueri cutē apprehēdere aduersus obsidē eadem qua antea susceperat, dextera vibrare gladium, distrūpor, & furore dispereo. Ediuerso autem videns adulescētem formidare & tremere, eiulare & patrem inuocare, dicendo ipsum horum authorem fuisse, & imputare cādem nō ei qui gladiū in guttur mergebat, sed patri qui genuerat, insuper videns qđ effugere & seipsum iuuare nequit, et qđ vulnus accipit, sanguineisq; riuis pauimētum & terram spargit atq; tingit, dilacerātur viscera & obscuratur mens, et obfunditur oculis mœroris caligo. At qui nō sentit hoc truculenta illa bestia, sed quasi vitulū vel agnum immolaturus, sic ad scelestā illam cēdem accingitur. Et puer quidē accepto vulnere iacebat exanimis, homicida autem post hoc facinus, priora posterioribus malis obtegere anhelabat. Fortassis de sepultura me qđ dicturum existimat, quod post cādem, neq; parum terrę occiso permiserit, at ego

E

Impu-
dētia ty-
rāni ec-
clesiā i-
trātis.

quiddā illo crudelius dicam. Nam postqđ sacrilegas manus innoxio sanguine ince-
stauit, quasi nihil omnino mali attentasset, nouam tragcediam exorsurus, impudēs
& saxis durior ad Ecclesiam dei festinauit. Et forte mirantur aliqui, quomodo non
mox plaga diuinitus inflicta percussus fuerit, qui hoc nefas perpetravit, quomodo
deus non superne fulmē ei eiecit, & ante ingressum impudentē faciem cœlesti igne
excusserit. Cæterum ego tametsi laudem eos qui hanc sententiā ferunt, & eorū mi-
rer ardorem, asseuerauerim tamē eorum laudibus & miraculo, hac ratione nō nihil
defuturū. Pro puero quidem iniuste interempto, proq; legibus diuinis contēptis iu-
sta mouētur indignatione, ira autem feruentes, minus quā oportet vident. In cœlis
enim alia, multoq; superior qđ nostra hęc, iusticię lex est. Et quānā hęc lex? Non
e vestigio his qui peccarunt, intentātur pœnę, sed prescriptum tempus assignatur,
intra quod a peccato se purgent, & pœnitētię remedio pares fieri innoxijs curent.
Qua lege deus & erga scelestum illum vsus, tametsi nihil inde melior factus sit, sed
inemendatus pseuerauerit. Nihilominus misericors deus, etiā hoc futurum prę-
uidens, eum non despexit, neq; morem suum intermisit, sed infirmum inuifere, &
quę salutē cōducebant facere dignatus est. Verum neq; sic remedium ille accipere
voluit, sed medicum, hac de causā missum, interfecit. Medicina autem & medicana-

F

Baby-
las An-
tioche-
nus epi-
scopus
Hero-
des ar-
guif a
Ioanne
Achab
arguit
ab He-
lia.

di ratio talis erat. Curabat hoc nostrum ouile, per id tempus, quo crudele & mise-
rabile hoc facinus perpetratum, vir quidem magnus & admirabilis, si quidem virū
ipsum vocare fas est. Babylas illi nomen erat. Is spiritus sancti gratia Ecclesiam
CHRISTI, quę hic est regendam susceperat, virtuteq; zeli, Helix, & imitatori
eius Ioanni conferendus, ne verbum aliquod maius dicam. Tam prope ad illos ac-
cessit, vt nulla ei fortium virorum libertas defuerit. Ipse enim non tetrarcham pau-
carum ciuitatū, neq; regem vnus gentis, sed dominantē maximę totius orbis par-
ti, atq; illum ipsum virum homicidā, & possidentem populos multos, ciuitates mul-
tas, exercitum ingentem, deniq; ex omni parte tam ob imperij magnitudinem, qđ
ob morum crudelitatem ac sequitiā terribilem, quasi & nullius frugis mancipium,
ab ecclesia eiecit, idq; tanta magnanimitate ac securitate, quanta pastor ouem sca-

bię foedam ouili excludit, prospiciens, ne eius contagione reliquus grex inficiatur. Et hæc faciens opere saluatoris dictum approbavit, solum seruum esse, qui peccatum facit, etiam si mille coronas in capite gerat, omnibusq; super terram hominib; imperare videatur, Regibus autem omnibus superiorē, eum qui nullius sibi mali cōsciū est, etiam si in subditorū ordine censeatur, Itaq; imperātem, mox vt templum ingressus est, is qui sub imperio erat, corripuit, & p̄sidentem omnibus subditus vt iudex sua condemnauit sententia. Tu vero hæc audiens, ne, quasi simpliciter & obiter dicta sint, transeas. Equidem hoc facinus, quod subditorum aliquis, tantum regem e templo exegerit, dum annūciatur, per se magni momenti est, ad stupefaciendos auditorum animos. Tu tamen si diligēter totum miraculum nosse voles, ne ad breue dūtaxat verbum spectes, sed ante oculos statuas & depingas satellites et satrapas, scutarios, milites, tribunos, nutricios regis, custodes a ciuitate deputatos, pompam precedentium & sequentium, multitudinem asseclarum, aliudq; famulitium omne. Deinde ipsum in medio, magno aduenientem fastu, decentia vestium, paludamenti, et gemmarū tam in brachio dextro sparfarum, q̄ refulgentium in diademate capitis, p̄ alijs conspicuum. Neq; sic hanc imaginem absolutam putas, sed vltra eam profecto ad seruum dei, beatum inquā Babylam, et vide habitum humile, stolam priuatam, animā contritam, & spiritum a fastu alienum. Et si vtrumq; sic depinxeris, & inter se contuleris, tunc miraculum bene agnosces, imo neq; sic pro dignitate comprehendes. Illam enim arguendi libertatem, neq; sermo neq; pictura aliqua digne effigiare poterit. Non nisi gustu & vsu, generosq; mentis p̄sentia recte cognoscitur. Atq; is solus eam comprehendit, qui etiam ipse ad eius libertatis fastigium pertingit. Mirum, quomodo senex aditum iuenerit, quomodo per satrapas & satellites cōtenderit, quomodo os aperuerit, quomodo loquutus sit, quomodo increpauerit, quomodo dextram in pectus regis impegit, succensum adhuc furore: et feruens homicidio, quomodo nulla eum potentia perterruerit, vel ab iniustia tuto deturbarit. O imperterritū animum & excelsam mentem. O celestia p̄coradia & angelicum exercitū. Ita impauide agebat omnia strenuus ille vir, quasi in pariete quodam depictus esset omnis ille regis apparatus. Sacris enim litteris eruditus, sciebat omnes huius mundi res, vmbra et somnium, atq; illis vaniores, & eapropter nihil apud hunc efficiebat pompa, quo remissius ageret, sed magis inde animabatur. Aspectus enim eorum quæ coram cernebat, mentem eius subuehebat ad supernum regem, qui sedet super Cherubim & intuetur abyssos, super thronū gloriosum et excelsum, super militiam coelestem, super multas myriades angelorū, supra multa milia archangelorum, super thronum terribilem, super tribunal a nullo deprauabile, super flumen igneum, super iudicem ipsum. Vnde totum sese a terra in cœlum transferebat, et quasi assisteret iudici illi & audiret eū sibi imperare, quod scelestum & pollutum istum a sacro grege amoueat, sic eiecit, & a reliquis ouibus segregauit, neq; ad aliquid eorum quæ formidanda videntur, se conuertit. Sed fortiter ac viriliter regem expellens, diuinas leges quæ cōculcabātur, tutatus est, Iam probabile est quanta in alios libertate fuerit vsus. Nam qui tanta auctoritate imperatori resistit, quem aliorū timuisset? Ego virum illum coniecto, imo non coniecto, sed credo ob gratiam odiumue nihil vnq̄ dixisse aut fecisse, sed nec ob timorem & adulationem, quæ timore potentior, nec ob alia qualia hominī multam accidunt, minus viriliter se gessisse vel parum iudicij sui adulterasse. Quippe cum habitus viri & risus dentium et gressus pedis annūciant de ipso, quāto magis tam p̄clara opera quāta virtutis reliqua eius vita fuerit, satis testantur. Neq; enim ob dicēdi libertatē, admirabilis tā

Seruus
quis
A

Supra
regē qs.

Impato
ris habi
tus.

Episco
pi habi
tus
Virt⁹ ze
li vix a
gnoscat
B

Pompā
regis p
vmbra
habet s
ctus.

Rex ces
lestis
C

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

zel⁹ cor
 ripiēdi
 mode-
 rat⁹ sit.
 D
 tum, sed & ob id quod in tantæ virtutis virū euasit, & quod non plus q̄ par erat egit.
 Hæc enim sapientia dei est, quæ præstat, ne quid nimis, & ne quid minus fiat, sed
 vt ubiq; suus obseruetur modus. Poterat, si voluisset vltius p̄gredi, neq; enim, nī
 si antea talibus cogitationibus fuisset armatus, homicidā accessisset. Poterat inquā
 magna potentia omnia facere, & regem cōiūtijs aspergere, et diadema a capite ra-
 pere, & faciē eius pugno tundere, quādoquidē dextera pectus eius inuasit. Verū nī
 hil horū fecit, quia anima eius spiritali sale condita erat, & ideo nihil temere & fru-
 stra, sed omnia recto iudicio & ordine debito faciebat. Non sicut sapientes quidam
 Grecorum, qui nescientes modum, semper vel plus vel minus, vt dici solet, liberta-
 te abutebātur. Vnde nusquā eis fortitudinis gloria contigit, ubiq; enim affectus sus-
 os immoderatos prouidere, nunc timidiōres, nunc audaciōres, semper tamen arro-
 gantes & gloriæ amātes. Quos non imitabatur beatus ille, neq; enim rē temere ag-
 grediebatur, sed primū omnia diligenter secum examinabat, & cogitatiōes suas di-
 uinis legibus conformabat, atq; sic tādē eas opere implebat. Itaq; non superficie
 tenuis secabat, sed ita, vt nulla ægroti portio intus maneret intacta, & vt ne profun-
 dius q̄ postulabat necessitas secaret, vt ne ictu vehemētiore & sanitas offenderetur,
 sed iuxta rationem morbi moderabatur ictus, agens nimirū medicum cōsummatiss-
 simum. Atq; affirmare ausim eum ab ira & metu, ab arrogantia & inanī gloriæ in-
 sania, ab odio & adulatione prorsus alienum fuisse, Et vt quid rarius dicam, nō tam
 admiror, q̄ beatus ille tam audacter imperatoriæ insaniæ sese opposuit, q̄ q̄ cautim
 obseruauit, quatenus hoc faciendum, vt ne quid vel diceret vel faceret secus q̄ dece-
 ret. Hoc enim admirabilius est. Nam illud per quam multū prestiterūt qui hoc nō
 potuerunt. Reprehēdi enim libertas simpliciter & perse non adeo rara est, sed obser-
 uantia temporis, & modus & prudentia, magnæ admirabilisq; animæ fuerit. Quā-
 doquidē & Semei, beatum Dauid magna vehementia incessuit, vocando eum vi-
 rum sanguinarium. At ego hoc non ^{ωαγενσιαν} libere reprehensionis virtutem dixes-
 rim, sed lingue potius intemperantiā, mentis temeritatem, effrenemq; dementiam
 atq; omnia magis q̄ parrhesiam. Mea enim sententia opus est, vt quisquis alios vult
 reprehendere, animā suam ab omni temeritate & arrogantia quāmaxime liberam
 faciat, & vim suam solis verbis & operibus declaret. Nam & medici ossa putrida &
 accēsa secturi, nō ira se replent quādo curatū eunt, sed tūc maxie trāquillitatē ani-
 mi seruare student, ne forte arti obsit turbatio. Quod si curaturis corpus, tāta opus
 est animi sedatione, medicum animarū dic quid decet? quanta ab eo prudētia expe-
 ctanda? Plane multo maior, atq; adeo tanta, q̄ tam videlicet declarauit beat⁹ ille mar-
 tyr. Scelestū enim illū ita a tēplis abarcendo, nobis quasi canones & terminos quos-
 dam p̄scripsit, a quibus peteretur & in alijs secundū proportionē modus & mensu-
 ra. Et videtur quidē in hoc facto vnū tantū egregiū facinus, sed si quis diligētius in-
 tueatur ac cōsideret, inueniet secundū & tertium iuxta plantari, imo miræ utilitatis
 thesaurū. Nam licet vnus fuerit qui regē abegit, plurimis tñ id p̄fuit. Infideles enī
 qui sub tyranni huius principatu erāt (subdita autē ei erat bona pars orbis) obstupe-
 scebant & admirabātur, cognoscētes **CHRISTVM** seruis suis tantā dedisse re-
 prehēdendi libertatē, ridebantq; suorum seruilem & illiberalē humilitatē, videntes
 q̄tum inter Christianorū nobilitatē & gentiliū vilitatem distet. Quibus enī apud
 eos templorū demandata cura, hī magis reges & dños q̄ demonia sua curant, illorū
 q; metu statuis accubant, vnde maligni demones ob honorem sibi impensum, regis-
 bus debent gratiam. Mox autem cum cōtingit principatu fungialiquem, qui genti-
 lem hunc morem non sapit, si quis in idolorū templa ingrediatur, ubiq; videbit ara-

Arrogā-
 tes phi-
 losophi

oiaq;
 idem est

collig;
 idem est

Modus
 in corri-
 piendo

Attēde
 qui alie-
 os res-
 prehen-
 dis.

Gloria
 christia-
 norū q̄
 potētes
 ab hūi-
 lib⁹ cor-
 ripiunt
 Sacer-
 dotes
 gentiliū
 quales.

LIBER AD .B.BABYLAM MARTYREM. FO.V.

neorum telas in parietibus, & densum puluerem in statuís, neq; nares, neq; oculos, neq; aliam faciei partem apparere, solas altariũ superesse reliquias, atq; eas alto gramine circũdatas & maiori parte absecta, ita vt si quis ignoret fuisse altaria, stercoris acervos esse credat. **C**ausa autem hæc est, quia olim a regibus quæcunq; volebāt, furari, & inde ventrem alere potuerūt, nunc autem ideo miseros se deplorant quod frustra statuís assident, & fame pereunt, nullam ab eis retributionem expectantes, nihil enim aliud sunt quam lapides & ligna. Verum honor, quem illis reges exhibuerunt, effecit vt cultum hunc simularēt, qui tamen postquam reges filiũ dei adorantes, sapere cœperunt, e medio sublatus est. At res nostræ non sic, sed omnino secus habent. Deteriores enim sunt Christianorum res si quãdo in regium thronum ascendit, qui diuinam nobiscũ confitetur gloriã. Et contra magis clarescūt, & probantur, quando regnat impius, qui nos vndiq; vexat & afflictionibus premit. **T**unc enim premiorũ & triumphorũ tempus, tunc coronarũ & laudum & omnis virilitatis & gloriæ occasio. Iam si quis dicat, esse etiam hodie ciuitates superstitione & idolorum infania infectas. **P**rimum non multæ facileq; numerabiles hæ sunt. Deinde, neq; si multæ forent, valde sermoni meo obstaret. Eadem enim & illarum ratio est, nam & ipsæ propter imperatorẽ statuís honorẽ assignant, ad quod mouent eas crapulæ & cõuiuia diurna & nocturna, tibiz & tympana, & omnis impudẽtia, atq; alia turpia quidem dictu, re autẽ multo turpiora, vt pote distendi in gluuie, insanire præ ebrietate, & in extremã dementiã ruere. Ita errorem illum labentẽ turpes sumptus adhuc conseruant & roborant. Nam opulẽtiores, in ordinem parasitorũ allegunt eos qui alioquin ob ignauiam fame perirent, & quasi canes circa mensam fouent re, liquijs quæ ab impijs mensis decidunt, cumq; impudentes illos ventres differtiũt, eis vtuntur vt libuerit. **N**os autem qui omnem illam vestram iniquitatẽ & abominationem exosam habemus, segnes & ignauos, eaq; de causa famem necessario ferentes non pascimus, sed adhortamur, vt quantum sibi & alijs sat est operentur. Corpore autem imbecillibus, necessariũ dũtaxat victum ab hominibus accipere permittim⁹. **I**nsuper conuiuia ebrietates, turpitudō & dementia reliqua omnis a nostris explosa sunt, & pro his introducta quæcunq; honesta, quæcũq; sancta, quæcũq; iusta, quæcunq; probata, si qua virtus, & si qua laus. Porro & alia quæ illorum philosophi gloriose iactant manifesta, puerilis cogitationis, vanæq; gloriæ et temeritatis opera sunt. **A**n non, inquit, in dolio quis se reclusit, & alius rudi tantum panno tectus viliter per forum ambulauit? **A**pparent quidem hæc mira esse, & ingentis laboris, extremæq; molestiæ, sed inferiora sunt, quam quæ laudem mereantur. Facta autem sunt hec veritas diaboli, qui seruientes sibi tantis premit laboribus, vt deceptos a se dilaniet, & omnibus exponat ludibrio. **N**eq; dignus laude est, qui fructu caret. Et hodie sunt homines peruersi & flagitiosi, qui maiora philosophis istis operantur. Quorum alij clauos accutos comedunt, alij coria liquefaciunt & ebibunt, alij alia multo nequiora facientes oculos hominum prestringũt. At quamuis hec palio rudi, ac dolio magis vera sunt, ipsa tamen non probamus, sicut nec illa, sed & illos & omnes qui similibus prestigijs sunt mirabiles, perinde ac Diogenem philosophum damnamus, & deploramus. **V**sus est, inquis, & ipse magna apud regem libertate. Videamus quæ sit egregia illa libertas, an non etiam ipsa doli præstigijs vanior? Quenam igitur illa? **P**roficiscente aduersus Persas Macedone, & stante apud illum, atq; rogante, Num aliqua re opus illi. Respondit philosophus, nulla nisi quod rex umbram facit. **C**alefiebat enim tunc a sole. Cur non hic vos contegitis? cur non velatis? cur non abitis, & in profundo vt delitescatis, vos defoditis? De his tam sublimia sentitis de

A

Regnãtib⁹
pijs
deteri⁹
habent
christiani.Quare
aliquæ
ciuitates
ido-
lis serui-
ebant.

B.

Gloria
christia-
norũ nõ
pasci ig-
nauos.

C

Dioge-
nis stultitia
Onerosa
diaboli ser-
uitus.Alexan-
der.

DIVI IOHANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATA.

Taxat quibus erubescendum erat? Quāto enim honestius ac melius erat indui vestibus, & dioge- vilem operariū esse? Iam quidvtile & egregiū a rege petit? Nempe vt calfacto in pa- nis do- lio suo, seder e liceat in dolio, sicut paruis subrumisq; pueris, quos nutrices vbi laue- lium rint & vnixerint, ad hoc ponunt, ad quod tunc sedebat philosophus, gratiam misere- sentētia aniculæ expectans. Eiusdem generis est, & similiter admirāda eius in dicendo liber aurea tas, si nō & aliquāto prodigiosior. Boni enim viri est, & aliorum vitam adiuuare, & D omnia ad vtilitatē publicam facere. Cæterum precari vt nefiat vmbra dic quam ci- uitatem, quam domū, quem virum, quam mulierem saluauit liberæ illius vocis vtili- tas? Verum nos quale martyris nostri dictum sit ostēdimus, clariusq; pergēdo ostē- notaqd sit qua- demus. Punierat temeratore, quatenus sacerdoti punire fas est cōfrigerat superbos- tens principum spiritus, vltus erat diuinas leges, sumpterat de nefando homicidio vindi- ctam omnīū vindictarum apud cordatos grauissimā. Omnino recordamini, quo- modo paulo antea, cum de homicidio differerem, omnes qui flagitium audiebatis, feruore succensi, authorem manibus cōprehendere optabatis, precantes vt mani- festa aliquādo homicidij fieret vltio. En quod precabamini, a beato viro confectū Pcenam enim congruā, & emendationi sufficiētem, nisi adeo insensatus fuisset, in- iunxerat nō quidem dicens, quod ille vt rex cedat, ne vmbra faciat cupienti se cas- E lesacere, sed expellens impudenter tēplū ingrediētem, & omnia cōfundētem, quasi canem aliquem & ingratum seruum a dominicis aulis. Vides non esse friuole dictū quod ostenderit puerilium cogitationū opera esse vestrorū philosophorū negotia. Sed sobrius fuit Sinopenis ille, & continenter vixit. Verum adde, qualiter & quo- modo, Non adijcis? suauiq; ipsum continentiae laude priuas? Sat scio nequaquam continētiæ modum enarrabis, adeo turpis & confusione plenus est. Pertractarem autem & aliorum nugas, vanumq; laborem & foeditatē. Quæ vtilitas degustare hu- manum semen, id quod Stagiritēs faciebat? quæ honestas cōmisceri matribus & so- phedr- roribus, vt statuebat p̄fectus Stoæ? Academiæ autem principem, & eius discipu- plato- lum, & eos qui in maiori admiratione sunt, illis turpiores demonstrarem, & amorem nis ta- puerorum, quem honestum & in parte philosophiæ ponunt, omni reiecta allegoria xatur detegerem, nisi prolixius se sermo extenderet, & nos ad alia festinarem. Vno irri- so, satis omnes redarguimus. Quandoquidē is qui habitus est philosophando auste- rior, & continētia ac libertate clarior, demonstratus est esse foedus, ineptus, & inuti- lis. Et qui vt vertex in studijs p̄e alij s fulgebat, quia dixit, indifferens esse, humanū degustare semen, innotuit omnibus ridiculus, puerilis, & insipiens. Quapropter re- dimus vnde digressi sumus. Igitur beatus noster infideles dicto suo humiliabat, fide- les autem multo pientiores reddebat, nō idiotas solum, sed & milites & militum du- rex apd- ces ac tribunos. Ostendit enim apud Christianos Regem & diadema ferentem lo- christi- co esse, omnium postremo, tantumq; nomen habere, alijq; nihilo digniorem, vbi- āos po- vel punire, vel honorare cōuenit. Ad hæc eos qui impudēter & arrogāter a nostris- fremo- fictam dicunt apostolorum in reprehēdendo libertatem, confutat eorum obstruēs loco. ora. Quia verisimile est, etiam olim tales viros fuisse, p̄sertim cum eorum potesta- Excōi- tem ampliorem efficiebat signorum multitudo. Est insuper & tertium opus bonum candi- idq; haud vulgare. Regum enim & sacerdotum animos, qui postea futuri erant par- ptās. tim humiliavit, partim euexit. Quia ostendit, sacerdotio fungētem, terrē & eorum Sacer- quē in terra, maiorem esse dominū & p̄fectum, quem eum qui paludamētum ge- dotiū- stat, nec imminui tantę potestatis magnitudinem, sed potius e vita migrare, quā ab- dotiū- hac autoritate decidere debere, quā deus superne tanto principatui concessit. Nā- nō reliz- quēdū. quis sic mortuus etiam post mortem multis prodesse poterit. Qui vero hunc ordinē

reliquerit, non solum post mortem nulli proderit, sed & plerumque subditos viuendo deteriores reddens, ab exteris ridiculus & ignominiosus habebitur, et hinc emigrans in magna confusione & mœrore tribunali assistet. Atque illinc eum tunc iterum abducent aduersarie potestates, & in caminum ignis trahent. Proinde monemur sapientis dicto. Ne accipias personam aduersus animam tuam. Iam si hominem contempto dissimulare tutum non est, diuinis legibus contemptis, si quis silet & contemnit quod supplicium non meretur? Preterea & aliud non minus bonum nos edocet, nempe, ut unusquisque quod suum est facere studeat, etiam si ex factis nullum lucrum consequatur. Neque enim tunc beatus ille ullam ex sermone libero utilitatem in rege adeptus est: attamen propterea nihil sui officij prætermisit. Ceterum eger abiectio a vulnere emplastro cum multa indignatione, peritia medici offensus est, & quasi non sufficeret homicidium, & impudens in templum dei ingressus, adiecit & homicidium homicidio, perinde ac contendens, posterioribus sceleribus priora vincere, & manifesta facere, is est diaboli furor, ut diuersa simul apparet. Habebat autem utraq; causas singulare quiddam. Prior quidem miserabilior erat propter puericidium, quæ secunda, secunda autem priore scelestior propter beati Babylæ cædē. Quippe anima quæ semel peccatum gustauit, & neque dolore, neque poenitentia eius tangitur, negligentia sua facit, ut semper morbi crescat accessio. Et quemadmodum in materiam recentem cadens scintilla, statim tactam accendit, neque subsistit, donec quod reliquum est depascatur, & quanto plura comprehendit flamma, tanto maiores vires ad consumenda alia concipit, carpiturque edacitate lignorum quæ consumuntur si quid reliquum, quod & ipsum consumendum, & iterum alia consumit, semper fortius se armate incendio. Sic & natura peccati, ubi cogitationes animi inuaserit, & nemo est qui malum extinguat, procedens ulterius peior semper fit, magisque ac magis indomita. Et ideo posteriora peccata ferme prioribus sunt grauiora. Accedit ad hæc, quod anima posterioribus peccatis ad maiorem semper desipientiam & incōsideratiam vergit, viribusque destituitur. In hunc modum plurimi, quia priorem flammam non extinxerunt, in omne peccatorum genus incidere. Sic & pestilens ille tyrannus, prioribus peccatis grauiora semper adiecit. Primum enim puerum perdidit, dein a puericidio impius & contumeliosus in templum irrupit, unde & ad contemptum sacerdotij properauit, vincitumque ferro sanctum coniecit in carcerem, & pro beneficio ultionem inquirens puniuit. Et propter quæ admirari, coronare & venerari oportebat, propter ea ipsa potissimum quasi malefactoris vincula ferre coegit. Sic peccatum ut dixi, initio sumpto, nisi statim prohibeatur, tanto procurrit impetu, ut contineri nequeat, non secus, quam ferocientes equi, qui freno ex ore eiecto, & ascensore excusso, molesti primum sunt occurrentibus, dein nullo obstante, ab excelsa petra sese precipitant. Et idcirco animas salutis nostræ inimicus, ita in hæc potissimum insaniam agit, ut medicos repellat quo destitutas a medicis, grauioribus & pluribus malis diuexet. Ita enim & corpore egrotantes, quandiu ad se permittunt accedere medicos, aliquam adhuc spem sanitatis habent. Vbi autem phrenetici facti illos extrudunt, & dentibus mordent, nolentes a morbis liberari, tunc tandem incurabiliter laborant non quod ea sit natura morbi, sed quod ab his destituti sunt, qui a morbo liberare possent. Eo vesania et rex se precipitauit. Medicum enim a deo sortitus, cum adhuc vulnus secaret, abiicit, & a domo quam longissime amouit. Hic licebat non solum spectare, sed & auribus audire, tragœdiam illam Herodis, quamuis hæc nostra maioris fuerit temeritatis. Maiorem enim hic erat & apparatus et pompa, quam diabolus iterum in vitæ spectaculum introduxit, in tetrachæ locum rege subornato, & pro vno, argumento du

A

Nō spe-
ctanda
preteris
utilitas
sed aniu-
sum.

Impeni-
tentiā
lūm.

B

peccata
posteri-
ora gra-
uiora.

C

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

plīci oblato. Erat pręterea hęc multo scelestior, quam illa, & non solum numero, sed & rerum natura clarior est facta. Non enim hic sicut illuc arguuntur nuptię, nō illegitim⁹ coitus, sed scēdissimū puericidium, crudelissimaq; tyrannis & iniustitia, nō in mulieres, sed in sanctitatem ipsam perpetratas. Hanc adeo tristem tragediā instruxit malignus. Iniectus autem in carcerem beatus gaudebat quidem de vinculis, dolebat autem de interitu regis qui se vinxerat. Neq; enim pater vel pędagogus si ex filiij discipulive malitia, & malavita clariores euadere possent, glorię suę voluptatem, tristitia nō permixtam haberent. Propterea & Beatus Paulus Corintijs dicebat. Precamur autem vt nihil malī vos faciatis, non vt nos probati videamur, sed vt vos bonum faciatis, nos autem vt reprobati simus. Sic igitur & tunc admirabili il li viro, discipuli salus desideratior erat quam merces e carceribus expectata, & gratius fuisset corripienti, laudibus istiusmodi carere, quam eas cum tanta regis peruersitate parari. Nollēt enī sancti ex alienis calamitatib⁹ coronas suas plectere. Quod si ab alienis nolūt, multo magis a suorum malis. Eius reigratia & beatus David post triumphos & victoriam lugebat & lachrimabatur, quod ad calamitatem, quam ex filio tulerat, etiam hęc accedebat. Nam cum in prelū exirent milites, multa eis tyranni (filiij inquam) nomine committebat, & ad occidēdum illum anhelātes, prohibebat dicens. Parcite puero Absalon. Cūq; cecidisset in bello, lugebat et ululatu magno lachrimisq; multis inimicū reuocabat. Quod si pater quem a natura sortitus sumus, sic amans est filiij, multo magis spiritalis. Magis enim anxij sunt spirituales quam carnales parētes. Citemus & de hoc Paulū. Quis infirmatur (inquit) & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? Ita nostra cōmendari solet benignitas & indulgentia, paraliōrum patrum clemētię quamvis patres alij hāc vocem vix edant. Permittamus autem, quod & ipsi huc pertingant, nos tamen ostēdemus amplius quiddam in spiritalibus patribus. Vnde hoc iterum ex ipsis Pauli visceribus, verbis que eximii Mosis. Et quid ille dicit? Si dimittis eis peccatum hoc, dimitte, sin minus dele & me ex libro quem scripsisti. Nullus pater si posset inumeris frui bonis, eligeret cum tot puniri pueris. Apostolus autē, vtpote qui sub gratia agebat, addidit aliquid amorī erga suos propter Christum. Non enim cum illis puniri volebat, sicut Moses, sed vt alijs bene esset, ipse perire cupiebat dicens. Optabam anathema esse a Christo pro cognatis meis fratrib⁹ secundum carnem. Tanta in sanctorum visceribus olim erat misericordia & cōpassio. Ita & sanctus noster, maiori dolore defleuit regis perditionem, quam i crudescere cernebat. Neq; enim solius templi zelo, quę faciebat fecit, sed & quod Regi benevolebat, qui templum & diuinum ministerium contumelia afficiens, nihil illud nocebat, sed potius seipsum plurimis malis implicabat. Idcirco ceu pater immodice amans filium, & vidēs eum contumeliosum, ac furem in preceps ire, volebat furoris impetum retinere, & quasi ferocē equum verberibus conabatur reducere. At qui non ferebat miser ille homo, sed reluctabatur, frenum remordebat, totus furore & insanā corripiebatur, nihilq; sanū cogitans seipsum in profundum extreme perditionis iniiciebat. Ceterū sanctus e carcere eductus ad mortem iubetur abducī. Et tunc quoq; longe aliter se habebant res quā apparebant. Sanctus enim omnibus simul soluebatur vinculis tam ferreis, quā grauioribus alijs, curis inquam & laboribus, alijsq; omnibus, quę nos in hac ærum nosa vita angūt. Rex autem qui liber a ferro videbatur, adamātinis, molestioribusq; alijs compedibus vinct⁹ erat, nempe catenis peccatorū. Cum occideretur autē sanctus precepit, vt catenę secum inhumarentur. Quo declarabat, quod ea quę per se ignominiosa vidētur, si propter Christum ferantur, honorifica sunt ac splendida, &

D

A

Videbe
mignita
te sancti

Miseri-
cordia
& leni-
tas spiri-
tualiū
patrū.

inquit

E

Pauliet
Mosis
charitas

Cui⁹ tē-
pli zel⁹
habēd⁹

F

Gloria
ecclesie
marty-
ria.

quæ ea fert, non debeat propter ea velle occultus esse, sed potius se ostentare, uti egre
 gie honestatum. Imitatus autem est etiam in hoc beatum Paulum, qui sursum deor-
 sumq; ferebat, & ostendebat suas notas, suavincula, suam catenam, gloriabundus &
 supbiens in his de quibus alij erubescabant. Porro quod alij ea erubescant, docuit ip-
 se nos in defensione sua ad Agrippam, cui cum eis ei diceret. In modico suades me Chri-
 stianum fieri respondit. Precor deum & in modico & in multo, ut non solum tu, sed
 & circumstantes omnes Christiani fiant, exceptis vinculis illis. Quod non adiecisset
 nisi res ea multis fuisset ignominiosior visa. Sancti tamen omnes quotquot amant
 dominum magna alacritate pro domino passiones tolerant, clarioreq; per illas eua-
 dunt. Vnde Paulus ait, Gaudeo in afflictionibus meis. Lucas vero de aliorum apo-
 stolorum choro prope eadem inquit. Post multa enim flagella discesserunt, gauden-
 tes q; digni habiti sint qui p nomine Christi ignominia notarêtur. Et ideo ne quis
 gentiliu certamina & afflictiones nostrorum existimet ingratam necessitatē, iussit
 cum corpore suo certaminu symbola consepeliri, ostendens ea sibi ob vehemētem
 in Christum charitatem valde chara & honorifica esse. Et iacent etiam hodie cum
 cineribus compedes, quibus admonetur Ecclesiarum prefecti omnes, ut omnia ala-
 criter & magnavoluptate ferant, ne cōcredita nobis libertas, vlla ex parte pereat &
 foedetur, etiam si oporteat ligari, vel occidi, vel quævis pati. Et beatus quidē ille glo-
 riose vitam finiit. Forte opinamini et nos hic sermonē finituros, quia post finem vi-
 tæ nullę bonorum operum, virtutumq; occasiones se offerant, sicut nec finitis certa-
 minibus, plectuntur athletis coronæ. Verum, hæc gentiliu opinio sit, qui spē suam
 omnē in hac vita constituunt. At nos quibus mors hæc alterius clariorisq; vitæ initiū
 est, ab hac sententia recedamus. De quo iustius in alio sermone & manifestius dice-
 mus. Nunc autem & quæ post mortem a beato Babyla gesta, digne sermonē hunc
 confirmare possunt. Nam quoniam vsq; ad mortem pro veritate certauit, & vsq; ad
 sanguinem peccato prelians restitit & animā potius reliquit quam ordinem, in quē
 a rege magno accersitus, & hinc excessit ceteris, bonorum operum gloria multo il-
 lustrior, & cœlum quidē ipse ingressus est, corpus vero tellus seruat, ut nobis ad bo-
 na opera sit monumētū, possideturq; ita varijs locis athleta, quamuis potuisset deus
 ipsum transferre sicut Enoch, & rapere sicut Eliam, quos imitatus est. Verū ut deus
 pro misericordia sua multas salutis occasiones prestat, ita cum alijs etiam hanc no-
 bis viam parauit, ut sanctorum reliquię, que apud nos, prouocare ad virtutum studia
 valeant. Etenim post concionandi munus, sanctorum sepulchra secundo loco maxi-
 me vtilia sunt & efficacia, ut similes virtutes, spectantium animos incitet. Nam quis
 quis illorū oculis assistit, mox vim quam operatur, manifeste percipit. Tumbæ enī
 aspectus mox atq; mente conceptus fuerit, eam ita concutit, excitat & afficit, quasi
 altaret, & videretur coram ille qui in ea recōditus iacet. Vnde qui sic affectus est, mi-
 ra alacritate feruere incipit, totusq; alius factus, inde digreditur. Hoc sane testabitur
 quisquis animaduertit, quāta defunctorum imaginatio, a locis ipsis, in animabus
 viuētium innascitur, vel solum cogitat, quomodo lugentes, qui mortuorum sepul-
 chris assistunt, statim in ipso accessu adiacētes in tumultis clamāt, quasi eos ante tu-
 mulum stare viderēt. Atq; multi ita incōsolabiliter dolētes, sibi ppetuas apud mor-
 tuorum sepulchra māsiones extrutunt, qui profecto hoc minime facerent, nī a sepul-
 chrorum aspectu aliquid caperēt solatiij. Et quid dico locum & sepulchrum? Sēpe
 solæ defunctorum vestes et vasa, & verbum aliquod in mētem reductum, animā exci-
 tant, lapsamq; memoriam resuscitāt. E tne temere pluribus nunc dicam (quāuis ad
 utilitatem vestram id fiat, & ut sermo maiorem fidem mereatur) satis probant signa,

Catene
glorio-

le

A

i. cate-
nas,Attēdāt
prelati.De his
que post
mortēgessit
babyl^{as}

B

i. chri-
sto.Sāctore
reliquisadvirtu-
tes puo

cent.

C

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

quæ quotidie a martyribus fiunt, virorumq; multitudo huc confluens. Non minus autem præclara sunt, Babylæ post mortem gesta quam aliorum martyrum. Nam cum multum transisset temporis post humationem eius iuxta testamentum eius, quo cauit, ut in tumultu eius non relinqueretur, nisi ossa & compedes. Visum est cuidam ex regibus qui postea regnavit, ut tumba eius in suburbium, cui Daphne nomen, duceretur. Visum autem hoc regi est, deo animum eius ad id mouente. Nam quia deus vidit adolescentum intemperantia violari locum istum, qui idoneus erat, ut in eo honestiores & tranquillius viuentes habitarent, misertus super hac miseria, misit in hoc regem hunc ut indignitatem istam vindicaret. Fecit enim ipsum locum bonum, & valde amicum, tam aquarum vbertate, quam fertilitate soli, & aeris temperie, non ut in eo tantum refocillemur, sed & ut inde etiam architectum, & optimum opificem glorificemus. At salutis nostræ inimicus, qui cunctis dei muneribus facit abuti, locum hunc adolescentum peruersitate, & demonium incolatu preuenierat, & ad hoc turpem quandam fabulam celebrari fecerat. Vnde factum, ut omnis suburbij decor, & gratia demoni consecrata fuerint. Erat autem fabula talis. Fuit virgo quædam Ladonis fluminis filia. Fingebant enim prodigioso more amnes gignere, et genita mutari in insensata. Eam Apolloniam, obvenustatem formæ, efflicti deperibat, & sectabatur si apprehendere posset, sed fugiens illa in suburbio hoc substitit. Porro mater eius, eam in tanta iniuria iuuare cupiens, mox suscepit, & puerella arborem eiusdem nominis fecit. Amator autem importunus, puellæ amoribus fraudatus, amplexatus est & arborem, usurpauitq; sibi uti proprium, tam locum quam arborem, sedes quoque eo loco, terram hanc præ omnibus alijs amplexatur & amat. Postea ut demonis furori satisficeret eo in loco, rex templum & aram extrui iussit. Et hæc quidem vetus fabula est, sed mala quæ hinc subsequuta, nequaquam fabula erant. Nam adolescentēs perditi, qui huc conueniebant, infamem fecerunt suburbij pulchritudinem, vitam illic in conuiuiis & ebrietatibus agendo. Quod malum diabolus firmitus radicatum volens, fabulam hanc finxit, demonemque accollam fecit, atque ita maior ibi impietas & luxuria erat quam prodere decet historiā. Igitur ad hæc mala tollenda sapientissimum consilium inuenit rex, nempe ut transferretur eo sanctus, mittereturque ad ægrotos medicus, & mandato auctoritateque regis in suburbium via sterneretur. Quæ res habitatoribus orbis, opus videbatur tyrannicum, crudele & ferox. At quod caebatur, ut moderatiores ac mansuetiores illuc ascenderent indomiti autem & intemperati abscederent, difficile mandatum erat, fiebant enim quotidianæ censuræ in diudicanda vniuscuiusque vita. Ad tollendam autem demonis potestatem, & emendam adolescentiorum licentiam, existimauit rex optimum & sufficientissimum remedium, presentiam martyris. Neque spe sua frustratus est. Nam quisquis ad Daphnē appropiat, etiam adhuc longe a suburbio, martyris sepulchrum, & ædem conspicatus, modestior fit, quasi puer in conuiuiopedagogum astrictus, vultu suo precipientem, ut ordinate, ac deceter bibat, comedat loquatur, rideat, & ne gloriam suam aliqua ex parte dehonestet, modum transgrediens. Fit autem & magis pius, memorans enim secum beatum illum, festinat ad tumultum cumque illuc venerit, magis reuereri incipit & abiecta pusillanimitate alacris abit, eosque qui ex vrbe obuiam veniunt, magna modestia in itinere apprehendens, ad Daphnes monumentum remittit, illam ferme vocem in clamans. Exultate domino in tremore & apostolicum illud adiiciens. Siue comeditis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Quod si incidat in eos qui post delicias & luxum in urbem regrediuntur, & forte negligentiores freno abiecto, in crapulam, & in absurdas delicias prolapsi sunt, istos ebrios in domum suam inducit, & ebrietate grauatos, non di-

D
cōstati
Transla
tio. B.
Babyle

Daph
ne sub
urbium
Antio
chie

Fabula
Daph
nes

E
Quidi
primo
Meta
morph
oseos.

Antio
chus

F
cōstati

De vifi
tatione
teplorū

AD BEATVM BABYLAM MARTYREM. FO. VIII.

mittit, donec timore modestiores redditos ad pristinam reducat sobrietatem. Nam eos qui in martyris templo sunt, tenuis quædã aspirat aura vndiq; nō sensibilis quidē, & quæ corpus augeat, sed quæ in animam ipsam penetrans, decenter eam hūiliet & terrestrem eius molem omnem circūcidat, & grauata ac cadentem leuiorē faciat & reficiat. Et multos quidē euocat ad se Daphnes gratia, sed martyr quasi in venatione sedens, venientes deprehendit, & primū emendat, dein dimittit iam non contumeliarum, sed honestatis studiosos. Ita enim deus eos qui vel ob socordiã, vel seculares curas ad martyrum loculos venire volunt, irretit, & disponit, vt hoc modo illorum animabus consulatur. Et est perinde ac si quis ægro necessaria remedia accipere nolenti, pharmacum dulcedine oblitū procuret. Atq; ita qui processu tēporis curabantur, postea huc pergebant, non amœnitatis gratia tātum, sed & pia affectio ne in sanctum, imo meliores, hac sola causa aduentabant, detetiores autem vtraq; pessimos vero deliciæ aduocabant. Et hos quoq; huc euntes vocabat ad se martyr / muniebatq; bene, ne quid mali paterentur, & fiebat ibi non minus miraculum, cum ignauorum & luxuriosorum aliquis resipisceret, & quasi in media insania confirmaretur, quam si proiectus in ardentem caminum non ledatur. Adolescentiæ enim temeritas, vinum & satietas, obsidione grauiore premunt mentem quam flāmæ. At ros beati Babylæ (qui per oculos in spectantium animos descendere solet) & incensdium coercebat, et mentis pietatem rigabat. In hunc modum, luxuriæ tyrannidem sanctus oppressit. Quomodo autem demonis potestatem extinxit? Primum aboleuit damnum quod oriebatur a fabula, deinde inefficacem ac inutilem reddidit demonis cohabitationem, deniq; & demonem abegit. Verū priusq; modum persequutionis exponam orovos, vt interim annotetis, quod non mox illum aggressus expulit, sed aliquādiu manentem in suo templo, viribus priuauit, osq; eius ita obturauit, vt lapidibus ipsis minus vocalis fuerit, id quod amplius erat, quam fugare. Quia is qui circūcirca omnes antea decipiebat, nunc ad cineres beati respicere non audet. Tanta sanctorum vis est, vt dæmones, cum viuunt, eorum ymbras & vestea ferre nequeant defunctorum autem & tumulos formident. Ita vt si quis apostolorū actis fidem nō habeat, vel presentia videns, ab impudentia cessare cogatur. Nam qui omnes olim gentes vincebat, a martyre quasi a domino increpatus, a latratu suo destitit, & obmutuit. Hoc autem primum ideo facere videbatur, quod a sacrificijs, alioq; eius cultu cessarent homines. Hic enim demonū mos est, quando nidore / fumo, & sanguine colūtur, vt adsint quasi canes sanguinem vorantes & lingentes, quando vero nemo ea prebet, quasi fame pereunt, cumq; sacrificia eorum perficiūtur nihil aliud sunt eorum mysteria, quam amores foedi, & puerorum notæ, & adulteria, & domorum subuersiones, vt impia homicidiorum genera, coenæq; magis impias nunc preteream. Verū tamen cum hæc perficiuntur, adsunt ipsi, & gaudent, etiamsi malefici, vel prestigiatōres, pestilentesue alij ea perficiant, imo omnes qui illis ministrāt, eius farinæ sunt. Continens enim & probus vir nō permetteret se presente vel crapulā, vel ebrietatem, vel turpe aliquod verbum cōmitti. Quāuis si vlla humanæ vitæ cura, vel modicus quidem respectus habitus fuisset eorum, quæ ad bonam vitam spectant, nihil magis inquirendum quam optima vita & morum rectitudo, reiiciendaq; erat omnis illa turpis scena. Sed quia nihil illi antiquius habent hominū interitū, ideo his & oblectantur, & his colisse dicunt, per quæ hūanæ vitæ status subuertitur, & bona omnia radicitus euelluntur. Hic quoq; demon magna necessitate constrictus, testatus est ob dictam rationē se tacere, nempe, quod timor ei pro freno ipositus est, quo coercitus & phibitus, ne homines dolis ludificaret. Vnde hoc manifestū? Sed ne turbemini,

A

Martyris
vena
tio.

B

Vincit
Babyla
Apollo
Sanctorū
potētia

C

ptextus
siletij
Apollinis.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI LIIER.

nūc enī ad ea demonstrāda pergim⁹. Atq; impudēter obloquētes ita refellemus, vt neq; hi quibus id maximæ curæ est, aliquid obij cere queant, vel de antiquitatibus illis, vel de virtute martyris, vel de infirmitate demonis. Non enim mihi opus est coniecturis, & verisimilibus quibusdam hoc declarare, sed ipsomet dæmonis adhibebimus testimonium. Ipse enim lethalem plagam vobis dedit o gentiles, omnēq; fiduciam ademit. At ne succēsuertis ei, inuitus sua destruxit. Et quomodo hoc factum? & qua ratione? Postq̃ mortuus est rex, qui martyrem transtulerat, qui & fratrem huius vt principatus particeps esset, assiuerat, atq; etiā huic dignitatem cōtulerat, fratre mortuo, quāuis ipse iam regnum nō dum oblato diademate, inuaserat. Et principio, vtpote maleficus & flagitiosus, propter eum qui principatū sibi dederat, ea quæ cōstati⁹ domini sunt, se sapere simulabat. Postq̃ autem mortuus est, ille obiecta persona, nudauit faciem, & superstitionē, quam diu occultauerat omnibus manifestam fecit in iuliano vniuersum orbem mandato misso, vt instaurentur idolorum templa, reparentur aræ reddantur pristini demonibus honores, conferantur adiutoria, admittātur occasiones. Vnde mox magi & incātatores, augures & haruspices, calendarū præcones, & idolorū omnis imposturæ organa, ex vniuerso orbe confluxerūt, eratq; videre quasi regna tēpla re quædam, profugis & improbis impleta. Qui enim olim fame perierāt, qui ob veneficas potiones capti vel damnati ad metalla, qui inquilini carcerum, qui sordidarum artium homines, qui vix vitam trahebant, repente sacerdotes & hierophātæ in summo honore claruerunt. Rex autē dimissis militibus & principibus, quos nullius pensi faciebat, viros effeminatos, & scorta e forniciis in quibus prostabāt, assumpsit & secum per totam urbem, & omnes plateas circūduxit. Regius autem equitatus, & lancearii longo interuallo sequebantur. Viri meretricarii, & mulieres præcedentes, cum tota exoletorum cohorte, regem circūdantes, medium perambulabant forum acclamando ea, quæ genus illud cachinans solet. Et scimus hæc quidem non futura credibilia his qui nos sequuturi sunt, ob absurditatem nimiam. Neq; enim vel priuatus homo tantam turpitudinem exercere publice. Præsentibus autem, & his qui ea viderunt, nulla opus est persuasione. Attamen & ipsi audiant quæ dicam. Testibus enim superstitionibus scribo, ne quis me vetera enarrantem, de his quæ nemo vidit, multa potestate mentiri credat. Assunt & senes & iuuenes, qui hæc spectarūt, qui si quid ex me adiectum deprehenderint, rem gratam mihi facient, si me accesserint, & arguerint. Sed nihil adiectum docere poterunt, nisi solum quod multa omittam, neq; enim possibile est, stupendam eius fœditatem omnem sermone complecti. At posteris dicta sint hæc. Dæmon vester o gentiles, quem Venerem dicitis, id genus ministris non erubescit. Nec mirum si & pestilens ille qui semel demonum ludibrio se prostituit, non occultarit ea, quibus dii sui gaudebant. Et quæ illa? necromantiæ & puericidia. Nam sacrificia illa, quæ ante aduentum CHRISTI publice fiebant, post eius apparitionem sublata sunt, & nunc iterum quidem attentata, non tamē manifeste. Nam licet rex esset, faceretq; omnia magna potestate, veruntamen potestatis magnitudinem prodigiositas impietatis eorum, quæ fiebant reprehēdebat. Rex igitur ille Daphnen cum tot oblationibus & hostijs inuisens, vt præ multitudinē occisorum animalium, sanguinei fluuii manarēt, instabat plurimum apud dæmonem pro oraculo, paratus immolare, etiā quāta cunq; illi grata. Verum dæmon generosus ille, qui & harenæ scit numerum, & maris mēsuram, & mutos intelligit, & nō loquentes audit (vt dicit) deuittauit quidem, ne clare & manifeste diceret, per sanctum Babylam, vicinamq; virtutem os sibi obstrui, & ideo nō posse loqui, reueritus nimis rū, ne risū ministris suis excitaret, Dissimulare autē, & adūbrare volēs se victū silēti

F
Sacrifici
catulua
nº i Da
phne.
Ita iora
culo q
crefo de
dit de se
loquit.
Silētiū
apollis
uisynde

causam dixit, quæ magis quam silentium ipsum, ridiculum eum fecit. Silentio enim
 imbecillitatē suam occultasset, nunc autem et imbecillitatē, & turpitudinem & im-
 pudentiā ostendit attentans adumbrare ea quæ nō poterat, Et quid prætexebat? Lo-
 cū Daphnes multis mortuis esse repletū dicebat, idq; oraculum prohibere. Et quā-
 to melius erat o perniciose, virtutem confiteri martyris, quam sic impudentia præte-
 xere. Hæc quidem demon. Insipens vero rex, quasi in scena ludens, & actum simu-
 lans ad beatum Babylam statim contēdit. Quāvis o scelestes & scelestissime nisi mu-
 tuū volētes deciperetis, & ad perdendū alios colluderetis, cur tu quidem dicis absq;
 nomine et finitione mortuos? tu vero quasi audisses nominatū et certum aliquem ab
 alijs te continens, & sanctum solum moues? Oportebat enim iuxta demonis sentē-
 tiam omnes Daphnes oculos effodere, & larvam quoq; faciei deorum quā longis-
 sime auferre. At non de omnibus loquutus est mortuis. Cur ergo nō potius mani-
 feste cōfessus est, quā quod ænigma fallax tibi reliquit, cum actum illum instrueres
 Ego quidem tibi dico (inquit) mortuos, ita quidem ne manifestum sit me esse victū
 (nam alioqui sanctum nomē affari timeo) tu autem quod dictum est de martyre in-
 telligito, quē hinc amoue, ille enim ora nostra obstruxit. His demon tantum stupo-
 rem ministris suis imisit, q; tam manifestariam illusionē videre non potuerūt. Nam
 nisi omnes stupidi & insani fuissent, nequaquā illū victum ignorare potuissent, adeo
 manifestum & clarum erat. Nam si mortua hominū corpora polutum aliquid sunt,
 & abominabile tanto magis irrationalium animalium corpora, quanto scilicet no-
 stris viliora. Multorum autem & canum, & simiarum, & asinorum ossa prope tem-
 plum deffossa sunt, quæ certe magis transferre oportebat, nisi hominibus simias dic-
 cas meliores. Vbi igitur tunc, qui dicunt bonam dei facturam, & ad nostrū ministe-
 rium facta? Cur iniuria solem afficiūt? astrū enim hoc huic demoni assignāt et idem
 esse cum suo demone asserunt, et sol sup̄ vniuersam terrā effunditur, neq; radios suos
 retrahit, neq; suam operationē intermittit, licet innumerī in terra mortui sepulti, &
 tot passim cadauera iaceant. Deus autē vester vitam fœdā, & magicem, & homici-
 dia non auersatur, neq; odit sed diligit, amplexatur, et amat corpora, autē nostra ab-
 iicit, & euertit, quāvis & hoc sceleris genus, etiam ab ipsis qui perpetrāt, somma cō-
 demnatione dignum habetur corpus autē mortuum quod moueri nequit, nullā re-
 prehensionē vel crimen meretur. Atqui hoc dæmonum vestrorū est studium, vt abo-
 minētur non abominabilia, colantq; & obseruent quæ omni odio, & aduersatione
 digna sunt. Et bonus quidam vir nō prohibetur a corpore mortuo, vt aliquid vtile
 consulat, vel si quid opus fuerit faciat, sed si anima bene valet, etiam apud sepulchra
 habitans, & continentiam, & iustitiam, & omnem virtutem operatur. Omnes item
 artifices citra præpedimētum omnia, quæ ad suas artes pertinent operantur, & non
 solum cum habitant prope mortuos, sed et quanto ipsa defunctorū monumēta con-
 struunt & pictor. & ad lapidum sector, & faber, & chalcotypus & omnes sua confe-
 rūt. Vnus omnium Apollo a mortuis prohiberi se dicit, ne videre queat futura. Fue-
 runt vtiq; & apud nos viri magni & admirandī, qui ante annos quadringentos et mil-
 le, futura prædixerūt, prædicendoq; nihil horum curauerunt, vel cōquesti sunt, neq;
 mortuorum sepulchra demoliri, neq; mortuos abijci iusserunt, excogitando nouū
 & impudentem aperiendarum tumarum modum. Quin illorum aliqui habitātes
 inter gentes impias & scelestas, & inter medios barbaros, apud quos omnia coinquā-
 nata & polluta, vera prædicere, neq; eis ad vaticinandum aliorum obfuit inquinatio
 Et cur illi, diuino numine afflati, quæ dicebant, vere dicebant, dæmon autem eius
 operationis immunis est? Nihil aliud habebat quod prætexeret. Ne videretur inops

A

Protex-
t^o filēis
Apoll-
nis,

B

Sol et
Apollo
idem.Nulla s
cadaue-
rib⁹ im-
mūdie-
cies.

C

Daniel:
Hicre-
miasag-
geus et
alii.

B

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

cogebatur verisimilia, et ridicula talia afferre. Et idcirco hac excusatione vsus ad mortuos confugit, anxius ne quid pateretur, non enim infamarivolebat. Sed vos ipsum compulistis. nimio cultu excusatione adimentes, & non permittentes, ut se raritate sacrificiorum tueretur. Vt igitur eum sermonem hypocrita audijt, tumulum dirui iussit

Iulian⁹ quo manifestavit omnibus illum esse victum. Quod si daemon dixisset, propter sanctum nequeo loqui (ne moueamini, ne turbemini) suis tantum hoc manifestum fuisset, neque alijs ipsi prodidissent, erubescences, nunc autem quasi infirmitatem inuulgare conetur, ita omnia facere coegit, per quae nec si voluissent, factum potuissent adumbrare. Neque enim ultra possibile erat saluari simulatione, eo quod nullus alius mortuus, sed solus martyr inde translatus sit. Itaque non solum civitatem habitantes, & suburbium & agros, sed & qui longe a locis illis aberant, tumuli situm videntes, cum rationem quaereret didicerunt statim, quomodo rex dignatus sit a demone futura inquirere, respondisseque illum, se hoc non posse facere, nisi quis inde beatum Babylam a se remoueat. Licebat tibi o ridicule etiam alijs excusationibus te defendere, quae admodum saepe fecisti, innumera semper fingens in rebus dubijs. Ita Lydiorum regi dixisti quod Alinthe fluvium transgressus, magnum destruet imperium, ostendens quidem illi eum qui apud Pyram interpreti autem sapienti, alium apud Salaminem cum adijceres clausulam hanc risu prosequenda. Et tu perdes natos mulierum. Simile erat & illud quod ad Lydium dixisti. Siue dispergatur, siue congregetur Ceres. Plus ridiculum quam quae in triuio a circulatoribus dicuntur, sed neque hoc voluisti. Licebat autem & obscuritate sermonem tegere (est enim & hoc tuae artis) sed omnes solutionem eius quae ignorassent, dicti rogaturi fuissent. Licebat item & ad stellas confugere, quando quidem & hoc saepe facere nec erubescis, nec confundere. Neque enim tibi cum viris cordatis commercium est, sed cum pecudibus, & crassioribus quam sint pecudes. Non erant Graecis sapientiores, qui haec audiebant, neque abstinebant ab erroribus, sed mendacium spectabant. Igitur vel soli sacerdoti vera loqui oportuerat, & ipse commodiore adumbrandae vanitatis viam inuenisset. Nunc autem o miser, te miserum in tam manifestam conijcis impudenciam? At tu forte peccasti nihil, rex autem male simulauit. Nam cum de mortuis indiscrete dixeris, ille ad solum sanctum venit. Ipse ergo te reprehendit, & dolum tuum denudauit. Verum nec ille voluntario id fecit, non enim eiusdem erat tantis te honoribus venerari, & iterum conuicijs incessere. Sed omnes simul virtus martyris excecauit, & videre quae fiebant non permisit. Et fiebant omnia quasi contra Christianos, vertebatur tamen risus, non in eos qui patiebantur, sed in eos qui intentabant. Sicut enim insani propiores semper vlciscividentur, parietes impetendo, & varia in praesentes mala dicendo, & non alios, sed seipsos confundunt ita & tunc fiebat. Dicebatur tumulus per totam viam, & redibat martyr quasi athleta coronam ferens secundo in civitatem suam, in qua & olim coronatus erat. Erubescant nunc, qui resurrectionem non credunt, qui & viderunt clariora martyris facta post mortem quod victor triumphis magnis maiores & mirabilibus magis mirabiles coniunxit. Nam olim cum rege solo certabat, nunc cum rege & demone. Olim imperatorem a templo abigebat, nunc ab omni Daphnes regione Vastatorem amouit, non manum olim vsus, sed inuisibilivirtute aduersus inuisibilem certans. Et viventis liberam reprehensionem homicidia non tulit, mortui vero puluerem neque rex, neque daemon, qui regem ut id faceret, incitauit, terribilior enim quam prius instabat. Quod inde manifestum, quia captum ligauit & confecit, ipse autem tantum translatus est. Cur autem non iussit daemon, ut vel absorberetur a terra tumulus? Cur non contriuit, & combussit? cur non in locum solitariu & inhabilem transtulit? Nam si martyris corpus tam abos-

Iulian⁹
hypocrita.

D

Cressi
decepit
Apollo

oracula
Apollinis
qua
lia.

E

obscura
oracula

crassis
ipponit
demon

Demoli
tur Iuli
anus se-
pulchru
martyr
ris

F

Apollo
Vastator

LIBER AD B. BABYLAM MARTYREM. FO. X.

minabile & execrandū erat, non erat in ciuitatem ducendū, sed in montes & colles
 aduehēdū. Verum sciebat improbus ille fortitudinem & potestatem beati apud deū
 nō minorē q̃. Apollinis, formidabatq; ne si hoc faceret, fulmen vel alium morbum
 aliquē in se accerferet. Habebat quippe multa argumēta virtutis CHRISTI, quē
 tam in regibus qui se precesserant, quam in his qui suo æuo imperarunt, demonstra-
 ta. Nam qui ante eum regnarūt, cū multa attentassent, post grauissimas, plurimasq;
 calamitates turpiter & miserabiliter interierūt, ita vt ipsis adhuc uiuentibus pupillæ
 ex oculis, nullo mouente vltro exilirent, hoc enim Maximino contigit, alius men-
 te motus est, alius alia calamitate periit. Inter eos autē qui cum ipso erāt nepos, qui
 post patruū maiori insania aduersus nostros furebat. Ausus enim est obscœnis ma-
 nibus sacra vasa contingere, neq; his cōtentus sed ad maiore progressus cōtumeliā,
 isthæc ipsa euerit, & super pauimētum abiecit, seditq; super ea, verū mox nefariæ
 suæ sessionis pœnā luit, nā verenda eius corrupta vermiculos generabāt. Et vt osten-
 deretur morbū hunc a deo immissum, medici peregrinas pingues aues sacrificatas
 mēbris putrescentibus imponebāt ad eiiciēdos vermiculos, sed auellere non potue-
 runt eos, mēbris rosas mordicus adherētes, sicq; absumēdo illum diebus multis tan-
 dem perdidērūt. Et alius quidam præfectus promptuarijs regijs, priusquā limen re-
 giū transcēderet, diruptus est repēte medius, luens etiā ipse alterius cuiusdam im-
 pietatis suppliciū. Hæc atq; his plura, non enim omnia recensere pergo, vt accepit
 rex flagitiosus, timebat in sua temeritate progredi. Colliquescebat autē ex his quæ po-
 stea dicā, hæc a me non esse conficta. Nunc quid subsequutū sit, habebimus. Est au-
 tem & hic miraculū, non solū virtutē dei, sed & ineffabilē eius misericordiā decla-
 rans. Et quod nā hoc? Erat adhuc sanctus martyr intra sacros ambitus, in quibus &
 antea priusq; in Daphnen veniret, expertusq; est statim malignus dæmon, quod fru-
 stra omnes suas technas cōminiscatur, & quod non certet aduersus mortuū, sed vi-
 uentē ac numinis plenū, potentiorēq; non solum se, sed et dæmonibus oībus. Nam
 vt sanctus deum orauit, ignis in templū missus est, & culmē eius totum exussit, ido-
 lumq; vsq; ad summos pedes absumptū, in puluerē & cinerē redegit, relictis muris
 omnibus integris. Quinūc in eo loco stat, non dicit esse opus ignis quod factū est
 Fuit enim incēdium non inordinatū, neq; quasi ab inanimata materia factū, sed cir-
 cunctū, quasi manu alicuius ostendēte nonnullis parcēdum, et nōnulla consumē-
 da esse. Tāto ordine & artificio detectum est templū. Et similiter factum est in his,
 quæ nō omnino corruerūt, sed integris muris sola tecta non habebant. Columnæ
 autē tam quæ tēplū, q̃ quæ vestibulū ferebāt, & alia omnia, imota steterunt, præter
 vnā iuxta posteriores domos colūnam, quæ non ab re tunc cōfringi permissa est,
 sed causā postea dicemus. Hoc vbi accidit, ducitur mox in carcerem sacerdos dæ-
 monis cogitur vt causā dicat incendiij, licet autem nihil haberet quod diceret, ni-
 hilominus multis plagis afficitur, suspenditur, latera eius dissecantur, & neq; sic ali-
 quid ex eo discunt. Et perinde euenit, vt in resurrectione CHRISTI, quia etiam
 tunc constituti erant milites, vt custodirent corpus IESV, ne furtim illud auferret
 discipuli, quæ res eo cessit, vt nulla relicta sit suspitio his qui fidem resurrectionis im-
 pudēter calūniantur. Examinatus est autē & hic sacerdos, vt attestaretur esse factū
 hūanæ malitiæ, nō diuinæ iræ. Verū diu chordis tract⁹ & verberat⁹, nihilq; habēs
 quod exponeret, testat⁹ est a deo ignem missum, vt ipudētib⁹ nulla sup sit calūniā di-
 occasio. Et vt nūc dicā opportune, q̃ paulo ante dicere volebā et distuli, quid igit
 hoc? Testis ille, regis animum timore ita cōcussit, vt non vltorius progredi auderet

Julian⁹
 sciebat
 virtutē
 Christi
 et factū
 eum.

A

Julian⁹
 prefect⁹
 orientis
 idina sa-
 cro ūva
 forū cō-
 trectatō

Helpis
 dius co-
 mes res
 tū priuā
 tarum.
 ictum.

B

Tēplū
 Apolli-
 nis fuls-
 mine.

C

B ij

X. DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

furens. Non enim sacerdotē, quē & antea in tanto honore habuit, vltra tantis vexa
uit tormētis, & crudelius bestijs dilacerauit, cuius forsitan & carnes gustasset, nisi tā
exosa res apud omnes fuisset habita. Et sanctum, qui dæmonis os obstruxerat, iterū
in ciuitatē duxit, vt in maiori honore esset, licet nō antea quam dæmō se victum fa-
teretur. Alioquin nisi furorem maior metus, & impotentia animi cohibuisset formi-
do, post incēdiū omnia subuertisset deuastasset, & tumultū exussisset. Qui multorū
hominū mos est, vt cum ira tristitiaq; simul corripiūtur, in eos qui forte occurrunt,
iram effundant, etiamsi in authores affectionū non incidunt. Tale prope modum
referebatur spectaculum. Nam veniens ipse in ciuitatem simul ignem secum ferebat
& vt dixi, pugnabat affectio cum affectione, & iram coercebat metus. Cogita ergo
qualis erat suauis ille iperator, cum in suburbiū regressus videret stare martyris ædē
exustum autem tēplum suum, & idolum cōsumptum, & donaria vī direpta, & om-
nem illam memoriā tam luxus, quam pompæ satanicæ sublatā, quāuis ea ipsum so-
lum neq; furor, neq; tristitia videre sinebant. Confusionē enim suam, & immodicū
aliorum risum nō tulisset, sed extendisset iniquas manus etiam in martyris ædē ni-
si hoc quod dixi, ipsum prohibuisset. Neq; enim factum hoc contemptibile erat
sed omnē gentiliū fiduciam semel abstulit, omnē leticiam extinxit & tantam nebu-
lam ipsis offudit, quātam si omnia tēpla diruta. Iam ne studiosius ista quam par fue-
rit persequatur, apponā his lamētum, & deplorationē, quā in dæmonem hunc So-
phista quidā elucubrauit. Erat autē initium lamentorū ferme huiusmodi. Viri quo-
rum oculis sicut & meis, caligo sese offudit, ciuitatē hanc, iam neq; pulchram, neq;
magnā lugeamus. Postquam attigit quedam, de fabula Daphnes (tempus enim to-
tum sermonē hic inferere non sinit, ne superflua & prolixiora afferamus subdit Per-
sarum regem olim direpta ciuitate, huic templo pepercisse. Verba autē sunt hæc. Ille
quidem exercitu contra nos ducto, sibi melius consultū putabat, si templū seruaret
integrum. Donabat enī & barbaricū furorem imaginis pulchritudo. Nunc autē o
sol & terra, quis vel vnde hostis ille, qui neq; armatis, neq; equis, neq; re aliqua, quā-
uis tenui indigens parua scintilla cōsumpsit omnia? postea declarās beatum nostrū
tum vicisse, cum res Gentiliū sacrificijs & operationibus florerēt maxime dicit. Et
nostrū templū a diluuiō illo magno dirutum non est, nunc autem cum nubes prete-
riit subuersum. Nebulam & diluuiū, superioris regis tempus vocat. Et paulo pro-
gressus, amarioribus dictis id ipsum deplorat. Præterea, cum aræ tuæ sanguinem siti-
rent, diligēs & quietus tutor eras Daphnes, O Apollo, addo autem quod passus es
te cœno sordidari, & ornatu externo priuari. Nunc autem post multas oues & bo-
ues, & postquam pedem tuum venerabile os regis osculo contigit, ac vidit quæ præ-
dixisti, cum iā viderere ab exasperata mala vicinia liberatus, defuncto quodam vicis-
sino obturbante, in medio cultu aufugisti? Vnde igitur posthac multum nobis studij
in viros qui sacra et imagines prædicant? Quid dicis lamentator? An opprobratus
& cœno sordidatus, securus Daphnes tutor mansit, in honore autem & cultu suum
tueri non potuit templum, & præsertim conscius quod illo ruente, in ignominiam
priore maiorem, cessura sit ruina? Quis autem mortuus ille, qui deum inturbat, o
Sophista? Qualis hæc mala vicinia? Hic cum in beati Babyle egregia facinora in-
cidit, occultareq; nequit dæmonis ignominiam, adumbrādo transcurrit. Nam
cum dæmonem dixisset a martyre turbatum & afflictum, non adiicit quomodo,
Sed simpliciter dicit. Malavicina liberatum, cupiens ita victi dæmonis imbecillita-
tem adumbrare. Quamuis hac via illam magis detexit. Quare non dicis, Quis
ille mortuus fuerit &, Quare solus deum tuum perturbat &, Quare solus transfer-

tur? Dic mihi cur vocas ipsum malam viciniam? An quia demonis fraudes detexit? Sed hoc minime alicuius mali fuerit vel mortui, sed viventis & operantis, & boni, & presidis ac patroni pro vestra salute satagentis, si quidem voluissetis. Et ne vobis ultra liceat vobis ipsis imponere & dicere, quod exasperatus ira, et propter sacrificia intermissa vos arguens, & de alio cultu reprehendens, sponte obsecesserit, ob hoc ipsum tum ex omni regione hac effugauit, quando ei maxime grata fuit, et illam pre alijs in tanto honore habuit, ut etiam aliquandiu ignominiose inhabitare eam voluerit. Tu enim hoc primum de eo dixisti. Et in hoc quidem tempore quo multas oves, multasque boves rex illi immolauit. Ita vndique coarguitur, quod Daphnen reliquit coactus, & a maiori virtute expulsus. Potuisset etiam manente statua ipsum insectari, sed vos non credidissetis, sicut etiam olim cum ab eo vinciretur, sed cultu vestro eum urgebatis. Propterea, primum relicta est statua, & tunc tandem contrita, cum flamma impietatis erumperet maxime. Quo nimirum docetur, quomodo ex imio victori vincendum sit, nempe non cum humiliati sunt, sed cum florēt, & se se extollunt inimici. Quare ergo beatus cum in Daphne transferretur non precepit, dissolvi statuam, suffodi templum, sicut & ille tumultum, nisi quia nihil nocere ille potuit, & carnali subsidio non erat opus? Nam & tunc sicut nunc quoque, ipsum absque humana manu comprehendit, tamen si primam victoriam nobis non manifestauit, sed solum obturato ore obmutescere eum fecit. Ita enim sancti sua opera clarescere volunt, ut hominum salutis profint, non autem ut multis demoni strentur, quod ipsorum bona opera sint, sed si utilitas aliqua cogit. Ut litatem autem voco, saluandorum curam. Ita & tunc factum est. Vbi enim error & deceptio inualuerunt, tunc tandem detecta nobis victoria, detecta autem non a victore sed a victo ipso. Ita enim & inimicorum testimonia suspitione carent, si ea sanctus vel cum necessariū sit, de se ipso dicere refugit. Proinde quoniam nec sic a deceptione cessatum est, sed stupidiōres illi saxis, & ad tam claram veritatem cecutiētes, deuictum adhuc orabant, & urgebant: ideo tunc necessariū erat ignem in statuam mitti ut hoc incendio grauius aliud idololatriæ incendiū extingueretur. Quid ergo dæmonem arguis dicens, quod in medio cultu aufugerit? Non aufugit sponte, sed abactus est, & eiectus inuoluntarius & coactus, idque tunc cum maxime manere vellet ob nidorem & sacrificia. Imperator enim quasi ob hoc regnaret, ut vniuersas orbis pecudes & iumentis simul impenderet, ita imodice oves & boues immolabat, atque eo peruenit insanię ut multi ex suis sapientibus coquum eum & lanium atque talibus nominibus vocarent. In tantum dapnū erga mensa, in nidore & fumo, & hircino sanguine sponte recessit dæmon, qui olim & sine ipsis mansit, ut dixisti ob insanum erga dilectam amorē? Verum hic nostrum sistamus sermonem, ut iterum audiamus sophistę lugentis lamenta. O Iuppiter quam grauius profunda nostra quiete destituti sumus? quam vocabatur a tumultibus Daphnes Regio? Quantoque purius erat, & quietius templum ipsum? Vbi natura quasi portum in portu fecerat, utrobique enim fluctus deerant, maiori tamen tranquillitate conspicuum erat templum. Quis non ibi morbum, quis non timorem, quis non luctum deposuit? Quis ibi beatorum insulas desiderauit? Quali requie destituti sumus o pollute? quomodo liberius a tumultibus templum? Quomodo fluctuum expers litus, ubi tibiae & tympana, & crapulae, & conuiuia, & ebrietates? Quis non ibi inquit morbum exiit? Quis inquam ex tuis familiaribus non infectus est ibidem morbo? Etiam qui antea sanus, morbo implicatus est difficillimo. Nam qui dæmonem adorat, & Daphnes argumentum audit, & tantam insaniam dei videt, utpote qui adhuc ad locum & arborem desideratam olim dilectam assideat, quanto non morbo, quantis non affectionibus laborabit? Hæc tu requiem animæ dices, & fluctu carentem portum, & morborum liberationem? Et quid mirabilius, quam contraria pro con-

A

B

Nota.
Quid
ictū ex
nobis
petit et
quō cla
rescere
volunt.

Inimis
corū te
stimōia

pāga
litss Iu
liani in
sacrifi
cādis pe
cudib⁹.

C

daphne
portus
i portu.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

trarijs ponere? Insano hoc nemo maleverteret, qui naturas rerum non capit. Aderunt, inquit, propediem Olympia. Iterum ad lamenta redeamus ostendentes, quam omnes qui tunc ciuitatem inhabitabant Græci placam acceperunt, & quomodo rex non tulisset æquanimiter, sed omnem furorem in tumultum martyris effudit.

D set nisi maiori metu fuisset cohibitus. Et quid dicit? Aderunt propediem Olympia & ciuitates conuocabit solennitas, quæ Appollini immolandas boues afferet quid faciemus? Quo nos diuertemus? Quis nos deorum a terra submouebit? Quis præco? quæ buccina non excitabit lachrymas? Quis Olympia inter festos dies recenset, cum tantum luctum ruina proxima inuexerit? Da mihi tela, & Chœnicem dicit tragœdia. Dicam & ego breue aliquid ex vaticinatoria, ut eum qui hoc egit non solum capiam, sed & iaculis configam. O impiam audaciam. O sceleratam animam. O temerariam manum. Quis ille alter Tityus, vel Idas Licæi frater? Non magnus quidem ut ille, neque sagitarius ut iste, similiter tamen aduersus deos insaniit. Hos qui dem Aloeifilios insidias dijs struentes Appollo morte compescuisti. Aristi, ignem a longe afferenti, non occurrit telum quo cor eius feriretur. O dextram Telechini. O iniustum ignem. Quoniam primum cecidit? Quod huius mali initium? En avertice incipiens, deinceps in caput illud, faciem, phialam, cydarin, & talarem togam grassatus est. Vulcanus ignis præfectus, populante igne, non reddidit deo gratiam quamuis debitor esset deo, ob indicium olim factum. Neque Iuppiter hymbrium moderator, aquam in ignem misit, sicut olim Lydorum regi periclitanti flammam restinxit. Quid nam primo ad eum dixit, qui belli prælio destituit? Vnde nam confidentia. Quomodo sustinuit impetum? quomodo non soluit decretum, reueritus dei pulchritudinem? Usque quo miser & afflicte nihil dispicis, & hæc humanæ manus esse dicis, ac sicut despicies, pugnantia inter se loqueris, cum temetipso digladians? si enim abegit demon. Persarum regem, qui tantum adducebat exercitum, & diripiebat ciuitatem, & incendebat alia quæ sacerdotum erant, habebatque in manu faciem templo mox ad mouendam. Nam & hæc in exordio tuæ lamentationis narraisti, sic dicens & plorans. Persarum quidem rex, eius qui nunc est hostis, proauus cum proditiōe ciuitatem cepisset & combussisset, & ad Daphnem concederet idem facturum, a demone prohibitus est. Nam abiecta face Appollinem adorauit. Adeo ipsum demulsit, & coarguit visus. Nam affuisse eum barbarico furori & tanto agmini dicis, & potuisse periculo occurrere. Dicebas autem quod & Aloidas dijs insidias struentes compescuit. Quomodo ergo, qui tanta fecit, nihil nunc operatus est? & si nihil aliud, certe sacerdoti qui tam misere lacerabatur, commiserari debuisset, statuendo in medium eum, qui sibi insidiatus fuit. Et si tunc effugit incendium, cum miser ille confossis lateribus penderet, ut proderet incendijs anthorem, nihilque dicere posset, statuere in medium oportebat patratorem, vel certe prodere, si statuere non potuit. Nunc autem ingratus, & imprudens ministrum suum crudeliter dissecarividet, ac despicit, veluti & regem post tanta sacrificia irrisum. Ridebatur enim ab omnibus, tanquam insanus & delirus cum in miserum illum sequeretur. Quomodo autem regis, cum adhuc longe abesset, aduentum prædixit, ut superius deplorausti, prope autem existentem, & exuerentem illum non vidit? Quandoqui de vaticinijs illi ascribitis, uti mos est vobis dijs vestris quasi hominibus, alias alijs artes dispensare, & huic manticæ & diuinatoriæ obuenit. Cur non dignatur suam communicare artem? Quomodo calamitates proprias non cognouit? quamuis etiam hoc virum non latuerit, nunquid enim igne adurente dormiuit? neque tam insensatus quis, ut flamma ignis accedente, non protinus fugiat vel iheret non comprehendat? Vere Græci pueri, senex vero Græcus nullus. Opus enim mihi est

Quid. l.
.i. meta
mor.

Antiochia
psa
rege
icentia.

Plato i
Timeo

vestram deflere insipientiam, quia neque cum res ipsae clamant demonum dolos et fraudes, a cultu demonum desistitis, sed perditionem ipsos exponitis, & vestram amittitis salutem. Ducimini sicut pecudes, quae quoquo iussae fuerint sequuntur sedetis, & statuarum deploratis ruinam, tu autem & tela poscis nihil differens ab eo, qui in tragodia haec dixit. An non manifesta & clara insania expectare, ut aliquid his armis efficias quae nec domino suo fuerunt vtilia nunquam, dicis enim maiora eum habere tam arte, quam experientia, ceteris demonibus. Indigne nunc colitis indoctiorem & infirmiores, in quibus ipsum dicitis omnibus superiorem. Si autem illi primas conceditis, siue iaculari siue vaticinari oporteat, quomodo sperasti facturum aliquid, eum qui tantum partem tenet artis, quod facere nequit, totam artem callens. Ridicula sunt, & deliramenta. Nesciuit enim vaticinari neque, si sciisset potuisset. Nullus enim homo haec operatus est, sed diuinavirtus, causam postea narrabo. Iam dignum est ut discatur, qua de causa ingratitude arguitur Vulcanus, de quo sic ait. Vulcanus autem ignis praefectus, non reddidit populante igne gratiam deo cui id debebat ob indicium olim sibi factum. Quam gratiam? quod indicium dicis? dic, quare occultas honesta praeclearaque deorum tuorum facinora? Quia enim gratiam dixisti, necesse ingratitude reum demonstres Vulcanum, sed pudet, & erubescis? Igitur nos libere tua dicemus. Ferunt olim Venerem a Marte adamatam, qui virum eius Vulcanum timens, opportunitatem temporis captauit, quo absente marito eam accederet. Verum ut Apollo commisceri eos vidit abiens ad Vulcanum, adulterium prodidit. Vulcanus vero recepta, iniectis utrique in lecto vinculis, deos ad turpe spectaculum vocauit, tale adulterij supplicium de his sumens. Huius beneficii immemorem fuisse Vulcanum dicit, & ingratum, qui debitor tamen erat, admonente opportunitate temporis. Quid ergo & Iuppiter dic bone, quem crudelitatis accusas dicens. Sed neque Iuppiter hymnium moderator, aquam in ignem demisit, cum tamen olim periclitante Lydorum rege ardentem rogam extinxerit. At recte facis, quod nobis Lydorum regis memoriam inculcas. Nam & ipsum flagitiosus ille demon vana spe lactauit, manifestario malo iniiciens. Et nisi mansuetus fuisset Cyrus, nihil illi profuisset Iuppiter. Itaque frustra reprehendis Iouem quod filio Lydium pretulerit. Neque enim in Rhomuli urbe ubi maxime colebatur seipsum fulmine tactus, vltus est. Audiamus autem & reliqua deplorationis verba, e quibus recte discemus, quantus eorum corda luctus inuaserit. Viri rapitur animus meae specie dei, & statuit ad huc cogitatio ante oculos typum, leuitatem formae molliciem ac teneritudinem prominentiarum in lapide, & in primis zonam, quae tunicam auream circa pectus constringit, ita ut partim tumescat & sinuet partim intro cedat & insideat. Totusque habitus, cuius furor em feruentem non sopiuit & demulsi? Similis est cantori cantilena. Et ubi quis? ut dicunt. In meridie cithara ludentem beatae aures audierunt. Carmen autem erat laus terrae huius, quomodo offerat ex cyathos aureos, & quomodo hiatu facto tellus iterum coalescens puellam occultarit. Deinde brevis super incendio querimonia. Clamat, ait, viator flamas erum perevidens, resonat sacra dei sylua, quam Daphne inhabitat. audiuntur planctus peccatorum, & crebrisulatus per arbuta, & magno terrore in ciuitatem perueniunt, excitantur amaro nuncio regis oculi commodum somno sopiti. Qui concitatus ac festinus citra interpretem rogat, & ipse intus aestuans non minus quam templum, ad exquirendam radicem tanti mali proficiscitur. Discurrunt faces ignem deorsum mittentes & corruptes ad quodcumque applicabantur, & Appollinem quidem statim ac breuius potest proximum tecto, deinde Musarum incolentium imagines, lapidum fulgura, columnarum decorem, & pulchra quaelibet, turba autem circumstant, nesciens subsidium, & lus

A

Futura
predice
refoli
de estFabula
de vul
cano et
Venera

B

Cyrus vi
cto Cre
so ciui
tates ali
quot res
liquit.

C

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM

Dctu occupata videbat in portu naufragium. Lachrymabantur ij quorum erat iuuare. Nymphę magno excitatę luctu e fontibus exiliebant. Nec minus lugebat Iuppiter haud procul confidens, & quantum verisimile est denigrato filij honore. Turba quoq; dæmoniorum lucum inhabitans, ingentem luctum fecit, neq; minore in media ciuitate Calliope, quod ignis iniuria ledebatur Musarum dux & exhilarator. Deinde dicit Sis & mihi nunc Appollo, qualē te fecit Chrises male dicēs Achēis, furore plenus & nocti assimilis. Quia cum tibi reddere stolas nostras, offerre; quod ablatum cupimus, preceptum est, quod colatur simulacrum, euenitq; nobis ceuplestentibus coronas sponso mortuo. Et lamētatio quidem talis, imo paruę quędam lamētōrum partes. Ego autem admirari cogor, quomodo per ea se honestare causam putat, quę potissimum tegenda erant. Nihil enim amplius ei tribuit quam lasciuo & intemperato adolescenti, in meridie cithara ludenti, dicitq; argumentū carminis, dilectā, & beatas aures vocat quę tā obscenas cātilenas audiunt. Iā, quod incolę Daphnes plorāt, & præsides, quā quod mœrēt, & quod in eadem mētis consternatione & dii sunt & solū inter se lachrymātur & quod neq; Iuppiter neq; Calliope neq; dæmonū turba, & neq; ipse nymphę ad cōflationē se a lachrymis continent, sed omnes eiulatuī & luctuī sunt dediti, hoc sane multū risum meretur. Ex predictis ergo manifestū est, eos magna plaga affectos & sophista in media deploratione satis confitetur, quam fuerint perculsi. Ideoq; rex non leniter tulit, tamen si metu maior re coercitus sit. Hora nunc est, vt & reliquum expēdamus, qua de causa ira diuina dæmonē puniuit, & nō potius regem, & quare non totum templum, sed tectū dūtaxat, & idolum aboleuit. Neq; enim absq; causa & fortuito contigerunt, sed misericordia dei propter errantes facta sunt. Qui omnia nouit antequā nascantur, etiā hoc cum alijs non ignorauit. Rege enim fulmine tacto, presentes tantum spectatores temporario timore correpti essent, anno autē secundo vel tertio, memoria rei gestę disperisset, & miraculo pleriq; minus crederent. Sed templum succensum, omni p̄cone clarius iram dei annūciat, nō modo his qui sunt, sed & futuris, tolliturq; interim omnis calumniandi occasio impudentibus. Quippe nemo ad locum accedit, qui non ita afficiatur animo, quasi iam primum contingeret miraculum, & horrore primum corripitur, cōtinuoq; in cœlum suspiciens, eius quātanta fecit, virtutem glorificat. Sicut cum a spelunca princeps latronum ibidem vinctus educitur, & ablatiis omnibus quę latronis erāt, relinquitur locus in ferarum latibulum, & coruorum refugium, ad quem quicunq; venerit, & visa locorum dispositione, ex decursionibus, & ambagibus secum expendit illius latrocinia, & depingit speciem eius qui olim inhabitauit. Ita & hic res se habet. Nam quisquis vel a longe videt colūnas, vaditq; & limen trāsit, mox apud se cogitat dæmonis prędas quas abegit, fraudesq; ac insidias, & stupefcens tam iram, quam fortitudinē dei, abit. Itaq; quod prius erat erroris ac blasphemię ædificium, nunc dat glorificandi argumētum. Tam industrius artifex & deus noster. Et id genus mirabilia, non tantum nostra ætate, sed & superioribus seculis fecit, quę omnia quidem recensere presentis temporis non est cōmemorabimus tamen quod perquam simile videtur. Iudeis & Palestinis olim pręliantibus, victoria potiti hostes, arcam dei ceperunt, & vt opima spolia, cuidam suę religionis idolo, cui nomen Dagon, eam obtulerunt. Verum illa constituta in templo, corruit in terram idolum. Et quia ex ea ruina virtutem dei non cognouerūt, sed iterū erexerunt illud, & in sua sede collocauerunt, sequenti die cum redierūt, videre nō solū collapsum, sed & cōfractū auulsis manib; et pedib; ab hūeris, & ad limē abiectis reliqua pte corporis i aliū locū dispersa, et vt puū magno cōferat etiā Sodo-

Quare
tēplū ex
urit et
non rex
punitur

Incenti
tēplū
lique
quare
durant.

Idolū
Dagon
mutila-
tum.

LIBER AD B. BABYLAM MARTYREM. FO. XII.

morū terra cū habitatoribus, propterea incendio perditā est, & facta sterilis, ut nō. Quare
 solum qui tunc erant, sed & qui futuri, eorum locorū spectaculo admoniti continē Sodo-
 tiores euadant. Quod si homines illi solum perisissent, forte posterū factum inficias males-
 irent. Hinc ergo est, quare loco pœna infligitur (nam ille se ad multa tēpora exten tilis.
 dit, & omnibus seculis rei gestæ memoriā cōmendat) quia lex dicit. Qui eadē ope A
 ratur, eadem & patiatur etiam si non per omnia equalis ultio infligatur. Ecce enim
 nunc vigesimus ab incendio annus agitur, & nihil interim structure periit, sed partes
 ab igne relictæ stant firmiter: suntq; tam validæ, ut in alios centū & ducetos & mul
 to plures annos durare queāt. Columnarū enim vna tantum, quæ a posteriore par
 te ædis erat cōfracta, non corruit tota, sed a loco suo demota, & dissoluta, muro in
 cumbēs sic remāsit, & pars eius a basi oblique secta apud parietem solidata est, pars
 vero a sectione ad capitulū stat erecta, & ab inferiori parte gestatur. Et quāuis sepe
 numero venti validi eo loco flarint, cōmotaq; & concussa sit tellus, partes tamen a
 flammis relictæ, concussæ non sunt, sed stant firmiter quasi clamantes ad futurorum
 emendationē sese custodiri. Et hæc est causa quare non perierit totum templū. Sed
 quare non rex ipse fulmine tactus sit, si quis requirat, aliā inueniet, quæ tamen & ipsa
 ab eodem benignitatis & misericordie IESV CHRISTI fonte proficiscitur. Quare
 Nam propterea ignis a capite regis sibi tēperauit, & in culmen templi missus est, ut dilata
 alienis calamitatibus eruditus, recorditā sibi pœnam effugiat, commutata pœna pœna
 & ipso liberato. Neq; hoc solum, ut primū sue virtutis miraculū dederat CHRI regis.
 STVS, sed ad hoc etiam multa alia non minora, ut cum nepos, & cubicularius tā Quātis
 misere interierūt, famelq; simul vniuersam ciuitatem inuasit, nec non & aquarū pe miracl
 nuria in fontibus tanta post sacrificia eius, qualis nūquam antea fuit, insuper multa lis ad
 alia, quæ partim in castris, partim in ciuitatibus contigerūt, ea quæ tanta, ut saxeam monit
 animam flectere possent, non solum quia multa, & omnia simul & ordine quodam iulian
 consequenter, sicut olim Aegyptiorū regi, facta sunt, sed et quia in seipsis talia esse Aqua
 monstrabātur prodigia, ut admonēdum spectatōrē alterum altero non egeret, sed rum pe
 vnū quodq; per se sufficeret. Nam ut alia omittam. Nihil etiam profecit apud eum nuria.
 qui non omnino stupidus erat, miraculū, quod in fundamentis templi veteris Hie B
 rosolymitani ostensum, Et quale hoc fuit? Tyrannus videns in omnē regionem si
 bi subditā, CHRISTI fidem esse diffusam, iamq; persuasisse ut ad Persas, aliosq;
 Barbaros atq; ultra illos, & ut paucis dicam, in oēm quæ sub sole est regionem, cru
 ciabatur quidē & dolebat, et se ad bellū cōtra ecclesiasticos parabat. Ignorabat au Iulia
 tem miser se contra stimulū calcitrare. Et primū quidem reædificare conabatur tē nis re
 plum in Hierosolymis, quod in fundamentū vsq; detraxerat virtus CHRISTI. parare
 curabatq; Iudaica pagan⁹ existēs, sed hoc agebat ut inde periculū virtutis CHRI iudeis
 STI sumeret. Vocatis enim Iudeis quibusdam, præcepit eis ut sacra facerent. Qui templū
 dicebant sacrificiū quidem morem quēdam fuisse progenitorib⁹ suis, sed postq; in frustra
 tantū exiliū pulsi, & destructū templū nō esse eis fas, templa & sacrificia extrave nititur.
 terem Metropolin reparare. Illicet igitur iubet ex gazophylacijs depromi pecunijs
 as, suppeditariq; alia quibus ad structurā opus, & abire ac reædificare templū, sicq;
 ad veterem sacrificiū consuetudinē redire, At insipientes illi & ab vtero errantes, C
 abeunt & regis mādato obtēperant, sed simul atq; terram euacuare cōeperūt, e fun No. mi
 damentis exiliit ignis, qui simul omnes fossores consumpsit. Quæ ut regi annūcia raculū,
 ta, metu perterritus, ab ædificio destitit. At nec ille sic a demonū deceptione quorū
 se tyrāni semel submiserat, liberari noluit. Quieuit tunc aliquātisper, sed paruo in
 termisso tempore, iterū ad id genus vanitatis se conuertit. Nam cū templū extrue

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

Inuide reultra non auderet, aliunde cōtra nos machinabatur, quāuis in apertum Martem bat iuli descēdere differebat, primū quod liquido experiebatur se frustra niti, dein quod nul
anus la nobis occasione martyrij coronam fauebat. Intolerabile em̄ ei erat, si quis addu-
marty- ctus in medium, vsq; ad mortem tormēta pro veritate fortiter sustineret, ita suas ex
rij coro- animo erga nos inimicitias declarabat. Sciebat enim, & sciebat certo si hoc attēta-
nam. ret, nemo non suam pro CHRISTO animam exponeret. Proinde cum vafer &
D Iulias- malignus esset, eos qui ab ecclesiæ præfectis ob peccata puniebātur, & principatu
n° pessi- ei ciebātur, om̄es vbiq; liberos dimisit, vt sic permissa pessimo cuiq; potestate, sub
mis di- uerteret leges ecclesiæ, omnes inter se cōmittens. Ante omnia enim eos facile suba-
gnita- iectum iri sperabat, si mutuis dissiderent odijs & disceptarēt. Item quēdam cui Ste
tes cō- phano nomen, ob doctrinam peruersam & vitam inq̄ ecclesiastico principatu eie-
mittit. ctum, ad magisterij sedem regredi iussit. Maxime autem abolere studebat nomen
CHRISTI, quod in ipsum retulerāt. & in edictis suis pro CHRISTIANIS
Iulias- Galileos nos vocabat, itidemq; suis principibus demandabat. Sed & inter miracu-
n° chris- la quæ facta per famem & siccitatē, vt dixi, semper in duricia & insolentia sua perse-
stianos uerabat. Quin & aduersus Persas bellum ducturus, tanto fastu processit, quasi om̄-
galile- nes Barbarorū gentes semel excisurus, interminabatur nobis innumera. Dicebat
os voca- enim post suum a Persis reditum, ad vnum interempturū se omnes. Nam hoc sibi
bat. Persico bello grauius, & minori strenue peracto ad maius pergēdum esse. Hæc no-
bis dixerunt hi qui a consilijs fuere. Itaq; cum ferueret furor eius in nos, & quotidie
infantia suæ aliquid accederet, neq; vnq̄ in eodem, sententia sua persisteret, suspen-
dit primum hoc cōsiliū, postea iterum nobis persecutionē minatus est. Cæterum
E deus volens ipsum humiliare & cōprimere, etiam hoc miraculum in Daphne fieri
voluit, igne superne misso, tametsi ille neq; sic furorē suum dimisit. Nam cū nimio
nostræ captiuitatis desyderio pene distrūperetur, tempus destinatū non expectauit.
Deniq; Eufratem trāsiturus, militum lustrationē faciens, cōplures adulatione cor-
ruptos & rebelles ab exercitu suo, non amouit, reuerbatur enī ne exercit⁹ suus Pers-
ico inferior esset futurus. Quis reliqua narraret, quæ vel per heremū vel apud mare
vel in Aegypto acciderunt, queq; enim non minus terribilia q̄ ea quibus insensatus
Pharao plectebatur? Et sicut tūc ille nullis prodigijs melior euadens, tādē se cū
exercitu perdidit. Ita & hic, quia ad omnia dei miracula incredulus perstitit, nichil
inde commodi volens accipere, & in emendatus mansit, & in extremis malis se pes-
fundedit, vt quia aliorum periculo melior ipse effici noluit, alij eius pœnis meliores
Exerci- redderentur. Nam quit ot milia militum ducebat, quod nullus vnq̄ regum, & omnē
tus iuli Perfarum regionem absq; labore, & quasi vna incursione capere sperabat, sic mise-
ani. re & calamitose egit, quasi mulierum imo puerorum magis q̄ virorum agmen secū
Fames in exer- haberet. Primum enim eos insipientia sua in tantam necessitatē induxit, vt & æqui-
citu iuli nas carnes comederent, perirentq; fame ac siti. Ita pugnabat aduersus Persas, quasi
ani. Persas capere nōllet, & suos illis tradere vellet, quos in tam periculosam conclusit
F regionem, vt quasi vinctos traderet hostibus. Calamitates autē & miseras illas om-
nes, neq; hi qui viderant & experti sunt, narrare poterunt, ita oēm modum & exce-
sum transcēdunt, Cæterum vt in summa dicatur, posq̄ ipse turpiter ac miserabiliter
Iuliani cecidit. Dicunt autem quidam ipsum a calore quodā ob rerum difficultatē stoma-
mors chabundo, iaculo fixum interiisse. Alij vero homicidam nullum cōparuisse, & qđ
solum percussus sit, & petierit in terra Cylicū sepeliri, vbi nunc & sepultus est. Post
q̄ igitur inq̄ sic cœde interit, milites in extremis periculis se depræhensos videntes,
hostibus supplicarunt, vt inde eis liceret abscedere, datis primum iuramentis. Erat

quippe locus ille omnium tutissimus, & nobis quasi murus obiectus, Barbaris autem clementer adnuentibus inde diffugerunt, & redierunt ex multis pauci, iij quæ affectis male corporibus, & ignominiosi ob deditionem. Vnde & propter data iuramenta paternis possessionibus cedere coacti sunt. Atque nunc est videre spectaculum, quælibet captiuitate miserabilius. Nam a ciuibus nostris a quibus gratiam expectabant, omnia hostilia passi sunt, qui & eos in littore velut obicem constituerunt, ubi in ipsos omnia pericula recidunt. Et ita a terra sua submoti, agros proprios reliquerunt, & a paternis possessionibus exciderunt, a suis scilicet hæc sustinentes. Huius gratiã generoso regi debent, per quem hæc procurata. Dicta sunt hæc non absque causa, ut factis fieret quærentibus. Cur non antea deus regem punierit. Furentem enim ipsum sepe a destinato impetu retrahere voluit, corrigendo enim alienis malis, sed semper reluctatus est, atque ideo malis extremis traditus. Deus enim facinorũ retributionẽ veram, in magnum illum diem reponit, per presentes autem poenas, supinos & oscitabundos excitat, prudentioresque facit. Talis est dei longanimitas, ut acerbius supplicium his qui ea non ut oportet utuntur, inferat. Et sicut res ipsi scitibus utilis, ita obduratis & peruiacibus maiorum poenarũ est occasio. Quod si quis dicit, An non prouidit deus tyrannum fore inemedabile? dicemus, Prouidit quidem. sed propter nostram malitiã præ cognitionẽ opera sua nõ intermittit. Etiam si nos admonitionem eius non accipimus, benignitatẽ tamen suam ipse monstrat, sed si pigrius & in maiora mala non præcipitamus, non iam ipse in causa est, qui non ideo longanimitis ut pereamus, sed ut saluemur, sed nos qui ineffabilem eius patientiam contemnimus. Atque tunc misericordia sua perspicua fit, quando a sua longanimitate utilitatem ipsi accipere respicimus, ipse vero eam in aliorum vertit usum. Vbiq; enim misericors comprobatur & sapiens, id quod & hic factum. Tyrannus enim ita vitam finiẽs, & furoris sui, & virtutis beati Babylæ monumẽta reliquit. Et templum quidem Daphnes desolatũ est, Martyris autem ædes eadem operationem habet quam prius. Tumulus vero non iam iterum reparatur, idque diuina dispensatione, quo magis perspicua sint accedentibus magna beati facinora. Nam quisquis eo venit, & martyrem inquirat, & dein illic non inuenit. statim causam sciscitatur, auditaque historia plusquam antea lucri deferens abit, similiter si ad Daphnem vadit, maiore commodo inde recedit. Talis martyrum est virtus, siue uiui sint siue mortui, siue locis suis assint, siue ab eis recedant. Preclara enim eorum opera ab initio usque ad finem copulata sunt. Ecce ultimus est beatus leges dei contemptas, pro occiso poenam exposcit, demonstrauit, quantum interesset inter sacerdotium & regnum, dissoluit omnem mundi fastum, et conculcauit vite huius inanem apparentiã, docuit reges, ne ultra datam sibi a deo mensuram potestatem exerceant, docuit & sacerdotes, quomodo & ipsi suo principatu debeant uti. Et hæc quidem cum in carne esset, atque his plura. Vbi autem hinc emigravit, etiã demonis vim destruxit, gentilium errorem coarguit, vaticinij deliria reuelauit, simulacrum demonis contriuit, simulationemque eius detracta larua omnibus ostendit, obmutescere faciens & comprahẽdens eum qui in statua dominari putabatur. Stant & nunc muri templi, in demonis quidem confusionem, docentes quam ridiculus & quantæ imbecillitatis sit, martyris vero coronam, victoriam & potestatem omnibus nunciantes. Tanta martyrum fortitudo est, tam inuicta tamque terribilis, non solum regibus, sed & demonibus, atque etiam demonum principibus.

Quo ad
nimad
uersũ in
milites
iuliani.

A

Dei pas
tientia.

De ob
presciẽ
tiã suã
non ces
sat ma
lis bñfa
cere.

B

Epulo
gus li
bri.

C

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

DIVI IOHANNIS CHRYSOSTOMI, ADVERSVS GENTILES DEMONSTRATIO. QVOD CHRISTVS SIT DEVS,

IO. OECOLAMPADIO INTERP.

D

Voniam librorum magnitudo, fastidium parit mortalium plerisque, qui vel ignavi domi resident, vel immodicis huius vite curis implicatur, vel hebetudine & inscitia præpediuntur. Ideo opere præcuiusvis, refecare multiloquij remora, & in arctum redigere varios prolixosque patrum sermones, ut ad instituti operis lectionem etiam plurimum desides allekti magnam promptitudinem & alacritatem præse-

ferant, Atque ea de causa, orationem hanc nullis verborum nominumve fucis & lenocinijs illustrabo. Sed huiusce nominibus utar, quæ & famulo & ancillæ et viduæ, & instigatori, & agricolæ comprehensibilia captique facilia sint, & omnino periculabor ut quantum fieri potest, omissa prolixitate, appetitus & studia excitem superiorum osci, tantumque auditorum, quo & ad hæc nostra facile & absque labore ingrediatur, & que apprehendunt fideliter memoria retineant. Primum autem cum gentibus nobis certamen incedendum. Dicit enim utique gentilis. Vnde manifestum, quod CHRISTVS est deus? Ante omnia igitur hoc præstruere oportet, & sponte sequetur alia omnia. At non a cælo petenda demonstratio, neque ab alijs id genus. Nam si ad gentilem dixero, creauit cælum vel terram vel mare, non me feret, Incredulus enim est. Sin dixero. Mortuum excitauit, cæcos curauit, demones fugauit, neque hoc accipiet. Denique si dixero quod regnum & ineffabilia bona promiserit, hoc non solum non credet,

E

sed & ridebit. Vnde igitur eum, maxime si idiota est, instituemus? Non aliunde quam ab his quæ inter nos & eum confessa sunt, & quæ in dubium reuocare nequeunt. Nam quod cælum fecit, & alia quæ dicebam, non sustinebit, ut sibi nunc suadeantur. Quæ igitur sunt quæ & ille fecisse CHRISTVM confitetur & non contradicit? Quod Christianorum genus plantauit CHRISTVS. Neutiquam enim contradicet, quod omnes vndeque ecclesias orbis CHRISTVS fundarit. Hinc faciemus demonstrationem virtutis CHRISTI, & ostendemus ipsum deum. Etenim non est puri hominis, in tantis rebus, orbem terra marique tam breui tempore comprehendere, & tam absurdis moribus præuentum, tantisque malis irretitum liberare humanum genus, & non Romanos tantum, sed & Persas, & omne ut sic dicam barbarorum genus. Insuper quod hæc confecit nullis usus armis, nullos faciens sumptus, nullos mouens exercitus, nulla prælia committens, sed per vndecim viros principio, ignobiles, viles, rudes idiotas, pauperes, nudos, persuasit tot hominum tribubus, idque non presentibus solum, sed & futuris. Quid? quod subuertit leges patrias, aboleuit consuetudines inueteratas, euellit stirpes tanto tempore radicatae, & pro illis suas alias implantauit? Abduxit ab eis in quæ propensi eramus, & in ardua & difficilia induxit, cumque hæc faceret, infestabantur & sui ab omnibus, & Crucem ipse genus mortis ignominiosissimum sustinuit. Nihil hic contradicent, quod crucifixus est & a Iudeis, quod innumera ab illis passus, quod quotidie prædicatio increpuit & floret, non hic solum, sed & apud Persas, etiam nunc, dum ab illis oppugnatur. Etenim & inde multa sunt martyrum examina, et qui ibi lupis ferociores erant, accepta prædicatione ouibus mansuetiores euasere, nuncque de immortalitate & resurrectione & ineffabilibus bonis differunt. Neque in ciuitates solas, sed & in solitudinem usque peruasert hæc præclara facinora, & in pagos, & in regiones, et in insulas, & in portus, ac nauium stationes. Nec priuati & principes tantum, sed & ipsi reges qui diademata ferunt, insigni fide crucifixos se sub-

Christi
fuit esse
deum p
bat f
des in
toto or
be susce
pta.
Absq
armis
et exer
citu fi
des pla
tata.

E

Cōfessa
iter nos
et genti
les

LIBER AD B. BABYLAM MARTYREM. FO. XV.

mittunt. Ad hæc, Non simpliciter cōtigerunt ista omnia, sed multo antea prædicta sunt, atq; adeo ut ne sermo suspectus sit. Libros habemus a Iudeis qui illum crucifixerūt, & ipsorum testimonijs, et ex libris quos illi custodiūt, nostra probamus, & quibus etiam nunc nonnulla pferemus. Primo omnium qd deus existens homo futurus erat, dicit Hieremias, Hic deus noster non cōferetur alius ad eum. inuenit omnem viam sciētiæ, & dedit ipsam Iacob puero suo & Israel dilecto suo. Post hæc in terra visus est, & cum hoibus cōuersatus est. Vides, quomodo oia paucis verbis declarauit, nepe qd deus existēs homo factus est, & qd etiā veterē legem ipse cōdidit? Inuenit enī, inquit, oēm viam sciētiæ, et dedit ipsam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Ecce declarat his qd & ante suum in carnem aduentū omnia ipse dispensauit, & omnia ipse fecerit, legem statuens, prouidens quoq; curans & benefaciens, Alius propheta non solum quod homo futurus, sed & quod ex virgine nascens erat, dicit, quem audi. Ecce, inquit, virgo in vtero habebit & pariet filium, & vocabūt nomen eius Emanuel, quod si interpretetur quis, sonat Nobiscum deus. Deinde ostendit qd non apparenter, sed vere homo sit, adiecit enī dicēs, Butyrum & mel comedet. Mos enī est, ut his cibis peculiariter pascātur pueri, mox ut nati fuerint. Et declarans qd non purus homo, iterum addit dicēs, Propter quod priusq; sciat puer bonum vel malū, beneficiet a malo seligere bonum. Et qd nō solum homo ex virgine, sed & qd ex domo Dauid futurus, audi quomodo & hoc multo antea p dicit Esaias, figuralibus verbis & translatione vsus multa, prædicat tamē. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ascendet, & requiescet super eam spiritus dei, spiritus sapientiae & intellectus, spūs consilij & fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis, spiritus timoris dei implebit ipsum. Nam Iesse ille pater fuit Dauid. Manifestum igitur qd a tribu illa, & non solum a tribu illa, sed & a domo illa processurus erat. Et hoc prædixit dicēs, Egredietur virga de radice Iesse, non de virga loquēs, sed de Christo & regno eius. Qd non de virga dixit, cōsequentia declarant. Nam cum dixisset, egredietur virga, adiecit, quiescet super eam spūs sapientiae & intellectus. Nullus autem tam insipiens qui dicat qd super lignum veniat spiritus gratia, sed manifestū qd super immaculatū illud templū, & non dixit, veniet, sed super eum quiescet, quia ut venit mansit, & non discessit. Hoc etiam euāgelista dixit, Ego vidi spiritū descendente, sicut columbā & mansit super eum. Neq; siluit Iudaicam sententiā, quam ostenderunt ipso nato. Nam euāgelista sic dicit, Ut Herodes audiuit, turbatus est, & omnis Hierusalē cum eo. At ppheta, audi quomodo & hoc multo ante prædicans annūciat. Puer natus est nobis, et datus nobis, & vocabitur magni cōsiliij angelus, admirabilis, cōsiliarius, deus fortis, potens, princeps pacis, pater futuri seculi. Hoc de puro homine nemo dicit, etiam qui valde cōtentiosus. Nam nullus hominum vnq; etiam ab ipso seculo dictus est deus fortis, sicut neq; pater futuri seculi, neq; princeps pacis huius. Nam pacis suæ, ait, non est terminus. Et manifestat rerum euentus, qd pax in omnē intrauit terrā, et in mare, in orbem habitabile & inhabitale, & in montes & colles & valles, a die illa a qua CHRISTVS incipiens dixit, Pacem meam do vobis, non sicut mūdus dat pacem. Hominū enim pax statim dissoluitur, & varias habet vicissitudines, Verum quæ a Christo datur, stabilis est, imo firma, solida, immortalis, sine carens, licet milia bellorū vndiquaq; ingruāt, & quotidie milia insidiarū parentur. Attamen omnipotēs sermo suus etiam hanc perficit & conseruat. Non solum autem prædixerūt futurū hominē, sed & modum aduentus sui. Nam affuturus erat, non iaciens vel fulmina vel fulgetra ex supernis, nec cōcutiens terrā nec rotans cœlum, nec alia id genus prodigia operās, sed absq; strepitu, & ita absq; tur-

Argumētū apredictione.

Diuinitas christi.

A

Esa. vi.

Marie deipare uirginis.

Veritas humane nature et diuine in christo.

B

Ioan. i.

Mat. i.

Esa. ix.

Christi

pacē dedit.

Iohan.

xiii.

C

Christi

aduētus

in mansuetudine et

genti.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

multu & turbatione, vt nemo pſentifceret, In domo enim fabri natus eſt, in domo
Dignobili & vili. Audi quomodo neq; illud propheta predicēdo tacuerit, dicē enim
 Pfal. Descendet ſicut pluuia in vellus, quo aduentus illius tranquillitas & quies ſignatur.
 lxxi. Neq; hoc cōtentus, declarauit etiam q̄ manſuete & ſuauiſter cum hominibus cōuer
 Maſue- ſaturus eſſet. Nam cum iniurijs afficeretur, opprobaretur, cōſpueretur, flagellare
 ta chri- tur & deniq; cruci affigeretur, nullum vltus eſt talia facientem, ſed tulit omnia ſapiē
 ſi cōt- ter, & æquo animo cōtumelias, inſidias, inſaniā & furorē importunæ illius plebis.
 uerſa-
 tio. Quod etiam ipſum manifeſtans ſcriptura ſic dicit, Calamū contritū non confrin
 Eſa. xl- get, & linum ſumigās non extinguet, donec educat in veritatē iudiciū & in ipſo gē
 ij. tes ſperabunt. Et alius locum in quo naſcēdus erat indicat dicens, Et tu bethleem in
 Mich. terra Iuda nequaquā es minima in principibus iuda, ex te enim egredietur dux, qui re
 v. get populū meum iſrael, & exitus eius ab initio a diebus ſeculi. En diuinitatē & hu
 manitatē indicat. Nam dum dicit, & exitus eius ab initio, & a diebus ſeculi, ſubſtā
 tiam declarauit, quæ ante ſecula fuit, Cum vero dicit, Egredietur dux qui reget po
 pulum meū Iſrael, natiuitatē ſecūdam carnem docet. Vide autē iterum & aliam p
 phetiā refulgentem. Non ſolum enī q̄ naſcendus ſit, ſed & q̄ nobilis ille locus fu
 turus, tametiſi vilis & paruus. Nequaquā enim, inquit, minima eris in ducib⁹ iuda. Nā
 omnis orbis Bethleem confluit, vbi natus poſitus eſt, & nobilis factus eſt locus ille
E non alia de cauſa q̄ hac ſola. Item & tēpus quo affutur⁹ erat, manifeſtauit, ſic dicēs,
 Tēpus aduēt⁹ **N**ō deficiet princeps ex Iuda, neq; dux ex lumbis eius, donec veniat cui repositum
 chriſti. eſt, & ipſe erit expectatio gentium, ligans ad vitē pullum ſuum, & ad vitē pullū
 Gene. aſinæ ſuæ, lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vix pallium ſuum, iucundio
 xlix res oculi eius vino, albiores dentes eius lacte. Vides & hoc vaticiniū cōgrueret. Nā
 tunc cōparauit, cum iam deficerent principes iudaici, & ſceptris Romanorū ſubdea
 rentur, & impleta eſt prophetia, quæ dicit. Non deficiet princeps a Iuda, neq; dux a
 Luc. ij. lumbis eius, donec veniat, **CHRISTVM** dicens. Nam ſimul vt natus eſt, & de
 ſcriptio prima facta eſt, imperatibus videlicet Romanis Iudeorum gēti, & eam ſub
 Gentiu ſeruitutē ſuam agentibus. Deinde aſſignatur & aliud, Et ipſe erit expectatio gētiū.
 voca-
 tio. Aduentu enim ſuo gentes omnes attraxit. **Herodes CHRISTVM** inquit ſuſcitatus
 Pueror- erat, & interēpturus propter eum omnes qui ibi erant, pueros, & neq; hoc ſiluerunt
 rum ce ppheta; ſed multis antea tēporibus prædixerūt dicentes. Vox in Rama audita eſt
 dēs luctus & fletus, & clamor multus, Rachel plorabat filios ſuos, & conſolari noluit,
 Redit⁹ eo quod nō erant. Rediturus erat ex **Aegypto**, & non ſignificauerūt vates. Ex egypto
 ex egypto vocauit filium meum. Erat in locis inſignibus manifeſtandus, vbi ſtatim ſigna fa
 vbi pie ceret ac doceret, & ipſum prædictū eſt, propter quod **Eſaiās** dicebat. Regio Zabu
 dicatio lon, terra Nephthalim, populus qui ſedebat in tenebris, vidit lucem magnā, ſedens
 nis ex- ti in tenebris & in vmbra mortis, lux orta eſt eis. Quibus manifeſtat aduētum eius.
 ordiū. Doctrinam quoq; & cognitionē, quam a miraculis eius acceperunt, enarrat, & de
 miracu- in ceptis alia miracula ſubiūgit, quomodo claudos curarit, quomodo cæcos ſanos, &
 la chri- ſti. quomodo balbos expedite loqui fecerit. Tunc aperiētur, inquit, oculi cæcorum &
 Eſa. xv aures ſurdorum audient, tunc ſaltabit quaſi ceruus claudus, & clara erit vox in expe
Fditeloquentium, quod ſcilicet nunq̄ factum eſt. q̄ in aduentu eius. Signorum item
 Math. aliquorum etiam ſpeciatiū meminere. Ingreſſo enim aliquando in templū pueri
 xxi. adhuc ab vberē pendentes, & inexpeditā habētes linguam, cecinerūt in eum hym
 Predi- catus a nos ſic dicentes, Oſi anna in excelsis, benedictus qui venit in nomine domini. Hoc
 pueris multo antea prædixerat ppheta ſic dicens, Ex ore infantium & lactentium perfe
 chriſti- ciſti laudem, dum deſtruis inimicū & vltorem, hoc eſt, Iudaicum populum, contra

quem pugnabat natura, & opificem prædicabat, figurabaturq; apostolico munere ætas, nedum loqui valens. Porro quia nonnūq̃ disputando cum Iudeis, ob ingratitudinē eorum, pleraq; ænigmatiſ & parabolis adumbraturus erat, prædictū etiam istucipsum antea fuit. Loquar enim (inquit) propositiones a fundatione mundi, eructabo occulta ab initio. Quin & sapientiam eius in concionādo propheta prædixit inquitens, Diffusa est gratia in labijs tuis, Et alius iterum, Ecce intelliget puer meus & exaltabitur et glorificabitur, & valde sublimis erit. Præterea aduētus sui insignia facta cum miraculis, quasi in summa enarrat idē, Spiritus, ait, domini super me, cuius gratia vnxit me, vt euāgelizem pauperib⁹ misit me, vt prædicem captiuis remissionem & cecis visum. At quod Iudei tanta beneficia in se cōferētem, quem nec in paruo nec in magno arguere poterant, sine omni causa auersaturi erant, Audi Dauid dicentē, Impugnauerunt me gratis, cum osoribus pacis eram pacificus. Erat alio aliquando ciuitatem ingressurus, hoc etiam ipsum supra prædictū Zacharia sic dicente, Gaude valde filia Sion, prædica filia Hierusalem, Ecce rex tuus venit māsuetus, ascendēs super subiugalem & pullum nouum, Eiecit vendētes columbas & nūmularios, faciēns hoc zelo domus dei, & ostēdens q̃ non sit cōtrarius deo, idē sentiēdo quod pater, vnde & iuste vindicabat, quia facta erat domus patris, dom⁹ negociationis. Cuius rei conscius ppheta mentem qua faciebat, prædixit in hunc modum. Zelus domus tuæ comedit me. Quid hoc videntibus dici potuit? Tradendus erat, particeps mensæ eius, proditorē agente, vide quomodo & illum reuelauerit propheta. Qui comedit, ait, panem meū, magnificauit super me calcaneū. Cōsidera item quam consonet euangelium, Qui intinxit, ait, mecū manum suam in calicem, ille me tradet. Erat autē eum traditurus non simpliciter, sed vendens sanguinem præciosum, & pro illo pecuniam accipiens, & neq; hoc obtinuit propheta, demonstrans cōsona & impudentia eorum cōsilia, ac sermones quos inter se conferebant. Nam ille dicebat, Quid vultis michi dare, & ego vobis illum tradam? Isti vero respōdebant, Triginta argenteos. In enigmate dicit. Os peccatoris & dolosi super me apertū est. Proditor ille damnās se ipsum ob peccata quæ fecerat, argenteos abiecit, & ad laqueum currens vitā finiuit, fecitq; vxorem suam viduam, & filios orphanos, & domū desertam. Vide ergo quomodo & hāc tragicam calamitatē propheta annūciat, dicens, Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua. Cōmoueantur, vsq; quo eiciātur a scrutantibus domos eorū. Et post illū est apostolus quidā Matthias, & istucipsum etiam præcīnuit dicēs, Episcopatum eius accipiat alter, Tradito IESV, & cōprehēso voluntarie, coactū est consiliū iniquitate plenū, cōuenientibus Iudæis & gentilibus. Vides, quomodo etiam hoc prædixerit Propheta dicēs Quare fremuerūt gentes, & populi, vsq; Abijciamus a nobis iugū ipsorum, Quæ vox est eadem cū illa quam clamauerūt, cum Pilato dicēte, Regem vestrum crucifigā, responderēt, Nos regem non habemus nisi Cæsarē. Ad hanc quoq; prædixerūt, & multos alios sermones & accusatiōes quos interī miscebāt. Silebat IESVS & silentium quoq; Esaias dixit. Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondēte mutus. Hic non aperuit os suum, Postea corruptā sententiā monstrans, in humilitate eius iudiciū eius sublatū est, ait, hoc est, nullus illi iusta iudicauit. Postea & causam cædis dicit. Nam suorum peccatorū gratia nō est passus quæ passus est. Immaculatus enim & innoxius erat, sed pro mundi malis traditus est. Vide quomodo duo hec aperuerit, cum dixit, Peccatū non fecit, neq; inuentus est dolus in ore eius. Cuius ergo gratia occisus est, pro iniquitatibus populī ad mortem venit. Quid lucra a cruce & morte illa? Bona quibus nūc gaudemus, peccati interitus,

Christi
in para
bolis
sermo.Christi
gratia
et sapiē
tia.Odiū
iudeo
rū.zac. ix.
Ingressus Hie
rusalē
afinoEiectio
vēdētū
in tem
plū.Tradi
tio.Psal. lx
viii.Io. xiii
Vendi
tio.

B

Math.

xxvj

Tradi
toris
mors.Mathie
electio.

Psal. ij.

Cōsiliū
iudeo
rum.Silentiū
christi

Esaie.

lii.

C

p pec
catis no
stris

mortu

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM

vulnerū animæ emēdatio, cura & medicīna mirabilis, ac rara. Quod & ipsum quo
Esa. liij modo prædicat vide, dicit enī, Omnes sicut oues errauimus, vnusquisq; in viam suā
aberrauimus, & disciplīna pacis nostræ super eum, liuore eius omnes nos curati su-
Iudeo- mus. Ad hæc quod & Iudei pœnas daturi erant pro flagitijs suis. Vide quomodo
rū pœ- hoc manifestauit dicēs, Dabo malos p sepultura eius, diuites pro morte ei. Quod
na, **Psal. xij** Dauid quoq; cum dixisset, Abijciamus a nobis iugum ipsorum, adiicit. Qui habi-
D tat in celis iridebit eos, tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo cōturbabit
eos. Quibus significat dispersionē eorum in omnes gētes in toto orbe, Quod & in
Luc. ix euangelijs declarans dicebat, Eos autē qui me super se regnare non volebant, addu-
cite huc & occidite eos ante me. Præterea qui prænūciauerūt mortem, neq; mortis
Crucifi- genus siluerōt, sic dicētes. Foderūt manus meas & pedes meos, dinumerauerūt oīa
xio. ossa mea. Insuper & aliā post crucifixionē iniquitatē non tacuerūt dicētes, Partiti
Psal. sunt sibi vestimēta mea & sup vestē meā miserūt sortē. Cōsequēter sepeliēdus erat,
xxi. qđ sic manifestatū. Posuerūt me in lacu inferiori, in tenebris & in vmbra mortis. Fu-
Vestitū neris quoq; pompā non transierunt silentio, nempe q̄ mulieres attulerunt myrrhā
diuilio guttam & cassā, audī quod dicīt ppheta. Myrrham & guttā et cassiam a vestimētis
Psal. xl suis, ex quibus delectauerūt te filiū regū in honore tuo. Resurrectur⁹ erat, vide quo-
inij. modo & hoc prædixerūt. Non derelinquas, ait, animā meam in inferno, nec dabis
Resurre- sanctū tuum videre corruptionē. Alijs autem verbis Esaias idem hoc monstrat, di-
ctio cens. Et dñs vult ipsum purificare a plaga, ostēdere ei lumen, iustificare iustum, qui
chusti bene multis seruierat. Quod eius occisio fuerit, multorum peccatorū humanorū so-
lutio. Peccata, dicit: multorū ipse tulit. Quod a demonib⁹ liberauit hoīes. Et dimi-
sit, ait, spolia fortis, per mortē enim hoc fecit, & ea de causa in mortē tradita est ani-
ma eius. Et quia præficiēdus erat toti orbi, addit. Et ipse hereditate possessurus mul-
E tos, Insuper descendit in infernū, omnes disturbauit, & tumultu turbationeq; im-
pletā arcem destruxit, audī de hoc in inferioribus tumultuantes & dicētes. Tollite
Psal. portas principes vestras & eleuamini porte eternelles, & irabit rex glorię. Quis est
liij. iste rex glorię. Domīn⁹ virtutū ipse est rex glorię, Et Esaias iterum. Portas æneas
Esa. xl- cōfringam, et vestes ferreos cōteram, & aperiā tibi thesauros obtenebratos, & in-
v. uisibiles ostēdam tibi. Infernum sic vocant. Nam quāuis infernus esset, animas ta-
Patriar- men tenebat sanctas & vasa preciosa Abraham, Isaac, Iacob. Propter quod thesau-
che in ros vocabat, obtenebratos autem, quia nōdum sol iusticię ibi fulserat, neq; de resur-
limbo rectione sermones prædicarat, Iam quod non māsurus in terris post resurrectionē
thesau- sed ascensus erat, hoc quoq; nobis manifestauit dicendo. Ascendit deus in iubilā-
ri obtene- tione, & domīnus in voce tubæ. Per iubilationē & tubam, clara eius ascensio doce-
brati tur. At quod ascensus ipse, non staturus esset cum angelis, neq; cum archangelis,
neq; cum alijs administratorijs virtutibus, sed sessurus sup sedem regiam, audī quid
Sessio dicit. Dixit domīnus domīno meo, Sede a dextris meis, Donec ponam inimicos
ad dex- tuos scabellū pedum tuorū. Post hæc missurus erat apostolos, & hoc prædixerūt di-
teram cētes. Quā speciosi pedes annūciantiū pacem, annūciantiū bona. En quantū lau-
Aposto- dat corporis partē pedes, qui illos vnde quaq; ferebant, Sub hæc, cōmemorāt quo-
lorum modo præualuerint apostoli, dicit enī. Domīnus dabit verbum euāgelizantibus
missio. virtute multa. Non enim mouerunt arma, neq; expenderūt pecunias, neq; robore
Psal. lx corporis, neq; exercituū multitudīne, neq; aliquo talī vsi sunt, sed verbo simplici, &
vii. verbo multā habente virtutem & miraculorū ostensionem. Crucifixum enim præ-
Aposto- dicātes & miracula faciētes, totum orbem sibi subiecerūt, & propterea dicit. Dabit
lorum verbum euāgelizantibus virtute multa, miracula significans. Etenim miravirtus erat
prædis-
catio.

piscatorem, publicanū pellionem, nudis præceptis mortuos suscitare, demones expellere, mortē abigere, philosophorū linguam mutā facere, heterorum ora cōstringere, apud principes, ac reges versari Barbaris, Græcis, & omni hominum generi imperare, Nam omnia hæc verbo illi perfecerunt, & virtute multa mortuos in viuos mutauerunt, peccatores in iustos, cæcos in videntes, & morbos naturæ ac malitiam animæ expulerunt. Dein, quod virtus hæc eis a spiritu sancto affuerit, declararūt, cum dicunt. Spiritu impleti sunt, prophetauerūtq; viri ac mulieres. Quod autem in linguis igneis super eos confedit, Ioel multo antea prædixit inquit. Effundam de spiritu meo super omnē carnem, & prophetabunt filij vestri & filia vestre, & adulescentes vestri visiones videbunt, priusquā veniat dies domini magnus. futurum illum prædicens, nam nec hunc siluit, Postea, declarans fide salutem constare dicit. Et erit, omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit. Nec solū habemus quod illi mittendū erant, sed etiam quod in totum orbem peruenire debebat prædicatio, ita vt nulla pars esset in qua non audiretur. In omnem terram, ait, exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ad hæc, quod cum auctoritate prædicarūt, & regibus potentiores fuerunt docet inquit. Constitues principes in omni terra. Quod autē regibus maiores sint Petrus & Paulus declarant euentus. Nam regum leges etiam ipsis viuētibus irritantur, at piscatorū illorum etiam mortuis ipsi ratae sunt, & immobiles manent, licet multis legibus, animaduersionibus, armis, supplicijs, argutijs, verborum eloquentia, cognitionibus, amicitijs, demonibus, diabolo, consuetudinibus, malis moribus, voluptatibus, & infinitis alijs refringere plurimi conati sint. Et quia illi constituti principes, etiam desiderabiliores sunt iudicatis, non sicut multi principes: terribiles, molesti, & atroces, ideo subdit dicens. Propterea populi confitebuntur tibi in seculum, hoc est. Gratias dicent tibi, gratias multas tibi offerent, q̃ tales principes dedisti. Et quod prædicatio ubiq; increseat, audi. Postula a me, & dabo tibi gentes hæreditatē tuam & possessionem tuam terminos terræ. Et iterum alicubi, Implebitur omnis terra sciētia domini, sicut aqua multa, quæ operit mare. Et facilitas obedientiæ docetur. Non docebit, ait, vnusquisq; proximum suum, & vnusquisq; fratrem suum, dicens. Cognosce dominū, quia omnes cognoscent me a minimo illorum vsq; ad maximū illorum. Indiscissa ecclesia manifestatur, In nouissimis diebus insignis erit mons domini præparatus in vertice montium, & exaltabitur super omnes colles, & venient ad eum omnes populi & gentes multæ. Et quod non solum firma, & solida, & immobilis, sed quod & multa orbis pace præsidebit. Et interibunt principatus multorum in ciuitatibus. & monarchiæ, vnum autem quoddā regnum propagabitur, & abundantius erit pace, non sicut prius. Nam prisca illa regna, & dolosi rhetores, & armati milites parauerunt, CHRISTO autem adueniente, omnia illa dissoluta sunt, & bella in partem seorsum cōcesserunt. Hoc enim docens propheta dicebat. Et cōfringent gladios suos in vomeres, & lanceas in falces, & non accipiet gens contra gentē gladium, & non discant bellū. Nam prius in illis omnes exercebantur, nunc & artis eius obliti sunt, imo plures eius neq; initium gustarunt. Si autem sunt pauca quædā bella, quid hoc ad crebra illa & cōtinua, cum gens contra gentem insurgebat. Deinde & vnde cōstituta sit ecclesia, prædicat. Nam non solum benigni & mansueti, & suauēs homines, sed & feri, & inhumani inter seipso, & lupi & leones, & tauri moribus colligendierant, & quibus omnibus vna fiebat ecclesia. Audi quomodo armenti illius varietatem declarans propheta dicit. Tunc pascetur simul lupo cum agno, quo frugalem vitam regum indicat. Quod autem non de feris hæc sonant, vt forte dixerat

A
Spūs
ctus da
tus apo
stolis
Ioel. ij.

Ioel. ij.
Fide sa
lus con
stat.
Psal. x
viij.

Ap̃los
authori
tas.
Regibꝫ
maio
res apo
stoli.

B
Amabi
les sub
dit s ap
ostoli
Prædi
cā in
toto or
be.
Obedi
tie faci
litas
Esa. xj.
Pax ecc
lesie.

Esa. ij.
Bellorū
finitis

C
Gentū
et pec
catorū
vocatio

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM LIBER

rit Iudeus, quādo hoc factum est dicat: nūquam lupus agno cōpascuus fuit, Aut si simul pascetur, quid hoc humano generi pderit? Sed hoc ad feros & aggreſtes homines pertinet, Scythas, Thraces, Mauros, Indos, Sauromatas, Perſas, quia gentes illæ omnes sub vno iugo erūt. Id quod & alius quidam ppheta manifestans dicebat, Et seruiēt ei sub iugo vno, & adorabit eum vnusquisq; a loco suo. Nō vltra Hierosolymis solum, sed in toto orbe, neq; vltra dicetur hoībus, vt Hierosolymas abeant, sed vnusquisq; domi manens, cultū illum perficiet. Erant eiſciendi Iudei, audi quomodo & hoc prēdixit ppheta. Ecce & in vobis cōcludētur ianux, & non accēditis altare meum gratis. Et mihi quidē seruiūt (ait) ab oriente solis vsq; ad occidentem. Nomen meū glorificabitur in gentibus, & in omni loco sacrificiū mihi offeratur, & hostia pura. Vides quomodo cultus nobilitatē manifestauit, quomodo excellentiam & immutationē eius, quod non in loco, sed frequentia. non in nidore & fumo, sed in alio cultu nostra erūt ministeria. Et quomodo illos, dicet quispiā, attraxerunt Apostoli? Quinon nisi vnā linguam habebant, nēpe Iudaicam, quomodo Scythā & Indum, & Sauromatam & Thracem docebāt? Acceperant a spiritus sancto gratis multiūgarū linguarum dona. Et hoc quoq; non apostoli solum dicunt, sed & prophetæ simul duo hæc declarātes, scilicet q̄ varietatē linguarū acceperint apostoli, & q̄ neq; hoc attraxerit Iudeos. In varijs linguis & labijs alijs loquar populo huic, & neq; sic audiēt me, dicit dominus. Quid hoc manifestius vidit aliquis? Erant Iudei increduli futuri, & gentes ad fidem aſciscēde, hoc Eſaias declarās manifestat. Inuentus sum ab his qui me nō quærun, manifestatus sum his qui me non inquirūt. Dixi. Ecce ego sum ad gentē, quæ nō inuocauit nomē meū. Ad Israel expandi totā die manus meas, ad populū incredulum cōtradicentem. Et iterum. Annūciati sumus coram eo vt puer, & sicut radix in terra sitiētī. Domine quis credidit auditui nostro, & brachiū domini cui reuelatū est? Et nō dixit, doctrinæ nostrę sed auditui nostro, vbi ostendit q̄ non propriū aliquid loquūtur, sed ea ipsa administram, quæ audierunt a deo. Et q̄ nostra Iudaicis pręferēda magisq; colenda sint, vide quomodo prędicat propheta. Irritabo vos in nō gente, in gente insipienti irritabo vos. Prioris populivtilitatem signat in hoc quod dicit nō gente, non enim gens putabatur esse ob vtilitatē nimiam, ob stultitiā, ob insipientiā. Sed mutatio hæc eisdem facta est, vt nostra gens nunc multo dignior appareat, quam ista fuit olim. Vide etiam quomodo declarauit hoc ægrelaturos Iudeos, & posthac morderi. & inde futuros meliores, dicit enim, Irritabo vos in non gente, hoc est, tāta dabo ipsi bona, vt emulatione corripāmini & mordeamini. In hoc meliores facti sunt, nā cum audirent Moysen & prophetarum signa viderent, mare diuisum, petras scissas, aerem mutatum, aliaq; prodigia, filios sacrificabant, & initiabant Beelphegor, magicæq; vacabant arti. At vbi nos ad fidem accessimus, longeque venerabiliores apparuerunt res nostræ quam illorum, & ipsi zelotipia laborarūt, & humiliati sunt, & ita meliores facti, quam dum a prophetis erudirentur, & prodigia viderent. Nam ex æmulatione nostri recte se gerunt, nullus enim ipsorum, vel pueros tunc immolat, vel ad idola currit, vel vitulum adorat. Virginitatis decor apud veteres neq; nominabatur, in noua autem lege fulsurus erat. Vide quomodo & hoc prędixit Dauid. Afferētur regi virgines postea, afferētur in templū regis. Et neq; ipsum sacerdotū nomen obticuit. Episcoporum nomen dico. Constituā enim principes tuos in pace (dicit) & Ep̄os tuos in iusticia. Veniet, vt iudex rationē exacturus ab hoīm gñe, & cū primis a Iudeis, Vide quō hoc p̄dicat & Dauid & Malachias, Malachias enī sic dicit. Et venit sicut vētilabrū, sicut herba fullonum, & purgabit argenteū & aureū,

D
Soph.
et. iij.

Adora-
tiōis lo-
cus vbi
q̄.

Abie-
ctio Iu-
deorū.

Donū
lingua-
rum.

Esa. xx
viii.
Esaie.
lxv.
Iudeos
rū excep-
catio.

E
Esa. liij

Deute.
xxxij.

Christi
anos ex
mulan-
tur Iu-
dei.

F
Melios
res ho-
die Iu-
dei ex
emula-
tiōe no-
stri.
Virgini-
tatis de-
cor.
Psal.
xliij.
Episco-
porū di-
gnitas
tes.

iuxta dictū Pauli, dies declarabit, quia in igne reuelabitur. At Dauid secundum eius aduentum prædicās. Deus manifeste veniet, dicit. Nam prior eius aduentus multæ misericordiæ est, secundus autem non item, sed aderit ex cœlis ipsis, angelorū multitudinem circumcirca effusa, aduentuq; suo ad similitudinē fulguris omnia comprehendente. Nam ut fulgur egrediens in oriēte etiam in occidente videtur, ita erit aduentus filij hominis. Quo declaratur eius claritas. & q̄ semetipsum annūciat, nullo enī præcone opus habebit, quod propheta docēs dicebat. Dominus manifeste veniet, Deinde iudicium adducens futurum, sic inquit. Ignis in conspectu eius exardescet & in circuitu eius tēpestas valide. Dixit supplicia, dicit & fulgorē. Aduocabit cœlum desursum & terram, ut discernat populū suum. Terram hic omne hominū genus dicit, deinde cum omni hominū genere & Iudeos iungit. Nam ad ipsos pertinet, Congregate illi omnes sanctos eius, quia deus iudex est. Aduentu suo cultum victimarū reiecturus erat, ne ut amplius ille acceptus esset, sed nostrum illud sacrificium admitteretur. Accipe quomodo & hoc prædictū sit. Sacrificium & oblatio nem nolūisti, corpus autē perfecisti mihi. Nam per corpus & nostrū auditū institutus erat cultum nouū, ideoq; dicit, corpus autē perfecisti mihi, q̄d & alibi manifestans dicebat. Populus quē non cognoui, seruiuit mihi, in auditu auris obediuit michi, nō videns mare scissum, nō petram ruptā, sed audiens meos Apostolos. Et ibi corpus perfecisti mihi, tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptū est de me. Duo autē hæc manifestauit, & q̄ affuturus sit tunc, q̄ cessabūt sacrificia, quod & factum principatu Iudeorum ad Romanos trāseunte, & quod de aduentu suo anteq̄ adueniret, prædictū sit. Quomodo autē scriptum de eo quod aderit, diximus quod Baruch dicit. In terris visus est, & cum hominibus cōuersatus est. Dicit autē & Moses sic. Prophetam nobis excitabit dominus deus de fratribus nostris, sicut me ipsum audietis, & erit omnis anima quæ prophetā illum non audierit, exterminabitur de populo suo. Vides hoc in nullo impletū quam in hoc seculo. Etenim multi prophetæ surrexerunt, & omnes parum auditi sunt, attamen propterea Iudei nihil sunt passi. Hunc autē quia non audierūt, vagantur, erratici, fugitiui & exules, oberrātes ubiq; exclusi a sua ciuitate & a paternis legibus & cōsuetudinibus, in ignominia & ultionis pœna. Quæ sub Vespasiano & Tito sunt passi, iam dicere non vacat, ita omnē calamitatē excedit a tragœdia. Et impletum est propheticū illud, Omnis qui non audierit prophetā illum, exterminabitur. Propter hoc omnia quæ illorū fuerunt, in solitudinem redacta, quia prophetam illum non audierunt. Quod suscitabit omnes, prædictū est cum dicunt. Resurgent mortui, & euigilabunt qui in monumētis. Ros enim paradisi medicina ipsis est. Quod post crucē, post mortem res CHRISTI clariores futuræ, & quod post resurrectionem prædicatio CHRISTI inualitura erat, similiter prædictū. Nam postq̄ orauit in Oliueto proditus est a discipulo, consputus est, conuicia audiuit, flagellatus est, crucifixus est & irrisus quātum illi volebant, neq; sepulturam obtinuit, vestes eius diuiserunt carnifices. In mala opinione vitam finiuit, ut blasphemus, ut tyrannus. Nam omnis qui seipsum facit regem, dicebant, non est amicus Cæsaris. Et iterum. Ecce audistis quod blasphemus est. Erantq; hæc omnia antea significanda. Ne timueris, horum gratia, quod crucifixus, quod flagellatus, quod colaphis cæsus, quod consputus, quod a latronibus cōuicijs incessitus, quod tyrannidis & blasphemiae nomine occisus. Ita se habebunt res eius post mortem & resurrectionem, ut nemo contradicat, qui summo honore antecellat. Hoc certe & factum est, & prædictum, quod & propheta prædicebat inquitens. Erīt radix Iesse, & qui exurgat ut regat gentes, in ipsos gentes sperabunt.

Psal. xl
ix.

A

Terra
hoies.

Victi-
mare re
iectio.
Psal.
xxxix.

Psal.
xvii.

Psal.
xxxix.

B

Christi
predi-
ctus

Resurre-
ctio nra
dan. xij
Esaie.
xxvi.

Ioan.
xix.

C

Esa. xl.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM LIBER

Ignominia et crux post mortē christi glorio-
Et erit quies eius honor. Hoc autem mortis genus diademate quouis gloriosius est. Nam reges positis diadematis, crucem suscipiunt, mortis symbolum. In purpuris crux, in diadematis crux, in precibus crux, in armis crux, in mensa sacra crux, & in toto orbe crux, & super solem fulget crux. Et erit requies eius honor, licet diuerso modo in rebus humanis contingere solet. Nam cum hi qui hic in magna gloria, rebusq; florētibus agunt, moriūtur, pereunt cum eis simul alia omnia, id quod non solum in diuite sed & in principe, atq; adeo id in regibus ipsis quis videt. Nam leges

DENCO MI V M C R V C I S
 eorum eorum irritantur, statuæ obscurantur, memoria extinguitur, nomen eorum in obliuionem venit, a cognatis despiciuntur, licet pridem mouerint arma, concitarint seditiones populorū & vrbium, reuocauerint, pscriptos, occiderint dominos, simul tamen conciderunt hæc omnia quauis gloriosa prius fuerint. At secus in cruce euenit. Ante crucem in luctu res erant, Iudas prodidit, Petrus negauit, reliqui p-
 fugerunt. IESVS solus inter inimicos comprehensus est, multi qui crediderant retrorsum abierūt. Cæterum vbi occisus est, & mortuus, vt discas qd non sit purus homo, non solum res eius non interciderunt, sed multo clariores illustrioresq; & sublimiores sunt redditæ. Nam ante crucem præcipuus apostolorū, neq; hostiariæ minas tulit, & post tantam eruditionem aiebat se nescire quis esset. At post crucem, orbis ad fidem accessit, & infiniti martyrum populi occisi sunt, malentes mori q̄ dicere qd præcipuus ille apostolorum formidans vnus hostiariæ minas. In omni regione, omni ciuitate & solitudine, & parte orbis, quæ habitationi accommoda & quæ nō accommoda, prædicamus crucifixum. Et reges & principes, et milites & præsidēs, & serui & liberi, & idiotæ, & sapientes, et insipientes & barbari, & reliqua hominū genera, ac terræ omnes quas sol spectat, ad hoc nomen curreunt, vt adorent, vt discas quid sit. Et requies eius, honor. Et locus quidem quo corpus hoc positū breuis erat & valde angustus, angustior tamē & venerabilior mille regum palatijs, imo etiam regibus ipsis. Et erit requies eius honor. Non in ipso tantum, sed & in discipulis suis hoc contigit. Nam qui ducebantur, & circūducebantur, qui cōtempti erant, & vincti, qui innumera patiebantur dum viuebāt, vbi defuncti sunt, regibus ipsis erāt magis venerabiles, etiam Rhomæ, quæ vrbium est regalissima, relictis omnibus, ad se pulchra piscatoris & pellionis currunt, & reges, et præsidēs, & milites. Et in Constantinopoli reges nostri magnā gratiam putant, non si prope apostolos, sed si vel extra eorum vestibula corpora sua sepeliantur, fiuntq; piscatorum hostiarij reges.

Petri et pauli se pulchra Rome. Reges piscatorum hostiarij.

Et erit requies eius, honor. Quale autem symbolum huius mortis? Signum erat mortis maledictæ, mortis omniū defamatissimæ. Hoc enim solum mortis genus maledictioni obnoxium fuit. Vt exempli gratia quid dicā, qui olim peccabāt, cōburebantur, lapidabātur, & alijs modis vitam finiebant, vt in supplicijs tm̄. Crucifixus autē & in ligno suspēsus, non solū hoc ferebat vt graue aliquod supplicium cui adiudicatus erat, sed vt maledictū quoddā. Nam maledictus oīs dicit, qui pēdet in ligno. Verūtāmē hoc maledictū, hoc abominabile, hoc extremi supplicij symbolum, Crux, diadematis & coronis clarior factū est. Neq; enim sic regia corona ornatur caput, vt Cruce, quæ oī cultui dignior, & quā oēs prius abhorrebāt, eius figurā tantopere quærūt, atq; adeo vbiq; ea iuenitur apud principes, apud subditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud seruos, apud liberos, subinde oēs ea se signāt, inscribendo in nobilissimū membrū nostrū. In fronte enim nostra, quasi in colūna quotidie figuratur. Sic in sacra mēsa, sic in sacerdotū ordinatio nibus, sic iterū cū corpore CHRISTI, in mysticis cœnis fulget. Hæc vbiq; cele

Deute. xxi.

F

brari videre licet, in domibus, in foro, in solitudine, in vijs, in montibus, in collibus, in vallibus, in mari, in nauigijs et insulis, in lectis, in vestibulis, in armis, in thalamis, in symposijs, in vasis argenteis, in aureis, in margaritis, in murorum picturis, in corporibus brutis male affectis, in corporibus a demonijs obsessis, in bellis, in pace, in diebus, in noctibus, in delicatiorum choreis, in monachorum ordinibus, adeo certatim domum hoc mirabile rapiunt omnes. Mira est hæc gratia, nullus confunditur, nullus erubescit, cogitans quod maledictæ mortis symbolum fuerit, sed non omnes ipso magis ornantur, quam diadematum coronis, vel multis gematis monilibus & torquibus. Et non solum non fugitur, sed & desideratur & adamat, et omnes de ea solliciti sunt, & ubique fulget, & sparsa est in parietibus domorum, in culminibus, in libris, in ciuitatibus, in vicis, in locis quæ habitantur & quæ non habitantur. Vellem audire a pagano, unde symbolum tam maledictæ mortis ac supplicij omnibus tam desiderabile, si non magna crucifixi virtus? Quod si nihil hoc esse putas, sed adhuc impudens manes, & veritate opponis, & ad lumen cæcutis, ex alio argumento discere qualem hoc sit & quantam virtutis. Sunt licet multis multa tormentorum genera, ligna, lora, ungues, plumbum quibus torquent corpora, et membra dilacerant & distrahant, & quisnam vellet hæc in domum suam inferre? quis vellet manu contingere? vel quis vellet ad carnifices dum hæc agunt propius accedere ut videat? An non plures ita abominantur, ut neque aspectum neque tactum sustineant, aliqui nauseant & inauspicatum censent, proculque fugiunt & oculis auersantur? Tale quippiam utique & crux olim erat, atque illis multo grauior, ut supra memini. Nam non mortis tantum, sed & maledictæ mortis symbolum erat. Unde ergo, dic mihi, omnibus tantum eius studium & cura, quod ita desiderata cunctis, quod omnibus desiderabilior? Ipsum ergo hoc lignum, in quo positum sanctum corpus domini, & crucifixum, quare non habere totus orbis ita contendit, ut qui paruum quiddam ex illo habent: hoc auro includant, tam viri quam mulieres, & ceruicibus suis aptant, hinc valde honestati, et magnifici, muniti & protecti, licet condemnationis fuerit lignum. Sed qui omnia operatur & preparat, qui orbem terrarum a peccato tanto transfert, & terram coelum facit, etiam rem hanc, licet contemptam & omnium mortibus turpiorem, supra coelos eleuauit. Hæc igitur omnia prouidens propheta dicebat. Et erit requies eius, honor. Hoc enim mortis symbolum (non desisto idem sepe commemorare) multæ benedictionis argumentum est factum, & omnigenæ securitatis murus, tempestiua diaboli plaga, demonum frenum, chamus contrariarum virtutum. Hoc mortem sustulit, hoc inferni areas portas confregit, hoc ferreos vectes contriuit, diaboli arcem expugnauit, peccati neruos execut, totum orbem condemnationi subiectum eripuit, plagam a deo immisissam aduersus naturam nostram remisit, quæque non potuit mare cum diuidebatur, et petra cum rumpebatur. & aer cum mutabatur, et manna quod quadraginta annis tot milibus dabatur, & lex et alia signa, tam in eremo quam in Palestina facta, ea potuit crux, non in vna gente, sed in toto orbe, et in omnibus quas sol aspectat terris. Crux maledicti symbolum, quod omnes fugiebant, quod omnes deprecabantur, quod probrosissimum dicebant omnes, tantum ac tale post crucifixi mortem robur accepit. Discere ergo, quanta eius sit virtus, quomodo sine bello & omnia facile operetur, non solum autem hæc, sed & præter hæc et alia ostendunt eius virtutem. Orbem enim cum esset sterilis, et infœcundus in sermone virtutis, & non melius se haberet ad hoc ut aliquid boni pariat, quam terra solitaria vel infœcunda mulier, fecit matrem multorum filiorum, et paradysum frugiferam. Et hoc quoque antea prædictum a propheta sic dicente. Letare sterilis quæ non parit, iubilila et clama, quæ non parturit: quia plures sunt filij sterilis: quam habentis virum,

A

B

C

Esate,
liiii,

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM LIBER

Et quia talem eum fecit, dedit ei & legem, sed priore multo præstatiore, & nec hoc obtinuerunt prophetae dicentes. Disponam testamentum novum, non sicut disposui patribus eorum in die qua manum eorum apprehendi, educendo ipsos ex terra Aegypti, quia ipsi non manserunt in testamento meo, & ego neglexi eos, dicit dominus. Quia hoc est testamentum quod disponam eis, dabo enim leges meas in mente eorum, & in corde eorum inscribam eas. Præterea illam magnam mutationem, eruditionemque facillimam declarans prædicebat, Et non docebit nos vnusquisque proximum suum, dicens. Cognosce dominum, quia omnes scient me a minimo ipsorum usque ad maximum. Iam etiam hoc ipsum quod daturus esset & remissionem peccatorum, omnibus ad se venientibus, prædixit propheta sic dicens. Hoc erit ipsis a me testamentum, quia auferam iniquitates eorum, & iniquitatum eorum non ero memor amplius. Quid hoc manifestius, quid dilucidius? Vocatur lex, noua veterem excellit, facile credentes instituitur, danturque in baptismo gratia & donum. Porro qui hæc fecit, idem aderit & post hæc iudicabit, sed vide quomodo ne hoc silentio transierint. Nam eorum aliqui viderunt ipsum in habitu quo venturus est, alij per verba ipsum prædixerunt. Nam Daniel quidem in medio Babylonis & inter Barbaros, vidit ipsum in nubibus sedentem. Ecce enim, ait, quia filius hominis venit, & peruenit usque ad antiquum dierum, & ei oblatus est omnis principatus, omnes populi, tribus & linguæ ei seruiunt. Et de tribunali eius subdit dicens. Throni positi sunt, & libri aperti sunt, & fluius ignis exiit ante eum, mille millia ministrabant ei, & decem millia assistebant ei. Et quod per ignem erit hoc iudicium. Ingredietur, ait Malachias, sicut ignis conflans & sicut herba fullonum. Sed quod boni magno honore tunc perfruentur, ac de resurrectione gaudebunt, inquit idem Daniel. Resurgent qui in puluere sedent. Vidisti diligentiam prophetarum, quomodo ventura omnia prædixerunt? Quomodo ergo adhuc in incredulitate persistas, cum tantam virtutis eius demonstrationem acceperis? Verba ante hæc tempora prædicta sunt, & opera verbis succedere vides consona, & omnino prætermissum nihil. At quod non sint figmenta, testatur hi qui libros & primum acceperunt & conseruant, inimici nostri & a crucifixoribus progeniti. Et quomodo hoc, dicet quis quod habentes libros non credunt? Ecce viderunt tunc operam miracula, & non crediderunt, sed hoc non arguit id quod non creditur, sed eos magis qui in meridie cæcutiunt. Nam & hunc mundum in medium proposuit, vndeque bene proportionatum opus, & voces vndeque missas, quæ annuncient opificem. Et sunt homines aliqui, qui dicere audent omnia fortuita & per se mota, alij non esse facta quæ videntur, alij opificium & conditionem, ac providentiam demonibus ascribunt, alij fortune & natiuitati & fato, & stellarum circumferentia. Neque hæc in opificem cadit reprehensio, sed in eos potius qui inter tot remedia adhuc extremis laborant morbis. Nam ita contingit, ut anima prudens si videt aliquid quo sibi opus, non multis ad hoc egeat adiumentis, imprudens autem & stupida, & quæ multis antea languet affectionibus, cæcutiens maneat, etiam quaticunque illi contingant manu ductores. Vide ut hoc semper & ubique euenit, non in hoc argumento duntaxat. Nam quot sunt, qui nullis vndeque auditis legibus, honeste ac legitime vixerunt, cum interim quidam a puericia enutriti legibus, usque ad senectam nunquam transgredi illas cessarunt? Hæc & apud veteres contigerunt. Nam Iudei, licet signa & miracula plurima haberent, nunquam tamen per ea meliores euasere. Natiuitas vna tantum voce audita, vitam mutarunt, a peccatis liberati. Hoc etiam videre licet non in nobilibus tantum viris. Nam Iudas quanta doctrina admonitus, factus est proditor, latro autem qua admonitione incitatus, in cruce CHRISTVM confessus est, & eius regnum prædicauit. De rebus igitur, non a pueris sententiam quære, sed

Lex no
ua.

Hiere.

xxxj.

Facilis
doctrina
noue le
gis.

Remissio
peccatorum.

Hiere.

xxxj.

Iudex
christus.

Danie.
vii.

Malac.
iii.

Danie.
xii.

Ab ini-
micis
testimo-
nium.

Incred-
ulitas
iudeo-
rum non
obest.

Nota.

F

a rerum veritate calculum iustum affer apud recte volentes. Nō crediderūt Iudei, & crediderunt multi ex gentibus, q̄ & ipsum a prophetis non est prætermisum silentio. Dicit enim, Filij alieni mentiti sunt michi, filij alieni inueterati sunt et claudicauerūt a semitis suis. Et Esaias, Domine quis credidit auditui nostro, & brachium domini cui reuelatū est? Et iterum, Inuentus sum ab his qui me non querunt, notus factus sum his qui me non interrogāt. Et in hoc Christi aduentu crediderunt Chanaanæ & Samaritana mulier, sacerdotes autem & principes eum impugnaverūt, & ei insidiati sunt, & alios abegerunt, & e synagogis credētes in eum eiecerunt. Non utiq; rara hæc fuerint, nam & vita nostra plena huiusmodi exēplis est, quæ & partim nostro tempore, partim superioribus seculis acciderūt. Nichilominus, licet nō omnes, tamē etiam ex Iudeis & nunc et olim multi credidere. Quod autē non omnes, nihil nouum, nihilq; admirabile, In causa enim est, q̄ alium insipientia, aliū vero vel incogitans, vel affectionibus pessundata mens perdit. Ceterum, quia prophetias quæ de CHRISTO multo ante sua tēpora prædictas tractauimus, age in medium afferamus, quæ etiam ipse in terris ambulans, cumq; hominibus cōuersans, de futuris dixit, ut inde eius potentiam ac virtutem discas. Igitur cum adesset, nostraq; salutis ageret negocium, varijs modis id egit, & quātum ad illos qui tunc vivebant, & quantū ad posteros attinebat. Et quid facit? Miracula operatur, prædicat nonnulla longis postea tēporibus euentura. Et per ea quæ tunc fiebant, veritatē eorum quæ post multum tempus ventura exponit, fidem faciens auditoribus tam presentibus q̄ sequuturis, & ex dictis suis quæ tunc implebātur, & miraculis quæ fiebant atq; hac duplici demonstratione sermones digniores creditu erant. Nam duplicia prædicere solebat, ea videlicet quæ in præsentī vita, & quæ post consummationē & mortem eueniunt, & cōfirmabant hæc se mutuum, omniaq; vere dicta monstrabātur. Et vide quid dicā, nam sermo parum dilucidus est, vnde & dilucidiorē ipsum faceret entabo. Duodecim erant discipuli sequētes ipsum, & ecclesiam referebant, quā quis nullus tūc eam mente cōciperet, si quidē nec nomen ecclesiæ erat, sed florebat synagoga. Quid igitur dixit? Orbe ferme toto in impietate detēto, prædixit. Super tram hanc ædificabo ecclesiā meam, & portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Examina quid hoc sibi verbum vult, & videbis perspicuā eius veritatem. Nam nō solum hoc mirum est, q̄ ædificauit eam per totum mūdum, sed quia inuictam fecit & inuictam licet tot bella insurgant. Hoc enim est, q̄ portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Pericula aut, quæ mortē generant, pericula quæ ad infernū deducunt, Vidisti prædictionis veritatem, vidisti euētus certitudinem ac robur, vidisti verba in operibus relucētia, & virtutem absq; armis omnia facile conficientem. Ne ideo quia paucis dicitur. Aedificabo ecclesiam, transcurras obiter, sed considera & cogita tecum quid sit in tam breui tempore omnem sub sole terram tantis ecclesijs impleri, tantas gentes ad fidem transferri, populos persuaderi, ut patrias leges irritent, cōsuetudinem stabilitam & radicatam reuellant, altaria, & templa, & statuas, & sacrificia, et prophana festa, & immūdum odorem sicut fimum aliquem abolebāt, & excitent altaria vbique gentium in regione Romanorum, Persarum, Scytharum, Maurorum, Indorum, & ultra orbem nostrum. Nam & Britannicæ insulæ extra hoc mare sitæ, et quæ in ipso Oceano sunt, virtutem verbī senserunt. (Sunt enim etiam illic fundate ecclesiæ, & erecta altaria) Illius inquam verbī, quod tunc dictum, quod & in oīm animabus, inq; omniū labijs plātatum. Vnde & omnis (ut dicitur) terra spinis plena, repurgata, factusq; pur⁹ ager, semina pietatis suscepit. Magna res foret, & excellenter magnæ, diuinæq; virtutis, etiamsi nemo inturbaret, essetq;

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM LIBER

pax summa, et multis simul adnitentibus, & reluctante nullo, posse intra tam breue tempus totum orbem, a consuetudine sua mala, qua præoccupata fuit, liberari, & ad aliam induci. Verum hoc multo maius, quod non solū id aliam inducitur, sed in multo difficiliorē, nō solum enim diuersa cōsuetudo erat, sed & voluptate firmata. duo violenta. Quæ enim acceperat a patribus, auis & pavis, alijsq; supioribus pge, nitoribus & philosophis & rhetoribus, ea respuere docebatur, quod sane difficillimū erat. at difficiliorē nouam accipere consuetudinē quæ nuper irrepperat, illamq; valde laboriosam. Abduxit enim CHRISTVS a voluptate, & induxit ad ieiuniū, abduxit ab amore opum ad amorē paupertatis, abduxit a luxu & induxit ad temperantiam, abduxit ab ira, induxit ad mansuetudinē, abduxit ab inuidiā & induxit ad benignitatem, abduxit a viā lata & spaciōsa, & induxit in angustā & arctam & præruptā, et induxit assuetos vitæ latæ. Neq; enim alios homines extra hunc mūdum & consuetudinē viuentes assumpsit, sed illos ipsos qui in talibus vitis cōputruerant, & luto molliores erant, iussit vt angustam & arctam viā asperāq; illam & duram ambularent. Et persuasit eis. Quot autē persuasit? Non duobus vel decem, vel viginti vel cētum, sed omnibus ferme sub sole habitantibus. Et per quos persuasit? Per viros vnde cū illiteratos, priuatos, ineloquētes, obscuros, pauperes, patriā, facultatibus, robore corporis, præcellentiā glorię, dignitate progenitorū, vehementiā rhetorices, eminentiā scientię carētes. per piscatores, per pelliones, per barbaros. Neq; enim eadē illis & auditoribus vox, sed extraneum plane & peregrinū sermonem a linguis eorum quibus prædicabāt, sortiti erant. Hebraicū dico. Atq; per hosce edificauit Ecclesiam hanc, quæ a finibus vsq; ad fines extēta est. Neq; hoc solum mirabile q; priuati & pauperes illi, & parui & ignobiles, & illiterati & viles, & exotici sermonis, & contēptibiles, totius orbis correctionē attentarunt, sed & quod ad longe difficiliora opera ipsum ducere iussit, non hoc in pace fecerūt, sed infinitis bellis hinc inde excitatis. Nam in vnaquaq; gente & ciuitate. Et quid dico, gente & ciuitate? in singulis domibus gerebatur bellum. Radicata enim hæc doctrina, & puerū saepe a patre diuisit, & nuptā a socru & fratrem a fratre, & seruum a domino, & subditū a principe, et virum a muliere, & patrem a pueris (neq; enim simul oēs crediderunt.) Ad hæc, quotidianas inimicitias, cōtinua bella, multasq; ipsis mortes attulit. Et fecit vt apostolos quasi cōmunes hostes, & inimicos pleriq; auersarētur, abigerētq; eos a se omnes, reges, principes, priuati, liberi, serui, populi, vrbes, & nō solum ipsos, sed & qd grauius, nouitios in fide, & eos qui ab ipsis instruebantur. Eodem enim bello premebantur & discipuli & magistri. Videbatur enim doctrina hæc cōtraria præceptis regis & cōsuetudinī, & patrijs moribus, quandoquidē adhortabatur ab idolis abstinerēdum esse, despectui habenda altaria, quæ patres pgenitoresq; ipsorum coluerant, desistendū a prophanis præceptis, ridendas solēnitates, respuēda sacrificia, quæ illis maxime horribilia & formidabilia videbantur, pro quibus & animas potius exposuissent, q̄ vt eligerent ea quæ ab illis dicebantur, & crederent in natum ex Maria, & crucifixum, et ductū ad tribunal præsidis, consputū, & infinita alia passum, & eum qui mortē maledictā sustinuit, qui sepultus. quiq; resurrexit. Et quæ ad passionem pertinebant, omnibus manifesta erant, vtpote flagella, colaphi, alapæ, sputa, crux, irrisio, probra, quæ oēs in eum iactabant, & sepultura quæ partim bñficii loco erat, at resurrectio non itē. Nam resurgēs solis discipulis apparuit, verūtamen & eā dicēdo persuaserunt, sicq; ecclesiā edificauerunt. Quo pacto & qua ratione? Virtute eius qui iussit, ille enim preuius omnia faciebat, reddens etiam facilia quæ dura. Nisi enim diuina quedam virtus effecisset, nequaquā hæc vel principium, vel præludium acce-

Diffici
hor no
stra reli
gio.

D
Vita
christi.

E

Doctri
na chri
sti vide
bat se
ditiosa.

F

Verbū
christi
effecit
omnia.

pissent. Quo enim modo ille qui dixit, fiat coelum, & monstrauit opus, fundatur terra, & eius substantiam induxit, fulgeat sol, & inducauit astrum, omniaque verbo operatus est eodem modo idem & ecclesias illas plantauit. Et verbum hoc, ædificabo ecclesiam meam, hæc omnia operatum est. Illa verba dei condiderunt opera tam admirabilia, & quæ nemo expectasset. Nam sicut cum dixit. Germiet terra herbam feni: et omnia mox hortus erant, & omnia pratum, terraque mandatum suscipiens, infinitis ornabatur plantis. Sic & nunc cum dixit, ædificabo ecclesiam meam, multa acceleratio facta est, etiam contra illam tyrannidis se armantibus, & militibus arma mouentibus, & populis plus valido igne, insanietibus, & oblucente consuetudine etiam oratoribus & sophistis, & diuitibus, & principibus insurgentibus, sermo dei velut ignis validus adueniens spinas consumpsit, agros repurgauit, seminauit verbum prædicationis. Et licet hi qui crediderunt, in carceribus seruarentur, despectui essent, amitterent substantias, occiderentur, traderentur igni, submergerentur aqua, & omne tormentorum genus sustinerent cum summa ignominia, & persecutione paterentur, ut hostes publici, plures tamē semper accrescebant, non solum nihil ex afflictionibus aliorum facti segniores, sed & multum alacriores, & ad pulchram hanc piscationem affliciebant, sicque a piscatoribus capiebantur, non coacti, non vim passi, sed sponte accurrentes, gratiamque habentes adducentibus. Et quauis viderent fluere torrentes sanguinis credetium, feruentio restamen reddebatur in fide, & fidentiores. Et non discipulis solum, sed & magistris victoriam, vinctis, fugatis, flagellatis, aliaque mille mala passis, discipuli plures fiebant, & magis studiosi. Quare Paulus clamat dicens. Atque adeo plures fratres freti in domino vinctis, vt abundantius audeant improvide sermonem loqui. Et alibi iterum, Vos imi Philistatatores facti estis Ecclesiarum dei, quæ sunt in Iudea, quia eadem passi estis quæ et nos a cognatis proprijs, prohibentibus nos loqui gentibus, vt saluetur. Alijs quoque scribens sic dicit. Memores estote dierum pristinorum, in quibus illuminati graue passionum certum, tamē tulistis, scientes meliorem habere substantiam in coelis, & manentem. Vides vir, tutis excellentiam, quæ tanta operata est? Nam qui tanta patiebantur, non solum non egreferebant: vel deficiebant, sed & gaudebant, gestiebant, exultabant. Et de discipulis quidem dicit, quod publicationem substantiæ cum voluptate acceperint. De magistris vero, quod ibant a conspectu consilij gaudentes, utpote digni habiti pro nomine IESU contumeliā pati. At de seipso ait. Gaudeo in afflictionibus meis, et adimpleo, quod reliquum afflictionum CHRISTI in carne mea. Et quid miraris, quod in passionibus gaudis fuit, cum & moriturus, non solum gaudebat, sed & discipulos ad communionem læticiæ suæ vocabat: quod sane excellenter lætantis animæ erat, sic enim ait. Gaudeo & congratulor omnibus vobis, id ipsum etiam vos gaudete & congratulamini mihi. Et quid factum est dicito, quod tanto gaudio impletur. Ego enim (ait) immolor, & tempus meæ resolutionis instat. Sic igitur ædificabant. Alioquin nullus edificare potest parietem vnum, quæ lapidibus & calce extruit, si impediatur, & fugetur, illi autem etiam ecclesias in toto orbe ubique extruxerunt, licet ligarentur, persecutionem ferret, fugaretur, prosciberetur eorum bona, flagellis cederentur, occiderentur, comburerentur, submergerentur vna cum discipulis. Et ædificabant, non lapidibus, sed animabus & institutis, quod plane multo difficilius, quam lapidibus extruere. Non enim par est, construere sensibilem parietem, & animæ tantis temporibus a demonibus irritatæ persuadere, vt ab insania illa desistat, & ad tantam perueniat temperantiam. Nihilominus hoc potuerunt nudi illi, et calceis carentes, & vna veste amicti per vniuersum orbem currentes. Habebant enim adiutricem & commilitantem inuictam virtutem eius, qui dixerat. Super petram hanc ædificabo ecclesiam meam, et

A

verbi
diuini
victoria,

profess
euangelij

B

Heb. x.

Aa. i.
gaudium
fidei
in afflict
ionibus.

timo. i.

C

Mira
edificas
tio.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGMATVM LIBER

portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Numera, quot tyranni ab illo tempore aduersus ipsam instruxerūt acies, quot grauissimas persecutiones mouerunt, quomodo toto priori tempore, quando nouit̃a erat fides, & nuper plātata, teneræq; hominum mētes, gentiles regnabant Tiberius, Caius, Nero, Vespasian⁹ & Titus, &

Oēs im post illum omnes, vsq; ad beatī Constatīni tempora, & omnes illi, alij minus, alij se patōres uius infestabant ecclesiam, infestabant tamē omnes. Quod si qui ipsorum, visi sunt infideles māsueti, hoc ipsum quod reges manifeste in impietate erant, materia aliqua bellorū vsq; ad erat, cum alij eis adulerantur, alij satagerēt, vt aduersus Ecclesiam bella susciperent Constatinum. Verūtamen insidiæ & machinationes illę omnes leuius quam araneorū telæ discer

D ptæ sunt. Et ea quibus nos inuadebāt, & quibus insidiabātur, citius fumo dissoluta, puluere præterierunt infirmiora. Magnum enim nobis numerum martyrum imple runt, immortalesq; illos ecclesiæ thesauros reliquerunt, & colūnas, & tures, & eos qui non solum viuētes, sed & mortui posteris magnæ utilitatis materia facti sunt. Vi des prædictionis robur? Et portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Ab his & de

futuris crede, quod nullus obsistet. Si enim cum ex paucis cōstaret cum nouæ seclę opus esse videretur, cum noua haberetur doctrina, cum tot bella, tot pugne vbique cō mitterentur, non præualuerunt, non obsisterunt, multo magis cum vniuersum orbē & omnem locum, & montes, & colles, & valles, & terram, & mare, & gētes omnes quę sub cœlo sunt comprehēderit. Parum est, quicquid reliquū est impietatis, præ fertim sublati templis/altaribus/idolis/omnibusq; festis & sacrificijs & fumo & ni dore/& prophanis cōuentibus, Quo pacto ergo tale atq; tantū negocium/tot mu nitum obstaculis/sinem habere potuisset, tam clarum veritati exitum testificantem

E nisi diuina quędam et inuicta virtus fuisset, quę et hæc prædixisset/et p fecisset? Nul lus utiq; his contradixerit/nisi quis valde insanus, et totus stupidus sit, natureq; sensu priuatus. At non hæc tantum, sed et ceteræ eius prophetiæ, et alia inuicta eius po tentiam testantur. Nam futura verissime prædixit, et ad finem felicissime perduxit.

Adeoq; impossibile est, vt intercīdat vel vnum verborum, quod ab eo dictum, imo citius peribit cœlum & terra, q̃ aliquod verbum in prophetia, falso dictum coargui possit. Propter quod & ipse ante q̃ res fieret, hoc ipsum declarās, de dictis suis ita ma nifeste affirmauit. Cœlum & terra transibunt, verba autem mea nō transibunt. Et merito, nam licet verba sint, sunt tamē verba dei, & per quę res condūtur, sic cœlum fecit, sic angelorum multitudines, sic alias inuisibiles potestates. Quod manifestum faciēs propheta dicebat. Dixit & facta sunt, mādauit, & creata sunt, de omni simul creatura tam quæ supra q̃ quæ infra nos, tam sensibili q̃ intellectuāli, tam corporea q̃ incorporea, ea pronūciāns. Indicabat igitur vt antea cōmemorauī, prophetia de ecclesia, magnitudinem, pondus, & emīnētiam veritatis, prudētia, bonitatis, & cu ræ eius. Age & aliam eius prophetiā in manus accipiem⁹, quæ sole & radijs eius sit clarior, quę ante omniū oculos sita, quæ in omnes subsequuturas generationes pro tendatur, sicut & prior. Nam id genus sunt multa eius vaticinia, non cōsummantur breui tempore, neq; in vna generatione cōplentur, sed ad omnes pertinet homines, tam ad eos qui sunt, q̃ qui futuri sunt post illos, et iterum ad illorum posteros, & eos qui illos quoq; sequentur, & ita vsq; ad seculi cō summationem, omniaq; docent ve ritatis illius fortitudinem, quē admodū & prius vaticiniū. Nam a die qua dictum est constat Ecclesia solida, & stabilis, ac inuicta, florēs & fulgēs, & indies magis ac ma gis vigens, crescens, & plus roboris sumens, & omnibus qui ab illo die, vsq; ad domi ni aduentū futuri sunt, præstās vt summos inde fructus, & ineffabile vtilitatē carpe re queāt. Nam & qui ate nos, & qui ate illos, & qui multo superi⁹ fuere, cognouerūt

Mat.
xxiii.
Verbū
Christi
efficax
et imor
tale.

eius virtutem. Videntes enim eam vexari bellis/periculis/tumultibus/turbis/ fluctibus/ & tempestatibus/ & neq; sic submergi/ vinci/ superari/ & extingui/ sed florere/ crescere/ & extolli. Et hoc vaticinium quod nunc dicturus sum, tale est vt demonstra-
 re possit eius robur, ac dictorum veritatem. Et quæ nam prophetia illa? Ingressio ali-
 quando IESV in templū iudaicum, florens tunc & vndiquaq; fulgidum auro, con-
 spicuumq; tam pulchritudine, quā magnitudine ædificiorum, ac alia quacunq; ma-
 gnificētia, nō solum artificio, sed & materia, admirantibusq; discipulis. Quid in-
 quit? Nonne videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non manebit lapis super lapidē.
 Nam subuersionē ibidem declarans, desolationem/interitum/ruinam, quæ nunc in
 Hierosolymis. Omnia enim ædificia illa, quāuis fulgida & præclara corruerūt. Vi-
 des in vtroq; magnam & ineffabilem eius potentiam, in eo quod se colētes augebat
 & ædificabat, & in se impingētes hūiliabat, destruebat, & radicitus euellebat. Nusq;
 enim huic simile templum erat, & tam venerabile, & quod tāto cultu insigne. Nam
 in toto orbe habitantes Iudei etiam in finibus terræ, illuc olim proficiscebatur, do-
 na, & hostias, & oblationes, & primitias, & multa alia ferentes, orbisq; diuitijs tem-
 plum ornabant, confluebant enim eo omnes ex toto orbe aduenæ Iudei, itavt cele-
 berrimū nomen loci esset. etiam in extremitatibus terræ. Sed vnum verbū CHRI-
 STI omnia illa obscuravit, et perdidit et quasi puluerē e medio eiecit. Et illuc olim
 neq; Iudeis omnibus, neq; sacerdotibus omnibus, sed vni soli sommo sacerdoti in-
 trare licebat, & hoc semel tantum in anno, & cum stola coronis, & mira alioq; ami-
 ctu sacerdotali. Nunc autem & meretricibus, & mollibus/ & effœminatis/ & mœ-
 chis ingredi licet, nec est qui prohibeat. Nam vt verbum illud aduenit, omnia euane-
 scere fecit, & perdidit. Et aantæ solum supersunt templi reliquæ, vt mōstrari queat
 olim ibi fuisse templū. Cogita ergo quātā et hoc sit virtutis. Nam cum hi qui olim
 tam potētes erant, vt se apponerēt populis, et regibus, et absq; sanguine, vbiq; hosti-
 bus preualerēt, miros et inopinatos triumphos statuentes, illi templum vnum ab il-
 lo dievsq; in hodiernū reedificare nō valuerūt: quāuis tot tantiq; reges, & tanta mul-
 tudo in toto orbe dispersa ipsos iuuaret, essentq; sibi tantæ opes. Vides quomodo
 quæcunq; ædificauerit, nullus destruet, & quæcunq; destruxerit, nullus edificabit.
 Aedificauit ecclesiam, et nullus eam destruere poterit, destruxit templū, & nullus
 illud ædificare poterit, idq; in tam lōgo tēpore. Nam et illam destruere conati sunt
 et non potuerunt, et hoc ædificare attentauere, et nec id ipsum potuerunt. Conceda-
 tur autem hoc (quod nullus dicere poterit) si attentassent, potuissent, ecce attētarūt,
 et nihil valuerunt. Enimvero rex, qui hac nostra ætate omnes alios impietate præcel-
 lebat, et facultatem tunc dedit, et cooperatus est, et opus incipiebant, sed nec in mi-
 nimo profecerūt, nam ignis in fundamētis exiliens, omnes ipsos fugauit. Quod au-
 tem voluerint, et hoc indicium est, quia vsq; nunc manent fundamenta denudata, vt
 videas quod attentarunt quidem effodere, non valuerunt autem extruere. Nam ob-
 sistebat eis hoc CHRISTI verbum. Quamuis autem et olim destructum templū
 illud attamen cum post septuaginta annos redirent, statim excitatū est, fuitq; prius
 re multo præclarius. Et dicunt hoc prophete, & prædicunt priusq; factum. Nunc au-
 tem supra quadagesimū annū est. & nulla vel cogitatio, vel expectatio est, sed neq;
 spes quod istauretur. Et quid obstabat, si non diuinavirtus oblectata esset? Non cer-
 te opum penuria, quarum multa illis copia, neq; patriarcha, qui omnium vnde quaq;
 colligebat tributa, & immensos thesauros possidebat, nō raritas populi/ non pudor
 non lites/ non inscitia, non bella, non hi qui in Palestina, non qui in Phœnice, non
 alia multitudo. Quomodo ergo non potuerunt vnum templum extruere præsertim

A

Matth.
xxiii.

Hieros-
solymo-
rum de-
structio

Tēpli
Hiero-
solymo-
rum de-
structio &
ppha-
natio.

B

C

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM LIBER

videntes cultum suum alioqui vbiq; residere quasi ligatum, & Iudaicos ritus aboleri & sacrificia / & oblatiões / & alia legitima auferri: imo nō licebat eis excitare vel templum, vel altare, aut sacrificium offerre, aut immolare ouem, aut imponere thymiam, aut recitare legem, aut instituire festa, aut aliud quiddam, quod vel in vestibulis

D quondam agebant. Porro cum olim in Babylone essent, & cogeantur ab hostibus vt psallerent, non eis parebant, & licet serui, & captiui, dominis tamen & imperatoribus non obediebant, sed quia patriam, & libertatem amiserant, & periclitabantur de vita, in medio laqueorum, & in manibus potētium derelicti, iussiq; canere cantica cum in organis, sic dicebāt. Super flumina Babylonis illic sedim? & fleuimus, quādo interrogabant nos, qui captiuos duxerant nos. Quomodo cantabimus canticū domini in terra aliena? Neq; quis dicere poterit, quod ob organorum penuriam, luctum faciebant, nam & ipsi causam posuerant dicentes. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena? Nam in salicibus in medio eorum suspendimus organa nostra. Sed neq; ieiuniū ieiunare licebat, et hoc declarās propheta dicebat. Non

danie. i. ieiunabitis ieiunium mihi septuaginta annis dicit dominus. Et quod neq; immolare neq; sacrificare eis fas erat, audi a tribus pueris dicētib?. Non est princeps, neq; propheta, neq; dux, neq; locus primitiarū coram te, vt iueniri queat misericordia. Nō dixit non est sacerdos, aderant enim sacerdotes. Sed vt discas quod hoc totum illius loci erat, & omnia quę a lege statuta, tunc erant impedita dixerūt, non est locus. Et quid de sacrificando & litando inquā prorsus ipsam legem legere non licebat. Quod & alius propheta citans ait. Et legerunt absq; libris legem, & indixerūt confessionē non pascha, nō pentecosten, nō scenopegiā, neq; aliud quicquam illorū. Attamen

E nunc cum vident, qd solitudo eius loci ab his omnibus eos excludat, & quod attenta runt quidem, sed temeritatis pœnam luentes, non potuerunt locum (in quo hæc omnia licebat legitime operari) erigere et cōstruere. Nā virtus **CHRISTI**, quę edificauit ecclesiam, eadem & templum destruxit. Et prædixerūt propheta etiam hoc quod aderit **CHRISTVS**, & hæc operabitur. Et quidam post captiuitatē sic dicebat. Propter quod et in vobis concludetur ianuæ et non acceditur altare meū gratis, nō est mihi volūtas in vobis. Quia ab oriēte solis vsq; ad occidentē, nomē meū

Mala. i. glorificatum est in gentibus et in omni loco sacrificium offertur mihi, et oblatio pura. Vides quomodo manifeste et Iudaismū eiecit, et Christianismū monstrauit effulgentem vbiq; in terra diffusum, rationemq; cultus significauit? Alius iterum. Et

soho. i. adorabit eū vnusquisq; a loco suo, et seruiet ei sub iugo vno. Alius quoq; ait. Virgo **Amos. i. v. Da-** Israel cecidit super terrā suam, nō est qui erigat eam vltra. Et Daniel manifeste omnia hæc narrat, et quod omnia auferentur, sacrificium, et imolatio, et vñctio, et iudicium. Sed hæc omnia quādo cum Iudeis conferemus manifestius et latius consyderabimus. Iam autem in instituto itinere manētes, gentiliū stultam cōtentionem redarguimus. Non tibi dixi mortuos suscitatos, non leprosos mundatos, vt nō dicas

Euāge- hæc, mendacia, figmēta, & fabulas, quis vidit? quis audiuit? Et quāuis qui dixerunt **listarū** **fides.**

F quod crucifixus sit, & a Iudeis & cōsputus, & alapis cesus, & colaphis, illi etiā hæc dixerunt. Quomodo dignos fide putas in illis, in his vero arguis, quasi dixerint nō facta? & si ad gratiam magistrī sui hæc scripsissent stulte, & frustra iactassent, si non tacuissent, quæ multis ignominiosa & duravidentur. Nunc autem eorum veritatem monstrarunt hi qui in his maxime cōuersati sunt, omniaq; valde diligenter, & magna copia tractarunt, neq; paruum neq; magnum prætermittēdo, sed insignis et miraculis plura transierunt, omnia autem quæ ad passionem attinent, & quæ contumeliosavidentur, ab omnibus dicta sunt. Verum ego nihil horum tibi dixi, de signis &

IN IUVENTINVM ET MAXI. MARTY. FO. XXIII.

miraculis loquor, vt abundanter omnem impudētis linguæ furorē compescam. Sed in medium attuli ea quæ nunc apparent, & quæ nunc ante oculos sita sunt, quæ sole clariora, quæ ubiq; in toto orbe dispersa, quæ in totp orbe recepta, factaq; sunt, itavt hūanā naturā trāscēdēt, sintq; dei solī. Quid dicis? nō suscitauit mortuos. An & hoc potes dicere, qđ ecclesiæ nō sint per totū orbē vel qđ nō i fidiās passæ, vel quod nō ifestatae vel qđ nō vicerint & obstiterint? Sed sicut dici nō potest, qđ nō sit sol, ita nec hæc. Quid autem templi Iudaici subuersionem dicam? Non vides ante oculos toti orbis hæc cōspiciua? Quare nō ipse tecū expēdis? Si nō deus esset **CHRISTVS**, quomodo colentes eum, sic aucti forent, cum diuexarētur. Athi qui crucifixerunt eum, & impegerunt in petram & sic humiliati sunt, vt & totam rempublicam perdidērint, ipsiq; vagi, erronei, & profugi obambulēt, neq; nullus ex eis in tā toto tempore liberatus est, quāuis tunc tam potētes Iudei illi fuerint, vt aduersus Romanorum principatum bellum decreuerint, & arma mouerint, & longo tempore illis se opposuerint, etiam aliquādo vicerint, & negocia fecerint non vulgaria Augustis, tanta ipsorum potentia erat. Verumtamē qui cum tantis regibus bella gessere, & in acie decertarunt, & opum tantam potētiam, ac armorum & militum habuerūt totq; milites, ac fossores, vnum nō potuerunt extruere templum, sed synagogas in omnibus ciuitatibus ædificant. Vnicum autem locum, a quo suæ reipublicę dominiū ccepit, & ubi omnia facere consueuerunt, & vnde Iudaismus collectus est, non possunt excitare.

A

Iudeos
rū potē
tia quā

IN IUVENTINVM ET MAXIMVM MARTYRES. DI VII IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO IO. OECO LAMPADIO INTERPRETE.

B

Eri beatus Babylas cum tribus pueris nos hic cōgregabat. Hodie vero par sanctorum militum, in acie exercitus **CHRISTI** comparet. Heri quadriga martyrum, hodie biga se ostendit. Impar eorū est ætas sed par fides. Varia certamina, sed eadem fortitudo. Illi tempore superiores, isti recentiores, qui thesaurus est ecclesie, nouas & veteres habetis margaritas, sed vna omnium est gratia. Horum flos neq; languescit, neq; defluit tempore. Nescit vetustatis rubiginem, eorum splendoris natura. Temporis accessio, ne opes quæ ad corpora spectāt, facile intereunt, vestimēta absumūtur, domus destruantur, & aurum rubigine consumitur, & in summa omnis sensibilis substantiæ natura, tempore tandem aboletur, & intercīdit. At non sic se res habet in spiritualibus thesauris, de martyribus inquam, qui semper in eodem manēt vigore, semper in eodem iuuetutis flore sunt, semper suę gloriæ fulgorem emittūt & radios. Quod cum & vos scitis, non aliter priscos, aliter recentiores colitis sanctos, sed eadem alacritate omnes. Spectatis enim non tempus, sed animi fortitudinem, fidem, zelum feruidum, & eas virtutes, quas prę se ferunt sancti, ob quorum honorem hodie conuenimus. Hi enim tanto amore dei flagrabāt vt etiam extra persecutionis tempus, martyrij corona redimīti fuerint, absq; pugna triumphum retulerint, absq; prelīo victoriā potiti sint, absq; theatri certamine brauiū rapuerint. Et quomodo hoc? Ego dicam sed forsitam, vt res paulo altius enarretur, opere precium fuerit. Erat rex quidā etiam nostro æuo omnes qui se precesserunt, impietate vincens, de quo & heri a me dictum. Qui cum videret res nostras, martyrum morte clariōres fieri & ea causa nō solum viros, sed & teneros pueros, virginesq; nondum nubiles, & in summa ex om-

Martyres
thesauri
ecclesie.

colūtur
prisci &
recentiores
scilicet.

C

Julianus

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PSEGMATVM LIBER

nifexu & ætate quosdam pro religione ad mortem profligare cruciabatur & dolebat
Cæterum mouere bellum manifeste nolebat. Omnes enim dicebat, ad martyrium
quasi ad aluearium apes volabunt. Hæc autem non a semetipso habebat, sed a pro-

D expugnarunt, neq; confregerunt, sed ipsi potius cōfracti sunt. Augebatur quotidie
Christi
anorū
feruor
et cōstā
tia.
scintilla hæc, ferebaturq; in sublime, & omnem circūcirca orbem inuadebat. Cum
occideretur, adureretur, suspēderentur, præcipitareretur, bestiis obijceretur fideles,
carbones sicut lutum calcabant, mare & fluctus sicut pratum intuebantur, ad gladiū
sicut ad diadema et coronam currebāt, omniaq; tormētorum genera ita cōtēnebāt

Fides vt ea non solum generose & fortiter ferrent, sed & alacriter, & volupe. Enimvero si
oppu-
gnata
crescit.
cut plātæ rigatę magis crescūt, ita & fides nostra oppugnata magis floret, & seditio
ne agitata, in cremēta maiora sumit. Neq; horti aquis irrigati ita germināt, & fœcū
di sunt, vt ecclesię, si martyrum irrigetur sanguine. Hæc omnia atq; plura cum rex il-

Iuliani le videret, meticulosior erat, q̄vt manifeste cū nostris confligeret. Non (inquit) triū
mali
gnitas.
phos & victorias, & coronas mutuo parabimus. Sed quid facit? Vide oromaligni-
tatē. Medicos, & milites, & oratores omnes, vel a professionibus suis discedere, vel
fidem suam obiurare iubet. Excitauitq; in hunc modum contra nostros bellum, vt si
a fide desisteret, ridicule vinceretur, vt pote qui fidem opibus non præferret sin gene-
rose perseuerarent, & vinceret, neq; sic egregia foret victoria, neq; insignis triūphus
Nihil enim magnum, artem vel professionem pro pietate cōtemnere. Neq; is sæui-
tiæ eius finis erat. Nam ad hæc, si quis superioribus annis, cum adhuc pij reges rerū

E potireretur, vel altaria demolitus fuisset, vel templa suffodisset, vel oblationes diripuisset,
Calum
nię.
set, vel aliud tale quiddam egisset, rapiebatur ad tribunal & occidebatur, etiam illos
& duntaxat delatus. Fingebat quoq; & alias varias causas, ita vt pie viuētium nemo
non lugeret. Agebat autem hæc, vt obscuraretur, contemptaq; esset martyrii coros-
na & nihilominus cædes & strages fierent. Nihil tamen arte hac proficiebat. Nam
qui ita affligebantur, nō ad illius calculum & malignitatem spectabāt, sed ad incor-
ruptum iudicem, a quo & cœlestem coronam accepturos se confidebāt. Interea cū
hec ita se se haberent, & bellum quidem rex parturiret aduersus nostros, cessaret au-
tem, veritus ne vinceretur, accidit vt milites quoddam conuiuium haberent, in quo
& martyres quos hodie colimus, erant. Cæterum, vt conuiuiorum mos est, quum
uarij sermones hinc inde dicerentur, alijq; alia tractarent, martyres nostri, mala sui
seculi inter se deplorabant longe feliciora fuisse superiora asserētes, dicebātq; & in-
ter se & ad sodales. Quem iuuaret vt trahi uel spirare, vel solem intueri, sacris legi-
bus ita conculcatis, pietate ita violata, creaturarum omnium domino ita cōtempto

F Omnia nidore plena sunt & fumo, omnia sacrificijs immundis referta. Proh, neq;
cōuiuia
milita-
ria.
purum aerem spirare possum? Dicta hæc ne perfunctorie transeas, sed considera
quādo ea loquuti sunt, & quāta pietate. Nam si i militari symposio ubi regnāt ebbie-
tas & intemperātia, ubi certatur de prodigalitate, ubi agon est stuporis & insipiētię
sic ingemiscebāt & lugebant, quales erant domi, quum soli inter se agerent? Quales
erant in precibus & ieiunijs, qui delitiarum tempore, tam humiliati & tam apostoli-
ca præ se ferebant pectora? Cantabant alij, hi vero lugebant. Impie agebant alij, hi
vero zelovrebantur. Sane ipsi ob fratrum valetudinem suam sanitatem nō sentiebāt
Sic dolebant & lachrimabātur in malis quæ tunc fiebant, quasi vniuerso mundo tu-
tores dati essent. Neq; clādestinum fuit, talia eos dixisse. Nam ex sodalibus & con-
uiuis, adulator & irrisor quidam, obsequium regi factururus, omnia vt dicta erant de-

tulit. Rex accepta occasione iam diu quesita, causatus est ex verbis illis, affectatam tyrannidem, ut ita martyris corona priuaret, & iussit confiscatis facultatibus eorum omnibus, nudos eos in carcerem conijci. Illi autem gaudebant & exultabant dicentes. Quid nobis diuitijs, preciosaque veste opus? Si & indusium intimum, nempe caro propter **CHRISTVM** Mexuendum est, non oblectabimur sed sponte concedemus. Et ocus dicto scripti sunt libelli indices, confiscataque omnia. Porro ut homines in patriam migraturi, substantiam omnem in pecuniam commutatam præmittunt, ita & illi in celos transaturi, inimicis ipsis negotium agentibus, & in hoc ministrantibus, opes suas ante se miserunt. Non enim illæ tantum opes, quas eleemosyne nomine dispendimus, transferuntur in celum, sed etiam quascumque nobis hostes fidei priorumque persecutores rapiunt, alibi thesaurierunt. De hoc audi quid Paulus dicat. Et rapientiam, inquit, facultatum uestrarum, cum gaudio tulistis, scientes vos habere, meliorem substantiam, & manentem in coelis. Ut autem ingressi sunt in carcerem, confluit ad eos omnis ciuitas, tametsi multis terroribus, minis, & periculis interdictum erat, ne quis vel eos accederet, vel eis loqueretur, vel quouis modo communicaret. At qui timor dei efficiebat, ut non curaretur ea principis mandata. Vnde multi ob consuetudinem, quam cum martyribus habebant, facti sunt et ipsi martyres. Multi enim contempta presentivita, frequenter eos visitando, sacras apud eos vigilias continuas psalmis perficiebant. Erant familiaritates illæ, spiritualis eruditionis atque consolationis plenæ. Et clausa quidem tunc est ecclesia carcer autem ecclesia factus est. Neque hi solum qui eos visebant, sed & qui intus cum eis tenebantur, meram sapientiam, & virtutem, a patientia & fide eorum discebant. Rex, ut hæc audiuit, valde stomachus est, cupiens tamen eos supplantare & ab alacritate sua destituere, avaros quosdam homines & impostores subornauit, qui si quando priuatum colloquium se se offerret, eos accederent, non ut a rege missi, sed quasi singulari compassione & proprio consilio id agentes, & adhortaretur, ut a religione desistant, & ad impietatem transeant. Dicebant enim, Sic non solum imminens periculum effugietis, sed maiori dignitate honestati, maiorem quoque principatum adepturi estis, regis ira sic feliciter placata. Nonne vidistis, & alios vestri ordinis id ipsum fecisse? Quibus illi responderunt. Atqui nos hac potissimum ratione viriliter stabimus, & pro illorum ruina nosmetipsos in sacrificia offeremus. Benignus & misericors nobis dominus est. Solet etiam vno accepto sacrificio toti orbi conciliari. At sicut olim tres pueri dixerunt. Non est in tempore hoc princeps & propheta & dux, neque sacrificium, neque incensum, neque holocaustum, neque locus primitiarum coram te, ut possimus inuenire misericordiam tuam, sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur. Quasi in holocaustis arietum & thaurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium. Ita & illi videtes altaria subuersa, clauas ecclesias, sacerdotes fugatos, fideles omnes in exilium actos, studebant, ut pro omnibus offerrentur domino, relictisque militaribus signis, angelicis se se choris adiungerent. Quocirca & dicebant. Quid? etiam si nunc non moriemur, moriendum tamen omnino est, non multo posthac. Satiùs igitur fuerit mori pro rege angelorum, quam pro rege tam impio. Hic & si moriatur quis pro rege, nihil accipiet a rege sua dignum fortitudine. Et quid posset defuncto prestaret, si vel maxime vellet? At qui eis se penumero ne sepultura quidem contingit, & non raro a canibus deuoratur. Quod si pro rege angelorum mortui fuerimus, certi sumus nos accepturos corpus multo gloriosius, maiori gloria conspici erimus, longe maiora nobis erunt laborum premia. Proinde arripiamus arma spiritualia, non opus iaculis & sagittis, sufficit pro omnibus lingua. Sunt enim & sanctorum ora pharetræ, e quibus diabolico capiti, continui & cre-

A

Opes
oblata
ab hosti
b^o fidei
thesau
ri.visitatō
captorū
i carce

B

Cacer
ecclesiaHec est
sincera
charitas

C

Ora san
ctorum
phare

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO

bructus inferuntur. Nunciata sunt & hæc atq; similia regi, qui nec sic destitit, sed illecebrarum escis iterum atq; iterum illos tentauit. Ita autem mandauit, quod si cederent victi, sub omnium oculos producerentur, sin fortes perseveraret uti perduellionis reeducerentur & occiderentur, neq; vlla christianæ professionis, ob quam tenebatur, mentio fieret. At qui reuelat profunda & abdita, non permisit ut machinationes illæ occulte manerent, & ignote insidie. Nam quemadmodum olim, mulier Aegyptia Iosephum in lecto apprehēdens, licet speraret factum suum clam fore omnibus hominibus, non fuit tamē occulta vel oculo illi soporis nescio vel posteritati. Quippe quod absq; arbitrio, illa Iosepho dixit, id nunc toto vbiq; mundo canitur, ita & ea quæ per subornatos illos consiliarios, dolosus rex agebat, sperans occulta fore, nequaquam manserunt occulta. Didicerunt enim posterius omnes, & insidias dolosas, & triumphatum victorias. Deniq; quā multo tempore exacto alacritatem eorum, non solum non frangeret multitudo dierum, sed potius studium & ardorem excitaret, emulatoresq; multos faceret, iussit tandem media nocte in barathrum eos abducī. Ducebantur itaq; in densas tenebras luminaria, & decollabantur. Cæterum capita detrūcata tunc diabolo magis terribilia erant, quam quum adhuc vocē darent. Sicut & caput Iohannis non tantum terrebat, quum loqueretur, quā tum quum in disco mutum afferretur. Habet enim & sanctorum sanguis suam vocem quæ non per aures auditur, sed occiderium consciētiam inuadit, & perstringit. Post beatam autem illam cædē, quidam etiam cum salutis periculo, athletas illos optimos rapuerūt, etiam ipsi viui martyres ut illorum reliquias curaret decenter. Nam quāuis non occidebatur, optabant tamen mori potius, q̄ ut corpora illa relinquerentur inhumata, ita ad venationē eorū festinabant. Dicunt qui tunc affuere, & quibus corpora illa recens occisa videre datum fuit quod iacentibus simul illis in sepulcro talis quædam ex eorum oculis & vultu gratia resplēderet, qualem in Stephano iudeis responsuro fuisse Lucas dicit. Neq; ullus est, qui non pio quodam horrore illis astiterit, adeo aspectus ille afficiebat omnes. Quin & omnes clamabant in laudem eorum, id quod a Dauide dictum, In vita sua non sunt separati, & in morte non sunt diuisi. Pariter enī confessi sunt pariter carcerem inhabitauerunt, pariter in barathrum abducti sunt, pariter capite mulctati sunt. Et vnus vtriusq; corpora tumulus tenet. Et vnum quoq; tabernaculum in coelis eos excipiet, quando in maiorem preuenturi sunt gloriam, nempe immutandi. Illos non indignum fuerit, & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & tauros simul appellare. Nam Ecclesiam sicut columnæ sustinēt, sicut turres muniūt, & sicut scopuli omnes vndarum assultus repulerunt, multam interim ipsi seruantes tranquillitatem, sicut luminaria tenebras impietatis discusserunt, & sicut tauri anima, promptitudineq; eadem, suaue CHRISTI iugum traxere. Idcirco sæpe eos inuisamus, tumulos adornemus, magnaq; fide reliquias eorum contingamus, ut inde benedictionem aliquam assequamur. Etenim sicut milites vulnera, quæ in præliis sibi inflicta regi monstrantes, fidenter loquuntur, ita & illi in manibus absecta capita gestantes & in medium afferentes, quæque voluerint, apud regem coelorum impetrare possunt. Proinde magna fide, promptitudineq; huc veniamus, quo & visis sanctorum monumentis, & consideratis eorum præmijs, inde varios thesauros vndiquaque colligamus, & per præsentem vitam ita, iuxta voluntatem dei, trāseamus, ut in portum æternitatis cum multis mercibus ingrediamur, fruituri regno Coelorum in CHRISTO IHESV domino nostro, cui sit gloria in secula.

Decolatio
mar-
tyrum.
Vox
san-
guinis
marty-
rum.

E
viui
marty-
res.
claritas
mortui
rumar-
tyrum.

Marty-
res Co-
lumne
Turres
Scopuli
Lumina-
ria.

F
interces-
sio mar-
tyrum
apud
deum

Onne docti estis, nihil in sacris litteris inter superuacanea habendum. Nōne didicistis & inscriptiones, & nomina, & cognomina diligenter in arcanis scripturis excutienda? Ego sane studiosos arbitror nelatos quidem, ut verbum aliquod in sacris libris cōtemptim pretereatur, etiam si tantum nominare cēsentur vel tempus numeratur vel brevis cuiuspiā cognominatio cōtingit. Attamen ut adhuc certior hęc sententia fiat, age hodie ad ea quę nuper in salutatiōe Priscillę & Aquilę relicta sunt accedamus, tametsi non parum profuerint, & precedentia. Docuit enim nos, quantum bonum sit operari, & quantum malum, ignauia deditum esse. Et qualis anima Pauli? Quam vigil, quam sollicita? Non tantum ciuitatum & populorum, & gentiū sed & singulorum fidelium magnam curam gerit. Ostenditq; quomodo hospitalitas nec inopia prepediatur. Et quod virtute ac pia voluntate vbiq; opus sit, non item diuitijs & facultatibus. Et quod clarissimi omnium sunt, qui dei timorē habent etiā si in extrema paupertate degāt. Vnde Priscilla & Aquila opifices, nempe pelliones pauperem & honestam agentes vitam, prę omnibus beati predicantur. Et cum alij dignitatibus & potentia inflati, silentio pretereuntur, pellio ille vna cum vxore toto orbe decantatur. Quod si tanta eorum in presentivita est gloria, cogita quanti eorū futuri sunt fructus post illum diem, quando tempus erit coronarum & retributionū qui ante illum diem non paruam voluptatem, vtilitatem & gloriā acceperunt, quibus tantilli temporis cōsuetudo cum Paulo fuit? Enimvero sicut prius dicebā, neq; nunc dicere desinam. Quod non solum doctrina, & admonitio, et consilium, sed & sanctorum aspectus, atq; vestium amictus, & calceorum mos, multum habet vtilitatis ac voluptatis. Et inde non exigua vitę nostrę commoditas accedit, cum discimus, quatenus hi necessarij vbi fuerint. Non enim solum vtendi modū nō sunt transgressi, sed & vsui ferme necessario nonnunquam renunciarunt, quin & in fame, & in siti, & nuditate versati sunt, & Paulus quidem imperabat discipulis dicens. Habētes autem alimenta & tegumenta his contenti simus. Et clarum est quod de seipso dicit Vsq; in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudī agimus, & colaphis cedimur. Operę precium hic fuerit in mediū aliquid afferre, de quo frequens est quęstio. Et quid nam hoc? Dicebam morem apostolicorum calceorum nonnihil nobis conferre vtilitatis, Sed quum hoc dico, incidit mihi lex, quā CHRISTVS posuit dicens. Non possidete aurū, neq; argētū, neq; aliud quid in zonis vestris, neq; calceos, neq; virgā in via. Manifestum autē est, Petrū habuisse sandalia. Vnde cum angelus eum dormiētē excitare, & e carceret educeret ait, Calcea te sandalibus tuis, & circūda vestimentum tuū et sequere me. Et Paulus Timotheo scribit, Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, quum venies, affer et libros, presertim mēbranas. Quid dicis Paule? CHRISTVS iubet non habere calceos, tu autē penullā habes, & alius sandalia? Quod si hi tenues quidem essent, magistro non per omnia obtemperantes nulla erat hic faciēda quęstio, sed cum ipsi precipui sint, ac primates apostolorum, et animas suas impēderunt, CHISTOQVE per omnia obedierunt. Et Paulus non solum imperata fecit, Sed & supra septa totus saltauit, cumq; preciperet, ex euāgelio viuendum, victum ipse manibus suis quęsiuit, plus quam imperatum erat faciens. Idcirco dignum est, ut quęramus. Quare qui in omnibus CHRSTO parebant, legem eius videntur transgredi? Nam re ipsa non transgrediuntur. Hic

Nihil
cōtēnē
dū in sa
cris lita
teris.

Paulo
licitu
do.

B

Cōsue
tudo sā
ctorum
maxie
vtilis.

Fruga
litas sā
ctorum

C

An lice
at chris
tianis
aliquid
posside
re.

Aposto
li habu
erunt p
pria.

D

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

sermo nō in hoc solum utilis erit, vt excusentur sancti illi, sed & vt Gētilium obstruā
D tur ora. Quando quidem multi, viduarum domos subuertentes orphanos nudātes
 ipsiq; omnibus abundantes, & lupis nihil meliores, ex alienaq; miseria vidētes, cum
 vidēt interdum fidelium aliquos pluribus vestiri amiculis, cōtinuo eis legē **CHRI**
STI obijciunt, & dicunt. Nōne pręcepit vobis **CHRISTVS**, ne habeatis duas
 tunicas, vel calciāmēta, quomodo ergo vos legē illam pręuaricamini? Et post hęc
 cum abunde fratrem riserint, & probris affecerint discedūt. Igitur ne talia fiant, age
 & illorum obturemus impudentiā. Et possemus quidem ab eis facile liberari, si hoc
 vnum eis diceremus. Quale hoc? Si **CHRISTVM** vt fide dignum probas, ethnī
 ce merito hęc obiicis & a nobis queris. Sin eis non credis, quare legem eius oppo-
 nis? Aut quando accusare nos vis, dignus tibi videtur fide **CHRISTVS**? quando
 autē eum admirari oportet & adorare, nullius est apud te momenti, totius orbis do-
 minus? Verum ne hęc inopia defensionis dicere nos putent ad solutionē eius quod
 querebatur veniamus. Quānam ergo solutio? Vidēdum est in huiusmodi. Quibus
 & quando ea **CHRISTVS** imperauit. Non enim obiter, & nude inquirēda sunt
 hęc, sed operæ precium fuerit simul & personam & tempus, & omnia hęc, diligen-
 ter perscrutari. Itaq; cum hęc diligenter consyderamus, inuenimus, quod ipsa non
 sint omnibus imperata, sed solis apostolis, & neq; illis in omne sed ad pręscriptum
 & determinatum tempus. Et vnde hoc manifestum? Ex dictis ipsis, dicit enim. Vos
 cati duodecim discipulis dixit eis. In viam gentium ne abieritis & in ciuitates Sama-
 ritanorum ne intraueritis, ite potius ad oues domus Israel quæ perierūt, infirmos cu-
 rate, demonia eiꝝ cite, gratis accepistis, gratis date, ne possideatis aurum vel argen-
 tum, vel æs in zonis vestris. Attende quāta magistri sapientiā! Quomodo leue hoc
 pręceptum fecerit. Nam cum prius dixisset, infirmos curate, leprosos mundate, de-
 monia eiꝝ cite, magnāq; eius gratiam liberaliter dedisset, tunc tandem hęc impera-
 uit, nimirum paupertatem, signorum potestate leuem & facilem reddens. Neq; ex
 his solum sed et ex multis alijs manifestum est solis discipulis esse imperatum. Nam
 & virgines, quia oleum in lampadibus suis nō habebāt, puniuit & alios quoq; arguit
 & increpat, quia esurientem ipsum viderunt, & non pauerunt, et sitientem non po-
 tarunt. Porro is cui non est æs neq; calceamentum, sed vna tantum vestis quomodo
 absq; his alium pascere, quomodo nudum vestire, quomodo alium in domum indu-
 cere poterit? Sed et aliunde clarum esse poterat. Nam accedente & dicente quodā
F Quid faciendovitæ æternę hereditatem assequar? Cum recēsitā essent omnia, quæ
 in lege pręcepta, & ille curiosius percōtaretur & diceret. Hęc omnia seruauī ab ado-
 lescētia mea, quid adhuc mihi deest? Dicit ad ipsum, Si vis perfectus esse, vade, ven-
 de facultates tuas, & da pauperibus, & veni sequere me. Hic si præcipere voluisset,
 oportebat hoc principio dicere, & legem in ordine pręceptorum ponere, & nō tan-
 quam consiliū & exhortationem narrare. Enimuero cum dicit. Non possidete au-
 rum, vel argentum, imperando dicit, cum vero dicit. Si vis perfectus esse, consulē-
 do & admonendo dicit. Non est autem idem consulere & legem ponere. Nam qui
 legem statuit, modis omnibus fieri vult quod pręcipit. Qui vero consulit et adhorta-
 tur, sententię & arbitrio auditoris permittit, vt ex dictis quod voluerit eligat, sicq; fa-
 ciendorum dominus auditor reliquitur. Propterea non simpliciter dixit, Vade, ven-
 de facultates tuas, sed vt discas. Quod in arbitrio audientium res sitæ sint. Vnde ma-
 nifestum Apostolis solis hęc fuisse pręcepta. Verum questio nondum solita est.
 Nam si pręcepta sunt hęc solis apostolis, Quid in causa est, quod, Licet prę-
 ceptum fuerit, Ne haberent calceos, vel geminas vestes, inuenti sunt ea pos-

In prę-
 ceptis
 circūstā-
 tię ob-
 seruādę

Pręce-
 pti do-
 min⁹ le-
 ue facit

Disci-
 pū iter
 pręce-
 pti et
 cōsiliū.

fidentes, nam alius possedit penulam, alius vero sandalia. Quid igitur ad hæc dicemus? **CHRISTVS**, neq; apostolos semper huius legis necessitate obstringi voluit, sed eos absoluit ab hac lege, quum iam ad salutarem crucem iturus esset. Et vnde hoc liquet? Ex saluatoris sermonibus. Nam passionem aggressurus, vocatis illis dixit, Cum vos mitterem sine marsupio & pera, aliquid ne deerat? At hi respondentes dixerunt, nihil. Ipse autem dicebat eis, Sed nunc qui habet marsupium, tollat & peram, & qui non habet, vendat vestem suam, & mercetur gladium. Iam forte dicet aliquis, apostolos quidem his dictis a crimine absolutos, sed ultra quæritur, Quare **CHRISTVS** contraria præceperit? nam interdum dicit, Ne possideatis peram interdum autem, qui non habet marsupium, tollat & peram. Quare hoc fecit? Sane hæc admodum digne fecit, pro sua sapientia, curaq; quam pro discipulis gerebat. Ab initio enim vocationis hoc faciebat, vt discipuli periculum virtutis suæ facerent & post hac in orbem terrarum exituri, hoc exemplo animati, sibi magis fiderent. Verum, vbi iam potentiā suam agnoscere cœperunt, voluit, vt & ipsi domi virtutis specimen aliquod præberent, permisitq; ipsosmet suas ferre tentationes, ne scilicet perpetuo ociosi residerent, & ad finem vsq; in omnibus quasi pueri gestarentur. Et quæ admodum, qui artem natandi docent, principio multa diligentia discipulos gestant, post vnum autem & alterum, & tertium diem sub tracta dextera illis præcipiunt, vt seipsos iuuent, & nonnunquam illos parumper mergi sinunt, ita vt & multum falsuginis sorbeant. Ita sane & cum discipulis suis **CHRISTVS** faciebat. Nam initio nihil eos pati sinebat, vel paruum vel magnum, sed ubiq; aderat muniens & circumvallans eos, faciensq; vt omnia vbertim eis affluerent, cum vero tempus esset, vt virilitatem suam ipsi declararent, subtraxit aliquandiu beneficium, præcipiens eis, vt etiam per seipsos multa perficerent. Atque hanc ob causam, cum non habebant calceos, vel zonam, vel baculum, vel æs, nihil eis deerat. Dicit enim, Num aliquid vobis deerat? Et respondentes dixerunt, Nihil. Cæterum quo tempore permisit eis, vt marsupium habeant & peram, & calceos, inueniuntur & esurientes, & sitiētes, & nudos incedentes. Vnde liquidū, cur passim eos periclitari & affligi sinit, nempe, vt mercedem aliquam habeant. Et quemadmodum aues pullos suos fouentes tandiu in nido sedent, donec illorū plumæ increscant, quas dum increuisse viderint, eos primū circumidū volitare docēt, dein adminiculo suo totos destituūt, Ita faciebat & Christus. In Palæstina em̄ quasi in nido nutrabat discipulos, & exin eos volare docuit præsens, & gestans tandē permisit eos volare in totū orbē, dato eis mādato, ne sibi ipsis deessent. Et quod ideo omnino eos nudos, & vna tm̄ veste amictos misit, & absq; calceis ambulare iussit, vt suam virtutē & potentiā cognosceret, sciemus verū esse, si & aliud dictū audiamus. Nō em̄ simpliciter dixit eis, Tollite marsupium & peram sed priorum memoriā refricando sic dicebat, Cum mitterem vos sine marsupio & pera, aliquid ne deerat? hoc est, Nonne omnia vbertim vobis affluebant, multaue largitate fruebamini, sed nunc volo vos & paupertatem experiri, & ea propter ad legem priorem obstrictos nolo neque a vobis idem quod antea exigo, vt ne quasi per inanima organa per vos operari existimer. Adhibete & vos vestram diligentiam & industriam. Quod si adhuc dicis, An non maius fuisset beneficium, si semper ita secure versari eos voluisset. Verum, non ita probati fuissent, si nullam vel afflictionem, vel persecutionem, vel inopiam, vel angustiam degustassent, sed mansissent ignaui & pigri. Cæterum oportebat relucere, nō solū beneficiū & gratiam Christi, sed & subditorū p̄bationē, vt ne sint postea, qui dicere possint, Apostolos nihil a seipsis attulisse, sed facta omnia opere Christi.

A

Quare
primū
p̄ceptū
nihil
pos
sistere.

B

Vide
quod
discipuli
docentur.
cōparatio.

C

Quare
relaxat
p̄ceptum.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

D **fti.** Non enim difficile erat deo vsq; ad finem in eo successo custodire, sed noluit, ob varias, necessariasq; causas, quas sepe charitati vestrae diximus. Vna quidē hęc quam diximus. Alia autem hac non minor, nempe, vt modestiæ assuefierent. Ter-
Quare deus pos-
misit a-
posito-
los pe-
nuriā
pati. tia vero, vt ne maior illis, quam hominibus debetur, honor exhiberetur. Itaq; pro-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. pter hęc & his multo plura, cum permissurus esset eis multa inexpectata accidere, noluit priorem legem tam arctam manere, sed eius seueritatem non nihil relaxauit. Vt & ita non esset eis grauis & intolerabilis vita, si vbiq; derelinquerentur, & simul duram hanc legem seruare cogerentur. Quoniam autem oportebat obscure pro-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. positum clarius docere, idcirco postquam dixit, Qui habet marsupium, tollat & pe-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. ram, subiicit, Et qui non habet, vendat vestem suam & emat gladium. Quid nam hoc? Armatne discipulos, qui dicit, Si quis te percusserit in dexteram maxillā, ob-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. uerte ei & alteram? Qui præcepit, vt benedicamus his, qui nos conuiciis laceffunt, feramus inuadentes, oremus pro persequentibus, nunc armati? armatiq; vno tantum gladio? Et quomodo hęc rationi consona sunt? Nam si omnino armis opus erat, non solo gladio, sed & scuto & galea & cruralibus armare oportebat. Et profecto si humano more hęc dispensare, & agere voluisset, ridiculum erat hoc præceptum. Quandoquidem licet sexcenta id genus arma possedissent, aduersus insidias, & im-
E petus populorum, tyrannorum, ciuitatum, gentium, quomodo potentiores habiti fuissent vndecim? Non potuissent præ timore spectare faciem exercituum, & audi-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. re vocem hinnientium equorum, viri non nisi in stagnis & fluminibus & lumbis ver-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. sati. Quare ergo hoc dicit? Iudæorum insidias indicare volebat, idq; manifeste, & non per enigmata, ne iterum secum confunderetur. Itaq; sicut cum audis **CHRI-
STVM** dicentem, Quod audistis in aurem, prædicate super tecta, & quod audis-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. tis in tenebris, dicite in luce, non intelligis, quasi præcipiat relictis foris & triu-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. eis eos super tecta debere prædicare, sed cum dicit super tecta, et in luce, fiduciam & li-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. bertatem publice prædicandi insinuat, cum vero dicit in aurem, & in tenebris, signi-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. ficat, vt vbiq; terrarum narrent, quod in parua mundi parte, & in vno Palæstine lo-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. co audierāt. Neq; enim in tenebris & in aurem eis dicta erant, sed sæpe in altis mō-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. tibus, in conuentibus & synagogis. Ita & hic intellige. Nam sicut ibi audimus tecta
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. ita & hic arma. Non igitur sentimus, quod talibus verbis iusserit haberi gladios, sed
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. quod per gladios insinuarit, imminere insidias, & passurū se a Iudæis quæ et passus
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. est. Atq; hoc ex sequentibus manifestum est, Nam vt dixit emendū gladium, mox
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. adiecit, quia oportet adimpleri ea quæ de me sunt scripta, Quod cum iniquis repu-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. tatus sum. Discipulis autem dicentibus, Hic sunt duo gladij, & non intelligētib;
F dictum, ait, Satis est. Tamen si non suffecissent vel duo, vel tres, vel centū, si huma-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. no auxilio eos vti voluisset, Quod si noluit eos humano præsidio vti, erāt & hi duo
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. superflui. Proinde hic doctrinā suam non exposuit, id quod vbiq; facere videtur, vt
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. quoties dicta minus intelligūt discipuli, euentū rerū, dictorū intelligētā explanā-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. dam relinquēs prætereat. Ita & alibi facit, de Resurrectione eū differēs, sic alicubi
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. dicebat, Soluite templū hoc, & in tribus dieb; excitabo illud, & nō intelligebāt di-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. scipuli quid diceret, sicut & euāgelista testatur dicēs, Quādo autē surrexit Iesus, cre-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. diderūt verbo eius, & scripturæ. Et iterū alibi, Nondū eū scierant scripturā, quod
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. oportebat ipsum e mortuis resurgere. Sed quæstio satis soluta est. Nos nunc ad reli-
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. quā salutationis partē sermonē flectam? Quid nam ergo est, quod dicendū, & vna
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. de digressi sumus? Priscillā & Aquilam beatos diximus, quod Paulo cohabitarūt,
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. diligenter addiscētes morem habitus, & calceamentorum atque omnium, quæ
Quare
domi-
nus iu-
beteme-
re gla-
dium. agebat. Hinc nobis enata est quæstio, & quæsitū, cuius gratia **CHRISTO** pro-

hábete aliquid præter vnam vestem haberi, vñ sunt hñ habere sandalia, & penulam? & sermone demonstratum est, quod apostoli hñ vtendo legem non transgressi sunt sed diligenter obseruauerunt. Hæc autem dicimus, non vt vos coarceruandas diuitias exhortemur, & prouocemus, vt plus quam necessitas postulat, possideatis, sed vt in promptu sint, quæ infidelibus nostra carpētib⁹, respōderi debēt. Etenim **CHRISTVS** superiorem legem soluens, non propterea iussit nos habere domos, seruos lectos, vasa argentea, vel quippiam horum, sed liberauit nos, ne prius dictorum necessitate vrgeremur. Vnde & Paulus sic admonet dicens, **Habētes victum & tegumenta, his contenti simus.** Tribuēdum enim egentibus, si quid vsui nostro superest. Id quod Priscilla & Aquilas per quam studiosē faciebant. Et idcirco eos laudat & admiratur apostolus, insigne illorum præconium apponens. Nam vt dixit, Salutate Priscillam & Aquilam cooperarios meos in domino, etiam causam ponit tantæ charitatis. Qualem? Qui pro mea, ait, anima ceruicem suam supposuere. Igitur, dicet fortasse aliquis, hac de causa eos diligis & amas? Maxime. Quia & si id vnū egissent, ingenti laude digni erāt. Qui enim ducem exercitus saluum fecit, & milites fecit saluos, qui medicum liberauit periculis, & laborantes morbis ad sanitatem reduxit, qui gubernatorem fluctib⁹ eripuit, nauem totam ex vndis liberauit, sic vtique qui magistrum orbis saluarunt, & pro eo illiusq; salute sanguinem suum effuderunt, orbis quoq; totius fuerunt benefactores, vtpote sua erga præceptorem beneuolētia discipulos omnes seruantes. Vt autem discas, quod non solum in magistrū fuerint tales, sed & fratrib⁹ eandem curam impenderunt, audi sequentiā. Nam cum dixit, quod pro anima mea ceruicem supposuerunt, adiecit dicēs, Quibus non ego solus gratias ago, sed & omnes ecclesiæ gentium. Iam quid tantum duo illi tantis prodesse potuerunt ecclesiis? Qua opum abundantia, qua potentia magnitudine, quo erga principes fauore claruerūt? Opum quidem abundantia, & potētia, & gratia apud potentes nihil valuerunt, neq; talia habebant, sed erat eis, qui hñs omnibus maior est animus ad pericula promptus & alacer, magnumque benefaciendi studium. Hinc est, quod de multis bene meruerunt, multosq; saluarunt. Neq; enim ecclesiis tam prodesse valent diuites illi pompatici, vt pauperes magnanimi. Nemo dictum hoc miretur, nam multæ sunt diuitis molestiæ & negotia. Timet pro domo, pro familiaris, pro agris, pro opibus, ne quis aliquid ex hñs auferat. Et qui multorum est dominus, idem multorum seruus esse cogitur. Pauper autem nummis parum valēs, & curis hñs omnibus carens, leo est, ignem spirat, generoso & fortianimo aduersus omnes insurgit, facile omnia agit, quæ prodesse possunt ecclesiis, siue opus sit, vt arguatur aliqui, siue vt increpentur, siue vt **CHRISTI** nomine ferantur pericula & inimicitia. Quoniam qui semel vitam despexit præsentem, magna facilitate conficit omnia. Quid enim timeret, dic obsecro? Num ne opes eius auferatur? Hoc nemo dicere poterit. Num ne quis imminuat ei ministeria & delicias? sed in omnibus illis gaudere se dicit. Cœli municeps est, & ad futuram festinat vitam. Non deprecabitur item si anima impendenda sit, & effundendus sanguis. Hinc est, quod talis etiam & tyrannis, & regibus, & populis, & omnibus potentior est ac ditior. Et vt discas, quod vere hæc, & non adulanter sint dicta, & quod qui nihil possidet, hic omnium liberrimus est, & maxime libere loqui audet. Quot diuites erant tempore Herodis, quot potentes? & quis in mediū prorupit? quis tyrannū increpauit? quis cōtēptas leges dei vltus est? Diuitū quidē null⁹, sed pauper ille & inops, q̄ neq̄lectū neq; mēsam, neq; tectū habebat, ille inquā solitudinis inquilinus Ioānes, ille solus & prim⁹ omni libertate tyrannū arguit, & adulterias nuptias detexit, & p̄sentib⁹ oib⁹ ac

A

Quātū sit amare præcepto rem.

B

Pauperes pl⁹ profūt ecclesiis quā diuites.

Pauperū magnanimitas.

C

Ioānes Herodē corripit.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

audientibus pronuntiata sententia eum condemnauit. Et ante hunc magnus quoque
Elias, qui nihil præter meloten possidebat, impium & præuaricatore illum Achab
 solus viriliter corripuit. Nihil enim, nihil omnino sic libere loqui, & in rerum discrimine
 fiduciam habere, & contra captiuitatem satis munitum & fortem facit, ut nihil
 possidere, & nullis secularibus adobru negotiis. Atque adeo, si quis virtutum, liber
 tatisque multum possidere cupit, paupertatem amplexetur, præsentem vitam despiciat
 nihil esse putet mortem. Hic non solum plus quam diuites & principes, sed & plus
 quam reges ipsi ecclesijs prodesse poterit. Nam regnantes illi & abundantes, quæ
 cunque faciunt, ex opibus faciunt, hic autem magna plerumque operatur e periculis &
 mortibus. Quanto autem auro omni preciosior est sanguis, tanto paupertas quam
 abundantia melior. Tales quidem erant illi Pauli hospites, Priscilla & Aquilas, qui
 opum carebant abundantia, & omnibus diuitibus locupletiores animum posside-
 bant, expectantes quotidie, ut morerentur, testificantesque omni tempore cædebantur,
 & sanguinem effundebant. Sic discipuli magistris, & magistri discipulis colligati
 erant. Nam Paulus hoc non solum de his, sed & de multis alijs testatur. Nam
 Hebræis, & Thessalonicensibus, & Galatis scribens, asserit omnes multis tentionibus
 afflictos, Et indicat, quare scripserit, nempe quod patria excidebant, substantias
 perdebant, ad sanguinem usque periclitabantur, tota eorum vita in grauibus certaminibus
 erat, & præcidi membrorum summa, pro præceptoribus non detrectabant. Unde
 Galatis scribens, dicit, Testor enim, quod si possibile, oculos vestros effossos mihi
 dediissetis. Et Epaphras in Colossis iterum accepit suum. Nam ut dixit, quod ægro-
 tarit usque ad mortem, & deus eius misertus fuerit, subdit, non solum autem eius, sed & mei,
 ut ne tristitia super tristitia haberetur, ubi clare demonstrat se habiturum fuisse dolorem
 in morte discipuli. Cuius virtutem alicubi omnibus iterum detegit dicens, quod appro-
 piavit usque ad mortem, neglecta animæ suæ salute, ut impleat, quod in vobis erga me
 deerat ministerium. Quid illis fuerit beatius, quid autem nobis miserius? Quandoquidem
 illi sanguinem, & animam pro præceptoribus præmittebant, nos autem neque
 breue verbum pro communibus patribus emittere audemus, cum audiamus eis ma-
 ledici, & conuiciis eos proscindi, & blasphemari, & a suis, & ab alienis. Nam male-
 dicentes neque compescimus, neque reprehendimus, neque prohibemus. Utinam ne ipsi
 si primi accusatorum simus. Sane non tanta ab infidelibus conuicia & probra, quam
 tamen principes ab his, qui nobis iuncti religione videntur, fidelibus, facere videbit ali-
 quis. Ultra hic querimus, unde hæc ignauia, & unde hic pietatis contemptus euenit
 quod sic hostiliter erga patres nostros sumus affecti? Nihil est quod ecclesiam dei ita
 destruere, et dissoluere potest, ut quando discipuli magistris, et patribus filij, et prin-
 cipibus subditi, non magno studio cohærent. Diuina voce si quis fratrum cuiuspiam
 maledicit, a sacrarum scripturarum lectione excluditur. Ut quid enim accipis, ait, tes-
 tamentum meum per os tuum, & causa posita, dicit, Sedens contra fratrem tuum, ob-
 loqueris. Patrem accusans dignum te putas, qui diuina vestibula accedas, Quomodo
 hoc congruet? Nam si maledicentes patri vel matri, morte moriuntur iuxta legem,
 quali iudicio dignus eris, qui maledicere audes ei, qui parentibus illis magis necessa-
 rius est, & melior? An non times, ne aperiat se terra, & totum te absorbeat, vel ful-
 men superne in te adigatur, & maledicam illam linguam comburat? Non audisti,
 quid passa sit Moyli soror, principum maledicens. Quomodo facta sit immunda, in-
 ciderit in lepram, summam sustinuerit ignominiam, fratre deum orante veniam non
 obtinuerit, tamen illa ipsa esset, quæ sanctum illum olim exposuerat, & pro eius
 educatione multa excogitauerat, ut eius mater in alumnam & nutricem as-

sumeretur, & ne puellus in barbarico sinu enutritur, & ab initio tanta fecerat, ut foeminarum dux fieret, sicut Moyses virorum, utpote omnes antecellens, vere soror Moysis existens. Verumtamen cum maledixit, nihil ei profuerunt haec omnia ad effugendam iram dei, sed nec Moyses, qui tantum populum, post recentem illam impietatem, precibus obtinuerat, pro sorore supplicans, & veniam petens, placare deum potuit, sed ab eo valde increpatur, quo discamus & nos, quantum malum sit, principibus maledicere, & aliorum iudicare vitam. Etenim in die illo magno, non solum de his quae nos peccauimus, sed & de his ob quae in alios sententiam tulimus, omnino iudicabit nos deus.

Et quod sapientia leue peccatum est, hoc graue, & incommendabile sit, dum peccans alium iudicat. Forte non satis claret, quod diximus, igitur clarius dicemus. Peccauit aliquis, & alium idem committentem peccatum condemnauit, Is in die illo valde amaro non eam poenam luet, quam peccati natura exposcit, sed maiorem quam duplicem, & triplicem, non propter id, quod ipse peccauit, sed, quod alium iudicauit. Et ideo in eum sententiam feret deus. Et quod hoc verum sit, ex his quae iam facta sunt & contigerunt, demostrabo.

Nam Phariseus, quauis ipse nihil peccauerat, sed & iuste vixerat, & multa de se praedicare poterat, quia tamen publicanum, ut raptorem, avarum, & iniquissimum condemnauit, iustificatus non est, & ad maiorem quam ille poenam, seruatus. Quod si is, qui nihil peccauit, & peccantem alium (qui manifestus erat omnibus) verbo breui condemnauit, tantum iacturae fecit, & in tantum est punitus, qui multum cotidie peccant, aliorumque vitam condemnant, etiam ignotorum, Cogita, quantam sustinebunt poenam, quo modo omni venia excidetur? In quo enim iudicio iudicatis, inquit, & vos iudicabimini. Propter haec utique & supplico, & precor, & exhortor, ut ab hac mala consuetudine desistatis. Nihil enim nocebit sacerdotibus, quibus maledicimus, siue mentita, siue vera sint, quae de eis dicimus. Quoniam & Phariseus publicano nihil nocuit, sed ei profuit, licet vera de eo diceret. Caeterum nobis ipsis mala extrema ipsi accersimus, sicut & Phariseus in se ipsum gladium intravit, & accepta plaga abiit. Ut igitur ne & nos idem patiamur, imperemus in domum linguarum. Nam si is, qui Publicano maledixit, poenam non effugit, nos qui patribus maledicere solemus, quae nos apostologia tuebimur? Si Maria, quae fratrem blasphemaret semel, tantam dedit poenam, cuius nobis salutis spes, cum nos quotidie principes infinitis conuiciis, ut aiunt, abluimus? An mihi hoc quis dicet, Ille Moses erat? Potero & ego dicere, Illa Maria erat. Caeterum, ut & alia ratione hoc manifeste cognoscas, quod nec si criminum rei sint illorum tibi vitam iudicare fas sit. Audi quid dicat de principibus Iudeorum **CHRISTVS**. Super cathedram Moysi sederunt scribae & Pharisei, omnia igitur quaecumque dixerint vobis, ut faciatis, facite, iuxta opera autem eorum ne faciatis. Iam, quid illis erat peius, quorum zelus futuros discipulos corrupit? Attamen neque sic eos deposuit a dignitate, neque subditis contemptibiles fecit. Quod si semel hanc potestatem arripuerint subditi, statim hi qui alios ordinant, a gradu & dignitate deturbari videbuntur. Ea propter Paulus cum principem Iudeorum notasset, ac dixisset, Percutiet te deus paries dealbate, & tu iudicans me sedes. Postquam autem alios audiuit sibi resistentes, & dicentes, Pontificem dei conuiciis incessis, monstrare volens, quantum oportet sacerdotibus dei exhibere honorem, & reuerentiam. Nesciebam, inquit, quod pontifex esset. Propterea & Dauid, cum Saulem apprehendisset praeparatorem, & spirantem homicidium, & multis poenis dignum, non solum eius vitae pepercit, sed neque ut verbum asperum in eum iaceretur sustinuit, causamque ponens, dicit, **CHRISTVS** domini est. Neque hinc solum, sed & aliunde videre licet copiose, quomodo subditum pro-

A

Petra
ctio fas
cit ex le
ui pctō
graue.

Phari
seus pu
blicanū
iudicat

B

C

Anani
as pari
es deal
batus.

Saul
Christ
dñi.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

D cul a sacerdotum correptione abesse oportet, Nam cum aliquādo arca reduceretur
 & subditorum aliqui ad lapsum declinantē videntes erigerent, eo ipso in loco poenā
 dederunt, & a domino percussi, mortui manserunt, tametsi nihil agerent absurdum
 Non enim subuertebant, sed lapsuram erigebant. Et adhuc copiosioribus testimo-
 nijs sacerdotum dignitatem discas, & quomodo non sit fas subditum, & in ordine
 laicorū existentē talia erigere. Nam illos in media multitudine occidit, ceteros om-
 nes hoc prodigio terrens, & persuadens, ne adyta sacerdotij accedant. Enimvero,
 si quoties indigne aliqua a sacerdotib⁹ fiunt, singuli ad corrigēdum profiliāt, ad hoc
 vt sacerdotij dignitas honestetur, nunquā deerit corrigendi occasio, & confusis in-
 ter se omnibus inter principē & subditū nō discernemus. Nemo hāc me dicere opi-
 netur, quasi a sacerdotibus sim subornatus. Scitis ipsi, quam sint mansueti per gratiā
 dei, & neminē vnq̄, vt scitis offenderūt, Quod si & malos haberetis patres, & mole-
 stos magistros, neq; sic eis maledicere vobis securū, & absq; graui periculo. De cor-
 poralibus enim parētibus dicit. Si sensu deficiant, veniam da, quid enim illis dabis?
 quale ipsi tibi. Multo magis in spiritalibus hāc lex obseruanda. Præterea vnuscu-
 iusq; officium est, vt suam ipsius vitā diligēter cōsyderet, ne videlicet audiamus in
 die illo, Hypocrita, quid vides festucā in oculo fratris tui, in tuo autem oculo trabē
 non cōsyderas? Etenim hypocritarū opus est, publice quidē & omnibus vidētib⁹
 osculari manus sacerdotū, genua tāgere, supplicare vt pro se orent, & baptizandos
 ad illorum ianuas deducere. Domi autem & in conuētibus, tantorū bonorū autho-
 res & ministros multis abluere probris, vel opprobatores illorum ferre. Quod si
 vere malus est pater, quomō fidelē putas tam terribiliū sacramētorū ministrū. Si au-
 tem fidelis tibi minister esse videtur, quare fers alios ei maledicētes, & non conclu-
 dis eorum ora, neq; stomacharis, neq; ægrefers, vt & mercedem accipias a deo, &
 laudem ab illis? Nam licet valde illudant, omnes tamē te laudabūt, & amplexabun-
 tur ob egregiā in parentes curam, sicut si hoc non facitis, omnes vos condēnabunt
 etiam illi ipsi, qui maledicunt. Ad hāc omnia accedit illud multo grauius, quod gra-
 uem illic dabimus poenā? Quia nihil, nihil plane sic offendit ecclesiās atq; morbus
 ille. Et sicut corpus neruorū debita habitudine carēs, multas gignit ægritudines, &
 vitam facit, non diuturnā. Ita ecclesia non circūdata forti, & vehemēter vrgēte cas-
 tena, plurima parturit bella, iram dei auget, & multarū tētationū est occasio. Ne igi-
 tur hāc cōtingant, neue deum exacerbemus, nostraq; augeamus mala, & poenam
 certam, in declinabilēq; cōparemus, vitam hanc multis implētes doloribus, nostrā
 ad bene loquendū linguā assuefaciamus, nostrā ipsorū vitam singulis diebus diligē-
 ter scrutemur, aliorum autē vitā, ei, qui etiā in cognita nouit, iudicādā relinquamus
 ipsi nostra peccata interim iudicātes. Ita nobis geennalem ignem licebit effugere.
 Nam sicut, qui in alienis curiosius explorādis occupati sunt, suorum peccatorū nul-
 lam habēt rationē, ita qui ab aliena vitā discutiēda abhorrēt, magnā suorū delicto-
 rum habebūt curā, & quia sua cōsyderāt mala, illaq; quotidie iudicāt, a se ip̄is expo-
 scentes poenas, mitē habituri sunt iudicē. Id quod Paulus declarās dicebat. Nam si
 nos ipsos iudicamus, nō utiq; iudicabimur. Vt autē hanc sententiā effugiamus reli-
 ctis omnibus alijs, magno studio, vitā, & conscientia nostra exquirenda, puniendę
 cogitationes ad peccandum irritantes, subinde de factis nostris reddēda ratio. Sic
 poterimus facile a peccatorum exonerari sarcina, multa venia frui, præsentemq; si-
 mul vitam cum voluptate transmittere, & assequi bona futura. Gratia & misericor-
 dia domini nostri IESV CHRISTI, cui cum patre simul & spiritus sancto sit glo-
 ria, & honor, & imperiū in seculū seculi. Amen.

Percus-
s⁹ a deo
Oza,

Hypo-
critarū
mos.

Non fe-
redima-
ledici.

F
Nostrā
ip̄orū
vitam
scrute-
mur.

DIVI IO. CHRISOSTOMI DE RESVRRECTIONE, HOMILIA, IO.
OECOLAMPADIO INTERPRETE.

Et fidei nostræ placitis, deq; gloriâ vnigeniti filij dei, pridem apud vos differuimus, cōuincētes & obturātes hæreticorum ora, qui gloriā illi detrahunt, & a genitore suo illum, alienum natura dicunt. Hodie de moribus, deq; vitâ instituenda sermonē in medium afferre, & in genere admonere decreuimus. Imo sermo ille non tractabit solū de moribus, sed & nostræ fidei decreta cōtinebit. Paratus enim sum, vt ad materiā de Resurrectione descēdam. Quod sane argumentū variū est & copiosum. Nam & in his quæ fidei sunt nos dirigit, & vitā nostram componit, & diuinā prouidentia ab omnibus calūniatoribus vindicat. Et quemadmodū cum non creditur, vitā nostram subuertit, malisq; sexcētis implet, sursum deorsumq; factis omnibus, ita cum creditur, prouidentia multis rationibus astruit, & nos ad diligētem virtutis curam promouet, vitiaq; magno studio expellit. Etenim vt nulla illi virtutis cura est, qui resurrectionē non expectat, quiq; credit se non daturum rationē de his quæ hic operatus est, sed opinatur res nostras, tantū intra angustos præsentis vitæ limites contineri, neq; ultra se extendere, (quomodo enim virtutis vlla ei cura esset, qui nullā laborū retributionē sibi repositam expectat, neq; peccare desinit; et quomodo a peccatis desisteret, qui nichil suppliciorū imminere suis male actis credit, sed permittit sese foedis concupiscētijs, in nullum nō peccandi genus ruit?) Ita & qui sibi persuadet futurū aliquando iudiciū, & ante oculos statuit terribile hoc tribunal, & indeclinabiles expostulationes & inappellabilē sententiā, is modis omnibus conabitur, vt studeat temperantiæ & æquitati atq; alijs virtutibus, & effugiat intemperantiā, temeritatē, omniaq; alia vicia atq; ita vt possit magna virtute repellere eos qui diuinā calumniātur prouidentia. Enimvero sunt nonnulli, qui vbi viderint māsuetæ & caste & iuste viuentes, inopia & calumnijs premi, inuadi, comprehendi, vix necessariū victū habere, sæpe etiā morbo longo, & graui valetudine emacerari, & in summa, omni carere subsidio. & ex diuerso maleficos & pollutos hoīes, planeq; flagitiosos affluere diuitijs delitiari, nitidis vestibis amiciri, clientulorū pompā post se trahere, in admiratiōe esse, magistratū agere, multa a regibus obtinere priuilegia, mox diuinā arguunt præsentiam, & dicunt. Vbi nam prouidentia illa? aut, vbi iustum iudiciū? sobrius & innocens male habet, intemperās, & corruptus foeliciter agit. Et hic quidem admiratiōi est, ille vero ludibrio, hic varijs fruītur delitijs, ille autē inops extremis pessundatur incōmodis. At qui de resurrectione bene senserit, & sapienter disputare nouerit, facile quicquid id est blasphemiae diluet, & illis tam stomachabundē disputantibus, dicet. Compescite linguam vestram, & aduersus deum qui nos fecit, eam ne exacueritis. Non enim res nostræ in hac solum vitā durant, sed festinamus ad vitā aliam multo longiorē, imo finem minime habentem. Et ibi omnino pauper iste, qui iuste viuit, laborum suorū mercedem accepturus est, intemperans autem & maleficus, maliciæ suæ, illicitæq; voluptatis daturus est poenam. Proinde non a præsentibus solum de diuina prouidentia sententiā feramus, sed & a futuris. Præsentia, certamen quoddam sunt & labores & stadium, futura vero præmia coronæ & brachia. Sicut ergo athlete in theatro & in sudore, et puluere & æstu multo & laboribus et ærumnis pugnandū est, ita & iustum hic multa sustinere oportet, & ferre omnia viriliter, siquidē præclaras illic accepturus est coronas. Et si sunt nonnulli, quos perturbat impiorum foelicitas, hi secum perpédant, q̄ quemadmodum & latrones, & sepulchrorū direptores et homicidæ & pirate priusq̄ ad iudicem tra-

A

C

B

Refur-
rescit
fides et
memo-
ria quā
utilis

C

Hic sta-
diū, ali-
bi bras-
chium.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO

hantur, multis delitijs fruuntur, et ex aliena calamitate suam constituentes abundantiam iniustisq; opibus locupletati quotidie inebriantur, ubi autem iudicis sententiam audiverint, omnium horum luunt poenam, ita & illi qui scorta mercantur & Sibariticas meas instruunt, et superciliosa surrigunt, & fastu pleni pauperes opprimunt, quando unigenitus dei filius aderit cum angelis suis, & sedens super thronum illum, orbem terrarum in medium adducet, tunc nudi & animi sui splendore destituti adducuntur, & nullum vel advocatum vel patronum habentes, absque venia in igneos fluvios projiciuntur.

D Quapropter neque hos beatos dixeris ob praesentes delitias, sed potius de felle & deploranda ob futura supplicia, neque iustum illum miserum existimaveris ob praesentem paupertatem, sed pro beato habere, ob sequentes bonorum divitias, & in eius animo sermonem hunc de Resurrectione implanta, ut si bonus fueris & teneris, probatio euadas, maioremque alacritatem per spem futurorum accipias, si malus, a malicia desistas, & continentior fias ob timorem futuri supplicij. Idcirco & Paulus de Resurrectione nobis subinde verba facit, quemadmodum & hodie audivistis ipsum clamantem & dicentem. Scimus enim quod si terrestrem nostrum domicilium tabernaculi huius dissolvatur, domum ex deo habemus, non manufactam in caelis. Imo cum his & superiora tractemus, & videamus quomodo in sermonem de Resurrectione inciderit. Neque enim simpliciter, neque fortuito hanc nobis afferre solet doctrinam, sed quia simul docere vult quae futura sunt, & athletas pietatis confirmare studet. Nunc gratia dei multa pace fruimur, & reges pie vivunt, & principes veritatem agnouerunt, & populi & civitates & gentes erroribus liberati, **CHRISTVM** omnes adorant. Tunc autem in

A principio predicationis, cum nuper pietatis semina iacta essent, magnus praesilius erat, multiplexque ac varius. Nam principes & reges & domestici & cognati, & omnes impugnabant fideles, & repugnante natura ipsa bellum oriebatur. Pater filium tradebat saepe & filiam mater, & clientulum patronus. Neque civitates solae neque regiones, sed & domus nonnunquam in seipsas sectae erant. Eratque tumultus, qui tunc saeviebat, atrocior quam in testinum quodvis bellum, nam facultates rapiiebantur, libertas auferebatur, & vite periculum imminerebat, non quod Barbari in nos incursionem facerent, sed qui videbantur

E nobis praesse & dominari, peius erga subditos quam bellatores omnes affecti erant. Et hoc de clarat Paulus ac dicit, Graue certamen afflictionum sustinuvistis, idque cum probris & afflictionibus spectaculo fuistis omnibus, & cum facti estis socii eorum qui sic subvertebantur. Etenim vinculis meis compatiebamini, & direptionem facultatum vestrarum cum gaudio tulistis. Ad Galathas autem dicit. Tanta passi estis frustra, si modo & frustra. Thessalonicensibus quoque & Philippensibus, & in genere omnibus Paulus epistolas mittens, multas eiusmodi testatur, neque hoc solum erat graue, quod foris frequens bellum gerebatur & continuum. Sed quod & inter fideles ipsos exorta fuerunt nonnulla scandala, et lites & contentiones, & emulationes quae in ipsa manifestat Paulus dicens, Foris gladius, intus autem timor. Verum istuc ipsum bellum, an non atrocius erat, et subditis & praceptoribus profecto non tantum inimicorum insidias formidabat Paulus, quantum domesticas, & quae intra ecclesiam contingebant ruinas, & transgressiones. Nam cum apud Corinthios scortatus esset quidam, omni tempore illum lugens perseuerabat, ita ut viscera sua disrumperet, & amare eiularet. Erat

F & tertium quoddam, non minus molestiarum quam dictum est, fidelibus afferens, ipsa scilicet rerum natura, quae frequentes labores & sudores exigebat. Neque enim facilis & levis erat via ad quam illos ducebant apostoli, sed aspera et inexpedita, & quae animam requirebat sobriam & vigilem, & undique diligentem. Propterea & **CHRISTVS** angustam et strictam ipsam vocavit. Neque enim vivere licenter fas erat, sicut apud

Iudiciu de clara bit qui beati.

Paulus sepe memoratur afflictionis.

Afflictio christiano rum.

Quanta est christiano rum afflictio.

Via angusta

Græcos in turpitudine & ebrietate & helluatiōe, & delitijs et luxu, Sed oportebat etiam frenare irascentiā, et imperare illicitæ concupiscētiæ, et despiciere opes & cōculcare gloriā, et superiorē esse inuidiā & inuidentiā. Quæ qualem laborem requirunt, sciunt hi, qui cum illis quotidie certāt. Quid enim dic oro, infestius illicita cōcupiscētiā? quæ, veluti rabidus canis in nos continuo insilit, et quotidie nos obturbat? Atq; adeo opus est perpetuo vigilianti anima, Iam quid amarior ira? Et leuius videtur non vlciſci eum, qui nos iniuriā affecit, sed oportet & cōtristantibus benefacere, & scōmatis nos incessantibus benedicere, et ne vllum quidē vnq̄ amarum verbum proferre. Quin & continentia non in solis operibus, sed & in cogitatione ipsa mōstrare oportet. Non enim solum ab incōtinentiæ opere, sed & a tali aspectu abstinentū est. Neq; ex formoso mulierū aspectu voluptas capiēda, nam & ob talē cōtemplationē extremum supplicium irrogabitur. Cum igitur & tantū bellum ab his quæ foris, & tantus timor ab his quæ intus, magnus quoq; & erat labor in mediandis virtutibus. Accedit autē & quartum. Nam inexperti erant certaminis tanti, quod certandū erat, neq; enim apostoli eos qui a progenitorib' suis pietatem exerceperant, erudiēdos sortiti sunt, sed educatos in nocendi libidine, & delitijs et ebrietate, et turpitudine & intēperantia. Neq; hoc parui momenti erat, vt difficilius redderetur certamen, quod eam Philosophiā neq; superiora tempora, neq; parentes docuerāt, sed tunc primū ad huiuscemodī certamina instruebant. Cū igitur tanta tūc esset certandi difficultas, Paulus, vt cōsolaretur certantiū laborem, subinde de resurrectione sermonē mouebat, et non hac solum adhortabatur Athletas, sed & suarū passionum enarratione. Ea; de causa anteq̄ in sermonem de resurrectione incidat, suas passiones exponit sic dicens. In omnibus premimur, at nō anxij reddimur, laboramus, at non destituimur, persecutionē patimur, at non in ea deserimur, dei cōsumur, at nō perimus. Quotidianas mortes cōmemorat, eo quod quasi animati mortui quotidie ad mortem tradebātur, tunc ergo sermonē hunc de resurrectione mouit. Credim' enim, ait, q̄ is qui suscitauit dñm nostrū IESVM CHRISTVM & nos per IESVM suscitabit et vobiscū constituet, propterea malis non succumbimus ait, maximā in certaminibus ipsi consolationē habētes, spem futurorū. Et non dixit ad ipsos, propter quod ne succumbatis malis, sed quid ait? Propter quod non succumbimus malis, declarat se quoq; in cōtinuis cōflictationibus esse. Enimvero in olympicis certaminibus, athleta intra stadium certat, magister autē ludiforis cōfidens, sermonibus affert auxiliū, eatenusq; certantē dumtaxat iuuat, quatenus acclamationibus sermonibusq; valet, neq; enim vlla ei lege permittitur, manibus illū adiuuare. At secus res habet in pietatis certaminibus. Idem enim est & athleta et magister ludī, & idcirco non extra caueam sedet. sed ingressus ad certamina ipsa, firmat cōpugiles dicens, Propter quod malis non succumbimus. Et non dixit, propter quod malis non succūbo, laudibus ipsos erigere volens, Sed quis homo noster externus corrūpitur, tanto tamen internus renouatur in dies singulos. Vide, quanta apostoli prudētia? Admonuit primum eos afflictionibus quas ferebant, dicens. In omnibus premimur, at non anxij reddimur. admonuit item a resurrectione Iesu, dicens. Nam qui suscitauit Iesum, & nos suscitabit. Nunc aliam quandā solandi rationem inducit. Quando quidē homines pleriq; pusillo animo sunt, et infirmi, ac miseri, et resurrectionē docti despiciunt, & ob temporis longitudinē vacillant ac recidunt, ideo aliam illis ante resurrectionē constituit mercedem ac retributionē. Et quenam illa? Tametsi externus homo noster corrūpitur, internus tamē innouatur in dies singulos. Externum hominē, corpus, internum, animā vocat. Et hoc ideo di-

Vita cristiana.

A

Inexpertis gratia certamen.

B

Quotidianæ mortes

Nō succumbimus malis.

Magister intra caueā.

C

Merces ante resurrectionē.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMI.

cit, vt intelligas q̄ nequaquā fruamur gloria futura, etiā non parua hic laborum remuneratione datur, cum inter angustias ipsas anima nostra reuiuenscit, sapientior ac magis pia euadit, maiore pollet potentia, et fortior atq; cōstantior persistit. Nam si

D cut hi, qui in corporali certamine pugnant, ante coronam & brachiū, in meditatione et palestra ipsa, magnā accipiunt mercedē, eo quod corpora sua firmiora & validiora exercitādo faciunt, ita & nos virtutis certamē certātes, priusq̄ aperiatur cōelum, priusq̄ filius dei adsit, ipriusq̄ retributiones nobis dentur, magnā mercedem accipimus, eo quod anima sapientiae sit amātor. Similiter, sicut qui mare nauigarūt, et in numeras procellas tulerūt, multasq; hyemes perpeffi sunt, anteaq̄ merces referunt, non parū peregrinationis suae lucrum reportāt, eo quod aliquāto fidētiore sunt, ac pelagi sauitiam minus horrēt, namq; intrepide, et voluptate quadam transmarinas peregrinationes aggrediūtur. Ita & qui in p̄senti vita, ppter **CHRISTVM** multas fert afflictiones, multaq; grauiā patitur, etiā anteq̄ regni celorum magnā illam retributionē assequatur, magna hic potitur fiducia, animāq; suā ita excellam efficit, vt posthac grauiā omnia, quasi q̄ sublimi derideat. Vt autē quod dicimus ad huc manifestius colliquescat, exemplo vtī volumus. Paulus ille, ex antlatis innumeris malis, nonne insignes retributiones accepit, cum irrideret tyrānos, cum furibūdos populos incitaret, cum oēs poenas contēneret, impauidusq; & impercussus maneret contra bestias, contra ferrū, in mari, in praecipitijs, in seditionibus, in insidijs deniq; in malis omnibus: quid huic conferri potest? Enimvero, hominē in exercitatum, et nihil mali expertum, mox si quae fortuitae oboriūtur turbulentiae, imo nō solum res ipsae sed & stultae opiniones, et rerum vmbrae pauidum reddūt & perterrēt. Verum, qui non oīno in exercitatus, in certamē ingreditur, sed multa ante mala perpeffus est, is omnibus postea superior fit, & minas contēnit. Non parua autē est haec corona neq; exigua merces, quod illum nichil humanarū rerū mouere potest. Nā

E quae alijs multū formidāda videbātur, ab hoc facile cōtemnebātur, et propter quae alij tremebant & metu obstupescabant, ea multū ridebat ipse, quia per excellentem patientiā, angelicarū virtutum philosophiā adeptus erat. Si enim corpus recte beatum dicimus, quod potest absq; offensa ferre frigus, et calores, & famē & inopiam,

Patiēs
rege be
atior, & viae difficultates, ærumnasq; alias, quanto magis beatam vocare oportet animā, quae viriliter ac fortiter omnes omnium molestiarū ferre icursus, & per omnia seruare cor suum nulli seruituti obnoxium potest? Plane is regum est rex, & magis q̄ rex. Regem enim satellites, milites, amici, et inimici nunc insidiādo, nunc aperte vim faciēdo offendere possunt. Hunc autē, cui animus qualē nunc dixi, neq; rex, neq; stipator, neq; familiaris, neq; amicus, neq; inimicus, neq; diabolus ipse aliqua ex parte potuit nocere. Aut quo pacto, cum is omni studio in hoc incumbat, ne inter mala computet, quae vulgo mala haberi solent. Talis quippe erat beatus Paulus, atq; ppter ea dicebat. Quis nos separabit a charitate **CHRISTI**, tribulatio, vel angustia, vel persecutio, vel nuditas, vel gladius, vel periculum? Sicut scriptum est. Quia ppter te morte conficimur tota die, reputati sumus vt oues mactationis, sed in illis omnibus, egregiae vincimus propter eum qui nos dilexit. Istud etiam hoc loco sentiens dicebat. Tamen si externus homo noster corrūpitur, internus tamē renouatur in dies singulos, Infirmū fit corpus, ait, sed validior & potētiior animus, quin & multo alacrior, & agilior. Et sicut miles si gestarit arma sese grauiātia, non est terrori hostibus, qui sciunt armaturae grauitatē, pedum velocitātē, et bellādī vsui obesse. Sin leuia acceperit & tractabilia, sicut auis aliqua obuium se feret hostibus. Sic & qui carnem suā non ebrietate, neq; indulgentia, neq; delitijs incrassarit, sed ieiunijs et p̄p̄-

cibus, diuturna q; afflictionū sustinentia leuiorem & tenuiorem effecerit, sicut volu-
 cris aliqua superne deuolans, ita valitudo impetu in phalanges demonū irruit, & oc-
 currentes virtutes facile inuadit, sibi q; subiicit. In hunc modum & Paulus multis af-
 fectus plagis, et in vincula coniectus, & ligneis vinctus compedibus, corpus quidē
 habuit valde infirmū, laboribusq; emaciatur, animā vero fortem & inuictam, atq;
 adeo fortis erat vinctus, vt ad solam eius vocem fundamenta carceris cōmoueren-
 tur, & solutis compedibus vinctus suprapedes statueretur, aperirēturq; ianuæ clau-
 sę. Itaq; haud paruam nobis consolationē Paulus exhibuit, quæ cōcedatur etiā an-
 te q̄ resurgamus, nempe, q̄ tentationibus meliores & sapientiores reddemur. Idcir-
 co dicit, afflictio patientiā operatur, patientiā probationē, probatio spem, spes ve-
 ro non cōfunditur. Et iterum alius quidam dicit. Vir qui non tētatur, non est proba-
 tus, & qui non est p̄batus nullius pensi est. Et ita non parū nobis cōferunt afflictio-
 nes an̄ resurrectionē, cū anima redditur p̄bator, sapiētia & intelligētia p̄stantior,
 et ab omni libera formidine. Et idcirco dicit. Etiā si extern⁹ noster hō corrūpitur,
 internus tñ renouatur in dies singulos. Effugatur enim oīs effœminatio, extinguitur
 cōcupiscētię absurdæ, et auaricia & inanis gloria, & in summa, interimuntur oēs
 alię malę puerse q; cogitationes. Vt, ergo aīa, ignauia & socordia q; dedita, facile hu-
 iusmodi afflictionibus est obnoxia, ita si cōtinuis est implicita p̄ pietate certamini-
 bus, non tantū habet ocij, vt de his, vel cogitet aliquando, curis videlicet ipsam, ab
 his omnibus ad palestre studia auocātibus. Propterea dicebat innouatur in dies sin-
 gulos. Postea vt denuo soletur animas dolentes in malis quibus affliguntur, & aliā
 philosophiā nescientes erigat spe futurorū, sic dicit. Quæ enim nunc leuis est affli-
 ctio, mirę supra modum eternæ gloriæ pondus operatur nobis, dum spectamus ea
 quæ vidētur, sed q̄ non vidētur. Nā quę videntur, tēporaria sunt, quæ vero non vi-
 dētur, æterna. Quasi diceret. Cum in hac vīta afflictio multa nobis bona cōfert, nē
 pe, q̄ animā nostram sapientiorē prudētiorēq; facit, innumera tamē & futura bo-
 na cōciliat, non ea quæ laboribus ex æquo rependūtur, sed multo ampliora q̄ certa-
 minibus debētur, tam secundū qualitātē q̄ secundum quātitatem. Vnde comparat
 & excellentiā præmiorū & periculorū, et opponit breue nunc, æternitati & leuita-
 ti pondus, afflictioni gloriā. Afflictio enim ait, temporalis est & leuis. Relaxatio
 autem. imo non dixit afflictionis relaxatio, sed gloria, quæ relaxatione afflictionis
 multo est maior, vt pote æterna, & cōtinua, et magna. Ponderus autem hic non ærū-
 nosum & onerosum, sed magnificū & preciosum aliquid vocat vulgari cōsuetudinē,
 ne, quæ preciosa grauioris esse ponderis vocare solemus. Cum igitur dicit ponderus
 gloriæ, magnitudinē gloriæ dicit. Inquit igitur. Ne hoc putes q̄ flagellaris, & ex-
 pelleris, sed potius cogita coronas & retributiones q̄ illæ lōgiores, maiores, & cla-
 riores sint præsētibibus, nullūq; finem habeant, aut terminū. Et hæc applicat ad ten-
 tationē, illa vero ad spem, & de his dicit q̄ apparent, de illis vero q̄ non apparent.
 Iam si recte sapias, inuisibilia multo magis apparent q̄ visibilia, poterisq; illa magis vi-
 dere q̄ hæc, hæc enim trāseunt, illa autem permanent. Ea propter addit dicens, dum
 nos non spectamus ea quę videntur, sed quæ non vidētur, quæ enim videntur, tem-
 poralia, quæ non videntur, æterna. At si dixeris, quomodo possum videre ea quæ
 non videntur, & ea quæ præsētia sunt, non videre? Age tentabo quomodo tibi ho-
 rum fidem faciam. idq; a secularibus negocijs. Nam in rebus huius mūdi, nemo sta-
 tim aliquid agit, nisi priusq̄ videat visibilia, spectet inuisibilia. Dicam autē exemplū
 Negociator multas fert tempestates, fluctuum insultus, naufragia, multa q; alia in-
 cōmoda, verum, nō nisi cum negociationē aliquā diu exercuerit, & merces cōpor-

Fortitu-
do Pau-
li in car-
cere.

A

Renoua-
tio iſ-
terni
hoīs.

Affli-
ctionū
utilitas

B

Pōdus.

C

Inuisi-
bilia se-
per spe-
ctantur
an̄ inuisi-
bilia.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMI.

tarit, diuitijs partis fruitur. Et precedunt quidem tēpestates, sequuntur autem merces, & videt quidē pelagus ac fluctus, cum ē littore soluit, merces autē non videtur, tantū autem speratur. At nisi ad eam respiciat, quæ non apparet. & absens est. & nō in manu sed in spe, nunq̄ etiā præsentiā, & quæ apparēt attentabit. Similiter & agricola iungit bouem, aptat aratrum, profundos facit sulcos. seminaq; spargit, & omnia quæ apparēt absumit, & frigora & glacies & hymbres, & alias fert ærumnas, quibus multas, tandemq; post labores expectat, vt videat campos virentes, & impletā aream. En & hic prior est labor, posterior vero merces, & merces incerta, labor vero certus & difficilis, & illa quidem tantū in spe, labor autē in manibus. Verūtamen & ipse nisi primū hanc spectet, quæ dubia & non apparēs, & corporeis oculis in cōspicua, non solū non iunget bouem, sed & neq; aratrū trahet, neq; semina sparget, neq; vnq̄ ad id operis, vel domo egredietur. Sicut igitur in rebus vitæ huius magis spectatur ad inuisibilia q̄ ad visibilia, & antea fertur labor q̄ videatur merces, & primum difficilia quæq; sustinētur, & sic inde expectatur fructus, sicq; spes inuisibilium primū adducit, & tunc visibilia quoq; attinguntur. Ad hæc dubitare, hesitare, & poscere mercedē ante labores, videntur esse animi abiectioris, quam sint agricolæ, et nautæ. nō enim in hoc solo ipsis videmur esse deteriores, quod egrē futura expectamus, sed etiam in alio quodā non minore illis. Et quodnā est hoc? Illi enim non satis fidere possunt finī suo. & incerti sunt quantā mercedis habituri, attamen sic a laboribus deterrētur. At tu fideiussorē coronarum habēs fide dignissimū, & neq; sic imitaris illorū studium, ac strenuitatē. Etenim nō nunq̄ agricola cum sementē fecit, cum agrū coluit, cum iam segetem in crescere vidit, spe tādē & retributione laborum excidit, quia vel grando, vel eruce, vel locustæ, vel alia quædam talia acciderūt, & post multos labores vacuis manibus domū regreditur. Mercator quoq; post longam nauigationē, afferens oneratam nauim, sæpe in ipso portus hostio, irruentibus ventis, impingit in scopulū, & vix nudo corpore saluato egreditur. Et in summa, in secularibus negocijs omnibus, sæpe sub finem eiusmodi calamitates eueniūt. Cæterū non idem in tuis cōtingit certaminibus, sed necesse omnino est, vt qui certauerit, & pietatē seminauerit, multosq; labores tulerit, finē ipsum assequatur. Neq; enī aeris intemperie, neq; ventorū tempestate, laborū mercedes subverti sinit deus, sed repositæ sunt illæ in coelestibus & indeprædabilibus thesauris. Propter hoc & Paulus dicebat. Afflictio patientiā operatur, patientia p̄bationē, probatio spem, spes autē non cōfunditur. Igitur ne dixeris futura inuisibilia, si exacte dicere volueris. Plus enim apparent q̄ illa ipsa quæ in manibus sunt. Quod id ipsum Paulus nobis mōstrans, dicit, illa quidem æterna, hæc vero tēporalia. Nōmīe temporalium declarat nobis corruptibilitatē ipsorum, nam anteq̄ appareant aufugiunt, & auolant, anteq̄ consistant, mutationesq; eorum celerī momēto fiunt, infidam igitur in diuitijs, gloria, potentatu, corporis forma, & quocunq; seculari alio bono, possessionē contueri licet. Eapropter p̄pheta reprehēdens agentes in delitijs, & in delicias, vel quibus aliam rem temporale insaniētes. Quasi stantia dicit, reputarūt hæc, non quasi fugientia. Nam sicut vmbra nemo compræhēderit, ita neq; tēporales res: sed eorum aliqua fine suo cōsummātur & dissoluuntur, alia ante finem velocius quouis torrente diffliūt. Futura autem non sunt talia, mutationē enim nesciunt, vicissitudinē non patiuntur, non ea vrget senectus, nullam alterationē experiuntur, sed perpetuo vigent & in suo decore permanēt. Et si de infidis, ambiguis, & non apparentibus dicendū, ea sunt præsentiā. Nam apud possidentes non manēt, sed quotidie dominos mutant, & ab illis ad alios trāseunt, & rursum ab illis ad alios. Vbi omnia hæc a Pau

Certiora sunt nostra q̄ quæ agricolæ larū vel mercatorū.

Certiora sunt futura presentibus. Tēporalia nō apparentia.

lo dicta, qui vocat praesentia temporaria, & futura aeterna, tunc de resurrectione sermonem habet, sic dicens. Scimus quod si terrestris nostra domus huius tabernaculi dissoluatur, domum ex deo habemus, non manufactam, aeternam in caelis. Vide iterum quod proprie etiam hoc loco dictionibus utatur, & vim sententiae suae ipsis nominibus declarat. Non enim simpliciter tabernaculum corpus vocauit, sed indicat nobis vitam hanc praesentem temporalem, & declarat quomodo commutanda sit in meliorem, quasi dicat Quid ingemiscis & lacrymaris dilecte, quod verberibus pulsaris, quod ab hominum coetu expelleris, quod in carcerem intruderis? Quid leges, afflictiones illas particulares, cum pro perfecta corporis solutione orare debeas, imo non simpliciter corporis, sed corruptionis in corpore? Nam ut ostendit quod particulares illae afflictiones non solum commoerant nos non debeant, sed & laetificare monstrant, quod praecemur & operemur vanitatem & postremam consummationem, dissolutionem in qua per mortem. Sic enim dicit ne. Etenim in hoc ingemiscimus, desiderantes ut domicilium nostrum superinduatur. Domum autem tabernaculi, corpus dicit, rem unam duobus nominibus explicando. Vel domum tabernaculi vocat, domus in quibus habitamus, ciuitates & figuram praesentis vitae. Et non simpliciter dixit Scio, sed scimus, & auditorum quoque sententiam assumpsit, dicens. Non de rebus ambiguis disputo, non de his quae nesciuntur, sed de his de quibus iam pridem edocti estis, credentes in resurrectionem IESU CHRISTI, & ob hoc tabernacula vocamus corpora eorum, qui hinc decedunt. Vide autem quomodo & verbo apposite sit usus. Non dixit occisum est, vel disparuit, sed dissolutum est quo declarauit, quod dissoluitur, ut resurgat fulgidius, ut inueniatur clarius, sicut etiam labores & praemia conferebat a qualitate, quantitate, & tempore, Ita & hic facit, corpus deciduum, tabernaculi, quod autem resurgit, domus nomine vocat, & non simpliciter domum, sed aeternam, sed coelestem, excellentiam eius tam a tempore, quam a loco subindicans. Haec enim terrestris est, illa coelestis, haec temporalis, illa aeterna. Et nunc quidem opus nostro corpori domicilio propter carnis infirmitatem, tunc vero idem & corpus erit, & domicilium, neque tecto, neque ullis velamentis habens opus, pro omnibus his contentum suum ipsius incorruptibilitate. Postea indicando eminentiam bonorum nobis repositorum, dicit, Etenim in hoc ingemiscimus. Quibus eos ad suam philosophiam trahere vult, & suae possessionis facere participes. Etenim in hac parte ingemiscimus, desiderantes domicilium nostrum ex coelo superindui, non dixit simpliciter indui, sed superindui, Si quidem & indui non inueniamur nudi. Et licet appareat obscurum esse, quod dictum est, sit tamen manifestius per ea quae subduntur. Etenim qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus exui, sed superindui. Vide quomodo seipsum non arguit, neque vocat domum hoc corpus, sed tabernaculum dicit. Eo quod nolumus exui, sed superindui. Hic opportune flagellat criminantes naturam corporis, & accusantes carnem nostram. Quia enim dixit, quod ingemiscimus & exui nolumus, ut ne putes quod corpus quasi malum aliquod fugiat, & causam malitiae, & inimicum, & hostem. Audi quomodo suspicionem corrigit. Primum cum dicit, ingemiscimus grauati, eo quod nolumus exui, sed superindui. Quod autem dixit, hoc est, non carnem volo deponere, sed corruptionem, non corpus, sed mortem. Aliud est corpus, aliud mors, & aliud corpus, aliud corruptio, neque corruptio corpus est, & corruptibile quidem corpus est non autem corruptio corpus. Nam corpus opus est dei, corruptio autem & mors a peccato inuectae sunt, Igitur ait, id quod alienum est exuere volo, non quod proprium. Alienum autem est, non corpus, sed corruptio. Et propter hoc ait / eo quod nolumus exui hoc est auferri corpus / sed superindui in corpore incorruptionem.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMI.

Corp^o 3 Corpus medio semodo habet inter corruptionem & incorruptionem. Degustat
 mediat hic corruptionē, & alibi degustat incorruptionē, abijcit quod accepit a peccato, &
 iter cor possidet quod dedit ei gratia. Vt discas q̄ extuere, non de corpore dicit, sed de cor-
 ruptio- ruptione & morte, audi ex his quę mox subiiciuntur. Nā postq̄ dixit nolumus exui,
 nē et in sed superindui, non dixit, quod absorbeatur corpus ab incorporeitate, sed quid? sed
 corru- sed superindui, non dixit, quod absorbeatur corpus ab incorporeitate, sed quid? sed
 ptionē. vt absorbeatur mortalitas a vita, hoc est, vt euanescat, vt aboleatur, ita abolitionem
 Abfor- non corporis vocat, sed corruptionis & mortis. Adueniens enim vita non corpus
 beri abolet & absumit, sed corruptionē quę illud inuaserat. Gemitus ergo ille, non pro
 mortas- pter corpus est, sed propter corruptionē & mortem, quę illi inest. Etenim corpus
 litatē. **D** graue est & onerosum ac molestū, non secundum suam naturam, sed secundū morta-
Corp^o litatē, quę postea illi superuenit, nō vt corpus, sed vt corruptibile. Tanta enim eius
 non na- est generositas, vt dignitatē suam picturis quibusdam expresserit. Nam apostolo-
 tura o- rum vmbraē incorporeas expulerūt virtutes, item cinis & puluis eorum, & amicula
 nerolū. quę illorum adheferant corporibus, morbos fugarunt, sanitatemq; cōtulerūt. Ni-
 hil ergo mihi dephlegmate, & cholera, et sudore, & sordibus, ac alijs dixeris, quę
 corporis accusatores narrant, neq; enim ex natura corporis hæc fuerūt, sed a poste-
Corp^o riore corruptione inuecta sunt. Nam si quę sit eius natura addiscere voles, consyde-
 non ob- ra membrorū omnīū formationē, figuram, operationes, mutuamq; cōcordiam, &
 est virtu- vide ciuitatem illam optimis legibus gubernatā, non nisi sapientes habere ciues, vi-
 tibus. debis diligentē membrorū inter se administrationē. Sin sursum deorsum, obiterq;
 hæc prætercurris, proferes solam passibilitatem & corruptibilitatē, quīs nec hic no-
 bis desit respōsio. Nam quod hinc humano generi non solum nihil damni, sed etiā
 plurimū commodi accesserit, inde colliquescit, sancti enim omnes in corpore viuē-
 tes declararūt, quam gubernarint sensus suos nullo per eos, quātum ad virtutis cura-
 sum attinet, affecti incōmodo. Quin & alij qui mediocriter virtutem colunt, atten-
 dentes corporis imbecillitatē, minus in præuaricationibus suis progressi sunt. Cum
E enim homines nōnulli etiā mortali & patibili hoc corpusculo circūdati, æquales
 se deo esse sibi visi sunt, et ob hoc tanta se gloria obseruari curauerint, qua non stulti-
 cia decepti essent, si non passioni corruptioniq; obnoxium corpus, vtpote certū in
 firmitatis suæ iudiciū sortiti fuissent? Quia ergo corpus obstat impietati, quę summa
 est malicia, & sanctis declarat quanta ad virtutem opus fortitudine, quam veniā me-
 rētur hi qui ipsum accusant, & malum clamant? Non enim talia de ipso dicenda. In
 super & hinc nobis ad dei noticiā patet via. Si enim inuisibilia eius, quę a cōditio-
 ne mundi in facturis cōsiderata cōspiciuntur, & fides ex auditu est, satis manifestū,
 quod per oculos & aures manuducitur anima, vt agnoscat deum qui illam fecit. Id-
 circo istucipsum Paulus clamat ac dicit. Nolo illud exui, sed superindui, & immor-
 talitatē. Quo pacto autem potest resurgere corpus, fieriq; corruptionis imune? At
Hō, opi cum dei potentia operatur, quo pacto non eueniet? Sed quid de ipso inq̄? Te ipsum
 fex res- fecit deus, vt resurrectionum esses opifex, id quod patet in seminibus, artibus, mate-
 surre- rijsq; metallorū. Etenim semina nisi prius moriātur, et putrescant, & corrūpantur,
 ctionē. nō pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi granū quod corrūpitur & dissoluitur,
F non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationē facit. Nam si ita ma-
 Mors neret, et non corrūperetur, vel dissolueretur, certū quod nunq̄ resurgeret. Sic cogi-
 quid. ta & in corpore tuo, cum vides corruptionē, tunc potissimū de resurrectione philo-
 sophare. Nam mors nihil aliud est q̄ plena corruptionis consumptio. Neq; enim
 mors simpliciter corpus, sed corruptionē corporis absumit. Hoc etiam in metallo
 rū materijs vides euenire, Rudē enim glebam in qua aurū accipiūt eius artis gnari,

& in conflatorium mittunt, circūponendo stānum & aliam materiā, & aurum non proferunt, donec purū excoquatur. Iam si tantum potest ignis potentia, cur non & diuina? dic quæso, annon multo magis potest? Et quis mentis compos de his dubitaret? Cogita, quomodo te a principio fecit, nec erit quod de resurrectione ambigas. Nonne terrā accepit, & formauit, tametsi operosissimū videatur, formari e terra carnem & venas, & cutem, & ossa, & neruos, & arterias, & instrumentalia, & simplicia corpora, oculos, aures, nares, pedes, manus, & unicuique horum tam propriā, quam communem inditam operationem? An non vides, quomodo vniformis quidem terra, corpus autē multiforme & variū, nempe in operationibus, coloribus, figuratione, essētijs, & alijs omnibus? Dic igitur, qđ ita de futuris dubitas? Et quid opus est dicere de corporibus? dic michi quomodo fecerit virtutes magnas, populos cōlestes, angelos, superioraq; his agmina. Hic nihil dicere potes, quā quod sola voluntas ad hęc suffecerit. Cæterū qui tot incorporeos formauit exercitus, hominis corpus dispersum renouare iterum, & in maiorem prouehere dignitatem nequit? Et quis sic insensatus est, qui de his dubitet, & resurrectionē fore inficias eat? Ad hęc, si non resurgit corpus, non resurgit homo. Homo enī non est anima sola sed corpus & anima. Si ergo anima sola resurget, dimidiū animal resurget, & ita nō integrū. Sed & de anima non proprie dicitur resurrectio. Resurrectio enim eius est quod cecidit, & quod dissolutū est. Anima autem nō dissoluitur, sed corpus. Quid ergo id est quod ait, Siquidē & induti non nudi inueniamur? Sacramētum magnū & ineffabile nobis ibi adumbratur. Quale autē hoc? nempe id quod & in epistola ad Corinthios dicit, Omnes quidem resurgemus, vnusquisq; autem in suo ordine. Quid autem est, quod hic dicitur? hoc videlicet quod Græcus & Iudæus, & hæreticus, & omnis homo qui venit in hunc mundum, in hac nostra resurrectione erit, & hoc est quod manifestat dicens, Omnes quidem non dormiemus, omnes autem immutabimur, in atomo, in momento oculi, in illo vltimo, tuba. Quia ergo cōmunis est omnibus resurrectio, & pijs, & impijs, & bonis hominibus, vt ne putes iniustum quoddā fieri iudiciū, neq; dicas ad te ipsum, Quidnam hoc est? ego qui multo studio & labore, & in miseria vixi, resurgo, & Græcus, & impius, & Idololatra, & qui ignorat CHRISTVM, etiā ipse resurgit, & simili honore mecum fruistur, vt ne talia dicens conturberis, audi quid dicit. Siquidem induti non nudi inueniamur, Et quomodo dicit, qui indutus est incorruptionē & immortalitatem, vt inueniatur nudus? Videlicet, si gloria priuamur, & fiducia ad deum destituimur. Et enim peccatorum quoq; corpora incorruptibilia resurgunt, & immortalia, sed hic honor, fomētum & viaticum ipsis erunt suppliciorū & vltionis, incorruptibilia enī resurgūt, vt semper vrantur. Nam cum ille ignis sit inextinguibilis, opus est illis corporibus, quę & ipsa nunquā cōsummantur. Eapropter dicit, siquidem & iduamur, non nudi inueniamur. Nō enim hoc solum est quod queritur, vt resurgamus, & immortalitatem induamus, sed vt cum surrexerimus, indutiq; fuerimus immortalitatem, non inueniamur nudi a gloria fiduciaq; erga deum, neque igni illi tradamur, & ob hoc dicit, Siquidem & induti, nudi non inueniamur. Post hęc iterum fide dignum de resurrectione sermonem habet, & cum dixit, futurum, quod absorbeatur mortale hoc a vita adiicit, Qui autem nos fecit ad hoc ipsum deus a principio, propter hoc hominem formauit dicit, vt non pereat, sed vt ad incorruptionē pergat. Et quando mortem permisit, hoc ipsam consilio permisit, vt vltione prudētior factus homo & melior, possit denuo ad immortalitatē duci. Ratum atq; firmum hoc consilium. & hæc sententiā ab initio apud deum, atq; hac ratione primum hominē for

A

B

Resur-
rectio.

C

Nō in-
ueniri
nudū.pecca-
torum
corpo-
ra incor-
ruptibi-
lia re-
surgēt.

E

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

mauit, idq; statim nobis ex præmijs ipsis declarauit, Nisi enim voluisset nobis resurrectionis ianuas aperire, non permisisset Abelem omni virtute præditum, factumq; sibi amicum, quæ passus est pati. Nunc autem vobis demonstratū est, qd ad aliam vitam pergimus, & aliud quoddam seculū iustis relictum est, in quo coronas & retributiones libi repositas accipiant. Hinc est quod permittit, vt is, qui primum hic iustē vixit, laborum suorum mercedes hic non accipiat, sed hinc abiens, clamet per ea quæ hic passus est, & ad omnes dicat, Post hanc vitam est retributio aliqua, & merces & remuneratio. Propterea etiam Enoch transtulit, & Eliam rapuit, docens per eos resurrectionis materiam. Et sufficit ad argumentorū copiam, sola conditoris potentia, at si quis est infirmior, & aliam insuper demonstrationem habere vult, & pignus future resurrectionis. Etiam id ipsum nobis deus magna liberalitate dedit, spiritus scilicet gratiam. Quocirca cum Paulus de resurrectione sermonem habuisset fidelissimū, de CHRISTI resurrectione, eo quod de^o eius author esset adduxit & tertium. Et arrabonem nobis dedit, non auri nec argenti, sed arrabonem spiritus. Arrabon autem pars est totius, & de toto fides. Nam sicut in conuiuijs, qui acceperit arrabonem, fidem habet, & securus est de toto reliquo, ita & tu cum acceperis arrabonem spiritus. dona inquam, non iam dubitare debes, de cæteris bonis tibi repositis. Qui enim excitauit mortuos, curauit cæcos, demones expulit, leprosos mundauit, morbos emendauit, mortem soluit, & tanta ac talia potens est facere, & tu incredulus es? tu in fragili & mortali corpore, quam assequeris veniam, de resurrectione dubitans? Si enim cum nō dum resurrectionis tempus aduenit, sed cum adhuc certatur, tantas reddit coronas deus, cogita quanta suo tempore bonorū brauiā daturus sit? At si quis dicat, sed non videmus hæc signa nunc fieri, neq; nobis tāta virtus cōcredita est, illud responderim, quod nihil differt siue nunc, siue olim hæc facta sint. Nam quæ prius ab apostolis sunt facta, testantur per omnem orbem ecclesiæ, & populi & ciuitates, et gentes ad quas idiotæ piscatores peruenerunt. Neq; enim toti orbi præualuissent illiterati, & inopes, & pauperes, et viles, nisi miraculis adiuti. Verum nec tu gratiæ spiritus factus es expers. Etiamnum multa sunt donationis illius symbola, atq; his quæ enumerata multo maiora & magis admiranda. Non enim æquale est, corpus mortuum & animam occisam a peccati interitu liberare, quod per baptismum fit. Non æquale est, pellere morbum carnis, & abijcere pondus animæ, Non est æquale oculum cæcatum restituere, & animā obtenebratam illustrare. Nisi enim esset arrabon spiritus & nunc, neq; baptisma adhibitum esset, neq; peccatorū remissio, neq; iusticia vel sanctificatio facta esset, neq; adoptio nem filiorum dei accepissemus, neq; percepissemus mysteria, Corpus enim & sanguis mysticus nō fiunt absq; spiritus gratia, neq; sacerdotes habuissemus, neq; has ordinationes, sine tali visitatione fieri possibile, sed multa possem^{us} dicere gratiæ spiritus symbola, & quod etiam tu spiritus arrabonem habes, & mortem animæ pellis, cæcitatemq; cogitationum, & vitæ exuis immūdiciam. Ne igitur dubitemus de futuris, præsertim cum talia acceperimus pignora, sed vndiquaq; de resurrectione sermonē solidum & vitam tantis dogmatis dignam exhibeamus, vt & assequamur hic bona incomparabilia, quæ sermonem ac mētem humanam transcēdunt. Quæ omnibus concedat gratia & misericordia sua dominus noster IESVS CHRISTVS, per quem & cum quo, patri sit gloria, simulq; spiritui sancto, in secula seculorum.

AMEN.

Abel
preco
resurre
ctionis

D

Arrabō

E

Signa
aposto
lorū.

Miracu
la in sa
cramē
tis ad
miran
da.

F
Ordina
tiones
sacerdo
tum.

DIVI IO. CHRYSOSTOMI, DE PROPECTV EVANGELII HOMILIA. IN
 DICTVM APOSTOLI: SIVE OCCASIONE. SIVE VERITATE. CHRI-
 STVS ANNUNCIATVR. IOANNE OECOLAMPADIO INTERPRETE.

Cum pridem Pharisei & Publicani mentionē faciēdo, bigas duas ex
 vitio scilicet virtuteq; iungeremus. ostēdimus, quā sit utilis humilitas
 animi, & quam dānosa mentis arrogantia. Nam arrogantia, licet iusti-
 ciā societur, & ieiunijs, & decimarum solutioni, posterior est. Humili-
 tas autem licet peccato iungatur, præcurrit Pharisei bigam, nec impe-
 ditur q̄ improbū habet aurigam. Quid enim publicano deterius? Tamen nichilo-
 minus, quoniā animam suam contriuit, & peccatorem se confessus est, præoccupā-
 uit Phariseum, & ieiunia, vt dicitur, habētem, & decimas dantem, atq; malis omni-
 bus liberatū. Quare nam hoc? Quia tamen ipsi ab amicitia & rapina fuerit alienus,
 matrem tamen malorū omnium inanem gloriā & arrogantia habuit in anima p-
 fundius radicatam. Et idcirco Apostolus obsecrat & dicit, Vnusquisq; opus suum
 probet, & tunc in semetipso tantū gloriatiōē habebit, & non in alio. Ille autem in
 medium prorūpit, omniū qui in toto orbe accusator, & omnibus se hominibus me-
 liorem dicit. Non fuisset tolerabile, si se decem tantū, vel quinq; vel duobus, vel vni
 prætulisset. Nunc autē non solum paucis, sed & toti orbi se præposuit. Vnde nō mi-
 rum, q̄ cursu posterior fuit. Et si cut nauis, quæ multos fluctus transit, multasq; tem-
 pestates effugit, in ipso autem portu tandem in scopulū impingit, facturam totius in
 se recōditi thesauri facit. Ita & Phariseus ille postq̄ sustinuit labores ieiunij, aliasq;
 virtutes omnes, quia linguam non coercuit, arrogantia sua in ipso portu naufragiū
 fecit. Nam abire cum tanto detrimento a præcibus, a quibus lucrum erat sperandū,
 quid aliud est, q̄ naufragium facere? Proinde dilecti, cum hæc sciamus, omniū nos
 postremos existimemus, etiam si in ipsum virtutis culmen conscēderimus. Scimus
 quōq; q̄ arrogantia ex ipsis cœlis superbientē deducere, & humilitas ex abyssu pec-
 catorū moleste agentem, in altum reducere potest. Humilitas Phariseo publica-
 num præposuit. Arrogantia autem & superbia incorporeas virtutes, diabolū in-
 quam e cœlo deturbauit, humilitas & priorū peccatorū agnitio, latronem ante
 apostolos in paradysum induxit. Igitur si qui sua cōfitentur peccata, tantā sibi met-
 ipsis fiduciam cōciliant, qui multorū bonorum conscij, animas suas humiliāt, quā-
 tas coronas assequuntur? Si enim humilitas peccatis sociata, tam expedite currit, vt
 iusticiā ipsam recte iungas, quando eam iusticiā coniunxeris, quo non perueniet?
 quos non trāsibit cœlos? Stabit planē fiducia magna inter angelos apud ipsum dei
 thronum. Contra, si cum iusticia copulata fuerit arrogantia, immodica sua grauita-
 te, etiam illius fiduciam detrahet, peccato autem iuncta, in quam gehennæ profun-
 ditatem non præcipitabit? Hæc dixerim, non vt iusticiam negligamus, sed vt arro-
 gātiā fugiamus, non vt peccemus, sed vt modesti simus. Fundamentū enim phi-
 losophiæ nostræ est humilitas. Esto multo multū ædifices, habeas elemosynas, præ-
 ces, ieiunia, virtutesq; oēs, hac non p̄iecta, frustra & inuanū erunt oīa, facileq; ruet
 super harenā extructū ædificiū. Nihil est in omnibus nostris bonis operibus, q̄ hac
 nō egeat, nihil est q̄ sine hac stare poterit. Etiā si dicas cōtinentiā, virginitatē, con-
 temptū diuitiarū, & quæcūq; libet, omnia prophana, impura, & abominabilia sunt
 absq; humilitate. Cū hac igitur ædificemus, hanc in verbis, in opibus, in cogitatio-
 nibus, in omnibus præstemus. Sed de humilitate sufficiant hæc, non equidem vt vir-
 tutis postulat dignitas (nullus enim eam pro dignitate laudare potest) sed pro ve-
 stræ charitatis intellectu, scio enim q̄ amplexabimini eam magno studio, licet pau-

A

Arrogā-
tiæ ma-
lum.Arrogā-
tia pha-
risei.

B

C

Humi-
litas fū-
damen-
tū phi-
losophiæ
christi-
anæ.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

cis admoniti dictis. Quoniam autem apostoli dictum hodie lectum, multis videtur ignaviae ansam præbere, opere præcium, ut ipsum clarius reddamus, quo nulli frigida defensionem in salutis suae perniciem inde sumant, Igitur eo sermonem flectamus.

D Quod autem hoc dictum? Siue occasione, inquit, siue veritate **CHRISTVS** annūciatur. Hoc multi in ore habent, & simpliciter ac temere circumferunt, neque priora, neque sequentia legentes, sed abiecta aliorum membrorum consequentia, in animarum perniciem ignauioribus proponentes. Attendant enim illos hac via, a saniori fide adducere, deinde cum pauidos ac tremētes, & periculum suspicari vident, ut timorem illum ex animis eorum eximant, dictum hoc apostoli in medium afferunt dicentes, Paulus hoc admisit inquit, Siue occasione siue veritate **CHRISTVS** annūciatur. Verum hæc ne utique se ita habent. Primum enim non dixit annūciatur, sed annūciatur, Dicere enim, Annūciatur, eius est, qui legem statuit. Dicere autem, annūciatur, est annūciari quod euenit. Quod autem Paulus legem non statuat, ut fiant hæreses, sed abducat omnes ab hoc instituto, habes ex his, dicit enim

Nō admittat nisi doctrina.

Si quis vobis euangelizauerit aliquid, præter id quod audistis, anathema sit, etiam si ego, vel angelus de cælo. Non autem anathematizasset & seipsum, & angelos, si rem periculo carere sciuisset. Et iterum dicit, Zelotypus sum erga vos dei zelo. Aptui enim vos vni viro, ut virginem castam exhibeatis **CHRISTO**. Vereor autem ne forte ut serpens Euam versutia sua decepit, ita corrumpantur sensus nostri a simplicitate, quæ erat in **CHRISTVM**.

E

Ecce & simplicitate posuit, & veniam non dedit. Nam si condonasset, iam non erat periculum, & si periculum aberat, frustra timuit Paulus. **CHRISTVS** quoque non iussisset exurizania, si res indifferens esset, nunc illum audire, nunc alium, & omnes absque discrimine. Et quidnam est quod dicit? Repetam paulo altius historiam. Sciendum enim, in quo statu res Pauli erant cum hæc scriberet. Quomodo ergo tunc agebat? In carcere erat, in catenis, grauibuscque periculis. Vnde hoc manifestum? Ex epistola ipsa. Nam ante hæc dicit, Scire autem vos volo fratres, quæ quæ michi acciderunt, ad maiorem euangelij profectum euenerunt, ita ut vincula mea manifesta facta sint in **CHRISTO**, in toto prætorio, ac cæteris omnibus, utque plures ex fratribus in domino fracti vinculis meis, vberius auderent impauide sermonem loqui. Nero enim eum in vincula coniecerat. Quippe quemadmodum prædo aliquis, domum cunctis dormientibus ingressus, ut auferat omnia, si quem viderit accendere candelam, illum mox interimit, & lumen extinguit,

Nero misit in tyrannos

ut auferre & rapere alia absque metu possit, ita & Nero tunc latronem & furem quendam agens, dormientibus omnibus, profundoque somno grauatis, omnium bona diripiebat, nuptias inuadebat, domus subuertebat, nullumque malicie genus intermittebat. Proinde mox ut beatum Paulum vidit accendere in mundo candelam, & afferre sermonem doctrinae, quo sua reprehēdebatur iniquitas, quo omnia facere licenter posset, curauit, ut & extinguere prædicatio, & interficeretur magister. Itaque vinculum sanctum illum, coniecit in carcerem. Et tunc hæc scripsit Paulus. Quis non admiraretur, & obstupesceret generosam illam animam cæli municipem. Vincens, cōstrictusque Philippensibus scribit, Scitis autem quanto interuallo distent Macedonia & Roma. Neque charitatem & memoriam discipulorum ex pectore eius vel via prolixitas, vel temporis tanta intercapedo, vel negociorum strepitus, vel molestia, vel quæcunque alia abradebant, sed habebat omnes eos in mente. Neque ita cathenis manus eius erant vincula, ut amore discipulorum anima eius cōstricta, id quod etiam ipse in primo epistolæ declarat, dicens. Propterea quod habebam vos in corde, & in vinculis meis, & in defensione & confirmatione euangelij. Et sicut rex mane super throno

Paulus & carceris scribit.

Amor pauli i discipulos.

num suum cōscendens, & in regalibus aulis confidens, plurimas vndiquaq; litteras accipit, ita & ille in carcere, quasi in regalibus palatijs sedens, multo plures & accipit & misit vnde quaq; gentibus ad eius sapientiam cōfugientibus, & ad eum referētib; de omnibus quæ apud se fiebant. Et tanto plura quam rex administrabat, quāto & maior principatus ei concreditus erat. Non enim eos solum qui in Romanorum ditione, sed & Barbaros omnes, deus qui terram & mare cōtinet, in manus eius dederat. Atq; hoc manifestans Romanis dicebat. Nolo vos ignorare fratres, quod sæpe pposueram venire ad vos, licet præpeditus fuero vsq; in hunc diem, quo fructum aliquem haberem inter vos quoq; sicut & inter reliquas gentes. Grecis simul ac Barbaris, eruditis pariter at rudibus debitor sum. Quotidie igitur curæ ei erat, quid Corinthij, quid Macedones, quid Philippenses, quomodo Cappadoces, quomodo Galatæ, quomodo incolentes Ponthum, quomodo omnes homines valerent. Et licet totius orbis curam susceperat, nichilominus tamen non solū pro gentibus integris, sed & pro vno homine sollicitus erat. Et nunc quidem propter Onesimum epistolam mittebat, & propter eum qui apud Corinthios stuprum cōmiserat. Non enim hoc cōsiderabat, qd vnus esset qui peccarat, & præsidio egeret, sed qd homo esset. Homo dignissimū dei animal, & propter quem nec vnigenito suo pater pepercit. Non enim mihi hoc dicas, qd sit fugitiuus quispiam, vel latro, vel fur, vel facinorosus, vel qd sit pauper, abiectus, vilis, & nullius frugis, sed cogites qd & p ipso mortuus est CHRISTVS, sufficitq; tibi, vt pote idonea sollicitudinis causa. Cogita, quātum illum esse necessariū sit, quem tantus CHRISTVS, ita appræciatus est, vt nec sanguini suo pepercerit. Neq; enī opinor si rex pro aliquo occidi vellet, quæreremus argumentū aliud, num magnus quispiam ille sit, quem rex tanti facit. Non autem ego tantum opinor, sed sufficiens est mors eius, qui mortuus est, vt ostendat quātæ charitatis fuerit erga illum. Nunc vero, cū non homo, non angelus, non archangelus, sed ipse cœlorum dominus, ipse vnigenitus dei filius, carne vestitus tradidit semetipsum pro nobis ad mortē, si non omnia fecerimus, & attētauerimus, vt homines tanto præcio redēptos, in omni cura habeamus, qua nos tuebimur defensione? quam veniam impetrabimus? Et hoc ipsum Paulus indicans dicebat, Ne cito tu operde illum propter quē CHRISTVS mortuus est. Volens enim eos qui despiciebant & cōtemnebant fratres infirmos castigare, & in officio continere, vt persuaderet eis habendā proximorū curam, hanc vnicā rationem pro omnibus dedit. Igitur sedens in carcere, per tantū spacium epistolā scripsit Philippēsis. Charitas enim erga deum nullis humanis impeditur, vtpote supernæ in cœlis radicata. Et quid scribit? Scire autem vos volo fratres. Vidisti curam magistri p discipulis? audi & curam discipulorū pro magistro, vt scias qd hoc erat quo fortes & inuicti fiebant, quando quidē ita mutuum inter se amore vincti erant. Frater enim qui a fratre adiuuatur, est sicut ciuitas fortis, & multo magis, tot ac tanti, vinculo charitatis inter se iuncti, omnibus demonū restiterunt insidijs. Non opus est vltiori demonstratione & sermone, Paulum discipulis deuinctissimū fuisse, qui & catenatus sollicitus pro eis erat, et quotidie moriebatur. Quod autem discipuli Paulo vicissim magno studio deuincti fuerint, & nō solū viri, sed & mulieres, audi quid dicat de Phœbe, Cōmendo autē vobis Phœben sororē, quæ est ministra ecclesiæ Cenchreësis, vt illam suscipiatis in CHRISTO, sicut decet sanctos, et assitis ei, in quocūq; vobis egerit negotio. Nam & hæc cū multis affuit, tum & mihi. Et hæc quidē, qd officiosæ eum adiuuerit, magnum accepit testimonium. Priscilla autem & Aquilas, etiam mortem pro Paulo adierunt, de quibus sic scribens, inquit, Salutate Priscilla

Pauli
princis
patus
A

Homi
nis di
gnitas.

B

Nulli
hois c3
temne
da cura

Discip
pulo
p Pau
lo cura
C

Phœbe

Priscilla
laet ag
las.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

Epa-
phrodi-
tus.

D

Totus
mons
vnica
domus
Paulo.

Tychi-
cus.

Timo-
theus.

Titus
E

Disci-
puli fia-
tres,

Profea-
et euā-
gelij ex
viculis

F

lam & Aquilam, qui pro anima mea suam ipsorum ceruicem supposuere. Et de alio quoque his ipsis scribens dicit, quod appropriarit usque ad mortem, non habita ratione vi-
tae, ut suppleret id quod in vestro erga me officio fuit diminutum. Vides quomodo
amabant magistrum, quomodo suae ipsorum animae, salutem illius praeferebant, &
propterea tunc nullus eorum superabatur. Hæc autem dico, non ut audiamus solum
sed & ut imitemur, & non ad subditos solum, sed & ad principes sermo noster se
tendit, quo & discipuli frequens in magistros officium, & vicissim magistri eadem
quam Paulus erga discipulos amoris affectionem declararet. Etenim Paulus tam an-
xie omnium salutem curabat, perinde ac totus mundus sibi vnica domus foret, negle-
ctisque suis vinculis, & plagis & afflictionibus, & pressuris considerabat, & inquire-
bat quotidie quomodo res discipulorum se haberent. Et sæpe propter hoc ipsum so-
lum misit, nunc Timotheum, nunc Tychicum, nam de illo quidem inquit, ut scia-
tis & vos quæ ad me pertinent, quid agam, de omnibus certiores vos reddet Tychi-
cus dilectus frater, & fidus minister in domino, quem misi ad vos in hoc ipsum, ut co-
gnosceretis de rebus nostris. Et iterum alijs, De omnibus rebus meis certiores vos
faciet Tychicus dilectus frater, & fidus minister, et cōseruus in domino, quem misi
ad vos in hoc ipsum, ut cognoscat quid agatis & consoletur corda vestra. De Ti-
motheo aut, Quapropter & ego non amplius ferens, nisi ad hoc ut cognoscerem fidem
vestram, ne quo pacto tentasset vos ille qui tentat, & inanis factus esset labor noster.
Et Titum quoque alio mittit, & alium iterum in alium locum. Atque ipse vinculum
necessitate in vno sæpe loco detentus, visceribus suis adesse non poterat, ita discipu-
lis suis aderat. Itaque & tunc detentus in vinculis scribebat Philippensibus, Scire vos
volo fratres. Discipulos fratres vocat. Tanta enim charitas est, ut abiciat omnem in-
æqualitatem, nullamque vel eminentiam vel dignitatem sciat, sed & si quis omnibus sit
sublimior, ad usque humillimum omnium descendit, Id quod & Paulus faciebat. Audia-
mus autem quid eos scire volebat. Quæ mihi acciderunt magis ad profectum euā-
gelij euenere. Quo pacto & quomodo dicor? Num vinculis absoluebare? Num
catenam deponebas? Num impavidè prædicabas in ciuitate, et in ecclesia multos &
prolixos sermones faciebas de fide, susceptisque inde multis discipulis abibas? Num
suscitabas mortuos, & admirationi eras? Num leprosos purificabas & obstupefiebat
omnes? Num demones fugabas? Nihil horum dicit, sed quid? et quomodo profectus
euangelij factus est? ita ut vincula mea manifesta fierent in toto pretorio, & cæteris
omnibus. Quid dicis? Hic profectus est? hoc incrementum? hoc prædicationis lucrum,
quod omnes didicerunt te vincitum? Ita profecto dicit. Audi ergo sequentia, ut discas
quod vincula non solum non sunt facta obstaculum, sed & magnæ fiduciae materia, atque
adeo, ut plerique fratrum in dominum freti vinculis meis vberius ausi fuerint loqui impa-
uide. Quid dicis o Paule? Non anxietatem sed fiduciam iniecerunt vincula, non ti-
morem, sed amorem, non habent quæ sequuntur consequentiam, Scio & ego. Neque
enim iuxta humanorum operum morem hæc contigerunt, ait, sed supernaturā fiebat,
erantque diuinæ gratiæ opera, ut vnde alij, inde illi fidentes reddebantur. Nam si quis
capit, constringiturque ducem, & hoc fit manifestum alijs, vertitur in fugam omnis exer-
citus, Et si quis pastorem abducit ab ouili, absque timore abiguntur oues. At qui hic
non ita euenit, sed per omnia, secus. Dux vincitum erat, & fiebant alacriores milites
omnes, maioribusque animis & fiducia in aduersarios irrupebant, Pastor cōstrictus
erat, & oues neque auferebantur, neque dissipabantur. Quis vidit? quis audiuit e magistro
rum aduersitatibus discipulos plus solacii capere? Quomodo non timuerunt? quomodo
non dixerunt Paulo. Medice cura te metipsum, libera te metipsum a malis, & nobis

quoque consultum erit? Quomodo non dixerunt talia? quomodo? Erant docti a gratia spiritus sancti. Hæc non ex infirmitate, sed ex permissione CHRISTI fieri, ut magis effulgeat veritas. quæ per vincula & custodias, et afflictiones & angustias crescens in altius fastigium erigitur. Etenim si vincula Pauli mentem deiecerant, & timidiorem reddidissent, non mirum, si ipse & qui eum accessissent, fuissent anxii. Verum quia plus afferebant fiduciam, & ad maiorem gloriam conducebant, magis obstupescendum est & admirandum, quomodo per rem ignominiam plenam, gloria doctori conciliatur, & per terriculamentum, fiducia & consolatio discipulorum crescit. Quis non obstupesceret, videns illum cathena circumdatum, & demones fugere? Non diadema regis caput tam decorat, ut illius manus cathenæ, non sua quidem natura, sed gratia in ipsis efflorescente, quæ magis consolabatur discipulos, videntes quidem corpus vincitum, linguam autem solutam, manus contractas, sermonem vero liberum, & in totum mundum citius quam solis iubar percurrentem. Magna sane discipulorum consolatio erat, cum re ipsa disceretur, nullam presentium molestiarum gravem. Anima enim quando divino amore & desiderio vere corripitur, ad nihil huius vite se convertit, sed sicut mente moti, continent ignem & ferrum, et feras & pelagus, & omnia, ita pii furore quodam, maxime spirituali ac honestissimo insaniunt, deridentes omnia quæ vident. Et propterea discipuli videntes magistrum vincitum, exultabant magis & gaudebant, re ipsa declarantes adversariis, quam sint ubique invicti, & nullis mancipati. Itaque rebus sic se habentibus, æmuli quidam Pauli, gravius bellum excitare, & tyrannum contra eum crudelius exasperare cupientes, simulabant & ipsi sese esse predicatores, prædicabantque rectam ac sanam fidem, ita ut & doctrina Pauli magis cresceret. Hoc autem non ideo faciebant, quod fidem rectam seminare vellent, sed ut audiret Nero prædicationem crescere, & doctrinam inualescere, & inde exasperatus, quâ totius Paulum in profundum demitteret, ac perderet. Itaque duæ erant tunc doctrinæ, una discipulorum Pauli, altera inimicorum eius, illis ex veritate, his ex odio & contentione in Paulum prædicationibus, et hoc manifestans docebat. Alij quidem inquit, propter invidiam & contentionem CHRISTVM prædicant, inimicis illis designatis, alij autem bona voluntate, quo discipulos suos intelligit. Deinde iterum de illis inquit, Alij quidem ex contentione, nempe inimici non caste, non candidæ prædicantes, sed existimantes addere se afflictionem vinculis meis, alij contra ex charitate, & hoc quoque de fratribus illis suis dicit, scientes quod in euangelij defensionem constitutus sum. Quid ergo? Attamen quovis modo, siue per occasionem, siue per veritatem CHRISTVS tamen annūciatur. Atque ita frustra & vane verbum hoc pro hæresibus assumitur. Nam qui tunc prædicabant, non dogma corruptum prædicabant, sed fidem sanam & rectam. Quod si adulteratam doctrinam prædicassent, & alia quam Paulus docuerat, non utique evenisset quod volebant. Non volebant autem aliud, quam ut aucta fide & multiplicatis discipulis Paulus a Nerone in gravius periculum adduceretur. Quod si alia quam Paulus prædicassent, non utique discipulos Pauli multiplicassent, Et si non plures fecissent, neque exasperassent tyrannum. Igitur hic non dicit, quod corruptas doctrinas introducant, sed quod causa propter quam prædicabant, non erat sincera. Aliud enim est occasionem prædicationis non esse sanam, & aliud non esse prædicationem sanam. Nam prædicatio quidem non sit sana, quoniam errores continent dogmata. Occasio autem non sit sana, quoniam dogma quidem sanum est, prædicantes autem non propter CHRISTVM prædicant, sed vel ad inimicitias, vel ad aliorum gratiam. Proinde non dicit quod hereses introduxerint, sed quod non ob rectam occasionem, neque ob pietatem prædicauerint, id quod prædicauerunt. Quandoquidem

A

Furor
piorum.Alij alij
is causis
christi
sunt præ
dicant.

B

C

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

hoc non faciebant ad incrementū euangelij, sed vt Paulo infestī essent, & in maius periculum eum adducerent, Et propterea illos arguit. Cæterum vide quomodo diligenter hoc posuit. Existimātes inquit afferre vinculis meis, non dixit afferētes vinculis meis, sed existimantes, hoc est putantes quod afferant, insinuat, quod licet illi sic opinentur, non tamen ipse sic afficiatur, quin potius ob euangelij incrementum gaudeat, Vnde adiecit dicens, Et in hoc gaudeo, quin & gaudebo. Quid enī, si etiā semetipsos perdūt illi, ex odio mei hoc facientes, dummodo & ea quæ mea sunt inuitus augeant? Vides quāta erat Pauli virtus? quomodo nullis diaboli versutijs capiebatur, et nō solum nō capiebatur, sed & ipsum laqueis suis apprehēdebat. Nam licet multiplex esset & diaboli versutia, et ministrorum eius malignitas, qui prædicabant quasi idem saperent, quod Paulus. Qui tamen sapientes in versutia sua apprehendit, non permittebat hoc fieri. Proinde Paulus hoc tunc declarans dicebat. Manere quidem in carne, necessariū magis propter vos, & hoc certus scio, q̃ mansurus sim, & cum omnibus vobis permanens sim, in vestrum profectum & gaudium fidei. Illi enim præsentī quidem ei cere me cupiūt, et propterea sustinent omnia, deus autem non permittet ppter vos. Hæc igitur omnia diligenter seruate memoria, vt

Preca-
dum vt
disca-
mus.
eos qui simpliciter ac temere scripturis, ac cum pernīcie proximi vtūtur, omni cum sapientia corrigere possitis. Poterimus autē & dictorū meminisse & alios corrigere si ad preces semper cōfugimus, & oremus deum, vt det sermonē sapientiæ, & intellectum auditus, certāq; & inde præcabilē huius depositi custodiam. Sæpe enim cōtingit, vt quæ studio nostro corrigere nō possumus, ea per preces efficere valeam⁹,

Semp
orādū,
E
per preces inq̃ perpetuas. Semper enim orandū est, & in afflictione & prosperitate, & tam ei qui in tribulationibus q̃ qui in bonis. Et illi quidem qui in bonis & prosperitate, vt immota hæc maneant & non trāfferātur, huic autem qui in angustijs & afflictione, vt benignam eorum vicissitudinē sentiat. In tranquillitate es, ora deum vt ipsa tibi tranquillitas stabilis maneant. Tempestatē vides grauē, ora deum vt auertat ipsam, & ex ipsa tranquillitatem faciat. Exauditus es, gratias age q̃ exauditus es. Nō

Differt
dñs dā
do qua
re.
Nō o-
pus in-
tercesso
re apd
deum.
exaudir⁹ es, perseuera, vt exaudiaris. Et si differt aliquñ dñs, non id odio facit, neq; te auersat, sed differēdo diutius te secū seruare vult, Sicuti & patres filios indulgētibus amātes, quo illos diutius apud se detineant, quos desides vident, dedita opera, morātur aliquid daturi. Cæterū nō opus tibi patronis apud deū, neq; multo discursu, vt blandiāre alijs, sed licet solus sis, patronoq; careas, & per te ipsum deum præceris, omnino tamen votī compos eris. Neq; enim tam facile deus annuit, cum alij pro nobis orant, vt cum ipsimet oramus, etiā si plurimis pleni simus malis. Nam & hominum, quos valde exulcerauimus, iræ quiescunt, si diluculo & meridie, & vespere apud eos comparemus, atq; cum illis continua ac humili cōsuetudine cōuersemur, & multo magis apud deum, si frequens fueris, licet indignus sis, dignus tamen eris, quoniam & indignus diutina familiaritate dignus fieri potest. Porro tria hæc, nempe quod indignum frequens cōuersatio dignum reddat, & q̃ deus magis annuat, si per nos ipsos oremus, quam si alij orent, & quod dando sæpe differt, non vt nos vacuis manibus amandet, & animo hesitabundo relinquat, sed vt bonorum maiorum nobis causa fiat. Tria hæc inquam ex parabola hodie nobis lecta manifesta facere tentabimus. Accessit Chananæa CHRISTVM pro filia orans, quæ a demone agitabatur, & clamans contenta voce, ait, Miserere mei domine, filia enim mea male a dæmonij torquetur. Ecce alienigena mulier & barbara, & extranea a Iudeorum iurisdīcone. Et quid aliud erat, quam canis, & indigna, quæ votī compos fieret? Non enim honestum est, inquit, vt accipiatur panis filiorum, et obiciatur

De mu-
liere
chanan-
æa.

canibus. Attamen precum frequentia digna facta est non solum, vt inter filios recenseretur quæ erat canis, sed & vt multis laudibus honestata, dimitteretur. Dixit enim, O mulier magna est fides tua. Quoniam autem CHRISTVS dixit, Magna est fides tua, nulla opus est demonstratione, & inquisitione vltiori de mulieris huius gloria. Vides quomodo mulier, quæ indigna erat, ex assiduitate facta est digna. Vis discere quo etiam per nos ipsos orantes apud deum plus efficimus, quàm dum alij pro nobis orant. Clamauit hæc, & vt accesserunt discipuli dicunt, dimitte eam, quia clamat post nos. Et ad illos quidem dixit, Nō sum missus nisi ad oues, quæ perierūt domus Israel. Quando autē ipsamet accessit, & perseuerauit clamās, & dicens. Domine, Etiam, Nam & catuli edunt de mensa dominorum suorum, tunc beneficium dedit, & ait, Fiat tibi sicut vis. Vides quomodo repulit, cum alij precarētur. vbi vero ipsamet orans pro dono clamauit, annuit? Illis enī iquit, Nō sum missus nisi ad oues quæ perierant domus Israel, huic autem dicit. Magna est fides tua, fiat tibi vt vis. Si militer ab initio & ad ingressum petitionis nihil respondit, vbi autē semel & iterum, & tertio accessit, tunc deniq; beneficium cōcessit. Et in fine docet, q̄ dare distulerit non vt eam repelleret, sed vt patientiā mulieris omnibus mōstraret. Nam si propter repulsam distulisset, neq; tarde ei donasset, & nos minimē agnouissemus mulieris ab initio vsq; ad finem fortitudinē. Dimitte eam inquit, quia clamat post nos. Vos auditis vocem ego mentem video, scio quid dictura sit. Nolo thesaurum mentis suæ occultum permanere, sed expecto & sileo, vt manifestetur, & omnibus clarus fiat. Cū hæc omnia non ignoremus post hac, licet peccatores simus, & indigni in quos conferantur beneficia, licet soli simus, & intercessoribus careamus, ne deficiamus orando, ne despondeamus animū scientes, magnum apud deum patrociniū esse per se, metipsum magna alacritate ad deum contendere. Quamuis autem differat, & cesset vt largiatur, neq; sic recedamus. Scimus enim, q̄ misericordiæ magnæq; erga nos clementiæ est, ita differre & tardare. Si ita senserimus, anima q; dolente & feruida, ac excitata, et tali quali ad ipsum Chanana accessit, etiam si canes simus, grauibq; in peccatis, & nostra amoliamur mala, tantumq; fiduciæ accipiemus, vt alijs quoq; patrocinari possimus, quæadmodū Chanana hæc, non solum ipsa, fiduciam, & multas laudes consequuta est, sed & filiam intolerabilibus molestijs eripere potuit. Nihil enim, nihil inquam precatione ignita & sinceravalidius est. Ipsa enim & presentia mala dissoluit, & a futuris pœnis eripit, Vt agitur & presentē vitam facilius transigamus, & ad iudiciū fidentius migremus, multo studio, alacritateq; sedula precibus vacemus. Nam sic & reposita bona obtinere poterim⁹. Quæ nobis omnib⁹ per gratiā & misericordiam suam concedat domin⁹ noster IESVS CHRISTVS cui cum patre & sancto spirītu sit gloria, imperiū, & honor in secula seculorum.

A

Assidui
talexau
diri fa-
cit.per se
orare.Dilatio
benefi-
ciorum

B

Preces
validis
sime.

C

DIVI IONNIS CHRYSOSTOMI, IN BEATO IOB ET
ABRAHAM SERMO, IO. OECO LAMPADIO IN-
TERPRETE.

Athletam in certamen impellit erecta victori statua, armigerū in prælium prouocat, decreta fortibus gloria Christianos autē confirmāt in patientia, eorum qui strenue certarunt præconia. Quis autem tam strenuus & fortis vt beatus Iob? quem vidit quidem diabolus, agredi tamen, primum detrectauit. Vnde sapiens agonothea fidens athletæ suo, aduersarium irritat & ad certandum mouet, & idcirco

diabol⁹
irritatur
cōtra
Iob.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO.

D beato Iob testimonium fert, preferthunc suum, apostatam inferiorem facit. Nam posteaquam diabolus circuisset omnia, tantassetq; omnes, ab vno autem hoc foreti fugisset, cum eo cōgredi timens, ne proderet se ignominiose victum, eum cauillatus est. Dicebat igitur diabolo deus, qui omnia videt. Animaduertisti ne seruū meū Iob, q̄ non sit ei similis super terram, vir inculpatus, verax, iustus, pius, abstinens ab omni malo? Testificatur deus, vritur diabolus. Non permittitur ei aliud aduersus superiorem. Irridet ergo & cauillatur dicens. Nonne tu inunivisti omnem domū eius intus & foris? Tanta concedis & admiraris, si gratias agat? Accipe quod dedisti, & accipiam quod habet. Nam si in calamitates inciderit, & desistet etiam ipse a gratiarum actione. Irritauit igitur deus fugientē, vt coronaret vincētem. Magnum preconium Iob, quod tam gratus in felicitate, sed amplius quod sui similis inuenitur in aduersitate. Itaq; in bonum cedunt tētationes. Et diabolus certat vt victus, Iob autem dum tentatur, apparet, vt scientia, quæ post multa tempora danda erat, spiritus sancti eruditione edoctus. Quo pacto dæmonstrabitur hoc? Nondum erat lex, & longe ante euangelij prædicationē præcessit. Quintus enī erat ab Abrahā, & nepos Esau, & legem seruauit sacrificādo, & euangelium anxie cogitādo. Vitulum enim sacrificabat, quasi legem videns, & pro internis cogitationibus sollicitus erat, quasi euangelium spectans. Dicebat enī Iob, Ne forte filij mei mala cogitarint in corde suo contra deum. Quis enim legem posuit cordi, nisi qui dicit alibi. Qui videt mulierē vt cōcupiscat, iam moechatus est eam in corde suo & qui dicit. Omnis qui irascitur fratri reus erit iudicio? Vidit futura, qui ita mentis curam habuit, vidit euangelium ante datam legem. Oportebat autem, vt eis qui proficiebat, & ad perfectionis apicem ascēdebat, & propria recte ageret, & pro pueris sollicitus esset. Amabat autē pueros, qui rā puerus ornatus erat, & honeste educabat eos, offerebatq; p̄ incertis eorum peccatis sacrificia, Melius existimās offerre, cum non debeas, quam ingratū esse cum deceas. Diues erat ex benedictionib⁹, utebaturq; pro necessitate diuitijs, ita vt satiendo pauperes, diabolus mirum in modū contristaret. Bona enim opera humana, plage & vulnera sunt demonib⁹. Porro audiuit deus quæ sciebat, ab eo, qui quæ diceret nesciebat. Opinabatur enim satā, quod si auferretur possessio, auferretur & gratiarū actio & tolleretur patiētia. Verum deus sciēs cui confidebat, permisit diabolo, vt abraderet beatifacultates, quo cōprobaretur, perpetuo vīgens eius gratiarū actio. Vide autem dei prouidentiam. Imperfectū petit diabolus, sed non obtinet. Vnde saluator & Simoni dicit, Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticū. Ego autē oraui pro te, vt ne deficiat fides tua. Quādiu imperfecti sumus, nobis parcitur, quādiu lactamur paternę fouemur. Vbi autem perfectiores facti fuerim⁹, perfectiorū certamina etiā suscipim⁹. Dicit enim, Ablactati a lacte, auulsi ab ubere Afflictionē super afflictionem suscipe, spem super spem. Non dixit ablati ab ubere, sed auulsi. Proficiēs enim ad perfectionē cogitur, vt cedat a lactendo. Sciebat suum athletam agonothea, videbatq; eius futura, de cuius presentibus testabatur, & dicit diabolo. Ecce oīa quæcūq; habet do in manū tuam, sed ipsum ne attigeris. Saluus sit accusatus, tollatur ab eo quæ existimatur gratiarū actionis causæ, diues gratiarū actione appareat. Et exiit diabolus a domino. Et factum est, cum filij Iob, & filia eius biberent vinū in domo fratris sui senioris. Honestū conuiuiū erat, id quod ostendit omnium fratrum presentia. Sorores cum fratribus honestatis chorus sunt, ætasq; natu maximi apud eos in honore est. Et ecce nuncius venit ad Iob & dicit ei, Iuga bouum arabant, & asinae iuxta pascebantur, & venerunt latrunculi, abegeruntq; eas, & pueros trucidarūt gladijs. Saluus autem mansi ego solus, & veni vt nunciarem tibi, Seruatus est vnus, nō

Iob impleuit legē et euangelium.

E Iob sacrificat p̄ cogitationib⁹

Iob cura puerorum habet.

Imperfectibile ui⁹ certamen.

miseratione eius, qui tantā substantiā abstulerat, sed vt grauius affligeret, & ne igno-
 raret is quem tristitia afficere cupiebat, nūcium saluum reliquit. Adhuc eo loquen-
 te venit nūcius alius, & dixit ad Iob, Tu interim attende quomodo cōtinētes sunt
 tentationes. Fluctus fluctuū impellit, sicut in vndis marinis. Adhuc illo loquente ve-
 nit nūcius alius, Vt sanctus cōturbaretur, quasi quāuis ferret, quod prius dictū, nō
 tamen laturus esset quod nunc diceretur. Hæc autem enarramus, non sicut qui vete-
 res fabulas annūciant, sed monstramus rerum etiam quæ nunc contingunt vestigia.
 Adhuc illo loquēte, venit alius nūcius & dixit ad Iob αγγελος nūcius annūciando, nō
 a natura. Nam angelus a natura angelica quomodo dicere posset. Saluatus sum ego
 solus qui ab interitu alienus est? Quid dicit nūcius? Ignis de cœlo decidit, & cōbul-
 sit oves, & pastores similiter deuorauit. Vide insatiabilem diaboli furorem, vide ex-
 tremā insaniam, vide cōpassionis expertem tyrannidē, vide quomodo iuxta ferētis
 vires p mittūtur omnia. Saluatus sum ego solus, & veni vt nūciarem tibi. Adhuc illo
 loquente, nūcius alius venit ad Iob. Vide nūcios super nuncios, tristitia super tristitia
 vide adamātem indiuisibilem, vide petram immobilem. Equites fecerūt tres acies, &
 circūdederunt camelos, & abegerūt eos, & pueros gladijs trucidarūt. Quid p dest
 dicere, & pueros gladijs trucidarūt? cōmemorātur gladij, vt ad misericordiam mo-
 ueantur viscera. Adhuc illo loquēte, alius nūcius venit ad Iob dicens, Filijs & filia-
 bus tuis comedentib⁹. Hoc versute postremo loco nunciari facit, vt si prima foriter
 ferret Iob, quasi extraria, his saltem auditis, & mortis super filiorum morte viscerib⁹
 nouis cōficeretur doloribus, & indignam aliquam ederet vocem, quam tentans se
 auditurū sperabat. Ad prima enim nihil respondit, semper posterioribus adobrutus
 Audiuī tertiu, & quartum, & vt sapiens expēdebat secum fieri posse, & solere, quod
 equites vere latrocinati essent, iusti vere rapuissent. Verū quod oves absumptę erant
 igne nō perfunctoriæ cogitabat, sed manifeste agnoscebat eum qui hoc p mittebat
 Non enim potestatem habuissent demones nisi p missum eis fuisset a deo. Argumē-
 tum autem, quod supernę eis cōcessum esset, erat quod ignis descēdebat. Vnde eni
 missus? e cœlis. Inde venit, vnde & iudicium. Igitur propter diuinam permissionem
 tollerabilia erant, ignis cecidit e cœlo. Vere iniusti iniuste egerunt, & auari rapue-
 runt. Quis autē ignem detulit? O stendit mihi ignis, qui descendit, quid velit & spe-
 ctet agonotheses. Nam licet diabolus aliquid possit, nihil tamen potest, nisi quādo
 potestas ei fuerit concessa. Potestas enim ei non est propria, sed a deo illi concessa.
 Dixit itaq; opportuno loco. Filijs tuis, & filiabus tuis comedentibus & bibentibus
 apud fratrem suum natu maiorem, repente validus spiritus venit ex solitudine, & con-
 cussit quatuor angulos domus corruitq; domus super filios tuos, & mortui sunt, Fa-
 ctus est ergo symposij locus, sepulcrū & cœnaculum, cōmunis mortuorū tumulus
 Saluus ego vnus euasi, & veni vt nūciarem tibi. Quid igitur fortissimus ille? quid vi-
 ctor ille inclytus? quid vtraq; dextra valens armat⁹ ille, ad hæc agebat? Vicerat ar-
 mis iusticiæ a dextris, agens in felicitate & diuitijs, vicit & a sinistris. Habens filios
 gratias agebat ablatiis eis non minus gratus est. Pro viuentibus sollicitus erat, p mor-
 tuis sollicitus non est. Non iam pro peccatis sacrificia offert. Neq; enī habebat, quę
 offerret sufficiebāt autem eius voluntati pro sacrificijs preces. Tunc surrexit Iob, et
 dirupit vestes suas, Surrexit & dirupit. Tunc somniculosus supinaq; affectiōe hæc
 audieris, sed mente excitata & vigili. Dirupit enim vestem, nō ingratus, neq; indi-
 gnā vocem emittens prę animi impotentia, sed insultans diabolo, & inexplēbilē
 eius qui omnia abstulerat, rapacitatem confundens. Vnam quam habebat vestem,
 & qua indutus erat, dirumpit & deponit, gloriaturq; contra tentantem, ei ostendēs

A

Angel⁹
nunc⁹B
empha-
tis iura-
bo et
gladijsIgnem
cœlo de-
scēde, eC
Nulla
paas di-
abolini
fi a deo
cōcessa.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO.

quod maiora illis sustinere queat. Dices autem mihi, tenui coniectura hæc loqueris & suspicaris, videntur hæc quasi ad gratiã composita. **H**aberem qua aduersus hos me defendere possem, apologiam. Disrupit, ait, vestimenta sua, & abrasit comã suã

Quare
Iobves
stediſtu
pit. non more gentiliũ euulſit, neq; comã neglectam, sicut lugentes, habuit sed abrasit, & abiecit. Quorsum hæc spectant? In terrã cecidit & adorauit, ac dixit, Nudus exiui de utero matris meæ, nudus & abiibo illuc. Non hæc vt ingratus vel obmurmurãs vel impius dixit, sed insultãs diabolo, & abijciẽs etiam quod reliquum erat, exiuit vestes, declarãs & robur suum, & quod promptus & paratus aduersus fugientem esset Ego nudus exiui, nudus & reuertar illuc, illuc quorsũ: vbi præmia expecto, vbi coronã spero. Dominus dedit, dominus abstulit. Nullus enim e manu eius, qui omnia continet, me rapiet nullus vim faciet virtuti omnipotẽtis, quãuis equites prædati sint avarus rapuerit, diabolus incederit, non tamen absq; voluntate eius, qui permisit factum est aliquid. Sicut deo visum, ita & factũ. Sit nomen domini benedictũ. Vide & imitare. Aduersa fert, & gratias agit. Magnitudo per quã gratiã mētis in tristibus apparet. Vides qđ si in prosperitate gratias egeris, scophãta diabolus factum tuum extenuat & dicit. Non frustra colit Job dominũ? Igitur vt pateat, quod gratis colas dominũ, tentationibus exploraris, & sic strenuus & fortis comprobaris. Et nos quia dominicũ pascha perficimus, azima synceræ fidei habeamus, oportet autem gustare & agrestes lactucas, Agrestes lactucas spontaneos labores intellige. Cum illis autem, & ea quę diuina permissione nobis accidunt. Infert enim nonnũquã afflictiones p quam amaras. Verum tu quãdo amaritudinem plagarũ degustas, dic sicut ille. Viuit dominus, qui ita me secuit, viuit omnipotens, qui amarã fecit animã meam, futurum est olim amarum hoc antidotũ, animæ salubre. Et quia intestino malo laboramus, nociua illa, amaritudinis gustu expellamus, quo bona valitudine vegeti, dominicarũ carnũ cœna expleamur, pascha enim comesturi sumus. Poposcit olim deus Isaacum ab Abraham, quem ille quidem alacriter dedit, deus autẽ nõ accepit, vtpote salutis nostræ non sufficientem hostiam. Attamen typus ille factus est præsignans quod posthac veritas præstitit. Colligatur Isaac, & nõ occiditur, Dicit deus, Abraham Abraham, Non extendas manum tuã super puerum. Quare non dixit filiũ sed puerum? Vilius erat, vtpote homo, Opus autem erat non seruo vel puero, sed filio. Ne extendas manũ tuã super puerum contentus esto figuraveritatem suscipe,

Et Abraham quidem prophetat, decipitq; seruos. Vide veritatem in dictis quæ eueniunt, Et quid dicit? Sedete, ait, hic cum asino, ego autem & puer transibimus vsq; illuc & postq̃ adorauerimus reuertamur ad vos dixit, quidem ita, sed nõ ita in animo habebat, Accidit autem vt dicebat, nõ vt sentiebat, Cæterũ seruos reliquit, vt ne cogatur aliqua ex parte facere, quod ingratũ deo. Timebat enĩ, ne illi existimarẽt passum eum senile aliquid, & ita a sacrificandi conatu abstraherẽt dicentes. Quid o domine? eum ne, qui ex promissione tibi datus est immolas? sacrificas ne dilectũ illum a deo datum senectutis alũnum, heredem, nostrum dominũ, tuum successorẽ, Sarg filium, vnicum ex ipsa, & iam tãtum ac talem? Quid facias considera, cõmunica id consilij vel generationis & vitæ consorti quæ propter ipsum tot dolores partus tulit detinemus te nos occide. Eapropter sapiens ille senex obſistẽtes non accepit, sed fecit, vt sacrificium sua portaret ligna, essetq; figura saluatoris crucem gestantis, Porro gestat puer & loquitur, mouentur paterna viscera, & ab obedientia dei pater non desistit. Quid inquit puer? Pater inquit, Cogita qualis sit hæc vox apud patrẽ amantem filium. Nos balãtis ouiculæ, quæ inarticulatam vocem emitit, misereremur sacrificaturi, cogita quantum hæc ouis moueret, si cum pusillo animo ita loqueretur?

Seruos
abrahã
ad sacri
ficiũ nõ
admitte
sit,

Pater inquit ecce ignis & ligna, vbi ouis sacrificio destinata? Erat autē ipse ouis, quē iuxta spiritus sancti sententiam loquebatur, quo ad misericordiam sacerdos mouere tur. Verum ille iam didicerat, Qui diligit patrem, vel matrem, vel filium, vel filiam, plusq̃ me, non est me dignus, & imitabatur patrem illum, de quo dictum est. q̃ pro proprio filio suo non pepercerit deus. Vbi est ouis inquit, sensatus puer. Quid igitur pater dicit? Deus prouidebit sibi ipsi ouem in sacrificium, filium. Nō seruū, sed filium non famulum, sed filium. Scito igitur quare pascha perficias. Ne fermentes azyma ne hæretica malicia permiscueris, habe pura azyma. In azymis enim synceritatis, et veritatis festa celebramus. Festa autem non intellige relaxationem solam. Sint & ieiunium, bene sensatæ animæ festa, sint & afflictiones, & castigationes festa. Pro te ipso ieiuna, propter cibum fuisti inobediens per ieiunium obedis. Cibus e peradiso eiecit, ieiunium te reducit. Hoc nos præceptum diuinum sancta scriptura docet, quæ solui nequit, & cælo ipso præferenda est. Cælum enim inquit & terra transibunt, verba autem mea non transibunt, Ne timeas hominū minas, sed dei. Tuta armatura est dei timor, inexpugnabile scutum pia fides. Ne simus timidi, ne simus incōstātes. Mīnæ indoctum facile trāsferunt, firmatū autem scientia non ignis, non gladius, non presentia, non futura, non periculū, non diabolus, modo diuina adsit gratia. In rem nostram sunt tentationes. Probatī fuimus in felicitate, probati simus & in aduersitate. Alacres simus, eritq; vt non affligamur. Deus enim alacritatem mentis videns, contentus erit solavolūtate. Quod si deus nos etiā affligi voluerit, hoc erit in gloriam & probationem nostri, vt dicamus ei etiā nos. Hæc omniā venerunt super nos, et non sumus oblitī tui. Si enim nobiscum deus, quis contra nos? Momentanea est afflictio, sed perpetua gloria. Ad vesp̃eram demorabitur fletus, & ad matutinum læticia. Qui imitatores fuerint patiētiæ beati Iob, & fidei beati Abrahæ hæredes, & pietatis vtrorūq; successores, in eundem quoq; sanctorū adnumerabūtur chorū. Quorum enim similis ordo & per fides, eorum & idem honor. Deus qui coronauit beatum Iob, & confudit diabolum, credētibsq; virtutem eius mōstrauit, is omnes nos cōseruet immaculatæ vitæ studiosos, & piā fidem toto pectore amplexantes, in CHRISTO IESV domino nostro, cum quo patri & spiritui sancto sit gloria & imperium, in secula seculorum. AMEN.

EPISTOLAE QVATVOR DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTATINO POLITANO. IO. OE COLAMPADIO INTERP.

Innocentio episcopo rhomæ domino meo reuerēdissimo, pientissimoq; Ioannes in dominō salutem.

Ntequam redditæ sunt litteræ nostræ opinor, pietatem vestram auidiisse quid nam hic patrare ausa fuerit iniquitas. Ea enim rerum est magnitudo & grauitas, vt nulla ferme orbis pars relicta sit, quæ tristitiam hanc tragœdiam non audierit. Quādoquidem fama vsq; ad fines terræ perlata, plurima vbiq; lāmēta & eiulatus excitauit. Verum quia non satis est plangere, sed opus etiā, vt cura geratur, & spectetur qua ratione, & quo consilio, grauissima illa ecclesiæ tēpestas sedetur, proinde necessarium esse duxim⁹, vt persuaderetur Demetrio. Pansopho. Pappo, & Eugenio Rhodominis meis maxime venerabilibus, pijsq; episcopis, vt relictis negocijs proprijs pelago se committerēt, susceptaq; longinqua peregrinatione hac, ad vestram prope

DIVI IOANNIS CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO.

rarent charitatem, de omnibus vos manifeste docentes, quo quātotius rebus succur-
D ratur. Misimus autem cum eis venerabiles dilectosq; diaconum Paulum, & Cyria-
Theo- philus vocatur ab ipa- tore. cum, qui & ipsi, quæ facta sunt, charitativestræ exponēt, Et nos quoq; paucis, in epī-
Theo- philus nō com- mūcas- uit chry- sosto- mo. stolæ forma docebimus, Theophilus ille, qui Alexandrinæ ecclesiæ episcopatū res-
gendum suscepit, cum a piētissimo rege, cui aduersus illum quædam nunciata erant
iussus esset venire solus, collecta multitudine episcoporū nō paucorū huc venit, quo
præludio quasi declarare volebat, se ad bellum, & ad aciem pergere, cūq; in magnā,
diuinoq; cultui deditam urbem Constantinopolin ingrederetur iuxta consuetudinē
& constitutionē hactenus obseruatam non intrauit in ecclesiam, neq; nos accessit,
neq; participem se fecit, vel sermonis, vel precum, vel cōmuniōis, sed egressus ena-
ui, & prætercursis ecclesiæ vestibulis, alicubi extravrbem diuersatus est, tametsi nos
plurimū obsecraremus, & ipsum & eos, qui cum ipso erant, vt apud nos diuerterent
Erant enī diuersoria, & omnia alia quæ oportebat bene instructa. At neq; ille, neq;
ipsi nobis morem gerebant. Vnde nos ea videntes, valde cōsternabamur animo, &
quamuis iniustarum illarum inimicitiarū causam nullam inuenire possemus, nihilo-
minus tamen officium eis, quod illi nobis debebant impendimus. Nam iterum atq;
E iterum eum obsecrauimus, vt se nobis cōiungeret, ac diceret cuius gratia, statim ab
initio tantum excitaret bellum, tantamq; urbem seditiosam faceret. Verum cum il-
le causam dicere nollet, neq; vrgerent accusatores eius, vocauit nos rex pientissim⁹
& iussit vt iremus ad locum, in quo ille agebat, rei; summā ab eo audiremus. Nam
insidias & cedes, & alia plurima causabantur, nos autem scientes leges patrū, viroq;
honorem habentes, acceptis etiā super hac re ab eo litteris. Oportere in quibusq;
Theo- philite meritis prouincijs sua negocia tractari, transmōtanosq; ad nostra iudicia non trahēdos for-
titer detrectauimus, ne causam susciperemus iudicādam. Porro ille sicut & prius no-
bis oblucriari cœpit, & multa autoritate vocato archidiachono meo, quasi iam ec-
clesiaviuata esset, ac episcopum non haberet, clerum omnem sibi per illum adiun-
xit, factæq; sunt ecclesiæ seditiosæ, & e singulis ecclesijs abducebantur clerici & in-
struebātur, vt nos accusarent, & libellos aduersus nos producerēt. Post hæc vocauit
& nos ad iudiciū, nondum dilutis quæ aduersum se erant causis, id quod contra om-
Excusa- tio chry- sostomi nes canones, & leges est. Porro nos scientes, quod non ad iudiciū, sed ad hostē &
inimicū perrecturi essemus, id quod satis declarant, quæ prius ac postea sunt facta,
misimus eum episcopos, Demetrium, episcopū Pisinatiū, Eleusium, Apamiæ, Lu-
pinum, Appiariæ, Presbyteros autem, Germanū, & Seuerum, qui cōgrua lenitate
F respōderent, ac dicerent. Non vitare nos iudiciū, sed inimicū apertum, & hostē
manifestarium. Nam qui nō dum acceptis libellis statim ab initio talia fecit, & seip-
sum abstraxit ab ecclesia, precibus & cōmuniōne, & in super accusatores subornauit
clerum ad se traxit, ecclesiam desolauit, quomodo idoneus censeripossit huiusmo-
di, vt in iudicis thronum conscēdat sibi minime cōgruētem? Neq; enī congruum
est, vthi qui in Aegypto sunt, iudicent eos, qui in Thracia, & præsertim ille, qui ipse
reus est, inimicus, & hostis. At ille nihil horum reueritus, magno studio anhelabat,
Appel- lat chry- sostom⁹ ad cōsi- lium. vt perficeret ea quæ mente conceperat. Cum autē cōtestaremur paratos nos ad di-
luendum crimina, & ad innocētiam, sicut & innocentes sumus declarādam, coram
centum, vel mille episcopis, non assensit, sed licet absentes essemus, & ad synodū ap-
pellaremus, & iudiciū inquireremus, & non auditoriū, sed manifestas inimicitias
fugeremus, ipse tamē accusatores suscepit, meos excommunicauit, & de illis, qui nō-
dum se de suis purgauerant criminibus libellos collegit, quæ omnia legibus ac cano-
nibus prohibita sunt. Et quid opus est multum dicere? nō destitit omnia facere & tra-

stare donec nos vi, & potentia e ciuitate & ecclesia eiiceret, etiam iam prouecta ve-
 spera, & vniuerso populo nos attrahente. Tractus igitur vi, & abductus a magistratu
 ciuitatis, in media ciuitate, & in nauim cōiectus per noctem nauigauī, eo quod ad sy-
 nodum & iustum iudiciūm prouocaram. Quis hæc sine lachrimis, etiam si lapideū
 cor habeat audiret? Verum sicut prius dixi ea quæ perperam fiunt, nō solum deplo-
 randa, sed & corrigēda sunt, & ideo charitatem vestrā obsecro, vt prouocetur ad cō-
 dolendum, faciēdumq; omnia quo mala hæc sistantur. Neq; enim hic facinorum il-
 lius finis, sed ad priora adiecit & alia. Nam postquā eos qui ecclesiam inuaserāt piē-
 tissimus rex eiecit, & multi episcopi qui aderant cognoscētes, & fugientes insidias il-
 lorum quasi incēdium depascens omnia, in suas regiones concesserunt, nosq; iterū
 in urbem, & in ecclesiam, a qua eiecti eramus, vocati sumus, inducētibus nos episco-
 pis supra triginta & notario a rege piētissimo, in hoc misso, ille statim aufugit, eo q̃
 ingressi mox obsecrabamus Christianissimū regem, vt consiliū cogeret, quo facta
 hæc iustificarentur. Male conscius enim sibi erat, & reprehensionē pertimescens &
 idcirco cum regis literæ in omnia loca mitterentur, & vnde quaq; omnes congrega-
 rent, occulte mediaq; nocte ipse & sui conscensa nauī, elapsi sunt. Porro nos, vtpote
 conscientia nostræ fidentes, non propterea destitimus, sed eadem iterū a Christia-
 nissimo rege rogauimus. Qui & pro sua pietate, missis ad illum nuncijs, eum & om-
 nes, qui cum eo erant, ex Aegypto vocauit, vt rationem factorū redderent, neq; suf-
 ficere putarent, ad defensionē, quæ attentarant ex vna parte, absentibus nobis, tam
 iniuste contra tot, ac tantos canones. Atqui regis literis ille non obtemperauit, sed
 domi mansit, pretextens seditionem populī, et intēpestiuā festinationē, tametsi etiā
 illic erant qui ei reluctabantur, & populus quoq; ante literas conuicijs eum abluerat.
 Verum hæc nos exacte prosequi nolumus, summatim nefarios illius conatus osten-
 dentes. Itaq; nos non quieuius, sed in hoc incubuimus, orantes regem, vt habere-
 tur iudiciū, in quo agere & respōdere liceret. Dicebamus enim nos paratos ad ostē-
 dendum nos non esse reos, sed illos legum extremos transgressores. Erant autē reli-
 cti hic Syri, qui cum eo affuerant, & cōmuniter omnia fecerant. Quos etiam acces-
 simus, ad dandam rationē parati, atq; super ea resæpe eos interpellauimus, obsecran-
 tes, vt dignentur nobis libellos & commentarios accusationem dare, vel genus cri-
 minum, vel accusatores ipsos significare. Verum nihil horum obtinuimus, iterūq;
 ex ecclesia eiecti sumus. Quod si quæ tunc contigerunt, & omnem excedūt tragœ-
 diam, enarrare vellē: quis sermo explicaret? quæ auris sine horrore perciperet? Cū
 autem illa, quæ dixi, pretenderemus, ipso magno sabbato, collecta manus militum
 ad vesperam diē, in ecclesias ingressa clerum omnem qui nobiscum erat, vi eiecit, &
 armis gradum circuncirca muniuit. Mulieres quoq; quæ per illud tempus se exue-
 rant, vt baptizaretur, metu grauiorum insidiarum nudæ aufugerūt. Neq; enim con-
 cederetur, vt se velarent, sicut mulieres honestas decet. Multæ etiam acceptis vulne-
 ribus eiiciebantur, & sanguine implebantur natatoria, & sancto cruore rubescebāt fluē-
 ta. Neq; hic rerum finis erat. Nam & sanctuaria ingressi sunt milites, quorū aliquos
 scimus nullis iniatiatos mysterijs, & viderunt omnia, quæ intus erant. Quin & sanctis-
 simus CHRISTI sanguis, sicut in tali tumultu cōtingit, in predictorū militum ve-
 stes effusus est. Fiebantq; quasi in barbarica captiuitate omnia. Vulgus enim in so-
 litudinem fugabatur, populus omnis extra ciuitatem versabatur, erantq; in tanto fe-
 sto vacuæ ecclesie, & plures quā quadraginta episcopi, qui nobis cōmunicarāt cū
 populo & clero, sine causa fugabatur. Et ob p̃digiosa flagitia, ubiq; per fora, per do-
 mos, per solitudines, per omnes ciuitatis partes, omnia lamētis, eiulatibus, fontib⁹

A

Prima
eiectio
Chryso-
stomi.Reuoca-
tur
Chryso-
stom⁹
Fugit
Theos-
philus.

B

Instat
apud re-
gē p̃ iu-
dicio
chryso-
stomus.Theos-
phil⁹ a
plebe
sua res-
prehen-
susSyri cō-
denant
chryso-
stomū
secūdo.

C

Baptis-
m⁹ vio-
latus.Orta sca-
ditio.

DIVINO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM EPISTOLA.

lacrymarū, & id genus calamitatibus plena erant, & in tanto tumultu, & trepidatio-
ne ac planctu erant omnia, vt non modo qui affligebātur, sed & qui nihil tale patie-
D bātur, & non solum qui nostræ fidei erant, sed & Hæretici & iudei, & Gētiles qua-
si ciuitate capta nobiscū dolebant. Talia ausi sunt illi præter sententiā pietissimi re-
gis, nocte profunda, episcopis hæc instruētibus, & vbiq; militantibus, nec erubescē-
tibus, quod essent duces militum, & pro diaconis satellites præeūtes haberēt. Facto
autem die, omnis ciuitas extra muros sub arbores, & in nemora emigrauit, ibi festū
diem celebrans, quasi oues dispersæ. Liceat vobis in his & cetera oīa pensare, nam
omnia quæ facta sunt, sermone cōplecti vt dixi, impossibile est. Est autē & hoc per
quā molestum, quod talia, tantaq; mala, nullum adhuc finem accipiūt, neq; spes est
quod statim finiatur, sed augentur indies magis ac magis, nosq; multis ridiculo facti
sumus, imo ridet nullus, etiā valde peruersus, lugent autem omnes, propter extre-
mam et inauditā hanc maliciā, malorum facile colophonē. Quid, si quis dicet, de
turbationibus etiā in alijs ecclesijs postea excitatis? Nō enim hic cessauit hoc ma-
lum, sed vsq; ad oriētem peruenit. Nam sicut a capite quod malis humoribus plenū
E & reliqua mēbra corrūpuntur, ita & nunc quoq; tumultus, qui in hac magna ciuita-
te coeperunt, quasi ex fonte in omnia loca effluūt, & clericivbiq; in episcopos insur-
gunt, & episcopi ab episcopis, & populi a populis scissi sunt, & alij propediē scinden-
tur, & expectatur vbiq; malorū partus, orbisq; totius subuersio. Igitur domini maxia
meuenerandi, & pij cum hæc ita se habere didiceritis, studium vestrum, & magnam
diligentiā adhibere, quo retūdatur hæc, quæ in ecclesias irrupit iniquitas. Quippe
si mos hic inualuerit, & fas erit cuius in alienam parœciam irrumpere, idq; ex tantis
interuallis, & eijs cere quos voluerit, & authoritate propria quæq; pro libidine sua fa-
cere, scitote quod breui transibunt omnia, & totus orbis premetur, bello nō indicto
omnibus ab omnibus eiectis, & omnes inij ciētibus. Quapropter ne confusio hæc,
omnē quæ sub coelo est nationē inuadat, obsecro vt scribas quod hæc tam inique fa-
cta, & absentibus nobis, & non declinātibz iudiciū, non habeant robur, sicut neq;
sua natura habent, illi autem, qui inique egerūt poenę ecclesiasticarū legū subiaceāt
nobis vero, qui nec cōuicti, nec redarguti, nec habiti vt rei, literis vestris & charitate
vestra, aliorumq; omnium, quorum scilicet & antea societate fruebamur, frui con-
cedite. Si autem aduersarij nostri, qui ita inique egerūt, adhuc fingunt crimina quæ-
dam, propter quæ nos iniuste eiecerunt, nō datis nobis, neq; cōmētarijs, neq; libel-
lis, neq; manifestis testibus, agemus & tuebimur etiā nos libenter causam, mōstra-
F bimusq; illos ipsos, nō nos reos esse eorum, quæ nobis impingūt, sicut & plane inno-
xii sumus, & contra quæ ab ipsis facta, contra omnē sunt honestatē, cōtra omnes le-
ges, contra oēs ecclesiasticos canones. Et quid dico canones ecclesiasticos? Neq;
in gentiliū iudicijs, neq; in barbarorū tribunalibus talia attentata sunt vnquam.
Neq; Scythæ, neq; Sauromatæ vnquam iudicarunt, iudiciū dandum vni parti,
absente ea quæ accusatur, & vitante non iudiciū, sed inimicitias, & inuocante mul-
ta millia iudicū, & potestate coram toto orbe declaraturam, se non esse ream, de-
pulsuramq; crimina, & ostensuram suam innocentiam. Hæc igitur omnia, cum ita
se habere itellexeritis a dominis meis pietissimis fratribz nostris episcopis, obsecro,
vt præstetis id quod petent officiij. Quod nō solum nobis gratificabimini, sed & ec-
clesiarum vniuersitati, mercedemq; accepturi estis a deo, qui nihil nō propter eccle-
siarum pacem facere dignatur. Sempervale, & ora pro me domine dignissime et san-
ctissime.

AMEN.

INNOCENTIO EPISCOPO RHOMAE, IN OANES IN
DOMINO SALVTEM.

A

Orpus quidem nostrum, vno eodemq; loco tenetur, & stabilitum est /
animus autem charitatis ala in vniuerso orbe circūuolat. Proinde li-
cet tanta itineris intercapedine separati simus, a pietate tamē vestra nō
absumus, sed cottidie vobis presentes sumus. Animi enim oculis vide-
mus vestram illam fortitudinem & synceram affectionē, cōstātiāq;
nō mutabilem, & quod vos cōsolari nos plurimū & perpetuo cupiatis. Quanto enī
fluctus extollūtur sublimius, & plures latent scopuli, vehementioresq; venti sunt &
tempestates, tanto & vigilantia vestra augetur. Neq; vos tanta viæ prolixitas, neq;
tantum temporis interuallū seigniores reddidit, sed perseverāter imitāmini optimos
gubernatores, qui tunc maxime vigiles sunt, quādo eleuari fluctus, & mare intume-
scere, & multas aquas in nauim inundare, grauissimāq; interdū noctem ingruere vi-
dent. Eapropter & gratias vobis habemus multas, & desyderamus quidē ad vos da-
re crebras literas, id quod nobis maximo foret solatio. Verum quia solitudo huius
loci in tantum vos a nobis separat, neq; facile ad vos peruenire valēt hi qui nobiscū
agunt, vel etiam qui inuicino habitant, tum q; in extremis finibus locus ille situs est,
tum quod latrones vias illas circūcirca obsident, precamur, vt diuturnū silentiū no-
strum efficiat quod magis nobis cōdoleātis, q̄ q; nos reos putetis negligētiā. Neq;
enim contemptus, in causa est, quod tacuimus. Nunc enim multo tempore venera-
bilem, & dilectum Ioannē presbyterū, Paulumq; diaconū in hoc tenuimus, vt scri-
beremus. Perpetuas enim vobis gratias agimus, quod paternam erga nos beneuolē-
tiam declarastis. Nam quantum in vestra pietate litum fuit, iam res omnes sedate &
emen datae, & sublata omnia scandala fuissent, gauderentq; ecclesiā trāquilla & syn-
cera pace, & essent plane secunda omnia, neq; contemptae leges, neq; violatae pa-
trum constitutiones forent. At illi in suis impijs operibus pergunt, & quasi antea ni-
hil attentarint, ita priora malefacta recentibus vincere certant. Nolo autem omnia
quae interim gesta sunt singillatim recensere, quandoquidē non solum epistolae, sed
& historiae modum trāscenderet narratio. Cæterum vestram oro vigilantia / quod
licet illi omnia tumultibus impleuerint, laborauerintq; morbis incurabilibus, & pœ-
nitentiā non capacibus, si tamen curari morbos voluerint, ne affligantur, neq; e cœ-
tu abiciantur, consyderata tanti operis magnitudine. Certamen enim illud ferme
totius orbis est. Ecclesiā vsq; ad genua humiliatae sunt, populi dispersi, clerus diue-
xatus, episcopi exules, constitutiones patrum violatae. Et idcirco iterum atq; iterum
& sepius vestram oro diligentiam, vt quanto maior est tempestas, tanto maius ad-
hibeatur studium. Expecto quidem futurum, vt aliquando amplius corrigantur.
Quod si minus fiet / vos vestram coronam paratam apud misericordem deum ha-
betis, & hi, qui iniuria afficiuntur / consolationem ex incremento charitatis vestrae
non minorem accipient. Nam & nos tertium nunc annum in exilio versamur, ex-
positi, pesti, fami, bello, continuis incursionibus, solitudini indicibili cotidiane mor-
ti, & Isauricis gladijs, & non mediocriter nos consolatur solida vestra fides & cha-
ritas, quae se in me tam tenui & simplici oblectant. Hic noster murus, hæc securitas
hic portus absq; fluctibus, hic multorum bonorū thesaurus, hæc leticiæ mirificeq;
voluptatis causa est. Et si in desolationem quam ille est locus, iterum abigemur, nō
paruam hinc habentes nostrarum afflictionum consolationem, abimus.

Pytius
BStudiū
thoma-
ni pōti-
ficis er-
gachry-
soltoz-
mum.

C

F

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM EPISTOLA.

D

CYRIACO EPISCOPO EXVLI. IOANNES EXVL.

Gemoesticię tuę vlcus denuo exhauriā, & cogitationes, quę ibi hāc tristitię nubem inuehūt, denuo discutiam. Quid enim est quod moeres & luges. An quod periculosa tempestas, & luctuosum naufragiū ecclesiam inuasert? Hoc & ego scio, nec est qui contradicat. Et si vis depingam formā rerum, quomodo se se habeāt. Mare ab infima abyssō, a motis repagulis omnibus turbari cōepit, & nautę relictis remis, & gubernaculis, manibus amplexati gēua, & omni cōsilio propter tempēsta, tem delituti, neq; cōelū spectant, neq; pelagus, neq; aridam, sed in stratis iacēt, plo-

Stat^o ec-
clesię
turbulā
te et se-
ditiose

rantes & flentes. Et talia quidē in mari cōtingunt. Verum in mari nostrō, grauiore
tempestates, grauioreq; fluctus sunt sed ora dominū nostrū **CHRISTVM**, qui
nō arte tempestatē sedat, sed nutu solo maris sequitiam soluit. Ne sis autē pusillo ani-
mo, qđ licet sepe rogaueris, nō tamē sis exauditus. Habet enim hanc cōsuetudinē
deus. An non potuit ipse tres pueros liberare, vt nō eiicerētur in caminū ignis? sed
cum in seruitutē redacti cum in regionem barbarorū abducti, cum paterna hāredi-
tate priuati essent, cum ab oībus ignorarētur & nihil eis penitus relictum esset, tunc
deniq; **CHRISTVS** verax deus repente mirabili opere disperlit ignē. Ignis enī

E non ferēs iustorū virtutē exiliij foris, & Chaldeos, quos circa caminū inuenit, incē-
dit, fuitq; illis postea caminus pro ecclesia. Vnde & oēs creaturas aduocabant, tam
visibiles quam inuisibiles, angelosque ac virtutes, & omnia complexi dicebant. Be-
nedicite omnia opera domini dominū. Vides quomodo patiētia sanctorū, ignē in
rorē cōmutauit, tyrānūq; ita placauit, vt in omnē orbē terrarū literas mitteret? Ma-
gnus deus, inquit, SidracK, Misak, & Abdenago. Et ecce quanta seueritate prae-
cipit statuēs, qđ si quis verbū aduersus illos dixerit, domus eius cōfiscetur facultatesq;

cōsilia
Chryso-
stomi.

diripiātur. Ne igitur mōesto & pusillo animo sis. Et enim ego cum a ciuitate fuga-
rer, nihil horū curabam, sed dicebam intra memetipsum. Si quidem vult regina me
exulem, agat in exiliū. Domini est terra & plenitudo eius. Et si vult secare secet. Idē
passus est & Esaia, subscribar illi. Si vult in pelagus me mittere, Ione recordabor, si
vult in caminū iniicere, idē passi sunt tres illi pueri. Si me feris vult obijcere, obij-

F ciat. Danielis in lacū proiecti recordabor, si me lapidare vult, lapidet me. **ST**epha-
nū habeo primū martyre socium. Si & caput tollere vult, tollat, habeo socium Ioan-
nem baptistam, si & substantiam auferre, auferat. Nudus exiui de vtero matris meae,
nudus etiam abibo. Me admonet apostolus. Hominis personam ne accipias. Et si

Ad cō-
munio-
nē nō ie-
iunose
recepis-
se.

adhuc hominib⁹ placere, seruus **CHRISTI** vtiq; nō essem. Amat me & Dauid
dicens, Loquebar corā regibus & nō cōfundebar. Multa quidē aduersus me cōfin-
xerūt, & dixerūt, qđ ad cōmunionē nō ieiunos receperim, et si quidē hoc feci, expū-
gatur nomē meū ex albo episcoporū & nō scribatur i libro orthodoxę fidei, qm̄ ec-
ce si tale quid admisi, abijciat me etiā **CHRISTUS** e regno suo, si autē pgunt hoc mihi
obijcere & cōtēdere deponāt & Paulū, qui postqđ cenauit, totā domū baptizauit.
Deponant & **CHRISTVM** ipsum qui postquam cōnatum est, apostolis com-
munionē dedit. Dicūt, quod cum muliere dormiuerim exuite me, & inuenietis mē

cōtinen-
tia chry-
sostomi

brorum meorum mortificationem. Sed hec omnia per inuidiam excogitarūt, iam
multum contristaris frater Syriace, qđ illi nos in exiliū abegerunt, ipsi autē in tem-
plo fidenter ambulant, & loquuntur, multitudinēq; satellitum stipātur. Verum hoc
loco mēte versa Lazarum & diuitem. Vter illorum hoc seculo afflictus? vter fructū

accepit? Quid nocuit illi inopia? Nonne quasi athleta & victor in sinus Abrahe abductus? Quid profuit huic opulentia, & quod in purpura & bysso vitam egit. Vbi nam qui fasces gestabat? ubi satellites? ubi equi aureis frenis? ubi parasiti, & regia mensa? Nonne ut latro, vincetus in infernum abductus est, nudam animam exportans, & clamans vana voce, Pater Abraham mitte Lazarum, ut riget, & refrigeret summitate digiti linguam meam, quia grauiter torqueor? Cur patrem vocas Abraham, cuius vitam non es imitatus? ille omnem hominem in domo sua hospitabatur, tu autem neque inopis curam habebas. Non est plorandum & flendum, quod diues ille, aquae gutta, dignus non habetur. Micas cadentes de mensa, pauperi non dedit, quid mirum, si nunc gutta aquae non accipit? Hyeme non seminauit misericordiam, venit estas, & nihil melluit. Est & haec dispensatio domini, ut quando impios punit, & iustos remunerat, mutuū se videant & cognoscant. Etenim tunc martyres, suos quinque tyrannos agnoscunt, & tyranni suos quos afflixerunt martyres. Neque mea verba sunt haec, sed sapientis, qui dicit Tunc in magna fiducia stabit iustus aduersum eos, qui se affixerunt. Nam sicut si viator, qui in aestu & calore ambulat, inuenitque fontem limpida sitis flagrans, & magna fame laborans, qui sedet ad mensam omnigenis dapibus instructam, prohibeatur a potentiore aliquo, ne mensam, vel fontem contingat, neve cibis & aqua fruatur, valde grauē dolore afficiuntur, ita & in die iudicii videbunt impij sanctos letari, & ipsi mensa regia frui non poterunt. Ita & deus Adamū punire volens, fecit eum e regione paradisi terram operari, ut locum illum desiderabilem cottidie videns, maiorem in anima dolore haberet. Ceterum nos, quamuis hic non conuenimus mutuū, attamen alibi nullus est qui prohibeat, ne simul versemur. Videbimus sane eos, qui in exilium nos miserunt, sicut Lazarus diuitem, & martyres tyrannos. Ne igitur animo conficiaris, sed esto memor prophetae dicentis. Subsanationem hominum ne timueritis, & ab improbitate eorum ne vincamini. Nam sicut lana a tinea deuorabitur, & sicut vestes veterascent. Cogita autem & dominum, quomodo statim a cunabulis persecutionem tulerit, & in terram barbaram fuerit missus. Qui terram continet, factus est nobis signatura, ne deficeremus intentionibus. Recordare passionum saluatoris & iniuriarum quas tulit pro nobis. Alij eum Samaritanum vocabant, alij daemoniacum, & voracem, & pseudo prophetam, dicebant enim. Ecce homo vorax & vini potor, & in principe daemoniorum daemonia eius cit. Quid autem, quod duxerunt eum, ut precipitarent? Quid, quod in faciem eius conspuerunt, & alapas ei dederunt? Quid, quod aceto & felle potarunt, & arundine caput eius percusserunt? Quid, quod eum circumdederunt chlamyde, & spinis coronauerunt, & supplicando, omniq; alio irridenti genere deriserunt, circumdederuntque eum sanguinarij illi canes? Quid, quod ad passionem ductus, & nudatus, dereliqueruntque eum omnes discipuli. Et vnus quidem negauit, alius etiam prodidit, alij autem omnes fugam inierunt, & solus ipse stetit nudus in medio illarum barbararum, quas festus dies coegerat, & quod ut malefactorem in medio malefactorum eum crucifixerunt, & quod sepultura carens pendebat, neque deponebant ipsum a cruce, donec precibus a quodam impetratus qui eum sepeliret, & quod sepulturam non habuit, conuiciaque mala aduersus eum pronunciabant, & inter cetera, quod discipuli ipsum furati essent, & quod non resurrexisset. Cogita item apostolos, quod ubique persecutionem ferebant, & occultabantur in ciuitatibus, non valentes in aperto ambulare, & quomodo Petrus apud Simeonem coriarium, & Paulus apud mulierem purpurariam latuerint, neque enim diuitibus fidere audebat, sed post haec facta sunt omnia prospera, ita & nunc,

A
De laza
ro et di
uite.

Vide
būt scī
pōt
mortē
se mu
tuū
tyrānos
qui se
affixe
runt.

B
Adamē
regiōe
paradis
si quare

Christ
exēplū
patiētiē

C

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEG MATVM EPISTOLA.

D Igitur ne sis tristi animo. Audiui eni & ego de deliro illo Nectario, quem regina in throno collocavit, quod afflixerit fratres & virgines non volentes sibi communicare & quod multi illorum propter me in carcere mortui sint. Nā lupus ille est in agni no habitu, & personam gerit episcopi, cum sit adulter. Nam sicut adultera est mulier, quæ vivente viro alteri se coniunxerit, ita & ille non carnalis, sed spūalis est adulter, qui me vivo sedē meæ ecclesiæ inuasit. Hæc tibi per epistolam significata sint a Cucufis Ciliciæ, quo loco regina me exulem manere iussit. Porro in itinere multa aduersa mihi acciderunt, quæ non curauimus. Vbi autem in Cappadociæ prouinciam Tanrocliciam venimus, multi sanctorum patrum chorinobis occurrerunt. Occurrit in primis examina monachorum & virginum, iuges lacrymarum fontes effundentium & flentium, eo quod in exilium nos proficisci videbant dicebantq;: Tolerabilius fuisse, si sol radios suos retraxisset obscuratus, quā quod os ioannis tacuerit. Turbauerunt & afflixerunt hæc me non parum, eo quod omnes propter me flentes videbam, alia enim omnia nō admodum curabam. Episcopus autem huius ciuitatis me perquam humaniter excepit, multamq; in nos declarauit charitatem, atq; adeo si licuisset se de sua nobis cessisset, nō nos a patribus præscriptam legem obseruassem? **E** Oro & supplico. genuaq; tua contingo frater, abijce luctum mœroris tui, & nostri apud deum memor esto, nobisq; rescribere precor.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, AD EPISCOPOS ET PRESBYTEROS: OB PIETATEM IN CARCERE INCLVSOS, EPISTOLA.

Beativos ob carcerem, ob catenas, ob iniecta vincula, beati inquam, & ter beati, imo sepius. Totum orbem vobis conciliaſtis, etiam longe absentes amicos vobis fecistis, Vbiq; terrarum & marium canuntur vestra præclara facinora, fortitudo, constans sententia animusq; minime seruilis. Nihil quod alijs videtur graue, nos deterruit, non tribunal, non carnifex, non tormenta, non minæ, quæ inumeras mortes nunciabant, nō iudex qui ignē ab ore flabat, nō aduersarij, qui fredebant dentibus, & innumeris alijs insultandi modis gestiebant, nō tantę calūniæ, nō impudentissimæ accusationes, nō mors ante oculos cottidie proposita, sed hæc omnia vobis vberem potius consolationis materiam præstiterunt. Et idcirco clari quidem vos, & celebrant, ac prædicant vos omnes, non amici solum, sed & inimici ipsi, qui hæc effecerunt. Eorum si quis introspiciat cōscientiā, licet non manifeste fateatur, inueniet etiā apud ipsos vestrū miraculū magnificari. Tanta res est virtus, vt illā etiā impugnātes admirētur. Tanta res est malicia, vt etiā ij qui eam operantur cōdemnēt. Et ita i hac vita res vestre se habēt. Quæ aut in cœlis fiunt, quis sermo digne explicabit: inscripta sunt nomina vestra in libro vitę. Cū sanctis martyribus cōnuerati estis. Scio hæc ego certo, nō q̃ in cœlū trāscēderim, sed e diuinis oralibus didici. Nā si i oānes ille iſcœcūde fructus, & eremi ciuis, nuptiis i quas peccabat, patrocinaſt est, & cū p̃uaricationē corrigere nō posset, arguit tamē, et p̃pterea i carcerē cōiectus & decollatus martyr & martyrum primus est. Vos qui legib; & cōstitutiōib; patrū: quas trāsgrediūtur aliqui, & sacerdotio, q̃ iuadūt & cōtamināt, patrocina mini et p̃pter veritatē hæc patimini vt cesset ipudētes calūnię cogitare qualē accepturi sitis mercedē, nō licet tibi habere vxorē Philippi fratris tui dixit fortis & sublimis ille satisq; ei fuit ad recētē arguēdi libertatē. Locuti estis & vos. Et exposita sunt etiā vestra corpora pœnis, supplicijs, tormentis. Nondū decapitati estis, sed lōge acerbiora tulistis. Nō enim idem est breui tēporis momēto caput amittere, & tāto tēpore

pore cum talibus luctari doloribus, terroribus, minis, vinculis, abductionibus ad tribunal / carnificum manibus, sycophantarū linguīs, operibus, dicacitatibus. Nam & hoc maximum certaminis genus. Poniturq; a beato Paulo in magnorum certaminum ordine, cum sic ait. Recordamini dies pristinos, in quibus illuminati ingens certamen afflictionum sustinuistis. Deinde certamē narrans, ipsum ponit sic dicendo. Partim opprobriis & afflictionibus spectaculo estis, partim cōmunicantes his, qui sic affliguntur. Si ergo qui cōmunicant / certant / multo magis qui sustinēt. Non enim vnā, aut duas, aut tres, sed longe plures sustinuistis mortes, & si non experientia, certum tamen quod animo. Gaudete igitur et plaudite. Dominus cœlorum iussit nō solum nō dolere, vel frangī animo, vel decidere, sed gaudere et exultare, quando nomē vestrum tanquam malum eiicient. Quod si in sycophantijs gaudendum, quando his accedūt calūniæ, verbera, tormenta, gladij acuti, vincula, catenæ, abductiones, traductiones inimicorum atroces cateruæ, cogitate qualis merces, quam coaceruatae erunt retributiones. Gaudete igitur, exultate, viriles estote / corrobora-
mini / cogitate / quot vestro exemplo ad certamina armatis, quantos fluctuabundos confirmatis, quantos spiritus resuscitatis. Nam afflictionibus vestris multum profuturi estis, non solum præsentibus, sed & absentibus, nec his solum qui vident, sed & his qui audiunt. Continuo versetur in ore vestro, illud apostolicum dictum. Non sunt equales afflictiones, quæ nunc tolerantur, ad futuram gloriam in nobis reuelandam. Expectate, Breui tentationum finis erit, liberatio que perfecta. Orate etiam iugiter pro nobis. Nam & si viarum prolixitate longe diuersis locis habitamus, multoq; tempore a vobis segregati sumus. Attamen vos vt præsentes & conuiuentes nobis deamamus, vestrum amicū caput exosculamur, coronatos vos ex-
pensis manibus excipimus. Expectate etiam vos ex mutua erga nos charitate luscum vestrum maximum, Nam si magnam mercedem expectare licet his, qui vos amant, cogitate quales vos, qui tantis claretis virtutibus, manent retributiones.

A

Cōdole
re afflis-
ctis iter
certamin
na,

B

Taxata
penia
Chryso-
stomi.

C

Amico-
rū est res
prehens
dete.

DIVIOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA DE FE-
RENDIS REPREHENSIONIBVS, ET CONVER-
SIONE PAVLI, IO. OECOLAMPADIO INTERP.

Reprehenderunt nos amicorum quidā, quod productiora sermonū
initia faciamus. Igitur siue iniuste illi taxent, siue iuste sententiam fe-
rant, vtpote de his, quæ a nobis audierūt, hic quasi in foro in quo om-
nibus iudicare concessum est, nos hoc primum præfatione demon-
strabimus, quod illis ob hanc reprehensionē, gratiam habemus. Re-
prehensiones enim non ex malicia, sed cura proximi proficiuntur
Alleuerauerim, amare me amicū non solum quando laudat, sed & quando repres-
hendit & corrigit. Nam omnia laudare tam quæ bene se habent, quam quæ male,
Non fuerit amici, sed irrisoris, & nō diligentis, sed decipiētis. Laudare, si quid fiat,
vt debet, reprehendere autem, si peccatum fuerit, amici est, & curam agentis. Et vt
discatis, quod sine delectu omnia laudare, & in omnibus beatum dicere, non sit ami-
ci, sed imposteris, dicit scriptura. Popule meus, qui te beatum dicunt ipsi te decipiūt
& semitam pedum tuorum exturbant. Sane inimicum ne laudantem quidem pro-
bo, Amicū vero & reprehendentem amplexor. Ille & si me osculetur, insuauis
est, hic & si vulneret, amabilis. Illius osculum suspicione plenum est, huius vulnus
medicamentū vim habet. Propter hoc dicit quidam. Fideliora sunt vulnera amici
quam blanda oscula inimici. Quid dicis? Vulnera amicorum meliora dicit.
Non enim ad naturam eorum quæ fiunt, Sed potius ad affectionē eorū qui faciunt

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

D attendit. Vis discere, quomodo fideliora sunt vulnera amici, quam blāda oscula inimici? Osculatus est dominum Iudas, sed osculo ꝑ didit, venenum habebat os eius, maliciaq; impleta erat lingua eius. Paulus vulnerauit eum, qui apud Corinthios scortatus fuit, sed saluauit. Et quomodo vulnerauit? Dicit quod dederit eum satanæ, inquit enim, Tradatur Satanae ad iteritum, quo spiritus saluus sit in die domini IESV. Vidisti vulnera salutem afferentia, vidisti osculum proditione plenum? Sic fideliora sunt vulnera amici, q̄ blāda oscula inimici. Verum inquiramus quomodo hoc dictum, non solum in hominibus, sed & in deo & diabolo habeat locū. Ille enim amicus, hic inimicus, ille saluator, & curam nostri gerens, hic inimicus, & deceptor. Et hic quidem aliquando dedit osculum, ille vero vulnus inflixit. Et quomodo hic osculatus est, & ille vulnerauit? Hic quidam dixit. Eritis sicut dii. Ille autem, Terra es, & in terrā abibis. Vter igitur magis profuit hic ne qui dixit. Eritis sicut dii, an ille qui dixit. Terra es, & in terram abibis? Ille mortem interminatus est, hic immortalitatem promissit. Atqui hic, qui immortalitatem pollicitus est e paradiso eiecit, ille vero qui mortem cōminatus est, in cœlum inuexit. Vides, quomodo fideliora vulnera amici, q̄ blāda oscula inimici? Proinde hoc primū declarare volui, quod gratiā habeam his, qui me arguunt. Amici enim siue iuste siue iniuste arguunt, non opprobare volunt, sed hoc faciunt vt emendent. Inimici autem & si iuste reprehendūt / hoc tamē agunt, non vt corrigant / sed vt exhibilent / sicut & illi dum laudant / hoc vnū spectāt vt meliorem reddant / & hi dum laudant / student quomodo supplātare possint. Verum tamē quomodo cūq; reprehensio contingat / vtile fuerit / bonumq; magnum, si ferantur reprehensiones & accusationes / & non detur locus iræ & exasperationi. Qui enim odit redargui, ait, insipiens est. Non dixit sic vel sic redargui / sed tantum redargui. Nam si quidem iuste arguit amicus, agit vt peccatum corrigat, sin absq; ratione & immerito, iam laudanda est voluntas eius & probanda bona mentis intentio, agnoscendumq; & testandum amicitiae beneficium, non enim reprehenderet, nisi multum diligeret. Proinde ne stomachemur, ne succenseamus / cum arguimur. Quod si omnes ita affecti essemus / vt & argueremus peccantes / & lapsi libenter ferremus reprehensiones / mirum quāta hinc vitæ nostræ accederēt commoda. In peccatis enim hoc operantur reprehensiones quod invulneribus remedia. Idcirco sicut insipiens est qui pharmaca reijcit / ita & stultus qui non suscipit grato animo reprehensiones. Atqui non raro multi exasperantur / & intra semetipsos cogitant & dicūt Sapiens ego / & tanta præditus intelligentia / hunc ferrem? Ignorant autē quod hoc extremæ dementiæ sit iudiciū. Videbam enim, inquit, hominem qui sibi videbatur sapiens, & maiorem illo spem habet insipiens. Eapropter & Paulus dicit. Ne sitis prudentes apud vosmetipsos. Nam licet mirum immodum sapiens sis & perspicuas ea quæ oportet, attamen homo es et consiliario tibi opus est. Solius enim dei est nullius indigere, & nullo opus habere consiliario. Et propterea de eo solo dicitur. Quis cognouit sensum domini, vel quis eius cōsiliarius fuit? Cæterū homines nos, etiam si plurimum sapientes simus, in multis tamen reprehendi meremur, atq; hinc naturæ nostræ apparet infirmitas. Non enim omnia esse possunt in hominibus. Et quare? Ecce filius hominis non est immortalis. Quid lucidius sole / attamen & lux eius deficit? Et profecto sicut fulgidam illam lucem, & fulgurosum iubar sepe numero superuenientes tenebræ obtegūt, ita & intellectum nostrum, quasi in meridie fulgentem, & perspicuum, inconsiderantia obrepens tenebrosum reddit. Et nonnunquam euenit, vt sapiens nō videat quod oportet, & minor & hebetior clare & acute illud pspiciat. Hinc est, quare neq; sapiēs extolli, neq; abiectior miserū se dicere de,

beat. Itaq; magnum bonum est ferre reprehensiones, magnum etiam bonum est posse reprehendere, nam hoc fides & cura, quam proximo debemus exigunt. Iam nos si quem videmus veste breviori, & lateribus aperta, vel alioqui indecenter vestitum, admonemus & emendamus, verum videntes vitam eius dissolutam, ne verbum quidem proferimus, videtes mores eius nefarios, preterimus tametsi ridicula sint ea quae ad vestes pertinent, periculosa autem & danosa, quae ad animam. Dic obsecro, Nonne, cum vides fratrem per preceps ferri, vel alio qui per incuriam alio quam oportet spectare manum ei porrigis? Nonne a lapsu erigis? nonne reprehendis & arguis? Et in his, maioris facis non offendere, & non haberi pro inimico, quam salutis eius curam habere? **A** Et quam habiturus es apud deum veniam? vel quam defensionem? Non audisti, quid deus Iudeis precepit? nempe ne errantia inimicorum iumenta despiciant, & lapsa ne pretereant. Quod cum Iudeis preceptum, ne inimicorum bruta contemnant, nos ne fratrum animos, qui cottidie supplantantur despiciamus? Et quomodo non est summa inhumanitas, & ferina crudelitas, nos non tantum curae hominibus impendere, quantum alij iumentis? **B** Hoc est quod omnem vitam nostram confundit, hoc est, quod omnem ordinem subvertit, quia neque boni consulimus, cum reprehendimur neque alios reprehendere volumus. Ideo enim molesti sumus, cum arguimus, quia & exasperamur, cum arguimur. Enimvero si sciret frater, quod a te laudaretur te arguens, ipse etiam vicariam eandem operam tibi impenderet. Caeterum si discere vis, quod etiam si ingenij acrimonia antecellas alios, si que valde perfectus, puenerisq; ad summum ipsum virtutis fastigium, opus tibi sit consiliario, & aliquo qui te corrigat & arguat, audi historiam veterem. Neque enim Moyse facile par fueris, qui ut scriptura inquit, omnium hominum erat mitissimus, amicusq; deo, & in externa philosophia bene institutus, et non minus spiritualium intelligentia insignis. Vides omnigenam eius eruditionem? Erat autem potens in verbo & opere, aliisq; virtutibus. Cuius & aliud habet testimonium. Multis prophetis, inquit, familiaris fuit deus sed nulli sicut Moyse. Nam aliis quidem per aenigmata & somnia, Moyse vero facie ad faciem. Queris ne aliud maius virtutis illius argumentum, quam quod omnium dominus seruo, ut amico loquitur? Erat itaq; sapiens tam domestica, quam peregrina eruditione, erat potens verbo & opere, Imperabat creaturae, quia amicus erat domini creature. Eduxit tantum populum ex Aegypto, mare diuisit, & iterum coniunxit, miraculum sane admirabile. Tunc enim primum sol vidit mare, non nauale, sed pedestri itinere transiri, pelagusq; non remis & nauibus, sed equorum pedibus transmitti. Nihilominus sapiens ille, qui tam potens in verbo & opere, qui amicus dei, qui creaturae imperauit, qui tanta miracula operatus est, non animaduertit rem, quam mortalium plerique facile considerant. Socer autem eius homo barbarus, & obscurus, statim animaduertit, & in medium attulit, quam ille non temere cogitauit. Quae igitur haec causa? Audite, ut & vobis prosit. Consiliariis enim omnes opus habent, etiam si Moyse conferri possint. Multa enim sunt, quae magni & admirabiles viri ignorant, quae tam parui, abiectiq; scire solent. Nam postquam Moyses ex Aegypto exiit, & in solitudinem venit, praefuit sexcentorum milium populo, & solus omnium contendendum lites diiudicauit. Quod vidit socer eius. Erat autem Iethro homo alioquin barbarus, & insipiens, quiq; in solitudine vitam egerat, neque ulli communicarat, qui populos legibus rexerat, & ad haec impius erat, quo non est certius insipientiae argumentum. Nihil enim Gentilibus est insipientius. Verumtamen ille barbarus, ille impius, ille insipiens, ubi vidit Moysen quaedam praeter dignitatem facere, eum correxit non curas, quod sapiens esset, & intelligens, & dei amicus, Et cum dixisset ei, quare illi staret co-

habenda
cura pro
inimicorum

Quare
ingrate
reprehensiones.

Moyse
eximia
dignitas

Iethro
Moyse
reprehendit.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM HOMI.

ram te didicissetq; causam, inquit. Non recte hoc fecisti, iunxitq; consilio increpationem, & neq; sic exasperatus est ille sapiens, ille intelligens, ille tot myriadum dux.

D Neq; enim hoc paruum & cōtemnendū, quod ab homine barbaro et priuato docetur. At nō inflabatur vel principatus magnitudine, vel mira culis quæ operatus est, neq; rubore suffundebatur, quod tot presentibus, ijsq; subditis corrigeretur sed considerabat, quod licet magna ab eo signa fierent, humanæ tamen particeps esset naturæ, quam non raro multa latent, atq; ideo cum mansuetudine cōsiliū suscepit. Est nunc videre aliquos, qui ne putentur alieno indigere consilio, malunt potius utilitate consilij carere, quam suscepta admonitione peccatum emendare, imo eligūt ignorare quā discere, quamuis sciant, non esse crimen non ignorare, sed nolle discere nō indoctum esse, sed doctrinam respuere, non reprehendi, sed inemendabiliter peccare. Et sepe abiectus quispiam, & vilis inuenit, quod magnus & sapiens vir præterit. Quod Moyses quoq; considerās omni cum mansuetudine audiuit illum consulentem ac dicentem sibi. Fac tibi tribunos, centenarios, quinquagenarios, decanos, & si res aliqua grauior fuerit, referāt ad te, sin leuior, diiudicēt ipsi. Hæc vt audiuit, nō erubuit, non est confusus, non est reueritus subditos, nō dixit intra semetipsum. Cōtemnent me subditi, si ab alijs quid faciendum sit didicero. Sed obtemperauit, & fecit iuxta consilium illius. Quid quod non solum propter eos, qui ea tempestate erāt non erubuit, sed neq; propter nos posthac futuros, imo tanquam honestatus hac societate admonitione, non illos solum qui tūc erant homines, sed etiam eos, qui vsq; ad nostram ætatem sequuti sunt, & vsq; ad CHRISTI aduentū erunt, per totum orbem, factum hoc literis docuit, & quod nō potuerit animaduertere quid optis facto & quod correctionem & consilium a socero acceperit. Nos autem si coram vno homine arguimur, & corripimur, conturbamur totis visceribus, obstupescimus, & de vitæ huius summa periclitari nos putamus. At Moyses non sic agit, sed videns tot milia hominum præsentia: imo tot myriades, quæ interim fuerunt & sunt hodie, futuras, non erubescit, sed predicat cottidie omnibus, idq; literis. quod socer suus animaduertit ea, quæ ipse considerare non potuerit. Et quare hoc fecit? quare factū memoriæ commendauit? non aliam ob causam, quam vt nos doceret, ne vnquā de nobis ipsis sublime sentiamus, etiam si omnibus sapientiores simus, neq; patrum cōsilia contemnamus, etiam si omnibus viliores habeantur. Et si quid vtile vel commodum consulat aliquis, esto minister sit, tu tamen admonitionem suscipias, sin perniciose quiddam, esto in summa dignitate sit, eius sententiā reiciās. Non enim qualitas personarum consulentium, sed natura cōsilij, in omnibus obseruanda est. Hoc igitur est: quod Moyses nos docuit, vt non erubescam? si arguamur / etiam si tota nostra plebs assit. Reprehensionem enim bene ferre non vulgaris / sed summe philosophiæ præconium & laus est. Non adeo laudamus & admiramur hodie Iethro, qui Moysen correxit / sicut sanctum illum / qui non erubuit tot præsentibus corrigi / & factum hoc memoriæ commendare. Declarans in omnibus sapientiam suam, quod gloriam in tanta eminentia, quæ sibi a pluribus impensa fuisset / contempsit / & conculcauit. At nos de prolixitate procemiorum rationem reddituri / iterum maius facimus procemium / sed non temere / neq; sine causa / disseruim? enim interim de summis multumq; nobis necessarijs / vt libenter feramus cum arguimur / & alacriter arguamus & castigemus eos / qui peccant. Verum operæ precium est / vt tandem & nos satis faciamus illis rationemq; dicamus / propter quam tam longis procemijs vtamur. Et cuius nam gratia tantam verborum farraginem offundim? viris, qui mulieres habēt, domibus præfunt e cottidiā opificio, & secularib? negotijs victū quæ-

Moyse
exemplū
pietatis
ne
erubescat
reprehendi

E
Moyse
litteris
comen-
dat se re-
prehensum,

F
Natura
cōsilio-
rum atten-
denda.

runt, neq; hoc solum molestum, quod continuo sunt occupati, sed quod semel dūtaxat in hebdomada huc confluunt? Seruiūt nobis in hoc pœmia. vt auditores de dicendis instruantur, & manifestior tradatur doctrina. Fateor enim non opus pœmiis, neq; instructionibus, his qui semper scripturis vacant, neq; aliis occupationibus distrahuntur, statim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Quia autem bonam temporis partem secularibus negotiis impendunt, & rarius hic comparent, nisi procœmia audiant, & instructi intelligant, quæ sermonē illum præcedant, absq; lucro hinc abeunt. Non est autē hæc sola nobis pœmiorū causa, sed & alia non minor quam ista. In tanta multitudine sunt alii qui adueniunt, alii qui non adueniunt, & necesse vt laudentur præsentēs, arguantur absentes, vt illi qui dem laudibus studiosiores euadant, hi autem repræhensi, ignauiam abiciant. Est & alius vsus procœmiorum. Incidimus enim sæpe in longiora argumenta, quæ vno die ad finē perducī nequeunt, & interdum duobus vel tribus diebus, vt recte explicentur, opus habent. Vnde tunc opus est die secundo, finem doctrinæ prioris repetere, vt dum principio finis cōgruit, sermo cohæreat, auditoribusq; minus sit obscurus. Et vt discas, sermonem absq; procœmiis valde obscurari, ecce exempli gratia, afferā aliqua. Vt autē vidit eū IESVS, Tu es Sīmon, inquit, filius Iona, tu vocaberis Cephas quod interpretatum est Petrus. Videte num intelligatis dictum? nū intelligatis cōsequentiam, & quare dicta sint? quando quidē absq; procœmiis introducta sunt, Cōparatur igitur qui hoc facit ei, qui hominem omni ex parte obiectum in spectaculū adducit. Age igitur dimisso procœmio, redeamus ad sermonē de Paulo, qui nuper ortus cum denominibus differeremus & quæreremus. Quare qui aliquādo dictus est Saulus, postea vocatus sit Paulus. Hinc digressi sum⁹ ad veteres historias, & de omnibus qui gemina nomina sortiti sunt, inquisiuius. Fuimusq; & tunc Sīmonis memores, & vocis CHRISTI ad eum dicentis. Tu es Sīmon filius Iona, Tu vocaberis Cephas, quod interpretatū est Petrus. Vides quomodo quod paulo antea obscuritate plenum videbatur, nunc sit aliquanto notius? Proinde sicut corpus capite, arbor radice, & flumē fonte indiget, ita & sermo procœmiis. Itaq; & cū nos viæ initium & progressum monstrauius, tangamus deinceps historiam procœmii. Saulus autem adhuc spirans, minas & cædem in discipulos domini. Atqui in epistolis Paulus vocatur, quare ergo hic nomen eius mutauit spiritus sanctus? Quē admodum dominus, qui seruū mercatus est, ostendere volens se dominum serui, nomen illius immutat, ita & spiritus sanctus fecit, vbi Paulū captiuū accepit, vocabulum eius mutauit, vt etiam inde disceret Paulus se habere dominū. Nominū enī impositio dominiū signum est, & præcipuum. Et vnde hoc declarabimus? Facile ex his, quæ dominus cū Adam egit, perspicuum erit. Volens enim docere Adamum quod eum principem & dominum omniū fecisset, adduxit ad eum omnia animalia vt videret quid vocaret ea. Quo monstrat, quod nominū impositio dominiū testatur. Quod, si & ab hominibus ita factum videre vultis, & discere, olim talem fuisse morem, quod seruorū in captiuitatem abductorum nomina mutata sint, audite quid fecerit Babyloniorum rex, Nam vt captiuos abduxit. Annaniā, Azariam, & Misaelem, non reliquit eorum nomina prima, sed vocauit eos Sedrak, Mesak, & Abdenago. Verū quam ob causam spiritus sanctus non statim mutauit nomen Pauli, sed expectauit ad tantum tempus? Si statim conuerso Paulo, mutatum fuisset & nomen eius, tunc minus manifesta fuisset eius conuersio, & ad fidem translatio. Nam sicut in famulis vsueuenire solet: quod obscuri fiant, si quamprimum fugam inierūt sua nomina mutarint, ita & in Paulo contigisset, si mox vt relictis Iudæis ad nos ve-

Rōnes
plurimiorū
pœmiorū.

A
Vt doctrina
manifestior
fieri
at.
Vt cōsulat
omnibus.
Vt sermo
conhereat.

B

Necessitas
pœmiorū.

C

Nois
impositio
dñi
testat.

Sauli
nomen
non
statim
mutatum.

DIVIIO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMILIA.

nit, aliud nomē sortitus fuisset, nemo enim sciūisset, quod persecutor illi esset euāgelista. **D** Accidit autē hoc, vt palam fieret ex persecutore factum apostolum, quando quidē hoc Iudæos male habebat, quod doctor suus, qui pro eis olim stabat, nūc se eis opponeret. Quapropter vt ne subita nominis mutatio, voluntatis mutationē occultaret, relictum est ei multo tempore nomen primū. Hinc enim omnes discabant, quod ille ipse esset, qui prius fuerat ecclesiam persecutus. Postquam autē omnibus hoc factum est notum, tunc transmutatū est & nomen. Et quod hæc sit vera causa, audi ipsum dicentē. Veni in partes Syriæ & Ciliciæ. Eram autē ibi ignotus a facie ecclesiis Iudææ. Iudæam vocat eam, quæ est in Palæstina, Si igitur in Palæstina erat ignotus, quanto ignotior fuisset i ecclesiis, quæ in aliis locis sit? Erā ignotus ait facie, non nomine. Quare ignotus erat a facie. Nullus enim fidelium ipsum videre audebat, cum nos impugnaret. Tanta cæde, tantoq; furore plenus erat. Proinde ab eo resiliabant omnes, fugiebant omnes, & si alicubi præsentem eum cōspiceretur, ne aspiciere quidem audebāt, tam efferatus erat & infestus fidelibus. Tantum autem audierant, qui persequeretur nos aliquando, nunc euangelizat fidem quam impugnabat. Quoniam ergo a facie eum ignorabant, tantūq; audierant, qui persequeretur nos aliquando, nunc euangelizat fidem, quam impugnabat, si nomen statim mutatū fuisset, ne utiquā qui audierant, hæc cognouissent q̄ ille qui persequeretur eos aliquando, euāgelizaret. Nam quoniam primum nomen eius, & q̄ Saulus vocaretur sciebant, si cōmutato illo vocatus fuisset Paulus, fuissetq; eis a quo priam nūciatum Paulum euangelizare, qui persequeretur ecclesiam, nesciūissent q̄ hic ille esset Saulus, eo quod non Saulus, sed Paulus vocaretur. Atq; hac de causa relictū est nomen eius primum aliquādiu, donec omnibus fidelibus fieret notius, atq; etiā his qui longe aberant, & non viderant eum. Satis itaq; demonstratū, quare non statim mutatum est nomen eius. Reliquum opere præcī, vt ad initium sermonis redeamus Saulus autē adhuc spirans, minas & cēdem in discipulos domini. Quid est quod dicit. Adhuc? Quid enim antea fecit, q̄ dicis, Adhuc? Sane dicere Adhuc, de homine dicitur, qui antea mala multa operatus est. Quid ergo fecit? Quin tu mihi dicas, q̄ malum nō fecit? Sanguine Hierosolymas impleuit, fideles interfecit, ecclesiam impugnauit, apostolos persecutus est. Stephanum occidit, neq; viris neq; mulieribus pepercit. De hoc audi & discipulū ipsum dicentem. Saulus autem deuastabat ecclesiam, domusq; ipsas ingrediens, vi mulieres & viros rapiebat. Non enim sufficiebat ei forum, insiliebat & in domus. Dicit enim, domos ingrediens. Et non dicit ducens, neq; trahēs mulieres & viros, sed vi rapiens mulieres & viros, sicut de fera dicere solemus. Rapiens viros & mulieres, non viros tantū sed & mulieres. Neq; naturam reuerbatur, neq; sexus miserebatur, neq; infirmitatē respiciebat. Zelo tantum, non furore hæc faciebat. Et ob hoc venia dignus fuit, cum Iudæi qui eadē faciebant, accusatione erant digni. Nam Iudæi quid respexerint, ipsi manifestabant, nempe quod omnia honoris & gloriæ gratia fecerint. Erant enim apud multos in magna existimatione. At Paulus non sic, sed zelo dei, tametsi non secundum scientiam. Et hinc est, quare Iudæi mulieres quidem dimiserunt, viris autem infesti fuerunt, quoniam in illos transisse gloriā suam videbant, hic autē ob zelum erga omnes, talem se gerebat. Hæc igitur omnia animo perpendens Lucas, & euidentem ipsum nondum satiatum, dicebat, Saulus autem adhuc spirans, minas & cēdem in discipulos domini. Non satiarat eum cædes Stephani, non explerat cōcupiscentiā eius ecclesiæ persecutio, sed ulterius procedebat, & furoris eius nullus erat finis, a cæde Stephani digressus persecutus est apostolos, & idem faciebat quod saviens lupo

Paulus
gnotus
a facie.

Adhuc

Lucas.

Paulus
rapiens
viros et
mulie-
res.

DE CONVERSIONE BEATI PAULI. HO. FO. XLVI.

qui insiliens in caulam ouium, agnum inde rapit, quem ubi deuorauit, audacior fit. Ita enim & paulus in chorum apostolorum insiliit, & inde rapuit agnum Christi, Stephanum quem dilaniaret, & eade audacior effectus est. Et propterea dicit Adhuc. Quauis si quē nō impletet cædes illa, que non placaret māfuetudo eius qui occidebatur, & cum lapidaretur, orabat & dicebat, Domine ne statuas eis peccatū hoc. ppter ea persecutor euangelista factus est, mox enim post homicidiū conuersus est. Quippe deus audiuit vocem illam. Dignus enim erat Stephanus qui exaudiretur, tū propter futurā Pauli virtutem, tum propter suam confessionē, Domine ne statuas eis peccatū hoc. Audiant quicunq; inimicos habent, quicunq; inuadūtur, quicūq; ab auarīs premūtur. Nam licet plurimas feras molestias, nondū tamen lapidatus es, sicut Stephanus. Et vide quid sit factum, Obturatus est fons vnus stephani, & apertus est alius, plurimos emittens fluuios. Nam postq̄ siluit os stephani, mox sonuit tuba Pauli. Sic nunquā derelinquit deus in finem ad se currentes, sed dona dat maiora, quā ab inimicis auferuntur. Non enim talem illi eiecerunt militem ab exercitu, qualem in locū eius submisit CHRISTVS, Saulus autē adhuc. Et aliud quiddā manifestat illud, Adhuc. Quid illud? Quia adhuc ferocientem, adhuc insaniētem, adhuc in vigore furoris existētem, adhuc cæde feruentē attraxit CHRISTVS. Non enim expectauit vt expleret furem, vt ostenderet morbum, vt extingueret flammās affectionū, & fatigatus debacchando māfuesceret, & tunc tandem traheret, Sed dum vigeret furor, ipsum coepit, vt ostenderet potentiā suam, vincens & superans persecutorē in media insania. Enimvero medicum tunc maxime admiramur, quando febrē cum infestior, & flammā morbi cum vehementior est extingueret, & penitus abolere potest. id quod & in Paulo contigit. Vox enim domini quasi ros quidam desuper descēdens, a morbo in ipso feruore flāme liberauit. Saulus autem adhuc spirans, minas & cædem in discipulos domini, reliquit multitudinem, & nunc in principes ipsos insilit. Etenim sicut qui excindere vult arborem, ramis relictis, radicem infra execat. Ita sanē & hic adortus est discipulos, radicē prædicationis volens eximere. Verum discipuli non erant radix prædicationis, sed discipulorum dominus. Qui & dicebat, Ego sum vitis, vos autem palmites. Ea propter inuicta illa radix, quanto plures excindebātur palmites, tanto plures & maiores iterum pullulabat. Electus est Stephanus, & pullulauit Paulum, & eos qui per Paulum crediderunt. Factum est autem, dicit, cum appropiaret ille Damasco, repente circumfulgurauit eum lux de cælo, & vt procidit ad terram, audiuit vocem dicētem sibi, Saule, Saule quid me persequeris? Quare non allata est prius vox, sed lux prius eum circumfulgurauit, vt cum silentio vocem audiret. Nam qui in opere aliquo intentus & furore plenus est, etiā si plurimi vocēt, prorsus nō animaduertit quid ante se agatur. Ne ergo hoc & Paulo eueniret, & factorum insania ebrius vocem cōtemneret, vel principium non audiret, mente tota in tonitruo occupata, prius per lumen excæcatīs oculis, & compresso furore, extincta quæ omni animæ turbulentia, & ingenti in anima serenitate reddita, vocem emisit, vt depresso fastu, his quæ dicebātur, mente sobria & modesta intenderet. Saule saule quid me persequeris? Verba hæc nō tam arguentis q̄ defendētis sunt. Quid me persequeris? In quo paruo, vel in quo magno accusare me potes, quo tibi per me sit iniuriā facta, An quod mortuos vestros susceiui, vel q̄ leprosos purgaui, vel q̄ demones fugauī? Sed propter hæc magis adorare q̄ persequi me oportebat. Porro vt clare cognoscas q̄ hæc sint verba defendētis, audi quomodo iisdē pene verbis vtitur contra iudeos. Nam sicut hic dicit, Saule, Saule, quid me persequeris? sic illuc Iudeis. Popule meus quid feci, vel in quo con

A

B

Paulus
in ipso
furore
cōtem
nitur.

Pro Ste
phano
Paulū
accepit
mus.

C

Quare
lux vo
cē per
cessit.

Saule

qd me
persequeris.

DIVIIO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMILIA.

tristauit te? Saule Saule, quid me persequeris? Ecce iaces supin⁹, ecce ligatus es absq^{ue} cathena. Et sicut dominus famulū, qui plurima & grauia cōmisit, manu comprehēsum & vinctum alloquitur. Quid tibi vis faciam nunc? Ecce venisti sub manus meas. Ita & dominus vidēs Paulum correptum, & prostratū supinumq^{ue} ac tremulum prae timore, & nihil facere valentē, dicit. Saule Saule, quid me psequeris? Quo nūc peruenit ferox ille tuus furor? vbi insania? vbi zelus intēpestiuus? vbi vincula, & circūcursationes? vbi atrocitas illa? immobilis quidē eris nūc, & neq^{ue} videre persequētempoteris? En qui festinabat, qui vbiq^{ue} circūcursabat, opus nūc habet aliquibus qui manuducant. Eapropter & nunc dicit ei, Quid me persequeris? vt discat q^{uod} quā prius facta, spō te sua permiserit? & q^{uod} non fuerint infirmitatis illa, quā olim neq^{ue} crudelitatis, quā tunc agebātur, sed vtrāq^{ue} beneuolentiā & curā. Quid ergo Paulus? Quis es domine inquit. Agnoscit dominū, virtutem didicit ab indulgentia, in cecitate cōfiteatur potestatem. Quis es domine? Vidisti animā gratam & beneuolam, vidisti mentem libertate plenam, vidisti conscientiam synceram & incorruptam. Non obluētatur, non contendit, sed statim cognoscit dominū. Non sicut Iudei, qui videntes mortuos suscitari, cecos cernere, leprosos purificari, non solum nō accurrebant ad talia facientem, sed eum & planum ac impostorē vocabant, & omnibus modis insidias mouebant. Paulus autem non ita agebat, sed statim cōuertebatur. Quid ergo CHRISTVS? Ego sum IESVS, quem tu persequeris. Et quare non dixit, Ego sum IESVS qui resurrexit. Ego sum IESVS qui sedet a dextris dei, sed ego sum IESVS, quem tu persequeris? Vt perfringeret eius mentem, vt compungeret eius animam. Audi ergo Paulum post multa tempora, plurimaq^{ue} bona opera hoc lamentantē, Ego enim sum ait, minimus apostolorū, qui non sum dignus vt vocer apostolus, eo quod psequutus sum ecclesiā dei. Igitur qui post multa bona opera & tāta tēpora hoc lugebat, quid verisimile est ipsum per id temporis passum, quo nullum bonum opus habebat, & cōsciū psequutionis, vocem illā audiebat? Cāterum aggrediūtur nos hic quidam dicētes, Vos autem ne pigeat etiā si vespera deprehēdat. Pro Paulo omnis noster sermo est, pro Paulo inq^{ui}, qui per triēnium die ac nocte discipulos docuit. Aggrediūtur itaq^{ue} hic nos quidam dicentes. Et quid mirū q^{uod} Paulus ad fidem peruenit, cum deus vocē illam: quasi funem ceruici eius iniecerit, vīq^{ue} ipsum ad se duxerit. Attendite diligēter. Etenim sermo illē cōmunis est Gentilibus, Iudæis, & nostris, qui suā incredulitatis operculū putāt, si iustum accusent, nescientes q^{uod} duplex peccatū peccent, & q^{uod} errorem suū ipsi nō deponant, & q^{uod} sanctum dei talibus culpis notare tētant. At nos eius nomīne, per gratiam dei, defensionē afferemus. Quā igitur accusatio est? Vi & necessitate ipsum inquit, attraxit deus. Qualis illa vis & necessitas, dic o homo? Vocauit eum superne? Igitur & te hodie vocat per illam vocem, cur & tu non obedis? Vides nō esse necessitatis negociū? Nam si necessitas quādam foret, oportebat & te obedire. Cum autem tu nō obedis, manifestū q^{uod} ille volūtarius obediuit. Et vt discatis q^{uod} multum quidem fecit ad salutem Pauli, vocatio sicut & ad aliorum omnium hominum facere solet, non tamen destituit eum a suis operibus, & suā propriā voluntatis laude, neq^{ue} nociuit eius libero arbitrio: sed voluntarius aduenit ipse, atq^{ue} sua bona voluntate. Faciam hoc & alio exemplo liquidum. Audiuerunt & Iudæi vocem superne loquentem, non filii, sed patris de CHRISTO dicentis circa Iordanis fluēta. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, & dicunt ei, Hic est deceptor. Vides manifestam pugnam? vides bellū apertum? Vides vbiq^{ue} opus bona voluntate, animaq^{ue} malis affectionibus prius non infecta. Ecce & illic vox, & hic vox, sed hic ob

Perpe-
tua pe-
nitētia
pauli.

F
Paulū
non vi-
ad fidē
venisse.

temperat, illi autem contradicunt. Et non solum illic vox auditur, sed & spiritus in specie colubæ videtur. Nam postquā Iōānes baptizauit, baptizatusq; est **CHRISTVS**, vt ne qui ad humanam figuram spectant, putent baptizantem baptizato maiorem, venit vox, quæ hic ab illo discernetur. Et quia adhuc incertum erat de quo diceret vox, id quod dicebat, venit & spiritus sanctus in specie columbæ, vocem in caput **CHRISTI** ducens atq; ita & per vocem prædicatus est, & per spiritum monstratus, & ob hæc Ioannes quoq; clamabat. Non sum dignus, vt soluam corrigiam calceamenti, & insuper plurima alia testimonia tam verborum, quam operum attestabantur, sed post hæc omnia Iudæi in cæcitate sua manserunt, imo viderunt omnia, sed neq; dictis neq; factis credidere, eo quod infecta erat eorum mens, quæ præoccuparat insanus vanæ gloriæ amor. Vnde euangelista dicit. Multi Iudæorum qui crediderunt in eum, propter principes non confitebantur, ne e synagoga eicerentur. Et ipse **CHRISTVS** quoq; dicebat. Quomodo vos potestis credere, qui gloriam a vobis inuicem accipitis, & gloriam quæ a solo deo proficiscitur, nō quæritis? At Paulus non sic, sed vnica dumtaxat audita voce, cū adhuc nostros infectaretur, statim accurrit, statim obediuit, statim eximiam præ se tulit conuersionem. Quod si non fatigamini dictorum prolixitate, dicemus aliud exemplū adhuc proximius. Etenim & filium audierunt, & sic audierunt vt Paulus audiuit, & neq; sic crediderunt. Nam sicut Paulus audiuit vocem, quā adhuc fureret, & in discipulos saui ret. Ita Iudæi aliquando audierunt alicubi vocem, cum egrederentur cum facibus, & lampadibus ad comprehendendum eum. Putabant enim sese hominē purū adosriri, At ille volens docere eos virtutem suam, & se deum, eosq; frustra contra stimulum calcitrare, dicit eis. Quem quæritis? Stabant ante & iuxta eum, & non videbāt eum. **CHRISTVS** autem quærebat eos, & manducebat vt se inuenirent, ac discerent, quod non inuitus ad passionem iret, neq; superabilis esset, nisi sponte sua eis permitteret. Aut quomodo superarēt, quem inuenire non potuerunt? Quid dico inuenire? neq; præsentem videre valuerunt, & non solum non valuerunt videre præsentem, sed & cum roganti responderent, nesciebant quis nam ille præsens, qui tam potenter oculos eorum excæcauerat, & voce sua eos prostrauerat. Nam vt dixit. Ego sum, voce ea percussi, retrorsum abierunt, & ceciderunt oēs. Itaq; vt Paulum vox prostrauit, & supinum iacere fecit, ita & illos vox omnes prosternebat, & sicut Paulus non vidit eum, quem persequebatur, ita & illi non videbant, quem quærerent, & sicut Paulus tempore quo furebat, excæcatus est, ita & illi tempore furoris sunt excæcati, & sicut Paulus, cū iret vt comprehenderet discipulos, hæc passus est, ita & illi cum exirent, vt cōprehēderent **CHRISTVM**, talia passi sunt. Vtrobique vincula, utrobique persequutio. Simile utrobique virtutis Christi indicium, similiaq; remedia, at non similis correctio. Aegri enim multū inter se distabant. Quid enim stupidius? quid reprobati⁹ illis, qui retrorsum corruerunt, iterūq; surrexerūt, & iterum inuadunt? An non lapidibus insensatiores erant. Et vt discant, quod ipse qui dixerat eis. Quem quæritis, ille sit qui eos prostrauerat, loquitur eis iterum. Cū iterum surgerent ac dicerent, Iesum, dicit eis. Dicebam vobis quod ego sum. Quasi diceret. Discite, quod ego ille sum qui ante hac dixit, Quem quæritis, & qui vos prostrauit, Verum neq; hoc dicto profecit aliquid, sed illi in cæcitate sua manserūt. Hæc igitur omnia inter se confer diligenter, & discite, quod Paulus non ex necessitate, sed anima sincera, bonaq; voluntate ad fidem accessit. Quin si non abitis & sustinetis, afferam & aliam demonstrationem, cui contradici nequeat, & certius probabo Paulum nō necessitate coactū ad fidē venisse. Venit post hæc Paulus in Salā

DIVI IO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMILIA.

D mynem Cypri ciuitatem, & inuenit illic magnum quendam, resistentem apud pro-
 De exce consulem Sergiū. Paulus autem impletus spiritus sancto dixit ei. O plene omni do-
 catione lo & omni versutia fili diaboli, inimice omnis iusticiæ, non desinis pervertere vias do-
 Elymæ mini rectas. Hæc persecutoris verba sunt. Glorificemus igitur eum, quod cōuer-
 magi, sus est. Ante hoc audistis, quod deuastabat ecclesiam, domosq; ingrediens ac vi ras-
 piens viros & mulieres in carcerem tradebat. Videte quomodo nūc pro predicatio-
 ne libere loquitur. Non cessas, ait pervertere vias domini rectas? Et nunc ecce ma-
 nus domini super te, & eris cæcus, & vsq; ad tempus non vident. Remediū quo sibi
 visus redditus est adhibuit & mago, qui tamē in cæcitate p̄māsit, vt discas, quod
 non sola vocatio Paulum adduxerit, sed & voluntas eius. Nā si sola cæcitas hoc ef-
 fecisset, oportebat eam & in mago efficacē esse, sed nihil effecit, & ille quidem remā-
 sit cæcus, pro consul autē factum vident, credidit accepitq; alius remediū, alius au-
 tem curatus est. Videte quantum bonū sit, bene velle, & quantū malum discredere,
 & corde obdurari. Ex cæcatur magus, nullamq; vtilitatem accipit, incredulus enī
 erat, & interim pro consul **CHRISTVM** agnoscit. At satis demonstratum fue-
 rit Paulū voluntarie venisse ad **CHRISTVM**. Vellē autem vos sermonem hūc
 diligenter memoria tenere. Deus enim nolentes non cogit, sed volentes trahit. Et
 De^o nō
 cogit, **E** propterea dicit, Nemo ad me veniet, nisi pater meus traxerit eum. Qui autem tra-
 hit volentem, trahit humiq; iacentem, ac manū porrigentem. Et vt discas quod nul-
 lum cogit. Nam si ipse vult, nos autem non volumus, ad nostram salutem nihil pro-
 ficiunt, ea quæ alioquin efficacitiam sunt, non quia infirma sit eius voluntas, sed quia co-
 gere neminem vult. Necessario hunc sermonem attulimus, videmus enim complu-
 res ad defensionem suæ ignauitiæ, prætextu tali vtī, etsi quando eos adhortamur, vt
 illuminentur, & ad meliorem vitam conuertantur, atq; ad alia id genus bona opera,
 respondere, quasi cunctabundos & resiliētes. Si deus volet, persuadebit mihi, & cō-
 uertar. Quos non arguo, sed valde probo, quod ad volūtatem dei confugiunt. Vel-
 lem autem nos etiam nostra afferre, & tūc dicere. Si deus voluerit. Nam si te ipsum
 Ad vo-
 luntatē
 dei cō-
 fugere.
 Nostra
 afferre.
 somno, desidiæq; tradideris, ne utiquā in manus tuas obuenient bona opera, & alio-
 quam. Hoc igitur est quod dixi, nullū vnquam vi & necessitate a deo adigi. Ipse qui
 dem vult omnes saluos fieri, at non omnium voluntas, eius voluntati obsequitur, ne-
 q; ab eo aliquis cogitur. Vnde & ad Hierusalem sic dicit. Hierusalem Hierusalem
 De^o om-
 nes vult
 saluos
 fieri.
 quoties volui congregare filios tuos, & nolulistis? Quis ergo? Ecce relinquetur do-
 mus vestra deserta. Vides quod dominus saluare nos vult, nos autem, quia nos ei nō
 adiungimus, manemus in interitu. Deus enim paratus est ad saluandū hominē, nō
 inuoluntarium, neq; non volentem, id quod sæpe dico, sed voluntariū, & hoc eligē-
 De^o de
 clarat
 qd nō
 bis p̄fit
 tem. Homines quidem volentibus nolentibusq; seruis volunt & esse & dominari, do-
 minanturq; non in seruorū, sed suam vtilitatem spectantes. Deus autem nullius in-
 digens. declarare tibi vult, quod nullius nostri indigens, seruitutem nostram desy-
 derat, ad id solū spectans, quomodo nobis proffit, & quomodo nō suæ, sed nostræ
 vtilitatis gratia operetur omnia. Si quidem assentimur & volumus, & scientes ei be-
 neficium istius seruitutis deberi, ad ipsum veniamus. Inuoluntarios enim & resilien-
 tes, neq; vi neq; necessitate cogit. Quo nobis cōmonstrat, quod nō ipse nobis gra-
 tiam habere debet, quia serui eius sumus, sed quia ipse domin⁹ noster est, sibi gratias
 agere tenemur. Igitur hæc scientes, bene recogitemus misericordiam domini, vitā
 q; sua bonitate dignam pro nostris viribus exhibeamus, vt & nos regnū coelorum af-
 sequamur. Quod nobis omnibus concedatur gratia & misericordia domini nostri

IESV CHRISTI, cum quo patri & spiritui sancto sit gloria in secula seculorum. AMEN.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI, DE HABENDA CVRA SALVTIS PROXIMI, ET QVARE ABRAM VOCATVS SIT ABRAHAM, HOMILIA IO. OECOLAMPADIO INTERPRETE.

A

Aud difficile foret ex consequentia nuper dictorum, presentis sermonis sumere proemium, siquidem vobis possibile esset scire, quid nuper a nobis dictum, & quomodo finitus fuerit sermo. Verum quia plerique ex his, qui nuper affuere, hodie non assunt, & ex his qui nunc assunt, nuper abfuere, cogit auditorum verietas, ut repetenda sint, quae nuper dicta. Vnde & hi, qui prius sermonem audierunt, melius dictorum memoriam firment, & his qui abfuerunt, non tam damnosum erit abfuisse, si & ipsis innotescat doctrina pridem habita. Et fortassis dicent, qui semper sunt praesentes quod propter illos nuper dicta non sint resumenda, ut hi qui cum aliis conuenire contempserunt, hoc damno emendentur, & fiant post hac diligentiores. Et quidem laudo, quod fratrum doletis ignauiam, & admiror zelum, Vellem autem nos zelum temperare misericordia, zelus enim veniam negans, potius furor est quam zelus, & admonitio misericordia carens, tortura quaedam est. Quapropter magis vos obsecro ne amare vicinorum iudicetis peccata. Nam sicut is qui absque compassione vulnera fratrum spectat, nullum inueniet qui se dignetur veniam, si quando & ipse peccauerit, ita qui cum misericordia lapsum proximi iustificat, si quando & ipse supplantabit, multos videbit manum porrecturos, Et haec nunc dico, non quod velim eorum qui raro huc conueniunt negligentiam augeri, sed quod maiorem honestioremque curam nostram erga illos cupiam, ita ut cum ratione, & amoris affectu geratur. Alioquin & nos superioribus diebus, multos & longos sermones aduersum illos pronunciauimus, & neque hominum nomine dignos diximus, sicut meministis nos in hoc produxisse prophetas duos praecipuos contra illos, quorum vnus dicit, Veni, & non erat homo vocaui, & non erat qui audiret. Alius autem declamat & dicit, Cui loquar & testificabor, in circuitu cistae aures eorum, & non possunt audire. Quibus verbis mentem eorum satis acriter perstrinximus, nunc vero iterum obsecramus. Sic enim & Paulus iussit. Argue inquit, increpa, obsecra. Neque enim hoc semper solum agere oportet, neque semper illud solum, sed utrumque alternis vicibus, quo maior inde sequatur utilitas. Nam si semper argueremus, impudentiores illi fierent, si semper obsecrarem, ignauiores redderentur. Quapropter & medici non solum secant, sed & vulnera obligant, neque semper amara, sed nonnunquam & lenia pharmaca infundunt, ut per priora purificentur sanies & putredo, per posteriora autem mitigetur dolor. Et idcirco & alibi inquit Paulus, Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis corripite illum, considerans temetipsum, ne & tu tenteris. Optima admonitio, perfectum consilium quod paterna viscera declarat, & eius qui magnam nostri curam gerit. Vere linguae Paulinae verba, Fratres, Sati eximio nomine beneuolum reddidit auditorem, Quasi dicturus, Eiusdem vteri partu & doloribus progenatus es, eundem habuisti patrem, iisdem alimentis educatus es. comunicasti ei in natiuitate spirituali, cognationem & fraternitatem hanc, etiam in corrigendis proximi erratis declara. Si preoccupatus. Non dixit, si peccet, sed ad genus peccati confugit, quod maiorem meretur veniam. Si preoccupatus fuerit, si grauiter tentatus succubuerit, si errauerit: neque eum qui dedita opera peccauit dicit, sed eum qui stus

zelus si
ne mis
ericor
dia fu
ror.

B

Alter
nis vic
ibus ob
secrandu
et argu
endu.

C

Fratres
Si pre
occupatus.

DIVIIO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM HOMILIA.

dui bene agere, supplātatus tamē est a potestate diabolica & victus. Nam talis non
D tam accusationē quam veniam meretur. Si praeoccupatus fuerit homo, iterum ad
 aliam venie speciem confugit, nempe naturae infirmitatē, quam nomine hominis in-
 sinuat. Sicut & magnus Iob veniam a deo impetrare volens, dicebat. Quid est hos-
 mo quod reputas eum, & visitationem peccatorū eius fecisti? Sic & nos faciamus,
 quādo cum peccatore aliquo expostulatur, cōtinuo dicamus **HOMO EST**, &
 naturae recordatione ad misericordiā stomachantes puocemus. Et ea de causa Pau-
 lus, ad naturam & eius infirmitatē cōfugit, cum dixit. Si & praeoccupatus fuerit ho-
 mo in aliquo delicto, Non simpliciter magna peccata dicit, quae maiora, q̄ vt com-
 passionem & misericordiā mereri videātur, sed parua & deordinata. Vos qui spiri-
 tuales. Is qui peccat, homo, qui vero bene operantur, spirituales dicuntur. Hic vir-
 tutis vocabulū posuit, illic naturae nomē dixit. Multum autem differt homo & spi-
 ritualis. Vos qui spirituales. Si spiritualis es, ostende michi virtutē tuam, non a tua,
 sed mea salute, sed a subsidio quod lapso fers. Hoc enim spiritualis est, nō despicere
 sua membra periclitātia. Instruite talem. Facite autē ne capi possit, ne certando defa-
 tigaretur, ne praeliādo aduersus diabolū succūbat. Considerans temetipsum, ne &
 tu tenteris. Hoc summū consiliū est, & admonitio maxime cogens. Etiam si sa-
 xeus fueris, & audias, verbum hoc sufficiet ad terrendū & prouocādum, quo feras
 auxilium lapso. Non vis autē, vt frater misereri, non vis vt hominibus concedere ve-
 niam, nō vis vt spiritualis manum porrigere, considera cōditionem tuam, neq̄ in-
 diges consiliario, sed per temetipsum iacentē iuuabis, & a temetipso admoneberis.
 Quo pacto & quomodo? Considera temetipsum autē, & ne tu tenteris. Non dixit,
 Nam omnino & tu peccabis, ne molestior esset, sed quomodo dixit? Ne quādo &
 tu tenteris. Fieri enim potest, vt pecces, fieri potest etiam vt non pecces. Et quia in-
 certum est futurū, para tibi misericordie sportulas, quas illi dones, vt per illa quae p-
 ximo impendis, si & tu aliquādo lapsus fueris, inuenias promptuaria cōpassione &
 miseratione referta. Non dixit, ne quando & tu pecces, ne quando & tu cadas. Attē-
 dite diligenter ad vim verborū suorum. Sed nequando & tu tenteris. Quo simul in-
 dicatur, q̄ habemus inimicū tentatorem. Et tentator non statim insidiādū tempus
 habet. Plerumq̄ enim nobis dormiētibus, & negligētibus imponit, & idcirco prae-
 occupatus ille magis dignus est, vt ei cōdonetur, quoniā a tentatore captus est. Nō
 enim erat ei manifesta pugna: neq̄ cōdictus dies belli, sed per ignorantia deceptus
 & superatus est. Sic naute quoq̄ faciūt cum per magnū & spaciosum mare nauigāt,
 licet nauis secūdo vento feratur, licet omni fruantur securitate, cum tamen viderint
 alios vel a longe naufragiū facere, non ad propriā spectantes vtilitatem, illorū con-
 temnūt calamitatē, sed sistunt nauem, & eiiciunt ancorā, detrahunt vela, eiiciunt fu-
 nes, proijciūt tabulas, vt ille qui a fluctibus mergitur, forte aliquo illorum arrepto,
 emergat. Imitare & tu nautas, homo, nam & tu mare nauigas magnū & spaciosum,
 nempe vitae presentis mare, quod multas habet beluas, piratas, petras, & latētes sco-
 pulos, crebrisq̄ turbatur fluctibus, & in eo naufragant plurimi. Cum igitur videris
 nauigantium aliquem diaboli insidijs circūuallari, & amittere diuitias salutis, natāre
 in fluctibus, & iam submergi, relictis negocijs tuis, statim illius p̄uide salutē. Neq̄
 enim moram sustinet, neq̄ dilationem qui summergi incipit. Igitur statim accurre,
 & quātotius e fluctibus eum eripe. Age & moue, quicquid ei p̄desse credis, atq̄ ita
 ipsum ex profundo interitus extrahas, etiam si te plurima negocia aliorum vocent
 & trahant, nihil ducas magis necessariū salute sic laborantis. Nam si parump̄ differ-
 re volueris, perdetur, tempestate rabida, Vnde in tantis periculis magna accelera-

Spiritu
ales q.

Consi-
dera te:
metip-
sum.

E

Tenta-
tor non
habet
statū tē-
pus.

F

Præferē-
da salū
pximi
nego-
cijs p-
prijs.

tione opus est & studio. Audi quomodo Paulus, viso homine quodam, qui in pro-
 fundum rapiebatur, sollicitus & anxius erat, & alios excitabat. Valeat in illum cha-
 ritas inquit, ne forte tristitia abundantiore absorbeatur ille. Et propter hoc iubet sta-
 tim præbere manum, ut ne interim dum differimus, præuētus ille absorbeatur. Cu-
 ram igitur geramus fratrum nostrorū. Hæc summa vitæ nostræ est. Hoc signo in-
 ternoscimur an Crīstianissimus, cū non solū quæ nostra sunt spectamus, sed & mē-
 bra nostra peruersa corrigimus, & instruimus. Hoc maximū indicium fidei. In hoc
 cognoscent omnes, inquit, q̄ discipuli mei estis, si diligitis mutuum. Charitatē au-
 tem synceram declarat non cōmunio mensæ, non breue colloquiū, non verborum
 adulatio, sed studium & sedulitas in consyderando, quid proximo conducatur, ut eri-
 gatur qui cecidit, & porrigatur lapso manus, ut ante bona propria inquirantur quæ
 proximi sunt. Hæc est germana charitas. Nam charitas non spectat quæ sua sunt,
 sed prius videt ea quæ p̄ximi, q̄ quæ sua. Et ego nunc nō p̄pter memetipsum tam p̄-
 lixis sermonibus vtor, sed propter vos. Igitur & vos audite, non propter vosmetip-
 sos, sed p̄pter alios a vobis erudiendos. Quippe ecclesiæ corpus per membrorū co-
 hæretiam, & mutua subsidia nutritur & seruatur: & sicut membrū, quod apud seip-
 sum cibos omneis referuat, vicinoq; non cōmunicat, & seipsum offendit, & reliquū
 corpus corrumpit, ut de stomacho videmus, is enim si cibum solus cōtinuerit, & re-
 liquum corpus fame corrumpit, & seipsum sua inexpedibili improbitate perdit, si au-
 tem acceperit quātum pro sua portione satis, & reliquum alijs membris transmise-
 rit, & seipsum & reliquum corpus in bona valetudine conseruat. Ita & tu nunc, si ea
 quæ a nobis audis, detinueris, alijsq; non cōmunicaueris, & illum incōmodabis, &
 teipsum iam corrupisti, quia ignauie & inuidie grauissimos morbos foues. Satis enī
 ad perditionē tuam fuerit, vel ob maliciam vel ob inuidiam, vel etiam ob ignauiam
 non communicare alijs. Contra, si citra inuidiam, & ad alios transmiseris alimo-
 niam, & tibi ipsi & alijs profuturus es. Et de his dictum est satis. Nunc opere præciū
 fuerit, venire ad contextum eorum, quæ nuper dicta fuerunt. Quæ erant ergo illæ
 De Saulo & Paulo tunc exquirebamus, quare aliquādo Saulus, & aliquando Pau-
 lus vocatus sit. Et inde digressi sumus in multorum nominū historiam, Verum quia
 semel hinc soluimus, non videtur dignum esse, ut cum utilis adhuc occurrat nego-
 ciatio, temere eam prætereūtes, negligamus. Nam licet per Paulum in hoc argu-
 mentū deuenerimus, nichilominus & aliorum nominū rationes, hac negociatione
 inuenire possumus. Sicut & mercatores qui mare nauigant, & propter minuta quæ-
 dam in longinquas terras proficiscuntur, cum venerint in petitam ciuitatem, & vide-
 rint copiam aliarū rerum sibi cōducibīlium, præter eas propter quas a patria exie-
 runt, multa plura quā decreuerant mercantur, sic dicentes. Longa via venimus, mul-
 tas tempestates, multaq; pericula pertulimus. Quid igitur vetat negociationem no-
 stram fieri ampliorē? Talia utiq; & nobis dicere licet. Nam inquirentes de nomini-
 bus Pauli, inuenimus consequenter nūdinationem aliorum nominū, Nempe Pe-
 trum antea Simonem dictum. Et filios Zebedæi Ioannem & Iacobum, filios to-
 nitrui nūcupatos. Inuenimus & in veteri Abraham, qui antea Abram vocatus fuit.
 Et Iacob Israelem nominatū, Et Sarai Saram. Inuenimus autem, q̄ & alij nō fue-
 rint agnominati, sed a principio sibi indita nomina retinuerint, sicut Ioannes bapti-
 sta, Isaac, & Adam. Absurdum igitur fuerit, & extremæ desidiæ tantum e manibus
 thesaurum abijcere. Nam propterea longiorem fecimus sermonem, Et quia nuper
 diximus de his, qui suum primum nomen retinuerint, hodie de Dionymis dicere
 mens est. Quorum vnus est Abraham. Adam eodem semper nomine vocatus est.

A

Vera
charis-
tasCharis-
tas non
incipit
a nobis
ipsis

B

Sermo-
nes au-
ditos
cōmu-
nicet p̄-
ximis
audito-
res.

C

G

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMILIA

D Et Isaac quoque aliam appellationem non accepit, sed ab initio usque ad finem semper Isaac dictus est. Pater autem Isaac Abram & Abraham dictus fuit. Dixit enim ad eum deus. Non erit ultra nomen tuum Abram, sed Abraham vocabitur nomen tuum. Etenim Abram vocabatur prius, sed hoc nomen non est Grecum, neque nostra, sed Hæbreorum lingua sic vocatur. Quid igitur sonat nomen hoc, cum interpretatur? Transitor. Nam Abram Syrorum voce idem est quod trans, vel ultra. Et sciunt qui linguae eius periti sunt. Magna quoque Syrorum cum Hæbrea lingua cognitio est. Sed dicis, quare transitor vocabatur? Iudea regio, hoc est, Palæstina omnis quæ ab Aegypto usque ad Euphratem e regione iacet Babyloniam, unde erat Abraham, & fluvius communis terminus utriusque terræ, medius utramque secatur. Et quia Abraham non Palæstinus erat, sed ab ulteriori ripa fluminis venerat, nempe a Babylonia, ideo a loco & facto nomen accepit, & dictus est Transitor, quia a loco ulteriori fluminis venit. Quare autem fluvium transiit? quia deus iusserat, & quare deus iussit? ut ostenderetur obedientia iusti. Et quomodo ostensa fuit obedientia iusti? quia propter præceptum dei domum suam quam reliquit pro aliena commutavit. Vides quanta catena rerum in appellatione iusti neclatur? Vides quam ingens historiæ pelagus, nomen hoc nobis aperiat? Disce igitur nomen eius primum, ut cum videris eum Palæstinam incolentem, appellatione nominis in memoriam patriæ eius, & causæ propter quam eam reliquit, manuducatis, & ita ad imitandum eum admoneare. Ecce enim vir ille ante legem & sub lege vitam agens, philosophiam quoque quæ nobis tempore gratiæ tradita suscepit implendam, & ante tempus gratiæ fecit, quod postea discipulis **CHRISTVS** dixit, Amen dico vobis, quod nullus est qui reliquit aut domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, qui non centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Non solum autem hinc apparet, quod sapienter vixerit iustus, sed etiam dei promissio hoc declarat. Veni enim inquit in terram, quam monstravero tibi, Nam tametsi utraque illæ regiones Chaldaea & Palæstina erant corporales, illa tamen sua erat, hæc aliena, illa certa, hæc incerta, illa in manibus, hæc in spe, ipse autem relictis certis, manifestis & his quæ in manu erant, festinavit & transiit ad incerta, incognita, & ad ea in quibus sibi non licebat dominari, ut persuadeat, erudiatque, neque contradicendum, neque cunctandum, quando deus certa relinquere iubet. Non enim tam certa quæ in manibus, atque ea quæ in spe, Non sic manifesta est præsens hæc vita, ut futura illa. Hanc enim videmus nostris oculis, illam videmus oculis fidei, hanc videmus in manibus nostris positam, illam videmus in manibus dei custoditam. Promissiones autem dei multo certiores sunt, quæ in nostris sunt manibus. Vis discere quomodo hæc quidam vita in incerto sita est semper, futura autem illa, quæ videtur incerta esse, hæc presenti certior sit & solidior. Inquiram, si placet, quæ sunt illa presentis vitæ præclara? Diuitiæ, gloria, potentia, magnum existimari ab hominibus, sed videbis nihil illis esse incertius. Quid enim infidelius diuitiis, quæ sepe nec usque ad vespeream nobis permanet, sed sicut in gratus transfuga ab hoc ad illud, & ab illo ad alium subinde transeunt? Quid & gloria est minus fideles? sæpe numero qui clarus erat & nobilis, repente contemptibilis fit, & ignobilis, & e diverso quoque, sæpe obscuri subito clarescunt. Et sicut videri nequit in rota, quæ continuo versatur, aliqua pars eius, eo quod crebra circumferentia semper summa fiunt ima, & ima summa, Ita & nostrarum rerum impetus, dum continuo vertuntur, summa facit infima, ut videre licet in diuitiis, potentiis ac alijs. Nunquam enim in eodem statu manent, sed semper instabiles, fluminum fluxus imitantur. Quid igitur his incertius, quæ tam crebro transferuntur, & priusquam recte appareant, auolant, priusquam adveniant, resiliunt? Unde & propheta de delitijs, & diuitijs talibus dis-

Abram
ham di
non
mus,
Abram
id est
transitor
imo
hoc
brevis si
gnat.
Iudee
situs,

E
Abram
hæc
gelium
implevit.

Promis
siones
dei cer
tissime.

F
Diuitiæ
infideles.
Honor
infideles.

Res hu
mane.

serens, & spectās vacantes talibus quasi permaneāt, dicit. Reputarunt quasi stantia, & non quasi fugientia. Non dixit, quasi pretereūtia, sed quod multo minus quasi fugientia. Non enī paulatim recedunt, sed mira celeritate. At patriarcha ille non sic egit, sed relictis omnibus illis, tantū ad pmissiones dei spectauit, viam nobis parās ad futurorū fidem, vt cum pmiserit tibi deus futura, & quæ non videntur, ne dicas q̄ hæc incerta sint, & obscura. Incerta enim illa, certiora sunt his quæ vidētur, modo oculos fidei habeamus. Quid autem, q̄ ipsa non videmus, Deus ea promissit, & pollicitus est. Quādo deus promittit, nulla variatio pmissionibus adiungitur, atq; adeo illa maxime manēt, quæ in manu dei sunt. Ex manu enim dei inquit, nullus rapere potest. Igitur quia nullus rapere potest ex manu dei, certus ille thesaurus semp manet. Præsentia autē omnigenis variatiōibus & vicissitudinibus sunt obnoxia, & ppter ea pro eis sæpe laborē ferimus, & sine eorum frustramur. In his autē quæ speramus non ita est, sed his qui laborauit, necessario coronas & præmia consequitur. Nam spes non pudefacit, quia dei est promissio, & dona promissa, sequuntur eius naturā, qui promissit. Relictis igitur incertis, apprehende ea quæ cōspicua sunt. Cōspicua autē sunt nō presentia, sed futura. Iam q̄ aliqui ad presentia spectant, & futura respuūt, non ideo respuūt, quod obscura & incerta, sed quod sublimia sunt, & supra eorum imbecillitatē. Considera igitur quāta sit virtus iusti. Promiserat ei deus corporalia & ipse spiritalia quærebat. Vbi dices pmisit ei deus corporalia, & ipse spiritalia quæsiuit. Egredere inquit, de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terrā quam mōstrauero tibi. Corporalis erat terra prior, sed & futura, quæ illi danda erat. Quid ergo ille? imo non illū, sed Paulū audiamus de illo dicentē. Nam licet hanc promiserat deus, relictis tamen presentibus, festinabat ad futura. Quid igitur Paulus dicit, iuxta fidem mortui sunt hi omnes, cum non accepissent promissiones, sed pcul eas vidissent. Quid dicis? Non obtinuit Abraham pmissiones? non venit in Palæstinam, Falsa ergo ea quæ dicta sunt. Venit quidem in Palæstinam, non ad hanc autē spectauit, sed aliam quæ in celis desiderauit. Cuius rei & Paulus testis, cum adiicit. Et cōfessi sunt se hospites & peregrinos in terra. Hospesne est, qui tantā accepit patriā, & tantā regionē? dic obsecro. Non enim ad hanc, sed ad cælum spectauit. Nam qui hæc dicūt, inquit, declarāt, quod aliā inquirant patriā, cuius artifex & opifex est deus, illam inq̄ Hierusalē celestē, & quæ supra est. Vidisti quomodo promiserit illi deus corporalē, & ipse quæsiuerit supnam Hierusalē? Itaq; corporalis est pmissio, spiritalē autē iusti desiderū. At nos plane diuersa facimus. Deus illi promiserat Palæstinā, sed ille spectabat cælū. Nobis pmissum est cælū, & ad terrā tendimus. Hæc lucra ex Abraham nobis cōtigerunt, quia nomē eius didicim⁹, & quare Trāsitor dictus sit, & q̄ relictā terra sua in alienā cōcessit. pteritisq; certis ad incerta se cōuertit, & abiectis his quæ in manibus & corporalibus, aspirauit ad ea quæ spe cōcipiebat, idq; ante gratiā & ante legē, atq; ante pphetarū doctrinā. Vnde manifestū. qđ pceptore caruerit, suffeceritq; ei natura mouēs cogitationes cōsciētiae eius, vt sic iueniret opificē vniuersi, & ppter hoc dicebat Abram, quod nomē ei & parētes ea de causa indiderūt. Sed forte statim dixerit aliquis, Mēdaciū hoc est & cōfictū. Parentes enī Abraham iniusti fuerūt, & neq; placuerūt deo, neq; sciuerunt futura, neq; pollicitationē a dño dandā precognouerūt. Certe impij erāt & idololatræ, & Barbaris magis Barbari. Scio & ego, & propterea laudo iustum, q̄ tales parentes habens, talis ipse factus sit. Etenim valde rarum & admirabile est, ex agresti radice dulcem fructum produci. At nō accusandi sunt ob parentum maliciam filij pie viuētes, sed & vt admirabiles habendi, eo quod

A

Quasi
fugien
tia.Futura
ist cert
tiora
presen
tibus.
Nihil
certi⁹ p
missis
dei.

B

Presen
tia non
vident
sed fu
tura.Corpor
alis
terra p
missa
Abrah
æ.Peregr
ni i ter
ra.

C

Natura
sufficie
bat.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

Filij nō cum pietate a parētibz non acceperūt, nec habuerunt qui manuducerent, quasi
 accusa- in eremo & in uio eūtes, viam quā in cōelum fert, inuenire potuerint. Non igitur cri-
 di pro- men est, habere patrem impiū, sed imitari patris impietate. Et crimen est maximū,
 pter malitiā nō q̄ habemus improbos parētes, sed q̄ illorū non agimus curā, & non offerimus
 parētū. omnia quā ab eis habemus, vt ab impietate sua eos eruamus. **H**æc autē dixi, vt ne tur-
 beris dilecte, cum audistis q̄ Abrahā impium patrē habuerit. Nam & Timotheus
 Cura impiū patrē sortitus fuit, filius enim Iudeę mulieris erat fidelis matris, patris autem
 parētū impio- Gentilis. Et q̄ pater eius māserit in impietate, & non fuerit cōuersus, manifestum
 rū. est ex hoc. Laudans enim Thimothei fidem Paulus, sic dicit. Quā habitauit in
 Timo- auia tua Loide, & matre tua Eunice, cōfido autem quod & in te. Nusquā hic patris
 thei pa- nomen legitur. Et quare? quia in impietate perseverans, non erat dignus qui cum fi-
 ter infi- lio numeraretur. Et apostolos malos habuisse patres manifestauit **CHRISTVS**,
 delis, cū dixit, Si ego in beelzebub eiicio demonia, filij vestri in quo eiiciunt? ppter hoc
 Aposto- ipsi erunt iudices vestri. Sed ne turbet hoc neq; offendat. Nam ex hoc discimus, q̄
 lorum mali- non naturę, sed volūtatis est vitium & virtus. Eniūero si naturę esset, oīno mali ma-
 patres. los parerēt, & boni bonos. Sed quia electionis & volūtatis est probū vel improbū
 Volūta- esse, idcirco sepe malis patribz boni filij, & ignauis filiis studiosi patres sunt, vt nō
 tis est p- naturę, sed voluntati semp illa imputemus. Verū cum parētes Abrahe, vt dixi fue-
 bū vel i- rint impij, quomodo ei hoc nomē indiderunt? Fuit hoc opus diuinę sapientię per
 probū esse. incredulā linguā dispensatis, vt puero nomē imponeretur, habēs in se futurorū hi-
E storiā. Sicut eādem virtutē & in Balaam declarauit, cogens eū futura prædicere,
 quo manifestat, quod non solum in suis, sed & in alienis dñari potest. Et vt discas q̄
 parentes etiā non valde pij, sapius nescij imponunt noīa filiis, quā multā futurorū
 lamech inter in- dispēstationem declarent, docebimus etiā alio exēplo. Lamech qui fuit pater Noe,
 iustos nō erat gratus deo. Nam si fuisset pbatus apud deum, nō dictum esset, Noe solum
 perfectum inuentū in generatione sua. Neq; nos trāsiuissemus iusti patrē in cōme-
 morandis nominibus. si iustus fuisset. Quid igitur ille? Imposuit nomē puero, q̄ p-
 cipuam futurarū rerum haberet historiā, eratq; appellatio iusti prophetia. Signifi-
 Nomē cabat enim nomē eius futurū diluuiū. Nomen eius hebraica lingua vocauit Noe,
 Noe p- quod interpretatū est quies. Niah enim, Syrorū voce quies est. Sicut igitur Abra-
 phetia. ham ab abar quod est trans, vel vltra dicitur, & Adam ab Aedem, quod est terra, di-
 Adam. ctus, eo quod sit terrenus, ita hic a Niah vocatus est Noe, hoc est autor quietis. De-
F clarat autē hoc, & adiecta particula. Vocauit enim eum Noe, dicens. **H**ic nos quies-
 scere faciet. Quietem diluuiū vocans, eo quod sub illo futurū diluuiū. Diluuiū au-
 Dilu- tem mors fuit, Mors vero quies viro est. Et idcirco hominē, sub quo diluuiū factū,
 uiues quietis autorem vocauit. Et q̄ non torqueam scripturas, ex scriptura ipsa audiam⁹
 hoc. Vixit Lamech annos centū octoginta & genuit filium, & vocauit nomē eius
 Noe, dicens. **H**ic nos quiescere faciet. Et quare non dixit, **H**ic occidet nos, hic fa-
 ciet diluuiū fieri, sed dicit. **H**ic faciet nos quiescere? Creatura omnis resoluitur, aby-
 si de subtus erūpunt, cataractę superius aperiūtur, omne pelagus erat mirū, & admi-
 rabile, & horribile, & in luto quasi cōmuni sepulchro promiscua hominū, & æquo-
 rum ac ferarū corpora occultabant, & tantam calamitatē, tantaq; mala calamitatē
 vocas? Profecto dicit. Nam hoīes in magna maliciā viuebāt, Diluuiū autem, quia
 maliciā resecurit, ideo liberati illi a maliciā, quiescere dicūt. Generationē enī illorū
 quasi corpus icurabiliter languescēs, & malis multis nullam consolationē admittē-
 Mors viro q- tibus obnoxiiū, supueniēs diluuiū eripuit, & quiescere fecit. Nā si mors viro quies,
 es. multo magis his qui inemendabiles in maliciā viuūt, mors q̄es est, liberās eos a labo-

DE HUMILITATE IN OZIAM. FO. LI.

ribus, nec sinēs vltius iniquitatis consuetudinē progredi. Nō est enī grauius in- Pāus
gestabiliusve pōdus, q̄ peccatī natura, nihilq; ita labores & æumnas nobis affert, Peccati
vt malicię species & delicta. Et p̄pterea CHRISTVS his qui in peccatis viuūt, A
dicebat. Venite qui laboratis, & onerati estis, & ego vos quiescere faciam, & idcir-
co Lameth diluuiū quietem appellauit, eo quod superueniēs malicię finem imposi-
turū erat. Volebam sermonem hunc prolixiorē facere, multa enim omitto, quæ ad
nomen Noe pertinent, sed hæc nunc memoria retinete, & fratribus vestris qui ab-
sunt, dicite, vt ne cogamur iterum p̄ductionibus vtī pro cœmijs, & dictorum repe-
re consequentiā. Sermonem in p̄cibus finiamus, gratias agentes deo, qui hæc vt
dicerem dedit. Cui sit gloria in secula seculorum. AMEN.

DE HUMILITATE, IN OSIAM SERMO, IO. OECOLAMPADIO
INTERPRETE.

Benedictus deus: quia & nostro seculo, germinarunt martyres. Da-
tum est & nobis videre eos, qui pro CHRISTO occiduntur, qui
sanguinem rorant, sanctam rigantes ecclesiā, sanguinem inq̄ demo-
nibus quidem horribilē, angelis vero gratum, nobis autem salutarē.
Datum est & nobis videre homines pro pietate pugnantes, vincen-
tes, coronam suscipientes. Et nō solum datum est videre, sed & ipsa
martyrū corpora accipere, & coronatos martyres possidere. Verū de martyribus
sermonē relinquamus cōmunī nostro doctōri, qui magnus martyrū emulator est,
ipsi vobis dicem⁹ quid Ozias acciderit, antiquū debitum, & scenus olim contractū
dinumerantes. Scio enī q̄ omnes vos historiā illam audire iuuat. Soluere tamen
hanc vsuram, nō eo nomīne distulimus, vt tristitia vos afficeremus, sed potius vt ve-
strum excitaretur, & cresceret desyderiū, fieretq; cōuiuium aliquanto iucundius &
gratius. Diuites eduliorum lautijs irritare possunt, etiā saturorū conuiuarū ap-
petitus, at pauperū mensas nihil ita splendida facit atq; famelici hospites. Quis igitur
tur Ozias ille, & a quibus p̄genitus, & quorū rex, & quāto tēpore regnauit, & quid
bene gessit, & quid peccauit, & quomodo vitā finiuit vobis dicemus, atq; de omni-
bus his, imo quantū nunc dicere possumus, ita tamen, ne memoriā vestram dictorū
multitudine obruamus, ne fiat, quod in lāpadibus: in quarū ampullas, si parū instil-
laueris olei, satis alimēti habet ignis, sin iusto largius infuderis, etiā quæ in ea est,
flammā extingues. Ozias igitur ille, genus duxit a Dauid, Rex fuit Iudeorū, An-
nis quinquaginta duobus regnauit. Et principio quidē bonus erat, postea in pecca-
tum lapsus est haud vulgare. Nempe, de dignitate sua plus q̄ par est p̄sumēs, sacer-
dotij principatū inuasit. Tantū malum est arrogantia. Facit enī, vt homo igno-
ret semetipsum, & totū virtutis thesaurum multis partū laboribus, simul exhauriat
& disperdat. Solēt alia vitia negligētibus cōtingere, hæc autē maxime, dum bene
operamur, innascitur. Nam si bene nobis attēderimus, nihil ita arrogantia nobis in-
generat, vt bona cōscientia. Idcirco CHRISTVS sciēs hanc affectionē, bono-
rum nostrorū operum comitem, discipulis suis dicebat. Cum omnia feceritis, dici-
te. Inutiles serui sumus. Quasi diceret, Si ingredi videritis hanc bestiā, tunc per ver-
ba hæc claudite ei ianuas, Et non dixit. Cū oīa feceritis, inutiles estis, sed vos dicite.
Inutiles sumus. Dic, ne timeas, nā si temetipsum dixeris inutilē, ego te vt bonę fru-
gis seruū coronabo. Sic & alibi dicit. Dic tu prim⁹ iniquitates tuas, vt iustificeris. Et
enī in externis iudicijs post accusationē sui ipsius, peccatorū mors, In diuino au-
tem iudicio corona sequitur. Et p̄pterea Salomon quoq; dicebat, Ne iustifices te

B
zeno.

Multi
tudine
dictorū
obruūt
memo-
ria.

C
Arro-
gantia
malū.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

Arrogantia Ozia: metipsum coram domino. Verum, hæc Ozias ille non attendit, sed ingressus in templum sacrificare voluit. A quo cœpto, neq; interdiciente sacerdote destitit. Quid igitur ad hæc deus? Immisit in frontem eius lepram. Hæc animaduersione impudentem eius faciem puniēs, & docens eum hoc esse iudicium dei, aduersus quem, & nō aduersus hominē, bellum gereret. Hæc Ozia euenerunt. Age, nos paulo altius historiā hanc repetamus. Ideo enim breuius omnia quæ contigerunt prænarraui, ut cum scripturā audieritis, mox obediatis, sed attende. Et fecit Ozias rectum coram domino, in his verbis magnum virtutis testimoniū ei tribuitur. Non enim solum recte faciebat, sed & coram domino, hoc est, nō ut sese ostēteret hominibus, sicut Iudæi quidam ante elemosynā tuba caneant, & preces in biuijs faciebant. Quibus quid miserius? quādoquidem laborem ferunt, & mercede omni frustrantur. Quid facis homo? Alij daturus es factorum tuorum rationē, & alium testem eorū quæ facis, petis? Alium habes iudicem, & alium constituis spectatōrē? Annon vides, quid in equestri certamine faciant aurigæ, quomodo prætercurso totius theatri populo cōtendant, eo loci aduersariorū currus subuertere, ubi regem viderint sedentem, & vnum oculum tot faciebus digniorem existimant? At tu angelorū regem, agonotheatā ipsum, in cursu tuo videns, ipso relicto, conseruorū aspectibus te offers, & propter illos, post tam multa certamina incoronat? abcedis, post multos sudores absq; brachio ab agonothea ipso vadis? Verum Ozias non erat talis, sed coram domino rectum faciebat. Quomodo ergo tam diligenter viuens, supplantatus & lapsus est? Sane hoc & ego admiror, & quid dicam hæsito, imo quid dicendū sit, nulla hæsitatiōe dignum. Homo erat. Homo ad peccandū procliuus, & ad maliciā propensus est. Et alioqui iubemur artam, angustam, & vtrinq; præruptam viā incedere. Proinde quia in eodem cōuenire vides voluntaris prauitatē, & viæ difficultatē, ne mireris post hac hominū ruinas. Nā sicut Schœnobatē, qui in finibus sursum deorsumq; extentis ascendere, & descendere solent, si parū respexerint præcipientes in orchestram decidunt, & pereūt. Ita & in hac viā ambulantes, si parumper fuerint desides, in præceps ferūtur. Viā enim hæc & angustior, & directior, nec non & periculosior, quam funis ille, immo & multo sublimior est. Sursum enim in cœlo desinit, tuncq; maximo cum periculo gradimur, cum p̄xime verticem sumus. Quippe in summo stantibus, plurimus est timor, & vna sola relinquitur securitas, si non vel infra spectent, vel in terram videant, id quod grauem oculorum vertiginē generare solet. Hanc ob causam propheta continuo nobis acclamat, & dicit. In finem ne corrumpas. Quibus dictis animā suā negligentem reuocat & retrahit, retinetq; ac conseruat in casum vergentem. In principio non ita crebris egemus admonitionibus. Cur nam tunc? Quia nemo est, etiā omnium ignauissimus, qui rem aliquem incœpturus, non magnū præ se ferat studiū in initio, facileq; ad scopum cōtēditur, quādiu alacritas, & iuuenilis vigor durant, Ceterum, cum in viā aliquantū progressi sumus, & incipit virtus languescere & deficere, & iā casuri videmur, tunc in tēpore assistens nobis ppheta, & dictum epiphthegma, quasi baculū porrigēs acclamat, & dicit, In finē ne corrūpas. Enīvero & diabolus tūc infestat vehementius, & sicut Pirata nauigātes in mari, nō tunc insidiātur, cū e portu vident egrediētes. Nā quid pdesset inuadere nauim vacuā, sed tunc omnes artes mouent, cū onustæ redeunt. Ita & malignus ille dæmon, cū nos viderit multa cōuexisse, nempe ieiuniū, preces, elemosynā, continentia, aliasq; virtutes omnes, esseq; nauem nostrā gemmīs pietatis plenā, tunc vnde quaq; sese obijcit, ut thesaurū rapiat, & in ipso portus ingressu vincat, & spoliēt. Hinc est quare tanto studio ppheta admonet, & dicit. In finē ne cor

rumpas. Nam qui tunc ruit, vix reparatur vt resurgat. Veniens enim in profunda ma-
 lorum, contēnit. Porro omnibus ijs, qui ab initio labūtur, facile veniam damus, vt
 pote in expertis, cum autem qui post longum cursum supplātur, haud statim quis
 venia dignum censet, videtur enim ignauia lapsus. Accedit ad hæc, quia multi illo-
 rum ruinis simul offendūtur, atq; hac etiam ratione minor obtinetur venia. Proin-
 de seculo prophetam audiamus dicentem, In finem ne corrumpas. Monet hoc &
 Ezechiel, Si quis fuerit iustus, & deinde lapsus, peccarit, non recordabūtur eius ius-
 titiæ, & in peccato suo morietur. Ecce & ille timebat propter finem. Neq; hoc so-
 lum, sed & diuerso ostendit, multum negocij in fine esse. Nam si quis peccator,
 inquit, fuerit, & deinde cōuertitur ac sit iustus, non memorabūtur omnes iniusticie
 suæ, in iusticia sua viuet. Vides, q̄ & hoc loco magna cura sit finis, vt ne iustus iusti-
 ciæ suæ fidens, & per hoc in desidiā vergens, pereat, sed timeat propter finem, &
 ne peccator desperans de peccatis, in eis semper iaceat. Vnde excitat ipsum ppter
 finem. Peccasti multum inquit, ne desperes. Patet enim reditus, si diuersum princi-
 pio finē ostenderis. Item iusto, Licet multa bona opera feceris, inquit, ne in eis con-
 fidas, fieri enim potest vt excidas, si non ad finem vsq; idem seruaueris studium. Vi-
 de, quomodo vni ignauiam alteri desperationem amputauerit. Atqui nihil horum
 audiit Ozias in suis cōfidens operibus, vnde & incurabili lapsus est casu. Neq; enī
 ex omnibus lapsibus par nobis sit negociū. Peccatorū alia condemnātur solum,
 alia etiam grauissimā pœnam postulant. Igitur Paulus increpans eos, qui fratres in
 cōmunibus cœnis non expectabant, sic dicebat. Illud autem admonēs non laudo.
 Vides, peccatum tantum condemnationē, & obiurgatorium habere cōuitiū. At
 cum de stupro differit, nō hunc morem seruat, sed quomodo dicit. Si quis templū
 dei prophanat, hunc perdet deus. Hic non est conuitiū neq; condemnatio, sed gra-
 uissima pœna. Vidit & Solomon peccatorum diuersitates. Furtum enim adulterio
 alicubi cōparans, sic dicit. Nō graue si detineatur fur quispiam. furatur enim, vt ex-
 pleat animā suam esurientem. Adulter autem ob mentis inopiam, interitum animæ
 suæ adducit. Peccatū & hoc & illud dicit, sed hoc quidem maius, illud autē minus.
 Nam illud pretextum habet paupertatis, hoc autem nullam excusationē admittit.
 Quod, si quis dicat, Etiam adulter necessitatem habet a pecunia concupiscentiæ.
 Atqui non permittit hoc mulier quam sortitus est, propter quam caret omni excu-
 satione. Ideo enim nuptiæ concessæ, & earum legitimus est vsus, ne quid horum
 dicat maritus, Ideo viro mulier adiutrix data est, vt rabiem comprimat naturæ. &
 sternat concupiscentiæ fluctus. Et sicut nauclerus in portu naufragium faciens, neu-
 tiquā assequitur veniam, ita vir post nuptialem portum aliena coniugia inuadens,
 vel mulierem alienam curiosius spectans, nullam habebit defensionem tam apud
 deum quam apud homines, etiam si sexcenties naturæ voluptatem prætexat. Imo
 qualis voluptas, vbi timor & anxietas, vbi periculorum, tantorūq; malorum expe-
 ctatio: vbi iudicia & iustificationes, & iudicis furor & gladius, & lictor & barathrū
 & abductio. Omnia timet ac tremat qui talis est, vmbra, parietes, lapides ipsos quasi
 vocē emitterēt. Omnes suspectos habet familiares, vicinos, amicos, inimicos, eos
 qui omnia sciunt, eos qui nihil sciunt. Esto tamē q̄ hæc nō ita se habeant, & nemo
 quæ facta sint, sciat, sed solus ipse & mulier cū qua rem habuit, cōscij sint. Quā ama-
 ram accusatricē vbi ubi est, circūfert consciētia rephendēte. Nā vt semetipsum ef-
 fugere nequit, ita nec iudiciū illius sententiā. Hoc iudiciū nō operibus corrūpitur,
 nō adulationibus cedit. Diuinū enim est, & a deo animabus nostris implātū. Sic
 adulter ob mentis inopiā, interitū animæ suæ affert. Annon autē & fur inexcusabi-

In finē
ne cor-
rumpas
A

Diuer-
sitas
pecca-
torū,
B

A dū-
ter iex-
cusabi-
lis et
peior
tūc.
C

Cōsciē-
tiæ iu-
diciū.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

D lis? Excusatione quidem caret, sed poena illi datur minor. Cōparationes enim non impellunt ea quæ cōparantur in diuersum ordinem, sed relictis ipsis in suo loco, imminutionē & augmētationem dicunt. Fortassis dictum non satis intellexistis, ideo necessarium vt manifestius dicatur. Honestæ sunt nuptiæ, sed honestior virginitas. Atq; ideo nō male nuptiæ, quia inferiores virginitate, honestæ enim & ipsæ. Sic & hic malum est furtum, sed minus tamē adulterio malum. Vidisti peccatorū differētiās? Videamus nūc quale Ozias hic peccatū admiserit. Exaltatum, inquit, est cor eius. Graue vulnus arrogantia est. Arrogantia fons malorum omnīū. Et vt breuiter audias eius maliciam, accipe hoc. Alia peccata circa nostrā versantur naturam, superbia vero incorporeā naturam cœlo deturbauit, diabolūq; cum antea nō esset diabolus, diabolū fecit. Cuius testem Esaiam afferamus de ipso sic dicentem, In cœlum ascendā, ero similis altissimo. Qui allegoriam non libenter recipiunt, testimonium nostrū reiicient. At si Paulum illis asstituemus accusatorē, nullus post hac cōtradictet, opinor. Quid igitur Paulus Tīmotheo scribens, cum dixisset eum, qui nuper fidem susceperat, ad magnā episcopatus dignitatē non puehendum, sic subdit, non neophytum, vt ne inflatus in iudiciū incidat & laqueum diaboli. Quasi diceret, ne dum eadē quæ ille peccarit, eodem & lapsu ruat. Neq; hinc solum clarum est, sed & ex his, quæ primo hominī malus ille dæmon cōsuluī. Nam vt bonis mos est, vt vicinī laudent ea, per quæ boni facti sunt, ita & ille ea, per quæ improbus factus est, edocuit. Erat enim ei consiliatōnis species, ex aliorum interitu poene suæ mitigationem quærere. Et quid consuluit diabolus Adæ? nempe vt cogitationē admitteret suæ naturæ imparē, & æqualis deo fieri speraret. Quasi secū dicens. Si me cœlo hoc, multo magis illum eiiciet, Vnde & Salomō dicebat, Deus superbis resistit. Non dicit, qd deus superbos relinquat, & suo destituat auxilio, sed resistit, ait. Non qd acie & prælio ei contra superbū opus sit. Quid enim superbo imbecillius? Sicut enim oculis captus, ab omnibus offendi potest facile, ita & superbus quoq; dominū nesciens, (Principiū enim superbiæ est nescire dominū) etiam ab hominibus facile capi potest, vtpote lumine summo orbatus. Quod si etiā fortis esset, non tamen deo contra eum, agmine opus foret, cui cum ad quæuis efficienda sufficit voluntas, multo magis ad istos tollendos, nullo alio ei opus. Quare ergo inquit Resistit? vt vehementes dei inimicitias in superbum monstraret. Igitur & his & ex alijs manifestum superbiæ vulnus difficile esse. Quod si volueritis, & aliunde causam discamus e qua natum hoc vlcus. Etenim scripturæ mos est, vt accusatura aliquem, non solum peccatum narret, sed & peccatū cum causa doceat. Nimirū hoc faciens, vt bene habentes securiores sint, & sibi caueant ne incendant in similia. Sic & medici, qui languentes visunt, morborū origines inuestigant ante morbos, vt a summo curare incipiāt. Frustra enim laborat, qui radice manente, germīna tantum amputat. Iam vbi nam scriptura peccatū, & causam peccati dicit? Arguuntur hi, qui ante diluuiū erant, ob illicitos coitus: & audi quomodo ponat & causam. Cum vidissent, inquit, filij dei filias hominū quod pulchræ essent, acceperūt eas in uxores. Quid ergo? Estne pulchritudo peccati causa? Absit. Nā sapientiæ dei opus est, opus autē dei nequaquam maliciæ causa. An autem videre ipsum est in causa? Minime. Nam & ipsum naturæ opus est. Sed quid? Male videre, Id quod ex puerſa voluntate est. Et idcirco sapiēs quidā admonet, ne curiosę aliam pulchritudinē discas. Non inquit, ne videas. Cōtingit enim, vt hoc fortuito fiat, sed ne curiosius explores, inquit. Quo dicto meditationem cōsiderationē aufert, vetat vagū & curiosum visum, attentāq; inspectionē, quæ a corrupta, libidinosaq; aīa fieri solet. Et quid dāni idē? Ex hoc inqt, amor ceu

Arrogā
tia dia
boli e
cœlo
deiecit.
Allego
rie su
specte.
In la
queum
diabo
licū ca
dere.

E

F

ignis accenditur. Nam sicut ignis, mox vt calamū apprehēderit, non expectās ali-
quāto tempore attactam materiā sua flāma accendit, Ita & cōcupiscētiā ignis, vt
primum formositatē & venustatē visu attigerit, animā statim accendit. Igitur ne at-
tendas momentaneā illam in spectando voluptatē, sed potius perpetuā ex concupi-
scētiā pœnam. Cōcupiscētia enim plerūq; cum vulnus inflixerit, abscedit, vulnus
autē non recedit, sed manet, sæpe autē & perdit. Et quemadmodū cerua telum cor-
pore fixū ferens, licet venatorū manus effugiat, perit tamen tādē, sic & anima te-
lo cōcupiscētiā, ob intemperatū & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit
tamen & corrūpitur. Nam & reiecto telo, ubiq; videt impugnantē, & gerit se comi-
tantē. Atqui nō oportebat tam lōge digredi. Igitur quia scriptura & peccata & pec-
catorū causas cōmemorare consuevit, audi quid & de Ozia dicat. Non enim solū
ostendit nobis q̄ exaltatū est cor eius, sed etiam vnde exaltatū sit, adiecit. Vnde er-
go exaltatū? Cum roboratus esset, inquit, exaltatū est cor eius. Non tulit potentia
suā magnitudinē, sed sicut ex immoderata voracitate fit inflāmatio, et ex inflāma-
tione febris, deinde se penumero mors, Sic & hic ex operib⁹ multis nata est arrogā-
tia. Nam q̄ in corporibus est inflāmatio, hoc in animabus est arrogantia. Ex arro-
gantia autē nascitur rerum illicitarū cupiditas. Hęc nō temere pluribus dicta sunt,
sed vt nunq̄ æmulandos, aut beatos dicatis eos qui in potētīs sunt, scientes poten-
tiam esse rem lubricā & periculosa, neq; miseros existimetis pauperes & priuatos
non ignorātes, quāto illi viuunt securius. Vnde & ppheta clamabat, dicens. Bonū
mihi, quia humiliasti me. Vide ergo quātū ex altitudine sequatur malum. Exaltatū
est cor eius, donec interiret. Quid est, donec interiret? Malarum cogitationum aliā
nō prorsus animā nostrā occupant, nempe vbi nos multa securitate munimus, aliā
generatur intra nos, & ob desidiam nostrā pullulant, attamē si p̄occupatæ fuerint,
statim suffocantur & obruuntur, aliā nascuntur & crescunt, et in mala opera trāseunt,
propterq; nostram negligētiā, quicquid nostræ bonæ valitudinis est, corrūpunt.
Ethoc est quod dicit, Exaltatū esse cor illius, & non mansisse intrinsecus arrogan-
tiam, sed in opus malum erupisse, atq; ita vt omnis eius virtus sit corrupta. Itaq; bea-
tum fuerit, malā cogitationē omnino non admittere, id quod propheta de se dice-
bat. Domine non est exaltatum cor meum. Non dicit, Exaltatum quidē fuit cor
meum, sed humiliavi memetipsum, imo neq; ab initio exaltatū, sed inaccessam ma-
licia seruauī animā meam. Igitur hoc quidē beatum est, sed illi p̄ximum, ingressas
cogitationes statim repellere, nec p̄mittere diu ibi stabulari. ne in vobis increcant.
Quod si hoc ob desidiam nostrā contingeret, habet etiam hæc negligentia conso-
lationē ex immensa dei misericordia, a qua multa & variā remedia istiusmodi vulue-
ribus parata sunt. Reliquum absoluamus nunc sermonē, vt ne quod initio diximus,
multitudo memoriā vestram offendat. Eam ob rem opere p̄ceptū fuerit, dicta pau-
cis repetere. Et sicut matres faciunt, quando in gremiū pueri pomā. vel secūdarum
menfarū tale aliquid mittunt, sinus eius vndiq; zona cōstringunt & securos faciūt,
ita & nos sermonē prolxiorem in arctum cōtrahentes, & in memoriā promptua-
rio deponētes. Audistis, quomodo nihil sit faciendum ad ostentationē, quātū ma-
lum arrogantia, quomodo etiam diligēter viuentes, & virtute p̄ditos perdit. Co-
gnouistis quāto nobis opus est studio, vt finis vitę superiori respōdeat, quomodo re-
sipiscens a peccatis nō debeat desperare, nec bene agēs in suis operibus fidere. De-
mōstratū est vobis de varietate p̄ctōrum & de oculis custodiēdis, ne curiosę euagē-
tur, & q̄tū inde oriā malī. Memores estote quid de arrogātia dictū, & de malis co-
gitationib⁹ p̄positū, vt sic domū cōcedamus, imo hæc seruātes, audiamus nūc p̄fe-

A
Custo-
dia a-
posto-
lorū.

B

Cogita-
tionū
diuersi-
tates,

C

Epilo-
gus.

DIVI IOANNIS CHRISOSTO. PSEGMATVM EPISTOLA.

Dctiorem boni doctoris admonitionem. Nostra hæc qualiacūq; sunt, adulescentiā meam declarant, At quæ ille dicturus est, maiori prudentia sunt ornata. Et nostra quidem similia sunt flumina rapido, illius autem dicta, fontis placidæ fluuios emittenti, oleiq; magis quam aquæ cursum imitanti. Accipiamus ergo ea flumina, ut fiant in nobis fons aquæ salientis in vitam eternā. Quam ut omnes obtineamus, concedat gratia & misericordia domini nostri **IESV CHRISTI**, cui gloria & imperium in secula seculorum.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI DE MANSVETVDINE SERMO IO.
OECOLAMPADIO INTERPRETE.

Seruus
christi
a mansuetudine agnoscitur. Mansuetudo grata deo.

Emansueti mores.

Mansueti oib; grati.

Flites componit mansuetus.

Mansuetus ad oēs res accomodatior.

Mnibus vobis perspicuum arbitror, quam conueniat his, qui diuina audiunt eloquia, ut mores bonos & conuersationē virtute præditam præ se ferant. In hoc enim serui dei eos qui veritatem ignorant, potissimum antecellunt, si in mansuetudine cōuerfentur, & vitam agāt religione sua dignam. Qui **CHRISTVM** ignorāt, haud mirum si mali sint, moribusq; damnatis. Seruus autem **CHRISTI** magis a mortis mititate, q̃a nomine quod ei parentes imposuerūt vocāndus est. Neq; deus homines ita diligit propter virginitatem, ieiunium, contemptū diuitiarum, hilarem elemosynarum dationem, ut propter mites, beneq; compositos mores, tametsi & illud alacriter suppeditare indigentibus non aliunde proficiscitur. & conceditur his, qui **CHRISTVM** diligunt, quam a mititate. Ut enim a fonte riuus, ita a morum suauitate, cura pauperum profluit. Facile enim ad misericordiā māsueti & æquabiles trahuntur omnes, neq; ferre possunt contemni pauperes, sed aliorum inopiā suam arbitrantur calamitatē, & propterea inuidiam pessimam omnium affectio num credunt. Neq; vnquā grauem illum morbū in suam animā admittit vir benignus & mitis, sed si viderit fratres honoratos, congaudet ac gratulatur, aliorū gloriam suam putans. Alioquin amicorū omnia cōmunia censens, in bonis quidē cōgaudet, in tristibus vero condolet. Hæc enim mansuetudinis dona sunt, & talis est mitiū vita. Mitis orphanorū pater est, viduarum præses, paupertatis procurator, iniuria affectorū adiutor, semper strennue agit quod iustum. Mitis, reuerendus pater pueris, & obseruandus dominus est seruis. Nichil enim ita conciliat domino familiares, ut q̃ illum vident tranquillū sese offerre, & mansuetudine iucundum. Nam & talem maioris faciunt & admirantur, habentq; pro patre, non pro domino. Age, pro virili nostro diligēter inquiramus, quæ nam ex morum suauitate bona māsuetis pueniāt. gratus & amabilis est videtibus, gratus itē & his quib; tantū nomine notus est, neq; facile vllum inuenies, qui audiens laudari hominē mansuetū, & illum videre & exosculari non desyderet, & nō habeat in aliquāta lucris parte, eius amicitia posse diu frui. Quod si contingat aliquos ppter opes inter sese dissidere, mox ad benignum & māsuetum illum pperatur, bona spe, quod eius bonitate quicquid litiū, & contentiōnū est e medio tollatur. Atq; si capitales inter se inimici sint, mansueti viri correptione placantur & māsuescunt, etiā si natura in iram & furorē propensi sint. Qui vero per māsuetos conciliari nequeūt, intractabiles plane sunt, nulloq; honore digni. Sed & in quauis causa, aptior & magis idoneus ad persuadendū & consulēdum est, & primus, & præ alijs quicquid assequi cupit, impetrat. Insuper quoniā exēplo suo magister est māsuetudinis, & ipse opere suo stabilit quæ tradit, & mox ut videtur, mitigat etiam furibundos. Neq; multis ei verbis vel admonitiōnibus opus est, sed pacem priusq̃ loquitur, persuadet. Quemadmodū & solis iubar ut primum apparet, fugat tenebras, ita māsuetus & benignus sua p̃sentia, res turbulētas cōponit,

quietasq; ac tranquillitas reddit. Est autem & hoc dignū recenſerī. Quod CHRIS-
 TVS solum pacificos, filios dei vocat. Et quare suum vocabulum mitibus cōmu-
 nicat? Solus ille filium dei pro viribus imitatur, qui pacis & amicitiae autor alijs fit.
 Nam sicut CHRISTVS deus & omnium dominus, in carne diuina nobis appa-
 rens, sanctos angelos cum hominibus concordēs effecit, qui quasi bello quodam a
 nobis diffidebant, ita & mansuetus homo fratres & cognatos, qui inter se discordes
 sunt conciliat, & reuerēte leges, & praeceptum dei, abiectione q; inimicitijs in gratia mu-
 tuum redire facit. Porro q; in corporibus nostris nerui, hoc est mansuetus homo in
 domo & ecclesia & ciuitate. Paulus enim more suo fratres vocat corpus & membra
 inuicem. Qui autem diuulſos & pugnantes cōire facit in amicitia, iam Pauli sermo-
 nem implet, qui suadet omnibus, ne ignorent mēbra sua, neq; mutuum se deuorent.
 Vnde verus est sermo ille, quod pacificator fratrum eandem virtutē habet in eccle-
 sia, & domo, & ciuitate, quam habent in corporibus nerui, dispersa & separata con-
 iungentes & cōtrahētes. Verum hāc virtus tunc alicui data est, quando primus ipse
 mansuete viuere incipit. At qui facile in iram erumpit, ridiculus apparebit, si quādo
 exasperatos alios placare attētat, iā quid deterius hominibus, qui irae seruiūt? Quis
 eos videns, nō auertit oculos? Vir iracūduſ, inſuauiſ quidem est obuijs, inſuauiſ au-
 tem & vicinis. Et si diuitijs abundauerit, non facile egenorū inopia succurret. Com-
 munis est hostis & ciuium, & peregrinorum, clamat, vociferatur, plagas occurrenti-
 bus intētat, dicēda & nō dicēda loquitur, aspectu toruo, inflata facie, lingua rabida,
 manibus ad omnia prorūpentibus, & vt apparet, demone plenus. Et quis videns vi-
 rum ita furere, dubitaret vel demonio agitari miserū, vel voluntario in tantam inſa-
 niam proſilire? Ira volūtarius demon, optata inſania, mētis est defectio. Qui irasci-
 tur, diaboli ludibrium est, & nequitiae illius dignus minister. Dic obsecro, quid po-
 tiſſimum volunt demones, q; faciant homines? Nonne vt exprobrent parentibus?
 nōne vt pollutas manus natis inferant? nōne vt deum blasphement? Hāc autē irae
 scētū sunt opera. Atq; ira seruis suis facile impietatis autor est neq; enim sibi ipsis im-
 perare valent, & quia a furore & ira vincuntur, similes sunt nauī, quae in media tempe-
 state a gubernatore destituta submergitur, vnde quaeq; in eam procellis ingressis. Ira
 enim quasi fulmē & tempeſtas quaedā in animā irruit, seruicemq; sibi stupidum red-
 dit, ac amētem. Quid igitur faciēdum? Prudētis hominis fuerit, vt sibi ab hoc mor-
 bo caueat, & furorem sopiat scripturarum admonitiōibus, priusq; in iram inducatur
 Nam si prestigiatorū incāramētis, bestiae obtēperāt, quid mirū, si eloquia CHRIS-
 TI ferocis animae statum, tranquillum & æquabilē reddant? Omnis enim inquit
 amaritudo & ira, & furor & clamor auferatur a vobis cum omni malicia, Estote inui-
 cem benigni, misericordes, cōdonantes vobis ipsis, si quis aduersus aliquem habet
 reprehēſionem, quemadmodū & deus cōdonauit vobis. Sitis igitur imitatores dei
 Videnis qualis sit mansuetus? cuius vocetur imitator? nō angelorum, nō archāgelo-
 rum, sed domini vniuerſorū, temetſi etiam illi mitiſſimi sint, virtuteq; oī plenī. Pau-
 lus tamen dei imitatores nos eſſe vult, quo proposita tāti honoris magnitudine per-
 ſuadeat omnibus, qui contumelia afficiuntur, vel aliud quiddam graue patiuntur, vt
 conuitia atq; alia moderate ferant, imperantesq; irae deum imitētur. In his enim quae
 in ſupernis videmus & audimus, omnia diuina sunt: in his quae ſuper terram & ſunt
 & dicuntur, iniuſticiae multae. Quippe ſunt nōnulli, qui in tantam perueniunt impie-
 tatem, vt & deum blasphement, si quando in re aliqua contriſtentur, & in coelum re-
 ſpicientes a nullis abſtineant verbis. Deus tamē fert, quāuis tantam habeat poteſta-
 tem. Aut nō poteſt de iniqua agentibus, poenam ſumere? Si omnes peccatores pu-

A
Pacifi-
ci filij
dei.

Māfue-
ti nerui
corpos-
tis.

iracūduſ
imiferi
cors.

B
iracūduſ
deſcribi-
tur,

Scriptu-
re mites
reddūt.

C

DIVI IO. CHRYSOSTO. PSEGMATVM SERMO.

Dñirevellet, & decerneret, perquam pauci saluarentur, nec sufficerēt ad sepulturas homines. Vnde & Dauid dicit. Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit? quoniā apud te propitiatio. Et in illo ostendit misericordiā suam, eo quod nō seueriter punit. Igitur quisquis assimilari vult deo, pro virili māsuetus sit ac mitis, feratq; fortiter, si quid grauius aliis patiatur. Diligite inquit, inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt, orate pro his qui vos ledunt & insectantur, vt sitis filij patris vestri qui est in coelis qui solem suum oriri facit super malos & bonos, & pluit super iustos & iniustos. Et multae quidem sunt virtutes, quae Christianum virum bene decet, maxime autem omnium mansuetudo. Nam eos solos, qui hac cōspiciunt, dei imitatores **CHRISTVS** nominat. Proinde cōgruum est, vt quando quis contumelia nos afficit vel verberat, vel alia ratione affligit, sustineamus omnia māsuete & patienter, cōsiderātes qđ dei imitatores mititas facit. Etenim ipse dominus & saluator noster cōtumelia affectus, verberatus, cruci clauis affixus, leniter tulit Iudaeorum furorem, & licet posset de eis vindictam sumere, nō sumpsit tamen, sed virtutē suam ostendit, eo quod concussit terram, & mortuos suscitauit, & obscurauit solem, & noctem ex die fecit. Māsuetudinem autem & misericordiā declarauit, quia nullū ex his qui impie agebant puniuit. Vt discerent omnes, qui impias manus intulerant domino, quam nō fuisset ei difficile ipsos punire, qui tam facile terram cōmouit, & solem repente obscurari precepit. Et quia tam mansuetus fuit ipse, vt non solum mansuete tulerit eos qui crucifigebāt, & blasphemabāt, sed & patrem obsecrauerit, ne caelestibus aduersus impios telis vteretur. Idcirco cum & tibi graue aliquid & durum ferrent, subrepunt furor & ira, recordare māsuetudinis **CHRISTI**, & statim māsuetus eris ac clemēs, & nō solum tibi ipsi benignitate tua plurimū lucri facies, sed & inimicis proderis plurimū, erudiens illos vt & ipsi benignifiant. Videntes enim te extrema sustinere, & iram māsuete ferre, statim posito furore māsueti & lenes ipsi fient mansuetudinisq; tuae imitatores. Proinde quisquis furibundos vincere voluerit, fortiter ferat iniurias & verbera, magnamq; eius qui verberibus in se sequebat, cōuersionem videbit. At si etiam ipse ab ira vinceris, studēs inimicum pari insania vlcisci, nullus vnquam irarum & pugnarum erit finis sed semper qui insanierūt & rabidi fuerūt & cogitauerunt vincere alios conuiitijs & verberibus, in immensum bellum & pugnam erumpent, tum mutuum insidiabuntur, calumnias struent, peierare audebunt & accusationes meditabuntur eorum. quae neq; viderunt, neq; audierunt, & in die quidem sicut canes rabidi, noctem autem cogitando insument, quomodo malorum aliquod machinātur, & insidias parēt. Talibus neq; somn⁹ vincula deponit, sed putāt quod adhuc assint apud inimicum, & criminētur & percutiāt, & e somnis repente euigilātes, plus de aliena voce quam de sua dape loquuntur. Alij vero ira ebrij calūniatores mercede cōducunt, infandaq; inter se agunt opera, & quanto pluribus malis se se irarunt, tanto maiore insania furiūt. Nam qđ ebrios dicunt ob insatiabilem ebrietatem ardētius sitire, hoc et iucūdis vsu euenit, quia in perniciosiorem ruunt insaniam propter inexplebilem contendendi libidinem. Hic vocauit seruilem, alius scorti filium ille insipientem, iste insanum, est qui furem & iniustum, & alius plenum omni malo, Dein ira ebrij cōfligunt inter se, bestiarumq; mores imitantur, percutiūt, calcitrant mordent, concidūt inuicem corpora, nulli participant, nō oculis non auribus, nō naribus, nō faciei, nō alij cuiuspiam membro, sed conflictantes inter se concidunt & pessundāt inuicem. Et quod malum nō faciūt? Secedūt a pugna, ille amisso oculo, ille auribus, ille labijs, ille alia corporis parte, magis tamē anima qđ corpore corrupti furibūdī/nugaces/rabidi, ignorātes legem domini & saluatoris, qui praecipit

Christi
māsuete-
tudo,

E

Ratio
vincendi
iniurias

F

QVOD NEQVE VIVI. ET. C. FO. LV.

vt alapa percussus, & verberatus, atq; alia passus placido animo fortiter omnia ferat vincatq; mansuetudine furorem iniquae agendum. Sane qui hoc facit, laudatur ab hominibus, & coronatur a deo & seruatore, Et propterea perseuerandum est, ferendo leniter iratos, & respiciendum ad coronam, quam preparauit deus mansuetis & mitibus. Absurdum enim est, quod athletae in gymniciis agonibus & pulueribus verbera, & vulnera ferunt propter vanam gloriam, coronam nullius momenti spectantes, nos autem coronandi a CHRISTO non imperamus irae, non omnia fortiter toleramus, sed breuem voluptatem & iniustum furorem coelesti honori & gloriae preferimus. Enimvero & hoc manifestum, quod cum multi magnique fuerint, qui ornatam ac iustam vitam egerunt, mansuetudine tamen clarissimi euasere, quia placidi erga eos fuerunt, qui se iniurijs afficiebant. Hac enim virtute Moyses Iudeorum insaniam moderate ferens & precibus saluans inimicos, honorem & gloriam coelestem per alios obtinuit, deique amicus vocatus est. Hac quoque virtute & Dauid parcens inimicis & hostibus, deum sibi amicum & beneuolum effecit. Hec enim cum omnes homines ornare valeat, in primis tamen eos qui in potestatibus agunt. Nam cum principibus omnia permittuntur, si se ipsos continent, & suorum operum ducem habent legem dei non nihil inde eorum celebritati & gloriae accrescit. Enimvero Paulus & Petrus qui celestem tangebant apud fidem propter virtutem, qua conspici erant, humanitate tamen & mansuetudine magis clariuerunt, quia honorem exhibuerunt his, qui eos conuitijs incessabant, inimicis benefaciebant, & saepe lapide lapidantes precibus saluabant. Sciebant enim haec maxime grata deo, & per alios bonis admirabilia. & idcirco ipsi vitam suam in mansuetudine transmiserunt aliosque ad illam allexere. Quin & Stephanum periclitantem pro pietate, videmus pro inimicis orare, & mititatem in certaminibus admiramur. Reliquum qui tantos ac tales duces mansuetudinis sortiti sumus, adhortamur nos & alios, ut illorum vestigia sequantur, & in mansuetudine deo minifrent, quandoquidem ministerium istud alij virtutibus est ei longe gratius. Et diuinus apostolus virtutem apostoli commostrarurus. CHRISTI ministrum mansuetudine potissimum clarescere voluit. Et quamuis multa potuisset dicere, siquidem voluisset, utpote demonum fugam, mortuorum resurrectionem, atque alia, sed omnibus illis praeteritis, & quabilitatem morum sursum ac deorsum versat, ac tractat, quo persuadeat nobis ut eius vestigia sequamur, benignique simus ac mites. Iustum est enim sanctos illos imitari, & in exemplar vitae proponere, ut bonis omnibus refulgentes, promissa bona assequamur a magno deo & saluatore nostro, per quem & cum quo, patri cum sancto spiritu sit omnis gloria, honor & imperium in secula seculorum.

AMEN.

QVOD NEQVE VIVI. NEQVE MORTVI ANA
THEMATE PLECTENDI SINT. DIVI IO.

CHRYSOSTOMI. SERMO. IOANNE
OECOLAMPADIO INTESP.

Uper apud vos, de incomprehensibili cognitione dei differens, tam scripturarum testimonijs, quam rationibus quas natura suppeditat copiose declarabam, quod licet illam inuisibiles potestates, quae vitam omnino beatam, & materiae expertem agunt attingere nequeant, nos tamen quorum vita plane dispescens, & fluitans est, & qui omnibus inuitijs imersi sumus, tetemus apprehendere id quod inuisibilibus substantiis est denegatum. At qui dum id argumenti tractamus, & multum nostro tribuentes iudicio, & inanem ab auditoribus captantes gloriolam, sit interim, ut neque naturae dei.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

mur, & proinde a nostrarum imaginationum delirijs quasi a rapido torrente abstrahi in grande ruimus peccatum

D

Age, nunc & de anathemate quæ conuenit in medium fideliter afferamus, demonstraturi vim mali, quod plerique neque inter mala computant, ut detegatur moribus eorum qui hoc malo laborant, cōpescanturque ora perpetuo frenum respicientia. Etenim in tam deploratam valetudinem res nostræ perductæ sunt, ut quasi vulgariter ægrotautes, ignoremus nos pessime habere. Atque adeo impletur in nobis vox prophetica, Non est, quod adhibeantur, vel maligina, vel oleum, vel obligaculum. Igitur de hoc malo, unde dicendi initium faciamus num a dominicorum mandatorum dispositionibus, an a vestra inscitia & stupore? Rideor ne, & insanire videor, quod hæc dico? Exhibitor ne, quod tam iniucunda, lachrimisque digna dicturum me polliceor?

indocti
episcopi
pi.

At quam contrarij vestris sunt mei affectus. Ego doleo, ego mente dissecor, mea rumpuntur viscera, quia video nos tam insensatos & malos, ut legis transgressione, Iudeos, & impietate gentes, superem? En specio viros, qui nullum ex sacris literis germanum sensum, imo nihil omnino sacrarum literarum tenent, & ut pleraque transseam

E
anathe
matiza
re et do
gmata
ac arti
culos
nouos
fidei sta
tuere.

(Nam erubesco dicere, furibundos, nugaces, cōtentiosos) qui neque sciunt quæ dicunt neque de quibus affirmant, in hoc vno tantum audaces, quod dogmata statuunt, & anathema declarant ea quæ maxime ignorant. Hinc est, quod exteris, hostibusque fidei nostræ ludibrio sumus habemurque, perinde nulla sit nobis honestæ vitæ cura, & nūquam benefacere didicerimus. Heu mihi, quam dura atque dolenda sunt hæc, Heu mihi, Prophetæ desiderauerunt videre quæ vidimus, & non viderunt, & audire quæ audiuiimus, & non audierunt, & nos inter hæc enutriti sumus. Audite oro, quæ nam illa, ne quando pereamus. Nam si sermo per angelos dictus, ita confirmatus est, ut

transgres
sio legis

omnis eius transgressor & inobediens, legitima poena plectatur, quo pacto nos adeo salutis negligentes, supplicia effugiemus? Dic quis scopus euangelij gratia? quidam spectat: annon filij dei in carne aduentum? Et quare? an ut mutuum mordeamus &

De Sa
marita
no.

deuoremur? Minime. Nam cum ubique perfectiora sunt precepta, quæ a CHRISTO quæ a lege data, etiam maiora charitas a nobis exposcitur, Lex dicit, Diliges proximum sicut te ipsum. Hic autem et moriendum est pro proximo. Audi et CHRISTVM quid dicat, Homo quidem descendebat a Hierusalem in Hiericho, & in latrones incidit, qui & despoliarunt ipsum, & vulneribus inflictis abierunt semimortuo relicto. Accidit autem, quod sacerdos quidam descenderet eadem via, visoque ipso transiit, similiter & leuites, cum esset in eodem loco, viso ipso transiit, Samaritanus autem quidam, ut venit ad eum locum, viditque illum, misericordia motus est, &

F

accedens obligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum, & imposito eo supra iumentum suum, duxit in diuersorium, curamque eius egit, Postero autem die de promptis denarios duos stabulario dedit, ac dixit. Curam eius habe, et si quid expederis ultra, cum rediero reddam tibi. Quis igitur horum trium proximus tibi fuisse videtur ei qui in latrones incidit? Ille autem dixit. Quid fecit cum eo misericordiam, Dixit autem ei CHRISTVS, Vade & tu fac similiter, Papæ quam mira, Non sacerdotem, non leuitam dixit proximum, sed illum qui iuxta Iudeorum decreta, electus erat qui Samaritanus erat, qui alienigena, qui in multis blasphemabat, & illum ipsum vocat proximum quia apud eum inuenta est misericordia, Hæc verba filij dei sunt, hæc

Christi
pro pecc
tatori
bus.
mortu

& opera eius sunt, que in carne adueniens demonstrauit. Nam mortuus est, non solum pro inimicis, & suis sed & pro inimicis, pro tyrannis, pro maleficis pro osoribus pro crucifigentibus, atque pro his ipsis quos tales fore, ante conditionem mundi scie

bat, eosq; p̄scius formauit, vincente p̄sentiam bonitate, & pro eis sanguinem fudit, mortemq; subiit. Panis inquit, caro mea est, quam ego dabo pro mūdi vita, Paulus item per epistolam sic dicit, Si enim cum inimici essemus, recōciliati sumus deo per mortem filij eius, Et iterū in epistola ad Hebr̄eos dicit, ipsum pro vniuersis gustasse mortem. Cum igitur & hæc ab ipso gesta sunt, et horum typos exprimit ecclesia cottidie pro omnibus preces faciens, quomodo tu audes talia loqui? Qui dic, quid est istuc ipsum dicere anathema? Vide quid dicis, cognosce quid loqueris. Nosti verbi vim? Quamuis inuenies in sacra scriptura, quod dicitur cōtra Hiericho, Et anathematizabis totam ciuitatem domino deo tuo. Et inualuit apud nos omnes cōsuetudo, quæ in hodiernum vsq; diem durat, vt anathema dicatur, quod certo loco suspensum, An hoc tu dicis anathema? sed hoc plerumq; in bonum sonat, & est interdum oblatum deo. Quid ergo illud, quo anathema tu dicis eum qui oblatum est diabolo, nec vltra regionem salutis inhabitat, sed alienus est a CHRISTO, Heus quis tu tantæ autoritatis, qui tantam tibi vsurpas potētiam? Tunc enim sedebit filius dei, & statuet oues a dextris, & hēdos a sinistris, Cur igitur dignitatem tantam assumis? quæ apostolis tantum communicata, & his qui illorum idonei successores, vere plenigratia & virtute, iam apostoli diligenter id mandatū seruarunt, Sic enim hæreticos eiiciebant ex ecclesia, quasi effodiendus esset dexter oculus, Quatepestiuam membri defectione magnum suæ compassionis & doloris indicium p̄ferebāt. Atq; id circo CHRISTVS quoq; dextrum oculum dicit, vt illum abiecturis compassionem cōmenderet, In qua re, sicut & in alijs admodum diligētes fuere, hæreses quidem redarguendo & eiiciendo, nulli autem hæreticorum hanc pœnam adhibēdo, Porro apostolus in duobus duntaxat locis vocem hanc, quasi coactus affert, nec tamen certæ & determinatę personæ illam intentat, Nam Corinthiis scribit, Si quis non amat dominum nostrum IESVM, anathema sit, Et si quis vobis euāgelizauerit aliud p̄ter id quod accepistis, anathema sit, Cur igitur quod nullus eorū, qui potestatem acceperunt, vel facere, vel declarare ausus fuit, tu facere audes, plane aduersarius mortis dominicæ, & p̄occupās iudicium regis? Vultis discere qualia de hoc sanctus quidam dixerit, qui & apostolorum temporibus martyrium meruit. Monstraturus huius verbi grauitatem, talivtebatur exemplo, Sicut priuatus homo, regiā sibi ipsi purpuram circumponens, vna cum omnibus qui se iuuāt punitur, vt tyrānus ita & qui dominicam sententiā fert, & hominē facit anathema ecclesie, abducit seipsum in extremā perniciem, vsurpando dignitatem filij dei, Sic ille dicebat, Putatis ne hanc parui momenti rem esse, ante iudicem iudicij tempus aliquem eiusmodi sententiā cōdemnare? Anathema enim omnibus modis a CHRISTO separat, Ad hæc quid respondent illi malicia potentes, Hæreticus, aiunt, ille factus est, inhabitātem habet diabolus, aduersus deum iusticiam loquitur, multos in profundum perditionis abducit, eloquentiæ suę efficaci suadela, & deceptione, Sane propter hoc a patribus eiectus est, maxime, quia eius magister quoq; partem ecclesiæ abstulit, paulinum vel Appollinarem designādo, At his satis fieri oportebat, sermone redarguente errorem, qui in crudescit, Docet ait, in lenitate erudiēs eos qui obstitunt, si quādo det eis deus pœnitentiam, ad agnoscendā veritatem, vt resipiscant a diaboli laqueo capti involuntatem illius, Extende sagem charitatis, vt nō subuertatur claudicās sed potius sanetur, Ostende, quod magna affectione bonum proprium cupias facere commune, Affer dulcem escam compassionis in aculeo, & sic scrutare profunda atq; ex imo perditionis extrahe eum qui sensu descēderat, vt & qđ opinabatur & qđ ignorabat, bonum existimaret. Erudi sicut alienū ab apostolica traditione, & si quis

A
Eccle-
sia pro
excōi-
catis
orat.

Ana-
thema
quid.

Quorū
sit ana-
thema
tizare.

B
Dexter
oculus
effodien-
dus,
Apo-
stoli
nullū
anathe-
matiza-
runt.
Ana-
thema
tizātes
iuadūt
authori-
tate
christi.

C
vide
quōvin-
cedi hē-
retici.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

dem hoc boni consulere voluerit homo, qui prius errore infectus erat, iuxta vocem prophetæ, & ille viuet vita, & tu animam tuam liberabis, si autem respuit sermonem

F utpote contentiosus, tu contestare, ne reus fias, tantum cum longanimitate & suauitate, ut ne animam eius de manu tua iudex requirat, Ne odio habeas, ne auerferis, ne persequaris, sed synceram & veram erga eum ostende charitatem. Ut interim aliud nullum, certe hoc feres lucri, & magna est hæc utilitas, egregiumq; lucrum quod diligis, & simul doctrinam **CHRISTI** doces. In hoc enim, ait, cognoscet. q̄ mei sitis discipuli, si charitatem habueritis inuicem, Qua absente nihil proderit, vel scientia mysteriorū dei, vel fides, vel prophetia, vel paupertas, vel cōfessio **CHRISTI** id quod & Paulus ipse demonstrauit dicens, Si tenuero mysteria omnia, & omnem scientiam, & fidem, ita ut etiam montes dimoueam, charitatem autem non habuero nullam inde utilitatem capio, Et si linguis angelorū loquar, & si impertius fuero omnes facultates meas, & si tradam corpus meum, ita ut comburam, charitatem autem nō habeam, nihil sum. Charitas suavis est, nō inflatur, nō quærit quæ sua sunt, omnia suffert, omnia sperat, omnia credit, omnia sustinet. Dilecti nullus ex vobis talibus erga **CHRISTVM** fuit affectus, qualiter ista sancta anima, Nullus hominū talia verba præter illum loqui ausus fuisset. Nam anima eius amburebatur cum diceret, Adipleo afflictiones Christi in carne mea, quæ reliquæ, Et, p̄cabar ipse anathema eē a Christo et Quis ifirmat, & nō ifirmor ego? cūq; tāta erga Christū affectio ne prædī esset, nō iniurias, nō violētias, nō anathemata cuipiā iferebat, & profecto, quasi non esset is qui tot gentes, & integras ciuitates domino obtulisset, sed quasi humiliaretur, verberaretur, colaphis caderetur, ridiculusq; esset oībus, ita hæc curabat blandiendo, adhortando, obsecrando, Sic sane & apud Athenienses sibi patefecit introitum, Nam cum inuenisset omnes idolorum cultui deditos, non exprobrauit eis dicens. Impij estis nos, & plane omnis religionis expertes, Nō dixit, Omnia vos diuino honore dignamini, deum ipsum, vnicum & verum dominū & opificem vniuersi, negatis, Sed quid? Obambulans, inquit, & considerans culturas vestras, inueni etiam aram inscriptam ignoto deo, Quem igitur ignorantes colitis, hūc ego vobis annūcio, O miraculum, o paterna viscera, Pie colere dicit Græcos & Idola, tras quāuis impie colentes. Quare quia ut pij & vere religiosi cultum suum perficiebant, deum se colere putantes, Hoc a vobis persuadete, Huius vos imitatores omnes fieri precor, atq; vobiscum & meipsum. Nam cum dominus, qui prænouit quid vnusquisq; nostrum elegit, & qualis futurus est, hoc facit, ut bonitatem & magnificentiā suam comprobet, Neq; enim propter malos creationem intermisit, sed etiam illos cōmunibus bonis locupletauit. Quo pacto igitur tu secus facis, qui in ecclesia cum alijs adcurris, & hostiam filij dei perficis? Nescitis quod calamū con fractū nō contriuit, & linum fumigans non extinxit? Et quorsum hoc dictum? audi, Iudam & eos qui exciderant tandiu nō abiecit, quousq; seipsum quisq; abductum errori mancipauit, Nonne & pro populi ignorantij preces offerimus? Nonne præceptum habemus, ut pro inimicis, & qui nos oderunt precemur? En quam probe implem' ministerium? En ut ordinatio non effert, non in sublime extollit, nō potentiā præstat?

D Omnes eundem spiritum accepimus omnes in adoptionem filiorum vocati sumus quos autem probauit dominus, eos fratribus in potestate seruire voluit. Eia ministerium nostrum curemus, obsecramus & contestamur vos, ut a tanto malo desistatis. Nam is quem tu anathematizare decreuisti, vel viuit, & adhuc in mortali vita hac superest, vel mortuus est. Quod si adhuc superest, impie agis qui eum qui a malo in bonū se vertere potest crudeliter abssecas, sin mortu' est, multo magis crudelis es. Cur

Pauli
mira
charitas

Linū
fumi
gās nō
extingue
re.

Episco
pō ū ē
seruire
fratrib'

nam? Quia domino suo stat vel cadit, non iam subiure humano existens. Et de eo, ^{Mortu} occultatum reſeruatūque ſeculorum iudici, pronūciare tutum eſt ſolum ei, qui men- ^{nō eſub} ſuram ſcientiæ, & quantitātē fidei cognoscit, Dic mihi obſecro, qui ſcis, quibus nā ^{hūano} verbis ſe ſe accuſabit vel defendet ille in die quo deus venturus eſt, vt iudicet occulta ^{iure.} hominū? Profecto inſcrutabilia ſunt iudicia, & imperueſtigabiles viæ eius, Quis enī ^A cognouit ſenſum domini, vel quis eius cōſiliarius fuit? Dilecti forte nullus ex vobis baptiſmū ſe cōſequutū putat, nullus iudiciū aliquando futurum ſuſpicatur? Quid dico iudiciū? ipſam noſtram mortem & egreſſum e corpore nō cogitam? A deo corda noſtra huius vitæ ſolitudine & curis obruteſcunt & deſipiunt. Obſecro deſiſtite ab hoc malo, Ecce dico, & conteſtor coram deo & electis angelis, hinc vobis in die iudicii magnum malum, & inextinguibilem ignem parari. Nam ſi in virginū ordine eos, qui cum fulgida fide, & morum honeſtate vixerūt, dominus qui omnīū opera eorum cōſyderabit, ob miſericordiæ penuriā a thalamo arcebit, quomodo nos qui in omnī xū & crudelitāte erga cognatos verſamur, oblitī dei ſalutē aſſequemur? Ea propter vos oro, ne vobis verba hæc mente excidant. Dogmata enim im- pia et quæ ab hereticis profecta, arguere et anathematizare oportet, hominibus autē parcendum, & pro ſalute ipſorum orandum. Det deus omnes nos ita charitatis erga deum & proximū eſſe ſtudioſos, implereq; mādāta domini, vt cum miſericordiæ ^{Epilo} oleo, & fulgidis lampadibus occurramus in die reſurrectionis ipſi ſuperno & cœle- ^{gus.} ſti ſponſo, offerentes ei plurimos in gloria, quos noſtra compaſſione & pietate lucri ^B fecimus, præſtāte gratia et miſericordiā ipſius vnigeniti filii dei cum quo patri ſit gloria, ſimulq; ſancto ſpiritu in ſecula. AMEN.

IN ELIAM PROPHETAM. DIVI IOAN-
NIS CHRYSOSTOMI, SERMO.

Cloriosus olim prophetarum poſſeſſione, vt peculiaris quædam illo- rum agricultura erat Iudæorū populus, ſed plaudite, Gloriatio hæc nunc ab eis in eccleſiam translata eſt, Ecce apud nos & prophetarū corpora. Neq; enim cōgruit, vt prophetas agricolas adhuc habeat ſterilis ille populus. Neq; decet, vt apud illos ſeruētur prophete, qui eum, quem iſti prædixerunt, crucifixere pro mortuis quos apud illos excitauit, pro cæcis quos apud illos viſu donauit, pro eſuriētibus quos apud illos pa- ^C uit, pro virtute qua beatum Eliam, deus omnīū dominus propter illos admirabilem fecit, & raris modis, vt dicemus ad reuocandā, quam contra illos tulerat ſententiā coegit. Quem præcor, vt & nunc mihi in cōmemorādis prophetæ huius factis dux ſit & doctor. Igitur elias ille, zelo dei inſignis, vt vidit Iudæorum gentem, contēpta dei miſericordia, perpetuo in delitijs viuere, & idolorū cultū deditam, & a deo quid- dem impietatem tolerari, ipſos autem longanimitate iſta, ad maiorem vitæ impceni- tentiam abuti. Volens eos punitum iri cogitabat, quid nam aduerſus eos, diuinæ bo- nitati opponeret, quæ paruis lacrymis ſtatim mouetur vt iram ponat, decernit tandē vt ad conceptam contra eos pcenam, deū iuramento aſtringat, quo ligatus ſententi- am in eos non facile ſolueret. Non ignorabat enim & iuſtorū zelo deū placari. Di- cebat itaq; Bonus erga illos deus eſt, paucisq; eorum ſelectitur lachrymis, verum, bo- nitas illa populo male cedit, longanimitate enim abutētes, perditē viuunt, & ſimula- cra colūt, atq; ita & deus ipſe contemnitur. Viuit dominus (inbuit) & non erunt per annos illos ros & pluuia, Deinde, cum deus ei reſponderet, Quid ergo, ſi penitētes

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI SERMO

F illi mihi blandiantur, si lacrymas afferentes spectem, si a delictis resipiscences videam
Iuramē
to deū
elias ob
stringit. statim ne dare debeo pluuiam? Minime inquit, viuūt dominus, nisi per os meū, Non
 viuūt dominus. Illi idolis se addixerunt, ego per deitatem tuam iuro. Ostende mihi,
 quod iuramentū hoc, & contra te valeat, vt & per hoc idolorum infirmitas declare,
 tur, Non viuūt dominus, non erunt tribus annis ros & pluuiā, nisi per sermones oris
 mei, Non quando tibi videbitur, poenæ finem faciās. Tibi enim pro clementia tua
 semper videtur misericorditer agendum. Sed tunc, quādo ego pro eis orauero, & iu
 dicauero, q̄ dignam animę suę curam gerent, probeq; resipiscant. Igitur prophea
Deus
pphetā
reuerēt. tam sententiā reueritus est deus, & honorem iuramento illi dedit, Rem tamen mo
 deratus, dominus sic est, vt & prophetam simul reuereri videretur, & populi quem fa
 me puniebat miseretur, Et quid facit? Prophetā vna cum populo punit, vt dum etiā
 ipse, in famis supplicio comprehenditur, aliquid misericordię in relaxando sententię
 suę iuramento addiscat. Et punit quidem prophetā cum populo, leuiori tamē poena
 eum corripit & mirabili sapientia misericordię opus complet, Prophetā enim per
 illas potissimum aues, quibus suis foetus inuisi nutrit. Odit enim prolem suam cor
 uorum
natura. uus, & natam nō educat. Id quod propheta insinuās dixit, Et pullis coruorum inuo
 cantibus eum, Alioquin omnes auium pulli, recens nati, infirmiores sunt, quam ut ip
 si cibum sibi parent, vnde adhuc implumes a parētibus suis enutriūtur, Sed ab ea pa
 rentum cura coruorū pulli destituti, attamen ab illis non curatum permanet coruo
 rum genus, Vnde Dauid diuinam nobis misericordiam subinde commōstrans, eo
 rum educationem deo ascribit, Expositis enim ad aerem utpote a parentibus negle
 ctis, obuolitant animacula quædam, diuina prouidentia suppedita, quæ captantes
 illi, crescunt & aluntur, Vnde dicit. Et pullis coruorum iuocantibus eum, Proinde
 per patres illos filiorum suorū olores, apud Eliam, qui Iudæis, vt filiis malæ frugis
 succensebat, deus intercedit, quasi ad eum silenter ita diceret, Ne tanto Iudæorum
 filiorum tuorum odio tenere, quanto erga pullos suos corui, Et ecce illi nunc con
 uersi sunt, vide vel eorum misericordiam, Qui natura pullis sunt imiser cordes & in
 humani, illi ipsi vt hospites tibi seruiunt, Absurdū est o Elia q̄ apud te, misericordię
 meę patrocinantur corui, tu autem pro Iudæis, in quos seuiō, non intercedis, Erube
 sce, & vel coruorum exemplo iudæis esto clementior, Ego enim vt tuę sententię ho
 norē do, ita & illorum qui affligūtur misereri velim, & Elia deo, nondum credente,
 reuocatur alumni corui beneficium, & alia reconciliandi via queritur, nempe vt fa
 me victus, sententiā ipse soluere cogatur, Verum ille coruorum ministerio destitu
 tus, nihilo mitior in ediam etiam ipse sustinuit & iquit. Non ingrātū est, quod fame
 crucior, tantum vt impios puniri videam, pereat etiam corpus meum, cum his qui
 fame affligūtur. Itaq; cum deficiente per coruos alimonia transiret multum tempo
 ris iterum corripitur Elia, & in alium transire locum iubetur, vt famelic⁹ ipse, fame
 licē viduę, quę & ethnica erat supplex esset, Quod hoc concilio dominus fecit. Nā
 cum iudæis interdictū sit habere commerciū cum Gentilibus, volens eum ad miseri
 cordiam prouocare, prædixit ei futurū, vt a muliere Gentili & vidua pascatur, Quo
 mox vt audiret Gentilis nomē ab alimento ab ea sumēdo abhorreret, & vel sic deū
 pro effundēdo hymbre imploraret, Surge inquit, hinc, & vade in Sarepta Sidonio
 rum, vt precipiam illic mulieri viduę ac Gentili vt te pascat, ille autem neq; ad hanc
 vocem mitior factus, cucurrit an ethnica mulieris alimoniā, iam quod maius est,
 excitat deus viduam, vt esurienti verba aspera loquatur, ita vnde quaq; ipsum ad be
 nignitatē compellens. Et quidnam, inquit, mulier ethnica ad illum? Viuit ait domi
 nus deus tuus & vnde mulierculæ Gētili hæc vox vt dicat. Præuenerat deus & ei per

visionem prophetā ostendit. Hoc enim est, quod deus prophetæ dicit, Præcipiam illic viduæ vt te pascat. Ostēderat enim deus mulierī figuram, formā, ætatem, & futuram petitionem prophetæ. Vnde ipsa reuelationis diuinæ conscia, statim vt aduenit propheta, & cibum poposcit clamabat. Viuit dominus deus tuus. Non est mihi subcinericius panis, nisi quantū pugillus farinæ in hydria, & parū olei in amphora / vt cum intrauero, faciam illum mihi & pueris meis, vt comedam⁹ & moriamur. Nihil enim nobis inquit, residuū quam mors, vbi pugillum hunc farinæ insumpserim⁹. Ad hāc tandē vocē affici aliquo modo cœpit Elias. Et in maiori angustia est hæc inquit, quā ego sum. Ego solus esurio, illa cum puero fame laborat, non sum hospiti mortis author. Quid tum⁹? Ad hanc vocem relaxatur seueritas eius. Incipit mitescere, & intra misericordiā exercere, Dicit. Non deficiet oleum cadi, neq; farina hydriæ, donec det dominus pluuiam super terram. Iam tandem submeminit hymbris dandi. Antequā fame domaretur, misericordiā in danda pluuiā deo permittere nolebat dicens, Non erūt tribus annis pluuiā vel ros super terram, nisi iuxta verba oris mei. Nunc autem permittit, & soluendo iuramēto preludit, & submeminit quidem petitionē tamē nondū adhibet. Quid igitur misericordiæ fons ad hæc? Tertiā ei misericordiæ machinā admouet, præcipiens animā pueri viduæ e corpore migrare. Saluus manet prophetæ honor, benedictio nō soluitur / hydria & cadus non deficiunt. Atq; adeo hinc magna misericordiæ necessitate propheta constringitur. Erat enī contumelia prophetæ, si benedictio Gentilis viduæ, apud quā agebat, periret & ob fuisset vi duæ fidei, si ex hac consuetudine non maioris benedictionis sensisset com modū. Eapropter deus benedictionē quidem nō irritauit, pphetā autem tertiā ma, china oppugnat. Faciens enim mori filium viduæ, in eam necessitatē induxit ppheta, vt se orare cogeretur. Nam vidua mortui pueri mater, lachrymabunda stabat apud pphetā, & dicebat. Vtinā pridē fame mortua essem, & ante hanc benedictio nem emigrassem, & nō essem misera fili mortui spectatrix. Quo euentu cōfusus pro, pheta, Hæ sunt inquit viduæ hospitalitatis mercedes? Antequā me in domū suam suscepit, erat ei proles, posteaquā autem me suscepit, dilectum filium mortuum plan git & lamentatur. Hoc euentu vt dixi, confusus ppheta, & apud seipsum expendens factū, sensit opus domini, sensit technas diuinas, & exclamabat, Heu mihi, domine testis viduæ apud quam ego habito. Quid autem est, quod hic vult dicere? Habeo inquit, domine penes me testimoniū tuum de muliere hac, Tu enī dixisti, Præcipiā mulieri viduæ, vt te alat, testificans mulieris piam voluntatē, Ad hanc ex illis me lo cis huc transire fecisti, & quam prius testimoniū tui honore dignatus es prosequi, eā nunc fili j morte punis? Heu mihi, domine testis viduæ apud quam ego habito, tu oc cidisti filium eius, Non est mors illa, naturæ euentus tuum opus est, tuæ technæ, qui bus me in misericordiæ necessitatē adigis, vt si dicere tibi voluero, Domine misere re filio viduæ mortuo, tu mihi ex aduerso respōdeas, Miserere filio meo Israel. Ad misericordiā me compellis. Sētio artes tuas. Hoc agis domine, vt si dixerō tibi, Sal ua filium viduæ mortuū. Tu mihi ex aduerso respondeas, Filium meum Israel tu fa me occisum misericordiā dignare. Petis a me gratiam, petitur vicissim & a te gratia, Solue famis sententiā, & soluam mortis calculum. Postquā igitur vidit deus Eliam bene domitū & aliquando misericordiorē redditum, tandem & ipse misericordio res cum eo confert sermones. Neq; enim soluisset ultionem, ultra iniuria erat, Profi sciscere, inquit. Verba legationis dei sunt, Deus ipse per semetipsum de misericordiā apud seruum legationis munus obit, & intercedit. Proficiscere inquit, quia factus es misericordior, declara, quā misericordes sint sermones tui. Quia me agnouisti, age

A

mitescit
Elias.Tertio
coegit
de⁹ elia
vt mise
reatur.

C

Expo =
stulatio
viduæ
cū Eliaexposu
lario
Elie cū
deo.Agnos
scitelas
dei fac
tum.

B

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI PSEGNATVM LIBER.

D & ego parturio misericordiā, audias post hac de ea re me manifestius. Parturio vindictæ solutionē, vrgeo vt reconciliētur, reueor lachrymas eorum qui puniuntur. Omnes peccatores, o propheta, misericordiæ meæ chirographū habent, Ne mendaciū apud illos me arguifeceris. Audi autē & ipse chirographi vocem, quā certe & ipse nosti. Nolo mortē peccatoris, sed vt cōuertatur & viuat. Arrigit ad hæc aures Elías & animā his quæ a deo dicebantur accommodat. Proficiscere iquit, & cōpare apud Achab. Recōciliari eis volo, sed absq; te nō reconciliabor, tu gratiā illis prebe, qui nunc castigantur. Ego clam apud te pro illis intercedo, tu autem manifestus amicitie refactæ sis author, Vade & compare apud Achab, & dabo pluuiā super terrā, tu concilia, tu significa, tu pluuiam cōcessam pronuncia, & æde, ego autem tuis sententijs subscribam, Currit igitur volens & nolens, & hymbres futuros prædicat. Verū impietate eorum adhuc videns, iterum tristem quandam in eos meditabatur sententiā. Et quid tunc ad ea deus? Videns pertinacē Elię animū, adhuc a misericordia abhorrentem, a peccatoribus ipsum segregat. Ego dicit, scio zelum tuum, grata est mihi anima tua. Verum interim & peccatoribus misericors sum / cum supra modū puniuntur, tu vero valde seuerus es pietatis exquisitor, Vnde, quia peccatores ob zelum impietate ferre non vales, ascende quasi in cœlum, ego autem in terra peregrinus ero, Nam si diu tibi manēdū in terris, propediem humanū genus, quod a te cōtinuo plectitur, aboleretur. Dein trāsi in cœlos o Elia. Non potest cohabitare ignis calamo. Impeccabiles contuberniones posthac habiturus es, inter angelorum choros habitare te faciam, ego autem cum peccatoribus peregrinabor, qui in humeris ouem erraticā baiulare possum, qui clamo peccatoribus omnibus. Venite ad me omnes qui laboratis, ego nō punio vos, sed requiescere vos faciā. Illi sit gloria in secula. Amen.

PSEGMATVM QVORVNDAM DIVI CHRISOSTOMI, A IOANNE OE COLAMPADIO IAMPRIMUM VERSORVM
FINIS.

PARRHISIIS APVD PETRVM GROMORSVM, EXPENSIS VERO IOANNIS PARVI, MENSE SEPTEMBRI.
M.D.XXIII.

THEODORI GAZAE THES SALONICENSIS AD
ALPHONSVM REGEM PRAEFA TIO IN ORA
TIONES DE INCOMPREHENSIBILI DEI
NATVRA DIVI IOANNIS CHRYSO-
STOMI, QVAS E GRAECO IN
LATINVM VERTIT.

SVNDEM regem, & pontificem olim fuisse accepimus, diue Alphonse rex inclyte, tanquam regis officio is fungi non posset, qui minus iura & rationes rerum sacrarum teneret, quas nosse pontificis certe interest. Romani itaque tui, gens armis praestantior ceteris omnibus ingenio autem doctrina, & deorum cultu facile cum Graecis etiam conferenda, homines praeditos sacerdotio potius Reipublice praesse censuere, & vehementius de summo pontifice, quam de consulatu solebant contendere. Quippe qui ita sese dignius rempublicam regere credi posse arbitrarentur, si profiteri cognitionem patris quoque diuinae viderentur. Graecis item hominibus haec eadem opinio semper & probata, & summo in studio habita est. Vnde apud Athenienses inter novos illos, & primarios magistratus regia dignitate praeditus is enumerabatur, qui dearum Cereris, & Proserpinae ministerijs, & Minerue ludis praesset, & sacra urbis praecipua faceret, ad quem causa vel impietatis, vel sacerdotij, vel cuiusvis de religione controuersiae deferretur, qui iura matrimoniorum discerneret, & vnus ex principum numero, cum sancto Areopagitano senatu de homicidijs iudicaret. Ad haec Iudeorum genti, cuius nobilitatem Iosephus cognomine Flavius insignis autor, duobus libris quos contra Appianum Grammaticum scripserat, late ac perpulchre aperuit, id fuisse in more certum est, quam diu reges tales siue diuinitus, siue optimo iudicio hominum crearentur, ut reipublice bona & seruaerentur, & augerentur. Aegyptios praeterea, quos bonarum artium, & religionis studium singulare nobilitaret, atque etiam Persas, Medos, Indos gentes nominis magni, suos reges vel ex sacerdotum ordine facere, vel maxima familiaritate sacerdotibus deuinctos habere solitos legimus. Ita omnes quasi duce natura regerentur, regem, quem peritum esse rerum humanarum oportere censerent, eundem haudquaquam diuinarum eae ignarum patiebantur, & ut gens quoque magis ad rempublicam probam & laudabilem accederet, ita diligentius id seruauit semper & coluit. Verum hac nostra aetate, sic institutum videlicet a primis Christianae religionis temporibus usque habetur, ut non idem & reges sint, & pontifices. Credo ob eam potissimum causam quoniam agi facilius posse existimabant, si duo quidem, quorum alter rebus humanis, alter diuinis praesset, crearentur. Quam ob rem & si uterque tam rex, quam pontifex sine altero exequi officij quidem sui ratione autoritateque posset vices rei tum diuinae, tum humanae, tamen digestum in duas personas est, Vnde fit ut rex saepius res sacras sibi vendicare iure suo existimet, & pontifex non alienam adire prouinciā arbitretur si quando rem attinentem ad regem sibi attribuat, quod caeterorum quoque officiorum collegis vsuuenire conspicuum est. Cedere tamen & rex pontifici debet, & regi pontifex, & alter seruari ab altero, quantum destitutum delegatumque a maioribus est, oportere existimamus. Quod etsi rex minus diuinam rem facit, minus que iudex constitutus est rerum sacrarum, quas ecclesia suo vocabulo spirituales appellat, tamen rationes nosse earum rerum, & quemadmodum agi singula Christianae religionis debeant, minime ignorare pulchrum proculdubio est, & Maiestati regiae consentaneum, Quocirca tu, ut semper hoc ita eae iudicasti, ita semper dedisti operam, ne quid desit, quo te re-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PRAEFATIO

gem minus perfectum absolutumque ageres, atque ita effectum est, ut te ceteris nostrae aetatis regibus elegantior, & plane cum illis, quorum memoriam & laudem seruassecula, comparandum omnes & censeamus & praedicemus, ac nisi mentiri quis vellet, & verba contra quam sentit facere (quod non hominis grauis & veri, sed assentatoris est) te quisque adeo religione & rerum diuinarum scientia ceteris principibus antecellere affirmauerit, ut non cui te comparet, querat, sed cui vnus exemplo ceteros omnes ad eam ipsam preclaram virtutem hortetur & moneat. Quis enim ex tot terrarum orbis principibus te pietate insignior? quis diuini cultus obseruantior quis vel ordinem sacerdotum sibi deuinxit familiarius, vel plura suae pietatis reliquit monumenta? Quis autem acutius de rebus diuinis aut subtilius potest disserere? Ceteri prorsus vel eo tenentur errore, ut putent parum attinere ad principem rerum diuinarum cognitionem, vel enim eam probarerent, studerentque adipisci voluntate quidem proxime accesserunt ad laudem, sed doctrina atque ingenio tanto te existunt inferiores, ut non minus theologiae princeps quam facultatis, & copiae rerum ciuiliu iure inter principes habearis & nomineris. Sed cur praeter ceteris principibus te confydes res quando ne hominibus priuatis, qui in hoc vno stadio versantur, amplius quaeque superesse quam tibi praecipimus? Quotiens Narcissus Verdunensis & vir & theologus singularis argumentis, quibus vel respondisses, vel obiecisses, recitatis in frequenti omnium doctorum conuentu ratione demonstrauit euidentissima ita esse, ut qui te cum ita disputant, non regiae maiestati, sed exquisitae tuae doctrinae viribus cedant, & victorem te inuiti interdum confiteantur. Quotiens eiusdem scientiae professores alij vltro, sed animo inuito, ut verbo Homeri utar expertos in se fuisse fateri, quod modo Narcissum doctorem saepenumero explicasse retuli vidimus. Ita sit ut maiorem in modum tuum admiremur ingenium, quo praeter ceteras virtutes ingenuas quas tam multas complexus mirifice es. Theologiam tam pulchre consequi potuisti, quae res & si honestissima & grauissima est, tamen ob percipiendi difficultatem vix a paucissimis quaeritur. Ita merito vnus tu vehemetissimelaudaris ab homine probato & laudato Bessarione Pontico Romanae ecclesiae Cardinali, quem desiderium tui visendi Neapolim ad te duxit, ac mens iam quartum tenet apud te summa cum delectatione laude & admiratione tuarum virtutum & operum. Laudat hic sapiens vir & religionibus venerandus te regem & sapientem, & religionis tum cultorem, tum defensorem egregium / bona animi tui commendat homo, cui certe omnium consensu contigit, ut literarum Graecarum sit facile princeps, Latinarum autem tantum teneat, quantum nemo adhuc Graecorum consequi potuit, effert summis laudibus prudentiam / ingenium / doctrinam / mores / denique praestantiam tui animi. Vir qui praesui animi magnitudine admodum paucos solet laudare, te tamen ita is admiratur, exosculatur, & complectitur animo, ut vix possit abs te discedere. Ostendit hic porro quantam tuam doctrinam faceret, cum libros, quos Aristoteles nobilis philosophus de rebus diuinis inscriptos Metaphisica edidit, hos diligentissime tibi in latinum conuertisset sermonem: ac tuo dicasset nomini, ut quos ille Alexandro regi sapienti per quam gratos composuit, iidem te interpretati mitterentur regem Theologum, ac longe rebus diuinis edoctiorem, quam de rege Alexandro coniectari ex ijs quae accepimus, liceat. Te igitur religionis obseruantissimum & Christianae doctrinae studiosissimum regem, si operibus non modo, quae ad rem attinent militarem, verum etiam quae summae religionis sunt, adire censemus, non inepte id agimus, nec ea offerre videmur, quae minus te oblectent, & moueant. Quam ob rem post Mauritiij illos de militari libris, quos anno superiori obtuli tibi, ut

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA. FO. LX.

iudici peritissimo eorū, quæ imperator ille & gessit & scripsit, has de incōphēssibili dei natura orationes quinque, Ioannis Antiochēsis cognomine Chrysostomi doctoris ecclesiæ singularis conuertit, & legēdas ppter ea tibi obtuli, vt vel ex hac mea interpretatiōe & ingenii, & dicēdi copiam eius doctoris perciperes, & te sacro sermone vt soles, oblectares. Fuit is certe facundior cæteris christianæ religionis doctoribus, & copiosior. Et quanquā more ecclesiæ vel in grauitate sermonis, vel in exquisito Atticæ linguæ vsu negligenter, aut Gregario, aut Basilio eiusdem professoribus & prædicatoribus christianæ religionis, tū in exponēdis sacris codicibus, tū magna vtilitate populi, ad dilatandum argumentum, ad amplificandam sententiā, ad exemplorum copiam, ad facilem, & omnino accōmodatam tum ad populi aures, tum ad religionis præcepta elocutionem ad memoriam omnium, quæ officium doctoris Christiani requirit. Hic meo iudicio anteponendus est cæteris, nec esse arbitror quempiam, qui si modo quæ is græce differuit, assequatur, aliter sentiat. Vnde hiciure optimo cognomen id Chrysostomi meruit, ab oris aureo flumine, quod idem datum est Prusciensi Dionii, sed eo dignius Ioanni nostro, quo longe hic plura, & ad hominum vitam moresque vtiliora, quam Prusciensis ille scripsit, prædicauit, & docuit. Constat hunc eiusdem claruisse temporibus, quibus Archadius Theodosij imperatoris gentilis, cuius filius tum armis, tum pietate, ingenio, & literarum bonarum studio sese exhibuit singularem, tantaque apud eū ipsum imperatorem autoritate & gratia valuisse, vt & suos ciues Antiocheneses homines parum quietos, & plus sibi libertatis sumētes, quam Romanum pateretur imperium, ab ira capitali imperatoris sæpe liberarit, vniuersamque ipse vnus seruauerit ciuitatem, ne pœnas grauissimas lueret. Et ecclesiæ Constantinopolitanæ patriarcha p̄fuerit, quæ dignitas proxima in sacro ordine a summo pontifice habetur. Vixit tāta probitate morum & sanctimonia illustris, vt nomen sancti acceperit ea vice, qua atheroia, aut certe diuini homines superioris religionis nominarent eum, qui virtute quadam excellisset heroica, mirumque in modū generi mortalium profuisset. Huius itaque orationes, quas homilias ipse a cōuersatione, & suæ doctrinæ communicatione inscripsit, vt hominis sancti & docti & eloquentis, & cui Archadij imperatoris familiaris leges, cum ociosior fueris, eris autem eo citius, quo plus apud te religionis charitas, quā ciuile negocium valet.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI DE INCOM- PREHENSIBILI DEI NATURA, CON- TRA ANOMAEOS, ABSENTE EPISCOPO, HOMI. I, THEODORO GAZA INTERPRETE

Vid hoc sit fratres charissimi, pastor abest, & tñ oues suum cū diligentia seruant ordinē, video. Profecto boni illius pastoris id quoque officium est, vt non mō illo pñte, verū etiā absente ouile studiū oē adhibeat ne qd temere agatur. Brutorū greges si quis educat, nō absit, manere intra septa necesse est, vel si sine pastore p̄dierit, passim oberrat & vagatur. At inter vos nihil eiusmodi video euenire, sed etiam cum pastor abest, vos consueta pascua petitis cum ordine & decore. Verum vt melius loquar, pastor & ipse adest mente & animo, quanquam corpore abest, nemo id abesse dixerit, cum ordinem nostrum & modestiam contempletur, tametsi minus corpo-

DIVINO ANNI CHRISOSTOMI HOMI. II.

reā eius faciē cernit. Quā ob rē eo magis, magisq; illū laudo & miror, qđ tñ nobis
 iponere studiū, virtutis, verāq; religiōis potuerit. Nā & copiarū imperatorē ita p-
 cipue cōmēdamus, si eo nō solū pñte, sed etiā absente milites suū ordinē seruāt, &
 tuent. Quod idē Paulus a suis petebat discipulis, cū diceret, Itaq; charissimi sic sem-
 per obtēpastis, nō ipñtia mea solū, sed multo magis in mea substātia. Cur multo
 āpli' i absētia, qđ cū pastor adest? Si lup' gregē iuadit, repelli facile pōt & fugari. At
 cū abest, graui' pīculū iminet, cū nemo sit qđ defendat & seruet. Adde qđ pastor cū
 adest, mercedē studiū ac idustriē cū eo ipso ouili, qđ custodit regitq; pñt. Cū autē ab-
 est, totū suū officiū, munusq; virtutis ab ipso ouili pficisci itelligēdū ē. Hāc eadem
 v' absens ille hūanissim' magr & pr. vbicūq; gētiū sit, vos vrmq; cōuētū & ordinē
 cogitat, & cōplectit aīo, neq; tā quos sibi habet pñtes, qđ vos absentes cernit, atq; in-
 tuet. Noui illius summū amorē, noui charitatis feruorē insupabilē, quē penitus ra-
 dice inixū viuacissima aīo cōtinet, & singlari studio colit. Quippe qđ certe sciat cha-
 ritatē ipam caput eē bonorū oīm / & radicē / fontē / & parētē, atq; ea vna absente, ce-
 tera vobis nullū fructū afferre, nullā p̄stare posse vtilitatē. Nec ei discipulorū dñi ē
 magn' seruorū dei character iudiciū. In hoc, inqt, oēs cognoscēt, qđ mei discipuli
 estis. In quo? nū i eo, vt mortuos suscitēt, vt leprosos purgēt, aut demonia expellāt
 Minime inqt. Sed illa missa faciēs oīa, i hoc vno dicit, oēs cognoscēt, qđ mei disci-
 puli estis, si charitatē adiūicē habueritis. Nā illa vni' sup nā grā mūera sūt, hoc hu-
 mani studiū ē officiū, aīm aut p̄bū & gñōsū, nā tā ea, qđ deus p̄buerit, mūeraq; suo-
 rū laborū officia cōsueuerūt. Quapropter Christus nō signis, sed a charitate suos
 cognosci discipulos asserit. Hęc eīm si adest, nulla ps deest philosophiā, sed iteger-
 rima p̄fectissimaq; virtutis rō hētur, quē admodū certe laborū exp̄tē eē necesse est
 oīm, cui hāc deest. Quocirca & Paulus eā cōmēdat, & verbis magnopere extollit,
 quiseius dignitatē nemo satis attigere q̄at. Quid ei ea eē possit cōdignū, qđ p̄phe-
 tas, legēq; vniuersā cōtinet, sine qđ nō fides, nō scia, nō sacramētū rō, nō ipm mar-
 tyriū, nō qcqd dixeris, aliđ seruare hoīem valeat? Nā si tradidero, inqt, corpus meū
 ita vt ardeā charitatē nō habuero, nihīl mihi p̄dest. Idē itē cū sūmū bonū, & caput
 bonorū oīm charitatē eē oñdere vellet, sic retulit, Siue p̄phetiē euacuabūt, siue līn-
 guę cessabūt, siue scia destruet, manet aut fides spes / & charitas. Sed qđ itio ex ijs qđ
 de charitate p̄posui, oriñ nō meo iudicio negligēda, p̄phetiā ei euacuari, & līguas
 cessare nil mirū ē, qñ hāc mira vbi suū vsū ad t̄ps nobis p̄stare, deīn cessaret, nihīl
 detrimētī nr̄e iſerre possent rōnī. Iā p̄phetia nulla ē, nullū linguarū munus, & tñ
 rō pietatis nihilo ipedita ē. At si scia cessat, ābigēdū qđ rēdūq; ē, an qcqd hoīs restet
 Cū ei dixisset siue p̄phetiā euacuabunt, siue linguā cessabunt, adiūxit siue scia de-
 struet. Qđ si scia aliqñ cessauerit, res nr̄a nō ad melius, vt sp̄amus, sed i deterius de-
 ducet. Nā sine scia id quoq; vt hoīs simus, amitteremus. Deū ei metue, inqt, & man-
 data eius custodi, qm hoc qsq; hō est. Quod si hō nō aliud sit, qđ deū tiere. tior autē
 ipius dei nō nisi ex scia p̄deat, scia itē destruet, vt Paulus autor ē, aliqñ nr̄a oīa amīt-
 temus, & scia priuati oīno peribimus, & nulla ex parte melius, imo multo ex rebus
 vilius qđ aīalia bruta euademus. Hoc eīm re vna p̄stamus, cū in cāteris oībus corpo-
 reis lōge admodū a natura brutorū superemur. Quid igitur sit, quod Paulus dicat,
 & qua de re ita asserat, vt scia destruat? Nō de p̄fecta & vniuersali scia disputat
 sed particulari & ip̄fecta, p̄fectūq; nr̄m in meliora destructionē voluit noiāre, vi-
 delicet nostra particulari scientia ita destructa, vt non p̄terea particularē p̄fectā
 & vniuersalē habeamus. Vt enim puerilis destrui solet, non deleta substātia & natu-
 ra pueri, sed tēpore aucto & ip̄sius aetatis p̄cessu euētūq; in virum p̄fectum, sic in

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA. Fo. LXII

ea scia posse fieri intelligere debemus. Parua hec scia igitur. Non propterea erit parua, sed aplitudine in posterum capiet, magnaque efficietur, hoc sub illo vocabulo destruetur, intelligit quod clarius ipse suis frequentibus verbis explicauit. Vt enim cum audires sciam destrui, non posses inferre destructionem cuiusque sciae, sed incrementum potius, & sciendi perfectum in meliora, addit, Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, tunc euacuabitur quod ex parte est, Vt non praeterea sit hoc ex parte sed perfectum, ergo imperfectio eius destruitur, ne praeterea sit imperfectum, sed perfectum esse incipiat, destructio igitur ista accumulatio est, & ad maiora accessio. At velim, ut aduertas diligentiam Pauli, non enim partem cognoscimus dicit, sed ex parte cognoscimus, hoc est partis partem tenemus. Sed quantum restet & utrum maiorem an minorem partem teneamus. Ergo ut te partem minorem tenere intelligas, nec quolibet minorem, sed centesimam aut millesimam, accipe quae sequuntur, vel potius antequam verba apostoli recites, exemplum referam, quo exprimetur, quod fieri potest exemplo, quantum restet, quantumque sit, quod impraesentiarum tenemus. Quæris quantum differentia sit inter praesentem sciam & futuram. Quantum inter virum perfectum sit, & lactentem puerum, tanto scia praesentem a prior est, & praestantior. Quod ita est, a Paulo ite accipe, qui cum dixisset, ex parte cognoscimus, velletque explicare quanta ex parte, & quantum exiguum esset id quod tenemus, addit Cum essem paruulus / loquebar ut paruulus / sapiebam ut paruulus / cogitabam ut paruulus. cum autem factus sum vir, euacuaui, quae erant paruuli. Cum habitum paruuli praesentem scientiam comparat cum habitu viri perfecti futuram scientiam confert. Nec dicit, cum essem puer, quoniam & qui decennis est, puer dicitur, sed cum essem paruulus, hoc est infans & lactens, & parentis desiderans verba. Hunc enim a scriptura vocari paruulum, accipe a psalmo, qui ita dicit. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Quoniam eleuata est magnificentia tua super caelos. Ex ore paruulorum & lactentium perfecisti laudem. Vides iam paruulum accipi pro lactente ubique. Tum spiritu praesagiens sancto. hominum posterorum impudentiam & temeritatem explicat, nec vno exemplo contentus, sed et secundo, & tertio idem affirmat. Quae admodum enim Moyses cum ad Iudaeos mitteretur, trium signorum demonstrationem accipiebat, ut si primo illi diffideret, secundo obtemperaret, aut si paruuli etiam arderent, secundo persuasi, & tertio eximium prophetam illum reciperent. Sic & Paulus tria proponit exempla, primum ex paruulo, secundum ex speculo, tertium ex aenigmate. Nam postea quod dixit. Cum essem paruulus, intulit. Videmus autem nunc per speculum. Secundum homo praesentis infirmitatis exemplum est, & imperfectae scientiae nostrae indicium. Tertio per aenigmatum obscuritatem idem declarat. Et enim puer tametsi complura videt, audit, loquitur, tamen nihil expresse, nihil dilucide aut videt, aut vidit, aut loquitur, & sapit quidem, sed nihil integre. Itaque more pueri ego quoque & scio complura, tamen modum eorum ignoro. Deum namque esse ubique, totumque esse quaque in parte orbis terrarum noui, sed quemadmodum sit, nescio. Item non inceptum, non genitum, sempiternum esse deum non ignoro, sed quo pacto ita sit, intelligere nequeo. Haud enim humana ratio potest capere, quemadmodum fieri potest, ut aliqua substantia sit, quae neque a seismet ipsa, neque aliunde suam originem habeat. Filium esse a patre deo immortalis genitum noui, sed quemadmodum ignoro. Spiritum ex eo procedere scio, sed quemadmodum nescio. Vbi igitur illi sunt, qui se totam scientiam recepisse affirmant, quod se in fauces summae ignorantiae praecipitarunt? Nam qui hoc in seculo totum sciendi modum se recepisse autumant, in postero priuatos sese omni scientia constitutit, & miserrimos ac perditos esse patiuntur. Quippe cum ego, qui me ex parte cognoscere asseuerem, & hanc meam scientiam destrui aliquando debere fatear, in melius ac perfectius proficiscar, destru-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA. I.

et apticulari scia, & accedēte pfectiore & pleniore, ille vero q se itegerrimā pfectis-
simāq; tenere sciam arbitret, & tñ destrui eā aliqñ debere cogat asserere, oī scia pri-
uatū destitutūq; in postero fore, nequaq; possit inficiari, quā em nūc tenet, destruit
& nulla regitur pfectior, cū ea sit pfectissima, vt ipse censet, quā hoc tpe obtinet.
Videtis ne quēadmodū cū oēm in hoc sæculo sese habere sciam contēdāt, neq; in
hoc habeāt quod intelligāt, & in postero omni despoliatī scia pessum eāt. Tā ma-
lū tā nephariū est, nō intra iustos se cōtinere limītes, quos pīcipio deus immortalis
nobis descripsit & statuit. Sic Adā honorē quo erat peditus spe amplioris amisit.
Sic hoīes cupīdi, & quæstui dediti sēpenūero cū plura maioraq; psequerent, non
mō nihil plus acquirere potuerūt, sed etiā q habeāt amiserūt. Sic etiā isti summæ sci-
entiæ autores cū se totū tenere arbitrent, pte etiā quā possunt hēre, destituti labun-
tur & corruūt. Quas ob res vos fratres charissimi hortor, & rogo caueatis, & insa-
niā illorū hoīm fugiatis. Contēdere em scire quid substantiæ deus sit, postremæ esse
insaniæ iudicio. Qd vt melius itelligat, pphetarū sentētias afferā, quos nō solū qd
substantiæ deus sit / ignorare videmus, sed etiā de sapiētia eius qta sit plane ambige-
re, q q nō a sapiētia substantia est, sed ex substantia sapiētia. Verū cum eā ppheta q-
dē plene picipere nō valeāt, q tū ij insaniūt, qui substantiā ipam suis obiscere rōnib;
posse arbitrātur? Audiamus quid de ea Dauid dicat ppheta pclarus. Mirabilis fa-
cta est scientia tua ex me. Vel potius altius repetamus. Confitebor tibi, qm terribili-
ter magnificatus es. Quid cū terribiliter dicat, significat: multa sunt quæ licet mira-
mur, tamen cū timore verbī gratia, Magnifica ædificia colūnarū / ornāmēta parie-
tū picturas corporū / flores & elegantia miramur. Itē maris vastitatē imēsoq; gur-
gites, sed nō sine metu, cū ei⁹ ispiciunt altitudinē. Sic & ppheta cū vastum id imen-
sumq; diuinæ sapiētiæ mare ispiciat, vertiginē quasi tētat⁹ itupescit, ac summo cū tō-
re demirās recedit, atq; exclamat. Cōfitebor tibi, qm terribilr magnificat⁹ es, mira-
bilis opa tua. Ac rursus, Mirabilis facta ē scia tua ex me. Corroborata ē, & nō po-
tero ad eā. Vide modestiā famulī, nota animi gratitudinē. Grās inqt, ppterea tibi
ago qd te dñm hēo icōprehensibilē. Nō de substantia agit hoc loco, illā em vtpote
inter oēs cōstātē eē incōphēnsibilē omittit. Sed cū deū eē vbīq; cogitaret, hæc retu-
lit explicauitq; ne id qdē se itelligere, quēadmodum fieri possit, vt deus vbīq; adsit.
Hac de re eū illa dixisse, accipe ab his, q adiūgit. Si ascendā i cœlū, tu illic es, si de-
scēderoad ifernū, ades, vides ne q ppheta, quēadmodū de⁹ vbīq; adsit, itelligere ne-
qat, sed abigat / hereat / vacillet vna eius ipius rei cogitatioe. Quō igit fieri pōt, vt
nō ad postremū insaniæ sint puecti, q tñ ab illius grā absunt, q tū qd ipa dei substan-
tia sit, curiosē qrunr & pscrutant. Atq; hic ē ille ppheta, q incerta inqt, & occulta
sapiētia tuæ manifestasti mihi, verūtn q occulta & incerta diuinæ sapiētia pcepit, de
hac eadē sapiētia refert, imensa est, incōprehensibilis est. Quippe q magnus dñs di-
cat, & magna virtus eius, & sciētia eius nō est numerus, id est nulla est cōprehēsiō.
Heu tu quid ais? Sapiētia dei comprehendī a nobis potest? Nōne istud perspicua
sit insania? Magnitudo eius nullo describitur fine, & tu substantiā describere audes,
satisq; complecti animo posse opinaris. Hec eadem cum Esaias p suo nobilissime
philosophiæ studio cōtēplaret, gnationē dicebat, eius quis enarrabit? non quis enar-
rat, sed quis enarrabit, vt omnē posteritēporis rationē secluderet. Cum itaq; Da-
uid dicat, Mirabilis facta est scientia tua ex me. Esaias non ex se tantummodo inqt
verumetiam ab omni natura humana secludi narrationem eiusmodi asserit. Sed vi-
deamus, an Paulus vas illud electionis cognouerit, vtpote qui grā āpliore potiretur
Omnino hic est, qui illa refert. Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus.

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA, Fo. LXII

Nec eo loco solum, sed etiā alibi, non de substantiā, sed de sapientiā ipse quoq; dis-
ferens ea, quæ in prouidētiā versetur, nō de illa vniuersali, qua angelis / archangelis,
ac omnibus sup̄nis virtutibus prouidet, sed de ea prouidētię parte, qua hoībus terrę
incolis cōsulitur, ac de eius ipsius parte. Nec tñ totā eā scrutať, qua sol oriť, qua aīæ
īspirant / qua corpora effigiant / qua mortales alunt, qua diuersus mūdus cōtinetur,
sed hæc oīa omittēs, & particulā quandā diuinæ prouidētiæ inquirens, qua scilicet
Iudæos neglexerit, gētes autē natos receperit, amplexus sit, & hanc ipsam particu-
lam veluti ad mare immēsū, & gurgitē præaltū inspiciens, cōturbatur, deficit &
recedit, ilico voce magna exclamat, O altitudo diuitiarū & sapiētīæ & scientiæ dei
q̄ inscrutabilia sunt iudicia eius. Nō incōprehensibilia dicit, sed inscrutabilia, qđ si
scrutationē nō patiātur, lōge minus p̄cipi possint & cōprehēdi. Et inuestigabiles
viæ eius. Iā vias eius inuestigabiles esse audis, & ipsum eē cōprehēsilē putas? Sed
cur loquar de ijs? p̄mīa ip̄a, q̄ nos manent, cōprehēdi nō possunt. Oculis em̄ nō
vidit neq; auris audiuit neq; in cor hominis ascenderūt, quæ deus p̄parauit his, qui
diligunt eum. Et munus eius inenarrabile est. Gratias enim deo, inquit, pro inenar-
rabili eius dono, & pax eius omnem excedit intellectū. Quid ais? iudicia īscrutabi-
lia sunt viæ inuestigabiles, pax omnē excedit intellectū, donū inenarrabile, q̄ p̄pa-
rauit diligentibus se non ascenderūt in cor hominis, magnitudo finem non habet,
scientiā caret numero, oīa eius incompresensibilia sunt, & cum ipse solus sit incom-
prehensibilis, q̄ ad tantā īfaniā possit accedere? Retine illū hereticū, noli sinere abi-
re, vrge acrius, quere quid in ijs Paulus referat. Ex parte cognoscimus. Nō id de
substantiā sed de dispensationibus dici respondēt. Omnino si de dispensationibus Pau-
lus ita dixerit, longe amplius viciniū, q̄ si de substantiā loq̄ret. Nā si dei dispensatio
incōprehēsilis, multo magis ipse deus incōprehēsilis eē debeat. Verū nō de di-
spensationibus agi hoc loco, sed de ipsa dei substantiā, accipe ex his quę adduntur.
Cum em̄ proposuisset, Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, adiunxit,
nunc ex parte cognosco, tunc autē cognoscā sicut cognitus sum. Dic ergo a quo
est cognitus? a deo ne, an a dispensationibus? A deo scilicet, deum igitur ipsum ex
parte cognoscit, nō tñ ita ex parte, vt partē substantię nouerit, partē ignoret, cū de
natura simplicissima sit, sed quod esse quidē deū p̄culdubio norit, qđ aut substantię
sit omnino ignoret. Sapientē esse certo sit, quantū sapientiā valeat, nescit. Magnū
esse minime ignorat, sed quēadmodū & quæ sit eius magnitudo, intelligere nō po-
test. Vbiq; deū adeste exploratū habet, sed quēadmodū nescit. An prouideat / con-
tineat / regat / gubernet summa cum diligentia oīa, non dubitat, sed modū quo hæc
agat, ignorat. Hac de causa ex pte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Sed iā
si placet, dimissis prophetis, & Paulo cōlū petamus & an in illa regiōe superiori iū
aliqui sunt, qui dei substantiam norunt, quæramus, quanquam si qui id scientes ibi
cōperiant, nihil in potest deduci argumēti, nil em̄ cōmune angelis cū hominibus
est, cū tā magnū discrimē inter naturā corporeā sit, & incorporeā. Verūtamen de-
mus & concedamus, vt latissime intelligatur. Deū incōprehēsilē eē, qñ ne in cōe-
lo quidē virtus aliqua sit creata, quæ norit diuinā substantiā. Audiamus igitur ange-
los ipsos, nō quod de diuinā substantiā illi disputēt inter sese, atq; disceptēt, sed quod
glorificāt / adorant / & modulos triumphales secretosq; assidue referunt summo cū
timore. Alij gloriam in excelsis deo modulātur. Alij, hoc est seraphin, sanctus san-
ctus sanctus concinunt, & suos auertunt oculos, cum ne descēsū qđē & idulgētiā
dei valeāt tolerare. Ad hæc cherubin bñdicta gl̄ia eius ex loco eius obseruatissime
referūt, nō qđ locus alijs circa deū cōstet, sed qđ more hūano cōsueuimus dicere

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. I.

vbicunq; sit, & quemadmodum sit, quanq̃ ne id quidem tute dici de deo potest. Homines sumus, nec aliter, q̃ lingua humana verba de deo facere possumus. Vides ne quantum timoris, quanta religionis obseruantia inter angelos est? Vides quantus cōtēptus, q̃ta negligētia inter hoīes? Angeli glorificāt, honorāt, colūt, obseruant, adorant, homines paruificant, petulāter scrutātur, temere plusq̃ capere possunt, cōnātur rapere. Illi cōmēdāt, & laudāt, hīj disceptāt, & plus sibi arrogant, q̃ valeāt intelligere. Illi oculos integūt, & venerātur, hī cōtendūt impudēter inspicere, atq; intueri ineffabilem gloriā. Quem nō hominum eorum misereatur? Quis non lugeat cū adeo errātes insaniētesq; videat? Volebam p̃lixī agere, sed quoniā nūc primū in istud disputandī certamen deuenerim, commodius esse arbitror nō plura vobis impræsentiarum proponere, ne larga eorum quæ occurrant copīa, suo impetue memoriam eorum, quæ iam accepistis, detrahat, atq; aboleat. Alias itaq; si deo placuerit, sepius de hac re differemus. Eqdē iā pridē hoc referre vobiscū, & discutere cupiebā, sed cūctandū p̃terea, differē dūq; duxi ob eā rē, q̃a cōplures ex his, q̃ eo morbo laborāt, viderē nostris itereē libēter sermonib⁹, quos cū nollē repellere, linguā ad huc meā retinui, vt primū illos nobis familiares deuictosq; redderē, deinde in hoc pluctandī genus me more athletarū expoliārē. Nūc vero qm̃ dei immortalis gratia ipsi me & adhortantē, & cogāt adire hūc puluerē, subeo iā p̃ incōprehensibili deo certamē, & arma suscipio, q̃ hoīm vanas cogitatiōes, omnē animi elationem atq; superbīā contra dei scientiā possint euertere, fundere & p̃sternere. Suscepī tamen non vt euerterem aduersarios, sed vt erigerē iacētes. Hæc em̃ armorū meorum vis est, vt hoīes contēdētes feriāt, atq; vulnerēt, audiētes p̃ie benigneq; curēt cū diligētia, & tueantē, non id genus armorū inferre vulnera, sed mederi vulneribus cōsuevit. Igitur nō cōtra illos excādescemus, nō aīo irato agemus, sed modeste hūane amīceq; disputabim⁹. Nihil em̃ mā suetudine validius, nihil modestia efficacius. Quāob rē Paulus rē huiusmodi seruari accuratissime monet, cū dicat, Seruū dñi non pugnare oportet, sed mansuetum esse erga oēs. Ac rursus, Modestia ṽra nota sit, non fratribus dicit, sed omībus hominibus. Quæ em̃ sit vtilitas inquit, si eos diligitis, qui vos diligunt? Si tamen amicitia detrimento sint, & ad societatem suę impietatis inuītēt, recedendū resiliēdūq; etiā si cū parētibus agīt, eruēdus est oculus si offendit. Ita em̃ præcipit. Si oculus tuus dexter te scādalizat, erue eū, quod nō de oculo corporis intelligimus. Nā si de corporis natura hoc diceretur, crimē & culpa iure ī corporis creatorē trāfferet. Præterea nō oculū vnū, sed vtrumq; eruere oportet. Nā si alter, id est sinister relinquetur, nō minus scādalizare te poterit. Sed vt intelligas non de oculo dici, adiūgit dexterū, quo ostendat præstare, si quē amicū habeas etiā am charū perinde, ac tuū oculū, eū quoq; reijcere, & a tua præcidere familiaritate, si modo te scandalizet, hoc est animę noceat. Quid enim iuuat habere oculum, cū reliquū corpus ledat & pereat? Ergo si vt proposui, detrimento sē sint amicitia, resiliāmus & fugiam⁹, ac si nullā noxā, nullā iūriā vobis ad religionē pietatisq; rōnē inferēt. Inuitem⁹, ducam amicos ad meliora, Verū si neq; prodesse amico possis, & detrimentū ex eo haurias, cōsulere tibi debes, vt tutus securusq; maneat. Fugiēdæ sunt em̃ amicitia, si offendāt. Si minus p̃bent, fugæ, tñ sine lite, sine pugna. Sic em̃ Paulus monet, cū dicit, Si possibile ē, qd̃ ex vobis est, cū oībus hoībus pacē hñtes. Seruus es dei: qui autor pacis est, qui cū dæmonia ei jceret, & bona ageret innumerabilia, & cum male audiret, in homines, qui eum dixere dæmonium habere, non fulmē misit, non ora maledicta prostrauit, non linguas igne confulsit impudicas, ingratas, improbatas, quanquam hæc facere omnia poterat, sed verbis hisce dūtaxat, ma

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA. FO. LXIII.

Iedicta illa auertit. Ego dæmonium non habeo, sed eum honoro: qui me misit. Fa-
mulus item pontificis alapam contumeliose in eius faciem inflixit. At is ita respon-
dit. Si male locutus sum, testimonium phibe de malo, si bene, cur me cedis? Quod
si dominus & angelorum, & hominū omnīū, vindictā sibi nō faciat, sed excuset, &
seruo atriensi examinandū proponat, nihil profecto est, quod nos sermone egea-
mus prolixiore admonitiōis, hæc em̄ paucissima verba abūde sufficiāt, hæc tantū-
modo animaduerte. Cogita tecū frequētius, meditare, & refer. Si male locutus sum
testimoniū perhibe de malo, si bñ, cur me cedis? Et quis sit qui hæc dixit, intellige
& ad quē & cuius cā dixerit. Ita em̄ efficiet, vt hæc verba diuinū quoddā & perpetu-
um carmē tibi habeātur, vt omnē animi inflammationē, oēm timorē dolorēq; seda-
re possint, & tollere. Cogitate dignitatē eius, q̄ affectus est cōtumelia, & authorita-
tem personā vilē, atq; abiectā eius, q̄ cōtumelia affecit. Adde grauitatē cōtumeliæ
& molestiā & acerbitatē. Nō em̄ maledixit solū, sed etiā cecidit, nec mō quolibet
cecidit, sed alapa, quaquidē plaga nil ignominiosius, nihil contumeliosius esse pōt
Sed tñ hæc oīa æquo aīo tulit, & trāquillo, vt tu latissime itelligeres, quēadmodū
modestiā, patientiā, māsuetudinē, deniq; virtutis officiū seruare deberes. Hęc non
mō philosophari pbareq; hoc loco debemus fr̄es charissimī, verūet cū res exigit,
meminisse & colere pbata & cōmendata, q̄ diximus, verū nō satis hoc est, sed etiā
cū res agit, serues ea oportet, q̄ pbas & laudas. Nā & athleta nō frustra se in palæ-
stra exercet, sed & fructū, quē ex studio meditādi ceperit, in ipso dimicādi certamī-
ne explicat. Igit & tu q̄ mō audiūisti, postea cū ira te cōcitarit, q̄tū fructus adeptus
hinc fueris, ondes, & verbū illud crebrius dices. Si male locutus sū, testimonium phi-
be de malo, sin bñ, cur me cedis? Hoc mādā memorię, hoc tuo inscribe aīo, & te-
ne. Nā ob eā rē idē sēpius memoro, vt in animis nostris inhæreat, vt eius memoriā
fructūq; memoriæ nullū tps, nulla negocij occupatio possit delere. Etenim si hæc
verba scripta in pagina animorū nostrorū teneamus, nemo tā durus, tā excors, tā
insensatus sit & lapideus, vt per iram turpiter efferatur, & erret. Nā omnī freno, om-
nibus habenis firmitus ac validius linguā nostrā, vltra modū decorēq; p̄pientem
possunt hæc verba inhibere & retinere, possunt hæc animū intumescētē sedare /
cōpescere / & in perpetua modestiā trāquillitateq; constituere. possunt hæc truces
oculos & efferatam faciem emendare / placare & mitigare. possunt hæc pacē plenī-
simam integerrimāq; in nobis creare & cōseruare. qua vtinā semper fruamur & po-
tiamur / gratia & clementiā domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & sp̄ritu san-
cto viuūt & regnat in secula seculorum. Amen.

IOANNIS CHRYSOSTOMI, DE INCOMPRE- HENSIBILI DEI NATVRA CONTRA ANOMAEOS, HOMILIA SE- CVNDA

Ge iterū aduersus ip̄ios Anomæos certamē ingrediamur, qui si egre-
ferāt, qđ impij appellant, fugiāt ip̄s rē, vt ego vocabulū fugiā, disce-
dāt ip̄s a mēte impia, vt ego ab hac pbrosa appellatiōe discedā. Sed
si ip̄s fidē re, ac op̄e negligāt, & semetip̄os turpissime tractēt nō sen-
tiūt, cur mihi succēseāt q̄ ea obijcio, q̄ ip̄s summop̄e exerceāt. Nup-
cū in hoc venissemus curriculum disputandī & illuctandī captus eosdem tetigisse-
mus, quemadmodum memineritis, pugno nos concauo iudæorum excepit, cū mi-
nime esset tutum membra propria grauit̄ ægrotantiā negligere, disputatio cōtra
Anomæos agi quoq; tpe potest opportuno. At fratres nostros morbo teterrimo,

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.II.

Iudæorum opinione laborantes, nisi festinantius ab igne eripuissimus Iudaico, nihil iuuare admonentes possemus, cum iam error ieiunandi ille pro voluntate cessisset firmitus. Deinde nos aduentus accepit patrū spiritaliū, qui cōplures huc diuersis ex locis accesserūt. Neq; enī per id tēpus duximus esse oportunū, vt dū illi omnes veluti flumina quēdā in hoc mare spiritalē effluerēt, nos sermone plixiore ageremus, post decessum illorū celebritates percrebre martyriū occurrere, quorū solēnitatem negligere, & laudē haudquaquā deberemus. Quē propterea refero: atque enuamero, ne per aliquā meā negligētiam, aut desidiam cōmissum eē existimetis, vt certamē Anomæorū vsq; in hoc tēps differret. Nūc itaq; cū Iudæorū pugna, deo bñ iuuatē, cursu felici expedierimus, & patres in suas redierit sedes, & martyriū laudes nō satis delectarint, age diuturnum vestrum audiēdi desyderium expleamus. Nam certe scio nō minus vos de hac re audire cupere, q̄ me disputare, causam cur ita sit dicā. Ciuitas nostra semper dedita Christo, eiusq; obseruatissima fuit, & paternam hāc deniq; accepistis hāreditatem, vt nunq̄ pietatis, veræq; religionis opinionem adulterari deprauariq; pateremini. Vnde idē cōstet, venerāt olim ex iudea nōnulli tēpore maiorū vestrorum, qui lucē ac munditiā doctrinę apostolicę perturbaret, atq; præciperent, circūcidī, & legem seruari Moyse. Quam rem nouam ferre minime potuerūt, qui per id tēps vrbē colebāt, sed quemadmodū canes generosi, & nobiles conspectis lupis aggrediētibus atq; vastatibus gregē, sic cōcitati illi insultarūt, nec prius expellētes profugantesq; vndiq; illos destiterūt, q̄ effecissent, vt ab apostolis quoq; versus decreta mitterent, quæ & illorū & posterorū oīm impiorū insidias cōtra fideles, & ipetus reprimerēt atq; arcerent. Sed vnde exordiar? An ab ipsa perfidia infidelitatisq; eorū improbatione & cōpellatione? quippe cū summopere nitatur, & oīa tractent ac faciant vt fidē ab hominibus omnino excludant, quo crimine quid fieri possit grauius? quid ad impietate scelestius? Cum enim deus immortalis quippiam asserit, accipere cum fide oportet quod asserit, non temere rimari & perscrutari. Vocet me, qui ex his velit, infidelem ac impiū, non ægre feram. Cur ita quia facta dictaq; mea quo nomīne appellandus sim late ostendunt. Stultum etiā me appellet si placet in Christo. Nam vel hoc nomen tāquam adeptam coronam gloriabor, & communem hanc habebō cum populo nuncupationem. Sic enim ille egregius autor scribit, Nos stulti propter Christum. Porro hæc stultitia prudētior omni sapientia est. Quæ enim externa illa sapientia comperire non potuit, hæc stultitia quam secundum Christum excolendam censemus, nimirum efficere potuit, hæc tenebras orbis terrarum excussit, hæc lucem cognoscendī reuocauit. Quid secundum Christum stultitia sit cupis audire. Cum nostras efferas cogitationes cōpescimus, & animi furentes appetitiones continemus & moderamus, tunc secundū Christum stultitiam colimus, atque etiā quotiens data opera animum expertem externarū disciplinarū, & vacuū scitamentū illis curiosis habemus, vt cū res exegit sacra Christi edicta recipere, vacante mundum ad recipiendū adhibeamus, etem̄ quotiens aliquid deus asserit, quod minus scrutari ac discutere valeas, ex bona fide recipiendū & admittendū est. Nā rerū eiusmodi causas pertinacius querere, & rationes exigere, & modū sciscitari, animi certe est nimīū audacis & temerarij. Qd̄ & ipm sacre scripture testimonio confirmabimus. Fuerat Zacharias qdā, vir miræ virtutis, præclariq; nominis sacerdotio præditus, & patrociniū toti? populi cōmerit? apud deū immortalē, q̄ sancta sanctorum ingressus, ipm scilicet penetrale, qd̄ vni fas erat illi inspicere, ac pro populo deo supplicās. Intellige iqtū in illo fuit autoritatis, & dñm reddēs ppitiū famulis, quasi quidē esset interpres dei & hominū. Vidit

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA, Fo. LXIIII

angelū intra parietē sacri illius domicilij stantē, cuius aspectu ictus, atq; expauīdus vocem audit. Nolī timere Zacharia, exaudita est oratio tua, & ecce Elīzabet vxor tua pariet filium. Sed vnde hęc verba consequendī habeant rationem? Ille p populo rogabat, p peccatis veniā suis cōseruis īplorabat, hīc nolī timere īqt. Nā exaudita est oīo tua, atq; exaudiēdī iudiciū addit, filiū in lucē venturum Ioānē. Vide q̄ recte ista cōsequant̄, cū pro peccatis rogaret populi, nasci ex eo deberet filius, q̄ clamaret, Ecce agnus dei, q̄ tollit peccatū mūdi, ratione sane optima, ita angelus retulit, Exaudita est oīo tua, & Elīzabet vxor tua pariet filiū. Quid ille ad hęc? quod enim probare voluimus, id est nullā ijs dari veniā, qui modos dei oraculorū scrutantur & hæsītāt, qui diuinas sentētias nō fide recipiūt, sed rōnes examine requirunt. Cōspicatus est suā ætatē, suā caniciē, suū debile corpus & ībecillū. Animaduertit suā vxoris naturam sterilem atq; ita diffidit, & modū quo ita fieret, perijt, & dixit. Vnde hoc sciam? Quo pacto, inquit, possit fieri? Iā ego cōsenui & percanui, vxor sterilis, prouecta in diebus suis, etas inepta, natura incommoda, quę ratio huius pollicitatiōis sit, non equidem video. Ego quī seram, admodum sum ībecillīs, seges quę semen recipiat, nihil reddere potest. Nonne illi senī dixeris esse ignoscendum, cum rerum ordinē petat, & legem naturę cōsyderet? Nōne aliquid illum ex rōne rerum, non de libertate putaueris? Sed cum deo nullam mereri veniā vīsus est, & recte quidem, cum enim asserit deus, nemo suas rationes debet mouere. Nullus rerum consequentię aut naturę necessitati locus relinquitur. Nil penitus huiusmodi est obijciendum, vīsenim diuinę sententię longe ijs omnibus est superior. Homo qd agis? deus pollicetur, & tu respicis ætatē, & senectutē proponis. Nū senecta validior sit voluntate diuina? Nū natura potētior sit suo creatore? Nescis verbo illius vno, summa atq; præcipua esse effecta opera? Iam eius verbum cælum instituit, angelos creauit, orbē terrarū condidit, creaturam omnem produxit, & tamē tu de filij procreatione, & vnus animulę inspiratione dubitas? Idcirco moleste angelus tulit, ne sacerdotij qdē negotio pepcit, imo obidiū p pœnā illi subeundam cēsuit grauiorē, qui em̄ plus, q̄ cæteri obtinebat honoris, habeat fidē quoq; q̄ cæteri ampliorē. Sed quēadmodū puniāt, videamus. Ecce eris tacens, & nō poteris loqui. Lingua tua, inquit, quę ad meorum verborū diffidentiā suū officiū præstitit, pœnā incredulitatis īpius luet. Ecce eris tacēs, & nō poteris loqui vsq; in diē quo hęc fient. Animaduerte clāmentia domini, & humanitatē, quia mihi, inquit, nō credis nunc pœnā aliquā solues, cū aut re effecta mōstrauero, quod proposui, tūc illā irā meā extinguiam, cū te punitum iure optimo intellexeris, tunc te supplicio eximam. Audiāt Anomæi quemadmodū deus ægre atq; moleste tulit, cū eius sententiā curiosius quæreretur. Quod si ille cū minus crediderit humano mortaliq; puerperio, pāniatur tu quī diuinā mac ineffabilē & supernā illā vnigeniti generationē pēstas vane & rimaris, quo pacto effugere valeas, quin supplicio plectaris grauissimo? Ille nihil sua autoritate asseruit, sed tantūmodo quo pacto res efficeretur, voluit intelligere, & tamē nullā veniā consecutus est, tu quī & scire te vehemēter affirmas, q̄ omnibus īconspēcta / īaudita / & īcomprehēsibilia sunt, qua excusandī ratione vtaris? Quod genus supplicij non merito tibi haurias? Verum disputationem generationis ad tempus aliud differamus, nunc priorem causam repetamus, cuius reliquias his diebus supersedimus, cum radicem illam pernitiōsam secare atq; euellere conaremur, quę parens malorum omnium est, ex qua omnis eorum opinio proficiscitur. Quæ nā sit ista oīm malorū origo, horret animus dicere, piget ea narrare, q̄ illi assidue meditantur atq; efficiunt. Quod nemo vnquam dicere ausus est, ipse se

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.II.

ita deum nosse, quemadmodum deus se ipse nouit, asserant. Hoc audet dicere? hoc cine refelli debeat argumētis, & tanquā res dubia in controuersiā cadere? Nonne satis hac ipsa verborū serie efficitur, vt omnis eorū impietas late ostēdat? Nonne statim ex se, ipsum eorū scelus explicatur & deprehēditur furor? id manifestius est insania minime ignoscenda. Nouus impietatis modus, nemo vnq̄ aliquid tale vel animo concipere, vel lingua referre ausus est. Intellige homo infelix & miser, quid nā sis, & quid quæras atque explores. Homo cum sis deum scrutaris, & nosse omnib⁹ rebus contendis. Tua ipsa tantummodo nomina satis tuæ amentię possunt monstrare nimietatem. Homo es terra / cinis / caro / sanguis / fœnum / flosculus herbæ / vmbra / fumus / vanitas / & si quid ijs exilius / vilius / atque abiectius. Sed nolimita putetis, quasi ego inuehar in naturam humanam, velimque maledictis cām lacescere. Nec enim a me ista dicuntur, sed a pphetis studio philosophiæ veræ atque nobilis, nō tamē vt genus nostrum vituperarent notarentq; illa retulerunt, sed vt hominum stolidorum & desipientium animos opinione inflatos castigarent. Nō vt nostrę naturæ detraherent, ac probro darēt & vitio, sed quo furentium hominum insolentiam & petulantiam compescerent atque ablegarent. Nam si postquam tam copiose / tā seuerē, imo acerbē disputarēt, nō desunt, q̄ animi fatui elatiōe superbiam diaboli superēt, quo tādē amētia nō pueherēt, si nihil eiusmodi sanctissimi illi homines apposuissent? Qui ibi appositā gerūt medicinā, tñ adhuc insant & irumescunt. Ad quid fastus stoliditatisq; nō demū ruiſſent, nisi illi tot, atque talia de natura asseruissent humana? Audi quid ille beatus patriarcha de se referat. Ego sum puluis & cinis, deum alloqui meruit, & tamen nihil propterea effert, quinimo ea propter moderatiōē se exhibere oportere censebat & humiliorem. At isti qui ne cū vmbra q; dem illius sunt conferendi, āgelis ipsis maiores sese faciunt & superiores, quæ res certe vltimæ insanie argumentum esse nulli dubium est. Deum scrutaris, & pertinaci studio inuestigas, qui nullo esse cœpit initio, nullā patitur imutationem, nullo corpore constat, nulla corruptione disperit, qui vbiq; adest, oīa superat, omni creatura excelsior est. Audi quid de eo prophetæ pphetant & metue. Qui aspicit terrā, cōtremere & facit eā. Aspexit eū & ilico terrā tā magnā / tā pōderosā cōmouit, & cōquassauit. Qui tangit montes & fumantur. Qui cōmouit orbē terrarū funditus, & columnæ eius concutiuntur. Qui mari minatur & secat id. Qui dicit abyſſo de solaberis. Mare vidit & fugit, Jordanis conuersus est retrorsum. Mōtes exultaerunt sicut arietes & colles sicut agni ouīū. Omnis creatura mouetur / metuit / cōtremiscit / destituitur. Soli isti contendunt / despiciunt / negligunt / paruifaciunt suam salutem, non dicam dominum omnium. Paucis ante diebus a superiorum ordine eos admonebamus, hoc est ab angelis / archāgelis / cherubīn / seraphīn, nūc a creatura sensu priuata. Hoc idem genus ferum hominum nullis rationibus cēdunt, nullis argumentis flectūtur. Vides cœlum hoc quam pulchrum / quam amplum / quā magnificum sit, quemadmodum vario stellarum ordine exornetur, & splendeat, quantum edurare potuerit temporis, iam enim quinque milia annorum, atque etiā plus seruatur & constat, nec tam lōgo temporis spacio effectum est, vt senescat, sed ad corporis modum adolescentis robusti floret, vigetque ætate, & quam principio sortitum est pulchritudinem, eandem integerrimam seruat, nulla ex parte factum deterius tanto spacio temporis. Attamen hoc pulcherrimum splendidissimis stellis elegantissime ornatū / infessum / eduranq; tā diu deus, quem tu scrutaris, & rationibus tuis subijcis & definis, quasi quis per ludum tugurium faceret, ita summa cum facilitate creauit. Quam rem Esaias propheta pulcherrime exprimit, cum dicit.

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA. FO. LXV.

Qui instituit cœlū sicut camerā, & extendit sicut tabernaculū super terram. Quid de ipsa terra? qui cōtinet gyrum terrę, qui fecit terrā, quasi nihil tā ingens corpus, tam opus arduum. Animaduerte quot montium moles, quot mortalium gentes, quot stirpium, quot quadrupedum, reptilium deniq; animantium genera suo dorso sustinet tellus. Sed tñ hāc talē, tā rāq; deus facile adeo cōdidit, vt propheta quod ne exēplum qdē tantę facilitatis hēret, p̄inde ac nihil factū tradiderit. Cū ei non satis rerum conditarum magnitudo & ornāmēta potētiam facultatemq; sui conditoris exprimerēt, sed longe ab omni illius vi, & excellentia iacerent inferius, modū prophetę excogitarūt aliū, quo p̄rioribus possent aliqd plus nobis explicare de diuina potentia. Quē quo non magnitudinē solum creaturarū, sed etiā modū creatiōis referrent, vt vtraq; ex parte, videlicet tum rerum magnitudinē conditarum, tum facilitate condendi possemus dignius quid pro virili nostra de deo omnipotentē intelligere. Igīt nō rerum magnitudinē spectare debemus, verum etiā qua factę sunt a deo facilitate. Nec solū in terra hoc patet, sed etiā in ipsa natura hominum. Quippe cum autor dicit. Qui continet gyrum terrę, & habitantes in ea quasi locustas, aut quasi stilla situlę, omnes gentes in conspectu eius. Ne minus cōsyderate quod dicit p̄tereas, sed diligētius attēdas, discutias, atq; inqras rogo, & hortor. Repete oēs gētes, cōplectere aio Syros, Cilices, Cappadoces, Bithynios, Mysos, Phryges, Mæones, Lycios, Pamphylos, Iones, Assyrios, Arabes, Indos, Aegyptios, Aethiopes, Pœnos, Hispanos, Gallos, Germanos, Sarmatas, Pānonios, Sauro matas, Massagetas, deniq; oēs Scythas, degētesq; vltra Aqlonē, itē Albanos, Iberes, Bactrianos, Capios, Medos, Persas, Parthos, Armenios ponti Euxini vicios oēs & icolas, Thraces, Macedones, Gręcos oēs, adde Epīrū, Daciā, Dalmaciā, Italiā, insulas oēs tam interioris maris, q̄ exterioris, cæterasq; innumerabiles gentes, quarum ne nomina quidem nouimus, hęc omnia mortalium genera instar guttę labentis de situla coram deo versari autumat. Accipe accuratius, dic quæso, quotacius guttę particula sis, qui deum cui vniuersę gentes pro stilla situlę habentur, scrutaris atq; examinās. Sed cur de cœlo, terra, mari, & natura hominum loquar? Cœlum superet ipsum nostra oratio, & vltērius pergat ad angelos. Nostis denique vnum quēuis angelum repēdi, parēq; eē vniuersę huic visibili creaturę, vel potius multo nobiliore, pręstantioreq; Nā si hominē iusto dignus nō sit vniuersus mundus, vt Paulus autor est, q̄ dicit. Quibus non erat dignus hic mundus, longe minus ad dignitatem possit accedere angeli, qui omni hominē iusto superior est admodū, & pręstantior. Veruntamen millia angelorum sunt innumerabilia, mille millia archangelorum. Adde sedes, dominationes, potestates, principatus, cœtus incorporeos, virtutū inūeros, deniq; genera cœlestia innumerabilia, quę omnia deus creauit tanta cum facilitate, quantā nemo valeat verbis exprimere, satis enim illi ad omnia fuerat voluisse. Itaq; vt vobis voluntas nihil affert laboris, nihil negocij, sic illi creare tot, tantasq; virtutes facile fuit, & sine vllō labore. Quod propheta exp̄ssit, cū diceret. Omnia quęcūque voluit fēcit in cœlo & in terra. Vides ne quemadmodum non solum ad condendum res inferiores, sed etiā ad creandum virtutes superiores, vna eius voluntas satis fuerit? Hęc cum audis, non te luges, nō te ab hominū cōsortio distrahis, non te obruis, qui eo temeritatis atq; amentię prouidisti, vt quem glorificare duntaxat debes & adorare, hunc seu rem quandam abiectam & vilē curiosē scrutaris, & contendis penitus comprehendere? Hinc Paulus sapientissimus ille, cum incomparabilem dei exuperantiam, & naturę humanę fragilitatem cogitaret, contra homines qui dispensationes diuinas scrutabantur, & perquis-

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. II.

rebant, molestissime ferens dicebat ad hanc vehementiam. O homo tu qui es, qui respondeas deo? Quis es, intellige prius, tuam naturam quæ sit, nomen enim nullum comperies, quod possit tuam satis exprimere exiguitatem. Dices credo, homo perditus sum libertate & honore, præponderans. Sed honorem adeptus es istum, non libertate ad obloquendum abutaris, sed ut enim qui te affecit honore, colas atque obserues summo cum honore. De te censeuit honorandum, non ut eum afficeret contumelia, quod facis cum eius substantiam ingris & perscrutaris, sed ut animo pio / fideli / modesto / grato / vicem per viribus reddas. Nam dum eius pollicitationes minus scrutaris / glorificas / & obseruas. Porro cum quis, & curiosius exploras, non finiam solum, sed etiam dicentem finias contentis & negligis. Quam vere deum glorificet is, qui eius pollicitationem minus scrutetur & quærat, ex Paulo accipe, qui de Abraam, ac eius obedientia, & in rebus omnibus fide hæc dicit. Considerauit quidem corpus suum emortuum, cum iam fere centum annorum esset, & emortuam vuluam Saræ, verum in repromissione dei non hæsitauit fide. Natura quidē & ætas (inquit faciebant, ut desperaret, sed fides spem bonam mouebat. Sed confortatus est fide: dans gloriam deo, & plenissime sciens, quæcunque promissit, potens est facere. Vides quemadmodum qui ratus, & certior de rebus istis est, quas deus asserit, gloriam reddit. Quod si gloriam is reddit, qui confidit, & credit, contumeliā certe, qui diffidit, non in deum, sed in suum caput conuertit & trahit. Tu qui es, inquit, qui deo respondeas? Deinde cum ostendere vellet, quantum differentię inter deum & hominem est, retulit minus quidem, quam res tanta desiderat, eo tamē quod proponit exemplo fieri potest, ut etiā longe maiorem differentiam intelligamus. Quid dicat, audi. Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit, quod me fecisti sic? An non habet potestatem figulus lutī, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honore, aliud vere in contumeliā? Quid ais? Ita ne debeo subijci, & obtemperare deo, ut lutum figulo? Ita inquit. Tantum est enim inter deum & hominē discrimen, quantum inter figulum & lutum, vel potius ne tantum quidem, sed longe amplius, quippe cum lutī & figulī eadē natura sit. Quod etiā apud Iob scribitur, Sine inquit, habitantes domus luteas. Sed si homo nobilior & formosior luto videatur, hoc non diuersitate naturæ, sed ingenio artificis prouenit. Nam materiæ quidem ratione nihil inter lutum, & te interest. Quod si non credis, sepulchra & monumenta inspicere maiorum tuorum, illa suo exemplo facile tibi possunt persuadere te puluerē esse & lutum. Discrimen itaque lutī & figulī nullum est. At inter deū & hominē tanta est substantiæ differentia, quanta nec lingua narratur, nec animus complecti omnino polleat. Quo igitur modo ille manibus figulī, quocunque duxerint, obsequitur, paret & seruit. sic tu morem gerere ac obtemperare deo promptus libensque debes, quotiens aliquid ille statuit & dispensat, nec aliter, quam more lutū te voluntati diuinæ exhibere tuum omnino est. Non enim ob eam rem Paulus illa scripsit, ut nobis potestatem agendi auferret & liberum arbitrium tolleretur, sed ut multo amplius nostrā temeritatem, procacitatemque prohiberet, atque perimeret. Sed si placet, illud etiam videamus, quid cum illi intelligere velint, tam vehementer increpantur & reprimuntur. Num substantiam dei scrutabantur? Minime. Nemmo vnquā id ausus est. Sed quod est minus, dispensationes diuinas quærebant, scilicet quam ob rem hominum alius puniretur, alius veniam impetraret, alius supplicio liberaretur, alius angoribus & molestiis implicatus esset, alij ignosceretur, alij minime. Hæc enim ut cætera id genus illi sciscitabantur & quærebant. Vnde id constat ex his, quæ scribuntur superius. Cum enim dixisset, Ergo quem vult miseratur & quē vult indurat, dices itaque mihi, quid adhuc queritur / voluntati enim eius quis resistet?

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA, FoLXVI

Adiunxit continuo, O homo tu qui es, qui respondeas deo? Ita constat eos confutari & reprimi, qui curiosius dei quærebant dispensationes. Quod si illis ne id conceditur quidem, tu qui beatam illam substantiam, quæ rebus omnibus consulit, quæ omnia regit/gubernat/dispensat/tam curiose inquiris & perscrutaris non te putas mereri, ut fulminibus innumerabilibus corripiaris? Qui fieri potest, ne ista sint furoris summi facinora? Audi prophetam dicentem, vel potius deum immortalem verba facientem ore illius. Si pater ego sum, ubi est honor meus? Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? Qui enim metuit, non scrutatur, sed colit, obseruat/adorat/honorat/glorificat/laudat/commendat/. Accipe hæc tantum a superis illis virtutibus, cum vero ab ipso beato Paulo, qui ut cæteros reprehendit, ita ipse non aliter agit, quam doceat. Audi quid ad Philippenses scribat, cum se particularem adhuc tenere scientiam, & nondum totam perfectamque recepisse vellet declarare, quod idem scribens ad Corinthios dixit. Ex parte cognoscimus, Fratres ego me nondum arbitror comprehendisse. Quid hac voce apertius, quid certius/quid expositius/quid denique manifestius dici potest? Tuba clarius sonat, vniuersum commouere faciens orbem terræ, contentum esse eo ipso sciendi modo quem deus præbendum censuerit, nec totum perfectumque scientiæ munus, hoc seculo se recepisse existimare. Quid dicis Paule? Christum in te ipso loquentem geris. Idcirco ita sentio, ita mihi est persuasum doctrinæ ipsius Christi, qui in me loquitur, beneficio. Quam ob rem isti quoque nisi penitus spiritus sancti adiuuenti & auxilij eent inanes, eiusque omnem intelligendi operandique gratiā ab animo suo exterminassent, non cum Paulus diceret, nondum comprehendisse me arbitror, ipsi totam scientiam adeptos esse arbitrareretur. Vnde inquis id constet, ut de fide/scientiā/& opinione ista dicant a Paulo, non de vita & moribus? quasi dicat. Ego minus me esse perfectum virtute, ac vite officio, probum & laudabilem arbitror. Profecto hoc ipsum amplissime ille explicauit, cum diceret. Certamen bonum certavi/ cursum consummaui / fidem seruaui de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. Qui itaque recepturus erat coronam, & suum cursum perfecit, qua ratione dicere apte de se potest, nondum comprehendisse arbitror? Agenda item & non agenda nemini esse possunt incerta, sed omnibus tam Græcis quam Barbaris vitæ officia explorata habentur omnia, nec est vllum mortalium genus, quod ignoret quid honestum sit/quid turpe/quid iustum / quid iniustum/quid utile/quid inutile: aut detrimentosum/quid denique probatum, improbatumve ex legibus & institutis maiorum suorum. Quo igitur pacto ipse vnus se intellexisse comprehendisseque negaret, quæ omnibus constant? Atque ut latius mea hæc sententia pateat, epistolam ipsam non item intercisam, sed continentem exponam. Cum enim dixisset. Videte canes, videte malos operarios, cum plura de his quæ ipse portune ritus Iudaicos introducebant disseruisset, addidit. Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta, ut inueniar non habens iustitiā, quæ ex lege est, sed iustitiam, quæ ex deo est, quæ per fidem Iesu Christi est. Post hæc qua de fide loquatur, adiungit. Ut eum cognoscere, & potentiam resurrectionis eius, & societatem passionum eius. Sed quid signat cum dicit, potentiam resurrectionis eius? Novus quidam inquit, & inusitatus resurgendi modus apparuit. Plerique enim antea resurrexere mortui, verum eodem quo Christus modo nemo vnquam surrexit. Cæteri quippe omnes, qui aliquando resurrexerunt, in terram iterum redierunt, & mortis vinculis relaxati ad tempus, rursus ad potestatem illius ducti sunt. At corpus ipsius domini cum semel surrexerit, nunquam præterea collapsum in terram est, sed coelum ascendit, & tyrannide hostis perempta, ex toto vniuersum terrarum orbem seculo luci restituit.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA ii

& nunc victor & dominus omnium in regio sedet. Quæ cum animaduerneret omnia Paulus, velletq; explicare tot, tamq; admiranda quæ ratione quidē nulla, fide autem vna possent recipi, ac pro veris certisq; haberi, dixit fidē cognoscēdi potentiā resurrectionis eius. Nam si resurrectionem absoluta contēplatione nulla docere ratio potest, cum hoc sit plus, quam natura, et series rerum patiat, quo pacto eam exprimere possit resurrectionē, quæ tam a ceteris omnibus differat resurrectionibus, tamq; nobilior sit, & admirabilior? Nulla certeratio est, quæ rem tantam attingere valeat, sed fide opus est, si opinari velimus corpus mortale, fluxum, caducum, sensu omnipriuatū surrexisse, & vitam recepisse perpetuā, nullo fine, nullo termino describendam, Quod idem alibi his significat verbis, Christus cū ex mortuis surrexit, nō præterea moritur, mors illi ultra nō dominabitur. Duplicatq; itaq; admiratio, cū & surrexit, & eo modo surrexit, causa hæc est, cur dicat fidē cognoscēdi potētiā resurrectionis eius. Quod si fieri nō potest, vt ei⁹ resurrectionē ratione captem⁹ longe minus superā illam generationē ratiocinari nos possumus, & ex causa elicere scientiam de his rebus. Cum Paulus disputaret, de cruce quoq; & passione domini egit, quæ & ipsa cōmittenda fidei censuit, quæ ubi mouit, explicauitq; omnia, id addidit Ego me arbitrornō comprehendisse, Non ego arbitror me nō scire, aut nosse dicit, sed cōprehendisse, ne ex toto vel scire, vel ignorare intelligatur. Quod enim fatetur se arbitrari nondū comprehendisse, adhuc illum esse in via, & ambulare, ac ulterius pergere, necdum deuenisse ad finem, quē totū adipisceretur, significat Quod ad alios quoq; scribens sic admonet, diceēs Quicumq; perfecti sumus, hoc sentiam⁹ et si quid aliter sapientis, hoc deus reuelabit, non ratio docebit. Vides nō de vita & moribus agi, sed de opinione & fide, vita enim & mores non desyderāt reuelationē, sed opinio & scientia. Quod idem etiam alibi significans scribit, Si quis existimat se aliquid scire, nō dum aliquid nouit. Non enim nihil omnino scire asseuerat, sed nihil quēadmodū oporteat. Habet quidem scientiam, sed non perfectā illam, & exquisitam. Quod vt latius ita esse intelligas, omissis superioribus illis, mēteq; illa accipiendi, inferiorem hanc, et sensu nostro subditam creaturam prosequamur, Celū hoc formā quidem cōcamerati gerere nouimus, idq; nō ingenio nostro & ratione, sed diuinæ scripturæ sentētia. Cōplectiq; idem vniuersam terram non ignoramus, quod & ipsum bc eodem diuino fonte hausimus. Sed qua substantia cōstet nescim⁹. Dicat qui contendit, & se nouisse affirmat, qui substantiæ cœlū sit. Nū humor quidē in gelu concretus? Num obdensata nubes, & in spissiore abducta substantiā? Num aer crassus, & corpulentior? Nemo certe quid sit plane docere potest. Quod si ita est, quis præterea postulet argumentū, quo amentiam intelligat, & furorē eorū qui deum, quid sit se scire autumant? Cœli, quod quotidie cernis, naturam reddere nequis, & inuisibilis dei substantiā scire indubie profiteris? Quis tam rudis & insensatus sit, quin his qui hæc garrulant, non postremum insanix irroget? Quas ob res vos fratres charissimi mones & hortor, & rogo, curare tētētis pro viribus eorū opinionem, perinde ac insaniam, & delirium furentiū, cum modestia tamen, & cū clementia, Nam hæc eorum opinio orta est ex stoliditate, & inflatione mētis vehemētissima, vulnera autē inflata & tumescētia tactū omnem recusant asperiorē, ne attractionem quidē manus patiūtur, Proinde medici spongia quadam præ molli, & humefacta vlcera leuiter leniterq; attricare cōsueuerūt. Quod cū his quoq; vlcus in animo sit inflatū ac tumescens, officiū est his quas diximus rationibus, velut humore quodā clemente ac mitifico, spongia mollissima abluendū curare, atq; flatum eorum compescere, ac tumorē omnem diffundere conari, & quauis nos afficiant con

AD INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA. Fo. LXVIII.

tumelia quibus inspuant, calcitent, quodcumque faciunt noli relinquere curam, noli deserre hominem. Multa enim eiusmodi patiatur necesse est, qui furiosum hominem curat. Non propterea desistendum est frater charissime, quinimo ea propter maiorem in modum miserandum, illachrymandumque, quod tali genere morbi laborat & pereunt. Hæc tamen ad eos dicam, ita intelligi volo, qui animo sint firmiore, qui nullum ex societate colloquiis illorum possint capere detrimentum. Nam qui infirmior est, fugere debet congressum & vocem deuotæ conuersationis eiusmodi hominum, ne ratio amicitiae pariat errorem impietatis. Sic enim & Paulus facit, ipse quidem cum ægris conuersatur & dicit. Factus sum Iudæis tamquam Iudæus, his qui sine lege erant, tamquam sine lege eum. Sed suos discipulos atque infirmiores auocat, comonefaciens ad hunc modum, dicens, Corrumpunt bonos mores, colloquia praua. Quod propheta etiam precipit, cum dicit. Exite ex medio eorum & separemini dicit dominus. Medicus enim cum ad ægrotum accedat, predest se penituro & illi & sibi. Sed si quis parum sanus validusque accesserit, & se & ægrotantem mutua contagione reddet infirmiorē, & qui predest illi haud quicquam potuisset, sibi ipsi magnam hausit labem. Oino quæ admodum, qui oculos inspicunt lippientium, malo afficiuntur eodem, ita his accidit, qui consortium blasphemorum, & foedorum illorum hominum adeunt, eo quod animo sint infirmiori, plurimum quippe contrahunt sibi impietatis, & stolidorum numerum augent. Igitur qui ita se habet ut non offendant, vitent, & fugiant illorum colloquia, & optent duntaxat, ut clementissimus deus, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, liberet eos ab errore, & diaboli laqueo, & ad lucem scientiæ restituat, hoc est ad deum & patrem, qui viuunt & regnant in secula seculorum. Amen.

IOANNIS CHRYSOSTOMI DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA CONTRA ANOMAEOS HOMI. TERTIA

AGRICOLAE, quibus non deest industria, arborē quam syluestre ac sterile viderint, suis officientem laboribus, vel ex radicis reptatu improbo, vel umbræ opacitate nimia detrimentum inuehente generi urbano stirpium & frugali precipiendam tollendamque summo studio curare consueuerunt, quam in re flatus quoque interdum, casusque adiuuat, qui suo impetu commā intorquens vehemētius arboris frangat stipitem, molē totā prosternat, itaque ita bona laboris parte leuet agricolam. Cum itaque nos quoque arborē precipiendam curemus syluestre, atque erraticam ipsam Anomæorum opinionem, deum imortalem rogemus, nobis gratiam sui diuini spiritus mittat quæ omni vehemētius flatu occursans, errorem illum stirpem extrahat, & nostrum laborem reddat leuiorem. Profecto ut seges cultu solito destituta herbas vitiosas educit, & sentibus horret, & arbores sponte interdum edit syluestres, sic animus anomæorum cultu scripturæ sacræ priuatus, & carēs doctrinæ sanctæ & christianæ munere, sponte ac suo pte motu ferocē ista & horrida promittit hæresim. Hæc etenim arborē non Paulus plantauit, non Apollo rigauit, non deus auxit, sed plantauit rationum intempestiua scrutatio, rigauit superbia stolidi, auxit ambitiosa cupiditas. Itaque flamma spiritus sancti opus est, ut non solum extrahamus pessimam istam radicem, sed etiam peruramus. Inuocemus igitur deum ipsum, quem illi maledictis laceffunt, nos omni laude prosequimur & honore. Rogemusque ut linguam ad dicendum plenius, & mentem ad intellegendum certius excitet. Causam enim illius agimus, pro eiusque gloria laboramus, vel ut verum loquar pro salute nostra cōtēdimus. Deum namque nemo quisque est, qui vel cōtēnēdo offuscet, vel cōmendēdo reddat illustriorē. Manet ille quod semper in suo eodem statu cum gloria neque laudibus apostolorum neque maledictis diminuendus. Homines vero, qui digne illum cōmendant, vel potius qui prioribus (nam digne quod potest cōmendare) fructum sibi ex ea ipsa

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. III

cōmēdatiōe ægregie capiūt. Cōtra q̄ blāsp̄hemāt & p̄ nihilo putāt. ip̄i lādūt salu-
tem & perimunt. Verissima nanque illius sententiā est, qui blasphemis inquit homi-
nibus. Lapidem qui sursum iaciunt in excelsum, in ipsorum caput iaciunt & conten-
dunt. Quemadmodum em̄ qui lapidem illo iaculatur, corpus cœleste non attinge-
re, nedum lacerare potest, plagam autem suo capite excipit, cum lapis eodem vnde
iaculatus est redeat, ita qui beatam illam blasphemat substantiā, vt nunq̄ offendere
eam potest, cum longe potior atq; excelsior sit, q̄ vt affici aliquo possit detrimento
sic ferrū aduersum aīam suā acuit & parat, cū se ingrātū dño bñ merēti exhibet. In-
uocemus itaq; ip̄m ineffabilē, inuisibilē, incōphēsilē, intelligibilē deū, qui omnē
linguæ humanę superat facultatē, qui omnes mortalis intelligentiæ vires excedit,
quem neque angeli inuestigare: non archangeli indagare, non virtutes, non deniq;
aliqua creatura cernere valet, sed filius duntaxat cognoscit & sp̄ritus. Nec vero
ignoro aduersarios nostros verbis his meis insolētiā summam obiecturos, quod
ne supremis quidem virtutibus deum esse comprehensibilem iudicem. Verum ego
suum ob idipsum illis obijcio furorem. Non insolenter is agit, qui natiuorum om-
nium vim comprehendit & superari a suo creatore autumat, sed qui ipsum incom-
prehensibilem virtutibus superis existimat, posse describi & comprehendit rationibus
hominum qui terrā hanc vnā regionē incolunt, & tam a superis illis distant, ac di-
screpāt. Ego nisi quod pollicit⁹ sum probaueri atq; demonstraueri me crimine insolē-
titiæ damnandū esse cōfiteor. Atqui vos postea q̄ ostensum sit deū incōprehensi-
bilē esse virtutibus superis, contendetis præterea & affirmabitis nosmet illum nos-
se, & comprehendere, quo terrę hiātu, quo precio, qua mala cruce non iure optimo
puniamini, q̄ eo insolētię deuenistis, vt q̄ virtutes incorporeæ omnes insp̄icere neq̄ūt
hæc vos explorata certa q; habere putatis ac p̄dicatis? Age igit ad rē ip̄am demon-
strandā explicandā q; veniamus, si prius interi orauerim⁹, a deo q; iplorauerim⁹ auxi-
liū. Sēpius em̄ orādī ratio rē de qua agit p̄babit atq; exponet. Inuocem⁹ itaq; ip̄m
regē regū & dñm dñantiū, qui solus habet immortalitatē & lucē inaccessibleē habitat,
quem nullus hominū vidit, neq; videre potest, cui est honor & ip̄erīū sempiternū.
Amen. Hæc nō mea sunt verba sed Pauli. Tu velim animi deuotionē intelligas &
amorē pene incredibilē, cū enim dei meminerit, nō ante ad destinatę doctrinæ ra-
tionē venire patitur, q̄ debitū suū exoluat finē dicēdi faciēs cū cōmēdatione & lau-
de. Nā si memoria iusti cū laudib⁹, teste Salomone viro sapiētissimo, longe magis
mētionē dei immortalis facere cū cōmēdatiōe debem⁹ & laude. Quod idē Paulus in
exordijs suarū ep̄istolarū facere affolet. Sēpius em̄ cū ep̄istolā ordiat, si dei memi-
nerit, nō prius pergīt vltērius q̄ debitā reddat cōmēdationē & gl̄iam. Audi quid
scribēs ad Galatas dicat. Gratia vobis & pax a deo patre nostro, & domino Iesu
Christo qui dedit semetip̄m p̄ peccatis nostris, vt eriperet nos de p̄nti seculo neq̄
secundū voluntatē dei & patris, cui est honor & gloria in secula. Amen. Atq; etiā
alibi. Regi autē seculorū immortalī, inuisibili, soli sapiēti deo honor & gloria in secula.
Amen. Sed nunq̄ in patre tantūm hoc facere cōsueuerit, nō itidē seruet in filio.
Vide quēadmodū in vnigenito quoque faciat hoc idē diligētissime, cū em̄ dixisset
Optabam anathema esse in Christo pro fratribus meis, q̄ sunt cognati secūdū car-
nē. Adūxit quorū adoptiō filiorū & gloria & testamentū & legislatiō & obsequiū
& promissa quorū sunt patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est
bñdictus super omnia in sæcula. Amen. Iā vt patri sic etiā filio postq̄ laudē & gl̄iam
tradiderit, sermonē aggredit̄. qp̄pe q̄ dicētē audierit Christū, vt oēs honorēt filiū
sicut patrē honorāt. Sed vt itelligatis ip̄a nostræ orōnis proposita verba esse, q̄ rem

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA.FO. LXVIII.

de qua agimus pbare possint, atq; exponere. Age hæc ipsa in medium afferamus, Regē regū, iqt, & dñm dñantiū, q sol' habet immortalitatē & lucē iaccessibilē hītat. Hic insistēdū interrogādūq; hereticū illū, qd hoc significet, & lucē iaccessibilē hītat. Atq; attēdas veli diligētia Pauli, nō em̄ dicit, q lux iaccessibilis ē, sed q lucē inaccessibilē hītat. s. vt itelligas, q ip̄e hītas de' iaccessibil' sit, qñ domiciliū qd i hītat iaccessibile ē. Nō tñ ita hæc refert, vt dei locū & domū eē suspiceris. Sed quo latius q ip̄e de' i cōphēsil' sit, accipias. Quapropter nec lucē i cōphēsilē hītat, dicit, sed iaccessibilē qd lōge plusq; i cōphēsilē ē. Qd ei i qsitū iuestigatūq; cōphēdi non p̄t, id eē i cōphēsilē dicim'. Qd aut̄ ne iuestigandi qdē ullo pacto operā patī, & ad qd nemo ppi' accedere p̄t, id iaccessibile ē. Exēpli grā mare i cōphēsilē dicim', qd subeūtes vrinatores mltūq; altitudinē trāsmittētes fundū attigere neqūt, iaccessibile qd nemo vel vrinari tētet vel metari. Quid ad hæc dixeris? Hoīb' iqs lux illa i cōphēsilis ē nō āgelis, nō virtutib' sup̄is. Tu vero āgel' es it̄er virtutes i corporeas enūeraris, nō hō es, & eiusdē cui' ego substātiā? An etiā tuā naturā oblit' es? Sed ponam' hoīb' tñ eē iaccessibilē, qd hoc nō auditū ē, nec ita Paul' ait, hoīb' bus lucē iaccessibilē hītat. āgelis vero nō iaccessibilē. Verū tñ hoc si placet do tibi & pono. Sed licet āgelis sit accessibilis, qd hoc ad te hoīem q examias & cōrēdis & cōphēsilē eē naturē hūanē diuinā illā substātiā iudicas? Verū vt nō hoīb' solum sed etiā virtutib' sup̄is i cōphēsilē eē itelligas, audi qd Esaías dicat. Cū aut̄ Esa, iā dico sniam spūs sancti itelligo, ppheta ei nō nisi, q diuinū i spirantē, scribit & loq̄t. Anno quo mortu' ē rex Ozias, vidi dñm sedētē in solio excelsō & eleuato, & seraphin stabāt circū eū, sex alæ vni, & sex alæ alteri, duab' obuelabāt facies suas, & duab' obuelabāt pedes. Dic q̄so, quā obrē alas pponūt, & suas op̄iūt facies? Quid ali' dixeris cāx, q splēdorē pcurstantē e solio illo & fulgur p̄siliēs ferre negre? qd nō ip̄am merā videbāt lucē, nec ip̄am syncerā substātiā, sed q videbāt consensus erāt, & i dulgētia. Quid nomē hoc (cōscēsus) significat? Cū de' nō vt ē, se oñdit, sed quoad videre is pōt, q aspectū huiuscemodi meruit, eaten' firmitatis vidētis suā rep̄ntationē meti' ac tēp at cōscēdere illū tātis p̄ dicim', & eiusmodi rē cōscēsu nō miam' & i dulgētia. Cōstat illa cōscēsu fuisse verbis ip̄is pphetæ. Vidi dñm iquit se dētē, At de' nō sedet, corp̄is ei hīc hīr, & in solio, cū de' nullū soliū cōplectat̄. Est em̄ nulli' penit' capiēs descriptiōis. Attñ ne cōscēsum quidē ferre potuerūt, qd p̄ p̄in q, seraphin em̄ stabāt circū eū iquit, quod tamē nō loci signat p̄p̄iuitatē. Sed cū sp̄itus sanctus vellet ostēdere illas essentias qd diuinæ substātiæ p̄p̄iores, nō tñ p̄pterea posse prospicere. idcirco dixit, seraphin stabāt circū eum, nō vt locum & spaciū indicaret, sed quo ex ipsa loci prop̄iuitate, p̄pius q nos illas esse ostēderet deū nāq; i cōphēsilē esse nō parī modo nos, atq; virtutes nouimus. Sed q̄to illæ excretiores, puriores, sapiētiores, & p̄spicaciores sunt natura hūana, tāto perfecti' norūt & melius. Quēadmodū lucē radiōrū solis nō tā secus, quā qui videt eē iaccessibilē nouit, Sed naturā dei iaccessibilē nō eodē nos nouim' modo, quo illæ superavirtutes & i corporeæ. Quātum em̄ inter hoīem cæcū & videntē discriminis est, tātū illæ a nobis differūt. Quā obrē si pphetā dicētē audis, vidi dñm, nolī quasi eius substātiā viderit, supplicari, sed cōscēsum ip̄m vidisse itellige, eūq; obscurius, q virtutes sup̄æ videant, non em̄ tantū videre, quantū cherubim potuisset. Sed cur de beata illa substātiā loquor, quando ne angeli quidem substātiā homo viderē libere valeat? Quod vt ita esse itelligatis, hoīem in nobis esse in mediū ducā, dei immortalis familiarem & plurimum confidentem, audentemq; cū sapiētia & religiōne, cū iusticia, ceterisq; virtutū officijs, sanctū Danielē, cui' i signē pietatē & p̄bitatē iuuat audiuisse, vt cū eū oñdā expauescētē, lāguētē, deficiētē, destitutū oīno

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.III.

ppter pñtiā āgeli, nemo causam peccatorū, maleq; cōsciā hoc accidisse existimet
 sed exposita ill' aī audētia, virtutisq; āplissia cōfidētia naturā hūanē fragilitas pla-
 ne dephēdat & pateat. Hic igr Daniel triū hebdomadarū dieb' panē cōsyderabi-
 lē nō comedit, & vinū aut mulsū nō itroīuit ī os ei', neq; vnguēto vs' ē. Tū visionē
 meruit illam, cum iā aptior ei' aīus eēt ad recipiēdā eiūsmodi faciē, lenior. s. ieiunij
 bñficio fact' & spiritalior. Quid igr iqt? Leuauī oculos meos & vidī, & ecce vir line-
 is vestit', & renes ei' accitī auro obryzo, & corp' ei' q̄si chrysolithus, et facies ei' q̄
 si spēs fulguris, & oculi ei' q̄si lāpas ardēs & brachia ei' & crura q̄si spēs eris cādētis
 & vox sermonū ei' & vox mltitudis. Vidī at ego sol' hāc visionē, porro viri q̄ erāt
 mecū nō viderūt, sed terror nimis irruit sup eos, & fugerūt in absconditū, ego sol' re-
 lict' vidī, & nō remāsit ī me fortitudo, sed spēs mea imutata ē ī me & emarcuit, nec
 habui ī me qcq̄. Qui istd sit. Spēs mea imutata ē & emarcuit. Fuit ille adolescēs
 corpore pulchro, forā p q̄ venusta & liberali. Quē florē, quā elegantiā oris cū sūm'
 pñtiā diuini āgeli pauor assūpsisset, pallorēq; iduxisset, & vult' tristitiā, adeo vt pñ
 q̄si aīam expirare videret, hac de cā dixit. Spēs mea imutata ē & emarcuit. Vt em
 vbi auriga pterit' hēnas amisit, eq̄ p cīpites ferūt, & curr' distract' labefactatur, ac
 perit, sic p'p' euenire aīo solitū ē, quotiēs magno occupat stupore, grauiq; metu de-
 tineat, q̄ppe q̄ ictus expavidusq; suo desit officio, ac veluti q̄sdā hēnas suas actiones
 amittat, mēbraq; ereptis sēlib' deferat, q̄ ptin' amisso, quo cōtinēt & regūt, frigēt
 corruūt & labunt. Qd Danieli quoq; tūc accidit. Quid āgel' facit? Erigit hoīem
 sicq; alloq̄ Daniel vir desyderiorū itelligē verba, q̄ ego loquor ad te, & ita ī gradu
 tuo, nūc em miss' ad te sū. Ille surrexit tremebūd. Et cū āgel' itē is ad eū fari icepe-
 rit, Ex die quo posuisti cor tuū affligi ī conspectu dei, exaudita sūt verba tua. & ego
 veni ppter sermones tuos, rurū frāgīt, & exaniat' labit ī terrā. Qd euenire his q-
 bus aīus defici solet. Vt ei illi cū receperit se. erectiq; respexerit: aliq̄ diu rurū iter so-
 ciorū āplex' dū frigidō īspgūtur rore deficiūt, resolutisq; membris collabunt, sic
 nobilis ille ppheta afficiebat, laborabat, occūbebat. aīus em metu vehemētī pcul-
 sus, cōspectusq; ipatiēs āgeli, minime lucē illā ferre idone, sollicitabatur, & admo-
 dū cōturbat' cadebat, q̄si se extrudere corpore veluti vīculis festiaret. Audiāt q̄ pri-
 cipē āgelorū ppēsant, atq; examiant. Daniel quē venerat leonū oculi sūt beluarū
 ferocissimarū. Daniel q̄ plusq̄ natura pateret hūana efficere potuit, pñtiā āgeli sui
 cōserui ferre nequit, sed defectissim' virib', atq; exaniatus iacuit. Sūt ei cōuersa, in-
 qt, itestina mea ī visionē mea, & nihil ī me spūs remāsit. Isti q̄ tā lōge ab illi' iustissi-
 mi hoīs virtute absūt & iacēt & sordēt. ipam substātiā dei sese diligētissime nosse p-
 fitēt, q̄ supma & priā ē, q̄ millia āgelorū creauit, quorū vnū Daniel viderenō potu-
 it. Sed redeo ad id quod ppo sui explicādū, & q̄ superis quoq; virtutib' deus q̄q̄ cō-
 scēdēs mīme cōspicat, ondā. Cū em seraphi alīs pductis sese obuelāt, nulla p'p'us
 alia rō ē, q̄ lux q̄ iaccessibilē deū hitare pclare Paul' retulit, nec seraphi solū re ipsa
 lucē eē iaccessibilē p dicāt, sed et cherubi q̄ his supiores virtutes ordinant. His em
 ppe cōstare datū ē. Illæ sedē deo mīstrāt, ipse p solio subditā, nō qd' de' sedile cō-
 tyderet, sed vt nobilitatē virtutū earū itelligas & pstatā. Audi igr aliū quoq; pphe-
 tā de his mō qdē diuerso, sed cogitatiōe eadē narrātē, fctm ē verbū dñi ad Ezechi-
 elē filiū Buzi lec' fluiū Thobar, hic quoq; ad Thobar fluiū, quomō Daniel ad
 Tigri diuinā rē accipit. Quotiēs ei de' nō nihil explicatur' suis famulis ē, extra vr-
 bētumltūq; hoīm ducit, & loco trāglo cōstituit, quo null' reb' q̄ sese aut ocul', aut
 aurib' offerāt, aīus iterpellat. Sed liber oīno, ac ociosus vacet eorū q̄ diuinis ape-
 riāt cōtēplatiōi. Sed qd se vidisse enarrat? Ecce nubes veniebat ab Aqlone, & splē-
 dor ī eo, & ī medio similitudinē aīalū quatuor. Hic aspectus eorum similitudo homi-

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA, Fo. LXIX.

nis i his, & q̄tuor facies viri, & quatuor alæ vni. Erat his altitudo & aspect⁹ horribil⁹
& terga eorū plēa ocul⁹, i circuitu eorū q̄tuor, & similitudo sup caput aialū firmamēti
q̄si aspect⁹ crystalli horribil⁹ extēti sup capita eorū desup, & alis vnūq̄q; duab⁹ va
lebat corpus suū, & sup firmamentū quasi aspectus lapidis saphiri, similitudo throni,
& sup similitudinē throni, similitudo quasi aspectus hoīs desup. Et vidi quasi sp̄mele
ctria lūbis ei⁹ & desup, & a lūbis ei⁹ vsq; deorsū vidi sp̄m quasi ignis splēdētis, ve
lut aspectū arcus cū fuerit in nube in die pluuiæ. Post hoc cū vellet exprimere, nec
a ppheta nec a virtutibus illis merā ip̄am substātiā recipi, illud addidit. Hæc visio
similitudis gl̄iæ dñi. Vides tā hic, q̄ ibi dei cōscēsu. Attē virtutes ēt ip̄æ suis pēnis se
pe op̄iūt, vtpote q̄ facie detecta neq̄at cōtueri, q̄q̄ sapiētissimæ & purissimæ. Vñ id
cōstat: Ex ip̄a noīm rōne. Nā iō āgel⁹ dī, q̄a dei sn̄as hoīb⁹ āgellit, hoc ē nūciat
Et archāgel⁹ nūcupat, q̄d āgelis archit, id ē ip̄at, siue p̄est. Sic illæ quoq; virtutes
noīa sortiūt, q̄ sapiētia / puritatē, notā deniq; earū nobiliorē cōsignatissime i dicēt.
Et quēadmodū āgelorū pīnæ naturæ emīnētiā referūt? Gabriel qp̄pe volitās rep̄n
tat, nō q̄d de⁹ pīnatos āgelos cōdidit, sed vt eū ex supmo domicilio, & cōlesti col
legio, ad terrā genus deuenisse hūanū itelligas. Sed i his quoq; de q̄bus agit, nihil
pīnē significāt aliqd, q̄ vires sublimes, atq; excelsas naturę. Quo igīt mō pīnæ supe
riorē naturę cōditionē itēp̄tant? Solū requiē in his ip̄is dei designat, oculi p̄spica
cē dei itelligētiā, p̄p̄itas solij, & hymnus assiduus i somniū & vigilatiā docēt. Sic
ēt ip̄a noīa p̄ti sapiētia, p̄ti puritatē, syceritatēq; declarāt. Enīvero cherubin nū
cupatio plenā accumulātq; sciam exprimit. Seraphi vero a cādēte flagrātēq; ore
nomē iuenerūt, Vides q̄ & puritatē, & sapiētia noīa explicēt. Qd si virtutes tā ex
pletē scia cōpotes, ne cōscēsum qdē dei valeāt tolerare, q̄tē sīramētiā facinus q̄so
hoīem i q̄bus p̄ticularis q̄dā iest scia Paulo autore, q̄ ex p̄te cognoscimus iqt, & p̄
speculū & ænigma, ea sibi p̄spicua explorataq; hēri putare, q̄ ne illis qdē patere vir
tutibus liceat: Statuerā qdē nō mō cherubi ac seraphi, verū et p̄cipatibus, p̄tātibus
& oī virtuti creatæ deū ēē icōphēsilē explicare, sed aīm fessū iā senio vīm, nō tā
eorū q̄ p̄posui mltitudie q̄ horrore. Solet ei aīus p̄ij hoīs expauescere, quotiēs diu
in supma illa versat cōtēplatiōe. Quāobrē age, aīm reuocemus de cælo, & solita re
creemus exhortatiōe, q̄ vt hoīes q̄ eo morbo laborāt, cōualecant aliqñ optemus.
Nā si p̄ ægrotis, p̄ laborātibus i argēti fodinis metallorū, p̄ seruiētibus durā seruitu
tē p̄ agitatīs spū malo, deū rogare p̄cipimur, q̄to magis p̄ his orare debeamus? Er
ror nāq; ip̄ietatis lōge grauior agitatiōe illa dēmonis ē, furorē etēi illi agnoscī pōt,
ac vitū hoc oī caret purgādī rōne, nī lā veniā p̄tīpetrare. Sed qm̄ mētiōē orōnis
p̄ agitatīs fecim⁹, nō nihil ad vos quoq; fr̄es charissimī cēseo differēdū, quo morbū
p̄ q̄ grauē a cōuētū nō ei cīā, p̄perā ei ac p̄absurde ageſ, si q̄ exteri⁹ tā accurate me
demur hoīb⁹, mēbra p̄pria pessū ire patiamur. Qd gen⁹ morbi iſtū sit? Ingētē &
pene inauditā hāc populī multitudinē, q̄ mō affluxit, tātaq; cū attētiōe sermonē
audit meū, sapenūero tpe illo phorrēdo reqlui, & tñ vnq̄ videre potui, atq; ita me
vehemens cepit suspiriū, qd cū ego disputo vī cōseru⁹, studiū adhibetis. igeniū cō
tēditis, aīm alter alterū ipellit & iactat, vt ip̄e p̄pi⁹ adlit, frēq̄ntes ad finē vsq; dicēdi
patiētissie p̄seueratis. Cū autē ip̄e Christ⁹ cōis magr & dñs, semet i sacris mysterijs
oñsurus ē, vacua desertaq; ecclia reddīt. Proh fidē hoīm christianorū. Quo pacto
istac veniā cōsequat? Facit p̄fecto vīa ista siue desidia siue negligētiā vt laudē stu
dij auscultādī illi⁹ oēm amittatis. Quis ei nō tā vos, q̄ me dānet ac reprobet, cū fru
ctū oēm audiēdi delapsū cernat & vanidū? Nā si cū diligētiā his q̄ docuissē attēdes
ritis, facto palam studiū faceretis vestrum, non verbis, tenus corde habere mon
straretis. Sed quod statim cum audiūstis, disceditis, & fugam quasi vos hostis

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.III.

infectaretur arripitis, coniectari omnino licet nihil vos recepisse, & recōdisse animo utilitatis. Nā si que proposita sunt recōdita ī animis vestris seruariētur, prorsus vos ī aī templo tenerent, & ad rem horribilem maiore cum deuotione hortarentur, & mouerent. Nunc vero quasi fidicinam audiretis aliquam sic omni utilitate vacui, simul ac factus finis dicendi est, disceditis. Sed o frigidā excusationē excusandi, quam a cōpluribus reddi audio. Orare vel domi possumus dicūt, sed homiliā doctrināq; audire nō nisi in ecclesia possumus, Te homo decepīs, & magno in errore versaris. Nā si & domi quoq; datur orādī facultas, tamē fieri non potest, vtdomi tā bene ores, quā in ecclesia, vbi tot patres, vbi clamor felici societate exitus ad deum immortalem refertur, non pariter exoras cum solus dominum obsecras, atque tuis cum fratribus. Est enim in hoc plus aliquid, videlicet concordia, conspiratio, copula amoris & charitatis, sacerdotum clamores, prēsunt enim ob eam rem sacerdotes vt populi orationes, quæ infirmiores per se sunt, validiores illas complexæ simul in cœlū euehāt. Adde qđ nihil fruct⁹ capi ex homilia pōt, nisi oō adiūgatur. Porro sermōi oō debet āteire. Sic apostoli dicūt, Nos ī oratiōe, ac sermōis doctrina perseuerabim⁹. Sic Paul⁹ facit cū in exordijs suarū epistolarū oret, vt perinde quasi lumē lucernæ lux ipsa orationis tegat sermonem, ac dirigat. Profecto si orare cum diligentia insuescaris, nihil est quod doctrinam tui conserui desyderes, cum ipse deus sine vllō interprete mentem tuam abunde luce afficiat. Quod si omnis oratio tātam vi habeat, longe magis eam, quæ ore multorum proueniat, valere consentaneum est. Plus enim neruorum in ea est, & multo audientia maior, quam in domesticā illa, & priuata. Vnde id cōstet, Paulū ipsū dicēre audi, Qui ex tātis piculis eripuit nos & eruit etiā speramus qđ adhuc eripiet, vobis quoq; ī orōne p nobis subuenientib⁹, vt dono ī vos collato, a multis psonis gratiē agāt pro nobis. Sic etiā Petrus carcerē euasit. Oratio enī p eo ab ecclesia sedulo agebat ad deū. Quod si Petro ecclesiæ orō profuit, & columnam illam ac stabilem nostræ religionis carcere liberauit, cur eius vim tu contemnis & negligis? qua te possis purgare ratione? Deum quoq; dicentē audi, qđ populo cum beneuolentia inuocante placetur, et parcat. Quippe qui se excusans apud Ionam prophetam fruticis augmento cucurbitæ, verba ad hunc modum faciat, Tu doles super cucurbita, in qua non laborasti, neq; fecisti vt cresceret. Ego non parcam. Niniue ciuitati meæ magnæ, in qua habitant plures, quam centum vīginti millia hominum. Non sine re amplum populi numerum proponit, sed vt intelligas plurimum eam pollere orationem, quæ cum cōsensu agitur, et iugi concordia plurium hominum. Quod exemplo quoque rei humanæ libet explanare. Nam decem ante hos annos capti non nulli sunt, tyrannidem appetentes, cuius rei vos etiā meminisse arbitror. Fuit inter eos quidam dignitate ac principatu præditus, qui cum damnatus capite ad supplicium duceretur, populus motus misericordia, vniuersus prætorem adiit, & deprecandi communi opera efficere potuit, vt reus ille venia nulla dignus liberaretur ab ira imperatoris. Quod si cum iram terreni imperatoris velitis extinguere, vniuersi cum liberis, & vxoribus festinatis, Cur quotiens ad cœlestem illū imperatorem placandū, reddendumq; propitiū ire pergitis, vt eius iræ eximatis non vnum, vt tunc, nec duos, aut tres, aut centū, sed omnes orbis terrarū peccatores, oēs dæmone agitados, a flagello liberetis diaboli, foris sedetis, nō vniuersi cōcuritis, & ecclesiā penetratis, vt deus vestrā reueritus, atq; exosculat⁹ concordiam, & illis poenam dimittat, & vobis peccata absoluat? Si in negocijs necessariis non omni leone vehemēti⁹, disruptis omnibus vinculis, curriculo is & te confers ad supplicationē communem, quā spem habere possis salutis nī ita facias?

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA. FO.LXX.

Tempore illo mi frater charissime, non solum homines clamorem illum horribilē reddunt, sed etiam angeli domino genu flectūt, & archangeli rogant, habent sibi tēpus idoneum, habent sacram illam oblationē in fauore. Itaque vt homines ramos olearum gerentes mouere reges consueuerunt, eoque arboris genere misericordiā commemorant, & humanitatem, sic angeli tunc pro ramis oleaginis corpus domini ipsum protendentes rogant, pro genere humano, quasi dicāt, Pro his domine rogamus, quos tu adeo dilexisti, vt pro eorum salute mortē obires, animam cruce efflāres, pro his supplicamus, pro quibus ipse tuum largitus es sanguinem, pro his oram⁹ pro quibus corpus hoc immolasti. Agitatos quoque ob eam rem diaconus tempore illo adducit, & iubet caput inclinare, Cum eos vna cum fratribus orare non liceat, adducit eos, vt tu miseratus, & quia tam acerbe vexantur, & quia vocem reddere nequeunt, tua facultate ad eorum vtaris defensionē & auxilium. His itaque magis magisque animaduertis fratres charissimi, omnes tempore illo in ecclesiā propereamus, vt dominum ad misericordiā inuitemus, & tempestiui adiūmeti gratiam cōparemus. Probastis quæ dixi, magno cum tumultu & plausu admonitionem recepistis, sed velim curam quoque adhibeatis, vt facto vestra approbatio ostendatur. Iam non longum post tempus periculum faciā obtemperandi. Oratio excipere solet admonitionem. Equidem genus id probandi & commendandi cupio, atque postulo, plausum illum desydero, quem non dicta, sed facta conficiāt. Alter igitur alterū hortetur constare, quo nunc modo manetis, & si quis se moueat, reuertite, retinete cum diligentia, vt duplicem tam proprii studiij, quam curæ in fratres mercedem adepti, fidētius ac audētius supplicetis deo immortalī, benigno atque propitio, et consequi vitæ felicitatem tum presentis, tum future possitis, gratia et humanitate domini nostri Iesu Christi, qui cum patre viuūt, et regnat in vnitāte spiritus sancti in secula seculorum. Amen.

IOANNIS CHRYSOSTOMI DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA CONTRA ANOMAEOS, HOMILIA QUARTA.

SATIS iam esset fratres charissimi, si posteaquā nuper ostēdimus deū incomprehensibilem esse hominibus, atque etiam cherubin & seraphin molestia hominū hæreticorū leuati nihil vltius moneremus, sed cū animus & studium sit, vt non solū ora aduersariorum comprimamus, sed etiam vos faciamus doctiores, eandem aggrediamur causam, & sermonem vltius protrahēdum censem. Faciet enim mora, quam his in rebus traxerimus longiorem, vt & vos plura percipiat, & ego palmam adipiscar splendidiorem, dum si quid reliquiarū restet, id penitus excidendum delendumque persequor. Nam herbas quoque vitiosas & noxias, non modo tondere per summa cespitum, subito enim radix repullulat, verum etiam stirpis ab ipso telluris gremio euellere, dispoliatasq; sua humo solis ardori facilius macerandas exiccandasq; exponere, officiū boni agricolæ est. Age igitur cœlū iterum sermone cogitationeq; perstramus nō tamē vt curiosi inquiramus diuinā, non vt plusquā satis sit indagem⁹, sed vt hominū, qui se ignorāt, nec modū humanæ naturæ itelligere patiūt, cōtentionē itēpestiuā puertam⁹, hic enim magna argumētādi copia. Nō solū dei cōspectū,

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. I.

sed etiam angelus intolerandum sanctissimo illi viro extitisse ostendimus, totam vobis historiam recitabimus. Et sæpius beatum Danielem posuimus ante oculos pallentem contremetem, nihilominus quam qui ex vita discedunt constantem, cum eius animus vasculum corporis abruptum festinaret, & liber supremum petere domicilium. Nam ut domestica & mansueta quædam columba per tabulata spatians ædium, si strepitum senserit, exterrita abvolat in tectum, & sublimem sese efferens, exitum sollicitè petit, pauoreque leuari enititur. Sic animus beati illius a corpore efferre, forasque omni ex parte extrudere cogebatur. Et quidem exisset, abvolasset, corpus suum deseruisset, nisi continuo angelus eum in imo liberasset metu, ad suumque reuocasset diuersorium. Hæc ob eam rem tunc latius differebamus, ut illi recognita, quantum inter angelum & hominem interest, perspectaque cõserui præstantia emendareretur, atque ita cessaret sæuire in dominum. Ut ideo iustissimus qui tantum apud deum valebat, conspectum non tulit angelus, qui vero tam ab illius virtute longe absunt, non angelum, sed ipsum dominum angelorum perquirunt atque examinant. Ille fericitatem leonum edomuit, nos ne vulpeculas quidem vincere possumus. Ille draconem commulsi, tamque perniciosam beluam superauit sua in deum familiaritate, nos minutissima reptilia pertimescimus. Ille regem more leonis sæuientem cohibuit, iram ille Nabuchodonosoris flamma omni rapacitatem in hostes ruentem statim, cum accessit, extinguere, & dispulsa caligine lucem cunctis restituere potuit. Verum tamē qui lucem præbuit illam, cum angelum dilucens aspexisset, caligine graui occupatus, humi prostratus est. Quo igitur modo purgare sese habeant, qui beatam illam dei naturam perlustrare tentant, et explorare? Sed nos finem dicendi non in his ipsis cum fecimus, sed etiā ad sapientissimas illas virtutes cõsuimus pergere, quas suos auertere oculos, pinis se obuelare, cruribus cõstare erectis, clamorem assiduum reddere late ostendimus. Porro illæ virtutes paorem metumque rebus omnibus suum vobis aperuerunt. Quo enim sapientiores sunt, ac propius ad ineffabilem, & beatam illam accedunt substantiam, eo magis quam nos deum quam sit incõprehensibilis norunt. Auget enim admirationem & metum sapientiæ magnitudo. Diximus item quid inaccessible est, quod eo plus est, quam incõprehensibile, postquam inuestigatum est, incõprehensibile esse cõstat, inaccessible autē ne inuestigandi quidem operam, aut vllū aditum recipit, quam ad rem similitudinē quoque a mari petiuimus. Ad hæc Paulum non deum lucem esse inaccessibleē dixisse retulimus, ut si domicilium dei inaccessible, longe magis ipse habitans deus inaccessible esse intelligeretur. Quæ tam præclarus ille autor scripsit, non ut loco describat, deum, & spacio, sed ut amplissima argumenti copia doceret, quod deus inaccessible, minimeque intelligibilis. Adduximus alias quoque virtutes, id est cherubin, super quas firmamentum, crystallum, throni similitudinē, speciem humanā, electrum, ignem, arcum ostendimus. Quæ cum propheta enumerasset omnia adiunxit, Hec visio similitudinis gloriæ domini. Atque ex his omnibus dei consensum intolerabilem esse virtutibus superis explicauimus. Quæ modo non vacantur censui repetenda, sed quoniam promissionis illius debitorem me esse scio, intelligere diligentius volo quantum exsoluerim, quantum restet. Sic æris alieni boni ratiocinatores faciunt, afferunt tabellas in medium, in quibus ratio computandi omnis notata est. Vnde cum quantum de summa suis rediderint creditoribus constiterit, reliquum exoluunt. Quorum exemplo ego quoque memoriā vestri animi velut libellum aperiam, & sermone quasi digito quodam, parte quæ soluta iam est dogmatum demonstrata, pergam ad reliqua. Sed quid restet, an ut ostendamus non principatus, non potestates, non dominationes, non si qua creata virtus alia est, dei exquisitam capere cõprehensionem? Sunt enim vel aliæ virtutes

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA. FO. LXXI.

quarum ne nomina quidē nouimus. Animaduerte hæreticorū amentia quæso, ser uorū ipsorū noia ignoram⁹, & tamē substantiā domini ipsius exquirūt, cōtēdūtq; cōprehendere, Sunt enim angeli, archangeli, throni, dominationes, principatus, & potestates, sed non hi ordines solū, sed innumera coelestem regionem incolunt genera, nulla dicēdi facultas numerū potest exequi illorū. Vnde necōstet quæritis, plures hisce enumeratis virtutes esse, quarū nomina ignoramus. Paulus qui hec docuit id etiam dixit, cū de Christo in hunc modū scriberet, Cōstituit eum super omnem principatum, & potestatē, & virtutē, & dominationē, & omne nomē quod nominatur, nō solum in hoc seculo, sed etiā in futuro. Videtis quam sint aliqua facillimæ cognitionis nomina, hac de causa nō solum, quæ in hoc seculo nominātur, sed etiam in futuro, inquit. Verum quid mirum, si virtutes illæ exquisita careāt cōprehensione diuinæ substantiæ, id enim demonstrare nil ardui est, Sunt porro dispensationes eiusdem illius cōplures, quas nesciant principatus, idē & potestates, & dominationes. Quam ad rem testem religiosissimū item apostolum citemus, Quippe cum verbis eiusdem plane ostendatur esse nō vllas dispensationes, qua virtutes illæ nobiscū intellexere, cum omnino antequā nos intelligeremus, ignorarēt, nec modo vobiscū, verum per nos ipsos accepere. Quod alijs generationibus, inquit, nō est agnītum, sic nunc reuelatum est sanctis apostolis eius, & prophetis in spiritu, esse gentes cohæredes, & concorporales, & conparticipes promissionis eius per euangelium, cuius factus sum ego Paulus minister. Sed quo nā argumēto cōstat modo virtutes superas accepisse (quæ enim proposita adhuc sunt, de hominibus proculdubio differuntur) audi, Mihi omnium hominū minimo est data gratia hæc, euangelizare in gentibus inuestigabiles diuitias Christi, Quid inuestigabile est? quod quæri nō potest, quod non solum scrutari, sed inuestigare etiā nequeas. Audiant quemadmodū per crebra aduersum sese iacula a Paulo iaciātur. Nam si diuitiæ inuestigabiles sunt, quifieri potest, quin deus, qui largitus diuitias est, inuestigabilis sit? Et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo, qui creauit, vt manifestetur nunc principatibus, & potestatibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. Audis quem admodum nunc, non ante cognouerint hoc illæ virtutes, & recte quidē. Rem enim de qua apud imperatorem consulatur, miles nescit. Vt manifestetur principatibus & potestatibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. Vide quātum honoris in genus humanum deus immortalis contulerit nobiscū, & per nos virtutes supernæ regis summi secreta cognouerūt. Sed vnde nam pateat de coelestibus illis dici? Nam et demones principatus & potestates solet appellare, velut cū dicat, Non est nobis colluctatio aduersus sanguinē & carnē, sed aduersus principes, aduersus potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū seculi huius. Nunquid ergo hoc etiā loco illud velit intelligi, videlicet dæmones rem minime tenuisse? Nequaquā, sed de illis virtutibus supernis loquitur, vbi enim principatibus, & potestatibus dixit, addit, in coelestibus, ille enim principatum, & potestatū ordo coelestis est, hic sub cælo versatur. Sed ad debitum illud soluendū veniamus, hoc est ad demonstrandum nec principatus, nec potestates nouisse dei substantiam. Quis hæc dicit? nō item Paulus, aut ezechiel, atq; Esaias, sed vas aliud immaculatū, & sanctum, ipse tonitruī filius charissimus ille Christo Ioannes, qui ad pectus recubuit domini, atq; ab illo diuino fonte sacra sua flumina hausit. Quid hic dicit? Deum nullus vnquā vidit. Vere tonitruī filius dictus, qui vocē tam illustrem, tā omni tuba clariorē reddidit, qui vt omnes cōtentiosi conturbaretur, & obmutescant, facit diligētissime. Sed scrupulū qui se obiciat, videamus. Quid ais ioannes? deum nullus vnquā vidit? Ergo minime prophe-

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMILII.

tis credimus, qui sese deum vidisse inquit. Esaias enim, Vidi dominū, inquit, sedentem super solium excelsum, & eleuatum. Daniel, Vique quo throni positi sunt, & antiquus dierū sedebat. Micheas, Vidi dominum deum Israel sedentem super solium suum. Alius rursus propheta, Vidi dominum stantem super altare, & dixit mihi, Percute cardinem & c. Deniq; multa huiusmodi testimonia possunt colligiquæ cum ita sint, quāobrem Ioannes negat ita esse quēquam, qui deum viderit. Nullum vidisse deum Ioannes inquit, vt exquisitam illā comprehensionē, & expressam cognitionem in nullo adhuc contigisse intelligas. Constat illacō sensum fuisse omnia, nec vidisse q̄tēpiam illorum synceram ipsam substantiam, eo quod varie quisque viderit. Deus enim simplex omni concretione abiectus, nulla forma, aut figura effigiatus est. At vero illi omnes figuras viderunt varias quod idem deus per aliū item prophetam insinuans, ac suadens, neminē scilicet exquirite ipsam suam vidisse substantiam, inquit, Ego visiones multiplicauī, & in manibus prophetarū assimilatus sum. Tum ex his, quæ deus Moyse denegat, cum enim ille videre deum sensu oculorum concupisceret. Is, Nemo videbit faciem meā & viuet, addidit, Lique dum itaque nobis hoc, & confessum habetur. Quamobrē non de natura humana solum sic ait, deum vnquam nullus vidit, sed etiā de virtutibus superis. Proinde vnigenitū allegat eius dogmatis præceptorem, & autorē. Ne quis enim vnde id constet obijceret, addidit, Vnigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse exposuit, testem prorsus locupletissimū, & magistrū egregiū suæ opinionis allegat. Atqui si Moyses id idē vellet designare, porro hic vacanter dixisset, Vnigenitus exposuit filius. Nam vel antequā Ioannes hæc tanquam ab vnigenito accepta referret, cōstaret ita esse verbis prophete, qui ex deo acceperat, verum quod plus aliquid, quam olim propositum fuisset, ipse nobis esset reuelaturus, videlicet ne virtutes quidē supernas posse deum videre, idcirco vnigenitum allegare magistrum voluit. Visum autē hoc loco pro cognitione positum arbitrare, haud enim pupillæ, & oculi, & genæ insunt in virtutibus illis supernis, sed quod visus in nobis est, idem in illis cognitio. Quapropter quotiens deū nullum vnquam vidisse audis, illud intellige nullum esse, qui deū nouerit, qui deum cognouerit, qui substantiā dei exquisita ratione perceperit. Quia etiam cum de seraphin audis oculos auertisse, pinnas visui obduxisse, itemq; cherubin hoc idem fecisse, nolī oculos habere illos existimare, corpori enim hæc forma peculiaris est, sed his ipsis humanæ, ac pinguis Mīneruæ vocabulis cognitionē illarum designari tibi a propheta intellige. Cum itaque dicat, deum quamuis cōscendētem minime ferre illas virtutes potuisse, nil aliud docet, nisi eius cognitionē expressā amplam, integram non potuisse recipere, neque ausas esse intueri syncerā illam perfectissimamq; substantiam, immo ne ad ipsum quidem eius concessum satis aspirare. Hinc etiam euangelista certior, neque humanæ nature interesse rem tātam scire, neq; ipsis virtutibus superis deum esse comprehensibilem, ipsum a dextris eius sedentē ac diligentissime rem scientem allegat. Huius opinionis autorem, nec filius tantūmodo dixit, quāquam etiam satis si ita dixisset, ora impudētium hominū cōprimere, atque obdurare possemus. Vt enim Christi esse cōplures possunt, sed verus & precipuus Christus vnus est, & multi quidem domini nominātur, vnus tamen dominus per excellentiam est ac etiam dii plures dicuntur, at verus princepsq; deus vnus est. Sic multi quoque filij appellantur, verus tamen filius vnus est, & quidem ipsa articuli Græcæ linguæ adiectio præcipuam & excellentem vnigeniti exprimere potest conditionem. Attamen non contentus his non fuerat, sed cum dixisset, deū nullum vnquam vidit, iūxit, Vnigenitus filius, qui est in sinu patris ipse exposuit. Primum

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA, Fo. LXXII

vnigenitus dixit, deinde filius, quod cum enim propter nominis communitatem gloriam eius plerique minuunt, vnum ex hoc vulgari filiorum numero esse arbitantes, nomen etenim filii commune omnium est. Hinc quod ei, precipuum, & peculiare, ac nemini ceteris tribui potest hominibus, id est vnigenitus, anteposuit, vt ex hoc credas, vel commune illud non præterea esse commune, sed peculiare eius et proprium, nec ulli esse cæterorum numero, perinde ac ei conueniens. Atque vt dilucidius, quod doceo fiat, exponam latius, Filii nomen & hominibus datur, & Christo, sed nobis abusiue, illi proprie, at vero vnigeniti nomen eius vnus est, nec ulli e ceteris vel proprie, vel abusiue contingit. Vtigitur ab ea, quæ nemini congruat, nisi ipsi vni appellatione, alteram quoque illam multitudinis propriam eius esse per excellentiam arbitreris, ea propter primum vnigenitus, post filius dicit, sed si minus hæc tibi sufficiant inquis. Tertium illud addam, crassum quidem atque humanum, verum efficax satis, vt vel iacentes homines ad vnigeniti intelligendam gloriam erigat. Quid hoc sit in sinu patris. Charissimi hoc verbum est ad explicandam cognitionem, & veram germanamque, vt ita loquar, intimitatem aptissimum, modo pie, & quemadmodum deum deceat, accipiatur. Vt enim cum sedem audis, & sedere a dextris, non sedile intelligis, non locum, non aliquid descriptionis, sed sedis vocabulo, & sedendi societate honorem parem, & nulla ex parte diuersum cogitas, ita cum sinum audis, non amplexu gremium, non loci quicquam adesse putandum, sed ipso sinus vocabulo proximitatem ad parentem, & familiaritatem apud eundem arbitrare. Nam cum versa is in sinu dicitur, longe expressius propinquitas genitoris, quam cum sedere a dextris significatur, nec enim pater suo in sinu tenere filium pateretur, nisi eiusdem esset substantiæ, nec filius in sinu paterno degere auderet, si naturam inferiorem sortiretur. Ergo vt filius, & vnigenitus, & in sinu degens paterno, rem omnem patris diligentissime nouit et tenet. Ob eamque rem verbis hisce euangelista vsus est: vt filii exquisitam suam de patre cognitionem explicaret. De hac enim ipsa cognitione agebatur. Quod nisi ita esset, cur quæso sinus vocabulum sumeretur? Nam si neque corpore deus consistat, neque cognitio, & ad genitorem propinquitas aduocat, frustra id nomen inseritur nullum ad vsum idoneum. Verum non frustra (dictum enim quicquam a spiritu sancto frustra putare nefas est) sed filii ad patrem propinquitatem deum cognitionemque declarat. Cum enim rem magnam asseruisset, videlicet ne superam quidem creaturam posse deum videre, id exquisita ratione cognoscere, huiusque opinionis testem fide dignum vellet adhibere, hæc inseruit verba: cui vt filio, & vt vnigenito, & vt paterno sinu degenti de rebus omnibus crederes, nec quicquam dubitares. Si autem quis non contendat, nec agere impudentius velit, idem hoc æternitatem quoque interpretari dixerim. Vt enim eo quod ad Moysen dicitur, Ego sum, qui sum, sempiterni rationem dicimus, idem vel ex hac dictione, qui est in sinu patris, deducere sane licet, Sed iam deum incomprehensibilem esse omnium creaturarum generi, late ex his quæ proposuimus patet. Restat vt a filio, & spiritu sancto dumtaxat exquisite illum cognosci discamus. Verum hoc in aliud tempus differri melius est, ne admodum prolixo sermone memoriam eorum, quæ proposuimus, obruamus atque obliteremus. Hinc itaque ad solitam veniamus admonitionem. Quænam ista solita admonitio est? Vt orationem seruemus ingenuam mente sobria, animo vigili. Nuper enim cum hac de re discessissemus, omnes facile vidi obtemperantes, quamobrem perperam certe ageretur, si cum negligitis, non increpem, cum ex officio facitis, non laudem. Laudare igitur vos hodie volo, & gratiam vobis ob illam obedientiam reddere. Gratiam autem reddam, si vos docuero, quamobrem illa præ cæteris oratio solet fieri, & cur homi-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA. IIII.

nes demone agitados & furore accitos, teterrimo adducitpe illo, & capita inclinare iubet diaconus. Qua de causa igitur ita agitur dicā. Vincula per q̄ praua & gra-
uia agitatio dæmonū est, vincula enim ferro validiora. Vt itaq; tēpore instāre, quo
iudex prodire, & pro tribunali sedere solitus est, custodes carceris, homines quos
in vinculis tenēt, omnes carcere educunt, & pro cancello septis quę fori collocant
squalētes, sordentes, coma expletos nimia, pannis miserrime obductos, sic patres
tuerant, vt cum breuī Christum velut pro tribunali sedere, in ipsisque sacramentis
apparere futurum esset, homines dæmone agitati illi tāquam vinculis quibsdam
retēti adducerentur, non vtrorum quas commisissent examen subirent, modo eorū
quę in vinculis sunt, nec vt luerent pœnas, & supplicio afficerentur, sed vt populo
vniuersaq; ciuitate præsente communes pro his fierent supplicationes, vt omnes iū-
gi concordia dominum communem orarent pro his, & quod miscetur, magno cla-
more contenderent. Cæterum vt his tunc succensui, qui orationem huiusmodi
negligerent, forisque tempore eo versaretur, sic impræsetiarum his qui intus con-
stant, succensendum vtique reor, non quia itus manēt, sed quod cū eo quo debent
maneant loco, nihilo melius afficiuntur, quam qui foris euagantur. Disputāt enim
inter sese, & autiocantur, aut negocia tractant tempore illo perhorrendo. Homo
quid facis, cum tot in vinculis fratres videas tuos adstantes? tu de rebus, quę nihil
ad te pertinent disputas? Vnus ipse aspectus non satis te pauesceret, & ad conscien-
sum commiserationemque ducere potest frater tuus in vinculis, & tamen tu
piger, & negligens. Quo pacto tibi ignoscatur, cum tam durus sis, tam inhu-
manus, tam crudelis? non vereris ne, dum disputas, omittis, negligis, dæmon quis
inde prosiliens, tuam animam nactus ociosam, & scopis mundatam ei sese insinu-
et, & summa cum facilitate domum patentem ingrediatur? Quam cunctos tempo-
re illo luctu confici, quam riuos lachrymarum effundere, madētesque vbertim o-
culos peruideri, & flere atque ingemere vniuersam ecclesiam deceat? Iam post sacra-
menti communionem, post sacri lauacri splendorem, post Christi societatem lu-
pus ille agnos de nostro ouili rapere potuit, & retinere, tu cum tantam calamitatem
tantam iacturam vides, non lachrymas commoues? Quam purgandi rationem
habere tua ista possint facinora? Si nolis vicem fratris dolere, saltem pro te ipse ve-
rere, & expergiscere. Si domum tui vicini consumi incendio videris, etiam si infe-
stissimus tibi sit ille vicinus, nonne intentissime ad extinguēdum occurres, ne ignis
paulatim repens, tua quoque vestibula ineat? Idem in his, qui dæmone agitantur
consyderā, ignis quidem & exitiosum incendium dæmonum agitatio est. Cave igi-
tur ne tuam etiam animam dæmon sensim, paulatimque incedens occupet. Cum-
que eum præsente videris, refuge quam primum ad dominum, vt perfectio animi
tui ardore, & studio dæmon nullum sibi aditum apud te dari intelligat. Nam si te vi-
derit desidiosum, oscitantem, ocio & pigritia marcescentem, compendio te vtpote
diuersorium desertum ingreditur. At si excitatum, intentum, studiosum, paratum
coelū ip̄m petentem, ne respicere qdē audebit. Quamobrem & si fratrem contem-
nis, tamen rebus tuis consulere, & aditum omnem in tuum animum immundo illo
spiritui occludere debes. Nihil autem ē, quod tam excursionem eius aduersus nos
arcere, ac repellere valeat quam orandi ac deprecandi intentum studium. Haud
enim illa diaconi exhortatio erecti constantisque frustra, & sine causa instituta san-
citaque est, sed vt nostras repentes humi cogitationes erigeremus, vt nostrum ani-
mū p̄ssum, demissum, fatigatū rerū humanarū cura, reiecta omī eiusmodi sollicitu-
die erectū, leuatū, recreatū, deo immortalī repñtarem? Animū igitur iubemur erige

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATVRA, Fo. LXXIII.

re. Quo verbo Paulum quoque modo eodem vtemen licet perspicere. Cum enim ad homines iacentes, & onere aduersarum rerum occumbentes, ac pene perditos scriberet, dicebat, languētes manus, & resoluta genua erigite. Quid igitur? num de manibus, & genibus corporis scribit? Minime. Non enim cum hominibus cursum pugilatumve exercentibus ille disputat, sed vires cogitationū prostratas tentatione suscitandas his verbis monet, atq; hortatur. Cogita apud quem proxime stas, qui bus cum inuoces deum, scilicet cum cherubin, cum seraphin: cum omnibus cœli virtutibus, animaduerte quos habeas socios, satis hoc tibi sit ad sobrietatem, cū recordaris te corpore constantem, & carne coaugmentatum admitti, cum virtutib⁹ incorporeis commēdare omnium dominum. Nemo igitur animo resolutio sacras illas, & mysticas laudes ineat socius, nemo rerum vitæ humanæ consilia illo tempore volutet, sed omni terrena sorte animo pulsa, in cœlū quisq; se totum trāsferat vtpote q. ppiquus solio gl̄iæ stet, & cū Seraphi volitet, atq; ita tandē sanctissimam referat summo optimo gloriosissimo deo. Idcirco bñ constare tēpore illo iubemur. Bene enim constare nihil aliud est, nisi ita constare, vt hominī conuenit, qui coram deo immortalī stat. cum horrore tremoreque, cum sobrio, parato studiosoque animo. Nam id quoque vocabulum pertinere ad animum Paulus idem docet, cum dicit. Sic state in domino charissimi. Etenim vt sagittarius, qui sua tela directurus sit, probe ac scite priusquam mittat, quemadmodum constet procurat, & vbi se per directum calci propositæ accurate constituit, tum iacere incipit. Idem etiam tu agere debes, cum sagitta pessimum illud infestumque hostis diaboli caput transfigere cupias, curam de statu cogitationum tuarum accipe prius, vt ex directo & sine vllō impedimento fixo pede, tela tua probe in illum possis dirigere. Hactenus de oratione. Cū autē post illā orandi desidiam genus insidiarum aliud aggress⁹ hostis idem diabolus, molestiam quandam intulerit, nos hac etiam sua tentādi facultate eum frustrari faciamus. Quid item infestus, & pessimus ille molitus est, cum vos ad hunc modum, quasi ad corporis compagem vnus adductos, constitutosq; vidisset, magna cum intentione præcepta vitę, opinionisq; optimæ accipientes animaduertisset, submittere quidem aliquos e suis ministris, qui consilio & hortatione vos a studio audiendi abducerent, minime ausus est, ratus scilicet neminem vestrum tali consilio obtemperaturum, sed latrunculos quosdam, fugaces homunculos vestrę inferuit multitudinī, quibus molitus sapius est, vt a multis aurum appensum subriperetur. Ne igitur hoc semper accidat, & vestrum auscultandi animum iactura pecunię furto indies inualecente extinguat, consul o atq; hortor neminē huc venientē secū portare aurū, ita em̄ efficietur, vt vnq; vestra attentio præstet illis furandī occasionem, & lætitiā quam ex mora huius conuersationis capitis nulla pecunię amissione peruertatur. Hanc enim rem ille molitus est, non ea gratia vt vos redderet pauperiores, sed vt iacturæ pecuniarę molestia reuocaret a studio audiendi. Nam & Iob illum ditissimum hominem omni dispoliauit pecuniā, non ad eum finem, vt inops egenusq; fieret, sed vt pietate amoreque illo suo erga deum singulari enudaretur. Cupit enim ille & studet non pecunias auferre, quippe qui nihil esse hoc nouerit, sed per priuationem pecuniarum præcipitare in peccatum, delictumque animæ. Quod quidem si facere nequeat, nihil se perfecisse arbitratur. Certior itaque de eius animo studioque in te frater charissime, quotiens tibi aurum vel per fures, vel per quasuis artes auferat, facile patere, & gratias age, vt debes, dño. Ita enim plus possis lucrari, quam amiseris, & vulnus duplex hosti infligas, & quia non ægre tulisti, & quia gratias domino egisti. Nam si te viderit damno pecuniarū

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. V

frangi, eoque adduci, ut in dominum perturberis, nunquam desistet, qui idem mo-
liatur & inuehat. Sed si te non modo non blasphemare deum, qui te creauit, verum
etiam gratias illi agere in rebus perspexerit arduis, recedet prorsus a tentationi ne-
gocio, certus scilicet causam gratiarum agendarum, fidelisque & constantis animi
preberit tibi ab ipso rerum aduersarum periculo, itaque palmam confici tibi illustri-
orem, & premia dari ampliora. Quod certe vel iure Iob illi pijsimo euenisse constat.
Cum enim sublati opibus, & corpore morbo grauissime infestato, animum nihilo-
minus sibi constare, & gratias agi perspexisset, non item aggredi ausus est, sed turpi-
ter & omni venia procul deuictus abiit, reliquitque sua opera illum dei athleta cla-
riorem. Hoc igitur nos quoque & tenentes, & cogitantes peccatum rem vnam me-
tuamus, & euitemus, cetera animo forti, & constanti feremus, siue iactura pecunia-
rum, siue corporis morbus siue temporum difficultas, siue rerum molestia, siue ho-
minum iniuria, siue quid aliud malum nobis inuehatur. Hec enim non solum detri-
mento afficere nequeunt, sed etiam prodesse egregie possunt, si animo grato pio-
que feramus. Porro longe plures, amplioresque mercedes nobis haec comparabunt,
atque efficient. Iam enim vides & Iob illum, quam post adeptam patientiae coro-
nam & fortitudinis, omnia quae amiserat, dupliciter recepit. Tu vero non duplicata
non triplicata, sed in centuplum exaucta recipies omnia, si modo forti animo tute-
ris & tranquillo, atque etiam vitam possidebis aeternam, quam utinam omnes adipi-
scamur, gratia & humanitate domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculo-
rum. Amen.

BEATI IOANNIS CHRYSOSTOMI DE INCOM- PREHENSIBILI DEI NATURA CONTRA ANOMAEOS HAERETICOS HOMILIA. V.

VI rem sibi explicandam proposuerit ampliore, & tam prolixum de-
siderantem sermonem, ut non vno, ac altero die, sed vix pluribus pos-
sit expediri, eum necesse habere arbitror non vniuersam eodem dicē-
di cursu rem offerre auditorum auribus, sed in plura partiendo leuius
hinc, & facile reddere onus orationis. Nam & lingua, & aures, & sin-
guli nostri sensus modum, normam, & limitem certum habent datum a natura.
Quemadmodum qui egredi superareque contendit, vel ab ea ipsa data, praesenteq;
sibi facultate eijcitur, & quod seruare potest, amittit, cum plura, quam valeat profe-
quatur. Quid luce iucundius? quid radio solis acceptius? Attamen res haec tam iu-
cunda, tam accepta & placida, ubi supra modum sese oculis nostris obtulerit, gra-
uis, molestaque occurrit. Quamobrem deus immortalis nocte diei succedere vo-
luit, quae oculos fatigatos demissis genis operiret, & pupillis quietem reconciliaret
atque ita vim recrearet videndi & ad futurum officium redderet aptiorem. Hinc
etiam vigilia, & somnus res inter se contrariae pariter iucundissimae accedunt suae
moderatione vicissitudinis, & cum lucem suauem nominemus, somnum quoque
suauem dicimus, qui nos dimouere a luce consuevit. Ita omnibus in rebus graue
molestumque est, quod immodicum, suauis, utile & iucundum, quod modicum est.
Quam ob causam & si dies iam quintus posteaquam agere de incomprehensibilita-
te incepimus, tamen nondum perficere disputationem volumus totam, sed adhuc
partim differendum, partim relaxandum censuimus. Verum ubi nam disputatio-
nem reliquimus nuper, inde etiam repetamus necesse est, cum vna quaedam dicen-

DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA. FO. LXXIII.

cendi sit series & sequela. Diximus autem a Ioanne filio illo tonitruum propositum esse, deum nullus unquam vidit, unigenitus filius, qui est in sinu patris, ipse exposuit. Hodie quo loco ipse unigenitus dei filius exposuerit, cooperire atque excipere operæ precium est. Respondit, inquit, Iudæis, & dixit. Non quia patrem vidit quisquam nisi is qui est ex deo, hic vidit patrem. Visionem hic rursus cognitionem appellat. Nec ubi nullus vidit patrem, dixisset, tacuit, ne quis de hominibus tantum hoc dici existimaret, sed cum ostendere vellet nec angelos, nec archangelos, nec virtutes omnino, supernas cognoscere, certum hoc ipsum ex his quæ adiunxerat reddidit. Cum enim proposuisset. Non quia patrem vidit quisquam, addidit, nisi is qui ex eo est, hic vidit patrem. Nam si nullus tantummodo dixisset, complures credo de natura duntaxat humana hoc dici arbitrarentur. Nunc vero quod ubi nullus proposuit, adiunxerit nisi filius ea ipsa unigenitiæ dictio omnem secludit creaturam. Quid igitur? nunquid spiritus etiam sanctus seclusus est? Nequaquam, pars enim creaturæ ille non est, vocabulum id autem (nullus) semper ad distinguendam creaturæ tantum conditionem poni solitum est. Itaque fit, ut nec si de patre agitur, filius remoueat nec si de filio, spiritus unquam secludatur. Atque ut hoc ipsum continuo explanetur videlicet verbum hoc, nullus, non ad spiritus sancti seclusionem, sed ad creaturæ positum dum de ea ipsa cognitione filij unius differitur. Audiamus quid Paulus ad Corinthios scribat. Quis enim scit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita & quæ dei sunt nullus cognouit, nisi spiritus dei. Quemadmodum igitur eo loco cum nullus dicatur, non seingitur filius, sic etiam hic ubi de Christo (nullus) positum est, non spiritus secluditur sanctus. Patet ergo hoc ita esse, ut proposuimus. Nam si cum diceret, nullus patrem vidit, nisi is qui ex deo est, secluderet spiritum, vacanter Paulus scriberet, ut homo sua quisque nouit, sic spiritus sanctus rem dei nouit diligentissime, & tenet. Unus quoque eodem hoc dicitur modo, habet enim eandem omnino vim, atque potestatem. Quod ita esse ex eodem illo autore accipies. Unus deus pater, ex quo omnia & unus dominus Iesus Christus, per quem omnia. Nam si quod unus dicitur pater, filius a deitate secluditur, pari utique ratione pater quoque dominatione dimouebitur ipse, quod filius unus dominus dicitur. At vero non propterea pater secludetur a dominatione, quia Christus unus dicitur dominus ergo nec filius dimoueri a deitate debet, cum unus deus pater proponitur. Si autem dicant, idcirco unus deus dicitur pater, quoniam filius & si deus est, tamen non talis est qualis pater, licet his eisdem uti in eos, quæ ipsi aduersum nos sumunt, & ponunt, scilicet unus dominus Christus dicitur, quoniam dominus quidem pater quoque est, sed non talis, qualis filius est. Quod si nephas dictu, nec prius illud ratione vlla dicendum est. Sed quemadmodum cum unus dominus Christus dixeris, non patrem secludis a perfecta absolutaque dominatione, nec est cur filio unius rationem tribuas dominandi, sic cum unus deus pater protuleris, non a vera germanaque deitate excludis filium. Nec est quod patris unius deitas esse confirmetur, filium quippe deum esse, & talem qualis pater est deum, dum tamen filius manet, constat ex eo ipso quod additur. Nam si nomen hoc (deus) patris tantummodo esset, nec posset vllam significare personam, siue hypostasim aliam, sed illam solam primam atque ingenitam, utpote proprium eius unius, & peculiare (ut ita dicam) notificum, vacanter pater adiungeretur. Satis enim esset dixisse, unus deus. Ita enim cum diceretur, facile intelligeremus, Verum quoniam deus nomen commune patris & filij est, atque ob eam rem, si unus deus tantum dixisset, quoniam deum referret, minus constaret. Ideo pater addidit, ut de prius illa & ingenita hypostasi, seu persona dici ostē-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.V.

deretur, tanquam (deus) nomen solum satis eam nō posset exprimere, cum pater id commune haberet cum filio, nomina enim diuina partim communia, partim propria habentur. Communia, ut eadem atque indifferens substantia ostendatur. Propria ut personarum denotetur proprietas, pater namque & filius nomen personæ proprium est, deus vero & dominus, commune. Quamobrem ubi nomen commune (deus) proposuisset autor ille sapientissimus, merito proprium id addendum censuit, ut posses de quo diceret, intelligere, ne in execrandam illam incideres Sabellij opinionem. Nec enim (deus) nomen maius, quam dominus esse, nec dominus minus, quā deus, patet veteri in testamento, in quo pater frequenter dominus dicitur. Dominus deus tuus, dominus vnus est. Dominum deum tuum adorabis, & ei soli seruias. Itemque magnus dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Atque etiam cognoscant, quia nomen tibi dominus, tu solus altissimus in omni terra. Atqui si (dominus) nomen minus, quam deus, indignumque illa substantia esset, haudquaquam filium, qui minor eorum sententia esset nomine eodem quod patri cōueniat, eiusque vni propriū sit, appellare oportet. Sed non ita. Næc enim filius patre inferior est, nec dominus nomē, quā deus a se abctius. Quapropter vicissim modo de patre, modo de filio sine vilo discrimine scriptura sacra his appellationibus utitur. Itaque ut patrem dominum appellari audiuiſtis, filium quoque deū dici audite. Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod est interpretatum, nobiscum deus. Vides quomodo & patri dominus nomen & filio deus nomen reddatur. Ut enim ibi est scriptum, cognoscāt quia nomē tibi dominus. Ita hoc loco, vocabitur nomē eius Emanuel. Itemque, Puer natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen eius magni consilij angelus, deus fortis & potens. Velim consideres ingenium & spiritalem sapientiam prophetarū. Nam ne cum deum tantummodo dicerent, de patre differere putarentur, incarnationis prius meminerant. Nō enim pater ipse natus de virgine est, nec factus est puer. Quando etiam propheta alius ita scribit. Hic deus noster non existimabitur alius aduersus eum. Addidit, Inuenit omnem viam scientiæ, & dedit eam Iacob puero suo, & israel electo suo, post hæc in terris visus est, & cum hominibus cōuersatus est. Paulus vero sic ait. Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen. Item. Omnis fornicator, aut auarus non habet hæreditatem in regno Christi & dei. Ad hæc per illuminationem dei & saluatoris nostri Iesu Christi. Ioannes quoque sic nominat eum, cum dicit, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Sint ista inquis, sed illud ostende, ubi scriptura filium patri coniungens, dominum patrem ipsum appellat. Ego vero non istud solum, sed etiam dominum tam patrem, quam filium appellari iunctis personis facile ostendam. Vbi Christus cum aliquando cum iudæis disserteret, quid vobis videtur de Christo, interrogauit, cuius filius est? Illi dicunt. David. Dicit eis. Quomodo igitur David in spiritu dominum eum vocat, dicens, Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis? Ecce dominus, & dominus. Vis ne pretereā ubi deum patrem, & deum filium nominet iunctis personis accipere? Audi cum David prophetam, tum apostolum Paulum. Sedes tua deus in seculum seculi virga directionis virga regni tui. Dilexisti iusticiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te deus oleo læticiæ pre cōsortibus tuis. Paulus hoc idē allegat, & sue sententiæ testimoniū adhibet, cum dicat, Et ad angelos quidē dicit. Qui facit angelos suos spūs. Ad filiū autē, Thronus tuus ī seculū seculi. Sed quāobrē inq̃s, patrē hoc loco deū appellat, filiū autē dominū? Nō temere, nec sine causa id facit,

sed quod aduersum gentiles ageret, qui deorum opinione plurimum laborarēt, ne illi dicerent, Cum nobis deorum, aut dominorum plurimum cultum vitio des, ipse ei dem es obnoxius crimini, cum deos dicas, non deum. Idcirco indulgens imbecillitati eorum, nomine filium appellauit diuerso, quod tamen vim eandem omnino obtineret. Quod ita esse late intelliges, si eam epistolę partem altius repetamus. De his autem quę idolis sacrificantur, scimus quoniam omnes scientiam habemus, Scientia inflat, charitas vero ædificat. De escis autem, quę idolis sacrificantur, scimus quoniam nullum idolum in mundo est, & quoniam nullus deus, nisi vnus. Vides quomodo in eos, qui plures colerent deos, differit. Nam & si sunt, qui dicuntur dii, & domini multi, hoc est qui dicantur, nobis tamē vnus deus pater. ex quo omnia, & vnus dominus Iesus Christus, per quem omnia. Hinc etiā vnus adidit, ne deos item plures introduci illi arbitrarentur. Et quamuis patrem deum vnum appellet, tamen nō a deitate secludit filium, vt & si filium dominum vnum dicit, nō tamen remouet patrem a dominatione, sed imbecillitatem emendat gentium, nec vllam vult dare occasionem. Quod idem certe causa etiā fuerat, quamobrem non expresse ac manifeste, sed obscurius, raroq; a prophætis filius dei Iudæis significaretur. Quod enim nuper errore deorum plurium essent abiuncti, sed iterum deum & deum audiuiſſent, prorsus ad morbū animi reuerterentur. Quo circa frequens id a quod propheta vsurpatum est, vnus deus & pater, cum nullus est alius, nō quod secluderent filium, absit, sed vt hominum imbecillitatem emēdarent, ac suaderent ante suspicionem plurium filiorum deorum reiicere, quam filium & hunc deum prædicarent. Quotiens igitur audis, vnus & nullus, & cætera generis eiusdem, non trinitatis opinionem diminui. sed quantum inter eam, & creaturam interest, verbis his signari arbitrare. Quippe cum etiā alibi dicat, Quis cognouit sensum domini? Quod quidem (quis) nec filium, nec spiritum a cognitione secludere ostensum iam his quę supra diximus est cū testimonium afferemus illud, Quis enim scit quę sint hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita & quę dei sunt, nullus cognouit nisi spiritus dei. Ad hæc filius ait Nullus cognoscit filium, nisi pater, neque patrem quis cognoscit, nisi filius. Igitur & hoc loco ad eandem sententiam accipe, Non quia patrem quis vidit, nisi qui est ex deo, hic vidit patrem, plene & exquisitè illum nouisse. Et causam quamobrem nouerit dicit, quoniam quod ex deo est. Cuius item documentum, quod eum nouit exquisitè. Hinc enim aperte eum nouit, quia ex eo est, argumentoq; est ex eo, quod eū plane aperteq; cognoscit. Substantia nāque substantiam superiorem nunquam perfecte intelligere potest, etiā si parum interest. Audi quid propheta de angelis, ac de hominum genere dicat, quam parum inter eam vtramq; naturam interest. Cum enim proposuisset, quid est homo, quod memineris eius, aut filius hominis quod uisitas eum, addidit, minuiſti eum paulominus ab angelis. Verumtsmen et si parum discriminis est, tamen quia interest aliquid, noscimus exquisitè angelorum substantiam, nec si summe philosophabimur, comperire nunquam quid sit poterimus. Sed cur de angelis loquor? Quando ne ipsius quidem animi nostri substantiam satis nouimus, immo nullatenus attingere valeamus. Sin illi nosse contendunt, percontare quid nam substantie sit animus, nunquid ignis, nū aer, num aqua, num, terra? Nihil ex his esse dicent. Hęc enim omnia corporea sunt, ille incorporeus est. Tamen qui angelos nesciunt, qui suos animos ignorant, ij dem dominum, et conditorem omnium rerū scire exquisitè cōtendūt. Quid hac amētia potest fieri tetrius Sed cur de substantia loquor animi? Iā quēadmodū insit anim⁹ in nro corpore ignoram⁹,

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS.

Quod enim dixeris, extendit sese vna cum dimensione corporis, totaq; infusa per artus mens agitat molē. At hoc penitus ratione caret. Cū id corporis propriū sit, atq; ita euenire videamus, vt plerūq; & manibus pręscisis & pedibus integer ille permaneat, nihilo ipse trūcatus, corpore dimínuto, & manco. Sed nō tota toto in corpore est, sed parte se colligit certa, & residet, ergo relinquant partes reddi iánimas necesse est. Sed dicine id quidē potest, verū aīm esse quidem in nro corpore nouim⁹, sed quēadmodū sit, ignoramus. Et quidē etiā hāc rationē sciēdi propterea deus immortalis a nobis secluserat, vt larga quadā argumēti copía nra opprimeret ora, & mētē fragilē detineret, ac deorsū moueret, cōstaretq; mínime res maiores, quā vires possunt humanæ attingere. scrutari & curiosē exquirere. Sed ne rationibus nris hęc cōfirmemus, scripturā iterū repetamus sacrā, vt inde argumēta longe potiora deducamus. Nō quia patrē vidit quisquā nisi is, qui ex deo est, hīc vidit patrē. Sed quid hoc doceat, nōdū id verbū cognitionē vllī plenā exquisitāq; attestatur. Sed creaturam quidē minus eū nosse signat, cū dicat: Nō quia patrē vidit quisquā. Filiū itē nosse eundē significat, cū addat, nisi is qui est ex deo, hīc vidit patrē. Verū exquisite eum nouisse, & ita, vt seipse nouit, nōdū explicatum est. Dixeris enim, Esse ita potest, vt nec creatura, nec filius eū expresse sciant, sed quanquā expressius, quā creatura filius nouerit, tamē plena illa, & exquisita cōprehensione filiū quoq; carere. Nā quod eum videt, quicquid tandē est cognoscere ait, perfecte autē et absolute cognoscere, & ita vt seipse, nondū ostendit, Vultis ne igitur huius quoq; fidem a sacris scripturis, atq; a voce domini ipsa petamus? Audi quid ad Iudeos ipse dicat, sicut cognoscit me pater & ego cognosco patrē. Quid hac cognitione certius quæras? Interroga aduersariū, an pater filium exquisite norit, omnemq; eius teneat rationē, nec eum quicquam filij lateat, sed integrā, expletā & absolutā quandā cognitionē percalleat. Ita est iquit. Ergo cū audis ita filiū patrē nosse, vt & ipse pater filium nouit, nihil præterea quærere, nihil ambigere debes, cum tam parī modo inter sese equēt cognitiones. Quod idem etiā alibi exprimit, cum dicit, Nemo cognoscit filium, nisi pater, neque patrem quis cognoscit, nisi filius, & cui velit filius reuelare. Reuelat autem, non quātū ipse cognoscit, sed quantum nos recipere possumus. Nam si Paulus ita fecit, multo magis Christus idē facere debet. Ille quippe ad suos discipulos scribēs, sic ait, Non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, tanquā paruulis in Christo lac vobis potū dedi, non escam, nondū enim poteratis. Sed dicet fortasse agēdū ita fuisse cū Corinthiis tātū. Quid si pleraq; alia nouisse ipsum ostendā, quæ nemo acceperit, sed vnus ipse sciēs e vita abiit? vt hoc i his quę ad Corinthios scribit, sic em̄ dicit, audiui ineffabilia verba, quę non licet homini loqui. Verūtāmē hīc etiā ipse, q̄ ineffabilia audiuiisset, & quę nemini narrare liceret, particularem quandā cognitionem tenuit, & multo futura illa inferiorē. Qui em̄ hoc retulit, idē etiā illa scribit? Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Itēq; . Cum essē paruulus, loquebat̄ vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabā vt paruulus. Atq; etiā nunc video per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Iam omnis istorum deprehenditur fraus, omnis falacia coarguitur, quando enim ipsa dei substantia ignoratur, nō iquam an sit, sed quid sit, furoris certe est summū vel nomen ei tribuere, nedum cōprehendere opinari. Quaquam & si nota certa q; haberetur, non tutum propterea esset nos ipsos iudicio nostro modum appellandi statuere substantię domini. Nā si Paulus nomen virtutibus superis imponere minus ausus est, sed cum dixisset, constituit Christum super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, omne nomen qđ nominatur, non solū in hoc seculo, sed etiā in futuro, cū docuisset noia nō nulla esse

virtutum, quę tunc scire poterimus, minime ipse confusus est, vel alia pro illis statueret nomina, vel eadem illa exquirere, qui fieri potest, ut his omnibus aut ignoscatur, aut purgandi detur occasio, qui in ipsa substantia domini tam temere audent, tot nefaria committunt? quando autem ipse quoque sapientię ratio ignoratur, posito genus id hominum non secus, quam insanos delirosque despiceret, aspernarique debemus? Iam deum esse unigenitum certum est, nomen tamen id ipsum esse diuinę illius substantię a nullo vel propheta, vel apostolo, vel euangelista aut expresse, aut per ambagem propositum est. Et recte quidem, qui enim ipsam ignorarent substantiam, quo pacto eis nomen tradere haberet? Sed cur de sacris loquor scripturis, quando tam absone inique de natura dei proponitur questio, ut ne illis quidem gentilibus, qui a vera opinione aberrarunt, tale quid unquam placuerit? Nemo enim naturę diuinę definitionem reddere, uno ve amplecti nomine deum ausus est. Sed cur naturam inquam diuinam, quando ne virtutes quidem incorporeas, quos deos appellant, illi inferiores plene definierunt, sed obscura quadam expositione, ac descriptione, potius quam definitione docuerunt? Verum quid isti pro sua eximia sapientia ex his quę diximus, inferant? Ergo deum, quem colis, ignoras. Prorsus nihil ad hanc eorum obiectionem respondere debemus, cum tam late scripturę sacrę autoritatibus demonstratum sit, fieri non posse, ut quid substantię sit deus sciatur. Verum quoniam non propter ininicitias agimus, sed quo eos doceamus, & emendemus, age benigne id etiā ostendamus, non eos qui nesciunt, quid substantię deus sit, sed eos potius, qui scire contendunt, deum ignorare. Dic quęso, si inter duos orta altercatio esset de cęli magnitudine, quorum alter negaret hominis oculum rem posse percipere, alter contēderet fieri posse, ut palmo sue manus facile metiendo totam molem transmitteret, quem cęli nouisse dixeris magnitudinem, eum ne, qui scire contēdit, quot palmos cęli ambitus compleat, an eum qui nescire cōfiteretur? Hunc prorsus. Quod si qui cęli amplitudini cedit, hic potius nouit eius magnitudinem, longe omnino abest, ut is mente sit sanus, qui in dei immortalis ratione ne tantulum quidem censeat temperandum. Requiritur certe a nobis, ut esse deum sciamus, non ut quid deus sit indagemus. Quod Paulus doctor eximius docet, cum dicit, Credere enim oportet eum, qui ad deum accedit, quia est. Propheta item cum impietatis quempiam argueret, non crimini assinat quod nescit, quid deus sit, sed quod deum esse ignorat, quippe qui ita scribat, Dixit insipiens in corde suo, nō est deus. Igitur ut ille impius est, nō quia deum, quid substantię sit ignorat, sed quia nescit deum esse, sic satis ad pietatem est scire deum esse. Sed habent aduersarij nostri aliam quoque argumentandi meditationem euigilatamque rationem. Dicitur, inquit, deus spiritus est. Sed nunquid hoc nomen exprimens diuinę substantię est. Quis enim si nuper adeo fores scripturę sacrę adierit, nō peregrinam & omnino alienam iudicet istam sententiam? Iam enim eadem ipsa ratione deus ignis quoque. Nam ut scriptum est, deus spiritus est, ita scriptum habemus, deus noster ignis consumens est. Itemque fons aquę viue. Nec spiritus & ignis, & fons solū sit, sed etiā animus, & vetus, & mēs hūa & cōplura alia multis quę modo enumerauī, absurdiora. Non enim omnia persequi debeo, nec illorum insaniam imitari. Spūs quippe nōmē plura significat. Nā & animū nr̄m, velut cum Paulus dicit, Tradite hominē huiusmodi satanę, ut spiritus saluus sit. Et vetum, ut propheta inquit, Spiritu violēto cōteres eos. Donū etiā spiritalē spūs dicitur, Ipse spūs cōtestatur spiritui nostro. Item, Orabo spū, orabo etiā mēte. Ad hęc ira, atque excādescētia, autore Esaia, Nō tu es, q̄ meditaris spū duro iterimere eos. Presidium quoque & auxiliū dei vocari spūm nouim⁹, spūs em̄ añ faciē nr̄am Christus dñs;

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS.

Erit igitur deus hæc omnia illorum sententia, atque ex his rebus constabit. Sed ne tembus incassum teramus, dum confutanda refellendaque proponimus, quæ tam perspecui sunt erroris, ut nullam penitus postulent contradictionem, age finem hic faciamus dicendi aduersum eos, ad orandumque more nostro veniamus. Ergo pro his amplius rogemus atque oremus, ut aliquando insania liberentur, hoc enim gratum acceptumque deo saluatori est, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Minime igitur negligendum, ut preces pro his agamus, supplicemusque domino. Aptissima enim arma oratio est, thesaurus certe perpetuus, diuitie in, exhaustæ, portus quietus, occasio tranquillitatis, denique autor, parens, fons, & radix bonorum omnium, & innumerabilium oratio est, atque etiam regia ipsa falcitate potior & superior. Sæpius itaque euenit, ut cum rex ipse egrotet, cubet, febriat, ardore laboret, & adsint medici, adsint clientes, familiares, procures, milites, duces, non ars medicorum, non amicorum præsentia, non familiarium administratio, non medicamentorum copia, non apparatus magnificentia, non pecuniarum facultates, non aliud quicquam rerum humanarum possit reddere infestantem morbum leuiorem. At si quis valens apud deum familiaritate accesserit, & corpus languens dum taxat tetigerit, & sincere pro eo orauerit, languorem omnem expellit, & quot non diuitiæ, non numerus ministrorum magnus, non medicinalis scientia, non regius fastus efficere potuit, hæc vnius paupis, atque egeni oratio potuit. Orationem autem dico non tenuem illam, & desidiosam, sed eam quæ intenta, & animo dolente, & corde contrito proficiscatur. Hæc enim est quæ in cælum scandere valeat. Et quemadmodum aqua dum per plana & ampla spacia fertur, non in altum exurgit, sed tenuem sese late quaquaversum expandit, cum autem manu artificium subtus colligente stringenteque coacta fuerit in angustum, iam inde sollicita omni telo velocius se in excelsum iaculatur, petitque regionem supernam, sic mens humana dum ociosa, & liberior, quam expediat degit, diffunditur, lateque defluit, cum autem rerum euentu a superiori, casuque subtus coartate aduerso sollicitetur, iam agilius se extrudit, & intentas, dilucidasque orationes mittit in excelsum. Atque ut intelligas eas potissimum orationes posse exaudiri, quæ presso afflictioque animo reddantur, audi quid propheta referat, Ad dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. Igitur nostram ferue faciamus conscientiam, affligamur animam, torqueamus memoriâ peccatorum, ut non in angustiam deducamus viam, sed ut idoneam exaudiri a deo efficiamus, ut vigilem, sobriam, & ipsum cælum tangentem reddamus. Nihil tam pigritiam et negligentiam potest expellere, quam dolor & afflictio animi, quæ vndique cogitationes vagantes colligat, & suam in sede constituat. Qui ita afflictus moerensque orat, hic lætitiæ plurimum post orationem sibi potest consiliare. Et ut frequentia nubium principio cælum obfuscet, ubi vero per crebras dimiserit stillas, iam & humore seposito, serenum cælum, & dilucidum facit, sic moeror animi dum intus versatur, caligine cogitationem nostram obducit, cum autem verbis orationis & lachrymis, quæ solent comitari orationem, foras versus euaporatus, afflatusque euauit, plurimum iam inde splendoris afferri in animum solitum est, fauore scilicet humanissimi, & liberalissimi dei, veluti radio quodam in eius qui orat, animum ingruentem, ac luce afficiente lætissima. Sed quam, frigidam, quam ineptam et sordidam complures sui erroris reddant rationem. Non audeo, inquiunt, minime confido, me pudet, ne desicere quidem ne possum, peccata me detinent. Sana ista verecundia est, pudendi ratio pessima, obtentus negligentia, ac desideria occludere tibi aditum ad misericordem et clementissimum deum. Tuus hostis diabolus petit, cum te tam verecundum facit, & pauidum. Diffidisne? Magna id ipsum ad confidendum

facultas, magna hinc proficiſcetur vtilitas, ſi te arbitraris merito carere fidendi auden-
 diq; facultate, vt contra ſummus pudor, ſummū dedecus, ſumma condēnandi ratio, ſi te
 arbitreris poſſe fidēter agere. Quanq̃ enim multa ex officio feceris, quanq̃ nullius tibi
 ſis conſcius malī, modo putes agere poſſe fidēter ac libere, omni gradu orationis conti-
 nuo eiſcieris ac decides. Contra ſi onera cōſciētiae innumerabilia ſuſtines, peccatis ſum-
 mis grauaris, nec eſt quod te non p̄mat delictū, modo illud vnū p̄ſuaſum ſit tibi, te om-
 nium eſſe minimū, mirifice tibi animus fidēdi audēdiq; apud deum p̄ſtabitur. Quanq̃
 id nulla humilitas eſt, vt cū peccator ſis, peccatorē te opineris, humilitas enim eſt quo-
 tiens quiſpiam rerum ſibi p̄clararū conſcius, nihil magni de ſeip̄o exiſtimat. Quotiens
 quis Paulo ſimilis, dicere iure ſuo poteſt, nullius mihi ip̄e ſum conſcius, & tamē dicit, nō
 in hoc iuſtificatus ſum. & Chriſtus Ieſus venit peccatores ſaluare, quorū primus ſum ego
 Hoc eſt humilitas, ſi te excelſum p̄ virtutū officia, humilē p̄ opinionē reddas. Deus ta-
 men p̄ ſua ineffabili hūanitate, nō ſolum modeſtos illos & humiles, ſed etiam eos qui ſua
 confitētur peccata, recipit, amplectitur benigniſſime tractat. Atq; vt planius intelligas
 q̃ ſit bonū nihil magnum de ſe op̄inari, finge animo bigā duplicē, quarū ſub altera virtus
 iuncta ſit cum ſupbia, ſub altera peccatū cū humilitate. Videbis enī bigā illā peccati vir-
 tute facile anteire, palmāq; decurſionis celerioris obtinere, non peccati p̄nitate, ſed cō-
 iugate humilitatis facultate. Cōtra bigā alteram virtutis retardari & vinci, nō imbecil-
 litate virtutis, ſed ſupbia mole, ac p̄dere. Vt enim humilitas prae ſumma ſua excellen-
 tia, peccati ſuperat p̄odus, atq; in coelū puenit, ſic ſupbia prae nimio ſuo p̄dere, ac intole-
 rabili onere ſuae molis p̄ualet. adeo vt etiā leuiſſimā illā, & ſup̄nā virtutē vincat, deorſū-
 q; verſus facile detrahat. Quoniā alterum quod dixi parū exiſtat p̄niti⁹ altero, lati⁹ ſa-
 ne exēplo phariſaei, & publicani illius p̄ſpiciēs. Iunxerat phariſaeus iuſticiam cum ſup-
 bia, dixitq; Deus, gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cāteri hominum raptores, iniuſti,
 nec velut hic publicanus. O inſaniam hominis, vniuerſa natura hominū minus explere
 ſupbiam eius, & inſolentiam potuit. Itaq; publicanum p̄xime ſtantē petulantiffime in-
 uadit, & elatus ſua iuſticia temere inſultat in hominē. Sed quid hic agit? non repellit p̄-
 bra ſibi obiecta, non angitur maledictis, nō repugnat aduerſario, non inuolūſcitur inimi-
 cum, ſed patitur facile petulantiam. Itaq; efficit vt illud aduerſarij telum medicamēto
 ſibi occurrat, atq; remedio, & p̄brum conuerſum in laudē ſit, & maledictum in coronam
 & commēdationē. Tam magnum humilitas bonum eſt, tam magnū comparatur emo-
 lumētum, dum hominum maledictis minus mordemur, dum ad illatas contumelias mi-
 nus incēdimur. Licet enim vel ex his ip̄is fructum egregie capere, modo publicani il-
 lius, quod enim patiēter p̄bra tuliffet, peccata ſe poſuit omnia, cūq; dixiffet, deus p̄piti⁹
 eſto mihi peccatori, deſcēdit iuſtificatus ſup̄ illum, & dicta ſup̄auerunt facta, & verba vi-
 cerunt opa. Alter nanq; iuſticiam, & ieunia, & decimas p̄poſuit ſuas, alter verba dum-
 taxat reddidit, atq; ita effectum eſt, vt magnus ille numerus delictorū deleteretur, & pec-
 cata oblitterarētur omnia publicani. Non enim verba deus tantummodo audiuit, verū
 etiam animum, quo ita dicerētur, inſpexit, quē cum humiliatum contritumq; comperi-
 ret, miſertus eſt, & benigniſſime, ac humaniſſime egit. Hæc tamē non ob eam rē dixi,
 vt licētius peccaremus, ſed vt animum ſeruaremus humilem, & modeſtum, Nam ſi ho-
 mo publicanus vltimum vitiū genus non humili, ſed facili quodam & pio dumtaxat
 animo peccatis propoſitis, & rem, vt erat confeſſus, tantum beneuolentiae apud deum
 contraxit, quantum meritum quaſo ſibi homines comparare poſſint, qui cum p̄clara
 egerūt bona, nihil magni feciſſe arbitrētur? Quas ob res vos hortor, & rogo, & oro fr̄es
 chariſſimi, crebri⁹ deo, immortalī cōfiteamini, & enūeratis v̄ris delictis veniā pietatis, &
 numē p̄pitiū. Nō te ī theatrū cōſeruorū tuorū duco, nō hoib⁹ pctā tua detegere cogo

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. V.

Repete coram deo cōsciētiam tuam, & explica, ostende deo medico præstantissimo tua vulnera, et pete ab eo medicamentū. Ostēde ei qui nihil opprobret, sed humanis sine curet. Cur taces, quæ optime ille nouit. Dic atq; enumera, vt fructū maxime consequaris. Dic vt abster sis hic tuis maculis ab eas. Illuc mūdus, & sine vllō dedecore, vt intolerabili promulgatione illa delictorū tuorū libereris. Tres illi pueri in fornace cōtinebātur, suāq; aīam exposuerunt certo suæ vitæ periculo. Verū tamen post tot tātaq; virtutis officia referūt. nō possumus aperire os, cōfusio & opprobriū facti sumus seruis tuis, & colētibus te. Cur itaq; os aperuistis? Vt hoc ipsum dicemus, nobis os minus licere aperire, atq; ita dominū inuitaremus ad beneficiū. Vis orationis vim ignis extinxit, impetum leonum cohibuit, bella composuit, prælia remouit, tempestates sustulit, dæmonia expulit, cœli fores aperuit, vincula mortis dirupit, languores eiecit, offensas repressit, vrbes terremotu mutātes firmavit, plagas cœlitis irruentes, insidias hoīm, mala deniq; oīa deleuit oratio. Orationē aut, vt iterum dicā, nō eā cōmendo, quæ frustra in ore habeatur, sed quæ ab imis animi p̄deat. Vt enī arbores, quæ radicem altius miserint, quīs summū ventorū excipiāt impetum, nō frāgi, aut euelli possunt, cū planta, & firmissima stirpe innitatur, sic oīones quas animus de suo imo reddiderit per quæ tute affixæ efferunt sese in excelsū, nulloq; puertuntur aggressu cogitationū. Vnde p̄pheta insignis ait, De profundis clamaui ad te dñe. Hęc ita doceo, nō vt verbis p̄phetis tātū, & laudetis, verū etiā vt factis palam aīam vestrum recepisse, quæ laudat faciat, Nā si apud hoīes suos quēpiā casus dixisse, suasq; calamitates narrasse affert nō nihil cōsolatiōis, quasi difflatiō quādam malorū per ipsam narrationē ageret, lōge magis si cū dño illo cōmuniæ gritudines animi tuī cōmunicari, cōsolationē, atq; remediū capies. Hō enī vel grauatur plerūq; tedio alienæ querelæ, & luctus repellit, fugitq; hoīem miserū, at vero deus nō ita agit nobiscū, sed inuitat, ducit, hortat, acceptat. Et si totū diē in cōmunicandis cū eo tuis calamitatib⁹ consumpseris, ita te magis magisq; diliget, & tuis p̄ciis liberalius annuet. Et quidem hoc ipse dñs explicās, id dicebat, Venite ad me oēs qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos. Vocat, obsequamur, inuitat, accedamus, si peccatis innūerabilibus detinemur, cursum ob eā rē maiore in modū eo agamus. Tales enī hoīes ad se vocat. Nō veni, inquit, iustos vocare, sed p̄ctōres ad pœnitentiā, hoīes oneratos, oppressos, fessos, fatigatos pōdere peccatorū. Deus enī dicitur cōsolationis, deus misericordiarū, quoniā hoc eius officiū est perpetuū, vt homines dolētes, mœrētes, afflictos cōsoletur, atq; hortetur, etiā si peccata cōmiserint innumerabilia, modo nos ipsos ei dedamus, mō accedamus, nec negligamus, re ipsa experti sciēmus eorum quæ proposui veritatē oīm. Nihil penitus nos dolore afficere poterit, si orōnē intentā exquisitamq; habeamus, quicquid enī acciderit, facile per eius orationis facultatē repellemus. Nec mirum si casus humanos tollere vires possunt orationis, quādo & ipsam peccatorum naturā extingunt, & cōpendio excidunt, ac delent. Vt igitur vitam cum facilitate agamus: & quæcumq; peccata contraximus, omnia reiiciamus, & fidenter, ac ardentem apud Christi iudicis nostri tribunum constemus, hoc assidue nobis ipsi medicamentum præparemus, ex lacrymis studio, sedulitate, pecunia compositum. Ita enī efficietur, vt perpetua valetudine bona fruamur, & bona illa futura obtineamus, quæ vtinam omnes nos consequamur, gratia et humanitate domini nostri Iesu Christi qui cum patre viuī, &c.

HOMILIARVM IOAN. CHRYSOS. DE INCOMPREHENSIBILI DEI NATURA, quas scripsit cōtra Anomeos hereticos, Theodoro Gaza Thesalonicensi interprete,

FINIS

AD REVERENDISSIMVM PATREM, ET ILLVSTRIS
SIMVM PRINCIPEM D. ALBERTVM ARCHIEPI

scopum Mognuntinum, Cardinalem etc. Marchionem Brandeburgensem
&c. in priorem Parænesim ad Theodorum Lapsum diui Chrysostomi, Guol.
Fabritii Capitonis præfatio.

Onuerti Parænesim priorem diui Ioannis Chrysostomi e Græco
& peruetusto codice, quam scripsit ad Theodorum desertorē vitæ
monasticæ. In qua vtitur vir eloquētissimus viribus mirificis persua
dendī, tanq̃ declamaret in mediō scholæ, quod cū veteribus ferme
fuit receptissimū, qui dicendi facultatem, cum scientiā scripturarum
ex æquo cōiunxerunt, tū maxime inter Græcos Chrysostomo, &
inter Latinos Hieronymo. Vbiq; enim omnia vterq; Rhetorico spū inflat. Fīnxe
runt autē aliquando vel aduersarios, ad quos deinde hostili aīo affectarent, velut in
acie de vita periclitātes, vel amicos egētes, aut mœrore subleuantes aut ad laborem
stimulī, aut ab errore præcepti, aut aliarum rerū ac Christi dogmata pertinentium,
quos argumētis perq̃ dēis admirabili copīa, atque felicitate tractatis, tantū nō com
pulerunt ad gaudia mentis, ad industriā, ad recti obseruantīā, & quocūq; eis visum ē
vt ea opera facundiā a torpore, ab insolētiā flaccescētē vindicarint, qua nihil vspiam
facilius, nisi vsu assiduo tueatur, sitū cōtrahit. Quibus postea prætexerūt honestos ti
tulos, propter artis suspitionem euitandā, quæ persuasa semel fidē derogat, diuerso
nimirū studio ab huius ætatis professoribus. Quēadmodum em̃ alienissimī sumus
ab omni artificio, ita videri cupimus nihil absq; artificio præstare. Adeo gerunt oīa
ex præscripto, coaceruatis perturbate multis scripturę dictis, nihil ad rē faciētibus.
Toties Aristotelē, toties Iustinianū, toties quæstiones, argumēta, replicas, doctores,
atq; iterum doctores, & id genus bis mille nugas *μετεωροφειανοί* crepamus. Sicq;
fieri oportere omni, quod aiunt, pede vulgo cōtendūt, quasi Christus humano præ
sidio fidat, & veritas suas nō habeat vires, & in cantamēta, quibus se insinuet, nisi fu
cis nostris inficeretur. Qui nobis apostolicū pectus editis libris referunt, aut scriptu
ras ad Christum collimātes enarrant, aut de fide rationē sobrie pureq; reddunt, aut
in hoc oratorio cāpo latissime peruagātes, de fide, de pietate, de moribus inculpa
tis, de tolerantia, & id genus Christi præceptis neruose et efficaciter disserūt sine in
pudētia definiēdi quidlibet. Aliquādo bene fateor ad pugnā icitabātur malorū per
fidia, verū interea nō semel imaginatione, quē cōficerēt. Anteq̃ Hercule a fortitu
dine statuerūt, causa stili videlicet. Stilus em̃ vt facultatē dicēdi gignit, ita fidissimus
custos est adeptæ. Neq; erāt illi coartati, vt nos in angustias *των δευτερωσεων* Libertas
fuit obseruatis Christi decretis, quaquauersum expatiādi, quatenus iudicii sanitas
patet, quam sumpserunt admodum moderate viri grauissimī, nihil aliunde, neq; ine
pte fabulosum, neq; ampullosum turgidum ve admiscētes, adeoq; eruditio nē præci
pue Græci dissimularunt. Et quantum scio latini quoq; præter vnum Hieronymū,
atq; alterum Augustinum aliquanto, vt videtur, *φλοτιμωτερον*, tantum sibi permis
serunt scripturarū abuti præiudicio, sed multū prudēter Vnde prudētī regula discre
uerūt iter diuina decreta, & placita hoīm, nā hæc icerta sunt, illa autē expugnabilis
cōstatia, cōtra q̃ neq; āgelo credendū. Quod em̃ hominī visum ē in horas mutatur
quātū quoq; præsidio *της τῶαννινοῦ* cōmuniatur qđ aut em̃ dei ēnā utiq̃ vitabitur.
In opinionibus distantioῦ γγραφῆς in veritate sunt *παρ' απανομοτητοι* Singuli dotes suas
habēt, q̃ in vñū haud facile vnq̃ coalescūt, itaq; qui eas molit cōmittere, nihil agit.

DIVI IOANNIS CHRISOSTOMI HOMI. V

Omniſbus perturbatis cōpingit corpus inæquabile, parum cohærens, p̄digiorum. Sicut in æthnicis autoribus τὰ ῥηματα proſunt his demum, qui ea ad memoriæ p̄ſidium comportarunt, ſuisq; cellulis diſtinxerunt, cæteris non item. Nam ad noxi- am ſcientiæ perſuaſionem ſciolos plerumq; cōfirmant, quaſi omnium rerum poſſi- deant doctrinam, etiā ſi nihil dum vel extremis, quod aiunt, labijs delibarūt, quod propriè mereatur vocabulū doctrine. Nemo ex Gratiani Miſcellaneis impetum, & ardorem Hieronimi, vehementiā Chryſoſtomi, Hilarii ſubtilitatem, dignitatē apoſtolicam Cypriani intelliget, Gratiani autem & Iſidori ſtudiū nemo non in- telliget, ſed vir ὁ ἀλεργὸς ad compendium forte memoriæ ſuæ illa conſarcinauit, aut ſi in publicum ſcripſit, ita ſcripſit, vt nemini præiret, etiā ſi nunc eius ſententiæ ip- ſis Chriſti oraculis æquetur. Quis ex Petro Lombardo vnus dotes ex veteribus vn- quam aſpiciet præterq̃ Auguſtini, ſi tamen Auguſtinum expreſſit? Quando quidē verbulis tribus, aut quatuor decerptis, quæ robur obtinent, a corpore poſſimū ora- tionis & ab ipſa conſtitutione nihil certi poteris adumbrare, niſi perq̃ tenuiſſimū. Auulſum enim a reliquo corpore mēbrum, ex angue eſt & inutile. Adde quod ſtro- phis interim callide ludunt autores, arguto lectori ſatis loquuntur, ſed ſæpe admo- dum cauti, vt ſimul anſam calumniæ celent eos, quibus ad nocēdum præter occa- ſionem nihil deeſt. Quare perlecti etiam fallunt parum attentum, imo nūq̃ intelli- guntur, niſi ab eorum pharſi aſſuetis, quanquā auſim polliceri in hac vna Paræneſi multum indolis diuini huius viri apertum. Etenim ſumma æquitate vna librat con- traria, nimirum p̄cæne ſeueritatē, & clementiam iudicis, atrocitatem criminis, & ve- niæ promptitudinem, ex peccato, de quo non reſipis, totā gehennā, & ex reſipiſcē- tia ſemel vniuerſam remiſſionem. Neq̃nis iracundū, plagosum, vindicem deū ac- cipiāt, aut ediuerso præſumat impunitatem malorū, nondū extritorum per pœnitē- tiam. Videor mihi olfacere, cur Ambroſius Calmadulenſis ab hac vertenda manū abſtinuit, cum poſteriore ad eundem vertit, & libellos in Græcis codicibus huic noſtræ premiſſos. Difficultas quæ maior ineſt, q̃ in alijs, propter argutiſſimos gri- phos diſputationis, tā doctum virū non videtur ſubmouiſſe. Deterruit opinor, aſſe- ueratio quarumdā opinionum, quæ cum dogmatibus vulgaribus pugnat, cuius mo- di eſt, vt vnum proferam poſt remiſſam culpam relictī debiti exſolutio, quam exigimus inexorabiles, quaſi deus non eſſet paratior ad condonādum, quam ſunt exaſpe- rata mulierculæ. Videmus enim, quod interim verbulo placātur & miteſcunt, pre- ſertim ſi ſedis, ſi te ſubmittis ſtomacatibus. Sed & vir magnanimus iniuriā ſuam nō ita exacte vlciſcitur. Hanc Paræneſim, quoniā ἀδελφότης reperi, & tamen ob inui- ſam moroſulis iſtis tractandi dignitatem & libertatem patrono eget nō vulgari, ſed qui poteſtatem habet, vt obſcura, maiestate illuſtret, vt inuiſa, gratia adiuuet, vt im- becilliora ſubfulciat autoritate, tibi dicaui, Reuerendiſſime pater, illuſtriſſime prin- ceps, quo nemo eſt alius huic muneri magis idoneus, quē æquali niſu ad ſumma oīa formarūt begnina rerū parēs natura, & fortuna ceteris nō raro iniquior. Illa gen⁹ a- pl. ſſimū dedit, ingenium acre, corpus elegans & integrum viribus. Hæc vt liberis i- peres, vt principibus anteſtes potentia nō minus, q̃ prudētia, & ſplendore virtutis, vt eccleſiaſtica dignitate inter columina fidei p̄cul emineas, vt vnum duntaxat pō- tificē Chriſti vicariū agnoſcas ī terris ſuperiorē. Et p̄be functū officio Mecenateſ exiſtimabo, ſi meā hanc opellā, vel obiter iſpexeris, qđ noli intēpeſtiuius ī petrē, ſed tū demū vbi licebit, & ociū ſuppeditabit tuę celſitudinī tot diſtrictę curis, tot nego- ciorū vndis obrutę. Valeat reuerēdiſſima, & illuſtriſſima p̄nitas tua, & ſtudia Cas- pitonis ornare, vt cepit, alterq; p̄gat. Baſileę. XVI. Calend. Decēb. āno m. d. xix.

PARAENESIS PRIOR DIVI CHRYSOSTOMI
AD THEODORVM LAPSV, GVOL
PHANGO FABRITIO CAPI
TONE INTERPRETE

Vis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontē lacrymarū.
Quod in tempore quidē nunc dixerim, longeque tempestiuus,
quam tū propheta ille, tametsi multas ciuitates deflere, aut vnī-
uersas gentes, consiliū nō est. Animam tuam deploro, nume-
rosissimis, adeoque amplissimis populis adaequatam dignitate,
imo multis nominibus digniorem. Quandoquidē vnus iste me-
lior est, qui dei volūtatē amplectitur, quam sunt decem milia
transgressorum. Melior nimirum, & tu pridem fuisti infinitis Iudaeorum millibus.
Qua de causa nemo mihi vitio verterit, si ex propheta luctum acerbiorē assumā,
altiorēque dolorem ostendam. Equidem nec ciuitatem aliquā eterſam lugeo, neque
viros iniustos in ius victoris coactos. Quinimo sacram animā lugeo destitutā es-
se, deploratāque, ac templum demolitū, atque extinctū, cui Christus nuper prae-
fuit, hoc est ornatu cogitationis istius, quē modo exussit diabolus. Quis honestus
& clarus non ingemuit qui incidit inploratū prophetā, qui animaduertit barba-
ram manū sancta sanctorum prophanasse, & subiectis ignibus perdidisse omnia,
cherubim, arcam, tabulas lapideas, vnam auream. At qui damnum istud ille est tan-
to perniciosius, quo illorum significatio preciosior, quae ad tuā ipsius animam per-
tinet. Tu es illo sanctius templum, quod neque auro, neque argento, sed ex gratia spi-
ritus resplenduit, & in vicem cherubim, atque arcæ Christum & huius patrem, simu-
latque consolatorem habuit conuersantem intra ipsum, at non amplius habet. Vastū
nunc est desertum, ac deformis nuditas a pulchritudine, ac decore pristino, quando
diuinum & incredibile ornamentum detractum est. Desertum plenū periculis, ac
sine custode. Ibi nec ianua, nec pessulum, omnia omnibus patent corruptoribus ani-
mae, turpibus animi diiudicatoribus. Si superbia, si scortatio, si habēdi libido aditū
captat, nemo prohibebit. Principio quemadmodum cœlum est inaccessum omnia-
bus, ita fuit puritas cogitationis tuae. Et forte videor incredibilia dixisse ijs, qui vi-
dent destitutionem tuam, & subuersionem, propterea doleo & lugeo, nec in hac ad-
uersitate cesso, quousque te in pristina alacritate video. Homīnibus hoc esse supra vi-
res apparet, deo tamen omnia in manu sunt. Is est enim qui erigit e terra mendicum,
& e stercore exaltat pauperem, vt sedeat cum principibus, cū principibus populi sui.
Is est qui facit incolere sterilem in domo, matrem propter liberos lætantem. Itaque
ne desperes ad optima cōmutari, Quod si cacodæmōtātū potuit, vt te a vertice illo
& fastigio virtutis in extremū malitiæ detruderet, multo magis deus in pristinam
te poterit vindicare libertatem, neque in eam solum, sed tibi multo felitiorem, quam
fuit prius, perficere. Tantū ne relabaris, ne excīdas spes āplas, ne in te admittas,
quae impiis accidunt. Nunquam enim peccatorū quamlibet exuberans copia in de-
spirationem conicere solita fuit, sed cum illis impiā habere animam. Propterea Sa-
lomon non dixit simpliciter, quisquis venit in profundū malorum cōtemnit, sed no-
minatim inquit, impius, quia illorum tantum est ille morbus. postquē in profundū ma-
lorum descenderūt. Et hoc est, quod nō permittit eos respicere, neque eo reuerti, vn-
de exciderant. Nam flagitiosa disceptatio perinde, atque collarium incumbit in ani-
mae ceruicem, & compellens oculos in terram demittere, prohibet ne ad dominum
suū suspiciat. At qui viri est perque generosi, pleneque admirabilis cōterere huiusmodi

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS PRIOR

lignum, & impositum sibi licetorem deturbare, adeoque dicere prophetæ verba, Quæ admodum oculi ancillæ in manus dominæ suæ, sic oculi nostri ad dominum deum nostrum, donec miserebitur nostri. Misere nostri domine, misere nostri, quoniam am multifariam repleti sumus despectione. Hæc sunt diuinæ disciplinæ & supremæ philosophiæ vere dogmata. Repleti sumus, inquit, despectione, & infinitis rerum tristitum procellis quatimur, neque tamen prohibemur a suspiciendo ad deum. Et priusquam nacli fuerimus postulata, non intermittimus eum orare. Hoc est nimirum animi generosi, non consternari, nec a spe discedere propter vim incidentium malorum, neque referre pedem, propterea quod subinde precando nihil emolumentum persensit, sed perdurare quo ad misereatur nostri, iuxta beati David sententiam. Quare diabolus in varias desperationis cogitationes nos immittit, quo excludit in deum expectationem, hoc est ancoram tutam, substantiam vitæ nostræ, manu ductionem in ea via, qua in deum ferimur, salutem perditarum animarum. Ipsa enim spe, inquit seruabimur. Si quidem ea ipsa est catena aurea & firma, qua de cælo propensa subducimus animas nostras, quæ breui sursum in illud summum fastigium retracta, eos qui ipsam fortiter manibus seruant, euellit & rapit supra fluctus presentis vitæ, omnium longe periculosissimos. Quamobrem qui mollis per indulgentiam hæc sacram ancoram amittit, continuo decedit & suffocatur, submersus in profundum malitiæ. Quæ cum agnouit versipellis, posteaquam ipsi nos conscientia malorum operum onerauimus, tum ille reuersus, ingerit cogitationem omni plumbo grauiorē, qua vergimus ad extremam salutis desperationem, qua semel suscepta, continuo deprimimur pondere, & omissa catena illa, delabimur in vltima malorum. Quo in rerum statu dudum es, qui reiecto mandato domini tam mansueti, tam humilis, istius tyranni & sine fœdere nostram salutem impugnantis, atrox imperium sustines. Benigno iugo dissipato, abiectoque leui onere, in vicem illorum ferreis vinculis collum insertasti. Et quod amplius est lapidem molarem, quem asinarium nominant, de tua ipsius ceruice depedisti. Vbi igitur subsistes in posterum, qui demersisti in tam vastum mare animam miserissimam, quum ipse tantam tibi necessitatem quæ continuo deorsum cogit, vltio induxisti? Mulier itaque illa, quando inuenit vnam drachmā, vicinas conuocauit participes læticiæ, Gratulamini mihi ait. Equidem amicos omnes & meos, & tuos in rem plane diuersam conuocabo, non dicam gratulamini mihi, sed lugete mecum, ploratus illos assumite, ac triste & flebile quiddam nobiscum exclamate. Maximam nimirum iacturam fecimus, non quia tot aut tot aurum talenta e manibus exciderunt, neque quod magna vis lapidum preciosorum, sed quod is qui omnium illorum est preciosior, nauigans nobiscum hoc mare magnum & vastissimum, nescio quo pacto excussus, ad profundum perditionis proruit. Si qui me tentarint aluctu seducere, ijs hæc verba prophetæ respondebo, dicens, Omittite me, amare flebo, consolari me non potestis. Equidem huiusmodi luctum lugeo, qui nobis immensam vim lacrymarum adducit, de quo haud dubium neque Paulum, neque Petrum pudisset lugere ac plorare, omni consolatione reiecta. Quandoquidem hanc communem mortem deplorantibus, quispiam facile paucis multum animi reddit. Cæterum quando vice corporis anima morti succumbit, infinitis confecta vulneribus, ubi cum morte bona forma, que prius apparuit, & habitus & pulchritudo omnis extincta est, quis tam durus, tam alienus a condolendi affectu, qui in locum fletus, & lacrymarum sermonem solum querat adducere? Quemadmodum illic non lugere, ita e diuerso hic lugere, philosophiæ est. Qui ad celum preuenit, qui seculi huius vnitatem irrigit, qui formam corporum non aliter atque lapideum simulacrum inspexit, qui aurum ut lutum, deli-

tias omnes vti cœnum cōtempnit, ille nobis ex insperato, febre correptus absurdæ concupiscentiæ, sanitatem, virile robur, speciem omnē perdidit, seruusq; factus est voluptatum. Hunc itaque num iure obsecro deplorabimus? nū plangemus, donec eum nobis iterum asseramus? Alioqui quis esset in nobis sensus humani animi, nam corporeæ mortis destructionem nemo hic inueniet, id tamē lugentes a lamētis nihil cohibet. Cæterū vnus animæ mors hic aboleri cōtingit, In inferno enim quis, inquit, confitebitur tibi? Quo igitur pacto nō maximi est flagitii, tam incuriose ferre animæ interitum? Qui corporis mortem lugent tāta id solent vehemētia, quanq̃ vident quod defunctum lacrymis in vitam reuocare nequeant, & nos nihil tale exhibemus, qui scimus spem esse de anima in pristinā vitam reducenda. Siquidem complures & hac teēpestates, & progenitorum nostrorū seculis, qui ordinis sui desertores, & efrequētata viā præcipites euntes, tāta alacritate surrexerūt, vt priora sequētibz facile celarent, palmāq; corripere, ac redimīti corona cum victoribus prædicarentur, ac in cœtum beatorū allegarētur, q̃diu tamē quis in fornace voluptatum constitit, etiā si exēplis abundat infinitis, ipsi res esse supra vires apparet, ceterum si vel leuiter cœpit illinc egredi, idētidem procedēs, vim ignis a tergo relinquit, videtq; ante se & ad pedes propemodum viā roscidā, atq; eximīæ facilitatis, tātum ne desperemus, ne dubitemus de reditu ad superos. Etenim cui deest fiducia, is frustra possidet vel infinitā ac fortissimā animi promptitudinē, Ianuā enim sibi resipiscēdis semel obfirmavit, & ad curriculum additū interclusit. Quis potest autē foris manens præclarum facinus designare? Quapropter malignus nihil non tentat, quo nobis hanc diffidentē cogitationē inferat. Etenim non est sudādi ei: neq; amodo opus habet industria, vt nos oppugnet, nimirum lapsos & tacentes, quibus nec reluctādi consilium superest. Qui vero vinculis magna vi ruptis receperit pristinum robur, & in rebus istis perditissimis non est acturus quietem. sedulo diabolo reluctans, sit vel millies lapsus, surget iterum, & hostem conficiet. Cæterum qui cogitatu desperationis impeditus, animoq; fractus est, quomodo abibit victor? quomodo reluctabitur? quin abiecto, quod aiunt, clypeo, mox fugā capescit. Caue dicas, ijs tantum veniæ locum cōcedendi, qui modice deliquerūt. Nam finge si lubet, aliquem vniuersa malicia redundantem, qui patrarit omnia, quæ a regno excludunt, is vt demus nō sit extra fidem, sed fidelis aliquando fuerit, acceptusq; deo, postea vero factus scortator, adulter, mollis, pædico, fur, ebrius, calumniator, aliaq; id genus flagitia sedulo committat, equidem illi nō ero desperandī autor, neq; si perseuerauit ad extremā vsq; senectam cum infandis illis, maximisq; vitijs. Quod si morbus esset ira dei, non iniuria quis a spe decideret, perinde atq; cōcitata tantis facinoribus flamma deinceps restingui nequeat. Cæterum diuinū numen quia liberum est a perturbationibus, & puniit, & in promeritos animaduertit, neq; tamen vlla vltionis cupiditate vnq̃ tangitur sed amorem potius ad nos id faciens præ se fert, magnāq; curam. Bono esse animo addecet, & cōfidere de virtute resipiscētiæ. Siquidem illis qui in ipsum deliquerunt, non solet propter suam contumeliā immittere, aut quicquam incōmodū in hanc naturam inducere, sed omnino ad nostrā spectans vtilitatem, videlicet ne perversitas nostra, aut in peius abeat, aut cōtemnat despiciatq; illius benignitatē. Quemadmodum is qui e conspectu lucis ultro secedit, ea damnum non dedit, sua potissimū ipsius culpa coniectus est in tenebras, sic qui solitus fastidire virtutem dei omnia potentem, ex ea quidem nihil mali habet, summū autem exitiū ipsi aduexit. Hac de causa deus flagella nobis minatur, et interim adducit, non vt se vlciscatur, sed vt nos ad se trahat. Medicus enim propter contumeliā mente captorum non dolet, neq; mo-

DIVII IOANNIS CHRYSOSTOMI HOMILIA.V.

detur, sed omnia facit, omnia melius, quæ ad sedandos illorum absurdos mores attinent, non suâ spectans, sed illorum utilitatē, Quod si tenuē egrotus coniecturâ temperatiæ & fragilitatis ostēdit, continuo gaudet & letatur, multoq; accuratius medicinâ apponit, nō propterea quod sit vindex, aut quod expetat pœnas prioris cōtumeliæ, sed quia tã pulchrū initium prouehere vult, ac absoluere in sincerâ sanitatem, Nō aliter deus postquam nos in extremâ cecidimus insaniam, nō est ultor veteris flagitij, sed vt morbum arceat, omnia dicit ac facit, quod satis a rectis cogitationibus videre est, id ipsum cōtestantibus, cæterum incredulo nobis de his rebus facile fidem faciemus ex diuinis scripturis, Nā quis est rege Babiloniorum sceleratior? Profer aliquem si potes, qui tãtā vim diuinæ potentiæ prius acceperat, vt & pphetam adoraret, & ei sacrū ceu deo fieri iuberet, rursum in veterem superbiam proiectus, eos qui ipsum noluerunt præferre deo, vinctos in fornacē accensam dedit, nihilo tamen secius hunc tam atrocē ac impiū, qui fera potius, quā homo censendus erat ad resipiscētiā cohortatur, variisq; offert occasiones mutandī animi in melius, primo miraculum quod in ardente fornacē contigit, deinde faciem quā rex vidit, & Daniel interpretatus est, quæ idonea erat vel saxum nedū animam inflectere, Tandē post illā rerum admonitionem, etiā ppheta in medium fideliter consuluit, quā dixit, Propterea rex consiliū meū tibi gratum esto, peccata tua per eleemosynas redimito, ac iniquitates per cōmiserationē super pauperes, forsitan erit longanimitas delictis tuis, Quid dicis tu sapiens ac beate? Est ne post tantū casum reditus? post morbum tã desperatum iterū sanitas, iterū prudentiā speranda, post mentē scilicet a deo motā? Omnis se responsione nudauit rex, quā prius esse potuit vt cunq; purgatus, Nam antea nesciebat eum, qui ipsum creauit, & qui ipsum in eximiam illam euexit gloriā, quanq̃ iure habuit tam potentiæ eius, q̃ prouidentiae argumenta recensere, quæ plurima sunt facta tū erga se, tum ergo progenitores, Quādoquidem vbi sapientiæ eius & præscientiæ euidentia signa suscepisset, atq; magicā, astronomiā, omnemq; diabolicæ insaniæ umbram vidisset subuersam, grauiora prioribus exhibuit, Nā quæ sapienter magi Gazarenī expone re nequibant, candideq; profitebantur esse maiora, q̃ quod iuxta humanā industriā parerent, ea puellus illi reddidit absoluta, quo miraculo eum sic redūxit, vt non solum crederet, sed & vt orbī terrarum toti fieret eius dogmatis præco, & magister manifestus, Quare si erat ante suscepta signa venia indignus, quod deum ignoraret, multo magis indignuserit post illa portenta, post confessionem eius, post doctrinam erga alios ostensam, Neq; enim parum pbe credidit, quod solus esset deus verus, qui tantam in seruū suū gloriā posuisset, quāuis id aliis præcepisset, nihilo tamen secius ab huiusmodi confessione recidit in idolatriam, Qui pridem prostratus in faciem, deī seruū adorauit, tanto deinde furore correptus est, vt & seruos deī, qui ipsum adorare recusarunt, in fornacem immitteret, Quid igitur? Num deus, sicut erat puniendus desertorem puniuit? Quinimo maiora ei argumēta potentiæ tribuit, sedulo reducēs a socordī arrogantia in veterem modestiam, & quod est sane magis admirandum (neq; enim est cur ob excessū miraculorum minus credas) quæ facta sunt, in nullo alio signum fecit quemadmodū in camino, quē ille ipse accendit contra pueros quos ligatos in eum coniecit, Fuit itaq; flāma supra opinionem ad miraculum vsq; exardēs, At clementissimus quo maiore metu illum expauesceret, quo ue terrore ampliore examinaret, omnemq; excluderet ab eo pertinaciam, id quod est magis obstupescendum, inexpectatumq; effecit, Siquidē permisit eam conflare quantum ille volebat, suamq; ostendit potentiā moderatā ea prudentia, quæ non dissolueret opus inimicorum, permanens tamen inane reddidit ac sine viribus, ne aliquis cum eos intra flammās obambulantes vidisset, arbitraretur flammam esse quiddam ficti, ii, permisit vt combureret illos qui eos iniecerant, etiā corri-

giam calceorum & stupam, totq; aboleuit corpora, Quando quidē imperio dei nī-
hil est potentius, quē sequitur omniū quę sunt natura, vt quī eam ex eo quod nō est
in se produxit, quēadmodum tū demonstrauit, nā flāma corripuit mortalia corpo-
ra non aliter atq; a mortalibus abstīnuit, integrūq; reddidit apud se depositum, idq;
multo cū splendore. Nā quemadmodū ex regibus reges, ita de camino egressi sunt
illipueri. Nemo ad regē dignatus est vel respicere, quin ab illo omnes vīsum in hoc
incomparabile spectaculum obuenterunt, nec diadema, nec purpura, nec aliud quid
piam regiæ phantasiæ populum adeo permouit, atq; species illorum fidelīū, vt quī
talia ceu per somniū perferre videbantur. Quod enim est in nobis maxime infirmū
& abolitu facillimū, nempe capillorū natura, id velut omni robustius adamante, su-
perauit flammās, alioquī omnia deuorantes. Cæterum ne id quidē solum erat suspē-
ciendum, quod in mediū ignis accepti nihil incommodi senserūt, sed quia semper
locuti sunt, Omnes sciunt qui ardentibus ad fuerunt, quandū habuerūt labia in fera
monem soluta, paulisper quidem ad incendium substituerunt, visuri quo modo futu-
ra esset ex ore dissoluto discessio animę. Verum tot miraculis animaduersis, omni-
busq; obstupescētib; tam præsētib; & spectātorib; quam absentib; . & il-
lis quicunq; per literas didicerunt. Rex ille qui alios edocuit, perdurauit in emēdabi-
lis, iterumq; in veterem reuersus est maliciam. At ne tum quidem adeo desperatum
afflixit, quin adhuc animū continuī, & per somniū & per prophetam ei consulens.
Cæterum sane vbi nihilo melior est factus, tum inducit in posterum flagellū, nec id
velut vltor præteriti delicti, sed vt futura incōmoda præscindat, vt reliquā malitiam
arceat, necdū tamē omnino extinxit, sed paucis annis erudito pristinū reddidit ho-
norem. Poena quā deus irrogat, nihil damni dat, sed lucrifecit quod est inter bona
omnia maximū. Solidā enim dat in Christum tenere fiduciā, & resipiscere a pec-
catis aduersus illū cōmissis. Siquidē tanta est dei humanitas, & erga nos amor, nū-
q̃ auersatur p cōnitentiā sincere factam, si quis ad malitię fines olim penetrarit. illic
eum ad virtutis viam reducere conatur, & suscipit redeūtē, & suauiter amplectitur,
nihilq; nō facit, quo in pristinā dignitatem reformet. Quodq; est maioris facilitatis
argumentū, etiam si non omnē præ se fert p cōnitentiā, breuem illam & exiguū tem-
pore factam nō abnuī, sed magna pensitat mercede, id quod manifestum est ex ijs
quę de populo Iudæorū alicubi dicit Esaiās, Propter peccata paulisper contristauī
eum & percussī eum, & auerti faciē meā ab eo, & ipse contristatus sum, & ambulauī
in cæstus, & sanauī eū, solatus sum eum. Testor vos, quod rex ille impiētissimus, qui
propter mulierē factus est maxime deditus peccatis, vbi semel duntaxat luxit, & fac-
cum indutus agnouit scelera sua, vsq; adeo dei misericordiā arripuit, vt euitaret om-
nia mala quę tum ei imminēbāt. Nam deus Helię dixit, Vidi quomodo cōpunctus
est Achaab a facie mea, nō inducam malum in diebus eius. Post hunc Manasse cū-
ctos insania anteuiuit, ac tyrannide, legalē euertit cultum, templum clausit, idolorum
errorem deo aduersum inuexit, vniuersis qui ante se vixerunt impietate præstans. Is
posteaq̃ aliquando resipuit, relatus est in numerum amicorum, si cōspecta imaginē
suarū iniquitatū de reditu desperasset, ac de immutatione, decidisset profecto ab his
bonis, quę postea obuenerunt, nunc vero quia perpendit quam exiguum sit, vel ex-
cessus tantus suorum peccatorum respectu infinitę cōmiserationis dei, diaboli vin-
cula dissipauit, euasit victor, bonum cursum consummauit. Cæterum deus non so-
lū per ea quę in hūc facta sunt, sed p verba pphetę eliminauit cogitationē desperati-
onis, Hodie em̃, inquit, si vocē ei⁹ audieritis, ne obfirmetis corda ṽra sicut in exacer-
batione. In hūc modū hodie nobis per omnē vitā dicēdū est, & si libet, ad senectam

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

vsq; Non enim ad temporis rationem, sed iuxta affectum animæ solet diiudicari penitentia. Niniuitæ non multis diebus precati, ut peccatorum eorum deleteret, diei tempus exiguum potuit vniuersam eorum abolere iniquitatem, & latro haud longo tempore ingressum paradisi impetrauit. Quacumq; quis hora se deiiciens, vel vnum dixerit verbum, in eo momento totius vitæ peccata simul absterfit, atq; ante apostolos officij grati præmium suscepit. Videmus etiam martyres non ita multis annis, imo paucis diebus, adeoq; non raro intra dieculam splendidas consecutos coronas quapropter ubiq; nobis opus est alacritate, seduloq; affectu, itaq; paremus conscientiam, ut tanta vehemētia cum veterum odisse malitiam, tum diuersam elegisse viam videamur, quantam deus nobis imperat ac requirit, nihil ob temporis breuitatē habeamus minus, quando multi ex postremis ardenti studio se priores præuenerunt. Neq; enim graue est hominem cecidisse, sed lapsum iacere, nec resurgere conari, vltro perferre malum, torpereq; ob desperationis sermonē, & morbum corrupti iudicij prædicare graue est. Contra quos exardens propheta dixit, Non qui cadit non resurgit, nec qui auertitur nunq̃ reuertitur. Si quæ a nobis requiris, qui post susceptam fidem sit prolapsus, animaduertas quod de hoc etiā illa dicta sunt, nā qui cecidit, ex eorum numero qui prius steterunt, non qui iacuerunt, nā qui iacet, quomodo is potest cadere? Verū alia quoq; dicuntur per parabolas, per manifesta facta, deū verba, Ouis illa quæ separata fuit a nonagintanouem, moxq; inuenta & reducta, quid aliud nobis demonstrat quam casum & reditū? Quoniā ovis erat non alieni pastoris, de reliquarum erat græge, priusq; sub eodem pastore pascebatur, & errauit neutiq̃ casu, sed per motes & saltus, hoc est, per viam longam, deflectentēq; a recto. Quid, nū neglexit errantē? nequaquā, reportauit eam, impositā humeris suis, non egit ante se, nec verberauit. Quæ admodum optimi medici difficili diuturnoq; morbo decubentes, varijs medicinis ad sanitatem restituunt, non semper vtentes arte, interim enim non nihil cupientibus diuersa obsecundant, Sic deus vehemēter corruptos non impellit magna vi ad virtutem, sed mansuete & sensim promouet, imo plerūq; portat, ne immanior scissura fiat, aut error productior. Non est vnū hoc simile, quod huiusmodi doctrinā confirmat, parabola etiā de intemperante puero stat ab eadē, qui non erat patri alienus, ut pote filius, & frater pueri acceptissimī, nec in maliciam casu incurrit, quinimo sciēs prudensq; ut sic dicam, in alterū littus malorum prorupit, diues, liber, bene natus, oībus seruis, oībus mercenarijs, nedū hospitib⁹ factus est calamitosior, atq; redditus est pristinæ dignitati, amissamq; gloriam recuperauit. Si de vita desperasset, ac de his rebus quæ ei contigerūt ambiguus, in aliena resedisset regione, orbatus fuisset nimirum bonis illis, quæ mox obuenerūt, periisset fame, mortemq; obiisset omnium maxime miserabilē, verū quia poenituit, nec diffusus est super reditu, e tanta corruptione in priorē claritatem commutatus, amicitur stola pulcherrima, fruitor potioribus quā frater a lapsu immunis, Tot annos, inquit, seruo tibi, & nūq̃ præceptū tuum suum prætergressus, nec mihi vnquam hæc dū dedisti, ut cū amicis meis letarer. At postq̃ filius ille tuus, qui deuorauit substantiā suā, venit, occidisti ei vitulū illam saginatū. Tanta est virtus poenitentiæ. Tam præclaris itaq; exēplis excitati, ne peramaneamus in malis factis, nec incerti fluctuemus de mutandis nobis in melius, quin magna fiducia dicamus, Pergamus ad patrē, appropinquemus deo, is nequaquā nos auersabitur. Atqui nos cōsulto deditaq; opera procul ipsos seiungimus, Deus autē inquit, appropinquans ego sum, & non deus procul. Quæadmodū per prophetā iterum exprobrat, Non, inquit, peccata vestra diuidant inter me & vos. Quare cū peccata nos lōge dirimūt a deo, tollamus necesse est ea, ceu iteruallū molestissimū, quod

nos propiores fieri prohibet. Audi, iā in rē prēsentē duceris. Apud Corinthios vñ quidā insignis patrauit peccatū, quale nec apud ethnicos nominabatur, is erat fidelis de familia Christi, sunt qui eum fuisse sacerdotē quoq; autumāt. Quid tū? Paulus ne a spe illorum qui seruabuntur eum deiecit, ille inquam Paulus, qui in superioribus & cōsequētibz toties expostulat cū Corinthijs hunc nō esse receptū in pōenitētiā, ostēsur' deniq; nullū esse pētīn q; p medicinā refugiat, iterū loquit' de eo qui qramus quā gētes peccauerat, Tradite, inquit, eū satane ad interitū carnis, quo spīritus saluus sit in die domini Iesu. Id quidē antepōenitētiā dixit, mox vt resipuit, Satis est, inquit, istiusmodi hominī increpatio hāc, quę facta est a pluribus. Et scripsit vt eum cōsolarentur, vt resipiscētīe locū darēt, ne eum in satanę potestātē trāsire cōtingeret. Item Galatę gens perfecta, post susceptā fidē, post signa per se facta, post multas tentationes propter fidē Christi exuperatas, lapsi sunt, iterūq; resurrexerūt, siquidem claruerunt miraculis, quēadmodū idē manifestat, Qui igitur vobis, ait, prębet spm̄, & operat' virtutes in vobis. Multa fidei certamina decertarūt, quod sic docuit Tam multa, inquit, passi estis frustra, si tamē & frustra. Post tanta vittutis incrementa graue flagitiū cōmiserūt in hoc, quod a Christo diuerterūt, de quo videtur ille dixisse, Ecce ego Paulus dico vobis, si circūdamini, Chritus nihil vobis proderit. Et iterum, Quicūq; a lege iustificamini, a gratia excidistis. A lapsu tā pernicioso perq; amanter eos recepit, nā dicit, Filioli mei quos iterū parturio, donec formetur Christus in vobis, ostendit nimirū vel ab vltima destructione posse Christum superiorē reformari in nobis. Non vult enim mortē peccatoris, sed vt reuertatur & viuat. Reuertamur itaq; amicū caput, & voluntatē dei perficiamus. In hoc quidē nos creauit ac in istud esse produxit, quo nos eternis bonis participaret vtiq; tribueret regnum coelorum, nō vt ī gehēnā detrudat, aut ignib' dedat, qdē facti sūt ppter diabolu nō ppter nos, nō aliter atq; nū grā paratū est regnū celorum. Vtrūq; subindicat cū dicit illis qui a dextris astabāt, Venite benedicti patris mei, possidete regnū paratū vobis ab exordio mundi. a sinistris autē constitutis, Discēdite a me maledicti in ignē æternum, qui paratus est, nō addit, vobis, sed diabolo & angelis eius. Qua de causa nō ē gehēna instituta propter nos, sed propter aduersariū, & angelos eius, regnū autē coelorum ab exordio mūdi ppter nos adornatū, modo ne nos reddam' indignos adhęc vt cū sponso ingrediamur, quādiu em̄ hic sumus, etiā si peccamus decies milies, semper erit spei locus, omnia dabitur abluere scelera, dignā exhibētibus pōenitētiā. Ceterum si quādo hinc abierimus, nō dū cōsecuti vehemētissimā pōenitētiā, manebit nos quiddā acerbius, nā tū vel dentibus frendemus, vel plāgemus, vel rogemus infirmita, sed ne summo quidē digito paululū quiddā refrigerij quispiā destillabit ardētibus nobis, qui eadē audiem', q̄ quondā diues ille, nēpe magnū esse hiātū inter nos & vos. Redeamus itaq; ad frugem meliorē moneo, dū hic degimus, & agnoscamus dominū sicut agnoscere fas est. Etenim non est cur alibi speremus pōenitētiā, in inferno cōstitutū, quo in loco pharmacū hoc infirmū est, hoc autē seculo, etiā ī extrema senectā impositum, mirā vim prę se fert. Vnde diabolus omnē, quod aiunt, lapidem mouet, quo in nobis alte radicē agat cogitatio desperationis. Quando quidē nouit quamlibet exiguum pōenituerimus, nullo id pacto facturos indonatos a deo Quemadmodum em̄ malicia subfrigida, si incidit imminentē habet retaliationē, sic actus pōenitudine super cōmissis a se, quāq; idoneam delictis pōenitentiam nō exhibet, equalem tamen illi quam habet, quantulacūq; est, retributionē sentiet, Etenim nihil bonorum, sit vel minutissimum, a iudice neglectum erit. Quando peccata tanta cura disquiruntur, vt de verbis & cogitationibus pōenam attemperet, quanto ac

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

curatius bonorum operū tam insigniū quam obscurorum rationem habebit illis tēporib⁹? Quare si vires nō sufficiūt ad amissam diligētiā reuerti, & forte prēsens mor⁹ bus libidoq; te destituit, nihil adhuc deploratum videtur, modo nitiū rei feceris, atq; ad certamē aditū recluseris. Quanto tēpore ante vestibulū oberras, optimo iure omnia tibi difficilia ac desperata videbūt, ante nimirū experiētiā res facillimæ maximæq; parabiles, arduę difficultatis speciē prebere solēt, deinde vbi factō periculo paulū introserpsimus, & animū perdurauimus, pro tremore, pro desperatione cōfidentia subit. dimīnuit timorē facilitatē auget, spes āplas cōfirmat, ppter ea malignus Iudā inde seduxit, quo minus factō feliciter initio, redierit per pœnitētiā, vnde pro lapsus erat. Equidē dico qđ supra verisidē aliis apparet, ne illud quidē peccatū Iudę esse maius, quā auxiliū qđ nobis a pœnitētiā venit. Quare rogo & obsecro, omnē satane cogitationē a septis animæ procul arceas, atq; ad hūc penetres portū salutis. Si vno velut nisu ad summū illud fastigiū cōscendere iuberē, haud iniuria grauatim tentares, propter permixtā rei difficultatē, qñ vero tātulū dētaxat ī p̄sentia requiro, nō dico quātū malis pactis debet, sed quātulūcūq; eūq; hoc loci cōsistit, retinere sufficit, ne incontrariū relabatur. Quid tñ cōtaris quid refugis? quid te ipsum retrahis? Num vidisti quosdā, q in delitijs, in ebrietatibus, in reliquo huius vitæ ludibrio mortui sunt? Vbi nūc sunt, qui pridē videlicet pforū tumidi superbia, cū multis affectatoribus se mouebāt qui Sericeis induti vestimētis, vnguētū olētes, arridētes parasito, & semper affixi scenę, vbi nūc illorū est phātasia? sublata est, Cœnarū sumptus, immodicus risus, quies animæ cogitationis diffusio, vita mollis, ociosa, luxu perditā. Vbi nūc euolarunt omnia. Quid ex corpore factū est, qđ pridē tāto famulitio, tam exquisita mundicie abundabat? Abijt nimirum ad sepulchrum. Cōtēplare puluerē cineres, vermes, ei⁹ formæ speciē, & amare suspīres. Atq; vtinā ad puluerē tātū ei⁹ modī dānū ptingeret. Verū interī a sepulchro & his vermib⁹ deduc oculos mentis ad vermē illū imortalē, ad ignē illū īextinguibilē, ad fremitū denitiū, ad extremas tenebras, ad afflictionē & āgustiā, ad sile Lazarī ac diuitis, q amictus purpura, & tot nūmorū dñs, factus ē oīm rerum adeo indigus, vt nec vn⁹ guttulæ aque dñs esset, & sub acerbissima tormentorū necessitate cōstitueret. Quid? putas ne sōnijs pręstare huius perituri seculi bona? Quēadmodum em̄ q ad metalla dānatī, aut aliā quādam poenā luunt hac grauiorē, si quādo sub duris illis laborib⁹ & acerbissima vita cōsopīūtur, se vidēt in delitijs, ac læta rerū affluentia, experrecti aut a somnijs, nihil oblectamētī reliquū intelligūt, Sic diues ille tāq in somnio tātū diues fuisset, posteaquā hinc emigravit, amarā suā poenā persoluit. Hęc cōsydera, & isti igni repugna, q te occupat nūc ardore cōcupiscētiarū. Recede a fornace interī, nāq eā hic pberestixit, nec ei⁹ incalcescet alibi vicinio, si quis eā nō exuperat, hūc abeūtē excipiet tanto vehemētior, quo tibi cupis lōgiore tpe hui⁹ vite fructū supesse, Equidē, opīnor, nō plures ānos tibi quā qñq̄ginta expectādos, imo ne hoc quidē nobis certū est, si quidem de nrā vita nescim⁹, an vespērū īminēs asseqtur, qua frōte sup tot ānis asseuerabimus? pręterea dubia aliarū rerū vicissitudo, & inobseruabilis, nedū tps, qñq; em̄ dū vita ī lōgū tps pducit, q oblectāt nō ēqliter pducit, mō adsūt, mō elabūtur. Verū vt dem⁹ grā sermois ita fore, teq; tot ānos victurū, neq; vll⁹ cas⁹ felicitatē ītercipiat, quātulū hoc ad secula īfinita sempiternaq; erit? quātulū ad sœua flagella, & īnenarrabile cœlorū gaudiū? Hic hñt tā iucūda quā trīstia finē, eūq; celerrimū, illic seculis extēdūt vtraq; imortalib⁹, nec dici pōt quātū virtute & potentia differāt a rebus pręsentibus. Cū ignem audis, ne arbitreris esse si simlē huic igni, accēsus em̄ deferuescit & mutat, ille autē semel ī flāmā exurgēs, ardet ppetuo, nūq ītermorit.

AD THEODORVM LAPSVM FO. LXXXIII.

Qui peccauerūt, necesse est vt immortalitatē induāt, nō tū ad honorē sibi, verū vt cōtinuū sup sit viaticū illi? supplicij qđ qđ sit horrēdū, oīo neq vnq explicare. Ab ex pīmēto rerū tenuiū fieri potest, vt accipiam? de magnis aliquid cōiecturē. Si qñ in balneo fueris nimīū efferuescēte, tū gehēnæ recorderis. Et rursus, si qñ febre ac rō reco flagraueris, ad flām ā q tūc est p̄gredere, tū p̄be intelliges, quia balneū & febris adeo nos afflictaut ac territāt, quo aīo futuri sumus qñ in fluuiū ignis incideris mus, qui ducitur ab illo horrēdo tribunali? Profecto frēdemus dētib? ppter labores & cruciatu illos indicibiles, nemo suppetias feret. Plorabim? oēs tristissime, flāma nobis vehemētius incūbēte. Neminē videbim? pter cōdēnatos nobiscū & imānē solitudinē. Quis potest verbis cōsequi, q̄ formidabiles pauores a tenebris exorien tur, q̄ in animis nostris extabūt? Quē admodū ignis illic nō habet vim resoluendī, sic nec lucere potest, alioq nō eēnt tenebræ. Hmōi igitur pauorē a tenebris, tremo rem, solutionē mēbrorū, attonitū stuporē adducere sufficit vna illius tēporis ratio. Multa illic variaq; tormēta, grumuli p̄cnarū ceu niuis inundāt, cæterū quis forte dubitat quo pacto satis esse, ac æternū durare īmortalis q̄at aīa, cōfecta tāta vi p̄c narū, is cognoscat q̄ hic fiunt, quomō nō raro multi ad morbū nō min? ac rē q̄ diu turnū suffecerint, nec anima dissoluta est, sed corpus est constrictum ac depressum. aīa afflicti remanēte in negocio, nō aliter atq; si corpori nō īdita foret. Quare post quam incorruptibile corpus, insolubileque acceperit, nihil prohibet in īfinitū p̄tendi supplicium, hic quidem non simul contingunt vehemētia p̄cnarum, & earum diuturnitas. Altera enim cum altera pugnat, propter conditionem corruptibili huius corporis non ferentis ea, īmortalitati autem succedēte soluitur hęc pugna, & magna potentia nos in īfinitum vtraque mala possidebunt nec excessus vl lus tormentorum perimet animam nostram. sic inquam licet nos esse persuasos, ne que enim hoc corpus poterit ī illo tpe consumi cruciatibus afflictiū permanebit cum anima nec finis vllus erit. Quam exquisitas igitur delitias appetis & quantū temporis opponi cupis illi supplicio & p̄cnæ? Vis ne centum annos, aut bis centū Verum quid hi sunt ad secula intermīabilia? quod enim est somnium vnus diei per omnem vitam, id est fructus rerum præsentiū comparatus ad statum futurorum bonorum. Est ne qui propterea vt suaue somnium videat, per omnem vitam eligat ferre cruciatum? & qui sic stultus est, vt vltro ad talem mercedem aduolet? Nihil dum equidem delitias nec amaritudinem, quæ in eis occulitur, aperio, quandoquidē loqui de his rebus adhuc est intempestiuum, vbi eas effugere vales, tum locus erit huiusmodi tractandi, nunc quia morbo illo detineris, videbimur tibi nugas agere, si quando voluptatem amaram nominauero, liberatus olim a morbo dei beneficio, mox plane intelliges maliciam, quare sermones illos in aliud tempus differamus, hoc nunc dicemus. Fingamus delitias esse delitias, & voluptatem voluptatē, nihilque habere fellis, sed quid obsecro dicemus de īmminente p̄cna? quid tum faciemus? qui modo lēti gestimus velut in vmbra & īmagīne, opere quidem alibi persoluemus p̄cnam, & præterea quia exiguo tempore, quæ tum futura diximus, aut etiam absurdiora effugere licet, fruique bonis adiacentibus. Hoc est enim opus clemētiæ diuinæ, quod nobis certamina non in longum tempus præscripsit, breuiq; dem & in momento, & in īctu oculi finientur, nam tantula est præsens vita, quæ om nino bello debetur, si eam ad īfinita secula confers. Num id animas damnatorum contristabit quando meminerint quod occasione emendandi per hos paucos dies non vsi, se tradiderint malis immortalibus. Surgamus ergo, ne simile quiddam pa riamur, dū tempus est acceptum, dū est salutis dies, dū est vis magna p̄cēntiæ.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

Si quidem malis ignauiter cohærens, quæ dicta sunt omnia excipient, multoque illis duriora. Ea enim quæ in gehenna noxijs parantur, multo sunt molestiora, a tantis excidisse bonis tantum habet dolorem, tantam afflictionem, tantam angustiam quantum vllum esse potest aliud flagellum, certe hic debitum peccatibus, cuiusmodi per se sufficere & quam tormenta reliqua gehennæ acerbius mordere, contemereque animas nostras videtur. Concipe animo statum vite illius. quantum homini concipere datur, nam iuxta rei dignitatem nobis sermo nullus adesse potest, ex ijs tamen quæ audimus ceu per ænigmata coniecturam quantulamcunque faciemus. Abiit, inquit, dolor, & tristitia & gemitus. Quid igitur ea vita beatius erit? Non est cur illic pauperiem metuas, & morbum, Nemo videbit contumeliosum, nec iniuræ oppressum, nemo exasperatum, aut irascentem, aut invidentem, nemo ardentem absurda concupiscentia, aut moerentem propter sumptum necessarium, aut a magistro vapulantem. Omnes enim affectuum turba quæ hic sedata est, perimetur, omnia erunt pax, lætitia, gaudium, omnia serenitas & tranquillitas, omnia dies, & splendor, & lux: lux non quæ nunc est, sed plane alia, quæ hæc tantum excedit fulgore, quantum ea lumen lychni, neque enim occultitur illic aut nocte aut congressu nubium, nec vitæneque inflammatur corpora, nam nox non obumbrat, nec aderit vespera, nec frigora, nec æstus, nec alia huius generis immutatio, sed omnino alia est conditio, quam demum ad hoc idonei reperti intelligent, non est illic senium, nec senectus mala, quæque obnoxia sunt corruptioni, e medio & e pedibus, quod aiunt, tollentur, omnia occupabit ubique incorruptibilis gloria, & quod omnium longe est maximum, continua fruuntur conuersatione cum Christo, vna cum angelis cum archangelis, cum superioribus potestatibus. Contemplare cœlum, animaduerte permutatum fore habitum totius creaturæ, nihil enim huiusmodi ut nunc est, manebit, sed multo pulchrius erit, ac præclarius, & quantum plumbo aurum vibrans aera, tantum hac rerum præsentium specie futurus ille decor illustrior erit, quemadmodum beatus Paulus ait, Quoniam & ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis. Etenim nunc ceu corruptionis particeps, multa patitur, quæ ferre corpus contingit, tum vero hæc vniuersa reiiciet, nobisque exhibebit elegantem & incorruptibilem habitum. Incorruptibile nanciscetur anima corpus, quæ & ipsa in melius formidabitur. Vnde putas tum simulas? unde pugnas? Iucundus nimirum concentus erit in hoc, quod omnes sancti perpetuo inter se consentient, nullus illic calumniator timendus, nullæ dæmonum insidiæ, nullæ minæ, nulla mors, nec ea qua hic extinguimur nec altera, quæ hac multo est acerbior, omnis harum rerum expectatio desijt. Et quemadmodum puellus regius primum alitur cibo non admodum splendido, tereretur minis pedagogi, ne per indulgentiam lapsus, paterna se indignum reddat hereditate, mox regiam nactus maiestatem, omnia hæc mutat, præsidet cum magnalibertate vestitus purpura, diademateque ornatus, & stipatus numerofo satellitio, abiectis ab anima rebus humilibus, ac subamaris, in quorum tunc locum omnia magnifica, omnia iucundata successerunt, sic tum eueniet omnibus sanctis, atque sermonis elegantia & vires nihil possunt. Ad montem illum oratione pergamus, ubi dominus transformatus est, contemplemur eum splendentem sicut resplenduit, quæquam ne sic quidem vn iuersum nobis futuri seculi splendorem exhibuit, quia fuit quod tum apparuit, attemperatio quædam pro captu nostro, ne utiquam accurata rei demonstratio, quod a verbis euangelistæ manifestum est. Quidnam ait? Splenduit, inquit, sicut sol. Cæterum incorruptibilium corporum gloria non tantam lucem demittit, quantum illud corruptibile corpus, neque talē, cuiusmodi oculi mortales capere sufficiunt,

Ad hanc quidem visionem, oculi requiruntur incorruptibiles & immortales, verū in monte tum aperuit tantum lucis, quantum ferre potuerunt citra lesionem aciei, atque afflictionem oculorum contuentium in illud, quod tamen aliter cecidit, procciderunt enim in faciem. Dic obsecro, si quis te in theatrum induceret, ubi magna hominum multitudo sederet, amicta stolis aureis, & in medio omnium ostenderet alium quēdam adornatum eximie gemmis, regio vestitu insignem, coronam habentem in capite, deinde polliceatur te assumpturum in numerum eorum, num omnia faceres quæ ipse iusserit? Euola nunc in celos animo, in illud intende theatrum, quod non cois̄t ex huiusmodi viris. Conuentus est illic eorum qui exuperant omne precium, auri, lapidum preciosorum, radiorum solis, & omnis visibilis formæ, non hominum solum, sed eorum qui hominibus antecellunt, angelorum, archangelorum, thronorum, dominationum, principatuum, potestatum. De rege ipso nihil satis idoneum dici potest, adeo sermonem & mentem omnem excedit eius pulchritudo, formositas, splendor, gloria, maiestas, magnificentia. Tantum ne bonorum a nobis ipsis submouebimus, quo declinemus exiguae temporis laborem? Quod si cotidie foret infinities moriendum, ferendum tamen esset. Præterea gehennam, tormentaque omnia conuenit sustinere, vt videre queas Christum venientem in gloria sua, & conscribi ordinī sanctorum. Audi quid Petrus dicit. Bonum est nos hic esse. Si Petrus qui vidit obscuram quandam imaginem futurorum, omnia continuo reiecit ab animo ppter voluptatē inditā aīæ a tali cōspectu, quid dicemus quando rerū veritas aderit, quando regis cubiculis adaperitis contueri licebit ipsum regē, non per ænigma, nec per speculū, sed faciē ad faciē, non āplius inq̄ per fidē, sed per speciē? Sunt quidā absurdi iudicii, ij duntaxat amant effugisse gehennam, cōtra ego multo durius esse tormentum quoddam assero, quam gehenna est, hoc est, non affectatum esse tantam gloriam, & illinc elapsum esse. Nec opinor equidem tanto dolore lugendum de malis gehennæ, quanto necesse est casum deplorare, quo cœlis excidimus, qui est nimirum cruciatus omnium durissimus, quando regem videmus festi satellitio palatium adequitantē, eos qui illi proximo coherent, sermonis cōsiliique & maiestatis eius participes, felices iudicamus, nosq; miseros, licet em̄ infinitis bonis abundauerimus, & harū rerum nihil sentimus, suscipientes in gloriam sanctorū. Adde quod compertissimū est, seculi factum esse dubiū & infirmū ppter vim belalorū, propter insidias & inuidiam, propter hoc quod vel extra teli iactum, & extra periculi suspicionem, per se tamen ne huius quidem faciendus est, cæterum in tuta perpetuaq; erit felicitas, regnante rege omnīū, qui possidet non modo quæ terra, verū etiam quæ ambitu cœli continentur, imo terram pugno complectitur, & palma cœlos, qui omnia sustinet verbo potentia suæ, cui gentes cunctæ pro nihilo computantur, & adhuc dubitamus an summum sit supplicium a choro qui est apud deum, excludi? adhuc amabimus ceu bonum præcipuum effugisse gehennam? Quid anima sit affecta miserius? nam rex ille non iugo alborum mulorum, nec aureo vehiculo vectus, nec purpura, neque diademate ornatus veniet dijudicaturus terrā. Sed quomodo veniet? Audi prophetas clamantes & dicentes, quoniam hominum facultatē excedit, Deus em̄ vester, ait quidā, palam veniet, nec silebit, ignis corā eo exardēbit, circa eū tēpestas vehemens. Aduocabit cœlum a superioribus, & terrā ad dijudicandum populum suum. Ad hec Esaias pœnā nobis proponit. Ecce inquit, dies domini veniet, austerus furore & ira adponendū totū orbē terrarū in solitudinem, & ad abolēdos peccatores ex ea, quia nec stellæ cœli, nec Orion, neq; quis alius ornat cœli lucē diffundet, & obtenebrescet sol i exortu suo, neq; luna dabit lumē suū.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS.

& orbi terrarum ingeram mala, & impijs peccata sua, & perdam superbiam iniquorum, & altitudinem superborum humiliabo, & erunt qui relictī sunt preciosiores q̄ aurum valde exustum igni & homo pluris estimabitur lapide qui est ex Saphir, cœlos enim commouebit, & terra excutietur ex fundamentis suis propter furorem ire domini sabaoth, in die qua venerit furor eius. Et iterum. Fenestræ, inquit, de cœlo aperientur, & commouebuntur fundamenta terræ, & turbabitur terra, & eliquescet terra, inclinando inclinabitur terra, sicut ebrius & crapulans, concutietur sicut casula custodum, terra concidet, nec poterit resurgere, cōfirmabitur enim contra se iūquitas, & inducet deus aduersus ornatum cœli in alto manū suam in illo die, & cōtra regna terræ, & congregabuntur congregationes eius ad carcerem, & excludēt munitionem. Subscribit Malachias, Ecce inquit, veniet dñs omnipotens, & quis expectabit diem ingressus eius, aut quis subsistet in visione, propterea quod ipse ingreditur tanquam ignis conflabilis, & tanquam vrceus fullonum, & sedebit ad conflandum & ad purgandum velut argentum & aurum. Et iterum, Ecce inquit, dies domini veniet exardens vt fornax, & inflammabit eos, & erunt omnes alienigenæ, & omnes qui faciunt absurda, harundo, & accendet eos dies ventura, dicit domin⁹ omnipotens, nec relinquetur neq; radix neq; palmes. Cæterum vir desideriorum. Vidi, inquit, vsq; dū throni positi sunt, & antiqu⁹ dierū sedit, & vestimētū ei⁹ albū sicut nix & capilli capitis ei⁹ tāq̄ lana mūda. thronus eius flāma ignis, rotæ ei⁹ ignis cōsumēs, fluuius igneus pruit: aīcedēs ante eū, mille millia ministrabāt ei, & decies millies decē millia cōsistebāt aī eū, cōcio iudiciū cōsedit, & libri aperti sunt. Deinde post pauca, Vidi, inquit, in visione noctis, & ecce cum nubibus cœli sicut filius hominis veniebat, & vsque ad antiquum dierum peruenit, & coram eo est ei oblat⁹, & data est ei principatus & honor & regnum & omnes populi, tribus & linguę ei seruiēnt, & potestas eius potestas æterna, regnum eius non destruetur, horruit spiritus meus Danielis in ecstasi meo, visiones capitis mei conturbauerunt me. Tum aperientur omnes cœlestium fastigiorum portæ, imo istud ipsum cœlum e medio subducetur, haud aliter atque scenæ pelles ac velum contrahitur e medio, vt commutetur in melius. Tum omnia stupore conferta erunt & horrore & metu, tum etiam angelos ingens metus occupabit, neq; solum angelos, sed etiam archangelos, & thronos, & potestates cœlorum, propterea quod conserui iudicium subituri sunt de peracta in mundo vita, nam in iudicio vnus ciuitatis, quæ in ipsorum cura omnes exhorruerunt, quanquam erant extra periculum. Quid tum erit, quando cognoscetur de vniuerso terrarum orbe, sub iudice non requirentes testes, nec iudicia, sed quando absque illis, facta simul & verba in medium ipse reus exacte prodet, ostendetque scelera ipsorum istorum autoribus, pariterque illis qui ea ignorant. Quomodo inquit, fieri potest, vt tum non concutiat quælibet potentia? Si enim fluuius ignem non volueret, neque angeli assisterent adeo formidabiles, soli autem cōuocati homines, quorum pars laudata est, & in admiratione habita, pars ablegata in gloriā, ne gloriā dei videat, num istud per se pœna foret tota gehenna longe acerbior? A tantis bonis esse prolapsū, orbatas animas mordet perpetuo, quā tum illud malum putas? nullo sermone quisquam hic explicabit, alibi autem dilucidè perspicimus. Quare obsecro ob oculos modo ponas, non dico immanissimā illam pœnam, & suffusos graui dūore, nec non palam conspicuos, defixis in terrā oculis ob conscientiam ignominia, sed illam viam teterrimam, quæ ad ignem abripit, sed & ferentes tormenta, traditosque atroribus punitoribus, idque eo temporis quo coronis adornati, celebresq; excantantibus angelis regio throno assistunt.

quicumque hic bona fecerunt, quique digni fuerunt reperti æterna vita, hæc in illa die Quæ autem sequuntur: quis sermo nobis exprimet? quis vel declinabit voluptatē, quæ ex conuictu Christi extabit aut vtilitatem, aut gaudium? Etenim anima quæ in propriam redijt naturam, quæ in reliquum tempus multa libertate dominum suum suspicit, quantum ea fructum capiat, quantum dulcedinis, quantum lucrum, haud quisquam vnquam satis explicabit, nec solum læta bonis præsentibus, sed secunda, tutaque erit, quod tanta gaudiorum semina nequaquam desitura sint. Eam itaque iucunditatem vniuersam sermone quis effinget, quis attinget cogitatione? Obscure, vtpote minutis magna demonstraturus, tentabo facere perspicuum. Perpendamus igitur eos qui in hac vita huius mundi commodis oblectantur, diuitijs inquæ & magistratu atque gloria, quanta libidine superbiaque efferuntur? In terra enim se adhuc degere, negare videntur, quanquam fruuntur ijs demum bonis, quæ bona esse nondum omnibus persuasum est, quæ possessores mutare solita, frequentius ex insperato euolant, & quandoque citius quam somnia. Quod si paulisper consistunt iuxta modum forsitan vitæ huius, filatissima, expenduntur, nam vterius protendi nequeunt, quod si hæc fluxa suos possessores in tanta gaudia sustollunt, & animum licet incerta subitaque sint, in iugem effundunt leticiam, quid putas futurum de animis illis accersitis ad infinita bona, quæ in cœlis pios manent, quæ fixa semperque duratura sunt, quæ virtute quoque his præsentibus longe præstant, nedum constantia sua, nunquam desitura, & cuiusmodi haudquaquam ascenderūt in cor hominis? Nunc enim quemadmodum in vtero puellus, sic in mundo viuimus multis interclusi angustijs, venturique seculi nec fulgorem neque claritatem valentes contueri, cæterum vbi tempus immiet parturitionis, & partus æditur iuxta legitimum preuisumque tempus, hæc vita omnes tum excipit mortales, nam abortiuū de tenebris ingreditur ex afflictione ad afflictionem non paulo duriorē. Maturi autem foetus, qui notam regij simulachri gerunt obseruantque, perducuntur ad regē, eiusque mysterium capescunt, quod angeli quoque & archangeli deo rerum omnium perficiunt. Quare noli characteres illos perpetuo nobis obscurare amice optime, sed eos euestigio instaure, refingeque in melius, pulchritudinem corporis intra nature vim deus descripsit, decorem autem animæ illinc a necessitate & seruitute exemit, veluti corporis luce meliorem, atque eius potiundæ copiam omnem nobis attemptauit diuina trutina. Quandoquidem dominus noster impendio nos amat, eoque vehementius cohonestat genus nostrum. Minora quidem illa, nec quicquam eximijs præ se ferentia proficiunt nobis, & quo minime præstantia credas, ea necessitati naturæ producenda commisit. Porro verorum bonorum nos esse opifices dedit, propterea quod corporis pulchritudo in nostra sita potestate, mox curæ nimis fuisset, semperque rebus ifructuosis impedissemus operā & animæ dotes ubique neglexissemus, quū negata ea facultate iam nūc omnia facimus, omnia molimur, pig metis formā a nobis quasi ab inuitis asserimus, quū verā nequimus, coloribus, tincturis, cōcinnatione capillorum, vestiū circūductu, oculorum lubricitate, multisque eius generis ineptijs falsam affingimus, quod studiū rebus frugī tribuissemus, si potuissemus ad bonā formam aliquid adiungere. Haud temere aliud quicquid egissemus, vbi fuisset nostrarū viriū, quod excolere formā, quin omnia simul in hoc tempora consumpsissemus, & venustassemus abiectissimā seruā infinitis ornamentis, relicta dñā nobilissima, inculta magis, magisque neglecta quouis mācipo, quā de causa deus adēpta ifelici cura, melioris rei aut nobis ididit, per quā quod corpus ex deformi elegās reddere nequit, is aīam, vel vltiæ turpitudinis, in summam speciem reducere sufficet, adeoque amabile reddere, atque adeo

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS.

illicem, ut & deum regem omnium in suam concupiscentiam pelliciat, nedum viros bonos, iuxta ea quæ psalmorum cantor de huiusmodi pulchritudine animæ absoluit. Et concupiscet, inquit, rex pulchritudinem tuam. Num vides quod deformes impudētesq; mulieres prostitutæ vix possunt obtrudi gladiatoribus, & ijs quoq; qui cum bestiis depugnare soliti sunt? cæterum si quæ bonæ formæ, si ingenuæ liberaliq; facie, per occasionem in eam inciderit calamitatem, quemlibet generosum eximiumq; virum nihil pudebit vel connubio sibi talem adiunxisse. Tanta est apud homines misericordia, tanta despectio vulgaris opinionis quæ sæpenumero in pro patulo affectas ignominia: liberat ab infami servitute, recipitq; in ordinem matronarum. Quanto benignior facilitas erit apud deum erga animas propter superni generis præstantiam, quæ per tyrannidem diaboli in huius vitæ turpissimum lupanar coniecta est? Harum rerum exempla plurima sunt apud prophetas, qui vaticinantur aduersus Hierosolymam prolapsam in scortationē aliquam nouo modo, quæ admodum Iezechiel dicit. Quibuslibet meretricibus datur merces, tu autem addidisti mercedem, & in te euenit contra omnium mulierum consuetudinem, sedisti expectans eos tanquam coturnix sola in æterno. Hanc adeo deperditæ libidinis vocat rursum deus. Etenim captiuitas eis poena non fuit, sed potius ad occasionem reditus, & ad correctionem, propterea quia si deo libuisset conficere poenis commensuratos, profecto domum non reduxisset, nec ciuitatem celebriorem, nec templum augustius vetere apparasset. Erit enim gloria, inquit, huius domus, illa vltima, præstantior priore, quia sæpius conspurcatam libidine, deus a poenitentia non submouit, multo auidius animam tuam amplexabitur, ne dubita, isto dūtaxat casu prolapsam. Nemo enim nemo amator formæ quamlibet insanus, aduersum adamatam tanto conflagrati igni, quāto studio deus nostram appetit salutem, quod videre est de vna quaque anima & de diuinis scripturis. Obserua in præfationibus Hieremiæ, & passim apud prophetas contemptum fastidiumq; dominum, iterum tamen aduolantem ac instaurantem amicitiam erga defectores, iuxta id quod etiam in euangelij ipse contestatur, Hierusalem Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluitis? Deus, inquit, erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non imputans eis peccata sua, & posuit in nobis sermonem reconciliationis. Itaq; nomine Christi legatione fungimur, tanq̃ deo vos obsecrate per nos, rogamus pro Christo, reconciliamini deo. Hæc ad nos modo dicta putato, non enim incredulitas tantum, sed & vita immunda solet excitare grauem inimicitiam. Affectus enim carnis, inquit, inimicitia est aduersus deum. Destruamus igitur interiectum murum, dissipemusque, atq; cadauer ejiciamus, quo beata reconciliatio contingat, quo reddamur iteum amabiles, & expetendi deo. Scio quod admiraris Hermionis faciem, & bonam formam eius, nihil ei in terris existimas simile, verum si voles o amice, iam nunc eris ea multo elegantior & pulchrior, tantūq; præstabis, quantum luteis aureæ statuæ. Si super corpore illustri multorum mentes percelluntur & obstupescunt quādo in aia refulserit lumen decoris, quid æquale huic sic pulchro oppones? nā huius pulchritudinis substantia est pituita, sanguis fluidus, atra bilis, succus cibi bene mansi. Talibus enim pigmetis, oculi, genæ, & reliqua membra venustantur, quæ non suscipiāt eiusmodi asperionē quotidie, quæ sæpenumero propter vetricis malitiā, aut epatis corrupti, ipsaq; cutis marcessit, congruo farcimēto destituta atq; oculi excuantur. Citi⁹ euolat, quæ intellexeris oris decor vniuersus. Quid subest micatibus oculis? quid oculis rectis naribus? quid ore celat grosso & malis purpureis?

Certe nihil aliud quam gypso incrustatum sepulchrum esse dixeris, bonam corporis formam, modo exacte cognoscas, tam diuersis oppleta est intus sordibus. Deinde & pannum reiectum, quem cum vides implicitum, tenere simile quiddam pituitæ aut fluori, cuiusmodi, cuiusmodi ex ore vltro destillat, quemque ne summis quidem digitis audes attingere, imo ne intueri quidem, sed ad plicas eius, & conuolutiones intimas conuertens visum, exhorrescis nauseans. Huiusmodi est si penitus expendis corporis venustas, quæ conferta est putore & sanie multa, cæterū ista tua dignitas, qua pridem clariuisti, erat multo alia, sicut enim terram cælum, sic ea formam corporis euanidam exuperat, quinimmo & cælo ipso est illustrior, meliorq;. Aiamenima corpore exutā nemo vspiciā vidit, aliunde tamen eius tibi demonstrare decorem tentabo, a potentijs nimirum maioribus, audiigitur quomodo virum desideriorum consternauit illarum decor, nam demonstraturus earum pulchritudinem, neq; corpus cui componeret potuit inuenire, ad metalli materiam profugit, qua nihil dum contentus, fulgurationis vim acerrimam in exemplum quoq; assumpsit, quare cum substantiam ægelī nec puram nec nudam vidit, sed obscure admodum & obtecte, sic tamen eam illustrauit, vt decuit apparere, expositā extra omne velamentū. Eiusmodi quiddam etiam de pulchritudine animæ cogitasse phas ē. Erunt enim inquit, angelī in corporibus leuiores & tenuiores, quæ secesserunt ad viā ferentem super corpora, quo nomine meliora magisq; admiranda istis creduntur, ergo terra, cælum, & aqua, ignis, & lapidib; stellæ sunt speciosiores, & iridem potius quam violas, aut rosas, aut quoslibet flores terræ admiramur. Sic nimirum illis omnibus Christianæ animæ facies præfulget, sed & modis omnibus, vbi oculis corporis liceret contueri speciem huius, deridicula viderentur, quæcunq; exempla e rebus crassis & visibilibus desumpserimus. Vsq; adeo tenuiter deliniant incomparabiles animæ dotes & venustatem. Cuiusmodi possessionem & felicitatem ne negligamus, maxime quia facilis aditus nobis ad illud pulchrum consequendum datur per spem futurorum, continuo enim leuiusculum afflictionis, graue & inæstimabile pondus gloriæ perficit, nobis videlicet considerantibus non quæ videntur, sed quæ non videntur, nam quæ videntur, temporaria, quæ autem non videntur, eterna sunt. Quid si afflictiones, quas nosti, faciles portatu, leuesq; nominauit beatus Paulus, propterea quod non respicitur ad ea quæ videntur, quanto procliuus erit eo ingenio petulantia resistere. Nam ad pericula te non vocamus, quæ a pijs interim obeunda sunt, neq; ad mortem quotidie obeundam, neq; ad perpetuos labores, neq; ad flagra, neq; ad vincula, neq; ad inimicitiam cum orbe terrarum sine foedere gerendam neq; ad odium domesticorū, neq; ad vigilias frequētes, neq; ad longam peregrinationem, neq; ad naufragia, neq; ad latronū incursus, neq; ad insidias cognatorum, neque ad affectū doloris pro fortunis amicorum afflictis suscipiendum, neq; ad famē, neq; ad algores, neq; ad nuditatem, neq; ad experimētum aliquod durum, neq; ad animum consternatum, de rebus tuis alienisve confouendum, interea quidem a te nihil harum rerum requiro, tantum istu deo maledictam seruitutem amouere, pristinamq; reducere libertatem, quæ quidem libertas exacte nouerat & agnouerat, quanta sit intemperantiæ poena, quodque præmium superiori vitæ probæ futura est. Nam incredulos de resurrectione ex mortuis, leuius commoueri, nullumque metum sentire, non admodum est admirandum, sed quod nos qui credimus quæ hic sunt, vel potius ea quæ alibi prospiciemus, tam misere vitam transigimus, tam calamitose, & earū rerum memoria nihil excitamur, exuti prorsus omni sensu, istud quidem longe est omnium absurdissimum, maximeque obstupescendum, siquidem credentes, quæ sunt

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

incredulorum designamus, parum dixi, multo nimirum indigniora, quam illud perpe-
 tramus. Sunt enim inter illos, qui secundum virtutem huius vitae clari extiterunt, qui
 nobis esse debet vehemens admonitio. Num deinceps venia iure negabitur? Nau-
 fragio enim periclitati, mercatores ferme, nihil cum concidunt, eandem viam au-
 dentiterum tentare, quanquam ex incuria id non euenit, sed ex vi ventorum ineuita-
 bile damnum pertulerunt, & nos contamur semel frustrati, rursus accipi negotio
 qui scimus ante ultimum vitae momentum nihil desperandum, qui praenouimus, nec
 naufragium nec damnum incidens, nisi volentibus accidere. Quid abstinemus ma-
 num? quid cessamus? quantus pudor sic resupinos consertis inter se mutuo manibus
 iacere, atque utinam inter se consertis, & non contra seipsas commissis. Quod qui-
 dem insignis est insania non minor, quam si quis eorum, qui in arena pugnis de-
 certant, omisso aduersario in suum caput manibus irrueret, faciemque cõnderet
 propriam. Ex insidijs nos obseruat diabolus, & incautos in magnam abducit per-
 niciem, quare necesse est, ut resistamus intrepidi, ut caueamus ne iterum subripiamur
 ad pericula, ne ipsi nos in praecipitum collocemus, ne cicatricem ab illo inflatam nostra
 culpa refricemus. Quandoquidem beatus Dauid casu decidit non leuiore, quam
 tu modo, immo non tantum aequali, subinde enim aliud flagitium adiecit, nempe ce-
 dem atrocissimam innocentis Viriæ. Quid igitur? Num prostratus nihil amplius
 tentauit, quo resurgeret? Nunquid forti animo arma resumpsit aduersum inimicum?
 Adeo enim constanti pectore est ei reluctatus, ut & mortuus filijs suis praesidio fo-
 ret. Nam Salomoni commerito mille mortes propter Dauid, deus scriptum est,
 reliquit regnum integrum, cum sic loquitur. Scindens scindam regnum in manu
 tua, & dabo istud seruo tuo, verum temporibus tuis id non faciam, propter Dauid
 patrem tuum, e manibus filij tui istud accipiam. Ipsi denique Ezechiae periculaturo
 ultimo discrimine, quanquam iustus esset propter beatum illum virum, auxilium p-
 misit. Protegam eam inquit urbem, ut seruem eam propter me, & propter Dauid
 seruum meum, tanta est poenitentiae virtus. Porro si eius sententiae fuisset, cuius tu
 nunc es, demum non posse deinceps placari, & si dixisset, affecit me honore
 eximio, allegauit in numerum prophetarum, & imperium in contribus concessit
 periculisque infinitis eripuit, quo itaque pacto continget, ut eum iterum placem, cui
 post tanta beneficia sum aduersatus, omnia pessima temere perpetrando? Huiusmo-
 di si vnquam venire in mentem permisisset, non solum non attigisset ea, quae inde
 praestitit, sed etiam priora insignia dissipasset. Neque enim sola corporis vulnera dum
 negliguntur, inducunt mortem, sed etiam ipsius animae, & inscitia nostra tanta est,
 ut illius plagis accuratissime medeamur, huius autem obstinate contemnimus, quod
 corpori malum immedicabile saepenumero accidit, nihil tamen de salute despera-
 mus, quin dicto medicorum audientes, quanquam morbum pharmacis abolere ne-
 queunt, studemus tamen ex verbis eorum qualencunque possumus consolationem
 venari. Animis hic nullus est morbus deploratus, quoniam naturae viribus non sub-
 est, & perinde negligimus huius incommoda desperato salutis obtentu, tanquam
 ad nos nihil pertinerent, inde quidem existit, quo detrudimur in barathrum despe-
 rationis. Quemadmodum aegrotos, qui bona spe sustentur, salubriter curamus,
 propterea quod nihil in eis, de quo dubitandum videatur, ita ab illis abstinemus, qui
 animum ad sanitatem prorsus abiecerunt, eosque nolumus accipere curandos, tan-
 to diligentiores corporis, quam animae curam habemus, quo sit, ut nec seruare cor-
 pus valeamus, optimo quidem iure, nam qui neglecto potiore, de minutis omni sol-
 licitudine distringitur, utraq; dissipat & perdit, ceterum qui ordinem, cui maxime

virtus custodit, & quod prius est, maxime curat, altero, quod est vilius possi habito, p potioris qdē salutē seruat etiā posterius. Sicut & Christus insinuare videt. Ne timeatis, inquit, eos qui occidunt corpus, animam autem nequeunt occidere, quin potius timeatis potentem & animam & corpus perdere in gehennam. Fortassis tibi p nos persuasum erit, nunq̄ esse negandum reditum animæ ad sanitatem a morbis tanq̄ desperatis. Non absurdum itaque videtur aliorum iam cogitationes rememorare. Quamlibet ipse animum abieceris, nos utiq; spem de cōsequenda sanitate tua, nunquam vocabimus in dubium, neutiquā enim id nobis permittemus, quod soleamus alijs vitio vertere & multum interest, vtrum a spe ipse te submoueas, an ab alio submouearis. Etenim ab alio in eum torporem detrusus, non raro celerem veniam obtinebis, at is qui sibi ipsi omnem ademit fiduciā, nunq̄ inde confidet. Et quid ita? quia nemo alterius studia resipiscētiāque in manu habet, suorum autē potestatem oīno tenet, atqui nihil dum tantope præcludimus sperādi viam, quanquā infinities ignauia hac laboraueris, forte dabitur aliquis in virtutē regressus, & de malicia veteris vitę reconciliatio. Audi sequentia, Niniuitæ audita prophetæ inuectione & minis qui ait, Adhuc tres dies, & Niniue subuertetur. non ita consternati sunt, quanq̄ nihil spe vspsiam fuit de deo precibus impetrando, imo potius contrarium habuerūt suspicari ex oraculo. Nam non erat dictum cum aliqua disunctione, sed aperta sententia, & nihilo secius tantam exhibuerunt pœnitentiā. Quis sit, inquit, si pœnitebit & consolabitur nos deus, & auertet animum ab indignatione, neque nos pereamus, & vidit deus opera eorum quod submoti essent a vijs suis peruersis, & pœnituit deum super afflictione quam locutus erat, se ipsis facturum & non fecit. Homines illi barbari & imprudentes tantum potuerunt intelligere, multo amplius conuenit vt nos idem perficiamus, qui diuinis decretis, totque exemplis eruditi sumus, qui tam in verbis, quam in operibus quouis populo plus perspeximus, Consilia, inquit, mea non sunt vt consilia vestra, nec viæ meę sicut viæ vestræ. Quantum abest a terra cœlum, tantum distant iustificationes meę a cogitationibus vestris: & consilia mea a vestris consilijs. Porro nos ministri qui sepenumero deliquimus, in meliorem frugem proficisci stipulati sumus, quam blande, reuersi, suscipimur, quāta gloria cohonestamur, & nos non raro delabimur in maiorem licentiam. Nō quidem in eum causam a deo describimur, siquidem ubi deus in hoc nos creasset vt perderet probe quidem id pernoffes, iureq; dubitasses super propria salute, cæterum quia nō ob aliud quam propter bonitatem nos produxit, quo bonis fruamur sempiternis, atque in hoc omnia facit, omnia molitur in præsentem horā vsq; quod factum ipsius idoneum est, nos dubios reddere? Vehementer eum exasperamus, qualiter alio qui nemo alius, quo fit, vt ea de causa maxime oporteat abstinuisse sceleribus, duci pœnitudine super peractis, multumq; specimen præbere animi demutati. Quando quidem nihil est quod in nos queat, soleatq; illum ipsum semel perinde irritare, atq; in posterum nolle reflexisse in viam, nam peccasse est humanum, perdurasse autem in flagitijs non humanum est, sed penitus diabolicum. Consydera quanto maiore stomacho deus id ferat apud prophetam, Scriptum est enim, posteaquā ab eo defecerint omnia. Ad me, inquit, revertere, neq; reuersus est. Et e contrario iterum adni tens demonstrare, quam benigne lancem, quæ continet salutem nostram, inclinēt, ubi post tanta tāq; enormia delicta se receperūt recta incedere, cū id audisset inqt. Quis dabit vt sic parētur corda eorum intra ipsos quo me timeant, custodiant præcepta mea oīni tempore, vt eis bene sit & filijs eorum per seculum. Præterea Moyses subscribit. Age, inquit, Israel, quid dominus deus a te petit? vt timeas dominū

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

deum tuum, ut ambules in cunctis vijs eius, & ut ames eum. Quare qui captat omnibus modis ut a nobis ametur, & in hoc omnia facit, neque unigenito propter amicitiam nostram pepercit, utque ipsi aliquando reconciliemur, tam amabilem rem præstitit, qui fieri possit ut resipiscences non admitat? ut non redamet? Audi quid per prophetam dicit, Dic, inquit, tu iniquitates tuas prior, ut sis iustificatus, & hoc quo in amicitiam fortiter ardeam?, expetit a nobis. Qui est amore captus, si ipsum ijs quos amat, afficiunt quamlibet gravi contumelia, nondum extinguere sustinet concupiscentiam, nullius rei gratia illatas iniurias in medium festinat proponere, quam ut solido ipsius amore demonstrato, arctiore eos dilectione obvinciat. Quoniam autem, confessum esse peccata, tantum affert solatii, quantum putas allaturum, per opera diluisset. Nisi sic foret, & a recto cursu semel deflectentibus pateret reditus, quotus tum quisque ex tot hominum millibus in coelum introisse videbitur? præter admodum paucos, qui supra nos, iam nunc sunt coaptati in numerum bonorum. Atqui maxime refulgentes inueniemus post lapsus enormes, qui magnum impetum in malicia præ se tulerunt, eundem rursus adhibuerunt sæpenumero rebus optimis, perpensis apud se debitis, quibus sunt velut obæratæ per sua ipsorum malefacta. quod & Christus ipse illustre reddidit, ubi Simoni de muliere respondet, Vides enim, ait, hanc mulierem, sum ingressus domum tuam, aquam ad pedes meos non dedisti, ea autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis abstersit, osculum mihi non dedisti, ipsa vero ex eo tempore quo intrauit, non intermisit pedes meos exosculari, oleo caput mihi non unxisti, hæc autem unguento pedes meos inunxit, Non temere dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cæterum cui parum remittitur, is parum diligit, ei que dixit, Remittantur tua peccata. Quare aduersarius cum his rebus cognitis, plane intelligit eos qui malefacta quantumlibet immania perpetrarunt, ut primum cœperint poenitere, quod maiore studio id faciunt, tantumquam conscijs delictorum suorum, vehementer timet ac formidat, ne quando rem exordiantur. Gradu enim facto, amplius detineri nequeunt, conflagrant per poenitentiam tanquam vehemens ignis, & auro puto puroque animas suas puriores efficiunt, tanquam vento rapido conscientie, ac memoria præcedentium peccatorum, in virtutis portum conuehuntur. Et hoc est quod peccatores plus possident, quam qui nunquam ceciderunt, quoniam maiore alacritate reditum tentant, tantum rem, ut sic dixerim, auspicetur. Nam arduum est & difficile factu, posse ingredi cliuæ primum, & vestibula contingere poenitentie, & inimicum illic exufflantem ignem & imminuentem abigere atque prosternere, ille autem tanto furore deinceps non digressabitur, semel exuperatus, ex ea re fortis est qui cecidit. Ceterum nos maiorem alacritatem concipiemus, multa que facilitate pulcherrimam illam pugnam depugnabimus. Suscipiamus itaque quod superest ascensus, recurramus in urbem coelestem, in qua profiteamur, in qua ciues agere iussi sumus. Nam a nobis spem omnem abijcere, non solum id mali habet, quod eius ciuitatis portas nobis intercludit, aut quod in peiorem ignauiam trahit, atque contemptum, aliud habet facile pessimum, intrudit enim in socordiam, cuiusmodi est ipsi satanæ. Etenim diabolus ex nulla re tantus euasit, atque ex prima desperatione, unde in socordiam ceu per gradus delapsus est. Ut primum enim anima de consequenda salute dubitat, non sentit amplius quo periclitetur præcipitio, quidlibet faciendo dicendoque contra salutem suam. Quem admodum furia correpti, deperdita semel sanitate capitis, nihil verentur, nihil eos pudet: intrepide quiduis audent, in ignem, in mare, in prærupta æditaque saxa impigre conuolant. In hunc modum qui se incuriæ per desperationem permisere, dein

ceps sunt intolerabiles, per auia vitiorum assiduo discursitant, neq; mors imminēs eos ab insania deterret, atq; a deprauatione infinitis se calamitatibus conficiunt. Quare adhortor, antequam altius ab ea ebrietate commadueris, vt resipiscas, vt resurgas, vt crapulam diabolicam secludas. Si putas esse supra vires, vt vniuersam secludas, & sensim & paululum eius mali atq; iterum paululum deme. At mihi quidē longe facillimum videtur, omnes laqueos quibus complicamur, simul abrumperē, conferendo nos in palestram poenitentiae, cæterum quia tibi fortassis arduum apparet, sicut lubet, attingas viam ad meliora ducentem, modo attingas. & apprehēdas vitam eternam. Magno siquidem studio precor & oro per superiorem probationē, per istam libertatem vt iterum videamus obmissum animi robur, miserere offenso rū per caput tuum, miserere cadentium, & eorum qui facti sunt per te segniores, qui virtutis viam desperarunt. Et nunc quidem ingens mœror occupat fratrum conuētum, voluptas autem & læticia confessum incredulorum, & iuuenum ocio deditorum, cæterum vbi redieris in illam accuratam diligentiam contrarium erit, nostraque ignominia in aduersarios vniuersa deriuabitur. Nos autem ingenuæ reddemur libertati, videntes te iterum cum eximio splendore coronatum predicatumque tales victoriæ maiorem ferunt & iucunditatem & voluptatem. Non enim propria benefacta mercede pensabuntur, sed quod alijs cohortatiōi fuisti & solatio, exēplū est maximum, quisquis in tanta mala inciderit ad resurgendum & ad conquerendū contra se. Ne contempnas tantum lucri, neq; animas nostras ad inferos cum mœro re subducas, quin dederis nobis & respirasse & excussisse nubila pectoris, quæ per tristitiam nos occuparunt, nostris enim malis omissis, tua damna lamentamur. Quando autem in animum induxeris, resipiscere, dispicere omnia prudēter: & angelicæ militiæ connumerari, tum nos a luctu reuocabis, bonamq; partem de peccatis nostris auferes. Qui per resipiscentiam iterum exurgunt, magna claritate resplendent, & non raro maiore quam alij qui nunquam ceciderunt, quod primo demonstrauit etiā a diuinis scripturis. Eanimirū rōne & vectigaliū exactores, & ipsæ meretrices hæreditate acq̄rūt regnū cœlorū, ea rōne multi ex nouissimis auferētur priorib⁹, narrabo tibi q̄ nr̄is cōtigere t̄pib⁹, & quorū ip̄e testis eē valeo. Noui iuuenē illū filiū Vrbani, qui cōtinuo a teneris vnguiculis absq; custodia fuit educationis legitimæ, dominus autem multarum rerum, pecuniarum, ministrorum, agrorum. Is cū dixisset, quam sit oblectatus consuetudine rei musicæ, deposito illo splendidissimo amictu, totoq; huius vitæ fastu, repente pallio se viliori contexit, ad montes ad solitudinem secessit, egregiamq; exhibuit philosophiam non iuxta illius ætatis modū sed qualem posset vir quisp̄iam admirabilis & excellens, deinde ad sacra mysteriorum sacerrima idoneus reputatus, magnam accessionem virtuti adiecit. Omnes gausi sunt impense, deumq; glorificarunt, quod in affluentia deliciarum enutritus, clarus ex progenitoribus, & admodum adolescens, cunctam huius vitæ phantasiam, fucatamque felicitatem semel conculcasset, & euasisset ad verum fastigium virtutis. Cum esset eo loci constitutus, & nunc iure suspiciendus, ecce corruptores quidam consyderantes id esse præter dignitatem generis, iterum illum in fluctus pristinos abduxerunt. Reiectis iterum cunctis eius vitæ, quæ pridem erant, ornamentis a montibus in medium forum se contulit, & equis vectus & magno stipat⁹ famulitio, totam urbem obuiuit, neq; sapere neq; tempate viuere libuit, nimis enim delitijs incallescens in absurdos amores ceu nolens perpellitur. Nemo erat ex cœtu cōuersantium, qui non de ip̄ius salute putret actum esse, tantum ei examen adulatorū cohæsit cui accesserunt, carentia parentum, iuuentus, multę opes. Qui omnia solēt

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

calumniari, hominem traduxerunt eo nomine, quod a spiritalibus defecisset, inutilis futurus & rei familiari, quod superiori tempore sermoni & eloquentiæ deditus, retulisset pedem, illicque nihil fructus valuerit consequi, huiusmodi quidam crebro occinuerunt. Cum esset itaq; multo suffusus pudore, quidam sancti viri qui sæpenu-
mero in tales beluas impegerunt, & per experientiam probe sunt edocti, quod spe
diuina communis neutiquam sit desperandum, obseruauerunt eum assidue, visumq;
in foro accesserunt, amplexique sunt, quos ille principio sequentes velut e sublimi,
equo insidens alloquebatur contemptim, tanta erat primum impudentia hominis.
At illi misericordes studiosiq; in rem, alioqui periturae pueritiæ, non ita multum ea
contumelia mouebantur, in vnũ istud fugientes obtutũ, vt quacunq; via lupo agnel-
lum subtrahant, & callide perfecerunt. Siquidem posthac aliquando velut obstupe-
scens, itra se abreptus est. Assiduam eorum curam tum cœpit reuereri, quoties illos
vel procul obuiam factos conspexit, ab equo cito desiliit, & oculis in terram deie-
ctis, cum multo silentio, quæ apud illos agerentur, auscultauit, propiorque factus
maiori pudore suffundebatur, & eis habuit honorem debitum. Atque eo ingenio
lapsus diuinæ gratiæ paucis diebus reddiderunt, omniaque ista retia simul expedi-
entes, pristina tranquillitatis philosophiæq; liberum tradiderunt. In tantam autem lu-
cem tunc temporis emicuit, vt superiorem vitam, quæ post casum peracta est, inces-
sens, homo nihili videretur. Cum enim probe perspexisset, quæ sit malorum esca,
distribuit in egētes diuitias oēs, eo facto se a noxijs curis exonerās, oēm occasionē
quæ potuit insidias tendere, abscidit. Viam quæ ducit ad cœlum incedens, ad apicē
virtutis iam dudū penetrauit. En ille cum esset iuuenis, excidit, & iterum surrexit.
Alius quispiam post multos sudores eremiticæ conuersationis, cui dūtaxat vnus fu-
it conuictor, cum quo vixit plane angelicam vitam, ad senectam vsq; perseuerans.
Is aliquando ex versutia diaboli velut oscitans ac remissior factus, accessum dedit
maligno ad incitandam concupiscentiam, & lapsus est cum muliere se commiscen-
do, qui nunquam vidit mulierem ab eo tempore, quo se ad monasticam vitam con-
tulit. Principio contubernalem suum orauit, vt ipsi daret carnes atq; vinum, adie-
ctis minis, nisi impetraret, in forum se perrecturum, quod dixit non ex desiderio
carnium, sed causam & prætextum captaturus descensus in urbem. Commilito ei⁹
cum varia curiose dispexisset, formidaretq; ne renuēs, illum in maius flagitium cō-
iiceret, permisit vt satisfaceret affecto animo. Postq̃ in eo refriguit amor sapientiæ,
deposita fronte fictionem aperuit, palamq; profitebatur sibi necesse esse vt in ciuita-
tem proficisceretur. Is qui prohibebat, dum vidit se frustra niti, tandem id etiam cō-
cessit, at procul affectatus, abeuntem obseruauit, quo nam terrarum eo deflexu de-
scenderet. Vidit autem intransentem lupanar, & cum intellexisset eum commixtum
fuisse cum muliere meretrice, expectauit foras, & post absurde concupiscentiæ sa-
turitatem egredientem obujs manibus excepit, amplexumq; ac multum exoscula-
tum, nihil expostulando de commissis flagitijs, tantum est adhortatus, vt expleta
iam concupiscentia, in solitudinis domicilium velit reuerti. De tanta mansuetudi-
ne pudere cœpit, moxq; animo perculsus, compunctusq; super temere perpetratis
ad montem est socium persecutus, eoq; loci constitutus vir ille, se casa quapiam cō-
clusit, & eius domunculi ianua obserata, alter ipsi panem & aquam cotidie præbuit,
querentibus autem de se, iussit vt responderet se somnum capere. Hęc cum dixisset
facile inuenit illum ipsum amicum assensorem, seipsum introclusit, perseuerauitq;
illic per omnē vitam in ieiunijs, in precationibus, in lachrymis repurgans animam
a sorde peccati. Tempore autem non ita multo peracto, magna siccitas vicinia i-

AD THEODORVM LAPSVM FO.LXXXXII.

uasit omnes incolæ cum frustra plorarent, quispiam ex eis per somnium mandatū accepit, vt abiret ad virum illum inclusum hortaturus eum, quo vellet orare, ac dissoluere siccitatem. Itaque discessit assumpto socio, & inuenerunt veterem illius conuictorem solum, a quo dum percontatur, accipiunt, quem tum quæsitū venerant obisse diem, qua in re cum sibi imponi putarent, ad preces iterum conuertuntur, iterūque per priorem visionem eadem superioribus didicerunt, cū cumsteterunt deinde, hactenus verum fateri dissimulantem, obtestatique sunt vt ipsis viri illius indicium faceret, nam mortuus non esset, quodque adhuc vīneret, omni contentione affirmarunt. Is cū hæc audisset, ac videret quæ ex pacto inter se arcana tenuerunt euulgata deduxit eos ad virum illum, & pariete demolito, quia ianuam obstruxerat, intraerunt omnes, mox aduoluti pedibus exposito mandato suo, rogarunt vt ferret suppetias aduersus ariditatem. Ille primum resistere, asserens abesse se a tanta impudentia, nam vt subito factum est peccatum, ita semper ante oculos conseruauit, tandem commemorantes omnia quæ sibi contigerant, persuaserunt vt oraret. Vt primum autem orauit, mutata est siccitas, Quæ gesta sunt cum illo iuvene qui pridem discipulus fuit Ioannis filij Zebedæi, deinde longo tempore ducem egit latronum iterum a sanctis manibus beati senis interceptus, in superiorem virtutem e lustro, e spelunca latronum penetrauit, ipse non ignoras, nosti enim non minus quam ego. Sæpenumero te admirante audiui referre beati vi condescensum, & mansuetudinē & suauitatem illicem, quoniam prior cruentam dexteram exosculatus est, hærens in amplexu adulescentis, & ea via reduxit ad amissam virtutem. Beatus item Paulus sic Onesimon inutilem, transfugam, furem illum, non solum ipse amplexus est de mutatum in melius, sed etiam idoneum putauit, quem poenitentem honore præceptoris dignaretur. Rogo te, inquit, p filio meo quem genui in vinculis meis, Onesimo: quondam tibi inutili, nunc vero mihi & tibi perutili, quem remisi. Tu autem eum, hoc est viscera mea suscipe, quem ego cupiebam apud me retinere, vt p te mihi ministraret in vinculis euangelij, sed absq; tua sententia nihil volui facere, ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed spontaneum. Nam propterea forsitan secessit ad tempus, vt æternum eum reciperes, nō iam vt seruū, sed supra seruū, nempe fratrem dilectum maxime mihi quanto autē magis tibi & in carne & in domino. Si igitur me habes consortem, suscipe illum tanq̃ me. Ad Corinthios scribēs. Ne forte, inquit, vbi venero, lugeam multos, qui ante peccauerint & non poenituerint. Et iterum. Sicut prædixi & prædico, quod si venero denuo, non parcam. Intelligis ne quos lugeat, quibus non parcat? non ijs qui peccauerunt, sed qui semel atq; iterū orantibus vt resipiscerent, refugerunt aures præbere. Siquidem quod ait, prædixi & prædico, vt præsens cum essem, iterum scribo, nihil est aliud q̃ ne timor nos exanimet. Etenim Paulus & si non adest vt olim quādo cum Corinthijs exposulauit at Christus ipse in præsentia manet, qui tum per hūc locutus est. Vbi perdurabim? in peccatis obstinate, non parcat, magnum vulnus infliget, atq; hic interim permittet conscindi flagris. Anteuertamus igitur faciem eius in confessione, effundamus coram eo corda nostra. Peccasti enim ait scriptura, ne superaddas amplius, atq; de prioribus tuis præceris. Et iterum. Iustus est sui accusator ab exordio sermonis. Ne expectem? igitur accusatorem, quin illius partes præcipiamus, eoq; officio iudicem nobis pacatiorem constituemus. Cæterum tu confiteris peccata, teq; tui miseret supra modum, scio equidem satis, verum id nō requiro solum, cupio autem vt te res aliqua iustificet, vt primum te obsequentem præbueris. Quandiu enī lucrosam in termittis confessionē illam nihil est cur te accuses, quoniam nescis in postum de

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI PARAENESIS

peccatis discedere. Nam nemo quicquid perficiet cum alacritate & idonea obseruatione, cui non prius persuasum fuerit, quod ea res sibi commode sit futura. Nunc is qui seminat, postquam messem non expectat post sementem, nunquam metetur? Quis enim proposuit aliam quando frustra laborare & non consequi ex industria fructum? Non aliter qui seminat visiones, lachrymas, & confessionem extra spem alioquin utilissimam, nequit peccatis abstinere, detentus adhuc malo incredulitatis. Sed quemadmodum agricola ille, qui desperato fructuum prouentu segetes deuastantia non arcebit, ita & ille qui seminat per lachrymas confessionem, nihil lucri expectans, ne utique dimouere studebit ea quae resipiscentiā corrumpunt. Corrupti autem poenitentiam, iterum in idem malis instituisse. Nam unus est, ait scriptura, qui extruit, & alter qui demolitur. Quid lucri accedit praeter laborem? Expiatur quis a tactu mortui, & iterum attingit funus, quid emolumenti huic ex laua cro? Haud secus homo qui ieiunat de peccatis scilicet suis, & pergit, eademque denuo committit, quis huius preces exaudiet? Et rursum. Qui diuertit, iquit, a iusticia ad peccatum, eum dominus preparabit in gladium. Et sicut canis ad vomitum reglutiendum redit, fitque odiosus, sic imprudens qui per propriam maliciam ad peccata reflectit, Ne igitur perinde peccatum atque accusator traduxeris, sed tanquam qui debet iustificari per formam poenitentiae, quo pacto animam confitentis assidua cura licebit continere, ne quando ad vitia relabatur? nam vehementer se dānare profiterique peccatorum, commune est, ut sic dixerim, etiam cum infidelibus. Multos a scena tam viros quam mulieres, quam turpitudinem suam perpendunt, sui miseret, at non collimant ad verum scopum, ideoque istud, confessionem nulla ratione noiatim, quia non est cum animae compunctione, neque cum amaritudine lachrymarum, neque cum peccatorum abolitione, quod ea sic enunciant. Verum sunt qui eo nomine ab auditoribus gloriam nimirum elegantia & gratia sermonum aucupantur. Peccata enim non apparent eiusdem molestiae, quando alius quispiam ingerit, & quando ipse audes. Sunt rursum qui nimia desperatione obstupescunt, insensatique redduntur, & bonam existimationem, & sinistram opinionem iuxta ponentes, magna petulantia sua ceu aliena mala proclamant, ceterum caue ne fueris neque de horum, neque de illorum numero. Nolo enim ut proficiscaris a desperatione ad confessionem quin cum alacritate ac fiducia eruta radice desperationis, quantum vales huic diuersum studium ostendas. At quae tandem est radix & mater desperationis? Ignauia inquam imo quam quis haud inepte nominauerit non tantum radicem, sed vicissim illius quoque & parentem & altricem. Quemadmodum in cadauere tabes gignit vermiculos, quae ab ijs iterum augetur, ita est propemodum hoc loci, nam ignauia desperationem parit ab illa mutuo & illa nutricatur, adeoque dum seruant inter se execrabiles vices dandi, accipiendi que confirmantur in potentiam haud mediocrem, alteram itaque rescindens obarcensque, alteram quae consequitur facili opera conficiet. Nunquam enim quin torpescit, in desperationem proruet, neque qui alitur spe bona, aut qui expectationem salutis non abdicat, in socordiam delabitur. Par istud pessimum dissipata, & iugum confringe, hoc est, illam variam, illam grauem cogitationem. Quoniam quidem qui utrumque malum coniunxit, non est unus formae sed multiplicem de se praebet speciem, omnifariamque. Quis autem talis est? Vbi venire solet, ut is qui poenituit, corrigat plurima maximaque facinora, interim autem quia denuo peccat, naturae correctioni non minoris poderis peccatum opponit, quod maxime in desperationem abripit, haud segnus atque hic ab expectatione cadunt, qui simul eadem ut aedificant, demoluntur exhausto frustra tanto labore, necesse est ut illa in mentem habeamus, utque expellamus tantam perniciosam cogitationem. Siquidem virtutis, modo alteram vitiorum lancem adaequante, non ante verterimus, a mole peccatorum quam interius obrepserunt, penitus opprimemus, nihil enim tunc retinebit, quo minus absorbeamur, sin actione boni

p̄muniti fuerimus, ea nos defendet nō aliter atq; thorax firmus, acuta noxiaq; tela
 submouet, quo minus quod solēt, q̄ant p̄ stare, qui his disiectis, oē periculū a corpore
 defendit. Nā q̄ illic abscedit, tā bonis q̄ malis opibus affluēs, habebit aliqd solatiij
 in p̄cena, & diris illis tormentis, qui aut a factis melioribus alienus, tantūq; est prio-
 ribus stipatus, dici nō potest q̄ arctissimę p̄cēę sempiternę cohæreat e vita illic ab-
 mādatus. Nā illic bellū erit malorū operū cū alijs diuersę cōditionis. Si hæc depri-
 munt librā, saluū reddunt non mediocriter autorē suū, & non tantū poterit damnū
 quod vsu malorū operū accreuit, q̄tū eā deorsum rapit prior ordo. Peruersa autem
 opera si exuperāt, abducūt ad ignē gehēę, p̄pterea quod nō sit tātum agmē ope-
 rū virtutis, quod valeat restitisse īpulsu tā violēto. Sermo noster solus hoc nō astru-
 it, verū cōtestantur oīa diuina eloquia, siquidē ait ille. Reddet vnicuiq; secūdū opa
 sua, neq; id in gehēna tantū, inuenies etiā in cœlo discrimina plurima. Māsiones ei
 multę, iquit, sunt apud patrē meū & alia est claritas solis, alia claritas lune. Ecquid
 miraculi est, eum tā curiose illa esse perscrutatum, q̄n stellę quoq; differentiā ad stel-
 lā asseruit? Quare rebus his omnibus perspectis, nunq̄ ab exercitio operū cessem?
 Vbi assurgere ad ordinē solis aut lunę nō datur, ne contēpserimus astrorū cœtū,
 donec tantū virtutis de nobis p̄buerimus, vt liceat incolere cœlū. Si non aurum, si
 nō p̄ciosus lapis, habebimur ad argēti modū pertingentes, adhuc permaneam? in
 fundamēto. Id vnū curę sit, ne ad eā deflectamus materiā, quā ignis cito corripit,
 deinde cū videmus egregia facinora superare captū nostrū, minora perfecisse nihil
 pudeat. Reijcere em̄ parua, vbi magna cōsequi nō vales, extremę est demētię, quā
 oībus modis effugiamus. Quēadmodū em̄ opes corporis accumulānt, quū ama-
 tores illarū ne minimū quidē lucellum negligunt, sic spiritalis diuitię. Num absur-
 dum apparet quod iudex quoq; frigidī poculī mercedē rependit? Atq; nos stolidio-
 res, nisi magna benefacta possimus, minorum curā oēm abijcimus. Minima q̄ nō
 despiciūt, accurato studio vel maxīma perficiet, qui vero illa fastidit, ab his interī ex-
 cidet, quod ne cōtingat, libuit Christo pro illis mercedē amplissimā certo pollicea-
 ri. Quid em̄ facilius q̄ respectum agere eorum q̄ laborāt, de quo tamē magnum vi-
 cissim p̄mīum tribuit. Itaq; vitā sempiternā suscipe, oblectes te dño, & ei sup̄lica
 iterum arripe iugum cōmodum, subeas leue onus, dignum p̄cipio finē sup̄adde.
 Ne despexeris diuitias tātas, q̄ vltro affluunt, quas semel vniuersas amittes, vbi per-
 feueraueris exasperando deum p̄ ea q̄ nunc facis. Vbi obstruxeris cānales añq̄ mul-
 tum dāni datū, autē añq̄ alluuiū aquarum exulta arua corruerit, recuperare po-
 teris ab initio cuncta q̄ perierant, adiecto etiā illis nō exiguo scenore. Quęq; dem-
 cumrite perpēderis, excutias obsecro lutum & sordes, a terra vbi iaces resurgas, &
 formidabilis eris aduersario, qui te ceu nunq̄ resurrecturum prostrauit, postq̄ vide-
 rit manus te mouentē cōtra. Inexpectato vulnere percussus, segnior erit ad īsidias
 denuo ponēdas, ipse autē tutior factus, nō āplius accipies tā acerbā plagā. Si alio-
 rum calamitates idoneę sunt vt nos erudiant, q̄to potentius quas ipsi exhausimus
 erudiant? Videor mihi p̄peditē visurus istud in tuo capite, & iterum ex libramine di-
 uino te clariorē, pulchrioremve euasurum, tantāq; pręstaturum virtutē, vt alijs il-
 lic anteferrī queas, modo ne desperes neq; recidas. Hęc em̄ ad iudiciū profici-
 unt, sic mihi quidē vsus est. Postq̄ aliquid vel per alios intellīgo, non cesso quod mi-
 hi cōducat eligere, qua in re si probe auscultas, nihil erit loci reliquis medicamētis.

DIVI IOHANNIS CHRYSOSTOMI IN HOC APO
STOLI DICTVM, VTINAM TOLERASSETIS
PAVLVLVM QVIDDAM INSIPIENTIAE
MEAE, HOMILIA. V. FABRITIO
CAPITONE INTER
PRETE.

Quoniam meis equidem amo sanctos, maxime vero sanctum Paulum, vas electionis, tubam coelestem, sponsae Christi ducem ac pronubum. Id quod propterea dixi, & amorem in medium produxi, ut vos ille sacramenti amoris participes facerem. Quandoquidem externo amore succumbentes, fateri palam proprie dispudet, tamquam deterritos tum sui pudore, tum audientium periculo. Atque hunc nostrum amantes, nunquam tacent, quia sibi atque auditoribus iuxta profunt, tam honesta professione. Nam amor ille vitio datur, hic laudi. Ille morbus animi probris obiectus, hic animae laetitia est & exultatio, mundusque indicibilis, ille bellum in amantium cogitationem inuehit, hic bello, si quod fuerit eiectione, pacem copiosam substituit. Ex amore quidem vulgari, non modo nihil accrescit emolumentum, sed ingentem quoque rei familiaris iacturam facit, inanem sumptum, viteque internitionem, adeoque aedium e fundo subuersionem. Ex honesto autem, qui spectat animorum decorem, multae opes bonorum operum, magnaue virtutum suppellex existit. Praeterea bonam corporis formam adamantes, inhiatesque ad splendorem faciei, turpes sunt & inelegantis formae, neque ad mutandam deformitatem quicquam ex concupiscentia lucrantur, quin semper in peiorem abiectioremque oris habitum abeunt. Ceterum in hoc amore penitus est contrarium, quicumque amat animam sanctam, formosam, claram, pulchramque, etiam si ipse est turpis ingratiue aspectus, immo si omnium foedissimus, modo perduret in amore sanctorum, continuo talis erit, qualis est quem amat. Etenim diuinae id benignitatis argumentum est, quod corpus deforme & mutilum nequeat emendari, anima vero turpis & manca, in pristinam lucem & decorem facile reformatur. Nam ex bonitate vultus nihil emolumentum, ex pulchritudine autem animae, tanta licet bona lucrari, quanta congrue possidet, qui deum habet amatorem. Audi enim, inquit, filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populi tui, & domus patris tui, & concupiscet rex pulchritudinem tuam. Pulchritudinem hic eam dicit, quae est secundum animam, cuiusmodi virtute & pietate contingit. Qua de causa, cum tantum sit lucrum sanctorum amatoribus opere precium facimus, si communi amore amplectamur sanctum tam eximium, idque cupidissime. Nam si animam nostram amor ille, vel semel subiiciens, in ea lucidam excitauerit flammam, quicquid senticosum, quicquid saxosum, & asperum & insensatum offendit, in cogitatione nostra totum exponit, aut certe promitigat, & animam nostram in decliuem fundum, laetumque aruum purgat, aptamque reddit diuino semini suscipiendo. Et nemo dicat, quod nunc, neque ad sit Paulus, neque oculis nostris videatur, & quonam modo contingere queat, ut id quod nunquam vidimus, amemus. Nihil enim hoc est impedimenti, Quando & absentem amplectimur, & inuisum diligimus, potissimum cuius virtutis agnoscimus argumenta, tam magna tamque egregia, in omnibus ubique terrarum ecclesiis. Nempe impietatem dissipatam, malam vitam in meliorem versam, errantes in viam reductos, intemperantium sacra ut Bacchanalia, & id genus, explosa, abdicata te-

IN DICTVM APOSTOLIVTINAM TOLERAS. FO. XCI.

pla, obmutescētes dæmones. Vniuersa hæc tā admirāda lingue Paulinæ potentia inspirata grā dei cōfecit, claramq; flammā pietatis ubiq; gentiū accēdit, Cū qbus dotibus & sanctas huius epistolas habemus, q̄ nobis characterē beatę animæ diligenter insculpunt, quemadmodū ergo cum Paulo in præsētia constituto differe-
re animus esset, sic cum alacritate nos obsequētes eius literis præbeamus, quæ intus dicta sunt explicemus. Discamus quidnam sit, quod exclamauit hodie dicens. Vt nam tolerassetis parū quiddam insipientiæ meæ, quin me sustinuistis, æmulor enim vos dei æmulatione. Quid ais Paule? qui discipulis legem præscribens, in sapientia, inquis ambulate, erga extraneos, Qui dicis, sermo vester semper in gratia sit sale cōditus, vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuiq; respondere, qui precatis omnibus vt sapientia spiritali adimpleantur, ipse exclamas, vtinam tolerassetis paululū quiddam insipientiæ meæ. Nū satis tibi dixisse fuit, aliquod insipientiæ meæ, verbum? ad discipulos etiam illud exponis neque ad discipulos tantū exponis, immo omnibus hominibus. quotquot cum illis fuerunt, per epistolam notum facis. Animaduerte quam non oporteat, quæ dicuntur simpliciter percurrere, sed vnū quodlibet accurate disquirere. Illud enim quum legitur simpliciter, offendit auditores, peruestigatū vero eximiā aperit Pauli sapientiā, admirandā prudētiā, curā indicibilē. At quid tādē. i. qd̄ dicitur? Pseudapostoli frequētes apud Corinthios agebāt. Qui p̄ conio Christi deprauato etiā accusati Pauli opiniōē eruere, q̄ de ipso discipuli cōceperant, ceu p̄ cuniculos tentarunt, eūq; p̄ ironiā falso, dictis arrodetes supbię detulerunt, aduersus illos bona pars, vt videtur, epistolę pertinet. Quemadmodum quum dicit, non sumus sicut reliqui, venditantes verbū dei, & rursus dicens, sic me seruari, ne cui essem onerosus, & addit consiliū semper fuisse, vt hanc legem im-
motam seruet. Nam est veritas, inquit, in me Christi, quod hæc mea gloriatio nō interrumpetur in me, in regionibus Achiaæ, quādo reddit causam, sceleratos istos ta-
cite notat, sic dicēs. Quapropter, An quod nō diligā vos? Deus nouit. Verū quod facio idem & faciā, vt amputem occasiōē ijs, qui cupiunt occasiōē, Et antea discipulos cohortatur, ne cōmittant, vt eis necessario potentiā suam declaret, dicens Rogo autem vos, ne præsens audeā ea fidutiā, qua existimor audax fuisse in quos-
dam, qui putant nos, veluti secundum carnē ambulare. Nā sic illi maledici, de quibus hæc dicit, omnia rememorabāt per ironiā eum acerbius vellicantes, Quod vi-
delicet epistolę Pauli magnū præ se ferant tumorem, & verborū arrogantiam, Ipse vero, nihili sit, exiguus, abiectus. Postea quā igitur hoc loco traducitur, quasi in nul-
lo sit numero, quasiq; indignus sit de quo ratio habeatur, sicut iterū explicans Pseu-
dapostolis. Num illud inquit peccaui, quod me ipsum humiliarim, vt vos exultarē? Et istud obiectum crimen diluens. Quales inquit sumus sermone per epistolas, cū
absumus, tales sumus & cum adsumus facto. Quando itaq; multi fuerant apud illos
Pseudapostoli, quos & operarios dolosos nominat, sic dicens. Siquidē istiusmodi
pseudapostoli, operarij dolosi sunt, sumpta persona Apostolorum Christi. Atq;
haud mirū, quādo quidem ipse satanas transformatur in angelū lucis. Non magnū
est igitur si & ministri illius, personā in se transferūt, quasi sint ministri iustitię. Qua-
de causa, quū isti cōtumelias ifinitas i hūc dicūt dānoq; afficiūt discipulos quo ppe-
rā p̄suasi min⁹ idoneā de eo existimationē h̄re queāt, dei ceps necesse habet i magnā
ficā, tñ verā laudū suarū recordationē descendere. Neq; ei cōsultū fuit i reliquū tps
tacuisse. Ceterū q̄ pugnas suas nobis erat rememoratur⁹, & reuelatiōes quas vidit
& labores quos ptulit, oñsuros oib⁹, q̄ iuit⁹, q̄ue coact⁹ id faciat, q̄q̄ necessitatē vidit
ieuitabilē, tñ insipientie qddā vocat, sic dicēs. Vtinā tollerassetis qddā insipientię meę.

Facturus inquit sum re abiurdā & stultā, me ipse celebrabo & extollā, Verum ego prædicationis huiusmodi proprie causa non sum, sed illi potius, qui eo in me detruserunt, propterea vos adhortor, pferratis me illis causā redētē. Nū pspicue vides prudētiā Pauli? Etenī dicēs, Vtinā tolerassetis paululū qddā īsīpiētīę meę, quīmo sustinete me, nā zelotipus sū erga vos dei zelo, nō cōtinuo prexit ad narratiōem laudū, sed iterū iterū iterū ferit verba qdā, & in hūc ppe modū dicit. Iterū dico ne qsmē putet īsīpiētē, alioq & vt īsīpiētē accipite me. At ne sic qdem attigīt narrationem, sed iterū dicit, Quod dico nō dico scđm dñm, sed velut ī īsīpiētia, in hoc argumento gloriatiōs. Sed ne tū qdem audet īgredi, tot verbis ceu ī præsidiū premīssis. Quī iterū reposit⁹ preludit & dicit. Quādoqđē multī gloriāt scđm carnē, & ego gloriabor, libēter em̄ suffertis īsīpiētes, cū sitis sapiētes. Mox iterū recusat & cōtat, paucisq; īterpositis addit. Sed ī quocūq; audet aliquis, in īsīpiētia loquor. audeo & ego, cū demū latīssima excusatiōe pmitigatio neq; pāudita tētauit aggredi laudū suę enarrationē. Et quēadmodū equ⁹ p̄cipitiū, ali-quod, p̄ruptūq; cliuū trāsitur⁹ se colligit, q̄si hūc vno saltu exuperaturus foret, verū p fundū despiciēs hiatū subiacere, obstupescit metu, cōtrahiturq; deinde quū sentit eq̄tem vehemētius vrgerē, rurū aggredit, idemq; qđ ātea pfert, necessitatem & vī idicās, subsistit aliquādiu, hīnnitū mullitās, sup̄ orā foueā, resūpto tandem animo se vltro fidenter adigit. Sic & beatus Paul⁹ velut ī se datur⁹ in p̄ceps, ī laudū suarū recitationē, semel atq; iterū, ac tertio & subīde sepius retrocedit, sic dicēs. Vtinā tolerassetis paululū qddā īsīpiētīę meę. Et rurū. Ne quis me putet īsīpiētē esse, alioq & vt īsīpiētē accipite me. Et qđ dico, nō dico scđm dñm, sed velut īsīpiētia, in hoc argumēto gloriatiōs. Et rurū, Quāquidē multī gloriāt scđm carnē, & ego gloriabor, libēter em̄ suffertis īsīpiētes, cū sitis sapiētes. Et rurū In quocūq; audet aliquis, in īsīpiētia loquor, audeo & ego, Et quū se milies īsīpiētē nominasset & stultū, vix tandem audet in ppriās laudes descēdere. Hebrei sunt, & ego. Israelite sunt & ego. Gemen Abraę sunt & ego. Ministri Christi sunt & ego. At nōdum sibi excidit, sed iterum premollit hoc pacto. Delirans, inquit loquor plus ego. Neque hic desinit, nam absoluto laudum suarū cathalogo, factus sū, inquit, īsīpiēs gloriādo, vos me cogitis. Ecqđ nō dixit, Pseudapostoli me cogerūt, sed, vos me cogitis? Quonīā illorū inquit, rationē non habui. Vīa ferme fuerūt sana & sobria, nisi fuissetis auersi, nisi retulissetis pedē. Quod si nos semp maledictis īpetissent, illorū virulentia nīhī nobis accreuisset detrimenti. Verū quia cognouī dissipatū esse ouile, discipulosque deficere, experiunde rei, & arduę & perquam molestę animum īsumpsi, adeoque coactus sum desipere, mea recensendo encomia, propter vos vestrāque salutē. Ea sanctis conluetudo quod perperā fecerunt, repandunt quotidie, deplorant, omnibusque ob oculos ponūt. Quod autem ingenuum & eximium, abscondunt, & abluione transmittunt. Talis est hic sanctus noster, peccata sua vel nemine īpellente perpetuo versat, excantatque. Siquidem aliquando dicit, Christus Iesus venit in hunc mundum, vt seruaret peccatores, quorum primus ego sum. Aliquando vero gratiam habeo in eo, qui me confortat Christo, quod fidelem me arbitrat⁹ est, ponendo in ministerium. Itē prius fui contumeliosus persecutor & iniurius, sed commiserationem sum consecutus, qā ignorans feci, in īfidelitate. Et rurū, Postremo omnium, tanquam putamento apparuit, & Ego enim sū minimus Apostolorū, qui nō sum idoneus nominari apostolus, quādoquidem sum ecclesiam persecutus. Et rurū. Mihī minimo omnium sanctorum data est hęc gratia. Non apostolorum tantum, sed generatim omnium fidelium, postremum se asserit, ita dicens. Mihī minimo omnium sanctorum data est gratia hęc. Neq; se dignum dicit gratia qua est seruatus, Christus inquit Iesus in mundum venit, vt peccatores saluos faceret, quorum primus sum ego, Animaduerte quam causam salutis acceptę reddit. Nam dicit, ideo misericordiam sum adeptus, vt in me primo osten-

IN HOC DICTVM APOSTO, VT IN AM TOLLERAS, FO. XCII.

deret Iesus Christus omnem longanimitatem, ad exprimendum exemplar, ijs qui credituri essent in se, in vitam æternam. Nullo pacto suam asserit dignitatem & meritum, ne vllus peccator in malitia, quantumlibet confirmatus, deinceps animum abiciat, etiã si bellum Christo fecit. Quando Paulum videt postremum omnium, quo posterior nō erat alius quisquam, qui in acie deo restitit, libere seruatum, quandoquidem Christus dicit. Quoniam vas electionis mihi est iste, vt portet nomē meum coram gētibus & regibus. Ille vero, ne tantulum quidē ex tantis pconijs intumuit, se miserum ptinaciter contendit. Post tantam gratiam, post tam eximia virtutis opera, post pclaram dicēdi libertatem, primum se peccatorē nominat. Et ppterea se affirmat misericordiam consecutū ne quicquid neque in extremam malitiã delapsus desperare queat, modo rē ipectet, & in hūc exhibitam clemētiā. Itaque pter necessitatē excantat quotidie in omnibus epistolis, se notatione atra describens, palamque faciēs, non solum eius etatis hominibus, sed & omnibus posteris, Præconia vel vrgēte necessitate grauatur, vel potius refugit enarrare. Nā se penumero eam reminiscētiā nominat, atque admirandam diuinamque illam reuelationem, multo tempore subticuit, quam non paulo ante, neque anno altero, aut tertio, aut decimo, sed aliquanto superioribus vidit, Quam ob rem nunc tempus nominatim apponit, sic dicens, Scio hominē ante annos. xiiij. raptum usque in tertium coelum, vt tu discas, quod ne tum quidem dixisset, nisi multam vidisset necessitatē imminere, Nam si animo idisset p prias aliquando pdicare laudes, factam visionē tam obstupēdam continuo pdidisset. aut primo, aut secundo, aut tertio anno, Modo ad annum quartumdecimum tacito suppressit, Neque cuique aperuit præterquam vnīs Corinthijs, & tum potissimum, quando falsos, mendacesque Apostolos suboriri vidit, nimirum vt ostenderet, ne tū quidē fuisse animum dicēdi, si non obseruasset luem illam pessimam in discipulos grassari, At nos non itē. contraria ratione prorsus nitimur. Ne vnus quidē diei qua peccauimus, teneamus memoriā. Imo referentibus indignamur, grauiterque succensemus, & perque molestē suscipimus, conuictij loco ducimus, mille contumelijs retaliāmur. Cæterum si quid bene fecimus, quantulumcunque fuerit, latissime psequimur, recensentibus illud habemus gratiam, eos putamus amicos nobis. Sed & Christus diuersum præcepit, benefactorum obliuionem, memoriā peccatorum. Quod nobis clarum effecit in hoc quod discipulos adhortatur dicens. Quando omnia feceritis, dicite inutiles seruisumus, & in parabola pharisæi, cui publicanum pposuit. Quēadmodum enim illum delictorum memoriā iustificauit, ita hunc memoriā suorum operum destruxit. Quarum rerum deus Iudæos admonet, sic dicens. Ego sum is qui extinguit iniquitates tuas, & non meminero, tu vero memineris. Talis erat apostolis consuetudo, talis pphetis atque iustis omnibus, quapropter Dauid peccati sui perpetuo meminit, virtutis nunquam, nisi compulsus necessitate. Quando barbaricum bellum Iudæam vexabat, omniaque periculis plena videbantur, cū esset adhuc iuuenis, & rei bellicæ imperitus omnis ouibus in exercitum pfectus, omnes animo deiectos conspexit, obstupefactosque metu ac tremētes. Nihil quod est humane fragilitatis p sensit, neque formidulosum reddidit suæ humilitatis cognitio, quum fide omnibus quæ videtur exuperatis, ad regē coelorum suspiciēs, multā aīo alacritatē cōcepit, nō solo milites, sed & fratres accessit, seque eos ex p sēte periculo, pmissit in securitatē vindicaturū. Cūque fratres quæ dictū erat risissent, vt qui deū a quo iniūctus fuit, ac generosum animū ignorabāt, adeo redūdantē cœlesti philosophia, illis omnis ad alios diuertit, Tā dē ad regē pductus, quē pre timore ppe mortuū iuenit, picipio illū solat cōsiliū. atque aīo reddit, sic dicēs, Ne cōcidat cor dñi mei intra iē, quia seruus tuus abibit expugnaturus istū. Rex vero, cū nō fidē hñet tātis pollicitis, abire iqt nō poteris, admodū puer es, & ille vir bellicosus, & p oēm vitā exercit⁹, dñi iācipiti cōstitut⁹, necesse habuit recēdere sua pconia

Mij

IOANNIS CHYRSOSTOMI HOMILIA

Quam autē inuitus id fecerit, ex prioribus apparet. Nam de præclare a se gestis ne tantillū quidē narrauit, neq; fratrib⁹, neq; militib⁹ neq; regi ipsi, qđ eū non adhibentē fidē promissis ipsius vidit, tum angustia pressum, tum negantem facultatem cū illo congregandi. Quid enim præterea faciundum fuit, tacende ne virtutes? At nequaquā ei cōcredita fuisset belli summa, neque defensio periculi iam tum imminētis obtigisset. Quae de causa quatenus oportuit, obtexit silentium, inuitante autem ac efflagitante temporis ratione ad dicendum, consilium diuersum iniit, dixitq; ad regem. Pastor eram seruus tuus in ouili patris, & quando venit leo, aut vrsus, & rapuit ouē ex grege, a tergo aggressum perterrefeci, corripui p̄dam ex ore, & comprehendi guttur, & interfeci eum, & leonem & vrsū percussit seruus tuus, & erit alienigena iste, & incircuncisus sicut vnum ex illis. Num vides quo pacto declarauit, quam gratia laudes pprias percensuerit? Tum sane rex in reliquum tēpus assumpta fidutiā, iussit vt abiret, atq; abiuit, & in acie victor euasit. Quod si laudes suas refugisset pferre, neutiquam eum rex ad singulare certamē idoneum putasset, & parum idoneum existimato in aciem descendere, qui dimisisset? Cæterum eo non dimisso, p̄clarum facinus fuisset impeditum, quo impedito, neq; dei gloria tum illustrata fuisset, neq; ciuitas euitasset incumbēs periculum. Ergo ne tot absurda committantur, neue tanta ministerij magnitudo secludatur, necesse fuit ipsi Dauid suas referre laudes. Quemadmodum enim tacere nouit, quando nulla vrgebat necessitas, ita & dicere nouit, quum instare multam vim ppendit. At ne in hoc tantum, sed in altero etiam, nempe Samuele, videre licet modestiæ rationem. Etenim ille tot annos præfectus populo Iudaico, iuxta id quod deus tum disposuerat, nihil tamē vnquam de se eximium prædicauit, tametsi vberissimam si amasset, gloriæ materiam habuit, vt pote laudabilem a puero educationem, sanctam in templo conuersationem, & amplissimam ab incunabilis pphetiā. Ad hæc tot bella, victoriā toties nactam, non tam armis quam beneuolentiā & fauore dei. Nihil horum superioribus annis, vt de se confiteretur, imperauit vrsus. Cæterum, vbi abdicatam rempub. alteri curandam cedere parabat, tum inuitauit occasio ad laudes suas late recitandas. Itaq; coacta populi totius concione, p̄sentæ. Saul, in hunc ferme modum locutus est. Ecce vocem vestram audiui, & constitui regem super vos, & senui, & ecce ego conuersatus sum coram vobis ex adolescentiā mea vsq; in hunc diē iudicati estis a me coram domino, & coram Christo eius. Cuius vitulum accepi? aut cuius asinum accepi? quem vestrum imperio depressi? cui vestrum vim feci? aut ex cuius manibus corripui hostiam, aut calceum, & abscondi oculos meos ab ipso? Dicite aduersum me, & reddam vobis. Aduerte quanta necessitas, huiusmodi dicendi. Magna nimirum & vehemens. Quandoquidem daturus erat illis principem Saul. In suam ipsius excusationem docere hunc intendens, quo nam pacto imperium sit gerendum, & quam vigilanter curioseq; p̄subditis excubandum. eos qui nuper admodum, ipsum iudicem recusarunt, philosophiæ suæ testes facit. Neque tamen eo tempore quo p̄fuit magistratus, quoue ipsius dicto audierunt, ne cui videatur ceu t̄midi metuq; perterriti, quæ non fuerunt, affirmasse testimonio. Verum præfectura, iam tum præterita, mutataque in successorem prouincia gubernandi, vbi in reliquum tēpus nihil periculi manebat accusatorem, tum demum apud eos iustitiā suam contestatur. Alius forte iniuriæ memor, quam a Iudeis accepiisset, neutiquam exoptaret post se principem mansuetum exoriri ac moderatum. Idq; non omnino p̄pter memoriam iniuriæ, sed vt ipse queat amplius cōmendari. Siquidē grauis iste morbus magistratibus infestus est, vt post se administratiōnē rerum suscepturos puerfos esse, ac sceleratos p̄centur. Nā qui sunt generosi magni q̄ animi, in clariore splendorē se existimant euasuros, quā eiusmodi non fuerūt, qui in principatu sequuntur. Qui tātū vmbre sunt, corruptiq; moris, arbitratur malitiā successoris,

ipsis in prætextum flagitiorum fore. Atqui non sic beatus ille Samuel orauit expetiuit que votis summam rerum in eximium quendam traducere. Vsq; adeo affectu charitatis tenebatur, vsq; adeo mundus fuit & alienus ab inuidia, longeque semotus a vanitate & opinione sui. Quia salutem hominum duntaxat spectauit, illis gubernatorem ad sui expressit imitationem, in ea oratione qua de gestis suis rationem dedit. Nam cum ingratus sciret odiosusque regem adhortari, qui omnia coram erat auditurus, atque illi ceu formam prescribere reipublice, quam scilicet mansuetus esse debeat, quam moderatus, quam procul a numerum corruptione, ut nemini vim inferat, ut nemini sit iniustus, neque diuitijs congerendis studeat, Rursum tacendo cunctus populus in prædā traditus fuisset, prætextu excusationis, vtrumque periculum declinauit. Illum docuit cuiusmodi gubernatorem esse conueniat, simulque vitauit odium doctrinae. Siquidem videtur circa res suas occupatus, instruit tamē & prescribit, quanto studio, quauē via, subditorum commodis aduigilare par sit. Tu interim expēde, quam accurate seipsum purum declarat ab omni delicto. Non enim dicit, neque agrum alicui ex vobis, neque argentum abstulit, sed quod omnium vilissimum est dicit, nempe ne calceum quidem. Mox alteram ipsius eximiamque nobis virtutem aperit, plerique enim principes, dum furto plebem expilat mansueti sunt, & moderati, & suaues, non ex animo, sed propter necessitatem conscientie, adempta eis perfurtum dicendi libertate. Si muneribus accipiendis abstinere, onerosi grauesque sunt, quamquam non ex animo abstinere. Eo namque ingenio existimationem captat, quasi ex proposito sint puri. Adeoque in vnum pariter vtrumque se penumero confluit & quod facillime, ut idem sit ex equo seu atque furax. Sanctus ille cōtēdit se ab obus his malis eminere, non minus ab industria compilatae plebis, quam ab ira remotissimus, cum dicit, Cuius vitulum superbi, nec desinit qui mox subiungit, Aut quem ex vobis potentia suppressi, aut in vincula perpetua conieci, hoc est afflictionibus extinxit. Quod autem dicit, huiusmodi quiddam est, nemo illud aduersum me dicere poterit, cum nihil penitus accepi. Quando vero nihil accepi, consequens esset, me fuisse intolerabilem, difficilem, atrocem, ac inhumanum, eoque subnectit, aut quem ex vobis imperio depressi. At quod illi responderunt, non oppressisti nos, neque vinculis intruisti, neque vnum ex manibus nostris quicquam acceperisti, & quo discas, quod regem illorum instructurus, illa sit prefactus subiecit, testis dominus, & testis vnctus eius, quinimo vobis idem est manifestum. Atque ostendit, quam iucunda testificatio illum enim teste noiauit, quod arcana cogitationum perspexit, quod est, mundae conscientie probamur, quod nō, prorsus neque sanus, quod mentem excidit, teste deum euocat, nisi omnibus modis sibi confidat. Testificatibus itaque illis de his quae modo narrauerat, aliam virtutem ingerit, veterum memoriam refricat, & eorum quae gesta sunt apud Aegyptum, praefecturae dei, ac bellorum quae secuta sunt. Rememorat pugnam sub se pugnatam, insperatamque victoriam. Deducit quomodo saepenumero propter peccata traditi sunt hostibus, iuocatoque deo ab eis rursus liberati. Veteribus noua committens. Misit inquit, dominus Ieroboam, & Barach, Iephthae, ipsumque Samuelē, & eripuit vos circumundique ex manu inimicorum vestrorum, magnaque fiducia domos vestras incoluistis. Nunc vides quemadmodum est consuetudo sanctis, propria bene facta pertinaciter cōtegere, nisi dum ad explanandum necessitas imperiosior impellit. Ideoque Paulus huc spectans ut quod accurate didicerat, quam molestum odiosumque sit, aut dire de se magnificenter loquente, dixit, Vtinam tolerassetis me in insipientie paululum quiddam. Neque ait, vtinam tolerassetis insipientiam meam, sed paululum quiddam. Quandoquidem necessitas non fuit, ut se largius profunderet in encomiorum suorum narrationem. Breuius ea peruolauit, idque propter illos, & ipsorum salutem. Quemadmodum enim suis recitare virtutes extremae videtur dementiae, si nulla superest necessitas, ita necessitate violenter incumbente, propellenteque proditio est, ea tacere quae quis studiose perfecit. At Paulus presentem considerans necessitatem, adhuc subcon-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO

tatur, insipientię negotium nominat. Quo tudiscas eius prudentiā, sapientiā, & securissimam cautionem. Nam cum dicit, quod loquor, non loquor secundum dominū adnectit, argumento gloriationis. Ne putes inquit, ista me generatim differere, Ita; q; in hoc eū laudo maxime, & admiror, pronuncioq; sapientissimū, quod rem stultam existimauit sese predicare, & extollere, quod si ille, quū necessitatē adesse videt, appellauit hoc insipientiā, qua venia, qua excusatione digni sunt, qui de se præter necessitatem eximia iactant, aut alios, vt ipsos apud auditores efferant iniungūt. Ergo cum illa cognoscimus, quæ dicta sunt, nō tantū verbis cōmēdemus, sed imitemur, & assequi cōtendamus, oblitī virtutū, tenacem vitiorū memoriā foueamus, quo mediocribus cōsentire possimus, in futurū protendere, brabion apprehendere supernæ vocationis. Quod omnibus nobis obueniat ex charitate, & benignitate domini nostri Iesu Christi, cui simul atq; patri & sancto spiritui sit gloria, potētia, honor, nunc & semper, & in secula seculorum Amen.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO DE ELEMOSYNA ET COLLATIONE IN SANCTOS, EX PRIORE PAULI AD CORINTHI

osepistola. Ioanne Oecolam

padio interprete.

XVRREXI HODIE fūcturus apud nos, legatione quadā iusta vtīli, ac honesta, nō alterius cuiuspiā quam pauperū nomine, qui vestram hāc inhabitāt ciuitatē. Hi mihi hāc prouinciā iniūxerūt, nō sermonibus, nec cōmunis cōsiliij suffragijs & sentētia, sed miserabilibus, acerbissimisq; suis ipectaculis. Nā cū ad vestrū hunc conuētū festinans, per forum & angiportus transirē, videremq; id medijs bliujs, iacere multos, quorū alijs absctē manus, alijs ex oculatī, alijs vlceribus pleni, & incurabiles, ac protēdētes eas partes, quas vt pote tabidas, potissimū necessariū erat contegerēt, extremæ inhumanitatis esse duxi, si apud charitatē vestrā de his nō disfererē, maximā, q; alioquin ex his quæ dicta sunt, oportunitate quadā ad hoc compellor. Et semper quidē cōuenit, de eleemosyna cōcionari, quando quidē & nobis apud dominū, multa semper opus est misericordia. Nunc vero, per hoc tēpus, multo magis necessariū, quū tantū sit frigus. Enimvero æstate, tēporis cōmoditas, multum solatur pauperes. Extra eū periculū sunt, si nudī ābulēt, cū solis radij pro amictu sint, securūq; in nudo pauimēto dormire, noctesq; sub dīo agere, neq; adeo calciāmētis indigēt, vel potu vini, vel alimētis largioribus, cōtenti eū sunt aquarū fontibus, tumultuariāq; illis mēsam viliorib⁹ olusculis ac paucis leguminib⁹, ipsa anni pars instruit. Ad quæ accedit & alia nō minor cōmoditas, Nā q; domos extruūt, q; terrā fodiūt, & q; mare nauigāt, illorū ministerio plurimū egēt. Quēadmodū eū locupletes puētus habēt ex domib⁹, agris, & possessiōib⁹, ita pauperes ex manib⁹ & corpore, & nō aliūde, ac ppter ea pstatē, est qd⁹ eos soletur, hyeme vero vnde q; varijs modis affligūt & vexāt. Duo autē i primis eis molesta sunt, Intra, viscera deuastat fames extra, carnē cōficit frigus, Præterea āpliore idigēt alimēto, & dēsiore vestitu, isf & tecto, & strato, & calciāmētis, atq; multis alijs. Et qd⁹ oib⁹ ē grauius, opādī cōmoditatē tps negat, Ea ppter quā plurib⁹ hnt op⁹, & nō ē laboradī facultas, neine miseris vel mercedē pstatē vel op⁹ iūgēte, nos saltē man⁹ porrigam⁹, nō iā mercedē, sed eleemosynā daturas, Assistat aut nobis fidel⁹ i hac legatiōe collega Paul⁹, paupū & i egestate viuētū pfectus & pcurator, mirē singularisq; vigilatiē ac cure, Vnde apd⁹ Prim discipulis, paupū curā nō diuisit, sed vt dicit, Dextras dederūt

mihi & Barnabę societatis, vt nos ingētes, ipī in circuncisionē apostolatu fungeremur. Iniunxerunt solum, vt pauperum essemus memores id quod facere curauī. De qua re subinde sermonem in epistolis suis inculeat, & nec vnā inuenies, qua de ea non admonēat. Sciebat enim, sciebat quanti momenti res sit, & ppter ea tanquam edificio admirabile fastigium super imponens, hanc doctrinam, consilijs & admonitionibus suis adiungit. Atq; id ipsum hoc quoq; loco facit. Nam postea quam de resurrectione disputauit, deq; alijs omnibus disposuit, in hunc tandem de misericordia sermonem definit, sic dicens De collatione autem in sanctos, sicut ordinauit ecclesijs Galatię, sic & vos facite. In vna sabbatorum vnusquisq; vestrum. Animo aduerte sensum & ingenium apostoli, quam tēpestiue hanc admonitionem accedit. Cum enim meminit futuri iudicij, terribilisq; illi sedis, & glorię qua vestiendi sumus, modo recte viuamus. & immortalis vitę, tū de hoc reliquum sermonem infert, vt auditor spe bona refocillatus, facilius sit ac benignior, atq; ita maiori ipsum alacritate suscipiat, vt pote adhuc iudicij terrore contremiscens, & repositorum animę bonorum expectatione gestiens. Etenim quisquis de resurrectione philosophatur, & ad futuram vitam se totum confert, nihil aestimabit pręsentia, neq; diuitias, neq; abundantiam, neq; aurum neq; argentum, neq; sumptuosas vestes, neq; delicias, neq; mense luxum, neq; aliquid tale. Et qui hęc nihil faciunt, haud difficile pauperum suscipiant curam. Et hac de causa admonitionem hanc apte sermoni de resurrectione subiunxit. Primum autem non dicit, de collatione in pauperes, neq; in mendicos, sed in sanctos, vt erudiret auditores, etiā pauperes si pie viuant admiratione dignos, & diuites si virtutem despiciant esse contemptibiles. Ecce rex prophanus vocatur & iniquus, quia inimicus erat deo, & pauperes sancti, quia mansuetierant ac moderati. Neronem mysterium iniquitatis vocat, dicens. Mysterium enim nunc agit iniquitatis. Pauperes vero quibus nec alimenta erant, & qui mendicato alebantur victu, sanctos appellat. Interim & occulte docet, ne efferantur animo, neq; ob hoc mandatum extollantur, quasi alijs vt vilioribus, despectionibusq; pręstent & antecellant, sed sciāt, sibi quibus certo per suadeant, summum esse honorem, quod datum sit eis, vt illorum afflictionibus communificent. Iam dignum est, vt & illud perscrutemur. Quinam illi sunt Sancti. Neq; enim hic duntaxat mentionem ipsorum facit, sed & alibi, sic dicens. Nunc autem proficiscor, Hierusalem ministrans sanctis, & Lucas in actis apostolorum, memor istorum sanctorum ait, Cæterum discipulorum vnusquisq; vt abundabat, ita & decreuit, vt mittat ad pauperes sanctorum in Hierusalem. Et iterum, quod & antea dicebam, ait, Tantum, vt pauperum memores essemus, in quo & diligens fui, vt hoc ipsum facerem. Quasi diceret. Postquam separati sum ego in gentes, ille in Iudeos, in hoc communi sententiā cōuenimus, ne quantum ad pauperes attinet, se iungeremur. Nam quando prædicabant, Petrus quidem Iudæis. Paulus vero gentibus prædicabat, quando autem pauperum agebant curam, tunc non sic agebant, vt Petro tantum cura esset Iudeorum pauperum & Paulo, tantum gentilium. Sed procurabat Paulus etiā, rem pauperum Iudæorum. Et propter hoc dicebat. Tantum, vt pauperum memores essemus, in quo & diligens fui, vt hoc ipsum facerem. Quisigitur sunt illi, de quibus hic disputatur & in epistola ad Romanos, insuper & in epistola ad Galatas, pro quibus & apud Macedones intercedit Iudei pauperes erant, qui & Hierosolymis degebant. Sed qua de causa tantam illorum habet curam? An non in singulis ciuitatibus erant inopes & mendici? Cur ad illos potissimum mittit, & pro eis oēs orat. Sane nō hoc egit temere, neq; vt acceptor psonarū, sed ob magnā utilitatē. Proinde opere p̄ciū fuerit, sermonē illū aliquāto supius repetere. Eniū uero vt Iudeorū res corruerūt, & cōfirmata ē vox eorū, q̄ dū crucifigerēt Iesū clamabāt

IOANNIS CHYRSOSTOMI SERMO

Non habemus regē, nisi Cæsarem, ipsi Romanorū principatui subiecti, neq; suis vtantea viuebant legibus, neq; per oīa serui erant, vt nunc, sed in ordine cōmilitonū & sociorum habebantur, sicut tamē, vt ipsi tributa penderēt regibus suis, & magistratus ab eis acciperent. In plerisq; tamē & pprias seruabāt leges, & iuxta patrū pscripta animaduertebant in eos qui apud illos peccarēt. Nam tributū eos Romanis dedisse hinc liquet, quia tentantes Iesum rogabant, si liceret dare censum cæsari, at ipse sibi iussit ostēdi nomisma. Quod ubi monstrarunt, & lecta erat inscriptio. Reddite, ait, quę Cæsaris sunt cæsari, & quę dei deo, Lucas quoq; testis est, tēplum habuisse milites & duces qui mille p̄erant. Quod romanis subditi fuerint Iudæi non pauca sunt argumēta. Similiter manifestū q̄ pprijs vsi sunt legibus, Stephanum enim lapidarunt nondum ad tribunal ductum, Iacobum fratrē domini occiderunt, Christum ipsum crucifixerunt, quāuis p̄mittēte p̄sida qui illorum accusationē refutabat. Nam ea de causa & manus lauit, dicens. Innocēs sum a sanguine iusti huius. Et quia valde vrgētes videbat ipse quidē sententiam non tulit, sed tradēdo eum p̄misit illos sua vti tyrannide, Qui & omnia postea fecerunt, Et Paulo itē sæpe fuerunt molesti. Igitur, quia suis vtebantur iudicijs, vsu eueniebat lōge grauiora pati eos qui ex illis crediderant. Etenim in alijs ciuitatibus quia & iudicia, & leges, & principes erant, non licebat gētilibus eos qui a se deficiebant, occidere, vel lapidare, vel aliter opprimere, ppria tyrannide vel sententiā. At si quis dephendebatur tale quiddam pręter iudicium sententiā patrasse, is puniebatur. Quod tamē Iudæis erat adhuc p̄missum idq; magna licētia, Vnde grauissime affligebantur, qui inter eos credebant, Nam erāt sicut relictī in medijs lupis, & non habētes aliquē qui eriperet, Sic Paulum quoq; sæpe flagellarunt, qđ & ipse docet, quinquies quadraginta minus vna accepia Iudæis, Ter virgis cesus sum, Semel lapidatus sum. Deniq; q̄ hoc non leui coniectura a me dictum sit, quid ad illos ip̄os Paulus scribat audi. Dicit enim. Redeant vobis in memoriā superiores dies, in quibus illuminati, ingēsē certam sustinuistis afflictionum, partim quidē, dum & pbris & pressuris affecti, spectaculo fuistis omnibus, partim dum consortes ita cōuersantium facti estis, siquidē & afflictionum, quę ex uinculis meis contigerunt participes fuistis & direptionē facultatum vestrarum cum gaudio accepistis, scientes vos habere in vobis potiores substantiam in cœlis ac manentem, Quin & cum Thessalonicēses adhortaretur illos in medium adducit. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei quę sunt in Iudæa in Christo Iesu, quod eadem passi sitis & vosa pprijs contribulibus, quēadmodum & ip̄i nosa Iudæis. Hac de causa, quia grauissima ferebant prę omnibus, & citra omnem misericordiam cuncta quę habebant eis auferebantur, ducebantur trahebantur, fugabantur vndiq; iure apostolus in illorum subsidium alios excitat, iterū pro iisdem Corinthios exhortans ac dicens. De collatione autem in sanctos, sicut ordinauī in ecclesijs Galatię, sic & vos facite. Itaq; satis demonstratum est, qui sint sancti illi, & quare p̄ ip̄is maiorem habuerit curam, reliquum est, vt inquiramus etiam cur Galatarum meminerit. Cur enim non dixit. De collatione autem in sanctos, hoc facite, in vna sabbatorum vnusquisq; vestrum apud sese ponat thesaurizans &c. sed cum dixit. De collatione hac in sanctos adiunxit. Sicut ordinauī ecclesijs Galatię, sic & vos facite? Cuius gratia hoc facit, & non vnus, neq; duarum, neq; trium meminit ciuitatum, sed totius gētis? Certe vt promptiores eos redderet, essent, q̄ eis materia & occasio æmulandi, aliorum laudes. Et post hęc nouum quendam morem instituit, Et quis ille? In vna sabbatorum ait vnusquisq; vestrum apud sese ponat thesaurizans, quicquid commodum fuerit, ne cum venero tunc collationes fiant. Vnam sabbatorum, dominicam vocat. Et quemobrem hunc diem oblationi deputat, cur non dixit secunda sabbatorum, vel tertia sab-

batorum, vel alijs sabbatis: Profecto nec hoc temere nec absq; causa dictum. Nam & a temporis opportunitate ansam capit, quo alacriores reddat offerentes. Et quid commo- di habet eius diei tempus, quo facilius detur elemosyna? Ecce, quoniã tunc labore om- ni cessatur, relaxationeq; & ferijs alacrior fit animus. Et quod multo maius est. Innume- ris eo die bonis potiti sumus. Nam eo die destructus est infernus, extinctum maledictũ disparuit peccatum, confractæ inferorum portæ, captiuus factus est diabolus, diuturnũ bellum diremptum, conciliati deo homines, nostrumq; genus ad pristinam, imo ad ma- iorem redijt dignitatem, viditq; sol inopinatum & admirabile illud spectaculũ. Quod homo factus est immortalis. Hęc omnia volens ipse nobis in memoriam referre, diem illum in medium attulit, ipsum in aduocatum assumens, qui vnicuiq; diceret. Cogita ho- mo quanta & qualia bona accepisti hoc die, quantis malis eis liberatus. Qualis eras an- tea, qualis postea factus es. Iam si nos natalitia celebramus, & multi libertinorum etiam eos dies, in quibus libertate donati sunt in magno habent honore, ita vt alij, venerando tempus, conuiuia faciant, alij multa munera largiantur. Quantomagis nobis dies ille ob- seruandus, quem si quis natalicium totius humanæ naturę appellet, haud aberrarit. Per- diti enim eramus, & inuenti sumus. Mortui eramus & reuiximus. Inimici eramus & re- conciliati sumus. Spirituali autem honore inquam hunc diem venerari oportet, non cõ- uiuando, non viuum profundendo, non ebrietati choreisq; vacando, sed indigentes fra- tres libertate facili uiuando. Quę dico, non vt laudetis tantum, sed vt & vos quoq; imite- mini. Neq; enim putare debetis hęc solis Corinthijs esse scripta, sed & vnicuiq; nostrũ. ac omnibus, qui post nos futuri sunt. Faciamus itaq; sicut nobis Paulus prescripsit, & die dominico vnusquisq; nostrum domi opes dominicas reponat, fiatq; ex hoc lex & consue- tudo immutabilis, nec dubito post hac non fore opus adhortatione vel consilio. Nequa- quam enim tam efficax est, adhortatio & sermo, vt consuetudo tempore firmata. Sta- tuamus igitur hoc, vt dominico die aliquid in subsidium pauperum reponamus, neq; le- gem postea transgrediamur, etiam quantacumq; vrgeat necessitas. Iam cum dixit, In vna sabbatorum, subdit. Vnusquisq; nostrum, non diuitibus ait, dico solum, sed & paupe- ribus, non liberis solum, sed & seruis, non viris solum, sed & mulieribus. Nullus ab hoc ministerio exemptus, lucriue sit expers, sed vnusquisq; aliquid offerat. Neq; collationi huic obstat inopia, quantumcunq; enim pauper sis, non es pauperior vidua illa, quę om- nem substantiam expendit, quantumcunq; mendicus sis, non eris pauperior Sidonia mu- liere, quę pugillum farine tantum habens, sollicita erat, quomodo prophetam digne ex- ciperet, tamen si videret circumstantes pueros, & famem urgentem, neq; aliud quicquã haberet repositum. At qua de causa dixit, vt aliquid apud seipsum reponat, thesaurizans. Ne forte quis erubescat & vereatur ostendere tam parum a se offerri, & ideo ait. Tu serua & custodi, & cum paulatim paruę oblationes iustam aliquantũ quantitatem habent tum pfer in medium. Item non dixit colligens, sed thesaurizans, vt discas quod sumpt⁹ ille thesaurus sit, & expensę illæ questus. Thesaurus inquam est omni thesauro melior. Nam sensibilis thesaurus, & insidijs petitur, & imminuitur sepeq; inuentores pessundat. Coelestis autem ille, totus alius est, insidias ignorat, auferri nequit, salus possidentibus & accipientibus, non consumitur tempore, non perit inuidia, sed prorsus eiusmodi iniurijs superior, multa colligentibus affert bona. Obediamus igitur, & faciamus etiam nos ita, vt cum priuatis sint q; sacrę opes, in domibus nostris repositę, futurumq; vt per eas etiã priuatę conseruentur. Quemadmodum, si opes subditorum in regijs promptuarijs con- seruentur, per illas etiam regię securiores sunt, ita certe & in domo tua si pauperũ opes reposeris, & dominico die colligeris, etiam tuę securiores erunt. Erisq; dispensator opũ

*dies dominicus in operib⁹
Charitatis excelsior
etis Commodior*

*Quomodo dies dominicus
celebrandus*

IOANNIS CHYRSOSTOMI SERMO

illarum a Paulo ordinatus. Et hinc collecta hæc occasio erunt, vt plura colligas, modo primum tibi ipsi bonam hanc consuetudinem feceris, nam te ipsum instigabis, nullo alio consiliario habens opus. Hoc itaq; modo vniuscuiusq; domus ecclesia fiat, sacratas opes intra se conseruans. Enimvero gazophylacia quæ in templis sunt, illarum symbolum gerunt. Locus in quo pauperum opes sitæ, in accessus est dæmonibus, Et opes, quæ in elemosynas deputatæ, domos plus muniant, quam scutum & lancea, ac arma, & seruorum & militum manus. Porro postquam apostolus dixit, quando, & a quibus, & quomodo reponendæ sint hæc opes, quantas illas esse oporteat, offerentium arbitrio relinquit. Non enim dicit. Tantum & tantum offer, vt ne præcepto grauet, multis alioquin paupertatem prætextentibus, atq; adeo ne dicant pauperes. Quid si tantum præstare non possumus? propterea quantitatem oblationis virtute offerentium determinauit. Vnusquisq; enim vestrum, ait, apud se reponat, thesaurizans, quod commodum fuerit. Quo verbo εὐδοκῶν Paulus demonstrat, quod superne fauor & felix euentus eis assistet. Non enim hoc solum considerabat, quomodo, sed & vt magna cum promptitudine pauperibus necessaria suppeditarentur. Enimvero & deus elemosynam non ob hoc solum instituit, vt pascantur indigenti, sed etiam vt dantibus accrescerent beneficia, atq; adeo magis propter dantes, quam accipientes. Nam si pauperum duntaxat habuisset rationem, nihil aliud præcepisset, quam vt necessaria eis darentur, nec dantium promptitudinem requisisset. At nunc videre licet Apostolum hoc potissimum agere, & ordinare, vt gaudentes & hilares sint largitores. Et alicubi dicit, Ne ex tristitia, vel ex necessitate. Hilarē enim datorem diligit deus. Ecce non simpliciter dicit datorem, sed eum qui libenter & volupe benefacit. Et iterum alio loco. Qui impertit in simplicitate. Qui præest in diligentia. Qui largitur in hilaritate, Et propterea vera elemosyna est, sic dare, vt gaudeas te dare, putetq; te accipere, magis quam dare. Atq; hoc modis omnibus conatur, vt leue faciat præceptum, fiatq; cum alacritate oblatio. Et considera, quot nominibus attentauit, præcepti pondus & grauitatem auferre. Primum iubet offerre non vnum, duos, vel tres, sed vniuersam ciuitatem. λογισ Collatio enim nihil aliud est quam collectio, & symbolum quod omnes dant. Secundo accipientium dignitatem significat, non enim dicit pauperes sed sanctos. Tertio exemplum affert aliorum, qui simile quiddam fecerant, cum dicit, Sicut ordinaui ecclesijs Galatiæ. Quarto diei oportunitatem adiicit, dicens. In vna Sabbatotum, vnusquisq; apud se ipsum ponat. Quinto non iubet omnia simul perfundi in elemosynam, sed paulatim, Indignum enim iubere, totum vno die offerre, & tanto tempore inopia præmi, hoc enim citra rationem sumptuum omnino esset. Ad hæc, non de cernit mensuram, sed offerentium arbitrio permittit, & adeo datum declarat. Vtrunq; hoc insinuat, cum dicit, quod commodum fuerit. Adiicit & septimum alium modum, cum dicit, vt ne, cum venero, tunc collationes fiant. Quo dicto & suburget expectantes uum aduentum, & solatur certum diem aduentus suiscribens. Neq; his contentus, aliū etiam octauum adducit, Et qualis nam ille? Vbi venero autem, quoscunq; probaueritis per epistolas, hos mittam, vt perferant gratiam vestram Hierosolymam, Quod si fuerit operæ premium vt & ego ipse proficiscar, mecum perficiantur. Vide quam aliena a fastu & mansueta sit generosa illa ac beata anima, vide quam sollicita & affectuum plena. Non luit enim ex sua sententia eligi, ministraturos pauperibus necessaria, sed eorum electionem ipsis permisit. Neq; iniuriæ loco habuit, qd Corinthiorum suffragio sententiaq; & non Pauli constituebantur, imo absurdum censuit, si secus ageretur. Et hac de causa permisit eis, vt quorum erat oblatio, eorum esset & ministrorum electio, Interim & mansuetudinem suam demonstrans, & omnem ansam ac vmbra suspicionis auferens. Nā

licet ab omni suspiciōe mala alienus, & sole purior erat, ex abūdātia tamen hoc curabat, quo infirmioribus parceret, & suspiciōes effugeret. Vnde dicit. Vbi venero autem, quoscūq; probaueritis eos mittā, vt deferāt gratiā vestram. Quid dicis Paulē? Tu autem nō nauigabis, neq; subsidia accipies: sed alijs rē demā dabis? Ne cogitantes tale quiddā tristiōres redderet. vide quomodo & hoc bñ tractat. Nō em̄ simpliciter dixit, quoscūq; probaueritis mittā, sed quid? Per epistolas, Tāetsi nō corpore adero, sed literis meis affuturus, adiuuabo illorū ministeriū. Nū Pauli vmbra vel calciāmētis eius digni sumus? Et ille tāta apud oēs dignitate cōspiciuus, rei cit honores vnde quacūq; nos vero stomachamur & ægre ferimus, si quādo nō sentētia nostra, neq; suffragiō & iudiciō ordināt q subsidia illa ministrēt, & iniuriā putamus, si nō nobiscū, & nostra sentētia hoc faciūt qui sua ipēdūt. Vide autē qualiter eleemosynā vbiq; meminit. Hoc loco eā nō vocat mādātū, neq; eleemosynā, sed gratiā, demōstrans, q sicut mortuos excitare, & dæmones effugare & leprosos mundare, gratiæ opus est, sic etiā pauperes iuuare, & indigis manū porrigere, imo multo magis hoc quā illud. Iam licet gratia sit, nostra tamē opus habet opera studio, vt eligamus & velimus, & gratia dei dignos nos exhibeamus, & præparemus.

¶ Hoc quidē dicto egregie ip̄os cōsolatus est, quia literas suas cū eis missurus esset iterū tamē alio maiori quā antea, cōsolatur, dū pollicetur se ip̄sum itineris sui sociū futurū, Si em̄ fuerit ope p̄ciū, vt & ipse p̄ficiscar, mecū p̄ficiscēt, Et vide etiā hic ip̄i industriā, Neq; em̄ negauit se siliūturū neq; oīno iturū ē, sed iterū arbitrio dātū rē submittit, eosq; dños facit suę pegrinatiōis, demōstrās q̄ta sit hęc dignitas, Nā tāta est quę etiā ip̄m itineri se vt accigat, excitet, Nā cū dicit, opere p̄ciū, cōiectātis est. Quod si p̄ oīa hęc p̄fectionē abnuisset, tristiōres utiq; eos reddidisset ac segniores, Sin dubie promississet, negligētiores fecisset, & ideo nō oīno negat, neq; pollicetur, sed sentētia Corinthiorū submittit. Audiētes em̄ Paulum delaturū oblationes suas, maiori studio & alacritate ferebātur, q̄ per sanctas illas manus oblationes suę deferēde essent, & huic sacrificiō præces illius accederēt. Porro si tanta alacritate hoc faciebāt Corinthij obsequundaturi Paulo, tu vero dabis dño Pauli, Nā p̄pter pauperes deus suscipit. Qualē excusationē habiturus es, si negaueris vel distuleris? Et profecto nisi res magna, curaq; multa digna esset, ille cui totus orbis creditus, & cui curæ erant omnes que sub sole ecclesiæ, vix id muneris obijisset.

¶ Igitur hæc & nos cogitemus, quoties vel dādū vel dātibus alijs ministrādū, ne si mus difficiles, tristes ve p̄inde ac possessiones iminuerētur Quomodo em̄ nō absurdum. Agricola semētē facit, & quæ habet expēdit, & nō tristet, nec dolet, nec sumptum se facere putat, sed lucrū potius, tametsi incerta eius spes, Tu aut nō itā vilib⁹, sed i multo maiorib⁹ seminās & daturus pecuniā i man⁹ Christi recusas, torpes. & in opiam prætexis? An non potuit deus præcipere telluri, vt proferat aurum elaboratum. Etenim qui dixit, Germīnet terra herbam fcenī, & ipsa mox protulit viridantem faciem, non potuit præcipere, vt fontes & fluuij at̄ri vbiq; manent? At noluit, sed permisit multos in opes tam obeorū quā tuam vtilitatem. Quandoquidem ad virtutem conducibiliōr paupertas quam diuitiæ, & his qui in peccatis sunt, nō parua consolatio est, quod indigentibus subsidium ferunt. Præterea huius rei tanta cura fuit deo, vt cum nobiscum hic ageret, carneq; indutus cum hominibus versaretur, nō detrectaret neq; erubesceret quod ip̄semet ea quę pauperum erant dispensare voluit, quamuis tot panes fecisset, faceretq; mādato suo, quęq; vellet, possetq; infinitos thesauros simul monstrare, At qui hoc non fecit, sed precepit discipulis, vt haberent marsupium, & dispēsarent indigis, Non ad cū Iudā per enigma loqueretur, de tra-

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO

ditione, non intelligentes discipuli quid dixisset, putauerunt dictum, ut pauperibus aliquid daretur. Et dicit, Marsupium ipse portabat, & quæ ei dabantur. Frequens enim deo est misericordia non solum eius quæ erga nos, sed eius etiam quæ ab hominibus in conseruos a nobis fieri debet. De quo in veteri ac noua leges innumeras, Per omnia humanos esse iubet, in cogitatibus, verbis & operibus, Moses de his sursum ac deorsum sermones disseminat. Prophetæ ex persona dei clamant, Misericordiam volo & non sacrificium. Apostoli quoque illis consona, & faciunt & dicunt Proinde in hac negligentes ne simus. Non enim tam pauperibus quam nobis prosumus, plura accipientes quam dantes.

Hæc non temere, & absq; causa dico, Sunt enim per quam multi, qui nonnunquam curiosius rogant & inquirunt patriam, & vitam, mores & artem, & corporis bonam valetudinem, & inde crimina intentant, & obsanitatem, de eis poenas exposcunt, Hinc fit, quod multi etiam cæcitatem corporis simulat, ut eius calamitatis actu crudelitatem humanitatemq; nostram inflectant.

¶ Quæ quidem si æstate contingant grauia sunt, non tamen vsque grauia, Hyeme vero & frigore, tam inhumanum & crudelem iustificatorem se exhiberi, veniamque nullam ociosis concedere, summe crudele fuerit.

¶ Quid igitur Paulus ad Thessalonicenses dicit, Si quis laborare non vult, etiam non comedat? Ut & tu hæc audias, & non ad illum solum, sed & ad te quoque hæc verba attinent, Pauli enim leges non solis pauperibus, sed & nobis positæ sunt.

¶ Dico quid onerosum & molestum, scio vos succedere, attamen dicam, non enim ut grauem, sed ut emendem dico, Illis quidem ocium obijcimus, etiam in re cui debetur venia, Nos autem eadem sepe facimus omni ocio grauiora.

¶ At ego, dicis paternam hæreditatem habeo, An ergo quia pauper, & ex pauperibus est, & non contigerunt ei progenitores diuites, dignus est quod pereat? Profecto hac de causa commiseratione & misericordia diuitum maxime dignus est. Tu quidem sæpe diem teris in theatris, & in concilijs, & in conuentibus, e quibus nulla utilitas, et multis obloqueris, & nihil te committere, nec te ociosum putas, Hunc autem miserum & ærumnosum, in lachrymis, in precibus, in extrema miseria totum diem expendentem, iudicas, & ad tribunal trahis, & de eo poenas exposcis? Heccine humana est sententia? Igitur quando dicis, Quid dicimus Paulo. Tu ea tibi ipsi, non pauperibus dic. Et non solum minas, sed & veniam ibi lege, Nam ut dixit, Si quis non laborat, neque comedat, adiecit, Vos autem fratres ne afflixeritis bonum facientes.

¶ At qua ratione dicis, excusabis eos. Fugitiui sunt, & peregrini, & nebulones, relictaque patria sua in nostram confluunt? Et tu hac ne de causa stomacharis, ciuitatisque huius coronam præcipuam vellicas? quoniam communem patriam et portum omnes eam putant, & alienam propriæ præferunt Ne tantum præconium adulteres, ne principalem hanc patriæ laudem decurtes, Olim cum fames totum orbem inuasura esset, habitatores huius ciuitatis, his qui Hierosonymis erant, atque adeo illis ipsis, de quibus vobis totus hic sermo loquutus est, per manum Barnabæ & Sathali subsidia miserunt non parua, Qua erga venia digni erimus? quomodo excusabimur? cum patres nostri suis opibus pauerunt eos qui a longe habitabant, et ad ipsos currebant, nos vero etiam, aliunde ad nos confugientes, fugamus, et ut de eis

poene sumantur petimus, praesertim, cum non ignoremus, nos plurimorum malorum reos. Quod si deus ita diligenter nos scrutaretur, uti nos causam pauperum, nullam unquam misericordiam, vel veniam assequeremur. In quo enim iudicio iudicatis, dicit, & vos iudicabimini. Esto igitur misericors & benignus conseruo, dimittenturq; tibi peccata multa, ne serere, & eandem sententiam inuenies. Quid tibi ipsi negotia plectis? Quid curiosus es? Si deus ita ordinasset, ut percontaremur vitas et exposceremus poenas, & curiose aliorum mores discuteremus, an non multi grauatim ferrent, et ad ipsos dicerent. Quidnam hoc est? Difficilem rem nobis deus praescripsit.

Non enim possumus aliorum vitam inquirere, si quidem ignoramus quid admiserint? An non multi ita dicerent? Nunc vero cum omni hac curiositate nos liberauit, & daturum se mensuram perfectam pollicitus est, siue boni siue mali qui accipiant, nobis ipsis negotium facimus. Et unde hoc liquet quod siue boni siue malis dederimus, mercedem accepturi sumus. Hinc videlicet, quod ipse iussit nos, ut oraremus pro insectantibus & calumniantibus nos, ut simus similes patri nostro, qui in coelis est, qui solem suum oriri permittit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Proinde quemadmodum dominus tuus, cum multi blasphemant, multi fornicentur, multi furentur, latrocinentur, sepulcris insidientur, & multa mala faciant, ipse non desinit a sua in omnes beneficentia, sed communes radios, communes himbres & fructus terrae perfert, suam monstrans misericordiam. Sic & tu fac, & cum adhuc tempus misericordiae, iuuua pauperes, pascere famelicos, libera afflictos, ne sis propterea curiose sollicitus. Nam si vitas hominum discussuri sumus, nullius inquam miserebimur, & in tempestiua curiositate hac praepediti, absque fructu, & destituti omni adiumento permanebimus, magnum interim laborem frustra & incassum subeuntes. Ea propter obsecro, ut in tempestiua curiositate hac omissa, indigentibus omnibus detur, fiatque hoc magna alacritate,

ut etiam ipsi misericordiam & benignitatem apud deum assequamur

Oro, ut hoc vobis omnibus eueniat per gratiam & misericordiam

domini nostri Iesu Christi, cum quo patris

et spiritui sancto sit gloria imper-

petui & honor nunc & sem-

per, & in secula

seculorum.

Amen.

SERMONIS DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI DE ELEMOSINA ET COLLATIONE IN SANCTOS. IO
ANNE OECOLAMPADIO INTERPRETE.
FINIS.

IOANNIS CHYRSOSTOMI SERMO.

DIVI IOANNIS CHYRSOSTOMI SERMO.

In dictum apostoli ad Corinthios. Cum subiecta fuerint illi omnia, tunc et filius ipse, subiicietur ei &c.

INTERPRETE IOANNE OECOLAMPADIO.

N hesterno fratres, quem de æterno Christi regno habuimus sermone, & nos omnes dicendi nervos intendimus, & his qui a uiscularunt, iusta sufficiensq; obtigit enarratio. Iusta inquam, non si dignitas rei prædicandæ, sed si meæ prædicantis vires spectentur. Neq; enim vel in coelis, vel in terris aliquid tale, quod laudatissimam vnigeniti dignitatem, meritis laudibus efferre potest. Multa sane de domini theophania prædixerunt prophetæ. Multa decreuit lex. Multa prædicarunt apostoli. Multa promulgarunt Euangelistæ, & adhuc dignitatem illam ne vnus quidem assequi potuit. Quod si tanta spiritus sancti flumina, perpetuis limpidiſq; amnis inanantia, omnes humanas vires insumpserunt, & nihil quod par sit ac dignum virtute diuina eructarunt ubi nam tenuissima sermonis gutta comparabit, cum talis ac tanta sermonis eminentia proponitur? Qui posset mortalis lingua immortalē naturam dignis præconijs celebrare? Profecto, non capit humana ratio, ut sermo ille per quem mundus est factus, quantum ad decet, prædicetur. Quid igitur? Prædicamus, quantum possumus, quando quidem non possumus, quantum debemus. Quippe in alijs quidem certaminibus, laureas referunt, qui victores redeunt, at in disputationibus de rebus diuinis, solis illis debetur corona qui se rei magnitudine victos ingenuè fatentur. Itaq; si dicere conati fuerimus, vincimur, sin tacuerimus non iudicabimur. Nihilominus cum sint qui dicant. Demonstratum est regnum Christi nullo fine consumari, & quod tradit regnum deo & patri, hoc est, orbem, in quo cum regnauit omni peccatum, postea idē a gratia regni cepit. Adhuc de eo inuestigatum est nihil, quod quoniam subiecta fuerint illi omnia, tunc & filius ipse subiicietur patri a quo subiecta sunt illi omnia. Opere propriū igitur fuerit, ut de hoc quoque per nostra virilia aliquid afferam in mediū, ne simpliciter silentio nostro ruinæ alicuius simus auctores. Velle itaq; fratres constare vobis omnibus, quod propter nostrā voluntatē, id prætermisum fuit. Nam cum cætera iuxta ordinē, & ut sermo postulabat, traderetur, arbitrabamur, ex his quæ tenebatis, declarari etiā id quod omittebatur. Nam vnus scopus eademque ratio, soluit quæ dicta, & manifestat intermissa. Eni uero iuxta dispensationē dicta sunt hæc ab apostolo. Et quæ admodum illic cum dicitur, tradit regnum deo & patri, non rñdet virtuti, quanta prædicari potuit, sed leuiter & in superficie res agit, quo consulat inbecillitati eorū, qui deorum multitudinē in uentū iri suspicari possent. Lacte enim vos potauit, ait, non cibo, sic & nunc simili sermone hoc dicit. Siquidē generalis scopus apud apostolū est. Quod nunquam inducit diuinā naturā seditionē aduersus seipam excitatē, aut filiū patri oblectatē, iuxta impiā Iudeorum suspensionē, Dicebāt enim, Non est ille a deo, quia sabbatū non obseruat. Itaq; vnica introducitur naturā seditionis prorsus ex parte. vnā cōcordiā, vnū sermonē, vnā voluntatē, vnā potatē, vnū deū in omnibus, nepe ut erroris eorū, qui multos deos statuūt, excinderet germina. Declarauim⁹ enim, ut memores sunt auditores studiosi, quod idē sermo, qui patris dignitatē astruit, is verbis & syllabis ipsē Christi quoque dignitatē prædicat. Et sicut ibi dixit ut sit de⁹ omnia in omnibus, sic & deo vnigenito ait, sed omnia in omnibus Christus. Igitur quid sibi nūc vult quod ait. Subiicietur, Pharmacū, inquam, hic parat gentiliū morbo. Non statuit dogma ecclesiasticū, sed paganorū opinionē refutat. Quod si absolute eo sermone fuerit ut edū futura illi Christi Subiecto obecclesiā dicat, tū scilicet, cum nihil spurium, nihil uel adulterinū hñs subiicitur, & sincerū prorsusq; germanū deo populū affert. Ea propter coactius verbum locutus est, & quod non facile incircumspectior aliquis accipiat. Proinde hic discite. Quæcunq; eiusmodi dicta Christo tribuuntur ea ad ecclesiā Christi pertinent. Cuius rei testem

IN HOC DICTVM APOSTO, VT IN AM TOLLERAS, F, OXC VIII.

ipsum met dñm ecclesie pducā, sed paulo alti⁹ rē repetam⁹, quo p̄spectiora sūt q̄ dicūt. Quādiu ī mūdo hoc erat scđm carnē Christus, p̄ salute mūdi, hūanā īplēs dispēlatio- nem, p̄seq̄bātur eū Iudei, & ab inimicis veritatis īfestabāt īaluator orbis, Et ij q̄ bñficijs cottidianis fruebātur, erga fōtē bñficioꝝ erāt ingrati. Vbi aut̄ oēm hūanā adimpleuit dispēlatiōem, & p̄ passionē ī coelestes cōcessit choros & corpore qdē trāslatus est, veritate aut̄ īp̄a adimplet oīa. Corpus itē qd̄ īduerat, ī excelsa receptū, a dextra magnitudinis ī sublimib⁹ collocauit, nō q̄si extraneā ac pegrinā quādā acceptur⁹ dignitatē, sed vt corp⁹ qd̄ aīa mortale erat hac tāta gloria circūamiceret. Verū post spūs traditiōem, post cōsumatas passiones, post resurrectionē illā celeberrimā, postq; illā ī coelos trāslatiōem, cū ab oī exercitu adoraret, etiā eorū q̄ sup̄ coelos sūt, circūstiparet itē oīū āgelico rū ordinū agminib⁹, & iā nō esset ī eorū numero, q̄ affligebāt, p̄secutiōib⁹q; īfestabāt vbi Paulū furibūdū vidit aduersus ecclesiā, & aduers⁹ sāctos furoris sui venenū effūdere, īquit ad eū, is q̄ passionib⁹ vltra nō erat obnoxius, sed ī tā admirabili honore, diuinaq; gloria versabāt. Saule Saule q̄re me p̄seq̄ris. Et plane nō te p̄sequor, q̄ tuā ī coelis habes sedē Quid me p̄seq̄ris? p̄prias sibi facit ecclesie passiones. Saul Saul Quid me p̄seq̄ris? Vides qd̄ p̄secutio ecclesie Christo ascribit̄, q̄ ecclesie caput est. Sicut īgit̄ cū ecclesia fert p̄secutionē, Christus eā se ferre dicit, ita & nūc Paul⁹, cū ecclesia subdit̄, dicit Christum subijci. Argumētū itē aliud huius rei, si placet, accipe. In duob⁹ em̄, tribusue testib⁹ cōsistēt oē verbū. nō qd̄ voci dñicæ accedere oporteat testimoniū aliud, Sed ideo quia Christus cū loq̄t̄, ap̄ credulos fidē iuenit, apud infideles nullū p̄suadet testimoniū, vocem dominicā nō cōfirmam⁹, sed īsipientia hæreticorum ora obstruim⁹. Paul⁹ ergo ille a Christo edoct⁹ quod p̄secutio ecclesie ī Christum vergeret, cognouit, & quod consentaneū, quod quicquid patitur ecclesia, ī Christū quodammodo refer̄, quare & īpe regis sui verborum vestigia sequens, ī vna epistolarum dicit, Impleo que defuerunt afflictionib⁹ Christi. Et nunc & iterum affligitur Christus, etiā si ī coelos rediit. At vide qd̄ p̄terea dicat, suppleo q̄ defuerūt afflictionib⁹ Christi ī carne mea p̄ corpore suo quod est ecclesia, Vides vt sua faciat, q̄cūq; sūt ecclesie siue passiones siue honores. Veneratus es ecclesiā, venerat⁹ es Christū. Insectat⁹ es ecclesiā, tāetsi nō operē, p̄posito tñ Christū īsectat⁹ es. Cogita quātū piculū eorū, q̄ ecclesiā mœrorē afficiūt, quāta corona eorū, q̄ ecclesiā venerāt. Qui vos spernit, me spernit, īquit seruator. Agnosce dñe vocē, q̄ spūale aliqd̄ ī se reconditū & cōsequēs habet. Nā & p̄ de priscis illis suis p̄phetis talia loq̄bat̄, p̄priasq; ducebat iustoz iuriā. Nā cū Achimelech rex Phylistiī accepisset Sarā Abrahæ vxorē, dicit ei de⁹, Restitue viro vxorē. q̄a p̄pheta est, & orābit p̄ te. Ille vero respōdēs ait, nesciebā dñe, qd̄ vxor ei⁹ esset, puro corde hoc feci. Quid aut̄ ad īpm dñs? Et ego sciebā, qd̄ puro corde hoc fecisti, & ob hoc pepci tibi, ne ī me peccares. Declaratū itaq; ē fratres, qd̄ oīa q̄ ī ecclesia cōsiderāt, ī Christū referri possunt. Et idcirco Apostol⁹ dicit, Subijciēt filius, hoc est ecclesia, ei q̄ subijcit illi oīa. Ceterū est & via alia, qua solet obstrepare malign⁹. Et qd̄nā ait? Nēpe, Ecclesia nō subdit̄, sed primū subijciēt post resurrectionē. Itaq; & idē argumētū ad cōtradictionē tuā obtēdi poterit hæretice. Dic mihi, Christus an nō subijciēt etiā nū iuxta tuū sermonē, cū subijcit sibi oīa, tūc subijcietur, & t̄ps habuit, quo ī p̄feti dño nō fuerit subiect⁹? At si hæretice iuxta tuū sermonem Christus nūq̄ reluctat̄ patri, temere dicit̄ qd̄ cū subijciēt sibi oīa, tūc subijciēt Sexcentis noib⁹ subiectionē illi⁹ p̄fers, & nūc ī aliā t̄ps semoues alīā quādā īp̄ius subiectionem, Cū audis Christū dicentē, Nō veni vt faciā volūtātē meā, sed eius q̄ misit me, statī p̄fers cornu ī pietatis atq; dicis, Vides vt subiect⁹ ē p̄ri? Si audieris īpm dicentē, Ego a me īpo nō loquor, sed p̄r mihi mādātū dedit, qd̄ dicā & qd̄ loquar. Statī excipis verbū, cōfirmās qd̄ Christo nō sit authoritas, sed subijciēt. Si audieris īpm dicentē, Ego nullū iudico, ē qui q̄rat & q̄ iudicet, raptī arguis verbo subiectionē. Cū ergo ī oīb⁹ ostēderis subiectū,

Que ecclā patitur hec et Christus.

cui⁹ grā, argumētū adducis malignū, dicisq; Verbū sequor & nō sēsus cōiecturā, Quia tūc subicijet q̄ semp est subiect⁹. Quid ergo vult sensus cōiectura, Nulq̄ nō apostoli sco-
pus est, Vt aboleat error ipius, quo dii multi iuehūt, vt ei sciat seditio naturę ois seditio
nis exptis, & vt exterminet male sētiētū suspitiones. Mōstrat itaq; subiectionē nō vio-
lētā, neq; necessitate coactā, neq; seruile, sed cōcordiā dignitaticōgruā. At mi frat, ne fa-
cile q̄ p̄dicta sūt iuadas, vt cū dicīt, Ame ipso hoc nō dico, mādātū dedit mihī p̄ qd dicā,
& quid loquar Vereor em̄, ne q̄ aduers⁹ hereticos disputatiōis grā dicta sint, i ecclesiasti-
cis dogmatib⁹ te offēdāt, Sicut ergo sermonē nr̄m sup⁹ astruxim⁹, cū de mēte apostoli
respōderem⁹, qd̄ nō oīa vt dogmata p̄dicarīt apostoli, sed alia qd̄a vt dogmata, alia iux-
ta dispēlationē p̄posita sūt. Id qd̄ & ap̄d fōtē veritatis, dñm apostolor⁹ & p̄phetarū iue-
nio, qd̄ nō sēp ad dignitatē suā, iuxta dogmarū scilicet veritatē locut⁹ sūt, sed dispēlatiōe q̄
dā, p̄ infirmitate ppli nōnūq̄ se submiserit Age dicito mihī fr̄ cū dicīt veritatis dñs Siego
mihī ipi testis sū, testimoniū meū nō est verū. Sequar dictionē, sequar verbū iuriā faciā
dignitatē, si qd̄ p̄ dispēlationē dictū. Sed neq; si malign⁹ it̄pres esse vellē p̄ mittet mī-
hi dñs, q̄ licet dictionē p̄perā sequar, sēs⁹ tñ cōiecturā prauā excludit, & voce alia me cor-
ripit, q̄ sicut alio loco facta de diuinis tradit, ita nūc si p̄liciter dignitatē cōfūdere & iuriā
afficere videt⁹. Quādoq̄ dē dicere posset, Rationē ifirmox Iudeorū habēs dicebā, Sie-
go de me testificor, testimoniū meū nō est verū, quā dictionē tu ad blasphemīā rapuisti?
an nō me alicubi dicētē audisti, etiā si ego de me testificor, testimoniū meū verū ē. Quid
ergo fr̄es, cōtraria sibi ipi p̄nūciabit veritas? Absit, sed alit̄ se habet ad eos q̄ veritatis sūt
alūni, & aliter ad eos, q̄ a veritate aliquātulū abalienatī, nō qd̄ ipa uariet, sed qd̄ p̄ sigulo-
rū habitudine sese accōmodat. Quare igit̄ dicīt Iudeis, Ego a me ipso nō loquor, sed p̄
mihī mādātū dedit qd̄ dicā & qd̄ loquar, quia opīnabāt ipm̄ eē Mosāice legis iūmicū, &
p̄scribere aduersa p̄ri, q̄ i lege sabbatū legis hōestabat, videbatq; legib⁹ noui testī pugnā-
tib⁹ cū veteri, nou⁹ stat⁹ iduci. idcirco declarare volēs, se nihil cōstitūere qd̄ deo displiceret
nihil ēt p̄dicare, qd̄ legi aduersaret⁹, dicīt, Ego a me ipso nō loquor, quēadmodū vos suspi-
camini, sed ille ip̄e q̄ a vobis adorāt, ip̄e mihī mādātū dedit, quasi doceret eos, qd̄ si hac
sugillaueritis, nō meā doctrinā sugillatis, sed ip̄i gitis i deū, quē cōfitemini, Q̄ n̄ ergo fr̄es
sic misere, sic abiecte, sic hūilr sermonē xp̄i tracto, vt accipiā quasi i seruili cōditiōe dicat⁹
hec vox, a me ipso nihil facio p̄ mihī mādātū dedit, qd̄ loquar & qd̄ dicā vides mox i q̄tū
ip̄ietatis pfūdū descēdosi ita suspicer. facio ei ip̄sū nō solū p̄re iferiorē, sed & apl̄is ip̄is mi-
norē. Quō aut̄ id⁹ ausculta, paul⁹ dicīt, De virginib⁹ p̄ceptū dñi nō habeo, cōsiliū aut̄ do,
Paulo p̄mittis absq; p̄cepto cōsiliū dare, xp̄m vero sub seruūtutis iugū abstrudis? qui ita
mordic⁹ tenes verbū quo dī, a me ipso facio nihil, iā sicut & ātea p̄missaliter ip̄m disputat⁹
se solitū cū his q̄ veritate enutricatī. aliter cū his, q̄ ab ea seq̄strati. Neq; ei iud̄ ei ip̄sū esse
filiū dei reputabāt. neq; i mētē iudeis venit deū eē sermonē. nō audisti qualia de ip̄o dixē-
rūt, hō ille nō ē dei, q̄a sabbatū nō custodit, nō putabāt eē hoīez dei, & quō dignitatē vni-
geniti cōiectarēt? ad hēc dicebāt it̄erū de seruatore, scim⁹ qd̄ hō hic pctōr ē, q̄a sabbatū
nō seruat. Cū ergo de ip̄o sētīr ēt vt pctōre, & hoīe, cui nihil cū veritate cōe, vllā ne diuī-
nitatis opīniōē vlt̄ fortuito de ip̄o cōciperēt? ea de rōne ad sic affectos vocē submisit, eos
q; docuit, ne ob externū hītū cōtradictēs, putēt ip̄m a diā volūtate dissidere, Vñ dice-
dicebat, a me ipso nō loquor, ip̄e mihī mādātū dedit qd̄ dicā & qd̄ loquar, ap̄d eos aut̄ ē q̄
fide filij istructi, aiaduertēt vocē supplicē & abiectā deponit, diuīneq; dignitatis gl̄iam
induit dicēs, Audistis dictū eē antiq̄s, nō facies adulteriū, q̄ viderit vxorē pximi vt cōcu-
pilcat, iā peccauit ego aut̄ dico, vides, quō nuda authoritas, vt ibi fidelis, & quō formata
actecta p̄ dispēlationē, vbi suspect⁹ auditor, Cū aut̄ puul⁹ ferme i turbacōtrīt⁹ dixit, sp̄
diuini sermōis auditui t̄batio sup̄serit. Etm̄ aiārū hostis diabol⁹, vbi videt qd̄ sermo acu-
ta iacula aduers⁹ deceptionē suā emittit, cōtinuo auditores cōt̄ba tv̄t veritatis argumēta
dispellat, eutich⁹ adolescēs docēte paulo t̄belā excitauit & hic adolescēs qd̄a auditoriū
ppl̄i it̄ t̄bauit quo magis p̄posito destituerēt auditores atq; fr̄es nos fugiētes fluctuū tē

Multa per dispēsa non dicta

pestatē ad tranquillū veritatis portum, nauium appellamus. Nollem enim digressio-
nem latius expatiantem, quæ instituto sermoni obstat. Vbi suspectus auditor, ad-
commodetur ad dispensationis rationem doctrina, Vbi vero syncerus veritatis atq;
pietatis alumnus, nuda sit autoritas. Ad Iudæos dicebat, Ame ipso nihil loquor. Ad
domesticos autem fidei, Audistis quod dictum sit antiquis, non facies adulterium.
Ego autem dico, Vbi EGO illud, loquentis auctoritatem demonstrat, nam ubiq;
EGO auctoritatem testatur dicentis, vt cum dicit Ego sum, Ego sum, & vsq; conse-
nescat illud ego sum, Et iterum Iudæis dicit, Non veni vt faciā voluntatem meā,
sed voluntatem eius qui misit me. Soluit itē hæreticæ suspitionis dubitationem
hodierna euangelica lectio. Quando enim leprosus ille ipsum accessit, corpore qui-
dem leproso, animā autem pura & lucida, dicit ipsi, Domine si vis, potes me munda-
re. Quere hic hereticorum canonem, Oportuisset enim consentanea vocis suæ di-
cere, nō volo ego sed vult pater. mūd' esto, nō veni em vt faciā volūtātē meā, sed vo-
lūtātē eius qui misit me. Nō audisti me dicētē, nō veni vt faciā voluntatem meam.
Si ergo cogat voluntatem potestati subditam, sicut impij dicunt, cur auctoritatem
exposcis ab eo, qui paternæ auctoritati subditus est. Verum nihil horum seruator
ad eum qui ad se sincero pectore accesserat dixit, sed declarando ipsum sincere esse
fidei, sincera quoque ac pura sanitate donauit. Accessisti ad ipsum fideliter, accipe
& remedium fideliter. Voluntati meæ ascribis beneuolentiam, voluntate mea & sa-
lutem capeffito. Domine si vis potes me mundare, Volo mundus esto. Non subsi-
stit hæreticæ impietatis definitio. Vides quantum sermoni subest. A propria volun-
tate auctoritatem seruat. Hæc autem cum dicam, non induco separatam a voluntate
patris, voluntatem filij. Quam enim filij dixeris voluntatem, patris voluntatem di-
cis, & quam dixeris voluntatem patris, prædicas auctoritatem filij, & si dixeris au-
thoritatem filij, declarabis potestatem spiritus sancti. Vna enim potestas, indiuisi-
sum regnum. At dicit quis, Attingisti inter dicendum de spiritu sancto, de potesta-
te, ego apostolica voce inuenio spiritum **CHRISTO** subiectum. Dixit enim
Paulus. Quando autem dicit quod omnia ipsi subiecta sunt, manifestum est quod
omnia, præter eum qui subiecit ei omnia intelligit, ergo spiritus subditus est solum
enim patrem dicit non subiectum esse **CHRISTO**. Verum cum dicit omnia,
creaturam signat, nō i creaturam naturam iniuria afficit, sed de subiectione inimico-
rum disputat. Vltimus inimicus abolebitur mors. Cur ergo in subiectorum inimi-
corum regione collocas Spiritum Sanctum? Non enim subiectionem amicorum
pater inducit, non subiectionis angelorum meminit, non subiectionem archange-
lorum attingit, sed subiiciendorum inimicorum inimicus extremus, mors obolebitur,
loquitur de inimicis qui subditi sunt, non de spiritu sancto. Iam si nos fideles qui in
CHRISTO credimus, cum **CHRISTO** regnabimus, spiritus ne san-
ctus non parem cum obedientibus sortietur dignitatem? In die manifestationis sala-
uatoris sedebunt filij Zebedæi Iacobus & iohannes & chorus ille apostolorum su-
per duodecim thronos, spiritus ne erit circa subditorum suppedaneum. Faceffat hæc
impietas, Amice sermo hic est de creatura, non de increata natura, non de adorabili
dignitate, Et vt diligentem ac exquisitum veritatis sermonem accipias, Considera
quomodo beatus Dauid inducens laudantium creaturarum chorum dicit, Laudate dñm
e coelis Laudate eū in summis, & relinqua. Angeli, virtutes, coeli coelorum, & aquæ
que sup coelos. Nulla spūs mētionē facit, increaturā naturā creaturę nō cōnūerat.
Tres pueri, qui in camino, induxerunt & ipsi creaturarum chorum, laudate dicen-
tes angelī domīni, coelī domīni, virtutes domīni, sol & luna & c. non recordati sunt

An spūs et ipse subiectus xpo

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO

spiritus sancti. Item & Paulus cum diuidit inuisibilia ab ijs quæ videntur, dicit eo loco, ubi docet quod in **CHRISTO** condita sunt omnia, tam quæ in cælo, quam quæ super terram, tam visibilia quam inuisibilia, & confestim adnumerat inuisibilia dicens, siue throni, siue principatus, siue potestates, siue dominationes. Quia omnium quæ videntur seruitus in confesso est. Inter inuisibilia autem recensentur angeli & virtutes, & spiritus sanctus & filius & pater, ut non per ignorantiam cœlestium sub iugum seruitutis dominum & dignitatem spiritus sancti trahas, ea quæ videntur discernit neque dicit siue sol siue luna, siue astra, omnia seruituti obnoxia. horum enim conditio comperta est, quod omnia seruiunt. Ceterum in his quæ inuisibilia, sunt principatus & angeli, est autem inuisibilis etiam & qui adoratur spiritus. Igitur ne quis ipsum cum alijs inuisibilibus copulet seorsum numerantur superna omnia, ne in ordine ministrantium sit & dominus. Seorsum numerat quæ non adorantur ut segregetur quod adoratur, Siue throni, siue principatus, siue potestates, non dicit siue spiritus. Verum ad institutum redeamus. Si vis domine potes me mundare. Sciebat leprosus scaturientem beneficentiam, sciebat emanantem salutem, sciebat multos male habentes, & a dæmonibus infestatos inuestigasse fontem salutis, & cogitationis hæitationem deponit, & cum carne quidem leprosus, anima tamen mundus erat, neque enim discolor illius anima. Etenim sicut molesta corporis lepra, colore variat, sic & ubi animam occuparit, duplex facit cor, scilicet ad fidem, & ad infidelitatem se disperiens. Et quam iniucunda oculis humanis corporea lepra, tam insuaui est oculis dei, in plures secta partes anima. Et ob hoc ait scriptura, Væ duplici corde, & animæ solutæ, & peccatori vias duas incedenti. Rursum contineamus nos in instituto. Volo, mundus esto. O miraculum. Volo, mundus esto. Sermo non nunquam fratres ab autoritate, sermo nonnunquam a temeritate proficiscitur, & hunc quidem fortuito quis eblatterat, ad illum vero, opus comitatur autoritatem eius qui solus potest. Si ergo dixisset Volo, & non subsecutum esset opus, temeritas erat, nunc vero cum opus vocem subsequitur, & sermonem ne ægreferas, & opus reueritor. Vide quantum discrimen inter veterem legem, nouamque gratiam, etiam per omnem statum. Moses cum ex monte descendisset primam legem tulit & mandauit, castris excederent leprosi. Christus vero monte descendens leprosum protinus mundat, & ille quidem morbosos eliminat, hic vero curam eorum agit. Ascendit **CHRISTVS** in montem, ascendit & Moses, & hic quidem ut acciperet, ille vero ut daret. Ascendit Moses & inuenit montem impletum tubis, nubibus, tonitruis, fulguribus, turbinibus, caligine. Quæ licet parum congruebant dextræ & magnitudinî apparentis, verum decebat, ut populus ille ita ad pietatem erudiretur. At Christi gratia timorem ponit, seruitutem eicit. Non enim accepimus spiritum seruitutis iterum in timorem, sed accepimus spiritum adoptionis. Et Moses quidem dedit decem mandata. **IESVS** autem dominus Moses nouem beatitudines, doctorum autem veritatem sciunt quotquot aliquatenus scripturas norunt. Prima beatitudo, Beati pauperes spiritu, quia ipsorum est regnum cœlorum. Beati qui lugent quia ipsi consolabuntur. Beati mansueti quia hæreditatem obtinebunt terram. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quia ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quia ipsi misericordiam assequuntur. Beati mundo corde, quia ipsi deum videbunt. Beati pacifici, quia filii dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quia ipsorum est regnum cœlorum. Beati estis quando exprobrauerint vobis, & persecuti fuerint, & dixerint aduersus vos omne malum verbum mentientes. Quare lex ponit decem mandata, gratia autem nouem beatitudines. Nema-

*Dicitur inter. (veterem
Et legem gratia)*

IN DICTVM APOSTOLI CVM AVTEM FO. C.

pe decem mandatorum numerum reddet numero plagarum Aegypti, decem plagae Aegypti impietatem castigarunt, & decem mandata, populum erudiunt in sensum. Id quod & littera Iota indicat, qua denarius numerus scribi solet, virgulae enim formam, & figuram praese fert. Et virga erudiebat aegyptios atque populum. IESVS vero dominus noster, dat nouem beatitudines, triplici ternario triplicem plectens coronam. Quandoquidem fratres adorabilis illa trias, regalis illa dignitas, immaculata natura, indominabilis dominatio, in ternario gloriam habet, & veneratur deus ternarii praedicationem in terra, & virtutum numerum, quod numero sanctae trinitati respondeat, & ut exempli gratia aliquid dicam, Multi sunt patriarchae, & deus seipsum patriarcharum vocat deum. Ego deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob. Non quod non sit etiam deus Moysi, & non deus Ioseph. Omnium enim deus est, qui se inuocant in veritate, sed veneratur sicut in imagine, in terrenis coelestia. Tres patriarchae sunt in honorem trinitatis tres virtutes in honorem trinitatis. Nunc autem manent tria haec, Fides Spes Charitas. In tria diuisum est vniuersum, in ordinem supercoelestium, terrenorum, & subterraneorum. In tria secantur tempora, in praeterita praesentia & futura. Et sicut licet multi sint patriarchae, in glorificationem tamen spiritus sufficit ternarius, ita cum multi sint sacerdotes, trias tamen sacerdotum electa est, nempe Moysi & Aarō quum sacerdotibus eius et Samuelis. Multi reges multi sacerdotes, & trium celebris est memoria, Dauid scilicet & Ezechiae & Iosiae, dicit scriptura, omnes peccauerunt. In camino tres pueri, cum CHRISTO in montem conscenderunt Petrus Iacobus & Ioannes, Multi in coelo angeli & tres apparuit Abraham. Omnes dies dei fiunt, & tres seruiunt mysterio. Qui illi tres? Accipe Isaac dicit, quem dilexisti filium tuum vnigenitum, & vade in vnum montium. Ambulauit abraham tres dies & tres noctes, ut simul & mysterium monstraret. Sic enim quasi a morte viuente accepit Isaac. Quomodo autem? Audi. A quo tempore pater illum sacrificio destinarat, mortuus censeripotest. Neque enim euasurus credebatur & propositum sautebat promissionem. Tertio autem die restitutus est viuus in figuram resurrectionis. An non potuit Ionas in mari manere plures dies? sed solum ibi tres dies fecit, ut resurrectionis mysterium ostendat. Hic quis dicet, Si alicubi reperias se iunctim mysteria talia, at non quantum satis est ad recipiendam incarnationem & trinitatem ista miracula persuadent. Si ego dico, reprobam sermonem, si diuina est praedicatione, audi a me, immo audi mecum, quia tres dies interpretantur nobis passionem domini, Quia de Abraham idem saluator dicit, Abraham pater noster exultauit, ut videret diem meum, vidit & gauisus est. Quem diem? Mortis Agni enim ab arbore traditus Abraham imaginem gessit agni dei, qui tollit peccatum mundi. Et quod dicit, Vidit diem, nihil aliud facit, quam quod vidit mortem. Vnde hoc & vsitato more dicunt homines, praue nit eum dies, pro eo quod est mors. Verum consuetudinis lex non est satis idonea, ad astruenda ea quae dicuntur. Itaque ad scripturam veniamus Dicit alicubi beatus Dauid, Obseruabit peccator iustum, & stridabit super eum dentibus suis, dominus autem irridebit eum, quoniam prauidet, quod veniet dies eius. Et haec quidem in Abraham dicta sint. Nunc ad Ionam quoque ipsum redeo. Iterum enim tres dies Iona passionem hanc salutariter interpretari licet. Iterum seruator clamat, Quemadmodum (dicit) Ionas in ventre ceti tres dies & tres noctes, sic oportet filium hominis in corde terre facere mansionem tres dies ac tres noctes, sed vnum ad supradicta dicemus quod alijs euidentius est. Populo priori tres erant ordines, Sacerdotum, regnum & prophetia praeter tres illos non videbatur alius apud iudaeos principatus. Cornu item erat olei sanctificationis, & vna fuit unctio, tria vero dona. Vnum cornu, tria

Numerus Ternarius

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO.

charismata, iungebant enim sacerdotes reges & prophetæ. Cæterum quia aliqui argumenti huius ignari sunt, ne in cassum sermo currat seipsum quidem absumens, lectori vero inutilis, audi breuiter. Seruabatur a prophetis cornu, e cornu autem iungebantur reges prophetæ & sacerdotes. Nulla quidem charismatis variatione, nam per idem cornu gratia adhibebatur. Inungebantur reges, iungebantur prophetæ, vna vinctio, tria bona. Quare autem in cornu erat vinctio? quia imaginem gerebat **CHRISTI**. Annon in argenteo vase, an non in aureo, an non in aliqua alia preciosiore materia tantum donum esse potuit? sed non fuit in alio quam in cornu. Si quidem ut dicendo premisi, imaginem gerit Christi, Etenim dicit, excitabo cornu David, quod est dominus sacerdotij & regni & prophetie, ille sit cum omnibus vobis. Quia cum caput nostrum, accepit regnum, contritis tribus illis humanis dignitatibus, in eius cornu, omnis dignitas & gloria resedit. Amen.

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, IN DICTVM APOSTOLI AD CORINTHIOS, OPORTET ET HAERESSES ESSE, INTERPRE- TE IO, OECOLAMPADIO

CONCIONEM vestram sermone dudum satis incendi cum inducerem Hierusalem suarum calaminatum & nunciam & lamentatricem. Et quia tunc vidi oculos vestros turgidos, lachrymarum flumina producere, mentesque omnium affectionibus confundi ac turbari, Ideo statim, ut id animaduerti, tragœdia paucis absoluta, sermonem emendatio abrupi. Eo enim progredi videbatur luctus, ut omnium corda planctibus discari putarem. Iam anima luctu impedita, nihil sani vel dicere vel audire potest. At quod hæc nunc repeto, quid ad rem? Multum, Nam id quod hodie diximus admodum simile & cognatum est ei, quod hodie adhuc dicere decreuimus. Ut enim quæ dicta sunt hodie, ad reprimendam vitæ desidiam, corrigendamque in operibus nostris negligentiam conducunt. Ita quæ nunc dicenda, circa diligentem articulorum fidei obseruationem, securiores nos reddere poterant, ut sic vndiquaque in mensuram Christi peruenientes, iuxta diuum apostolum, in virum integrum euadamus, & si, cut hodie ea quæ ad corpus pertinebant, curabamus, ita nunc quæ ad caput spectant tractabimus, & hodie quidem verba Hieremias, nunc autem verba Pauli. Ex verbis vero Pauli, de quibus nunc agendum, hæc nobis proponuntur. Oportet autem & hereses esse, ut probati manifesti fiant inter vos, Haud contemnendum, quod queritur. Nam si Paulus consulendo diceret, Oportet & hereses esse, inculpati forent hæresiararchæ. Atqui non ita sentit, neque hoc consulens, sed futura prædicentis verbum est. Quomodo & medicus videns ægrum gulæ & ebrietati, interdicitis quæ alijs deditum dicit, profecto necesse est, ut incontinentia hæc febrim pariat. Quibus verbis non legem statuit, neque consulit, sed e præsentibus futura coniecit. Similiter & agricola & nauta, cum videt conglobari nubes, & audit tonitrua, dicit, fieri non potest quin nubes ille pluuiam & validos nubes pariant, Neque hi laudant, sed prædicunt, quod apparet. Paulus quoque eadem ratione posuit verbum, oportet, Et nos sæpenumero, cum videmus homines inter se disceptare, grauique dicacitate mutuum iuadere, dicimus, Oportet quod ex huiusmodi pugna magnū quoddam malū oriatur. Quibus tamen verbis, neque nos consulimus, neque quæpiam icitam, sed quod futurū sit ex præsentibus diuinamus. Ita sane nec Paulus aliquid consulit dum dicit, Oportet et hereses in vobis esse, Sed prædicat ac prophetat reuerturam. Cæterum hereses consulit mime. Ipse est qui dicit

Cornu salutis xps

IN DICTVM APOSTOLI CVM AVTEM. FO. CI.

Si angelus vobis aliud Euangelizat, præter id quod accepistis, anathema sit. Ipse est qui circumcisionem prohibuit, cum præter tempus obseruaretur, & puritatem prædicationis Euangelicæ interturbaret. Eijciebat enim illam & dicebat, si circūcidimini Christus nihil vobis proderit. At inquires cur igitur ad hec causam adiunxit dicens. Vt probati manifesti fiant inter vos. Vt in scripturis plerumq; non causam significat, sed magis euentum rerum. Exempli gratia. Venit Christus, & cecū videre fecit, a quo adoratus est, Iudei autem illo curato, faciebant omnia, si qua, miraculum obfuscare possent. Atque ita Christum repellebant. Tunc igitur ait. In iudicium ego in hunc mundum veni, vt qui non vident viderent, & qui vident cæci fiant. Ergo ne ea de causa venit, vt illi excæcarentur. Non ideo venit, tametsi ita euenit. Vnde sub figura redditæ causæ narratur euentus. Item lex data est, vt impetum peccandi prohibear, moderatioresque facit eos, qui illam acciperent, Sed ob illorum ignauiam diuerso modo accidit, auxit enim peccata, & dicit Paulus, lex autem subingressa est, vt peccata auget, cum tamen ob hoc potius ingressa fuerit vt peccata minueret. Etiam si secus acciderit, ob illorum insipientiam, qui eam accepere. Sic vtique, Vt nec hic causam reddit, sed euentum indicat. Quandoquidem alia quedam causa est, & origo hereticorum. Neque inde sunt hæreses, vt probati manifesti fiant, sed aliunde occasiones acceperunt, de qua re audi Christum, qui id nobis declarat. Simile factum est regnum cœlorum homini seminanti semen bonum in agro suo, cumque dormirent homines, venit inimicus homo, & super seminauit zizania. Vides hæresium causam hanc esse, quod homines dormierunt quod negligentes fuere, quod non diligenter his quæ dicta sunt intendere. Quapropter vt ne quis dicat, quare hoc permisit CHRISTVS, dicit Paulus. nihil te nocebit ea promissio si probatus fueris. Inde enim multo clarior & manifestior euades. Non enim idem fuerit, nullo vel aliquo subuertente, & a nullis vel multis fluctibus pulsatum, manere immotum & non circum actum. Nam vt arbores bene & diligenter radicate, ventorum vi cum aguntur hinc & inde, solidiores fiunt, sic & bene solidatas in fundamento veræ fidei animas, quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores tantum abest, ne subuertant. Quid autem de infirmis dicit, qui leui momento circumaguntur, & supplantantur, neque illi ob hæreseos impetum sed ob suam imbecillitatem hoc patiuntur. Imbecillitatem inquam, non natiuam, sed voluntariam, quæ digna reprehensione, quæ supplicij rea est, quam & nos officiose corrigimus, cumque mendamus, laudamur, si in mendatam relinquimus, punimur. Iam vt discas, quia sobrios atque prudentes nocere non possunt, quid est dic fodes, diabolo peius, quid etiam inquinatius? Veruntamen ille tam malus, tamque importunus, tantaque potestate præditus, licet omnes machinas in Iob conuerteret, omnemque pharetram in corpore iusti expleret, ipsum tamen non solum non subuertit, sed & clariorem fecit, & ille quidem nihil incommodi a diabolo accepit, Iudæ autem, quia negligens erat ac deses, neque CHRISTI consuetudo profuit. Nam post tot consilia, postque plurimas illas admonitiones, mansit, qualis erat, proditor. Causa autem est quia deus non adigit vi, neque cogit si quis non vult. Itaque nec nos sicut neque Iob, modo prudentes sumus, nocere poterit diabolus. At si sobrii prudentesque non fuerimus, sed ignaui, etiam illa que prodesse possent non proderunt, summamque interim faciemus iacturam. Tantum malum est ignauia. Quocirca Iudeis præsentia CHRISTI non solum non profuit, sed & nocuit, non ob CHRISTVM, sed ob suam ipsorum malitiam & stuporem, & de hoc audi Christum dicentem, Nisi venissem ait, & locutus fuisset eis, peccatum non

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO.

haberent, nunc autem excusationem peccati sui non habet. Vides quomodo illos presentia Christi etiam venia facit indignos, & omne excusationis effugium tollit, tantum mali est, non attendere sibi ipsi, neque quae sua sunt sicut par est regere. Id quod & in corporibus videre licet. Nam qui oculis laborat, etiam a sole offendi consuevit. Qui autem sanus est, nec a tenebris incommodatur. Sisto autem diutius in hoc sermone, sunt enim nonnulli, quibus tametsi displiceat ignavia sua, quique se a torpore vident, obambulant tamen quærentes frigidam excusationem, & dicunt, Nisi esset diabolus, non periremus, nisi lex esset non peccaremus, nisi hæreses essent, non supplantaremur. Amice, hæc quas prætexis causæ, neminem læserunt unquam, sicut nihil quoque prodest ei, qui salutem suam ignavus aut oscitabundus negligit. Proinde & tale quiddam Paulus insinuans dicit, ut probati manifestati fiant in vobis, quasi diceret, ne turbemini, ne mœreatis, nihil enim vos nocere poterint hæreses. Iam tametsi de heresibus sermo sit, non tamen hoc ipsum agitur, quod sermo sonat. Id quod vel ex his manifestum, Est enim prophetia non consilium, prædictio non adhortatio, euentus non causa. Neque hoc loco de articulis fidei loquitur, sed de pauperibus & diuitibus, de manducando & non manducando, de luxu ac intemperantia diuitum, deque pauperibus contemptis. Ferte igitur aliquantulum, ut repetamus rem paulo altius, alioquin res vix manifesta erit. Quamprimum apostoli verbum pietatis seminare coeperunt, annumerati sunt eis statim tria millia, & iterum quinque millia, eratque ipsorum omnium cor & anima una. Et quis tantæ concordiae author? quod illud charitatis vinculum? quod nam animarum illud philtrum? Opum contemptus. Nullus enim ipsorum dicebat suum aliquid esse, ex his quæ possidebat, sed erant ipsis communia omnia. Omnia etenim bona statim proveniunt, ubi malorum radix, avaritiam dico, sublata fuerit. Igitur coherebant inter se, nihilque erat, quod diuellere poterat. Iam enim frivola illa verba MEVM & TV VM, quæ tot bella mundo inuexerunt, ex sancta illa ecclesia erant exterminata. Inhabiturque non aliter terra, quam ab angelis coelum. Non inuidebant diuitibus pauperes, neque enim erant diuites, non contenebantur a diuitibus pauperes non ei erant pauperes. Verum communia erant omnia, & nemo quod habebat, dicebat proprium. Insuper non sicut nunc mos habet, ita & nunc eveniebat. Nam qui nunc dant indigentibus, habent propria, tunc autem dominio etiam rerum suarum renunciantes, oblatisque omnibus nihil reliquiarum servabant hi, qui antea fuerant diuites. Et si qua ex opum contemptu inflatio esse potuit, tollebatur & ipsa confestim. Si quidem modis omnibus par omnium erat honor. Erat item videre quandam pietatis speciem non ex sola abiectioe opum omnium in unum conflatarum, sed etiam ex abiciendi modo. Nam quotquot vel domos vel agros possidebant, ea vendebant, eorumque precium allatum, ante pedes ponebant, apostolorum. Non dicit, quod in manus ipsorum ponebant, sed ad pedes, declarando, simul fidem, pietatem atque reverentiam quam habebant apostolis. Et quod maioris ducebant, quod ab eis reciperentur, quam quod darentur dona. Hoc enim potissimum est considerare opes, hoc est pascere esurientem CHRISTVM, si absque arrogantia & fastu hoc facias. Sicque das, quasi tibi ipsi plura, quam danti beneficia dare videaris. Quod si secus affectus es, neque sic dederis, ut te putes magis accipere quam dare, non dedisti hoc aliis. Idem testatur Paulus dicens, Certiores autem vos facio fratres de gratia dei, quæ data fuit in ecclesiis Macedoniæ, quod profunda paupertas illorum exundavit in diuitias simplicitatis ipsorum, nam pro viribus (testor) etiam supra vires prompti fuerunt, multa cum obtestatione rogantes nos, ut beneficium

& societatem ministerij susceperemus in sanctos. Vides quomodo illos magis in hoc admiratur, quod licet nacti essent gratiam, orabant tamen & obsecrabant, tantam prestantes liberalitatem. Eadem de causa & Abraham admirabilis est, non solum quod vitulum immolauit, neque quod farinam commiscuit, sed quod multa cum humilitate & voluptate hospites suscepit. Accurrebat enim, ministrabat, dominos appellabat, thesaurum innumerorum bonorum se inuenisse putabat, si quando hospitem videret præter euntem. Sic enim duplex erit eleemosyna, & cum damus, & cum alacriter exhibemus. Hilarem datorem diligit deus. Esto innumera expendere talenta, nisi alienus ab arrogantia, fastu atque inani gloria fueris, omnia simul perdes. Quemadmodum pharisæus ille rerum suarum decimator, quia de se sublimia sentiebat, & inflabatur, domum perditis omnibus, a templo redibat. Verum alia ratio erat eorum qui apostolorum temporibus vivebant, Gaudebant enim & exultabant cum opes offerrent, maximaque lucrari sese putabant, maximæque charitatis esse si eas ab ipsis recipere dignarentur apostoli. Et quasi hi qui ad magnos quosdam principatus accersiti regias inhabitaturi ciuitates, omnem substantiam suam in pecuniam commutant, & sic illo migrant. Ita plane & tunc faciebant homines illi ad cælum vocati, & ad supernam metropolim & regnū quod illic est. Nam persuasum habentes illic esse patriam omni substantia sua in pecuniam commutata, pecuniam per apostolorum manus illo præmiserunt. Est autem extremæ stultitiæ relinquere aliquid rerum nostrarum in hoc loco, nobis paulo post etiam hinc emigraturis. Quicquid enim relinquitur, in damnum cedit. Quapropter illo præmittantur omnia, ubi & nos semper posthac sumus conuersaturi. Hec quoque quia & ipsi secum reputarunt, omnem simul deposuerunt substantiam, fiebatque illis duplex pietatis opus, subleuabant enim indigorum inopiā & thesauris suis in cælo repositis, plures & securiores suas facultates faciebant. Ab hac lege & cōsuetudine, inoleuit in ecclesijs cōsuetudo quedā admirabilis, fideles enim omnes in conuentibus suis postquam audissent doctrinas post preces, post sacramentorum communionem, soluta concione non mox domum concedebant, sed diuites & abundantiores alimenta & edulia a domibus suis auferentes pauperes vocabant, communesque faciebant mensas, communia prandia, communia conuiuia in ipsa ecclesia. Atque ita a cōione mensæ & pietate loci vnde quaque ad charitatem accedebant, non absque summa voluptate vtilitateque maxia, pauperes enim tunc fruebantur consolatione quālis obtingebat, diuites vero fructū boni nolentia, & ab his quos pascebant, & adeo propter quod illos pascebant assequiebantur. Sicque tandem domum redibant. Igitur multa hinc eis proueniebant bona, summum tamen omnium erat feruens in tota congregatione amicitia, tanta ipsis inter sese prudentia atque beneuolentia congregatis, non solum cum acciperent, sed & cum darent beneficia. Hunc morem Corinthij processu temporis corrumpebant, & abundantiores inuitatis sui similibus contemnebant pauperes, & tardius venientes ut pote more pauperum secularibus negociis detentos, non expectabant. Vnde contingebat quod pauperes aduenientes, mensa sublata, aliis præuenientibus, aliis tardius subsequentibus verecunde discederent. Videns igitur Paulus mala quæ tum ex eo negotio fiebant, & postea futura, quando quidem contemnebantur pauperes mirum in modum a diuitibus, quorum insolens erat superbia, ediuerso vero pauperes in cæsti aduersabantur diuitibus, & qualia ex huiusmodi rebus mala oriri solent, tunc quoque usu eueniebat. Proinde prauam hanc consuetudinē emendat, & vide quanta prouidentia correptio

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO.

nem aggreditur. Incipiens enim sic dicit, Illud autem precipiens non laudo, quod non in melius, sed in deterius convenitis. Quid est non in melius? Progenitores ait vestri & patres substantias suas vdebant, & possessiones & opes, & communia omnia habebant, & magnam in primis inter se charitatem, quos cum imitari vos debetis, non solum nihil talium fecistis, sed etiam id ipsum, quod solum vobis reliquum erat, perdidistis. De conuiuijs autem loquitur, quæ in sinaxi fiebant, & ob hoc dicit non in melius, sed in deterius convenistis, quod patres vestri pauperibus omnes possessiones concedebant, vos pauperes mensa etiam illis concessa priuastis. Nam primum quidem cum convenitis, in ecclesia, audio dissidia in vobis eē, & aliqua ex parte credo. Vides quomodo iterum prudenter correctionem adhibet. Non dixit non credo, neq; dixit credo, sed medio verbo vsus est. Aligua ex parte etiam credo non omnino credo, neq; omnino discredo, vel hoc vel illud omnibus modis contigisse. Vos domini, si quidem emendaminī non credo, sin ita pergitis, credo. Igitur non accusauit, & accusauit tamen. Non accusauit perfecte, vt legitimam ipsis poenitentię correctionisq; spem daret, Non reliquit absq; repræhensione, vt ne manerent in ignauia sua. Nondum omnino credidī dicit, hoc enim est quod dicit ex aliqua parte credo. Hoc autem dicebat admonens vt imitarentur, & corrigerentur, vtq; seipsum auocaret ne tale quid aduersus eos crederet, etiam si ex parte crederet. Oportet enim & hæreses in vobis esse, quo qui probati sunt, manifesti fiant inter vos. Dicit igitur quæ illę hæreses. Hic attendite quod non de articulis fidei dictum est, oportet inter vos hæreses esse, sed de discordia & sectis circa mensam. Nam cū dixit oportet etiam hæreses esse, subdidit modum hæreseon. Igitur cum convenitis in eundem locum, non licet dominicam cœnam manducare. Quid est dominicā cœnam manducare? non est comedere herilem cœnam. Illam autem cœnam dicit, quam suprema nocte tradidit Christus, cum discipuli omnes essent cum eo. In illa enim cœna & dominus & serui omnes simul sedebant, Vos autem cum sitis cōserui, inter vos tamen dissidetis & diuidimini, & Christus quidem neq; proditorē abegit, nā & Iudas tum cum ipis erat, tu autem fratrem depellis. Ob hoc dicit, non est dominicam cœnam manducare, vocans dominicam cœnam, quę omnibus simul conuocatis concorditer & communiter sumitur, Vnus quisq; enim (dicit) propriam cœnā occupat in edēdo, & hic quidem esurit, ille vero ebrius est, & ibi ebrietatis quoq; nomine magis eos corripit, quamuis vtrobiq; immodica dicit, famem videlicet & ebrietatem nominando. Etenim tu distenderis voracitate, ille autem fame putrescit, tu pluribus quam opus sis participas, ille neq; necessarijs fruitor. Itaq; duplicem hanc cœnam & corruptam equalitatem hæreses vocat. Si quidem contētio se inter se recumbebant & tumultuabantur, & ille quidem esuriebat, hic vero inebriabatur. Ideo recte dicebat conuenientibus vobis in vnum. Cuius enim gratia convenistis ait. Quid vult sibi conuentus ille. Cuius gratia facta est collecta. Si quidem mensa non fit communis. Dominicæ sunt opes quas accepimus, etiam conseruis nostris conuiuia proposita sint. Num sane domos non habetis ad edendum & bibendū, an ecclesiam dei contemnitis, & pudefacitis eos qui non habent. Tu quidem putas quasi fratrem solum iniuria afficias, redundat autem etiam iniuria in locum illum. Ecclesiam enim totam contemnīs, propterea enim ecclesia dicitur, quia communiter omnes accipit. Cur ergo in ecclesia dapnilitatem domus tuę introducis. Iam si fratrem contemnīs, reuerere saltem locum. Nam & ecclesię iniuria fit. Signanter autem non dicit, priuatis eos qui non habent, vel non estis misericordes eis qui nō habent, sed quid ait, pudefacitis eos q nō hnt. Quo curiosissimū

quoq; ipsorum luxum reprehendit, non enim tam curæ pauperibus est, quomodo alantur quam dedecori cum iniuria afficiuntur. Vides quo pacto honeste de his respondit, illosq; grauius increpat. Quid vobis dicam, laudabo vos? in hoc non laudo, Quid hoc? Postquam indignitatem rei declarauit, subiungitur accusatio, optimoq; iure vt nefiant impudentiores. Nam priusquam indignitatem facti demonstraret, perfectam negationem protulit dicendo, Hec præcipiens non laudo. Vbi autem satis diligenter demonstraui dignos eos esse multis repræhensionibus, subiunxit accusationem, quæ superioribus verbis, declarationi congrueret. Relicta autem in medio & suspensa accusationis vehementia, ad mysticam mensam consequenter sermonem vertit, plus ipsos volens terrere. Ego enim ait accepi a domino quod & tradidi vobis, Qualis hæc est consequentia, de communi disputas prandio, & sacramenta commemoras. Etiam ait, Nam si etiam spiritualia illa tremendaq; mensa ex æquo omnibus diuiti & pauperi proponitur, neq; ea fruitor vberius diues & paucius pauper, sed omnium vnus honor est, & idem accessus. Donec omnes cõmunicent & participes fiant spiritualis illius cibi, quæ proposita sunt non retrahuntur, sed stantes sacerdotes omnes expectant etiam pauperrimum omnium. Quanto igitur magis in mensa illa corporali ita fieri cõuenit, & ea propter meminit huius dominicæ cœnæ. Ego enim accepi a domino quod & tradidi vobis, quod dominus Iesus in ea nocte qua tradebatur accepit panem, & actis gratijs fregit ac dixit, Hoc meum est corpus quod pro vobis frangitur, hoc facite in mei commemorationem. Similiter & poculum peracta cœna dicens, Hoc poculum nouum testamentum est in meo sanguine. Deinde vbi multum disputauit de his qui indigne communicant mysticis, eosq; reprehendisset grauius, & demonstraasset, quod idem supplicium passuri essent quod hi qui Christum occiderant, si sanguinem eius & corpus absq; probatione & temere accipiunt. Rursum ad propositam materiam sermonem conuertit dicens, Itaq; fratres cum conuenitis ad comedendum, alius alium expectate: quod si quis esurit, domi edat vt ne ad iudicium conueniatis. Vide quomodo latenter etiam gulam ipsorum taxat, & non dixit, Si autem esuritis, sed quod si quis esurit vt vnus quisq; sibi reus esse videatur repræhensionum, præueniens seipsum corrigat, Vnde & a maiori metu supplicij sermonem claudit dicēs, vt ne in iudicium conueniatis, hoc ē in cõdēnationē. Quasi diceret, nō est cib⁹ neq; mēsa q̄ cū cōtēptu fr̄is, que cum despectu fratris & ecclesiæ, quæ cū tanta gula & intēperātia exhibet. Non sunt hæc contemnenda, sed sunt verius vindicta & supplicium. Magnam em̄ inde meremini & contrahitis pœnam vobis infligendam, si fratres iniurijs afficitis si ecclesiam cõtemnitis, si priuatam domum ex sancto loco facitis, quia seorsim comeditis. Dilecti, vbi & vos hæc audieritis, obdurate ora eorum, qui ita ruditer & temere apostolico sermone vtuntur, corrigite eos qui in suum aliorumque damnum scripturis abutunt̄. Habetis em̄ nūc vt reor, qd & de quo dicat, cū dicit, Oportet autem & hæreses esse, nempe de discordia quæ fit circa mensas, cum vnus esurit, alius autem ebrius est. Reliquum cum fide recte instituti fuerimus, vtam quoque ad tanta dogmata digne subsequentem declaremus, multa nobis sit erga pauperes benignitas, multa circa indignos prouidentia satagamus, spirituales quādam negociationes nemexercentes, neq; plus inquiramus, quam nostra exigat necessitas & vsus. Hæ verē sunt diuitiæ, hæc vera abundantia, hic verus thesaurus est, qui nō deficiet si omnia nostra in cœlos transferamus, & confidimus præterea, hæc nobis reposita, & egregie custodita. Hinc nobis geminum ab eleemosyna lucrum accrescet. Primum, quod de opibus, quas expendimus non timemus, ne forte a latronibus & parietum

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO.

effossoribus, & familiarium infidelitate diripiuntur. Secundum quod repositæ, & nō vulgariter defosse sunt, quasi i fructuose, sed sicut radix in pingui plantata solo, quæ nobis singulis annis tempestiuos affert fructus, Sic & pecunia in manibus pauperum plantata, non solum in singulos annos, sed & in singulos dies spirituales nobis fructus affert, fidenciam scilicet in deum, peccatorum abscissum, conscientiam bonam, leticiam spiritualem, spem iucundam, aliaq; bona quæ præparauit deus diligentibus se. Quæ precor vt & vos omnes assequamini, gratia domini cui gloria in secula seculorum. Amen.

**PARRISIIS EX EDIBVS IOANNIS PAR
VIMENSE SEPTEMBRIAN-
NO, M D XXIII**

DIVISION OF THE CHURCH

It is a common error to suppose that the Church is a single body, and that all who are members of it are united in the same mind and will. In fact, the Church is a collection of many different groups, each with its own peculiar views and interests. These groups are often divided into two main classes, the orthodox and the heterodox. The orthodox are those who adhere to the traditional teachings of the Church, while the heterodox are those who have departed from these teachings in some way or another. The orthodox are often divided into two main groups, the Catholics and the Protestants. The Catholics are those who recognize the Pope as the head of the Church, while the Protestants are those who do not. The heterodox are often divided into two main groups, the Unitarians and the Deists. The Unitarians are those who believe in the unity of God, while the Deists are those who believe in a distant, impersonal God. The Church is thus a very complex and diverse organization, and it is not surprising that it has often been the subject of controversy and dispute.

THE CHURCH AND THE STATE

THE CHURCH AND THE STATE

The relationship between the Church and the State is a very complex and controversial one. On the one hand, the Church has often been a powerful force in the world, and it has often been able to influence the actions of the State. On the other hand, the State has often been a powerful force in the world, and it has often been able to influence the actions of the Church. The relationship between the two has often been a struggle for power and influence. In the past, the Church has often been the dominant force in the world, and it has often been able to influence the actions of the State. In the present, the State is often the dominant force in the world, and it is often able to influence the actions of the Church. The relationship between the two is thus a very complex and controversial one, and it is not surprising that it has often been the subject of controversy and dispute. The Church and the State are both powerful forces in the world, and they are both able to influence the actions of the other. The relationship between them is thus a very complex and controversial one, and it is not surprising that it has often been the subject of controversy and dispute.

